

N. F. S. GRUNDTVIG · I

N. F. S. Grundtvig

Dag- og Udtogsbøger

Ved Gustav Albeck

I
Tekster (nr. 1-25)

Udgivet af
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

KØBENHAVN
C. A. REITZELS BOGHANDEL
1979

Tilsyn: Henning Høirup, Peter Skautrup og Erik Dal

Denne bog er sat med Intertype Aldus
og trykt i Krohns Bogtrykkeri på 85 gram tonet offset 202
Indbindingen er udført af Harry Fløistrups Bogbinderi

ISBN 87-87504-97-9
ISBN 87-87504-99-5 komplet

UDGAVENS BIDRAGYDERE

DRONNING MARGRETHES OG PRINS HENRIKS FOND

*

AARHUS UNIVERSITETS FORSKNINGSFOND

AUGUSTINUS' FOND

STATSAUTORISERET EL-INSTALLATØR

SVEND VIGGO BERENDT OG HUSTRU AASE BERENDT,
FØDT CHRISTOPHERSEN'S MINDELEGAT

CARLSEN-LANGES LEGATSTIFTELSE

G. E. C. GADS FOND

ALFRED GOODS PERSONALHISTORISKE FOND

SVEND GRUNDTVIGS OG AXEL OLRIKS LEGAT

KNUD HØJGAARDS FOND

DEN HIELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE

KONSUL GEORGE JORCK OG HUSTRU EMMA JORCK'S FOND

KAJ MUNKS MINDEFOND

I årene 1957–64 udsendte Grundtvig-Selskabet af 8. September 1947 og Det danske Sprog- og Litteraturselskab den voluminøse Registrant over N. F. S. Grundtvigs Papirer, 30 bind i A4-format udarbejdet af en gruppe Grundtvigforskere. Derimod har DSL hverken før eller siden stået for nogen Grundtvig-udgave.

En af de nævnte specialister, professor dr. Gustav Albeck, har imidlertid nu fra det uhyre efterladenskab samlet og kommenteret den gruppe tekster, der mere eller mindre utvetydigt har karakter af dagbogsoptegnelser eller excerpter. De kaster lys over vigtige perioder og oplevelser især i Grundtvigs ungdom, og en hel del af dem har ikke før været trykt.

Udgaven må siges at henvende sig til videre kredse end visse af DSLs mere specielle publikationer, og Selskabet ønskede denne opfattelse bekræftet ved at søge værket finansieret gennem større og mindre tilskud fra en række fonds, hvoraf de fleste sjældent eller aldrig har været anmodet om støtte til Selskabets udgaver. Den ønskede bekræftelse blev givet i fuld udstrækning, og DSL takker ved udgivelsen styrelserne for den lange række af fonds, der er nævnt omstående.

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

Mogens Brøndsted   Poul Lindegård Hjorth   Iver Kjær
Torben Nielsen   Jan Pinborg
/ Erik Dal

Det har længe været et stort ønske blandt Grundtvig-forskere at få en samlet udgave af Grundtvigs dagbøger og dagbog-lignende optegnelser. Indtil nu har kun en del af dette materiale været trykt, bl. a. i de store Grundtvig-udgaver: Begtrups „Udvalgte Skrifter“ og Georg Christensen og Hal Kochs „Værker i Udvalg“.

Nu da en samlet udgave af dagbogsmaterialet foreligger, er der grund til at takke Det danske Sprog- og Litteraturselskab, fordi det har påtaget sig udgivelsen, ligesom jeg gerne vil udtrykke min taknemlighed over, at opgaven med at tilvejebringe udgaven er blevet mig betroet.

Under udarbejdelsen har jeg modtaget værdifuld bistand af afd.cand. mag. Jens Karl Jensen, der med støtte af Carlsbergfonden ydede mig sekretærhjælp i tiden 1959–61, samt min mangeårige sekretær fru Inga Kristjánsson. Jeg står ligeledes i stor taknemlighedsgæld til bogens to tilsynsførende, biskop, dr. theol. Henning Høirup og professor, dr. phil. Peter Skautrup, samt professorerne F. J. Billeskov Jansen og Mogens Brøndsted. Endelig vil jeg takke professor, dr. phil. Holger Friis Johansen, Århus, arkivar Iørn Piø, København, og arkivar ved Landsarkivet i Viborg, Poul Rasmussen, for værdifulde oplysninger, ligesom jeg nu ved arbejdets slutning må give udtryk for min store taknemlighed over for Det kongelige Bibliotek og Statsbiblioteket i Århus, det første fordi det gennem en årrække har gjort mig det muligt at arbejde med originalmanuskripterne på Statsbibliotekets læsesal, hvor størstedelen af arbejdet er blevet til, og hvor jeg i vidt mål har haft gavn af de ansattes velvilje og tålmod.

GUSTAV ALBECK

Indhold

	Pag.
1 Min Bekiendelse. Optegnelse fra 29. marts(?) 1802	11
2 Dagbogsblade november 1802–3. december 1803.	12– 34
3 Min Attestatses sandfærdige Historie (oktober 1803)	35– 42
4 Den omarbejdede dagbog 1802 (30. maj 1804) ...	43– 71
5 Dagbogsblade februar–31. december 1804	72–184
6 Dagbogsblade 2. januar–31. december 1805	185–233
7 Udtogsbog 11. juli 1805–(marts) 1806	234–274
8 Udtogsbog med kommentar af Schillers små pro- saiske skrifter. Februar(?) 1806	275–282
9 Optegnelser omkring lærergerningen på Egeløkke (1. marts–19. november 1806)	283–365
10 Spredte dagbogsoptegnelser fra foråret til 10. sep- tember 1806	366–384
11 Udtogsbog 17. juli 1806–17. december 1807 ...	385–398
12 Dagbogsfragment 30. december 1806	399–402
13 Dagbogsfragment fra forsommeren(?) 1807	403
14 Dagbogsoptegnelse 12. juni 1807	404
15 Dagbogsblade 24. juni 1807.....	405–406
16 Brudstykker med tolkninger af strofer i Lokasenna	407–411
17 Dagbogsnotat(?) fra december 1810	412
18 Dagbogsnotater fra 1813	413–419
19 Fragment af indledning til en dagbog for 1815 ..	420–423
20 Referat af audiens hos kancellipræsident Kaas 20. oktober 1815	424–427
21 Dagbogsnotater fra Englandsrejsen 1829 (3. maj– 4. oktober)	428–440
22 Spredte dagbogsnotater fra Englandsrejserne 1830–31	441–454
23 Referat af audiens hos geheimstatsminister Ste- mann 11. februar 1832	455–457
24 Referat af samtale om jødedåb 9. juli 1855	458–459
25 Optegnelser i en Bibel, 1807 og 1822–54	460–461

Tekstkritiske tegn

- ( ) Grundtvigs egne parenteser.
- [ ] Udgiverens indskud af ord m.m., som angiveligt mangler i Grundtvigs manuskript.
- < > Udgiverens konjekture.
- < ? > Sættes bag ord, hvis læsning er tvivlsom.
  - | | Fejlskrevne, overstregede ord eller orddele.
  - / / Grundtvigs tilføjelser over eller under linjen.
    - || Betegner sideskifte i manuskriptet. Grundtvigs sidetal er anbragt i marginen til venstre. Hvor manuskriptet mangler sidetal, er angivet foliering med tilføjet tegn for højreside (r) og venstreside (v).
- rd mk sk For møntsorterne rigsdaler, mark og skilling bruger Grundtvig særtegn, der er opløst således. Hans tegn for rigsdaler er ikke gængs, men kan snarest læses som *dr*.

1: Min Bekiendelse.
Optegnelse fra 29. marts (?) 1802.

Fasc. 489 b. 21.

Min Bekiendelse.

Det er eengang blevet min Lod, aldrig at fuldføre noget heelt. Enhver som kiger i disse mine mangeformige Forsøg, vil let kunne overbevise sig herom. De første Blade ere *Excerpter*, og dertil var Bogen fra først bestemt; thi jeg var næsten helbredet, dengang, fra den Daarskab at *agere* Poet, ej ved andres Bedømmelse, men fordi jeg indsaa, at jeg kun var meget lidet bequem, (min Egenkiærlighed hindrer mig fra at sige gandske uskikket) til Poeterie. Men nu læste jeg Dannemarks ældste Historie, jeg fandt her saamange, en Digter værdige Æmner, og nu vaagnede min slumrende Lyst. Jeg prøvede at sætte nogle af dem paa Riim, men den første Hede gik over, og jeg havde ingen Stadighed (vel ej heller Evne) til at blive ved. Imidlertid gjorde det dog saameget, at jeg paa disse mange reene Blade aagrede med mit Rime-Pund. Jeg indseer vel, det duer ikke, og dog øjner jeg endnu ej den Tid da Raseriet vil forgaa mig

N: F. S. Grundtvig
1802 d: 29 Mar[?]

2: Dagbogsblade november 1802 –
3. december 1803.

Fasc. 496, 2–7.

35 r

[a: 28. november 1802.]

-- ikke i dyrket Forstand ja vel endogsaa Lyst til og Smag for de skønne Videnskaber, men Du vil tillige finde et Menneske blottet for al den udvortes Kultur, der paa ethvert sted anbefaler men som især i Hovedstaden er gandske nødvendig for at |at| lede sig selv og andre. Læg nu hertil en god Portion Undseelse der hindrede ham fra at lade den smule indvortes Kultur han besad trænge ud i den udvortes Gestalt. Læg Mærke til at ethvert Ord han sagde monde nødvendig blive kritiseret af de heel halv og $\frac{1}{4}$ vittige Hoveder mellem hvilke han befandt sig |d| endogsaa blot fordi de bleve udsagte i en ikke for et vist stødende
35 v gandske fri jydsk *Dialect*, og at denne |Kritik| / Kritik / || nødvendig maatte betage den arme Fyr enhver stump af Mod til blot at |søge atter| prøve paa en Nærmelse til hine fuldkomnere Væseners *conversations* Tone Kort de maatte lade ham troe at der var en heel Verden som Skillerumsvæg mellem ham og dem læg Mærke til alt dette og Du vil da |hverken| ikke undre Dig over at den Grundtvig der i Aarhus af de som kendte ham blev anseet som et haabefuldt ungt Menneske med Genie og Vid i dette Huus af alle og enhver maatte ansees for et Stykke Træe hvis store udbugnende Knotter ikke engang vare bortslettede ved Bred-Øxen, og at de blot lode deres Munds glat Høvl |gaa| glide over hans knudrede Gestalt for at lade ham føle ifald
36 r det || var muligt han kunde føle noget, hvor langt han var under dem og ingenlunde for at danne den jydsk Student til et Menneske |d| efter deres Lignelse. Ieg troer heller ikke nogen vil finde det besynderligt om Grundtvig ifølge denne Behandling troede at tienerka[l]det var hans rette kiøbenhavnske Havn, og at han troede sig her sat paa sin urette Hylde og teede sig som en Lilleputte |der kom til| sat midt i Sj[æ]lland.

Han stod som en gammel Foliant der ligesom med Fliid indkniber Støvet mellem sine Blade mens man visker dens Bag, ei fordi han|t| troede han ikke trængte til nogen Polering thi med alle hans Feil har han dog aldrig havt den at troe sig feilfrie men
 36 v han troede at denne polerings Maade || blot var et med Flid saarende Riis – Han bedrog sig visselig⟨?⟩ nok, thi den Omgang han nød kunde virkelig have dannet ham til en Mand af den store Verden naar han havde vidst at benytte sig af den thi man gav ham jo selv Vaaben i Hænderne, og naar han blot havde givet agt paa de siat han fik en Dag kunde han ⟨med⟩ megen liden Forandring have anbragt Dem den følgende til sine Læreres og Lærerinders Tugtelse men den dumme Overtroe at |Fornærmelse| det strider mod Pligt at fornærme eller rettere at Grovheder indsvøbte i et Dej grovere sagt skal kun fornærme hvilken han havde ført med sig kunde han eller – – –

***

496.3

37 r || om Sommeren 1802 begyndte at rime faldt den mig atter ind Ieg udførte den i hin Fortælling og andre maa dømme hvorvidt Ieg har truffet det latterlige eller ikke – I denne Tiid var det Ieg af en Hændelse fik fat paa *Badens* danske Grammatik og af dens Prosodie fik Ieg den første Ide om det man kalder Poetik. Ieg skrev nu nogle Tingester der skulde forestille *Oder* og andet Krimskrams men nu indtraf en Hændelse der gav min Skrivelyst tiltrods en anden Vending. En god Ven laante mig *Samsøes* skrifter Ieg læste *Dyveke* og fandt|t| den naturligvis skøn Ieg
 37 v |f| saa den Plan || til en Tragædie (Marsk sti) som Samsøe havde udkastet før |før D| denne ei fuldført og som endnu ikke var bearbejdet. Ieg tog Pen i Haand og skrev saa godt Ieg kunde første Akt men nu erindrede Ieg at Rahbek fortæller i *Samsøes* Liv, at man kunde vente denne Tragedie udført af en yndet Digter Gandske naturlig indfandt den Tanke sig at Ieg ikke var hin yndede Digter – og Ieg smed Pennen – Selv havde Ieg nær taget fat paa den igien da Ieg fik see hvor usselt (efter mine Tanker)

En vis Salomon Soldin har udført sin Plan, men strax tænkte Ieg selv |det er ikke nok vel at| man troer at kunde maale sig med en slet Skribent men der <er> endnu et langt Spring til at være . . . ||

[b: 13.(?) december 1802–31. januar 1803.]

496.4

- 38 r Gienstænder meget ofte ere forbundne at denne eller hiin Aarsag sædvanlig har denne eller hiin Virkning saa slutte Vi at det altid vil være således og handle med den største Sikkerhed som om |hi| Vi vare overbeviste om at hiin Forbindelse var nødvendig, og hvis Vi undertiden see at en Aarsag har en |V| usædvanlig Virkning saa slutte Vi at der maa have været en anden fysisk Kraft som har foraarsaget det og denne Evne til at gjøre Reflexioner over Aarsag og Virkning er det eneste hvorved Mennesket hæver sig over Dyret – Hvis saa er da komme mange Mennesker ogsaa fra denne Side betragtet til at staae i Klasse med Dyrene – Naar f.E. et Menneske spiller i Tallotteriet (og hvor mange gjøre ikke det) mon han da troer det mere rimeligt at han skal tabe end vinde – |En| Ieg troer sikkert Spørsmaalet maa
- 38 v besvares med Nei || thi vel kunde det være muligt at han med denne Troe satte nogle faae Gange ind men naar han nu tabte vilde han blive overbeviist om sin |Sæt| Slutnings Rigtighed og lade sig lede af den. Men hvor ofte tabte ikke et Menneske 99 Gange og satte dog den hundrede Gang ind i fuld Forventning om at vinde skjønt han vidste der var |85 Nitter| 85 Nitter og – 5 Træffere. – Det som Vi kalde Kraft lære Vi rigtignok ikke at kiende af Erfaring, men den er ogsaa en blot *Illusion* naar Vi troe at lede den – Vi lade ikke engang den Kraft virke paa et Legem og Vi vide ikke ikke i denne Henseende Forskellen paa et
- 39 r Legems vilkaarlige og uvilkaarlige Bevægelser – Ieg er for || kold om Hænderne til at Ieg skulde have Lyst til at skrive mere herom Efter Kollegiummets Anhørelse gik Ieg hiem – spiste lidt gik ud igien kom hiem Kl. 8¼ læste et Kapitel Ef. = 1½ Ark nok et Kap = 1 Ark ialt $3 \frac{1000}{2000}$ Ark. Derpaa gik Ieg i Seng Kl. 12 og

læste 2 $\frac{3}{4}$ Ark Moral. Den Dags Udgifter 4 sk til Svamp –

14tende December Om Formiddagen læste Ieg 6 V. Exegetik = $\frac{3}{8}$ Ark, om Eftermiddagen begyndte Ieg paa en rar lille Tingest Kl. 4 $\frac{1}{2}$ gik Ieg (for at faae Plads) paa *Steffens* Kollegium – E n d s k i ø n t Docenten i et af sine Foredrag havde sagt at |han| det var saalangt fra han for det første vilde nedrive *Hume* at han endog vilde foredrage hans Sætninger med den størstmuelige Stringents og forsvare Dem paa sine *Conservatorier* saalænge til en fandt

39 v det der || der nødvendig maatte styrte ham. Hvad der har bragt Doc til at forandre sin Plan uden endog kun at give sine Tilhørere det mindste Vi⟨n⟩k veed Ieg ei – Beviserne hvormed han styrtede Grundlaget for hans *sceptiske* Bygning vare meget – begribelige og i Øine fallende. Det første var en Ting som *Hume* selv har anmærket (Maaskee for ei at faa den anmærket af andre) og som gandske nedbryder en af ⟨de⟩ Sætninger han gik ud fra nemlig / denne /. Alle de Ideer Mennesket har ere blot Kopier af Indtryk – Beviset førtes omtrent saaledes – Ifald et Menneske kiendte alle de forskiellige Nyanser hvorved en Farve gaar over til sin modsatte, saa nær som en manglende kunde han da bestemme imellem hvilke to Nyanser denne fattedes. *Hume* svarer

40 r selv ja men tilføier || at dette Tilfælde er saa sieldent og saa besynderligt at intet deraf kan bevises. Men var det endog nok saa sieldent beviste det dog ligefuldt at Mennesket kan have andre Ideer end De som ere Kopier af Indtryk, men det er ikke saa sieldent som *Hume* vil, thi just paa denne Evne beroer den hele videnskabelige Deel af Naturforskningen, dersom Naturforskeren ikke ligeledes i Naturens Række kunde kende hvilke Nyanser der manglede uden at have seet dem saa beroede hans Kundskabs Udvidelse gandske paa et Tilfælde han vidste da ikke hvad han skulde søge – Hvad *Humes* anden Grundsætning angaaer nemlig den at blot den Sædvane hvorved Vi see to Gienstænder nær forbundne gjør at Vi troe De stedse vil være det og |dette er Grunden|

40 v Erfaring er altsaa Grunden til al || vor Sikkerhed i at handle mens *Kant* beviser at der i Mathematiken f E. gives Synthetiske Slutninger *a priori* Ieg gider ikke skrive meere –

15tende Bestilte Ieg slet intet Formiddag og Eftermiddag var paa *Conversatorium* hvor intet mærkværdigt forefaldt indtog (<?) 2 rd og læste 1 Ark Moral –

16tende Bestilte slet intet den hele Dag var paa *Hornemans* og *Steffens* Kollegier paa hvilket sidste Ieg ikke i Aften forstod meer af end at Docenten sagde han vilde rive *Kant* og
41 r *Fichte* ned og hæve sig || paa deres Ruiner – Ieg indtog 14 sk og udgav 14 sk til Sokolade og en Leerpibe med et Brev Tabak –

17: Bestilte intet om Formiddagen læste om Eftermiddagen 12 V. Exgts = 1 Ark gik paa *Steffens* Kollegium hvor Ieg næsten intet forstod undtagen dette at det identiske (hans) System er opført paa *Kants* og *Fictes* Ruiner. Ieg spille om Aftenen 5 Partier Billard og tabte 2 = 12 sk gik hiem læste 1 Ark Moral og som Dagens Udgivter ovenmeldte 12 sk 2 sk Kage og 1 sk Ditto –

18: Bestilte intet hele Dagen var paa *Steffens* Kollegium hvor Ieg blot forstod saameget at Rum og Tid har empirisk Realitet men transendental Idealitet ||
41 v Ieg var hos *Dørups* og tilsatte en Mark gik hiem læste 1 Ark Moral og sov – 8 sk Tabak = Ug 24.

udgav 1 rd 4 mk til B

19 Bestilte intet hele Dagen var om Aftenen hos *Dørup* tilsatte 1 mk 8 sk Gav 4 sk ud til Svamp gik hiem og sov

20de Bestilte intet egentlig men arbejdede paa en *Præken* til anden Iule-Dag. Var om Aftenen hos *Dørups* drak *Chocolade* og spille Piket tabte 12 sk 4 sk i Kortpenge ialt 1–8 sk gik hiem og sov –

21de Bestilte intet om Formiddagen (<og> om Eftermiddagen, modtog 9 rd om Aftenen, købte et $\frac{1}{4}$ R Kanaster 10 sk 4 *Citroner* 12 sk; var hos *Dørups* drak en Kop *Chocolade* 8 sk i alt 1–14
42 r sk |h| gik || hiem / pakkede ind/ og læste *Ølenslægers* Digte hvoraf endeel behagede mig – men naar han kalder den som meier en *Meierske*, |da| bruger svam i stedet for svømmede, lader *Æteren* lufte inde i Norges Klipper og mere saadant da synes mig han mangler den *Korrektthed* man burde fordre af den der i

sin Fortale selv paastaaer at der i den hele Samling er intet som kan kaldes ubetydeligt – Ieg lagde mig til at sove Kl. 5. . . .

22de stod op Kl. 8te Kiøbte et $\frac{1}{2}$ Anker ung Viin 3 rd 3 mk 3 Ottingkar 1 rd 1 mk 8 sk et Piberør 2 mk Svamp 2 sk gav 1 mk 8 sk for at bære Tøi frem og tilbage 4 sk til alleslags og
42 v reiste fra Byen Kl. 2 Eftermiddag hiemad || tog ind i Roskilde Kroe hvor Ieg tilsatte 1 mk rastede i Korporals Kroen gav ud 4 sk kom til Kiøge Kl. 9 spiste Aftensmad og drak en Pegel rød Viin gik i Seng Kl. 11 –

23de stod op Kl: $3\frac{3}{4}$ drak Kaffe spiste et stykke Smørrebrød til en Sopken betalte 5 mk 6 sk for mig selv og 8 sk for min Karl gav Pigen 1-4 sk i Drikkepenge og reiste videre var inde i Faxe spiste Smørrebrød og betalte en halv Flaske gammel Viin ialt 2 mk kom til Tapernøie gav ud 9 sk og kom hiem til *Udbye* Kl $4\frac{1}{2}$ om Aftenen spiste og gik i Seng --- ||

43 r Summa af mine Indtægter i *December* Maaned 21 rd Summen paa mine Udgivter i samme Tiid 18 rd 3 mk altsaa i Behold 2 rd 3 mk

24de skrev Ieg min Præken færdig spiste Iule Aften Nadre blev foræret en Silke Tobaks Pung gik i Seng og læste $1\frac{1}{4}$ Ark naturlig Theologie – Udgivt 1 rd 3 mk –

25de Ieg læste paa min Præken. Her var et lille Selskab, om Aftenen spille Vi Rabuse og Ieg vandt 11 sk

26de Prækede Ieg i *Udbye* og *Ørslev* Kirker mine Tilhørere vare tilfreds med mig men Ieg selv ikke thi dels stod Ieg paa
43 v Prækestolen som en Støtte, og alle || de *Gestus* Ieg troede at følge nødvendig med Udtrykkene faldt gandske bort ligesom Ieg heller ikke huskede min Præken alt for godt især i *Ørslev* Kirke hvor Ieg 2 Gange maatte snyde min Næse og spyttede nogle gange for at *recreere* mig – Min Præken handlede om Medlidenhed og Ieg søgte at vise at Virksomhed og Almindelighed ere to Egen-skaber som ere uadskillelige fra den sande Medlidenhed – Om Aftenen spille Ieg styrvolt og vandt 2 sk – Ieg fik en Krone i *Douceur* af min Moder for min Præken –

27de Begyndte Ieg om Formiddagen paa en Præken som Ieg

har i Sinde *volente deo* at holde paa Falster hos min Broder |Da-
 44 r gen| || d: *2den Januar* 1803 – Ieg fik af min Fader for Gaards-
 dagens Præken en Rigsdaler skrev lit mere paa den som skulde
 holdes om Eftermiddagen og fuldførte den om Aftenen – Den
 handler om Døds-Tanken dels som et Værn mod Lasten, dels
 som en Bevæggrund til Dyden –

28de stod Ieg ikke op før Kl 11^{1/2} og bestilte intet om For-
 middagen Ligesaa meget om Eftermiddagen –

29de Reed Ieg til *Allerslev* hvor der var Selskab kom hiem
 Onsdag Morgen Kl. 3.

30te Bestilte Ieg slet intet

31te Reiste Ieg til *Vordingborg* for at komme over til Falster
 men det blæste saa stærkt at Ieg med uforrettet Sag maatte
 vende om og var meget harmfuld. ||

496,5

1803

44 v

Januar.

1te Bestilte Ieg slet intet

2den Var Ieg meget fortræden, saasom Ieg just i Dag vilde
 præket for min Broder paa Falster, og naar man først har ud-
 ruget et Foster af sin Hiernes Liv er man sielden for at skiule
 det under en skieppe –

3die Reiste Ieg atter til *Vordingborg* kom lykkelig over og
arriverede til *Torkildstrup* om Eftermiddagen Kl 4. – –

4de Bestilte intet om Formiddagen var om Eftermiddagen hos
 Provst Bliker og spille om Aftenen Rabuse med hans Døttre.
 45 r Til-||fældett bragte mig til at sidde hos hans ældste (skiønne)
 Datter og med al den Ligegyldighed Ieg saa ofte paastaar at
 besidde følt Ieg dog noget vist ved Berørelse af en Pige Ieg stedse
 havde behandlet med udmærket Agtelse men som Ieg for første
 Gang var saa nær paa saa lang Tiid. Vi reiste hiem Kl. 12 efter
 at min Svigerinde havde udvirket at alle Døttrene skulde næste
 Dag komme over og holde hende med Selskab naar hun var ene

hiemme og ei kunde tage til Bal i Nyekiøbing. Rigtig nok havde Ieg besluttet ogsaa at blive hiemme saasom Ieg ikke dandser men dette maatte de gamle provstelige Folk ikke vide saasom De vare
 45 v saa bange for deres Døttre at end ikke den Ligegyldighed || hvor- med Ieg stedse havde behandlet og var blevet behandlet af det smukke Kiøn, kunde gandske unddrage mig fra Deres Mistanke da de |t| sagtens troede at Ieg dog med alt dette var en *Adamit* –
 5te

Om Formiddagen skrev Ieg lidt paa den gode Ende – Vi spiste Min Broder og Søster reiste til Bal Kl. 2 en Time gik – min Svigerinde begyndte at yttre Tvivl om | | Iomfruernes Komme, og Ieg – som troede om mig selv at Ieg hadede Fruentimmer Selskab Ieg hørte denne Tvivl med Uvillie Ieg sad ved Kakkellovnen og røgte min Pibe men Ieg havde ingen Roe Immer havde Ieg et
 46 r Ærinde || op i den Stue hvis Vinduer vendte ud mod Veien De skulde komme ja stundum stod Ieg som forstenet Træernes Bevægelse af Vinden forekom mig at være en Vogns Raslen – Det mørknedes mismodig gik Ieg ind og satte mig ved Kakkellovnen – Nu giøede Hunden Min Svigerinde raabte De komme som et Lyn var Ieg ved Vinduet og Ieg følte en Glæde der uden en Paa- mindelse vilde bragt mig til at glemme at Ieg ikke maatte sees af Kudskene – De kom ind i Stuen og – mit Hierte slog høit Ieg kyste den elskværdige Piges Haand men min store Agtelse for hende der var bange for i mindste Maade at fornærme hende hindrede mig fra at giøre det med den Varme som Ieg maaskee
 46 v havde ønsket – Man bad mig læse høit og Ieg valgte En || Rø- vers Masarinos Historie Ogsaa denne Aften kom Ieg, som det lod, ved et Slumpetræf til at sidde ved Siden af hiin tryllende Pige – Ieg læste med Fornøielse, og aldrig har Ieg læst naragtige Floskler med en saadan Varme thi den Smukke følte stærkt og dette vilde have været nok for at vække Deltagelse hos mig selv for det der havde været mer *non-sense* end dette – Naar min stemme nu |lænede sig| hævede sig høitidelig og Deltagelsen laa synlig i mit Ansigt da lænede |sig| Den skønne sig fortrolig op til mig, for med de halvvaade Øine at skue De Træk hvis Ud-

sigelse trængte til hendes Inderste. Nu følte Ieg at Ieg havde et Hierte der der kunde slaa varmt for en kvindelig Skabning –
 47 r skjønt det var || saa langt fra at min Kiønsdrift blandede sig med i Spillet at Ieg meget mere havde Fatning nok til at undgaae enhver unødvendig Bevægelse hvorved Berørelses Punkterne kunne blevet flere – Saaledes svandt da Aftenen og aldrig levede Ieg mere fornøiet thi snart bragte Synet af den skjønnede mig i en høitidelig glad Stemning blandet med en blid Alvor snart bragte en yngre Syster mig ved Spøg i en munter Lune, som egentlig i en liden og bekiendt Kreds er min eiendommelige – Kl. 12 skiltes Vi ad og gik hen at sove. hvilket lykkedes mig saa godt at Ieg ei vaagnede førend Kl. 7 næste Morgen.

6te Ieg stod op gik ind i Stuen men endnu vare ingen standne
 47 v op endelig kom min Svig. og strax || derpaa . . . En blid Samtale med hende var mig rigtig nok kiærere end om Ieg midt om Sommeren fra en Biergspidse havde seet Solen hæve sig paa Horisonten i sin hele alle Væsner tryllende Kraft, og dette skal jo dog være den skjønneste <Oplevelse> man kan faae. Kl henimod 10 kom . . . ind og Formiddagen gled ved under muntre Samtaler at drikke Thee og Kaffee spise Frokost og skrive tvende Breve – Dog maa Ieg tilstaae at et mildt Øiekast af . . . var mig langt kiærkomnere end det mest velsignede Spas af . . . saa Ieg næsten troer mit Væsen er blevet gandske omdannet. Om aftenen kom min Broder og Syster fra Nyekiøbing Vi legde Blindebuk, og fulgte 9^{1/2} | | Døttrene hiem kom tilbage 11^{1/2} og sov. ||

48 r 7de Momentale Omdannelser ere mulige Ieg anførte en i Gaar og i Dag maa Ieg atter melde een, |T| thi nu er Ieg den samme Ieg altiid har været –

Om Eftermiddagen kom Doktor Klausen og Hr Kirkheiner om Aftenen spille Vi Polydor Ieg tabte 3 mk –

8de Bestilte intet spille om Aftenen Rabuse og tabte 2 mk

9de Prækede Ieg i *Torkildstrup* og *Lillebrænde* den samme Præken som Ieg havde foresat mig at holde i samme Kirker d: 2den Ian. Om Eftermiddagen vare Vi paa *Nebølle*, hvor Vi spille Rabuse og Ieg vandt 2 mk 10 sk –

10de Var Ieg hiemme hele Dagen og intet mærkeligt forefaldt –

11te Ligeledes –

12te Om Eftermiddagen vare Vi i *Gunslev*, og her gjorde Ieg den Opdagelse at skjønt Ieg aldrig vil komme til at hænge mig af Kiærlighed foretrækker Ieg dog M:B: for alle de øvrige Fruentimmer Ieg kiender, Ieg spille Rabuse og vandt 3 mk 6 sk – ||

48 v 13de Om Eftermiddagen kiørte Vi til *Foss* paa *Holgershaab* derfra til *Butses* saa tilbage til *Foss* hvor Vi spille *Commerce* og Ieg tabte 2–12. Vi spiste og kiørte hiem –

14de Kl. 11 kiørte Vi til *Nebølle* hvor de unge *Stamper* bleve examinerede Vi spiste Middagsmad Kl. 4re spille siden *Billard* derpaa Ieg Piket med HEr *Klemp*. Vi spiste Aftensmad Kl 12, og kiørte hiem –

15tende Gik Ieg i en Døs læste om Aftenen noget af *Josep Tomsen*,

16tende Udlæste Ieg *Joseph Thomsen* og var om Aftenen hos *Lassens* hvor Ieg i Rabuse vandt 9 sk.

17tende Læste Ieg en Bisgen Exegetik.

18tende Var Ieg i *Stubbekiøbing* –

19tende Var her Fremmede nemlig et rødt Forvalter Gesigt med en PidskeParyk paa samt en ung Pige med et ret smukt godlidende Ansigt og temmelig *interessant* Væsen. Ieg va[n]dt i *Polskpas* 1–10 ||

49 r 20vende. Var Ieg paa *Nebølle* hvor Ieg hørte en Esel skryde af sine lange Ører, og va[n]dt 1 mk 9 sk i Rabuse i Postpenge udgivet 1 mk 4 sk

21vende Ieg laa just og drømte om Bs Døttre da min Syster kom op og sagde at de 3 vare komne Ieg stod op kom ind morede mig baade Dag og Aften, især med M. for hvem Ieg dog nok føler lit mer end slet og ret Agtelse – Men det er ogsaa en ypperlig Pige (I mine Øine)

21vende Var Ieg hiemme hele Dagen og bestilte intet thi hvor dan det kom sig eller ikke ville Gaardsdagens Sysler og Gienstande ikke ret give Plads for de nærværende –

22vende Spilte Ieg Rabuse om Aftenen og tabte 13 sk. Læste
1te Del af *Herman von Unna*

24vende intet anmærkelsesværdigt

26vende ligeledes ||

49 v 26vende Var *Dalhof* hos os Ieg læste *Herman v Unnas* anden
Deel

27vende Intet passeret Ieg læste *Spaes* ⟨?⟩

28vende Modtog 5 Rdr gav 2 mk reiste til *Gaabense* gav atter
2 mk for *Overfarten* 2 rd gik over *Isen* gav 4 mk i *Drikkepenge*
gav 6 sk ud kiørte h[i]em.

29 Var Ieg stiv af *Iisgangen* i *Gaar*

30te Intet mærkværdigt

31te Ligeledes Ieg vandt 6 sk i *Rabuse*

Indtægter i *Ianuar* 10 - 4 - 4 - lagt til *Beholdning* 1 rd gav
11. rd 4 mk 4 sk.

Udgifter 6 rd 1 mk 10 sk

Bliver tilbage 5 rd 2 mk 10

tabt i *Spil* 1 rd 2 mk 9 sk

Vundet i *Ditto* 1 - 3 - 12

Overskuddet „ - 1 - 1

Behol[d]ningen 5. rd 3 mk 13 sk.

Mola. ||

[c: 8.(?)–28. september incl. 1803.]

496,6

50 r Ieg udgav 14 sk paa en *Vinkelder* og 1 rd til mit *Petium* - - - -

9de *Stod* Ieg op *Kl.8* læste og repeterte *Rom* 12,13,14. og 15de
læste 4 *Ark Moral* 1 *Pegel Brændevin* 7 sk. en *Flaske Øl* 3 sk et
Brød 12 sk

10de *Stod* op *Kl.7³/₄* gik til *Troill* fik 1 rd til *Minde* om Dette
hiem fik 12 rd fra *Otto*, og *Skoug*. Giorde siden *Mad* ⟨?⟩, var
her, Ieg læste 1 *Ark Moral* -

11te Stod Ieg op Kl. 9^{1/2} læste fra 130 i Spidter til Enden 404. – Spiste, skrev to Breve, læste paa min Rolle, købte et Brød 12 sk en Flaske Øl 3 sk – spillede i mit Brev August Møllers Rolle – kom hjem Kl 2. efterat have laanet Skougaard 14 sk –

12te Stod op Kl 9^{1/2} læste 2 C 1, 2, samt Rommers 5te og 6te samt 3 Ark Moral og repeterte et halv Ark, spiste, læste 2 C 3die 4de og 5te, en Flaske Øl 3 sk var hos Friis –

|6te| 13tende Stod Ieg op Kl 9^{1/2}. Skougaard var her |til| samt Hasle med hvem Ieg læste 11 Vers af den 83de og 3 af den 84de Psalme, den første biede til 12^{1/2}, nu læste Ieg 2 C 6te 7de og 8tende, klædte Mig paa og gik hen at spise 1^{3/4} – kom hjem Kl 3, læste 2 C 9de 10,11,12, og 13tende Kapitel, kiøbte en Flaske Øl 3 sk. betalte for Vask 1 mk og 6 sk. repeterte Rom 5te gik ud kom igien Kl. 9 en Flaske Øl 3 sk, læste 4 Ark Moral og repeterte 4 ditto. ||

50 v 14tende Stod Ieg op Kl 9 – læste den 84de Psalme ud, og repeterte 2 C 1te 2 3,4,5,6,7,8,9,10 11,12, og 13tende Kapitler samt Rom 6te og 2 Ark Moral – udgav 8 sk til Brændevin, 12 sk. til Brød, 3 sk til Øl og 12 sk til Punske –

15tende Stod Ieg op Kl 8. læste fra Kl. 8^{1/2} d. 85de og 86de Psalme repeterte 2 Ark Moral, læste 1 Cor 1te 2,3,4de 5te og 6te, var paa Hornemans Kollegium fra 5 til 6. som Ieg stedsse fra 1ste Septbr har været – spiste, var hos Friis. kom hjem Kl 9, læste 5^{1/2} Ark Moral og repeterte 1 C 1te og 2det Kapitel, en Flaske Øl 3 sk, Svamp 2 sk – modtog ⟨?⟩ 2 rd

16tende Stod op Kl 8, repeterte 5^{1/2} Ark Moral læste 1 C 7de og repeterte 1 C 3,4,5,6, og 7 var hos Mikler ⟨?⟩, læste 1 C 8,9 og 10 spiste kom hjem, Tabak 8 sk, Øl 3 sk, Brød 12 sk, læste 1 C 11,12 og 13, var hos Horneman siden hos Friis, kom hjem Kl 9, skrev til Kl. 11^{1/4}.

51 r 17tende Stod Ieg op Kl 8 læste 1 C 14, repeterte 1 C 8,9 og 10de, læste paa Møllers Moral, var || paa hans Examinatorium fra 10–11, siden bestilte Ieg intet, spiste – modtog 2 rd, en Flaske Øl 2 sk, 2 Breve 4 sk, repeterte 1 C 11.12 13 og 14de, læste 2 Ark Moral og exserperte ⁸/₁₆ Ark, læste 1 C 15, og 16de samt

i Spitler til Pag 40, gik til Friis, kom hiem, snakkede med Skougaard til 11.^{1/2}, gik til Sengs –

18tende Stod Ieg op Kl 11! stoppede og tændte min Pibe – læste *Collossensernes* 1te andet |og| 3die og 4de Kapitel – Bang og Troiel var hiemme – Ieg havde ingen Kiøle, spiste Smørrebrød, røg 2 Piber Tobak, udskrev *Jochums* Rolle, talte med Munk og betalt ham en Rdr, repeterte 1 C 15de og 16 samt *Epistelen* til de *Collossenser*, var hos *August Balle* – siden hos Friis, hos Evers hvor Ieg udgav 2 mk, hos *Langes* 8 sk, en Flaske Øl 3 sk, Friis var hos Mig til Kl 10, Ieg læste til Pag 130 i *Mynters Dogme Historie*, derpaa læste Ieg fra Pag. 40 til 60 i Spitler og efterlæste hos Holberg de paapegede Begivenheder, holdt op Kl 12 – gik i Seng.

19de stod op Kl 8^{1/2}, var hos *Vorsøe*, modtog 4 rd, gik hiem, læste 1. *Pet.*: skrev et Brev, betalte min Vert 2 rd 8 sk, gik ud, 51 v købte 2 Ⓖ Congo Thee 2 rd 2 mk, kom hiem. || *Arnold Guldberg* var her, siden *Steenberg*, Ieg spiste, læste 2 P. 1, 2, og 3die, saa kom Friis og Møller som bleve her til Kl 7. Ieg læste 4^{1/2} Ark Moral, repeterte 2 *Petri* 3 Kapitler samt 4^{1/2} Ark Moral, gik til Mikler Kl 9, sludrede med ham til Kl. 10, kom hiem, købte en Flaske Øl 3 sk, *Monrad junior* var her indtil Kl 11. Ieg skrev et Spesimen over Rom 4.–9–16 til Kl 1. sov Kl 2 –

20vende Stod Ieg op Kl 10 læste *Phillipensernes 4re Kapitler* og *Iacobs* første 3, repeterte dem alle og læste 4 Ark Moral. – en Flaske Øl 3 sk Brød 4 sk.

21vende Stod Ieg op Kl 8, læste 2 Ark Moral *Iacobs* 4de og 5te, repeterte dem og reenskrev mit romerske Spesimen – *Ram:* og *Skoug* kom og var hos sorte Munk og spiste, kom hiem, læste 52 r den 87de Psalme, var hos *Horneman*, hos *Fribert*, læste || en Komoedie til Kl. 10, modtog 1 rd, gik hiem Kl 10, en Flaske Øl 3 sk, skrev et Spesimen over Forskiellen mellem den Xstelige og jødiske Religion, læste i *Spitler* til Pag 86, sov

22vende Stod Ieg op 9^{1/2}, repeterte 6 Ark Moral, læste og exserperte 2^{1/2} ditto – renskrev et Spesimen om Forskiellen mellem den jødiske og kristelige Religion, spiste, betalte S . . . 1 mk,

læste den 87de Psalme, var hos *Horneman*, hos Friis, paa Prøve, et Brød 12 sk, 1 Flaske Øl 3 sk, laant R. 8 sk –

23de Stod Ieg op Kl. 8. læste 7 Ark N.T. – og repeterte Dem, var hos Mikler, kom hiem, læste Gal. 1te, spiste, læste Gal 2det og 3die, en Flaske Øl 3 sk, var siden hos Friis til Kl 9, kom hiem, en Flaske Øl 3 sk, og Frib havde faaet 2 mk, Ieg skrev li[d]t om Paven –

24de Stod Ieg op Kl 7, læste Gal. 4de 5te og 6te, læste paa Møllers Moral var paa hans Examinatorium men kom ikke op, gik hiem, *repeterede Pauli Epistel til de Galater*, læste til 269 i *Mynters Dogme Historie*, spiste, repeterte 2 Ark Moral, læste 1 P. 1te og 2det, var paa Prøve, kom hiem Kl 10, læste 1 P 3die 4de og 5te Kapitel ||

52 v 25de Stod Ieg op Kl 8 repeterte 1 P. *fem Kapitler. Iversen* kom, siden læste Ieg Ebræernes 5te 6te 7vende og 8tende Kapitel, spiste – repeterte de 4 Ebræere om; Troiel kom og flere, spille om Aftenen *Jochums Rolle i G u l d d a a s e n*, kom h[i]em Kl 2, – en Flaske Øl 3 sk –

26: Stod Ieg op Kl 9^{1/2} læste 5 Ark N.T. og repeterte dem gik til Mikler, skrev et Brev til Falstersmanden, spiste. – læste Indledningen til Dogmatiken – 18 Ark, repeterte den samme og gik til Fries Kl 6^{1/4} – kom hiem Kl. 9. læste *Creatio, Trinitas Gratia*, og *Servator* = 12 Ark samt fra 269 i *Mynter* til 415 – et Suurbrød 2 sk –

27de Stod Ieg op Kl 9 (I *Dog*: 418. skreven: At bestemme baade Ideer gjaldt imod og Ord med større Nøiagtighed, især da det *Gnosticerne*, og etc) Ieg læste *Ebræ* |8| 9de og 10de, læste hos *Mynter* fra 415 til 508 – repeterte 2^{1/2} Ark Dogmatik, spiste, læste *De Fide et justificatione* samt *Emendatio* og noget af *Ad-*
53 r *minicula* = 8 Ark, der kom Fremmede, Ieg || ude, kom hiem Kl 8^{1/2}. Sk kom her, gik Kl 11. Ieg læste 8 Ark Dogmatik og repeterte 10, læste *Mynt* ud, 2 Lys 6 sk, sov Kl 2 –

28de Stod Ieg op Kl Otte slet, læste 8 Ark N.T., repeterte 6 Ark *Dogmatik*, læste 4 *Ditto* og repeterte 4 *Ditto* samt 2 Ark Naturlig Theologie –

[d: 7.(?) november–3. december 1803.]

November.

496.7

Underligt nok at Ieg ei i dette Melleumrum har skrevet noget, d: 1te 3die og 19tende *Octbr* var Ieg oppe til Spesimen, den 25de til mundtlig og fik *Laud* baade fortient og ufortient, d: 29de reiste Ieg fra Kiøbenhavn til Udbye – Min Giæld var ved min Afreise – 46 rd til Skræder *Møller*, 20 rd til Urtekræmmer *Zimmer* og 4 rd til min *Manudukteur Svendsen* ||

53 v Den 8tende Stod Ieg op Kl 9 skrev Brev til Skougaard med 1 rd i samt til Bang, læste paa den Præken Ieg skal holde i Morgen, læste i F... og M... ⟨?⟩, spiste, læste Præk. etc – Om Aftenen læste Ieg i *Bergenhammers* skotske Maria og vilde spise et Æble. Ieg ledte efter min Pennekniv men kunde ikke finde den. Nu vilde Ieg bide deraf. Alt sad en Tand i dets Forhud, da huskede Ieg hvor Kniven laa og tog den – Narrerie men Ieg kom just til at tenke paa at det var som om en Misdæder var dømt til at halshugges med en Øxe og derpaa af særdeles kongelig Naade fik Lov at miste sit Hoved ved et Sværd – ||

54 r 15tende November stod Ieg op Kl. 10³/₄, læste i *Gebhardi* 1te Del af Dannemark 33, staaer nævnt et Slot paa Falster (som han ogsaa kalder Phalstre) ved Navn *Eknarsborg* – Anno |MDCCCIIIMC| MXI sloge Kong Svends (Tugeskægs) Hoffolk Erkebiskoppen af Kanterbury ihiel med afgnavede Oxe-Knogler – N.B. (Ulfhild) |og| *Suhms* 3die Del maae eftersees – En dansk Prinds *Erich* skal 1097 have bivaanet det første Korstog – og fundet sin Død (Hvad mon det var for en *Erich*)

Pag. 50 tales om en *Othin* hvide som Bisp i Ribe hvilken nok maae være den samme som de dumme danske Skribentere kalde *Othincar*, han siges at have eiet „fast gandske Vendsyssel“ – Ieg læste i *Addisons Spectator* 2den Deel og fandt 171.følgende ||

54 v Sted af *Loke citeret* „Ideer om Geister eller Spøgelser har virkelig intet mere at bestille med Mørket end med Lyset: Men lad kun en narrisk Tieneste-Pige indprænte disse adskilte Ideer som

noget der hører sammen, i Hovedet paa et Barn maaskee han skal ikke sin Livstiid blive i Stand til at skille Dem ad igien, meget mere vil Mørket i Fremtiden opvække lutter skræksomme Tanker hos ham og disse to adskilte Ting skal i hans *Imagination* blive saa forbundne med hinanden at han ei skal være istand til at kunde taale mere den ene end den anden" – Vel siger *Steffens* at den Frygt som saa mange Mennesker vise i Mørke ei kommer af Opdragelsen eller Ammestue Eventyrer, men – af Ideen om det Evige – men |da| 1) tilstaaer Ieg at Ieg ei
55 r veed ret hvad han mener naar han endogsaa legger til at || at alle Individuer da ere borte og Vi befinde os eene med det hele Universum, thi da vorder jo Universet selv et Individ og Mig synes da ifølge den Menneskelige Natur kunde Vi ikke huse nogen anden Frygt end Den Vi føle for et Kiæmpe Legeme vi dels ikke have fornærmet dels er livløst 2) Findes jo denne Frygt ikke hos alle Mennesker da dog alle maa friste den Skiebne at være i Selskab med det store Universum 3) Næsten skulde Ieg troe at HER Doktoren selv føler en saadan Frygt men som stor Filosof anseer det for Skam at være afhængig af Kiærlinge-Sladder og derfor har valgt denne Hypothese der har noget mere høitideligt hos sig 4) Ieg selv føler Frygt i Mørket, men er Mig tillige bevidst at
55 v den blot reiser sig af Erindringen om alle de Tosserier || Ieg ligesom med min Ammes Melk har indsuget – Det er dog forskrækkeligt Ieg er nu 20 Aar gammel Ieg føler Mig hver Dag fuldkommen overbevist om Spøgelsers Ikketilværelse og føler dog hver Nat, naar Ieg ligger eene, Anstød af den gamle Frygt – Et Erfarings Bevis for, at Frygten for Spøgelser (i det ringeste hos Mig) er uadskillelig |og er| forbundet med og alleene afhængig af Ammestue-Eventyrer, er at Ieg aldrig frygter efter Klokken 1. fordi man har anseet denne Time som den da De gode Herrer igien maa forføie sig bort – 443 læses „Ieg har aldrig kiendt en
56 r Mand af god sund Forstand som i Almindelighed har || været yndet af Fruentimmer“ Denne Anmærkning fandt Ieg ypperlig, thi – Ieg er ikke yndet af Damerne – 446 Et almindeligt Rygte for Falskhed (i Elskovshandeler) er en Rekommandasion (for et

Mandfolk) og den Nar der er begavet med mange andre Fruentimmers Yndest, bliver modtaget som en Seierherre der foragter Seiervindings Bytte og Ære for at kunde blive et Slagtoffer for den Deilige der nu har indtaget ham – At dette er en meget vittig Grund til de søde Bedrageres Lykke hos Fruentimmer, vil neppe nogen negte, og forsaavidt den staar i Forbindelse med Kiønnets Forfængelighed turde den vel ogsaa være sand men ||

56 v Ieg er nær ved at troe denne Grund kunde forbindes med en anden beslægtet denne nemlig at et Fruentimmer som vorder opvartet af en saadan *Venus Ridder* smigrer sig selv med det Haab at Hun nok skal kunde holde den ubestandige fast og anseer derfor sin øieblikkelige Seier over ham – eller hvis man saa vil sin Undertvingelse af ham – for en evig Seier over sit hele Kiøn –

XVide stod op Kl 11^{1/2}, *Eberhardts Haandbog i Æsthetiken oversat af K. L. Rahbek* |*Samlinger efter Tidernes Tarv for unge Geistlige hos Popp*| *Nyeste Samlinger for Theologer efter Tidernes Fornødenhed og den nyeste Litteraturs Krav hos Poulsen i Antoni-Strædet* ||

57 r

Dialog

|af . . .|

Palmine

Hvorledes kan det være at De ikke kommer her oftere?

|Pal|

Colos

Fordi Ieg frygter for at tabe min Frihed uden at faa Tilladelse at være Slave –

P: De taler saa høitrvænde –

C: Virkelig? Det maa komme af Veiret –

P: Mig synes Veiret er som sædvanligt

C: Nei det kand ikke være mueligt

P: Oprigtig skulde Komplimenten gielde Mig eller min Syster?

C: Anseer De det for en Kompliment

- P: Hvad andet?
- C: Da vil Ieg ikke ønske mange vilde misunde Dem den ||
- 57 v P: De er uartig
- C: Kan være muligt, men dersom Ieg tør sige det forvevler De maaskee Begrebet om at være uartig|t| med det |at være| ikke at være artig –
- P: Ia er det ikke et og det samme
- C: Efter min Tanke neppe. Ikke sandt min smukke Iomfrue. De anseer det omtrent for eet at være artig at have *bons tons* eller fiin Levemaade at være galant –
- P: Saa omtrent.
- C: Ia seer De det kan Ingen være nu med mindre han har gjort sig Umage for at blive det og det har Ieg ikke derimod at være uartig anseer Ieg for det samme som at være uhøflig at sætte det anstændige i Konversationen tilside dette har Ieg gjort Mig Umage for ikke at være – Med hvormeget Held derom maae De dømme –
- P: I Sandhed Ieg meente det ikke saa slemt som De optager det,
- 58 r Ieg mente || blot det var ikke Ret |af Dem| ved gaadefulde Udtryk at bringe Folk i Vildrede og siden benytte sig deraf –
- C: Hm Ia Ieg maa tilstaa Dem Ieg er ikke i go[d]t Humør i Dag og trænger altsaa til dobbelt Tilgivelse først fordi Ieg i Deres Selskab kan være i slet Humør og endnu mere fordi Ieg har ladet Dem føle det
- P: Kom nu igien og fortæl De ikke kan være galant eller artig – Saadant noget maa De aldrig prøve paa at bilde et Fruentimmer ind der kiender noget til Dem |thi hun| og hvis Agtelse De bryder Dem en lille smule om; thi ellers kunde hun let falde paa at troe det blot var mod hende De ikke kunde være artig
- C: Skulde De virkelig finde Det anvendeligt her?
- P: Ikke medmindre Det de sagde om deres slette Humør netop
- 58 v var et Anstød || af slet Lune thi i det andet Tilfælde har Ieg faaet min Deel –
- C: O! at Ieg kunde være saa munter som De!

17de Stod Ieg op Kl 11 –

Dialog

Selner Marie

Marie

Deres Humør har ikke vundet ved Deres Fraværelse –

Selner

Hm

Marie

Før var De stedse munter uden at være overgiven nu er deres Alvorlighed ikke engang fri for mørk Lune –

Sel.

Der gives ligesaavel Tilfælde der kan bevirke det som saadanne ||
59 r (med et Blik paa Marie) der kan forandre sorgbla[n]det Alvor til Munterhed –

M: Oh ja Tilfældenes Forskiellighed

S: Undertiden kunde netop de samme (fatter sig) eller dog nær beslægtede have saadanne modsatte Virkninger –

M: Dog hos forskiellige –

S: Ia hos forskiellige –

Marie (efter en liden Pause) *Selner* De er ikke lykkelig –

S: Efter som man i Almindelighed dømmmer ikke; men ogsaa det kan kaldes Lykke at vexle Stilling, man lærer derved at betragte andres Glæde og Sorg fra den rette Synspunkt og tager sig i agt for at fornærme endog blot deres Delikatesse –

M: De er bitter dog Ieg kiender Dem for vel til at troe De er
59 v det med || Forsæt – Ikke sandt den Kierlighed de saa ofte spottede har hævnnet sig paa Dem –

S: Den har –

M: De veed Ieg har selv elsket ulykkelig det giver Mig Mod til at vedblive denne |D:| Samtale skiøndt den vel ikke er Dem saa ganske behagelig – Ieg havde maaskee mit ikke alt for forsigtige Valg en Del at takke men De . . .

S: Gienstanden for mit Valg var ei blot den skønneste men til-
lige den ædelste O! Marie, tillad Mig et Øieblik at kalde
Dem ved dette Navn tør Ieg i deres som i en Venindes Barm
udtømme min Sorg

M: Deres Fortrolighed skal være min Stolthed –

60 r S: Med Ord kan Ieg ikke fortælle Dem min Historie (tager et
Stykke Papir op) Bogstaverne || kan maaskee giennem mit
Øie styrke min Siel – Ieg beder Dem blot ikke tænke paa dette
skulde være Poesie Lad ikke deres dannede Øre dvæle ved
de barbariske Lyde men tænk blot at de ere Ekko af mit
Hiertes tause og dog saa høit lydende Toner –

M: (sagte) Gud hvilken Scene venter Mig!

S: læser med en høitidelig men ofte vaklende og afbrudt Stem-
me følgende (med Øinene heftede paa Marie)

Usalige Stund da dit tryllende Øie
Den Straale udsendte som naaede Mig
Da taus Ieg beundred det blændende Høie
Ieg skuede da Ieg forgudede Dig –

Og drak Ieg af Lethes de sprudlende Strømme
Og misted Ieg derved al Fortidens Sands
Dit Billede vogen, dit Billed i Drømme
Dog svævede for mig i straalende Glands ||

60 v O! Aldrig nei aldrig Mig undes at glemme
Dit Ynde som stedse formerer min Kval
End toner din hulde harmoniske Stemme
Som Ekko i Bierge omkrandsede Dal

Bagtalelses Taage kun eengang ugierne
Indhyllend en Godheds fremskridende Sol
Hvert Træk af dit Hierte O kunde Ieg fierne
Det bort ⟨?⟩ bag den anden, den isfulde Pol.

O! Laan Mig dit Øre Du skønneste skønne
 O! Hør dog min Klage du væneste Nor
 O! Lad dog en medynksfuld Taare belønne
 Min Kval da er Lykke som Ulykke stor

Man tit Mig fortalte om Glutter saa smukke
 Ieg saa Dem, fandt aldrig Beskrivelsen troe
 Hel ofte Ieg hørte de Elskendes Sukke
 Men saadanne Smerter Ieg stedse beløe

(O! Skiælver ja skiælver I Spottere diærve
 Og hører en Synder som Synden fortrød)
 Ieg saa Dig Palmine, da sittred hver Nerve
 Som truffedt af sikre elektriske Stød ||

61 r

En Følelse blandet af Sødhed og Smerte
 Udgiød og forplanted sig flux i mit Alt
 Og Blodet forbie det høitbankende Hierte
 Som Steenhaarde Kugler i Aarene falt

Den første bedøvende Rystelse tabte
 Sig hastig i Tidens fortærende Hav
 Men Omgang med Klodens Udvalgte skabte
 En blidere Lue min Roligheds Grav

Ieg lærte at kiende det ædle det store
 Der hæver Dig høit blan[d]t tilbedede Kiøn
 Din Lyst til at hielpe dit Held til at more
 Ieg fandt at din Siel var som Legemet skøn

O! salige aldrig fornyede Dage
 Da Iordens med Himmelens Glæder Ieg nød
 At svinde som Pilen i Luften saa fage
 Forfølgende grusomme Skiebne Ier bød

Kun engang i Livet Vi saadanne nyde
 Kun eengang fik S . . . <?> saa blendende <?> Værd ||
 61 v Kun engang saa glade hver Mine Vi lyde
 Kun engang Vi skue en Himmel saa nær

Da svandt det med Takken begavede Minde
 Mig nødes Palmine! at skue det Savn
 Og dog kun ved det Ieg kan Rolighed finde
 Ieg elsker dets Væsen og hader dets Navn

28de Reiste Vi til *Gunslev* – den 25de kom Ieg til Torkilstrup
 – til *Gunslev* til det Sted hvor Hun hvem Ieg blandt alle kvinde-
 lige Skabninger agter høiest hvor Hun maaskee det eneste Fru-
 entimmer Ieg kunde føle Kiærlighed til Hvor Hun som i fordums
 Tiid behandlede Mig – som Ieg troede – med udmærket God-
 62 r hed || Hvor Hun som nu er forlovet befandt sig – At skildre
 mine Følelser ved Synet af hende er umuligt Ieg kan ikke en-
 gang gienkalde dem og – Held Mig at Ieg ikke kan! Hine Linier
 Dem Ieg skrev ved at tænke mit Forhold til denne ædle udtrykke
 at intet – med bortvendt Ansigt kyste Ieg den Haand Ieg nu
 først føler vilde gjort Mig lykkelig – O! at Ieg før havde vidst
 det, maaskee havde da min Stolthed der frygtede et Afslag tabt
 i Kampen med min Tilbøielighed, maaskee havde Ieg [?] vovet
 at tolke mine Følelser og maaskee – dog nei Hun vilde haanet
 62 v foragtet Mig, denne for min Selvfølelse || saa ydmygende Tanke
 er min eneste Trøst – To ligegyldige Ord vare de eneste som
 vexledes mellem os, dog det var ikke usædvanligt, men aldrig
 turde mit Øie vove at møde Hendes. Ieg betragtede hende som
 en ophøiet Gienstand der ikke var hævet for at staae til Skue
 men for at unddrages mit Blik – O! hvilken Stilling. Ieg tav i
 3 Aar fordi Ieg vilde have Udsigter – Ieg greb med Begierlighed
 en Kondition paa Falster uden at ville tilstaae Mig selv at Hun
 63 r var Aarsagen – og nu nu er Ieg her – I Sandhed || dersom man
 forlader Hovedstaden for at leve i Eensomhed da har Ieg fuld-

kommen opnaaet mit Hensigt – Ieg er eene paa den hele Iord – Ieg er en Nar –

29de Reiste til Nebølle også her mødtes Ieg med Hende – Dog Ieg var glad at Menneske-Vrømmelen endogsaa gjorde Mig til Lov hvad ellers vilde været en Uhøflighed – ikke at hilse hende, ikke at lade mine Læber sittede paa hendes Haand – O! hvor blødte ikke mit Hierte da Vi af en Hændelse stødte sammen i Gangen, og da hun med den ubeskrivelige Sødhed der
63 v forðum fortryllede Mig med et || Slags venlig Uvillie med et – enten var det veemodigt eller medlidende – Smiil sagde Mig „Nu skal Vi nok snart reise“ og derpaa forsvandt gennem Døren – O! kun den der engang befandt sig i en lignende Stilling kan tænke sig min, alle andre vil udlee Mig fordi Ieg lægger en saadan Vægt paa den ubetydeligste Baggatel. Vi reiste og til i Dag 3die *December* har Ieg ikke seet hende og stedse seet hende

***

3: Min Attestatses sandfærdige Historie.

Appendix til dagbogen for oktober 1803,

dateret 14. maj og 4. juni 1804

Fasc. 496,8

64 r

Min Attestateses sandfærdige Historie

Den 1te Oktober / 1803 / var Ieg første Dag til Spesimen, og bleve os da forelagte følgende Kvæstioner

1) *Qvibusnam potissimum incitamentis uti solent Doctores novi Testamenti ad excitandum in homine virtutis pietatisque studium.*

2) *Ostendatur providentiam divinam esse specialem solvanturque dubia qvæ contra hanc sententiam moveri soleant –*

Ps: 89-9-18 begge *inclusive.* ||

64 v

Over den første Kvæstion skrev Ieg 1. Ark og troer Ieg at have udtømt min Materie deri saavidt det lader sig giøre af et Menneske der ei har flere theologiske Kundskaber end de Professorernes Kollegier indeholde, og enkelte Vink af andre Skrifters Læsning, i saa kort Tid og uden andre Hjælpe midler end Hukommelsen der er saamange Omvexlinger underkastet – Over det andet Spørgsmaal skrev Ieg kun et halvt Ark. Ieg fyldestgjorde ei mit eget Krav |da| dog har dette mit Svar vist hjulpet got,

65 r

thi Ieg tænkte ved || hvad Ieg skrev, og det lidet Ieg kjender af den kritiske Filosofi andvendte Ieg saaledes paa min Materie at det ei kunde ansees som indflikket, en Ting Ieg troer har gavnet mig saa meget mere, som ingen – det Ieg veed – har været min Formand i denne Anvendelse –

Det tredie Spørgsmaal besvarede Ieg slet ikke – Det forstaaer sig selv at Ieg undskyldte mig med Tidens Korthed, men det følgende vil vise den rette Aarsag – Ieg har stedse været en Stymper i det ebraiske Sprog, og Ieg haver aldrig anvendt nogen Fliid derpaa. Min Hukommelse af Oversættelsen || hjalp mig ved første Eksamen saa man sagde Ieg havde gjort en ei urosværdig Fremgang i Sproget – *Di Professori ignoscant!* Til den filologiske

Prøve havde Ieg ei ebraisk, |for di| fordi Ieg troede det vilde ned-sat min Karakter – Halvtredie Aar forløb saaledes uden at Ieg læste et ebraisk Ord, og / jeg / glemte derved gandske det lidet Ieg havde lært – I Sommeren 1803 havde Ieg besluttet at læse den 3die Bog af Psalmerne som er det Nødanker de theologiske

66 r Studentere gjerne tye til – Ieg || læste i Samkvem med en anden der nylig var blevet Student, og s o m s a a d a n var duelig Ebræer men mange Forhindringer afbrøde vor Læsning og da Oktober |kom| nærmede sig have Vi kun naaet den 83 eller 84de Salme og selv af dem Ieg havde læst kunde Ieg huske lidet eller intet – Ieg indgav nu Ansøgning om at maatte lade mig prøve i dette Sprog af den ebraiske Professor fordi Ieg havde efterladt det til filologisk Prøve. Tiden var mig meget knap da Ieg i September Maaned for at kunne haabe nogenledes god Karakter

66 v maatte repetere næsten hele || Exegetiken Dogmatiken og Moralen, hvilken af min Dagbog kan sees ogsaa skeede, og naar det endda havde været en løselig Repetisjon, men især Exegetiken maatte Ieg saa got som lære da Ieg kun før havde kursorisk gjennemløbet den nogle faa Stykker undtagne – Klart bliver det altsaa der ei levnedes Mig Tiid til at lære ebraisk – Ti Dage før Ieg skulde til Spesimen begyndte Ieg, men det faldt mig meget trangt – Min Ven *Severin Friis* som skulle tage Attestats tillige-

67 r med Mig, raadte Mig at opsætte || Læsningen til efter Spesimen da Ieg dog nu ei kunde udrette stort, da der blev Tid nok til den mundtlige Prøve, og da han nok skulde tilpraktisere mig Oversættelsen – Dette var noget som var skeet 1000 Gange og Ieg – kjed af dette møi[e]fulde Arbeide lod mig overtale – Nu kom Dagen. De theologiske Professorer vare selv Vogtere da nogle Uregelmæssigheder havde indsneget sig forrige Gang – Enhver som kan, forestille sig min Stemning! da Ieg saa dem, og det

67 v som var værre, da Ieg hørte den ebraiske Kvæstion gives || thi havde den biet til næste Gang havde Ieg dog havt een Dag og to Nætter at betænke Mig i – Nær havde Ieg gaaget bort, og havde Ieg været gandske *mei juris homo* havde Ieg sikkert gjort det – thi ikke nok at Ieg saae mig nødt til at lade dette Spørgs-

maal ubesvaret, men Ieg blev saa fortunlet at |I| Det syntes Mig som kunde Ieg ikke svare et Ord paa de andre – Dog da Ieg havde overbevist mig selv om Nødvendigheden i at blive, kom mit Sind efterhaanden i Rolighed og Ieg gjorde hvad Ieg kunde – ||

68 r Den 2den Oktober svandt hen mellem Haab og Frygt – Ieg læste men vidste ei selv ret hvad Ieg vilde.

Den 3die travede Ieg da atter op |d| Studiegaarden dog temmelig tilfreds, thi i Dag troede Ieg det da umuligt at vende sat i Barakken ja Ieg haabede endog at brillere | | ved de Kundskaaber Ieg havde skaffet mig i Kirkehistorien dels fordi faa theologiske Studentere have nogen, dels fordi Ieg virkelig havde en Hob inde, skjødt det ikke var Resultaterne af møisom Grandskning, en Ting vel heller ingen kunde forlange – || Nu lød den dikterende Stemme saalunde –

1) *Explicetur. Colos-1-9-15 incl:*

2) *Exponatur litterarum sacrarum doctrina de bonorum malorumque sorte futura qua recte et prave factorum justissima fiet retributio.*

3) *Exponatur origo dogmatis de sacrificio in sacra coena Deo oblato*

Det første Spørgsmaal besvarede Ieg paa 1. Ark got ligesom Ieg i Anledning af Ordet πρωτοτοκος | | viste de Hrr Sensorer at Ieg ei var saa ubevandret i den ældre Dogmehistorie som De ||
69 r af en anden Grund – *vid infra* – kunde have Ret at formode – Endel grædske Kunstord |og| om λογος og hans Ting dem Ieg fremtog af |mit| min Hukommelses Pulterkammer troer Ieg vist have været de lærde Sensorers Øine *in deliciis* –

Over det andet Spørgsmaal skrev Ieg 2 Ark, og Ieg tør sige at faa skulle i lige lang Tiid gjort det bedre saa gandske uden Bogens Hjelp – Materien var en af Dem, Ieg stedse har holdt meget af og derfor læste alt hvad Ieg deri kunde overkomme. Ieg
69 v saa Mig derfor i Stand || til at betragte denne Lærdom saa vel fra sin theologiske som filosofiske Side saavidt denne stod i Forbindelse med hin. Med en Lethed hvis Mage Ieg ei har prøvet før

eller siden strømmede Tankerne ind paa Mig; erindrede Ieg alle de Steder i Det ny Testamente som |hn| hørte hid. begge Dele en Følge af at Ieg havde læst og tænkt saameget herover, og derfor lagt nøie Mærke til alt hvad der i det N.T. Exegetik vedkom denne Lære –

- 70 r Da Ieg nødtes til at holde op var Ieg kun halv færdig – || Det 3die Spørgsmaal besvarede Ieg ikke, ogsaa her foregav Ieg Mangel paa Tiid men – skjønt det denne Gang var bogstavelig sandt – havde det dog været mig umuligt at skrive meer end 4re Linier over denne Materie med mindre Ieg – som de fleste andre vilde vaaset – Men Ieg tænkte, hellere intet end slet, især da Ieg i Dag havde en god og vel grundet Undskyldning – Vil man ellers spørge hvi Ieg var saa tynd heri da Historie dog er min
- 70 v Yndlings Videnskab – Da svarer Ieg 1) Dogme-||historien er saa tør at den neppe fortjener Navn af Historie. Havde den været forbundet med en interessant skrevet Kirkehistorie og saaledes faldet mig i Hænde da havde den maaskee vel gledet ned, men *Riegelses* Kirkehistorie den eneste af de faa Ieg da kjendte som passede til dette Øiemed syntes Mig for tør, Holberg har hartad intet, Evald skrev kun en tør Annal, og Spitler har i sin
- 71 r Haandbog kun løselig berørt de vigtigste || Dogmers vigtigste Forandringer med faa Ord, og disse vare alle dem Ieg kjendte og havde læst. – Man troede Vi skulle faa dennegang Spørgsmaal af Kirkehistorien derved trøstede Ieg mig, og |man| 2) forsikrede man mig at naar Spørgsmaale gaves i Dogmehistorien toges De stedse af dens første Periode – Ieg lod det være nok at læse den af Professor Mynter udgivne. Vel følte jeg det underligt at han ikke afhandlede andet end Beviserne for Kristen-||
- 71 v dommen, og |Per| Lærdomme om Guddoms Personerne *in parte et toto*, men Ieg tænkte, *Mynter* giver vel Spørgsmaalet og holder sig altsaa inden de Grændser han her har afpælet saalænge til han paa Tryk udvider dem – Tanken var narrisk, den |sk| slog da ogsaa feil – Nu havde Ieg da skrevet mit Spesimen, men Meningerne hos mine Bekjendte vare meget delte – Ieg var den første som havde vovet at lade 2 Spørgsmaale være ubesvarede

- 72 r – Nogle forkyndte altsaa Rejektsjon || dog derfor var Ieg ikke bange og da Ieg næsten havde bortløst ⟨?⟩ mit Haab om Laud saa var Ieg temmlig rolig – Den: 6te Oktober / eller 13de / lod Ieg mig examinere af *N. Kall* i Ebraisk den Ieg netop fik een gang gennemlæst – Ieg maatte ogsaa lade mig examinere i Genesis som Ieg ei havde seet siden Ieg blev Student, da *Kall* ei vil være fornøiet med den 3die Bog af Salmerne, – li[d]t Kaprise – Ieg blev erklæret *haud illaudabilis* – thi Ieg huskede Oversættelsen Ieg nys læste – Uvidende om min videre Skjebne
- 72 v gik jeg til d: 15tende – Da kom Pedellen Asbak til mig || med en Hilsen fra Professor Mynter som Dekanus at Ieg næste Mandag Kl. 9 d: 17tende skulle møde hos ham – Nu blev Ieg virkelig som lynslagen, men Pedellen – Gud lønne ham derfor hvad Ieg aldrig kan – uden min Anmodning friede mig for den pinlige Uvished der vilde have behersket mig i disse tvende Dage – Han sagde han havde hørt Ieg skulde svare paa de to Kvæstioner Ieg havde ladet staa *in blanco* – Dette samt Synet af mit Navn
- 73 r paa den Liste han skulde opslaae || fordrev min Bekymring men vakte mig til Anstrængelse af alle mine Evner – Underligt forekommer det mig hvorfra Asbak havde faaet hin Hemmelighed, Ieg skulde snart troe, der om mit Spesimen har været Debatter mellem de høie Sensorer, og at den der yndede det har givet Asbak et Vink – dog det er kun en blot Gisning. D: 19tende om Eftermiddagen læste Ieg noget ebraisk, og ligeledes d: 20vende om Formiddagen Saaledes havde Ieg da nu læst Ebraisk to
- 73 v Gange – Da || [Ieg] havde spist gik Ieg til min Manuduktør for at faae et Kompendium af Dogmehistorien, men [han] havde ei endnu faaet det hjem, og Ieg fik det ei før om Aftenen – Til Kl: 1. læste Ieg, Kl: 6 stod Ieg op og læste til Kl: 9 – Nu gik Ieg til Mynter, han var meget høflig, fortalte mig at mit Spesimen var m e g e t g o [d] t men at Fakultetet havde besluttet at Ieg – før Ieg admitteredes til mundtlig Examen skulde gjøre fyldest for
- 74 r de to || Kvæstioner – Ieg forsikrede at Ieg ansaae det som en stor Grase af Fakultetet ligesom Ieg haabede nogenledes at satisfacere dem, da Ieg før havde kun manglet Tid – Nogle strænge Morali-

ster ville vel at man aldrig maa lyve, men her hvor en Deel af min timelige Velfærd stod paa Spil og *Løgnen ei kunde skade nogen, saa lidet som Sandheden havde kunnet gavne nogen* her troer Ieg at Løgn hartad blev Pligt, eller at den i det mindste var saare undskyldelig ||

74 v *Nyrup* – Professor – var just tilstede, og med ham bad Mynter mig aftale en Dag naar han havde Tid at lade mig være hos sig og *facere faciunda* – Onsdagen d: 19de blev bestemt, og 3 Timer mig forundte – Ieg fulgte med Nyrup ud, og han – som frygtede Ieg skulde være forvildet af Mynters Ord – erindrede det da ikke vilde blive de samme Kvæstioner som Ieg før havde havt – Ieg takker ham for Erindringen skjønt den ikke viste stor

75 r Tillid til min || Skjøsomhed – Nu lod Ieg gandske rolig denne Dag gaae hen – d: 18tende læste Ieg lidt |især| om Natten til den 19tende læste Ieg meget, og mødte paa bestemte Tid – Her bleve mig da forelagte følgende Spørgsmaale –

1) Ps. 88-7-14 *inclusive* – *expl.*

2) *Exponatur veterum Xstianorum sententiæ de a Xst: e inferis* –

Den første besvarede Ieg paa 3 *Qvartsider*, Min Indledning var ei slet, og min Oversættelse var *verbotenus* den *Horneman*
75 v giver i sit Kollegie || saa got stod min Hukommelse Mig bi – Dog havde denne sidste nær spillet mig et slemt Puds, som Ieg vil anføre for at vise min Tyndhed i det palæstinensiske Tunge-
maal – Ieg skrev – Saameget forstod Ieg Textens Ord – Over-
sættelsen af et Vers af et Vers i en gandske anden Psalme, fordi
det begyndte med samme Ord som det Ieg skulde oversætte, Dog
til Lykke saae Ieg midt i Verset et Ord Ieg kjendte og som ingen-
76 r lunde stemte med min Oversættelse || *receptui cecini* det er ud-
lagt Ieg tog Skeen i en anden Haand, stregede det første over
og var heldig nok til at træffe den rette –

Den anden Kvæstion følte Ieg mig fuldkommen voxen Ieg begyndte med at vise hvilke Meninger Iøder og Hedninger bragte med sig da de bleve Kristne om *שארל* og *orcus* og saaledes beredte Ieg Veien for mig til at fremstille Fædreneres Me-
76 v ninger, og min Hukommelse var mig saa || tro at Ieg *verbotenus*

kunde anførte *Citater* af Kirkefædrene som Ieg i mit Kompendium havde seet – Dette tænker Ieg især har – uforskyldt – givet Hr. Professor Mynter en høi Idee om mine Dogmehistoriske Kundskaber – Ieg skrev herover 5 Qvartsider –

- Nu gik Ieg hiem som Seierherre, og oppebiede rolig d: |27| 25de – d: 24de gik Ieg som Skik er omkring til Professorerne for at takke dem for deres Kollegier, thi betale dem havde Ieg ei
- 77 r Raad til – Da || Pedellen havde sagt Mig at mit Spesimen var det 3die i første Klasse, – saa for at komme til Vished spurgte Ieg Prof. Møller om dets Plads Han sagde han vidste den ei, thi saasom Ieg kun havde besvaret 4 Kvæstioner burde det have været langt? nede – men da Fakultetet syntes de 4 vare gode nok saa havde det givet mig Tilladelse – det behøvte han ikke at fortælle – at besvare de andre 2 – Disse havde han ei seet endnu – Han spurgte mig ogsaa om Ieg maaskee ikke vidste hvor lang Tid der var tilstaaet Dem der skrive Spesimen – Dette ||
- 77 v Spørgsmaal gjorde han enten af Dumhed eller Ondskab, thi hver Dag ved vor Skrivertids (<?) Begyndelse var det os sagt, og han havde selv seet – Han saae vis nok paa mig som var han Speider – blot paa Mig – mit Uhr ligge ved min Side – Ieg svarte derfor „det vilde være urimeligt at undskyldte mig med Vankundighed, men Ieg havde kun Valget mellem at skrive 3 halve og 2 hele Svar Ieg valgte det sidste“ – Han taug og Ieg gik – |Ieg gjorde Prof| Ikke har det ringeste været han der har ladet Asbak
- 78 r give mig et Vink – || Ogsaa Mynter spurgte Ieg om mit Spesimens Plads – Han sagde „Naar De i Morgen svarer som De har skrevet vil de være fuldkommen fornøiet med Udfaldet af Deres Examen“. Dette Svar klingede got i mine Øren og Ieg gik glad i Seng – d: 25de var da den store Dag – mine Medsvedere skjælvede og bævede for Professorerne som vare de Væsener af høiere Æt, men Ieg ansaae dem netop for hvad De vare, for dem der skulle prøve mine Kundskaber og intet mere.
- 78 v Herved stod Ieg mig got – Mynter || var den første – Han gav Mig i *Ebraisk* den 88 Ps: 16 og nogle flere Vers netop hvor mit Spesimen slap – Da Vi kom til Ordet שֶׁאֵרֶל gjorde han

mig den Kompliment at Vi ei behøvede at tale om dette Ord da
 Ieg tilfulde havde opklaret det i mit Spesimen, |til| paa hvilket
 han ogsaa i Dogmehistorien tog Hensyn – I Pastoraltheologien
 som Ieg ei havde læst, og som sjelden fordres, var Ieg ei stærk
 men ved rolig Tænkning slap Ieg dog got – Han var fornøiet –
 Nu kom Møller – I Naturlig Theologi gjorde han Vanske-
 79 r lig-||heder, thi da Vi talte om det Fysiske Theologiske Beviis's
 Mangler, og Ieg dertil henførte – *præunte Mynter* og den
 sunde Fornuft – at det kun indbefatter den materielle og fysiske
 Verden, og at dets Slutninger altsaa støtte sig paa ufuldkomne
 Præmisser – sagde han, nei det indbefatter ogsaa den moralske –
 Nu tog Ieg mig den Frihed at svare – *Tunc vero justos suos*
transsilii limites – Han tav, examinerte Mig i Moralen og buk-
 79 v kede – Nu kom den *qvi – qvasi beatus – medias || tenet sedes* –
 Moldenhaver. Ieg fyldestgjorde ham i Exegetik og Dogmatik,
 og skjønt der ikke lød eet „*recte*“ sagde han dog til Slutning –
si credere fas est – ex animo gratulor – Ieg hørte nok han mum-
 lede men hvad han sagde ved Ieg ei – Andre der bedre kjende
 hans Sprog udtolkede / det / saaledes – Nok er det Ieg blev er-
 klæret *laudabilis* – til alle deres Forundring, som troe man maae
 have flittig sledet Auditoriernes Bænke for at naae sligt –

---

14 Mai 1804

Sandt er alt dette, men Tonen behager mig ikke den er alt for
 selvfølende

4de Juni 1804

4: Den omarbejdede dagbog 1802.

Dateret 30. maj 1804

Fasc. 496.1

1 r

Dagbog
begyndt i København
Den XXVIIIde November
MDCCCII

Hvad er en Dag? Et Øieblik
Vi neppe Tid at skue fik
Og dog af lutter slige Dage
Vor Levetid bestaar
Hvo er vel den som fræk tør klage
Han ikke nok af Dage faaer
Lad ham Dem sammen regne!
Og ved enhver antegne
Hvad han paa den har gjort
Da skal han see hvis Skyld det er
Hans Levetid var kort –

Nikolai Frederik Severin Grundtvig
Studios: Theolog: ||

1 v Først vil Ieg fortælle Personens korte Levnetsløb –

Den 8tende September 1783, blev han født i Udby Præstegaard i Sjællands søndre Ende. Hans Fader heed Iohan Grundtvig og var Præst i Udby og Ørslev, og hans Moder Katrine Marie Bang. Holberg siger – i sin 1te Epistel – at han ikke vil sin Familie *longa deducere virga*, fordi han ikke kan, Ieg vil ikke fordi det ei behøves, thi / ellers / veed vel hele Verden at Ieg paa Moders Side kunde regne mig i Slægt med Absalon ei just Davids gjenstridige Søn – skjönt det kunde være ret net for

Alderdommens Skyld – men dog med hin høistsalige lundiske Erkebiskop. – En Adelsmand kan ei blusse af stærkere Taknemmeligheds Lue til den der beviser at han har sine usmittede 32 Ahner end Ieg til Hr. Gjessing der i sin Samling af Iubellærere
 2 r har saa || prægtig forherliget mit Mødrene, ved at vise Stamfaderen til de høibaarne Banger ei uforskyldt fik sit Adelskab, saasom han var Sekretær hos en pavelig Legat ved et Hof hvis Konge, ei glemte han af hans Hellighed |havde faaet| var gjort til Konge – tar Ieg maaske Feil? – og derfor viste sig taknemmelig selv mod hans Tjeneres Tjenere –

Dog nok herom – Hvad der foregik til hans 4de Aar derom veed Frederik selv intet – Ventelig har han som andre faaet Riis og Sukkergodt, dog neppe i Flæng om han ellers kjender sin Moder ret – Bemeldte Madam havde den gammeldags Sædvane selv at lære sine Børn at læse. Frederik maatte da ogsaa frem; men Bogstaverne gad han ikke kjendt, remse dem op uden ad vilde han nok men ei mere – Der vankede Dada, og han erindrer sig grant at Bogstavet O nær havde skaffet ham en Rumpefuld, dersom ei i det samme en Bonde havde kommet, og en god Ven-
 2 v inde imidlertid havde || hvisket ham en god Djævel i Øret.

Per varios casus per tot discrimina rerum lærte han endelig Bogstaverne. – At stave skal han have anseet under sin Værdighed og ei givet andre Tiid til at nøde ham dertil – Han havde ingen Sødskende hjemme uden en lit ældre Syster. Med hende kunde han aldrig forliges, og som svagest gik han af med Profiten – Dette anseer han som en af de vigtigste Aarsager hvi han slog sig til Læsning, da han desuden aldrig har duet til at gjøre noget med Hænderne, uden at vende Blad – Han læste nu en hel Hob, hvoraf han intet forstod, saasom Holbergs Kirkehistorie, Lyskanders danske Kongers Slægtbog o:s:v: thi naar det blot var en Bog hvori der fortaltes noget var han efter den som Fanden efter en Sjel.

3 r I Aaret 1789 – uden Tvivl – kom || han til at gaae i Skole, hos en til Byen nys ankommen Skoleholder ved Navn Faverskov omtrent 60 Aar gammel Forresten var han *Cand: S: S: Minist:*

havde været Hovmester hos Grev Ahlefeld Norsk Postfører *etc etc* – Her skulde |Ieg| han da begynde at lære Latin – |Ieg| han lærte Donat, Aurora – med samt *colloquier* – en Deel af et lille Lexikon, og Badens Grammatik uden ad, men forstod ikke et Ord deraf thi |min| den høilærde Præseptor forklarede næsten intet, og gjorde han det |var| nedstemte han sig dog aldrig |om| til |min| hans Fatteevne – Han spurgte undertiden hvor Subjektet eller Prædiketet laae i en Sætning uden at have bibragt |mig| ham ringeste Begreb om hvad det var for Tingester – Her lagde |Ieg| han ogsaa Grunden til |min| sin Skrivning, hvordan den var, behøver |Ieg| han ei at sige, selv disse Kragetæer vidne derom. – Af al den Udenadspjat havde Frederik ei anden Nytte end

3 v at || hans Hukommelse blev skjærpet paa hans Dømmekrafts Bekostning, om man vil kalde det nyttigt – Kals Verdens Historie lærte han imidlertid og det var got, thi den bør læres før Dømmekraften spirer frem – Dermed gik det saaledes til – Præsten Feld – hos hvem |mine| hans ældre Brødre vare thi Ieg var mine Forældres 4de levende Søn – kom i Besøg |–| 1791, og lovede Frederik et Sølv Uhr hvis han til næste Aar kunde i sine Fritimer lære ovenmeldte Bog. Han lærte den og da HER Laurits Feld 1792 kom igjen havde Frederiks Skolegang hos Faverskov en Ende, og han kom under privat Informasjon hos bemældte jydsk Præst. – Tyregod – hvis nærmeste Kjøbsted er Veile – blev hans ny Opholdsted – Her vare foruden han P. H: Balle en Søn af Sjællands Bisp – som – da han vilde – blev Militær – Samt 2 Sønner af en Provst Stjernholm – hvoraf den ældste døde

4 r 1793, og den yngste der hverken havde Lyst eller Anlæg || til Studeringer er nu – om Ieg ved ret – sin Faders Søn – Frederik var altsaa den eneste der af denne Samling blev Student, men den ældste Stjernholm levede dog længe nok til at vække hans Kappelyst, og den yngres – som han over 4re Aar havde til Selskaber – maadelige Sjeni gav ham Leilighed til at repetere alt hvad han læste – Frederik gik nu frem med langsomme men faste Skrit, og fortryder intet af den Tid han opholdt sig |h| i Tyregod, uden den der bortødsledes paa – *usque ad infinitum* –

at tygge paa Katekesis, Guldbergs aabenbarede Theologi, og hvad alt dette fornuftknusende Apparat hedder – Dog dette siger han langt fra ikke for at nedsætte Her Feld – Som Præst og som den der i de høiertodoxe Tider havde studeret Theologien, maatte han tro det nyttigt at |Ieg| hans Eleve befæstedes mod Kjætter, og han troede desuden disse Bøgers Læsning og Læring udfordredes naar Han engang skulde i en latinsk Skole – At han ikke

4 v tog fejl || skal det følgende vise – Dog skjønt selv temmelig ivrig Orthodox, var dog Toleranse et Hovedtræk i hans Karakter. „Ieg har selv tvivlet“ sagde han ofte „derfor ynker Ieg og ikke hader de Tvivlende“ Hverken skyede han selv kjætterske Skrifter som Pest, ei heller – som var endnu mere underlig – skjulte han dem for |mig| Fredrik – Nei langt fra, han var i et Læsesælskab og alt hvad der kom, havde |Ieg| F Lov at læse – Takket være han derfor! – Her saaedes egentlig / Spiren til / den aldrig før med hans Sjelekræfter eller ham døende Lyst til Videnskaber – Han beundrede Forfatterne til alt det vittige som da – i Skrivefrihedens gyldne Alder – fremkom – |At kunne| skriver |som| af en Heiberg en Rahbek|h|, en M C Bruun hvis

5 r || Aristokraternes Katekismus han meget yndede, saa vidt den var politisk – T: C: Bruuns Særsyn, og hvad alle de Sjenier og Sjeniprodukter hede Dannemark brammede med fra 93 til 98 – Stræng Orthodox forblev |Ieg| imidlertid Frederik stedse, først fordi hans Dømmekraft endnu laae i Dvale siden fordi han tidlig gjordes opmærksom paa at Mysterierne ei vare Gjenstænder for vor Viden, men Tro – Han fandt det saa naturligt at tro Gud, saa skammeligt at tvivle om hvad han som Vi skyldte alt havde sagt os som Sandhed, at han ivrig harmedes over Neologernes vantro Bestræbelser, lovede ved sig selv engang at vorde en af Troens raskstridende Kjæmper, og øvede sig allerede – Saaledes erindrer han sig, efter Læsningen af Bruuns Særsyn, at have

5 v begyndt || noget der gik paa Riim – thi Rimer var han tidlig, dog uden at lade noget Menneskes Øie skue sine Produkter – som skulde være *ad modum* det nys læste og snærte Naturalisterne – Her er en ordret Prøve –

Ieg har seet Fornuftens Helte
 Troppeviis at strømme frem
 Orthodoxien at omvelte
 Dertil har De udrustet dem

Ieg har seet en Mørkheds Engel
 Som en Lysets voxte frem
 Paa Pseudodoxiens Stengel
 Af ham har de hovmodet dem

Horbo

Men blandt dem Ieg ogsaa saae
 En ung næsevis Kompan
 Disse tossed Griller faae
 At han vist var en lærd Mand

M: C: B:

Men derpaa Ieg ogsaa saae
 Den talentbegaved? Mand
 Snart sit Reisepas at faae ||
 Over til hint Naboe-Land

6 r

Det kan være mere end nok til en Prøve. Versene ere slette og Tankerne havde Rimeren ventelig laant af Dagens Blade, men han anseer det som Beviis for, med hvad Slags Vaaben han dengang havde i Sinde at bestride Religionens Fjender – Imidlertid yttrede sig dog hos Drengen en vis Modsigelses Aand. Med sin Lærer – der behandlede ham paa det venskabeligste og gjerne fremlokkede hans Mening for at lære ham at tænke – streed han ofte i Religionen – Syndefaldet og Menneskets fri Villie erindrre han sig endnu som Tvistepunkter – Frederik kunde ei begribe hvi Gud skabte Mennesket da han forudsaae dets Fald, og den fri Villie forekom ham i Dogmatiken alt for indskrænket, hvorfor han paastod at var den ei anderledes havde Mennesket ingen – ||

6 v 1 C 15:28 forarsagede Frederik megen forgjæves Hovedbrud da han vilde dette Skriftsted skulde harmonere med Treenig-

hedslæren – Dog herom spurgte han aldrig sin Lærer da han ei vilde røre ved en saadan fundamental Artikel –

Aarene skred. 1798 i Oktbr skulde |Ieg| Frd i Aarhus latinske Skole – Registret hvad |Ieg| han af Latin og grædsk havde lært i de 6 Aar er følgende Katekesis – hin større – Iustinus – heel og holden – Terentses Komødier – de 3, at sige – Fædri Fabler, Ovids Klagebreve – Kun de 3 Böger – og Kornel – ved at oversætte af den – Her falder |mi| en Anekdot ind – Da Frederik engang skulde oversætte et Sted af Kornel, hvor der staar om en General – i dette Øieblik husker Ieg ei Navnet – at / han / blev *coronis aureis et æneis donatus* – skrev han saalunde paa Dansk

7 r „Han blev begavet med Guld kroner der vare be||slagne med Kobber“. Heraf kan man just ei fatte høie Tanker om hans Latinitet, men det var dog mere Uagtsomhed end Uvidenhed der dikterede hin Bommert – Grædsk – De 4re Evangelister, Apostlernes Gjerninger og Brevet til Romerne, samt Epiktet – Ebraisk kjendte |I| han ei – Dette var da hele Frederiks skolastiske Liggendefæ – naar man undtager Historie og Theologi hvoraf han kunde nok til at blive Student – Med bankende Hjerter traskede |Ieg| han bag efter Hr Feld – med |mine| sine Bøger under Armen – til Rektor *Thura Krarup* som skulde overhøre ham og fastsætte hans Plads i Skolen – Den gamle snurrige Mand fandt han ei fremviste mere end han godt kunde gjøre Rede for, men der var adskilligt som udfordredes |selv| til at komme i Mester-

7 v lexe – og der || skulde Ieg – som Frederik aldrig havde seet, saasom Horatses Breve Ovids 4de Bog, første Bog af Siseros – Kikeros Epistler, Dansii Grammatik og de 4 første Kapitler af Genesis – Havde Rektoren gjort |mig| ham til Fux – *ut ajunt* – paa nederste Part kunde han altsaa ikke klaget, men da han befandt sin nykomne Eleve langt fra at være nogen *hospes* i Theologien – som han meget yndede – tog han ei i Betænkning at sætte |mig| ham som en *paries intergerinus* mellem mellemste og nederste Part og overlade det til hans Stræbsomhed at blive Fux |paa| for første eller Dux for sidste – Ebraisk paatog han sig *privatim* at *instruere* Krabaten i – Her var Mosjø Frederik i en

gandske ny Verden, hvor han i Begyndelsen ei fornøiede sig
 8 r synderlig, thi hans honette Ambisjon || tillod ham ei at høre til
 nederste Part, og det var strængt at følge den mellemste der
 allerede et Aar havde skanderet hint grædske og romerske Epos,
 gjennemløbet Roms ypperste Taler og Talegjører etc – Rektor
 var |mig| ham bevaagen og i de Dele han havde var |Ieg| han
 temmelig hjemme –

Men Konrektoren – *Iens Stougaard* – gjorde adskillige Forsøg
 paa at flytte |h| Nylingen til nederste Part. I en god Hensigt
 gjorde han det fordi han troede det bedre for ham, men Frederiks
 Ærgjerrighed blev saaret og han glemte ei saasnart |s| den
 værdige Lærer denne Fornærmelse – *Stougaard* holdt dog snart
 op da han dels saae han intet udrettede, dels syntes det maaskee
 kunde gaae ret got – Hertil hjalp at baade Kals Verdens og
 Suhms lille danske Historie laae i min Hukommelses Arkiv *in*
promtu ||

8 v Selv yndede han Historien, men hans Disciple vare for største
 Delen heri store Ignoranter, fordi deres Lyst til at kjende For-
 tiden aldrig var blevet vakt, og ei vel kunde vækkes ved Kals
 Historie – Dette skaffede mig temmelig min Lærers Yndest. –
 Paaske 1799 begik Frederik en Synd der havde mange Ubehage-
 ligheder til Følge – De faa Penge han |havde| eiede, havde tjenst-
 agtige Aander skilt ham ved i Spil, og nu kom Paaske. Der var
 i Aarhus den høipriselige Skik at Skoledisciplene skulde ofre –
 |Ieg| Frederik eiede ei mere end 2 danske Skilling: |Ieg| han
 havde hørt at Disciplenes Ofring skeede for at foregaae Menig-
 heden med et got Exempel: |Ieg| han tog det lige efter Bogsta-
 ven, og mente det var nok naar |Ieg| han kom der – Thi købte
 han: *for sin halve Formue* – et Ark Papir delte det i sine visse
 Parter og – *ofrede det* –

Der blev lidt Larm, men, hvem havde gjort det? Nu kom
 9 r Pinsdag Frederik || var ei blevet rigere, tvertimod fattigere, han
 havde kun een Skilling og denne ofrede han forvandlet til Papiir
 – Rigtig nok frygtede han for en Opdagelse, men beroligede sig
 selv med den Tanke – De Geistlige ere jo Jesu Efterfølgere, Han

tyktes bedre om Konen der gav sin sidste Skjærv |d| end de gavmilde Rige – *ergo* maae de og være fornøiede naar de faae alt hvad |Ieg eier| – Ieg eier –

Dog Præmisserne vare rigtige, men Konklusionen var bitterdød |F| feil, thi de Her Geistlige kunde jo ei vide om den HEr *Anonymus* der stedse forseglede – intet, virkelig intet havde, eller vilde spille Gjæk med dem – Nok er det Sagen blev opdaget – Offentlig skjændte Rektor paa ham, privat examinerede Konrektor ham, fordi han troede, at enten andre havde forført ham, eller han ingen Penge havde – Det første vilde Frederik ei sige
 9 v da det var || usandt, og det sidste forbød hans Stolthed ham at tilstaae, eller var det maaskee Bevidstheden om at han kunde havt de fornødne Penge „naar han ei havde spillet“ der hindrede ham fra at skyde Skylden paa Fattigdom – Selv troer han begge Dele virkede tilsammen –

Dog dette var den mindste Del af Syndens Følger: |Mine| hans Meddiscipler ansaae |mig| ham næsten som en Kirketyv, en Helligdoms Foragter, og en uærlig. Ved enhver Leilighed maatte han høre det lige til Mikkelsdag, da de paa øverste Part værende dimmitteredes, og |Ieg| han selv kom paa Höibenken at sidde – Ved denne første Skoleexamen |Ieg bi| Frederik bivaanede som o r d e n t l i g Medlem forsonedes han tildels med Konrektoren, da denne offentlig berømte ham for Stedets høie Høiærværdighed
 10 r – Nu var da det andet og sidste Frederiks || Skoleaar begyndt. Lidt havde han bestilt forrige Aar, mindre bestilte han i dette, thi hans lette Fatteevne og gode Hukommelse fedede hans Dovenskab. Vi havde f.E: 6 Lexer til hver Dag under Konrektor. Frederik læste aldrig uden den ene – *Quinctilian* eller *Virgil* – Sahl's Versjon af Herodot læste han medens den latinske Autor expliserdes og de øvrige saa han aldrig paa, thi dem havde han lært hos HEr Feld, og hvad han havde med fra Tyregod kunde han lide paa – Konrektor bar over med dette Uvæsen, fordi han sjelden, fandt |mig| ham ubereedt naar Turen kom til |mig| ham at examineres, thi det grædske Sprogs Analyse – paa Dialekterne nær – var fra Tyregod.

Intet videre mærkværdigt forefaldt, uden det at Frederik dog imellem benyttede sig af Skolens – ei saa lille – Bibliotek, han
 10 v læste f: E: Suhm om Odin || hans Smaaskrifter *etc* – Den første behagede ham især – hvorfor han og til sit eget Brug gjorde et lidet Udtog deraf – fordi han – forledet af Hvitfeld – stod i den falske Tanke Vi vidste intet om vore Fædres Gudelære, en Ting |Ieg| han stedse havde længtes efter at kjende.

|Ieg| Frederik rimede ogsaa en Smule imellem – snart Satirer, snart Elegier, – af de første som ei vare saameget gale har han ingen – Af de sidste har han vel nogle Brudstykker men de for tjene – ei engang med Hensyn paa Tiden de bleve til – ikke at anføres – Saaledes begyndte en – for at vise Ieg skrifter ærlig –

Ak! Du for mig Ulykkens Nord
 Du hvis Gud hvar fordom Thor
 Som dyrkedes ved Blodet rød,
 Hvorfor blev Ieg i dig fød

|D| At Frederik ei har været meget bedrøvet da han skrev ovenstaaende, slutter han af Episoden til salig Thor – ||

11 r Hvad ellers Klagegrunden skulde være sees af et blandt de følgende Vers saa lydende:

Ak Amor! Hvorfor mon |de| din Piil
 Ved en Piges tryllend Smiil
 Mig saaledes saaret har
 Hør mig dog og giv mig Svar!

Ieg holder for Amor havde været en topmaalt Nar, hvis han havde givet noget Svar, paa den unge HEr Grundtvigs tossede Spørsmaal – Dette er nok til at give et Begreb om Personens Sjeni for den høie Poesi, men for at gjøre Tingen ret komplet vil Ieg anføre Slutningen –

Min Sørgesang den er nu endt,
 Min Hjerne den er slet forvendt,
 Meer Ieg ei udføre kand
 End at forbande dette Land

11 v Ieg er nær ved at fælde Taarer over || Digterens fortvivlede Udtryk. Ieg kunde gjerne sige |h| – ikke hvem Frederik havde forelsket sig i thi det har han hidtil ei gjort – hvis Favntag den Nar misundte en af sine Kammerader men den arme Pige som ikke havde mindste Deel i alt dette bør ikke nævnes – I September 1800 forlod Frederik med et meget rosende Testimonium Aarhus – I Oktbr samme Aar examineredes han af Professorerne – Han blev erklæret *laudabilis præ coeteris* i Latinen, og *Laudabilis* i de øvrige Sprog og Videnskaber undtagen Ebraisk hvor han blev anseet som *haud illaudabilis*, og Ieg troer *haud* kunde gjerne været borte | | Frederik var en Stymper i Iødelæsning, uagtet Krarup – der ei var nogen Kastekjep i Herrens Tungemaal, havde gjort sin Flid med ham – ||

12 r Førend Ieg gaaer videre vil Ieg kaste et Blik tilbage paa Frederiks Afskeed fra Aarhuus, og tilstaaer han at Konrektorens mundtlige var ham mange Prosent kjærere og nyttigere end Rektors |lat| skriftlige – Hvem der saae hins Øie glindse af Taarer medens han i de stærkeste Udtryk mindede sin bortreisende Discipel om hvad hans Pligter og hans Vel fordrede af ham – Hvem der hørte ham advare mod de Kongens og Lasternes Hovedstads Fristelser han saa ofte med de mest levende Farver havde malet, han maatte |tro Sto| antage Stougaard for hvad han er: sine Disciplers opdragende Fader mere end stræng Lærer –

12 v Og den som stod for ham || som var Gjenstanden nu for hans Rørelse og kjærlige Formaninger som før for hans Undervisning, han maatte være slettere end man i den Alder – uden stor Møie – kan være, dersom han ei rødmede ved Tanken om at have miskjendt den ædle Mand, og stundum gjort hvad der stod i hans lille Magt til at ærgre ham, dersom der ikke i hans Sjel lagdes varig Grundvold, til varm Høiagtelse og uskrømtet Ærbødighed |der| for den Mand der ligesom forlængede sin veiledende Haand for endnu at gavne paa hin Side sin Kreds, dersom han ikke fyldtes af det ivrige Forsæt, at vorde god og duelig, og

13 r ei skuffe en saadan Mands Haab og Ønsker || der kun havde reen Menneskekjærlighed til Grund, og Discipelens sande Vel

til Formaal – Nei ædle Stougaard! saa slet var Frederik ei, ofte har Mindet om Dig gjort ham stærk mod Fristelser, ofte har det kaldet ham tilbage paa Dydens Vei naar han stundum – desværre – havde skeiet ud fra den.

Nu var da Frederik Student.

Det første halve Aar – undtagen en Maaned han var hos sin Fader og Broder Otto Præst i Torkilstrup paa Falster – opholdt han sig i Kjøbenhavn for at berede sig til den filosofiske Prøve – Han var ikke flittig, spillede endeel Kort og Gnav, og gik meget paa offentlige Steder, uden dog der at ofre Til Venus og Bachus, saa at det kun havde skadelige Følger for hans Pung som denne

13 v Vinter || var i de beste Omstændigheder den nogensinde har kjendt – Thi Ieg havde omtrent 20 rd maanedlig, fri Middagsmad, og tørre Fødevarer hjemme fra – Intet Under at Ieg da ei havde Stunder at bestille meget. Min Fader havde forhen sidt 10 Aar i et lille Kald, havde kostet meget paa sine Præstegaarde og Ieg var den 4de Søn han havde ladet studere, begribeligt altsaa at hans Formues Omstændigheder vare slette. Min visse Indtægt blev bestemt til 2 rd af min Fader, 2 af Broder Otto, 2 af min forrige Lærer HEr Feld, og 2 af min hovedrige Morbroder Kaptein Bang maanedlig. Min anden Morbroder Professor Bang gav mig Middagsmad i sit Hus – Ieg anseer det for Egoisteri i sin etymologiske Bemærkelse, at Ieg stedse springer fra den 3die til den første Person – ||

14 r Altsaa i Professor Bangs Huus spiste Frederik daglig, og der havde han sine kjedsomste Timer ei blot i Førstningen men bestandig – Grundene kan være forskjellige, Nogle vil han give til Prøve. Da han kom fra Jyllands til Sjellands By, var hans Garderobe i en meget mislig Forfatning – Reent ud sagt, – Ieg kan gjerne i Stilhed give et Register, thi Ieg veed det – han havde 1) En blaa hjemmegjort Kjole med jydsk Snit – Denne maa som General staae i Spidsen og syne lidt thi det var – mellem os – hans eneste heele Yderstykke – 2) en gammel guul med ditto, som stumpede ved Rumpen og Albuerne – 3) En rødprykket Kasimirs Vest, der alt tjente |mig| ham hartad 3 Aar som sin anden

Herre 4) Et par sorte Buxer vendte og luvslidte samt stoppede
 14 v paa || det ene Knæ, 5) En hjemmegjort Frakke som havde været
 bruun, hvis Ærmer *in genere* beviiste at der havde været Støv
 paa Skolebordet, og Fit paa hans eget, og hvis Albuer *in specie*
 med tilstrækkelige Vidnesbyrd – paasyede Klude – godtgjorde
 |at| Dens Herre havde havt den høipriselige Sedvane at sætte
 Støtter – *ut ajunt* – til nyt Huus – Læg nu hertil en sort Kjole,
 og ditto Vest som begge Dele i lang Tid havde bedækket |min|
 hans Faders Overkrop, og nu i to Aar – hver Søndag og ved
 andre Solenniteter – hans, samt et par dygtig fittede Skindbuxer,
 og Betænk nu at / de / unumererde Artikler samt Frakken |og|
 den gule og sorte Kjole vare gandske ubrugelige, da har Du et
 15 r Klædeforraad salig Diogenes ei skulle skammet sig || ved, og det
 brugelige deraf skulle vist ei – i det mindste ikke for sin Pragt –
 gjøre Opsigt. Tænk Dig nu et Menneske – For Nemheds <Skyld>
 kan Du tage den nysomtalte – i hin Klædning komme indtras-
 kende med et Par durable brednæsede Støvler i en Sirkel af lutter
 – paa Hovedstads Viis – velklædte Personer, og – hvis Du ei har
 megen Tilbøielighed til Skuet af komiske Situasjoner – forlanger
 Du vist ikke nogen latterligere Figur tegnet for din Indbildnings-
 kraft – Vend nu Hr. Frederik om paa en anden Kant og Du vil
 see han ved denne Omsnoelse |ei| vinder saare lidet –

Her finder Du et Menneske 17 Aar gammel, som ved 8te
 Sæde i Iydepotters Land. |vel| har samlet de til Akademiet ud-
 fordrede Kundskaber, hvis Forstand just ei kan kaldes gandske
 15 v udyrket, og som har faaet Smag paa og Lyst til de|t| || skønne
 Videnskaber, men Du vil tillige finde et Menneske, blottet for
 al den udvortes Kultur, der paa ethvert Sted anbefaler, men som
 især i de kjøbenhavnske Familier ei kan undværes af den som
 skal være taalelig – Glem ikke at en god Porsjon Undseelse hin-
 drede ham fra, at lade den Smule indvortes Kultur han besad
 trænge ud i den ydre Gestalt. Husk! at ethvert Ord han sagde
 maatte af de positiv og negativ vittige Hoveder, blandt hvilke
 han befandt sig, vente Kritik, endog blot, fordi de buxeredes
 frem i en – ikke for et vist stødende fri – jydsk Dialekt. Hvad

Under at dette betog ham alt Mod til at prøve en Nærmelse mod hine fuldkomnere Væseners Konversations-Tone.

Kort han maatte tro der var en hel Verden som Skillerums-
 16 r væg || mellem dem og ham – Deraf kom det at Grundtvig – Jeg
 tør ei kalde ham Frederik siden han er bleven Student – i dette
 Huus af alle og enhver maatte ansees som et Stykke Træ, hvis
 store udbugnende Knorter ei engang vare bortskaffede af Bred-
 øxen, og at de derfor lode deres Munds Glathøvl glide over hans
 knudrede Skikkelse, ei saa meget for at prøve paa Umuligheder,
 og søge at danne et Menneske efter deres Lignelse, som for at
 lade ham føle, – hvis han kunde føle noget – hvor dybt han var
 under dem – Ikke besynderligt om Grundtvig i Følge denne
 Behandling blev – i det mindste tilsyneladende – hvad man an-
 16 v ligesom med Fliid indkniber Støvet mellem || sine Blade, medens
 man visker dens Snit. Ei var det fordi han troede han ei trængte
 til Polering, men fordi Maaden den anbragtes ei passede til hans
 Karakter. Dette kunde vist nok hans Pudsere ei gjøre ved nei
 havde han vidst at benytte |sig af| den Omgang han nød, kunde
 han virkelig blevet en Dreng i den fine Verden – Selv gav man
 ham Vaaben i Hænderne, naar han blot vilde givet Agt paa de
 Dask han den ene Dag fik, vilde han – da det gjerne var *loci*
communes – den følgende kunne anbragt dem til sine Læreres
 og Lærerinders Trykkelse Dog at tage Vittigheder paa Borg syn-
 tes ham |saa| et Notarialbeviis paa Dumhed, og at laane uvittige
 17 r Grovheder og give dem igjen ligesom || til Gjengjeld for Maden
 han nød forekom ham ei allene dumt men og slet, da han troede,
 den der er fordømt til at leve af Velgjerninger maa fornegte
 sig selv.

Alt dette gjorde at Grundtvig blev den han var – Kun een
 Ting forandrede han, han fik saadanne Klæder at han – efter
 sin Stand – ei behøve at skamme sig – Nu i Henseende til Kom-
 plimenter der var det ligesaa galt – Grundtvig var vel født og
 opdraget paa Landet, men Naturen – maaskee tillige tidlig Læ-
 sen om Pavers Tøffelkys *etc* – havde gjort ham til deres afsagte

Fiende – I Aarhus havde han ofte ærgret sig over at være nødt til at tage Hatten af for enhver velklædt Nar, eller i det hele for gandske Ubekjendte – Han glædede sig over at sligt ei brugtes i Hovedstaden, og han glædede sig end mere ved at høre

17 v Omgangen i Husene var ligesaa fornuftig og kompli-||mentfri, og at man der kun brugte et almindeligt Buk – og i det høieste et Haandkys for Vertinden – istedet for alle de spesielle Rygkrumninger, Fodskravninger, eller Strækkelser, og Poteslikninger. Men hvor fandt han sig ikke skuffet? Han har gjort den – som han troer – rigtige Bemærkning, at hvor liden Priis de kjøbenhavnske Damer end sætte paa et Menneske, fordre de dog – naar de nødes at taale ham i deres Selskab den høieste Opmærksomhed af ham, den de dog vil have Ret til at besvare med Haan – Det er den *in immodicum* potenserte Forfængelighed – Grundtvig kan frembyde sig selv som Exempel; Han er overbeviist om at (selvom) de Damer vrede Guder stundum lode ham være under Loft med, foragtede ham, gaves ham dog saadanne Prædikater for sin Uagtsomhed, der kun passede paa et Subjekt, der tilsidesatte de almindeligste Beviser paa Høflighed

18 r og manglede selv Begreb om hvad man || kalder Levemaade, – Desuagtet blev Grundtvig ei bedre. Paa den skammeligste Maade fordreiede han den – ellers rigtig nok |S|sande Sætning – Man bør stedse ligne sig selv – Ei troer Ieg han var gal nok til at anvende paa sin Stilling, hvad Epiktet forstum sagde til de unge Filosooffer „Kjerer jer ikke om Pøbelens Griin! Bliver eder selv stedse lige, og den vil snart beundre hvad den nys udpeeb“ thi Sammenligningerne havde dels paa begge Sider været saare formastelige, og dels havde Haabet været meget for sangvinsk. – Nei han troede snarere, en anden Nyhed vil snart afløse denne, og naar de faae afleet tie de. Han havde Ret, men ei som han ønskede, De glemte ham ofte, men naar de ei havde andet at spotte over, var han det samme for dem som Holbergs Komøedier for Theatret. De tie vist naar de faae afleet, men de rette Kjøbenhavneres Latter og Liv endes paa engang, og vist nok, skulde de belee alle deres egne Latterligheder var Livet endda

18 v meget for kort – Ieg vil nu || blot lægge til – for at have alt om dette Huus paa eet Sted – at der i den sidste Tiid – som dog overskrider 1802s Grændser – opstod nogle ynkende Væsener, dem Grundtvig maatte anseet for dobbelt spottende, dersom deres Forstands Masse – Man kalder jo ogsaa en Flue et Dyr – <ei> var ham for velbekjendt dertil.

Efter nu saalænge at have betragtet Grundtvig som gandske passiv, er det vel Tiid ogsaa at beskue ham som aktiv – thi han var i visse Maader et Deponens – Han greb – i Foraaret 1801. – med de andre Studenter til Vaaben – Her erindrer Ieg mig følgende Vers af en gammel |L| Bondvise:

Der var engang en Hare
Den vænte sig til Fare
Thi den vild' op i Herrefærd
Og stride med Kong Valdemar
Den ædelbaarne Herre

Dog være dette uden al Applikasjon! ||
19 r Imidlertid var denne Vaabenleg Skyld i at Grundtvig – i April – ei blev erklæret uden *h: ill.* for Mathematik og Astro-nomi, dog da Risbrigh sagde |Ieg| han var *laudabilis præ coe-teris* og da Bugge og Gamborg paa *præ*'et nær sagde det samme, saa havde han Stemmefleerheden for sig og blev *laudabilis*.

Uden at lade sig forhindre af de vedvarende krigerske Øvelser Minervas Sønner foretog sig – reiste han hjem – Dog kjære Læser – om Nogen, som Ieg ei haaber, faaer dette at see, men det er saa rart at have en man kan tale til – |For| Nu har Du en Kjætter for dig: Du korsers dig vel, og spørger i hellig Iver, hvorlunde Satan kunde udrette noget mod en der saavel var bedækt med Skjold og Hjelm mod hans gloende Pile? det er just det Ieg nær havde glemt at fortælle. At Fanden ei er dum be-
19 v høver Ieg ei at sige dig, han forudsaae || Grundtvig vilde blive ham haard dersom han ei fik ham forført. Nu vidste den onde Fjende at bemeldte – hvor ortodox – han end var – gjerne læste

hvad vittigt var, thi førte han paa Falster T. C. Bruuns Skrift-
 tema a l i hans Hænder, og – *proh dolor* – Kaput var Orto-
 doxien – Dog et alvorligt Ord kunde man ogsaa tale her –
 Grundtvig erkjender den heldige Revolusjon hin Bog bevirkede
 i hans Religjonsbegreber, men troer den ei havde blevet saa,
 hvis han ei havde kommet til at studere Theologi – Saameget
 han end ønskede at være i et andet Fag, er han dog i denne Hen-
 seende glad derved. – Nu begyndte han Theologiens Studering
 uden Fordomme, og kunde altsaa veie *pro*, og *contra*, men havde
 han ei blevet Theolog, havde ogsaa sikkert han blevet Bibelspotter,
 20 r og derved skadet || dem der ei kan skille det væsentlige fra det
 tilfældige, de svage Sjele der ei tør haabe Salighed uden en an-
 den har fortjent den til dem, som ei kan eller ei vil indsee Pligt-
 lærens Autoritet naar ei den hellig Aand har dikteret den – Ieg
 veed derfor ei hvad Ieg skal sige om hint bruunske Skrift, og
 dets Jevninge. Deres Slag knuse vist nok mere Overtro end 100
 lærde Afhandlinger, men de befordre ogsaa hos mange Irreli-
 gjositet – De ere – næsten som alleting – nyttige og skadelige,
 og for deres Autor selv kommer det an paa om hans Hensigt
 var at rense Religionen, eller blot lade sin Vittighed spille ube-
 kymret om Virkningerne. – Dog Tonen alvorligedes for meget,
 altsaa hine fromme Guds Børn der sørgede over at Djevelen sei-
 rede over Grundtvig kunne trøste sig med at han siden har hev-
 20 v net sig paa Helvedes Fyrste, og || reent frakjendt ham alt Regi-
 ment ja næsten Existents med – Ieg tvivler ikke paa at jo alle
 Ortodoxer, der hade Djevelen som Arvesynden, ville her istem-
 me et *Te Deum etc.*, thi de maae jo glæde sig |over| naar de see
 nogen gaae offensiv til Værks mod Fanden, efter at den defen-
 sive Krig der i nogle 1000 Aar førtes med ham, snarere har for-
 meret end formindsket hans Herredom –

Da |Ieg| Grundtvig kom hjem – sidst i April – begyndte |Ieg|
 han at kjende lit til Suhms Dannemarks-Historie, – |Ieg| Han
 fandt i dens ældre Epoke saamange – en Digter værdige men
 hidtil ubenyttede Stoffe, |Ieg| han huskede |Ieg| han engang
 havde været Rimer. Af en hæsselig Feiltagelse troede han det

21 r synonym med at være Digter, || og begyndte at sætte hin Scene mellem Gøthar og Erik Veltalende, samt Begyndelsen af Sigurd Fofnisbanes Historie paa Riim, ligesom han udspekkede det hele med mythologiske Kostbarheder. Dog han holdt snart op – ei fordi han følte Ravgalheden af saaledes at vanskabe Alderdommens skjønne Tildragelser i lave Riim – men fordi han – || uden at kunne begribe Aarsagen – fandt det kunne med Føie anvendes paa hans sammenkludrede Vers hvad Peder Syv sagde om sine Tids Poeters –

„See! Eders Riim og Vers, de springe op ad Dal
Hump, hump, det een' er bredt, det andet det er smal,
Det een' er skjævt og krumt det andet lige bliver
Som naar man af en By en Svinejord uddriver
Hvor hos den fede So sex magre Grise løbe,“

Eller som Reenberg meer pyntelig udtrykker sig „De digtede saa lystig hen . . .“ det er ei værd at skrive mer thi det er ingen Sag at sitere sig selv til en Dosmer, det gjør endogsaa mange naar
21 v de troe de sitere sig || til store Mænd og Ursjenier – altsaa blot en lille Prøve paa Personens Rim i denne Periode – Her følger Begyndelsen af Fortællingen om Sigurd, ei som han siden kort efter rettede den, men som han allerførst skrev –

„Kong Sigmund i Hunsigov nedfor til Hæl
– Digteren var god ved Hæl –
„Og ham nogen Tiid alt efter hans Død
„En Søn – da kun liden – til Verden blev fød
– Det skal være vittigt –
„Med Vand overøst det blev han vel
„Men Djævelen blev derinde,
„Den Kunst man da ei havde lært,
„Den Slemme af Børn at drive
„Og derfor er det ei saa sært
„Om Fædrene vare lidt barske“

Hvem skulde falde paa, at ovenstaaende var Indledning, til en

Fortælling om Helten Sigurd – Man seer heraf hvorlidet Begreb Grundtvig havde om at lempe sin Stiil efter Materien. Og nu
 22 r Slutningen af Fragmentet som || skal beskrive hvorlunde Sigurd teede sig da Regin havde fortalt sin Families Ulykke – og Lokes med –

„Sigurd nu bæved og rysted som Løv
 „I Skoven naar Stormene tuder“

– Poeten – Ieg faar vel kalde ham saa – beskriver her en Helt saa uforsagt som hin anholtske Foged, at han imidlertid ei havde udkopieret ham, derfor indestaar Ieg, da han ei kjendte ham –

„Naar Skyer paa Veien ophvirvles af Støv
 „Og alting Ruiner bebuder“

– Ieg beder Poeten meget om Forladelse for min nys gjorte Anmærkning. Nu først kommer Ieg efter hans Tankegang – Lige som det stærk rystende Løv giver tilkjende at der er en Storm oppe, saaledes, viiste ogsaa Sigurds Skjælven og Bæven, at der var Storm indvortes, da denne nu trængte ud i de ydre Dele og var ret kommet til at gjemmensuse alle Aarerne, da var det han blev saa modig som Poeten siden beskriver ham ||

22 v „Han frygted ei Fofner, ei Kæmper ei Magt
 „Ei Fæstninger, Slotte og Grave
 „Ei Mure forsynet med stærkeste Vagt
 „Ei Borge omflydte med Have.
 „Hans Bryst aanded Harm og Hevn.“

– Akkurat som Valdemar paa Anholt da han fik sin røde Brystdug paa – Poeten er ellers forskrækkelig høi her, han bruger – at Ieg skal paatage mig en ægte Kommentatormine – den Figur som Grækerne kaldte περιβολον – Forresten efterligner han de ebraiske Poeter, ved oftere at gjentage samme Mening, men i forstærkede Udtryk –

Men for igjen at komme til Personen igjen som blot Menneske, da drog han d: 21de Iunii til Kjøbenhavn for at lade sig see paa filologiske Høresale, men han kom der aldrig, hendøsede Tiden

23 r til først i August, da han || atter drog hjem – Under dette Ophold i Hovedstaden lagdes ellers Grunden til et Bekjendtskab, som han stedse siden har med Fornøielse vedligeholdt, med en bornholmsk Student *cui nomen: Peter Nikolai Skougaard*. At dette Bekjendtskab, ei som saa mange andre opkom og forsvandt, dertil laae fra først af Grunden i, at Grundtvig yndede Nordens Historie, og derfor var saare glad ved at træffe En af de Faa der baade yndede og kjendte den – Grundtvig var dels hjemme dels paa Falster til først i Oktober da han atter reiste til Hovedstaden, for at underkaste sig den filologiske Prøve – Medens han var hjemme skrev han – af virkelig eller poetisk Harme over Studenter Korpsets Reduksjon, et rimet Stykke som han med nogen Forandring – i Henseende til Prosodien – har indført i det første Bundt af sine Rimerier ||

23 v Ieg vil blot anmærke, at hvis det var hans Hensigt at snerte dem der medvirkede til Korpsets Ophævelse, da naaede han den ei, saasom han beskrev det saa latterlig at de fortjente Tak – Hvad der foregik paa Falster, kan man see af de i hans Dagbog indførte Bemærkninger over hans Forhold til Kvindekjønnene, dem han maaskee samlede vedhefter som Anhang – Grundtvig kom da til Kjøbenhavn, blev erklæret *laud.* for Historien, *h: ill.* for Grædsken, da han angav 2 prosaiske, men ingen poetisk Autor, og *h.ill.* for Latinen en Ting han endnu ei kan rigtig tilgive hos Professor Baden, da han aldrig i det Sprog har været nogen Stymper, og han havde gjort sig endel Fliid med

24 r de Stykker han angav || af *Ciceros* Epistler og *Ovids* Metamorfoser, Stykker der meere end engang i Størrelse overgik det Kursus Professoren i det Semester havde gjennemløbet – eller gjennemkrøbet – og som vel ikke var mindre belærende i Sproget end en Satire af *Iuvenal*, eller *Tasituses agricola* – Han fik altsaa – som man siger – *Haud* til Hovedkarakter – |Ieg| Gr. skrev – dog ei til Brug – en meget sprænglærd Drikkeviser – Nu skulde han begynde at læse til Attestats, men han havde kun 4: Rdr maanedlig, naar han nu betalte meer end det halve for Losji, er det klart han hverken kunde betale Manuduktør, eller

kjøre Brænde, og at studere i et koldt Tagkammer gaaer ei meget got an – Hartad 2 Maaneder var han paa Landet – ||

24 v I denne Vinter læste / han / forresten Vessels, Reins, Storms, T. C. Bruns og fleres Digte, samt en gyselig Mængde Romaner, da der ei vare andre i det Læsebibliotek, hvis Afbetjening en Ven overlod ham, og da han endnu ei kjendte Letheden |af| i at faae Adgang til Universitetets Bogsamling – Han begyndte en rimet Fortælling om Knud stores Skakspil med Ulf Iarl i Roskilde, der omtrent har samme Værd, som den forhen omtalte sigurdske Fortælling – til Beviis herfor tjener følgende Beskrivelse om hvorledes Knud bar sig ad ved Ulfs Gjestebud – |Efter at| det er sagt at denne Iudas Gud ogsaa stundum fik det Indfald at være glad og |da at|

„Begeistres smukt af brune Mjød
 „Og spise Oxers harske Kjød
 „Samt derpaa som en Kæmpe rask ||

25 r „At banke Brødres Pandebrask
 „Med hine lækre Fades Been etc“

– Ligesom Ieg overalt ei gjør meget af Knud som Helt, troer Ieg neppe han har udmærket sig ved dette slags Striid – Snarere mener Ieg at han aflagde denne – de gamle Kæmpers Skik med deres Tapperhed –

At Ulf har været god Lutheraner eller Calvinist slutter Ieg af at han i sin Tale til Knud, hvor han forekaster ham sin Romer-reise, kalder Paven – – –

„Hin syndløs Mand
 „Der paa sin Trone Syndens Bylder
 „Kan læge – *nota bene* – naar
 „H a n s Hænder man kun brav forgylder“

Ligesom han spørger ret artig med Skjærsilden naar han i de følgende Linier maa sige –

- 25 v „Hvis ei da kan kun sligt (?) et Saar
 „Kureres naar i Skjersilds |Pine| Hede
 „Den arme Synder ret kan svede
 „Og dygtigen kalfatet blive ||
 „Fordi han her ei kunde give
 „St Peder hvad ham hørte til,
 „Restanser han ei lide vil –“

Er dette ei et tro Maleri af vore Fædres Tænkemaade i Begyndelsen af det 11te Sekel, saa kjender Ieg intet til Historien –

Taaeligere kan maaskee følgende, naar det stod paa sit rette Sted – ansees at være Ulf har forladt Stuen hvor Kongen var; dennes Blod kaager af Vrede, han beslutter at dræbe Iarlen, og beroliger sin modsigende Samvittighed ved at tænke – – –

- „Ieg er afløst
 „Ei gamle Synder klæbe
 „Nu mer ved mig og med den Trøst
 „Det siger intet lidt at træde
 „Uden for det femte Bud
 „Ieg siden vil med David kvæde
 „Salmer til den |sto| gode Gud.
 „Lad saa Verdens Ulve tude
 „Klerke vil mig dog forgude ||
 26 r „Og sige han sin Synd fortrød
 „Og døde ret en Konge Død“

Ieg sagde det var taaeligere, thi her har Rimeren dog havt Knuds falske Andægtighed at bygge paa – Dette maae være nok talt om disse 147 Linier – Enkelte af dem ere ei – efter mit Begreb saa slette, men hele Komposisjonen duer ei for en Døit – Hidtil havde |Ieg kun| Grundtvig kun rimet naar han ei havde andet at gjøre men i April 1802, indtraf en Hændelse – som i lang Tiid bandt ham til Rime-Brixen – Der var en Student som |Ieg| Han kun kjendte lidet til, og holdt ingen Omgang med, troede sig fornærmet af ham, Ieg vil ei dømme men fortælle

Sagen ligefrem – Grundtvig kom til to af sine Skolekammerader, der læste til filosofisk Examen tilligemed den omtalte. ||

- 26 v Han sad midt imellem dem, og forklarede – med en sand Professor-Mine – Fysiken for dem. Da han var gaaet sagde Grundtvig „. . . er nok en Virtuos i Fysiken“ Dette blev ham forebragt, og da Vi atter engang samledes paa samme Sted, fortalte han Gr. i de til Materien mest passende Udtryk at han var en Æreskjender, en Menneske uden Forstand, og med den sorteste moralske Karakter. G: loe thi han troede det mere passende end at skjælde igjen, da han først havde søgt at overtude den opbragte om det aldrig havde været hans Hensigt at fornærme ham, men forgjæves – Imidlertid da G: kom hjem, syntes han Skjelder-
- 27 r ren fortjente en liden Revselse, Han samlede de faa || Træk i . . s Liv som han kjendte, satte fler til og udførte det paa en latterlig Maade. Han skrev omtrent 100 Linier – Det kan Ieg gjerne tilgive ham men det følgende – og af Glæde over sin Opfindelse, viiste han det til et par gode Venner som han troede kunde tie og som kjendte Personen – De gavede deres hele Bifald, og skjönt G: snart indsaae det uanstændige i en slig Hevn, fortsatte han dog Fortællingen – efter at have slettet det personlige ud – under Navnet M a a n e M ø l l e r e n – Tankerne i den ere stundum naragtige nok, men Versifikasjonen er noget tvungen, saa er der og en Deel Vaas i den, men i det hele tør Ieg ei kalde den slet, da Ieg saa maaskee kom til at
- 27 v give alle Gs følgende Rimerier samme Navn, hvilket || Ieg – som hans Biograf – for min egen Æres Skyld nok lader være – Nu flød det da dygtig for ham – Han skrev en Fortælling under Navn af |M| D e n s t r a n d e d e D y d, en gandske original Frembringelse, som dog – med Forfatterens Tilladelse – paa Versebygningen nær ei duer meget – Derpaa skrev |Ieg| H a n d e n a b d e r i t i s k e G e s a n t hvortil Stoffet var følgende: |Da| Den engelske Flode / laae / i Aaret 1801 |laae| ved Kjøbenhavn – I bange Forventning af de Ting som skulde skee ønskede ogsaa Stubbekjøbings Indvaanere, at vide Enden paa Tingene, før Postens bragte Kundskab derom – Nu afsendte De

– saa siger man – en halt Skræder som gaaende Exprese. Da
 28 r Gs Rimelyst igjen vaagnede huskede han denne naragtige Anek-
 dot, og satte || den paa Riim, ligesom han herved benyttede sig
 af sin lokale Kundskab, om en søvning Magistrats-Person, og et
 hæderlig bevæbnet Borgerskab – Denne Fortælling troer Ieg
 kunde – ved nogen Forandring forelægges Publikum ved Leilig-
 hed, saasom den paa den alvorligste Maade fremsætter latterlige
 Ting, og blot dette pleier at vække Interesse hos den tænkende
 Læser, naar Udførelsen ei er meget slet – I denne Tiid var det
 ellers G: fik sit første Kjendskab til Prosodien ved at læse Badens
 danske Grammatik | g | k – En god Ven | læste Digte | laante ham
 Samsøes Skrifter, han læste D y v e k e og fandt den skøn –
 Han saae den udkastede Plan til M a r s k S t i, tog Pen i Haand
 og skrev saa got han kunde 1te Akt, men nu erindrede han
 Rahbek havde skrevet man kunde vente Planen udarbejdet af en
 yndet Digter. At denne Udladelse ikke sigtede paa ham, indsaae ||
 28 v G: strax og smed Pennen – Siden havde han nær taget den | ne |
 igjen – da han saae det skønne Stof – som han troer – mis-
 handlet af en vis Salomon Soldin, men han kuede sig selv, ved
 at erindre d e l s at man ei kan skrive got fordi man kan see
 en anden skriver slet – d e l s at en god Plan er det ringeste –
 saa klog var han da blevet – til en god Tragedie – Men før han
 kom saavidt havde han skrevet to Akter af en Tragedie, skulle
 hedt A l i. Det duede slet ikke – Nu fik han i sinde at skrive en
 Komoedie S k o l e h o l d e r n e i 5 Akter og skrev den – Lige-
 saa skrev han en rimet Tingest – D e b e s m u r t e S t r ø m -
 p e r – Tildragelsen er paa nogle faa Ting nær passeret i Kjøben-
 havn i min Tiid, ligesom Ieg selv har hørt den af ham som trak
 Synderen op nemlig Doktor Mynster – Nu ere Vi i August 1802.
 29 r At Grundtvig ifølge || ovenanførte Sysler ei læste megen Theo-
 logi er klart, dog havde han i April antaget Manuduktør hvortil
 han sattes i Stand ved det hans Broder som blev Præst paa
 Gvinea, forordnede ham en maanedlig Understøttelse af 4: rd. –
 Hans børnløse hovedrige Morbroder gav 2 – Blot for Sammen-
 ligningens Skyld sættes det –

Først i August reiste G: hjem paa sin Fod – de to sidste Mile undtagne – Sidst i September læste han flittig Theologi thi han gjennemgik i den Maaned – foruden en Slump Dogmatik, – det hele Ny Testamentes – Undtag Mark: Luk: og Ap: Gjer: dem Vi ei læse – Exeges – Men i November fik han i Sinde at prøve sin Lykke hos Theater Direksjonen, Han – ved Skougaards Hjelp – afskrev og tilsatte endeel i ovenmeldte – Skoleholderne indkneeb den i 3 Akter og sendte den d: 28de November ind – i en Konvolut hvori stod skrevet ||

29 v P.M.

Indlagt følger en Komædie, som Forfatteren ønskede bedømt af Theater-Direksjonen, med Hensyn paa dens Antagelse eller Ikkeantagelse, til Opførelse paa Skuepladsen. Den høie Direksjons Resolusjon modtages o.s.v.

Anonymus

Maaskee var denne Epistel alt for lakonisk og konsis, dog er Ieg vis paa den høivise Direksjon ei har taget Hensyn paa slige Tilfældigheder – Min Dom om Stykkets Værd vil Ieg ei give, da Ieg dels er god Ven med Forfatteren, og det dels er længe siden Ieg læste det – Imidlertid erholdt han d: 9de Desember, sin Komædie igjen med følgende Brev –

Pro memoria

Den indsendte Original Komædie Skoleholderne har
 7. Direktionen ikke fundet at være af den Beskaffenhed, at den kan antages til Opførelse paa Theatret – Direksjonen maa
 30 r derfor give sig den Ære herved at || sende Dem Stykket tilbage –

Directjonen for det kongelige Skuespil

d: 4de December 1802

Hauch Kjerulf S a m e t z

Paa det Sted i Gs Dagbog hvor dette Svar er anført – nemlig 9de Desbr – finder Ieg følgende „At Ieg efter denne Promemorias Erholdelse, ikke mere skriver Komædier men følger dette

Vink, er begribeligt, da det er mig Borgen for Ieg fattes Talent til at arbeide for Skuepladsen. Hvad den indprikkede $\cdot$ / Streg, der i det originale Dokument staaer forved Ordet h e r v e d skal betyde, veed Ieg ei.

Nok er det, Ieg har hørt Røsten „*Sutor ne ultra crepidam!* Ieg vil kaste Pennen og begrave mig i Theologi“ –

At G: virkelig her skrev hvad han tænkte, kan gjerne være, men at han i ingen Henseende udførte sin desperate Beslutning veed Ieg – Dertil bidrog to Ting udenfra – En hans Ven stod i
 30 v nogen || Forbindelse med *Sametz*. Han fandt engang Leilighed at tale med denne om min Komædie, og Theater Direktøren forsikrede den ei havde været til hans Sensur. Dette vakte Tvivl hos G: skjønt Glemning af en saa ubetydelig Ting, vel har fremvirket hin Erklæring – Dernæst blev hans Komædie læst ved en Hændelse – af en ikke ukompetent Dommer der erklærede den for god, men maaskee var det Høflighed der holdt ham fra at sige sin Mening – Allerede før G: fik Direksjonens Svar havde han begyndt en Komædie *B r e v e t* der er spillet – men uden Held – paa et Privat Theater, og nu ligger, ventende enten Filen eller Ilden – I Desember 1802 drog G: hjem, |midt| Sidst i Februar 1803 kom han igjen – Nu begyndte han |paa| sin prosaiske Fortælling *U l f h i l d* som – paa Fuldførelsen af *B r e v e t* og nogle
 31 r smaa Riimstykker nær – var det eneste || Skrivsammen, som distraherede ham fra Theologien – Dog Dovenskab, Læsning af Historiske Skrifter – fra de offentlige Biblioteker – og Heden – levnedes derfor Theologien ei stort mere Tid, før September Maa-neds Begyndelse da han kastede alt sligt bort – Heden undtaget som blev borte af sig selv – Attestatsens Historie findes i Enden af hans Dagbog for 1803 – Sidst i Oktbr reiste han hjem, sidst i Novbr til Falster – Her filede han sin *U l f h i l d* det beste han kunde, og bestemte den til sin Debut paa den lærde Bane. Først i Ianuar reiste han til Udby, og sendte *S k o u g a a r d* hint Manuskript. Dog det blev ei det første trykte hvorunder hans Navn kom til at staae, thi han lod i *P o l i t i v e n n e n* No 299 og 300 – om Ieg husker Ret – indrykke – under Opskrift „Et

Særsyn i det nittende Aarhundrede“ – en Anmeldelse af en falstersk Skoles jammerlige Tilstand || da den i 10 Aar har manglet Lærer. Dette Skrit fandt – saavidt han veed – de Sa[k]gkyndiges Bifald, men skaffede ham – da han midt i Januar atter var paa Falster – et Brev fra den nysudnævnte Biskop Birch, som gandske misbilligede hans Opførsel – Saa lød det –

Promemoria!

I Politivennen No 299 læser Ieg med Forundring en Anmeldelse som det har behaget deres Velædelhed, at lade indføre under Opskrift o:s:v

– Da den vedrører en høist utilgivelig Forsømmelse, som skal have fundet Sted i et Sogn som henhører under det mig for Fremtiden, allernaadigst betroede Stift, kan eller bør den ingenlunde være mig ligegyldig, og Ieg anseer det som Pligt, hvis Tingen ikke skulde være forandret, efter muligste Evne at bidrage til, at der ufortøvet kan raades Bod paa denne Mangel. Men for at kunne bruge en rigtig Fremgangsmaade, vil det være nødvendigt at have den fuldkomneste Underretning om alt hvad som vedkommer denne Sag, og de Skridt som af vedkommende Sognepræst og Provst kunde være gjort i denne Anledning. Da de have behaget at bruge det Udtryk: – End mere, det er 3 Aar o.s.v. ønskede Ieg den Punkt oplyst, til hvem og af hvem bemeldte Opfordringer skulde være gjorte. Ere de sendte til Sl. Biskop Blok, kan det ikke feile at Vedkommendes Fremstilling maa findes blant hans Embeds Papirer, og skulde || de være indsendt til Kanselliet vil det ikke være vanskeligt, fra dette Kollegium at erholde fornøden Underretning. Da deres Velædelhed uden Tvivl er nøie bekendt med alt hvad som vedkommer Sagen – vilde De tilgive at Ieg paa Grund af denne Forudsætning, foraarsager Dem Uleilighed med denne Anmodning – I øvrigt vil Ieg ikke nægte at det skulde været mig særdeles behageligt, hvis de istædet for at drage denne Sag for Publicum havde paa anden Maade søgt at gjøre mig opmærksom paa denne Forsømmelse. Saa gavnlig

Ieg anseer Publicitet til at rette og forebygge Misbrug, saa til-lade De mig dog denne Formening, at dette Middel bør kun da anvendes naar alle andre, enten ere befundne, eller kunde ventes i Fremtiden frugtesløse. Ieg vilde anseet det som et Beviis paa deres Velædelheds Tillid til min Karakter, hvis det havde behaget dem i en privat Skrivelse at melde mig denne Uorden og takket dem for den her givne Leilighed til at efterkomme en af mit Embeds vigtigste Pligter hvorfor Ieg anseer den at vaage over Ungdommens Dannelse og Veiledning til Kundskab. Nu Sagen engang er offentlig paatalt og dragen for Publicums Domstol, vil dette vel og blive Stedet hvor den videre bør forhandles.

Roeskilde d: 5te Februar 1804.

Ærbødig

A. Birch

Grundtvig fandt Indholden af dette Brev underlig som manglende lokal Kundskab, der burde være den Præmisse hvoraf Konklusjonen om dette Skridt var rigtigt eller ei skulde udledes – men Ieg undrer mig ei saa meget over over Brevets Indhold som Brevet selv, da Ieg ei seer Grunden, hvi man skulde hen-||
32 v |he|vende sig til Anmelderen naar man ingen Beskyldning vilde fremføre for Usandhed – Grundtvig svarede som følger: –

Ærbødigst

23de Febr 1804.

Promemoria

Først d: 21de d: M: erholdt Ieg D: H: meget ærede af 5te Februar, og kun paa Grund heraf er Ieg vis paa De tilgiver, Ieg ei før har efterkommet min Pligt med Besvarelse af Deres Brev – Meget skulde det smerte mig, ifald Maaden Ieg valgte til Bekjendtgjørelsen af en Ting, der trængte til hastig Hjælp, kunde give D. H: en ufordelagtig Idee om min Karakter, som var det Skrit Ieg gjorde bevirket af Letsind. Med Hensyn her-paa troer Ieg at skylde Dem som Mig selv, Angivelse af de Grunde, hvi Ieg handlede saa og ikke anderledes. Da Ieg skrev

min Anmeldelse til Indrykkelse i Politivennen, var Deres Ud-nævnelse til Biskop i Laaland ikke offentlig bekendtgjort eller, var den det end, havde den dog ikke naaet min Afkrog. Kun Rygtet nævnede – blant Andres – ogsaa Deres Navn, og under saadanne Omstændigheder, haaber Ieg det indlysende for D: H: at Ieg ikke – end ei med mindste Skin af Rimelighed – kunde henvende mig til Dem som saadan – Dog nægter Ieg ikke, at om Ieg end havde havt den fuldkomneste Visshed om at D: H: var bestemt Bispestolen vilde Ieg neppe vovet at uleilige Dem med et privat Brev –

33 r Som Videnskabsmand havde De vist nok Ret || til min Agtelse i sin hele Fylde, men da Ieg ei havde den Lykke, selv paa fjerneste Maade at være kjendt af Dem, vilde det – efter min individuelle Overbevisning – være underligt, hvis Ieg ved privat Brev havde i slig en Anledning nærmet Mig Dem, thi det vilde – efter mine Tanker – faaet et Anströg, som havde Ieg til Hensigt at lede Deres Opmærksomhed, mere paa mig selv end Tingen, og paatage mig en Ær, der saare ilde harmonerede med min nærværende Stilling – Meget meer havde Ieg vidst Dem Bisp, vilde Ieg fundet stærke Grunde til gandske at tie, overbeviist om at De snart vilde opdaget hin Uregelmæssighed, ligesom Deres bekjendte Iver, for sand Oplysnings Fremme havde været Borgen for D: H: vilde – saa snart muligt – paa beste Maade afhjulpet den. At Ieg til min Anmeldelse valgte det Mellemrum da Falster manglede en høieste geistlig Øvrighed, forekom mig hensigtspassende, da den vordende Biskop – Hvo han end var – derved kunde – hvis han vilde – anlediges til, at vende sit Blik paa en Gjenstand, der syntes at fordre ilende Virksomhed – D. H. har behaget at finde det passende fra mig at indhente Oplysninger om de Skrit der maatte være gjorte fra Provstens og Stedets Præsts Side – Som ærbødigt Gjensvar herpaa tjene: Bestemt at vide de Kjendsgjæringer Ieg vilde opgive var en Pligt Ieg skyldte Sa[n]dheden og Mig selv, og blant disse hører ogsaa at Sagen er berettet, saavel til Sl. Biskop Bloch som til det danske Kan-

33 v selli. Men hvad Dato enhver || af disse Ting maatte være skeet, samt hvad Vedkommende have svaret, er et Noget, Ieg slet ikke ansaa det nødvendigt for mig at være underrettet om, da det var mig nok at vide Bestræbelserne for at faae Eskilstrup Skole besat, virkelig havde existeret, og ei hidtil havt nogen synlig Virkning. Selv min Anmeldelse vidner om mit Ubekjendskab med de Grunde, der maatte have bevirket den lange Udsættelse. Den detaljerede Underretning om hvad hidtil er skeet, synes derfor at maatte afgives af de Hrr Provst Blicher, og Dalhoff Sognepræst for Ønslev og Eskilstrup –

Da det ei stemmede med min Overbevisning at offentliggjøre mit Svar paa det p r i v a t e B r e v hvormed det har behaget D: H: at bære Mig, beder Ieg Dem tilgive, at Ieg ei fulgte Deres – i den Henseende – Mig givne Vink –

Med sa[n]d Høiagtelse har Ieg den Ære o.s.v.

Saaledes troede G: at have fulgt Biskopen Skrit for Skrit, saavidt hans Agtelse for ham tillod – Endnu har nok Skolen ei faaet nogen Lærer – Naar Ieg faaer fat paa hin Politiven skal Ieg afskrive Anmeldelsen –

34 r Fra Aarets Begyndelse til Dato har G: dels lagt Plan til, dels begyndt, dels fuldført adskillige Fortællinger hvortil Stoffet || er laant af Nordens Historie. Deres Skjebne beroer paa hvormange fortjente Skrup Ulfhild faaer – Han har ogsaa udkastet – paa omtrent 5 Ark – en Skitse til en Afhandling om Knud den 3dies Storhed. Dens Fuldførelse beroer paa om Forfatteren kan opholde sig – fri for andre Forretninger – nogen Tid i Kjøbenhavn, og benytte Bibliotekerne Han deler for nærværende sin Tid, mellem Skriveri, og Læsning, dels af hvad til Historien og de skjønne Videnskaber henhørende, han har i Romernes eller sig eget Sprog, dels de faae nye Skrifter han kan faae fat paa – Saaledes har han naaet

den 30te Mai 1804.

5: Dagbogsblade februar—31. december 1804.

Fasc. 497

[a: 17.(?) februar—6. marts 1804.]

- 33 Borgemesteren er ikke til mellem alle Klodens dumme Borgemestre, thi ingen vilde ført Proses om en Kvinde skulde gaa med Fedelen eller staae i Gabestokken dette være nok til Eksempel — Finke er efter mine Tanker den Person hvis Karakter er skildret bedst, da han stedse viser sig som Blanding af det borgerlig og videnskabelig dumme — men ogsaa han synes Mig ei stedse at være sin Karakter troe — For at faae en nogenledes taalelig Intrige maae man troe at Finke er lidenskabelig forelsket i Iomfru Stær, men hvorledes rimer det sig med hans Forhold |efter| under Gadesenen Endvidere — Finke siger han baade ||
- 34 poetisk og prosaisk har glædet sig til | | Gabestokskuespillet dette passer neppe paa den der har laant sin — *qualemcumque* — Kultur af Romaner, og som stedse affekterer Følsomhed — Iomfru Stær selv vækker i sin første Monolog Mistanke om at besidde kun meget lidt Forstand hvilket ikke stadfæstes —

- Sladderkærlingerne fortiener neppe Omtale, det er med Dem som med Stykkets opdyngede Dumheder — En af hine og to af disse ville været taalelige. Ja maaskee endog fornøiet den ||
- 35 tænkende Læser og Tilskuer, ligesom det havde været nok fra Forfatterens Side hvis det var hans Hensigt at overbevise Publikum om sit Bekiendtskab til slige Ting — men s a a m a n g e dumme Karakterer og Deslige [?] kiede d e l s ved deres Ensformighed og d e l s ved deres eiendommelige Gehalt.

- 3) Selv i Stykkets Plan hersker Inkonsekvens — Hvorledes var det muligt at Borgemesteren der dog maa have været i Hovedstaden ei skulde kiende en smule til Fyrsten — Hvorledes er det tænkeligt at Borgemester Familien *in toto* skulde være saa gandske ubekiendt med Hovedstadens Sæder da Iomfru Stær
- 36 Ophold || i samme dog røber nogen Forbindelse med den? og hvilken Dom maae man fælde over den dirigerede Minister der skrev og kunde skrive et saadant Brev til Hr Borgemesteren — I det

mindste tvivlede Ieg ikke et Øieblik – da Ieg læste det – paa at det var fingeret – saavel formedelst Tonen, som Indholdet der blant andet siger at Olmer, hvem man absolut maae forestille sig som et Menneske omtrent paa 20 Aar let aner – at han har været Skolekammerat med Ministeren. – Publikummet skjønner paa Sandsynlighed – siger *Heiberg* ||

- 37 4) Hvilken er Stykkets Tendents? Af den parafraserende Titel – *De lystige Feiltagelser* – skulde man troe at finde – blot en morsom Farse – og mere kunde det ogsaa gielde for det hos hvem der kan overtale sig til at giøre komisk og lavt til synonyme – Egentlig moralsk Tendents synes ei længer at være i Moden, og den satiriske Side er altsaa den eneste der endnu er tilbage at betragte Stykket fra – og her synes det rimeligst at antage, Forfatteren har skrevet denne Komædie som
- 38 en Satire || paa sin eget dramatiske Sjeni, thi hvis saa er har han overgaaet selv sine heftigste Antagonister –

18tende Ieg læste i *Geschichteserzählungen von grossen und seltnen Menschen unseres Zeitalters* – Garrik var af fransk Familie, hans Forfader flygtede som Hugénot, han var født i *Hereford* 1716, var i Lissabon, debuterte i Ipswich 1741, og døde 1779 – Moses Mendelson fødtes i *Dessau* 1729 ||

39

Paars

|Riset ofte maae af den det snerter kysses|
– Riset ofte maae af den det snerter kysses
Thi det gjør mangan gang af en Per Paars Ulysses

Om Avind

----- Nu veed Ieg at til Hove
Samt alle andre steder hun sees kan hver Dag
I gammel Tid maaske, det var en anden Sag

Æolus siger

----- Om I ville
I Morgen komme hid nu har Ieg at bestille

Ieg aldrig haver Roe nu een nu anden Vind
 Mig plager -----

Avind

Du har fra Arilds Tid havt Magt at skabe Vind
 Nu sidder Du forsagt med Haanden under Kind

N.b: Til en Tydsker et eller to efter Omstændighederne -- ||

40 ----- Lyksaligt er det Land
 Lyksaligt er den Bye lyksaligt er det Herred
 Som giver saadan Mand -----

|To Mark for Barnedaab|
 To Mark mig tilladt er for Børnedaab at tage
 To for Begravelse: Nu kommer faa af Dage
 Paa Sotteseng thi de fast alle blive hængt
 Derfor Ieg min Ret kan tage uforkrænkt

----- Det Fandens Elskovsbaand
 ----- maae heller hede Strikke
 Det meget bedre er en ærlig Ruus at drikke
 End at forlove sig ---

Hans Stammebog han saae og ubeskaart var bleven
 Han efter tydsk Maneer derudi havde skreven
 En Hoben Navne -----
 -----

41 |D.| Det var endda bedre end || naar Poeter fylde deres samlede Digte med - Stambogs Riim -

19de Februar

|Vor Tro|
 Vor Tro er reen og puur som den var paa de Tider
 Kong Dan |ved Dan| ved Roret sad ---
 - Neppe har Holberg - paa dette Sted været forstaaet af sin
 Tids Hierarker - eller for at bruge det Ord hvormed han -

udentviol – betegner Dem Hierophiter – thi ellers havde
 han vist ----- blevet
 Et lille gran med Fiskalen kendt
 Om ei behørig som (Brun) omvendt.

Han ingen Bibel har men herlige Postiller
 Med Kobberstykker i ----- ||

- 42 Han mesterligen veed paa Psalmer Taxt at sætte
 Naar han kun lidet faaer saa sjunger han de slette

Der ingen salig er før han i Grav er komen

Saa Fama som dog ei kan længe stille staae
 da af Nysgerrighed stod stille, saae derpaa

Det samme er hændet i vore Dage, dengang nemlig da C. C.
 sprang skiælvende og bævende omkring i sin Stue, ved
 L æ s n i n g f o r P u b l i k u m og smeddede et Bidsel til
 alle sit Fædrenelands sjenier, og et Sværd til det første
 blandt Dem –

Man saae den hele Sal af Syllogismer bæve

- 43 Gudinden blev forskrækt særdeles da hun saae
 en gammel skaldet Mand med saadan Iver staae
 med slig Haardnakkenhed sin Mening at forfegte
 at stride for en Ting som var ei værd en Hegte ||
 Ret som et Asen der paa frugtbar Ager staaer
 omringet udaf Børn som det med Kieppe slaer
 ei lar sig drive bort vil aldrig Flugten tage
 før det har Skrutten fuld og mættet hungrig Mave
 Ei anderledes var at ansee denne Mand

Er det sandt som man fortæller at salig Gram engang beredte Holbergs Skind for hans P e d e r P a a r s da har dette Sted udentvivl kostet de fleste Skrup, da Homers Autoritet neppe har været nok til at gjøre Vedkommende begribeligt, hvorlunde Sammenligningen med et Asen var hædrende -----

----- I kan bane
jer Vei i Dag med Sværd til Ære og til Navn

Morsomt nok da der ei fandtes et Sværd i Armeen

Et Syn saa angenemt see Dommere at staae
paa slette aaben Mark med bare Skiorter paa
Oprigtigheden selv man pleier forestille
i saadan yndig Dragt. Gid hver en Dommer vilde
kun følge vores Helt – i hannem speile sig – ||
44 Nei kiære Hr Poet gid aldrig nogen Dommer
Saa fattig være maae han kun en Skiorte har
Vel sandt den gode Mand da havde ingen Lommer
Men ak! om føie Tid blev hele Kroppen bar
Paa hver i hans Distrikt

----- Ieg derfor eder beder
I spare vil min Hals Ieg haver ikkun een

Hvis Ieg mod Fienden omkommen var i Dag
Ieg havde ikke tient i noget andet Slag
min Tanke ogsaa var hvor vil de nogensinde
en slig erfaren Kok som Niels Johansen finde
En sadan Kok som Ieg den voxer ei paa Træ –

Vil og min Sekreter med sligt mig gjøre blind
Exempli gratia vist Fanden gav ham ind

Exempli gratia er Snak og falsk til Prikke
 Skiønt hvori det bestaaer jeg strax begriber ikke ||

|XXvende|

45

20vende Februar

Ieg læste i Garves Fragmente zur Schilderung des Geistes des Charakters und der Regierung Friederichs des zveiten – pag 6 – „Naar en Sammenligning skal være den Hovedsynspunkt hvorfra man betragter en Fyrstes Historie, da er den – som oftest – en Masse af |f| skieve Billeder eller kunstlede Forfalskninger“

21

Friderik antog Guds Tilværelse men nægtede Forsynet og Sielens Udødelighed –

|23,24de Febr| 25de Febr

|At han – trods hin Usammenhængenhed|

Grundsætninger hvorpaa *Galls* System hviler ere –

- 1) Alle Livs-Fænomener ere i Dyrenes vidtstrakte Rige ere bundne til Hjernen saaledes at dette Organ afgiver et Mittel eller
 46 en nødvendig Betingelse || for alle intellektuelle og moralske Egenskaber –

Herom siger *Herholdt* – Dette maae blot forstaaes om Dyrets dyriske Funktioner og ei om de blot organiske, for hvilke Hjernens Virksomhed kun er en betinget Nødvendighed –

- 2) Hjernemassen bør betragtes som en Samling af mange forskellige Organer og ethvert af disse kan tænkes isoleret som den nærmeste Kilde til enhver selvstændig intellektuel Evne og for enhver moralsk eller umoralsk Drift. Hvor et saadant Organ mangler er ingen Yttring af den respektive Evne – Mennesket maa have et eget Organ for Livskraften, et for Vid etc etc etc etc etc etc etc etc etc etc Gall er her – siger *Herholdt* – gaaet ud fra det blandt Fysjologer antagne at Hjernen er Nervesystemets Sentralpunkt, og derpaa slutter han analogisk fra de udvortes Sandser til de indvortes Evner,

47 at || disse nemlig ere uafhængige af hinanden som hine – Dette beviser han ved Afvexlingens Rekreationsevne, En Evnes Tab uden de øvriges |E| unius litteræ vir |etc| – Isøvnegaende – Men det Faktum hvorfra Gall analogisk slutter er kun halv <?> rigtigt.

3) |Hjernens| Den forskellige Størrelse Kvalitet og Virksomhed af ethvert saadant Organ er Grunden til Nyanserne i de intell. og moralske Egenskaber. Enhver Egenskab ytrer sig |uden paa| i Forhold til det respektive Organs Uddannelse

4) Hjerneskillen slutter saa tæt efter Hjernen at hin ved en Forhøining tilkiendegiver ethvert fortrinlig uddannet Organ – Ved en nøie Befølelse kan man altsaa ledes til at bestemme *Individets Talent og Karakter* –

Meer gider Ieg ei – i det mindste i Dag da Ieg er meget flov – optegne i en Videnskab Ieg slet ikke forstaaer noget af – ||

***

48

Minerva Febr 1804

Da Rostgaard anklagede Peder Paars, og fordrede den brændt svarede Konsejlet 1720 at det fandt ikke Skriftet bestod af andet end lutter fingeret? Skiemt *som heller kunde bleven udeladt end skreven* men ei meriterede en saadan Bestraffelse *etc* -----

I Anledning af dette falder Mig to – rigtig nok saare simple men sande – Bemærkninger ind 1) At Konseils Herrene ei fandt Satire i Peder Paars der kunde henregnes saavel paa vore som andres Indretninger var Beviis paa at Holberg og vor Herre ei vare saa lidet Venner som mange Ortodoxer har villet indbilde Folk, thi man maae formode at de høie Herres Forstand og

49 Dømmekraft har været || saa stor at den umulig kunne spille Dem et saadant Puds, dersom ei en usynlig Magt havde sat Dem Blaar i Øinene – Ei maa man indvende Mig at her ikke er en *Nodus Deo dignus* thi Statens Piller ere dog vel sagtens et Mirakel værd – 2) Den Modifikation det har behaget Herrerne at give Peder Paarses Frikiendelse: at det nemlig var bedre om den havde været uskrevet, kan ingenlunde tiene som Beviis paa en slet litterær Smag hos Herrerne, thi den er blot et *pium deside-*

rium bevirket af en øm moralsk Følelse – De ønskede nemlig at der aldrig havde eksisteret Fakta der kunde sætte Digterens Ind-
 50 bildningskraft i stand til et Maleri af saadanne || Menneskehe-
 den vanærende – Satirer som Paars indeholder – Man erindrer
 sig her – for at undgaae Misforstaaelse – at Begreberne *a priori*
 endnu ei vare / bestemt / opkomne, ligesom maaskee alle Her-
 rerne have været Tilhængere af *Humes skeptiske System* der
 antager at alle vore Begreber ere – for at bruge et *kantisk*
 Udtryk syntetiske, eller opkomne ved Gienstændernes umid-
 delbare Indvirkning – *Dixi et liberavi animam meam* D: e: Ieg
 er overvætted |G| glad ved at have fundet en Maade hvorpaa
 Nationens Ædle kan undgaae de Kritiker der saa let|k| opstaae
 51 ved hin || Beretnings ueftertænksomme Læsning ja som – til
 min Tvivordelse være det sagt – i nogle Øieblikke uvilkaarlig
 bemestrede sig Mig – Men takket være Opfinderen af Beviserne
a priori, |thi | som gav os Lov til at tænke alt og slutte alt naar
 Vi kun ei | | belemre Subjektet med flere hinanden ophæ-
 vende Prædikater, thi *a posteriori* havde Ieg ei kundet frifinde
 Herrerne men havde maattet begaae den himmelraabende Synd
 at erklære Dem for – Gud i Naade os alle bevare – Døgenikter –
 Neppe har *Kant* troet at hans Theorie som Resultatet af den ren-
 52 sede || Fornuft skulle kunne tjene til Forsvar for Iordens Væl-
 diges – |mærk væl| mærk vel! tilsyneladende |D| – Dumheder
 men *pietas ad omnia utilis* den gjør det umulige muligt om ei
 ved andet saa ved Mirakler –

Udaf Peder Paars

--- |Ieg|

---- Ieg kan ikke kvæde

en Ting paa anden Viis end den tildraget er

Ieg er i slige Ting som andre noget sær.

Figuren er ret kiøn og synes at være en Efterligning eller Parodi
 over hin i Kæmpevisen –

Ieg vil for Sanden sig

hvorpaa følger

De – Kæmperne – syntes over Bøge Toppe

* ||

- 53 Naar det ankom paa i / en / Ret at præsidere
 At føre Skib til Vands til Lands at kommandere
 saa var han lige stor, saa var han lige god –

Ved at læse denne nydelige Skildring af |den| Helten der under Stormen før han maatte sig brække viste sig en *Ulysses udi Raad*, og i Slaget paa Anholt i *Daad en Hektor*, kan Ieg ikke bare Mig for at tænke paa hin Tydsker der efter at have til Vedkommendes Kontentemang og Fornøielse s i d d e t i – om Ieg husker ret – 12 Kommissjoner nu ogsaa maatte ansees for den habileste til at forbedre d a n s k e Vægtters – Men det er heller ikke at undres over ifald han havde nogen Lighed med Paars hvis *Farfar* dog *var en Bremer* skønt han selv var dansk – ||

- 54 -- Der var fast ingen Dag
 Han jo forlystet sig at tale om den Sag

- Det var meget tilgiveligt – Endog i vore af lutter Fornuft gienemvævede Dage turde man finde Folk der trætte deres Venner – og hvem De kan faae fat paa med uophørlige Fortællinger om deres Livs vigtigste Tildragelse, der dog slet intet vigtigt har i sig undtagen at det viser Muligheden af Menneskers Tilværelse |der| hvis Rolle i Livet har været saa uvigtig at De ansee en intetbetydende Ting som det vigtigste i deres Liv – Saaledes har Ieg kiendt en Mand der – hvergang Ieg talte med ham – fortalte
- 55 Mig om en *L'hombre* han || for nogle Aar |havde| siden havde spillet, hvori han n æ r havde tabt over 30 Rigsdaler, samt hvad Kort han <og> De Medspillende havde da han igien begyndte at vinde – En anden har Ieg kiendt – | | der rigtig nok havde en

vigtigere Ting at tale om men kede⟨de⟩ dog til sidst ved at gien-
tage – Han eengang kiørte med Landkudske til Paris, hvorlunde
han da velte, hvor stort et Under det var at han ei slog sig
ihiel, samt hvorledes han i een hel Time ei vidste andet end
hans lille Finger var af Led – Dog Paarses Digter har i sin Gert
56 Vestfaler || kommenteret saa skjønt over denne Text at den ei
behøver videre Udvikling – – –

Meget net siger Holberg om Per Degn der „blev syg da han i
Særken saae en Pige“ hvis „*hele Blod blev koldt Naar han en
Skjorte saae*“ som ei engang kunde taale at „*Hr Niels i Messe-
hagel see*“ – –

– – – – – Han ellers var en Mand
saa dristig uforsagt som nogen i hans Land.

– – – – –
Vor Digter har en besynderlig Forse i slige nydelige Antitheser
der med den strængeste formelle Nøiagtighed indeholder den
mest komiske Kombination fremsat med største Alvorlighed ⟨?⟩.
57 Saaledes paa hint skjønnne Sted || hvor Paarses anholtske Hiel-
per fortæller om Dem der havde røvet og dræbt Skibbrudne, at
Fogden dømte Dem „*at være Tremarks Mænd dog skulde Dom-
men være Dem ei tel Præjuditz paa gode Navn og Ære*“ –

26de Febr:

Hvor vil Den i sit Hus sig vente nogen Lykke
Som for Begravelse kun gir et Tomarksstykke

Og derpaa den skjønnne Vending

Man skulle tænke at den Tale Ieg her fører
og slig Formaning sig af Egennytte rører
Nei! Ieg vil kun enhver han høi er eller lav
skal give Mig min Ret, paa det Ieg i min Grav
ei bandes skal af Dem som mig i Kaldet følger –

Og nu Digterens Slutning

Med slige Ord Hr. Niels opmuntrede enhver
til Guds frygt, Nidkiærhed men rige Folk især.

58 Dette tilsammentaget udgjør et | | rigtig nok ikke tiltrækkende
men saare træffende || Malerie af hine Guds Toldbetjente der
giorde Religionen og deres Fordeel til Synonymer – Intet Under
derfor at *Holberg* blev forkættret, mere Under var det at han ei
blev totaliter slaget af den himmelske Armee. Takke maatte han
Gud at fjerde Frederiks bigotte Søn endnu ei sad paa Tronen, thi
ellers var maaskee ikke blot hans Paars – som Rostgaard vilde –
men han selv brændt af Bøddelen –

„Om Iens Blok og hans Duelighed til at være General siges“

Man Doktor kaldte ham skiøndt han kun var Balbeer
| Han dræbte Øens Folk |
59 Han dræbte 12te Del af Øens Folk, ja meer ||
med Piller hvert et Aar. En Doktor ingenlunde
Han deri eftergav skiønt han Latin ei kunde
Han syntes best beqvem at føre an en Hær
som han var modig stærk og vant var til især
at skille Folk ved Liv – – –

27de Febr.

60 Nei min kiære Hr Poet det er hvad man kalder *nimia licentia*
saaledes at sammenligne en Doktor og General som var Menne-
skenes Formindskelse / Var / Hovedmaalet for deres Virken –
sandt nok en Barbeer kunde ved Skiæggets Analogi snart ledes
til Ligegyldighed ved Menneskenes Død da der jo nok groe nye
op igjen, og han kan være bange for at dersom Menneskene
ikke i et ordentligt Forhold skaffes ud af Verden vil den komme
til at see ligesaa bestialsk ud som en længe uraget Hage – Lige-
60 ledes kunde || man troe en General – hvis hele Kunst synes kun
da at blive virksom naar | Dræbelysten | Dræbeløsenet er givet –
kunne i hin Ligegyldighed ligne Barberen – Men alt dette er kun
Sofisteri, hvilket Ieg haaber at kunne bevise saaledes –

Man skal ikke – i det hele kultiverede Europa – finde een eneste

Doktor, der jo saasnt han er blevet det glemmer han har været Barbeer og naar han glemmer det maae han ogsaa nødvendig glemme de Resultater der maatte være byggede paa af en – hans Metier egen – Empirie, og desuden vilde det være urimeligt at
 61 troe en *Doctor* d. e: en Lærer || skulde ønske at formindske Menneskene uophørlig thi derved kunde han jo til sidst komme saavidt at han ingen Lærlinge havde – Skulde end Erfaringen indvende noget herimod, da kan svares 1) at det stedse bliver en Undtagelse, fra hin analytiske Sats – da ingen Erfaring – og altsaa ei heller dens Resultat – kan være almindelig, og 2) naar endogsaa et Menneske stundum kan siges at være – i egentligste Forstand – befordret ud af Verden da kan man være vis paa at det Menneske blot er dødt fordi det var uskikket til at modtage
 62 Lærdommen, og Reseptibilitet kan jo selv den dueligste || Lærer ei skienke Lærlingen ligesom han ikke kan hindre denne fra at misbruge Lærdommen og drage Gift af hans Honning –

Nu Generalen – Ei er det hans Øiemeed at formindske Menneskene nei han søger blot at gjøre det umuligt for Fienden paa eengang at udrydde en hel Nasjon – Vel vil man her indvende at det ofte ei er Frygt for Fiendens Overmagt der bringer Generalen til at strække tusinder til Iorden, men dette beviser ei hvad
 63 det synes at skulle, thi sæt endog at || en General fører Krig for at skaffe sin høie Prinsipal et Stykke Iord meer, da følger han blot Naturlovene der vil at den anorgiske Masse skal seire over Individerne af den organiske Natur og blot dens Arter vedligeholdes thi Iorden er jo anorgisk og Fienderne organiske – Altsaa vorder det heraf klart at Paarses Digter fortæner en *pro meliori*

Regieringer der ei ønske at udvikle Grundene for deres Handlin-
 64 ger, kunde ei ønske en bedre Forsvarer end || Holberg, thi hvor fyndigt klinger |af| ikke f: E: hans Ord naar han taler om at Vi ei bør dømme om Statssager og ei angiver Grunden

--- Thi Vi seer en Ting er skeed
 men, af hvad Aarsag vi ei fatter nogenlunde

de ere skjulte Ting som vi ei kan udgrunde
 Hos Pøblen derfor man kan kalde Raserie
 at ville dømme om Regiering Politie

Om den veludrustede anholtske Foged siges –

At det Krigsguden var man skulde have soret
 Thi som en voxen Tyr og Oxe man ham saae
 blandt andre mindre Fæ blandt Faar og Gedder staae

-----

ligesom kort ovenfor

Hans Brystdug som var rød tilkiendegive lod
 hans Tapperhed at han udøse vilde blod. ||

- 65 Kan nu nogen tvivle om at alle vore rødkiolede og rødtrøiede
 Stridsmænd ere usigelig tappre da den røde Brystdug kunde
 gjøre en saadan Foged der før var -----
 ----- skrøbelig og lad til en krigs-
 gudenlignende Helt

XXVIIIvende Febr

Nyrups Historisk-statistiske Skildring af Danmark etc

Sæmunds Edda er oversat af
Sandvig København 1785 –

- pag. 63 – berettes at i Landsleiebalkens 4de Kapitel af Gulatings
 Loven tales om Hauger – N. b. Dette skal afgive Stof til Forsvar
 66 ifald man vil || pirre Mig fordi Ieg lader Ethelred have en
 Hauge –

64 – I samme Lovs 73de Kapitel paabydes at enhver Familie
 skal i fuld Leding svare af hver 7 1 Mand, og i det 22de Kapitel
 – bestemmes Fylkenes Udredninger saaledes –

Vigen Skibe 60 paa hvert Sæder 20

Agde 16

25

	<i>Rogaland</i>	24	25
	<i>Hordeland</i>	ligesaa	ligesaa
	<i>Sogn</i>	16	25
	<i>Nordfjord</i>		
	og	20	25
	<i>Sundfjord</i>		
	<i>Romsdalen</i>	10	20
	<i>Nordmør</i>	20	20
67	<i>Trondelagen</i>	80 Skibe paa	20 Sæder
	<i>Numedalen</i>	9	20
	<i>Halogeland</i>	12	20
	og	1	30

Man kan regne 2 Mænd til hvert Sæde -----

Af ovenstaaende er det let at see i hvad Orden disse Fylker maae følge efter hinanden med Hensyn paa Folkemængden, og bliver den følgende –

Foruden Syge Trælle og Børn

	<i>Trondelagen</i>	22400
	<i>Vigen</i>	16800
	<i>Rogaland</i>	8400
	<i>Hordeland</i>	8400
	<i>Nordfjord</i>	
	og	7000
	<i>Sundfjord</i>	
68	<i>Agde</i>	5600
	<i>Sogn</i>	5600
	<i>Nordmør</i>	5600
	<i>Halogeland</i>	3780
	<i>Romsdalen</i>	2800
	<i>Numedalen</i>	2520

Dette Overslag kan være ret got saaledes at have paa rede Haand for – ifald man faldt paa at skrive noget *quasi* historisk om Norge |man| ei at lade en Fylkekonge have større Hær end det – med Hensyn paa Norges og hvert enkelt Riges afvexlende Skiebne var muligt –

pag. 90 anføres af Suhms samlede Skrifter VIIIde Deel S. 115
 69 blandt || andet følgende: „Dernæst indførtes – ved Kristendommen – mange overflødige Hellige og Festdage paa hvilke ikke maatte arbeides. Dette var vel i sig selv et Onde men man maae paa den anden Side tilstaae at det ei s y n d e r l i g forværrede Landets Tilstand saasom Indvaanerne tilforn medens de var Hedninger overalt havde ikkun arbeidet lidet og gemeenlig foretaget sig skadelige Ting“ – Meget undrede det Mig at læse sligt hos den Mand for hvis Øie Oldtiden laa blottet. Det var Mig saameget mere paafaldende som Ieg p a g 57 – hos *Nyrup* – nylig havde læst hvad Rothe i Nordens Statsforfatning 1te Deel pag
 70 130 siger om hvorledes Husfædrenes Dont ei forsømtes || ved deres Fraværelse, da de kraftfulde Mødre havde Opsyn med og toge Del i Sønnernes og Trællenes Arbeide – Dette forudsat klinger det – i det mindste for Mig – saare besynderligt naar Suhm vil at Arbeidsomheden ei led synderlig ved en Vrimmel af Festdage der Husfædrene <giorde> det til helligste Pligt en stor Del af Aaret tilligemed deres Folk at lægge Hænderne i Skiødet – Det forekommer Mig forvirret <?> at *Nyrups* skarpseende Blik
 71 ei har opdaget den Strid mellem Rothes og Suhms || Domme da han anfører begge – Ikke heller vil Ieg nægte at hin suhmiske Udladelse – „De – vore hedenske Fædre – foretog sig g e m e e n l i g skadelige Ting“ – ei vil saa gandske stemme med mine Ideer om Hedenolds Idrætter Vist nok er Krigen skadelig, men Landboen – og om ham er her Talen – maatte jo følge sin Herre i Ledingsfærd, og det samme blev jo Tilfældet med ham som kristnet – At han mødte paa Thinget for at give at give sin Stemme til Sager der ogsaa angik ham var vist ikke skadeligt ||
 72 og – dog Ieg vil ikke nøiere giennemgaae disse isolerte Udtryk af en Mand der paa saa mange andre Steder i sine Skrifter langt anderledes har opgivet Fordelene og Skaderne af den – saa kaldte – kristelige Religions Indførsel i Norden

XXIX^{de} Febr.

Ovenstaaende Løvværk er – credite posteri – mit eget Arbeide – Dette skal være et – forstaae sig selv evigt – Beviis paa hvorvidt
73 man i Begyndelsen af det 19tende || Sekel havde – uden at være en Eleve af et Pestalotsisk Institut – bragt det i Frihaandstegning –

Othar kalder Østersøen, den sjellandske Sø, og Adam af Bremen, det barbariske Hav. –

-----

otomakisk Tapperhed er et skønt Udtryk til Brug om Den eller De der kun vove at angribe deres Ovenner bag fra, eller sovende

-----

Slesvig, Iomsborg, Wisby, Ribe Aarhus Odense Roeskilde, og Lund, vare Dannemarks ældste Købstæder, De 3 første fulgte hinanden i Vælde ||

74 Udtog af Suhms Beretning om Kristuslærens Indførelse i Sverrig i hans Danske Histories anden Deel pag |181-82| – 179-82 --

-----

I Sverrig regierde Oluf Skødkonning – og Emund. De hedske Præster fik Almuen opirret og denne sendte en Gesandt til Oluf for at lade (kundgøre) at Aserne vare vrede for Kristuslærens Indkomst, men at De – ifald de Svenske endelig vilde have flere Guder – tillode at Emunds Fader Erik optoges iblandt Dem –

Da Lagmanden paa Thinget talte Kristuslærens Sag, bruger han dette selsomme Argument: naar det skulde hænde sig at
 75 vore egne Guder ei vare os || gunstige saa er det got at Vi have denne Guds – Kristuses – Gunst som altid kan og vil hjelpe Dem der raabe til ham i alle Ting –

Denne Grund virkede paa Almuen og de bleve Kristne –

★ ★ ★ ★

Af hvad Art Lagmandens Kristendom var, og de Svenskes blev lader sig let slutte heraf – Kristus skulde være det Nødanker De kunde tye til naar ingen Andres Hjelp var forhaanden – – –

Martii. Maaned

4de Prækede Ieg for min Broder, Ieg paa Nebølle Ieg havde L:
 76 B: til Dame || ved Bordet – Hun er Mig næsten nu hvad hendes ældste Syster var Mig forðum, d: e: Ieg kender ingen Pige som Ieg lider bedre end hende, thi naar Ieg taler om min Tilbøielighed til Kønnen er det nok raadeligst for Sandhedens Skyld at gaae negativt frem – Meget forlegen vilde Ieg ogsaa vorde ifald Ieg skulde her gaae frem ad den positive Vei, thi hvilket er mine
 77 Ønskers Maal i Omgangen || med L.? At faae hende til Kone? Nei i det ringeste er Ieg mig ikke det bevidst – Vellyst? Nei paa ingen Maade – Det eneste sande Svar Ieg kan give er maaskee dette: Ieg ønsker at være yndet af hende, men Ieg tør neppe tilstaae at dette er min Hensigt, thi det er dog saa et eget Spørgsmaal, om et ugift Mandfolk bør søge at vinde en ung Piges |Ia|
 78 Yndest, naar han ei – hvis det lykkes ham – || har bestemt sig til at indgaae en nøiere Forbindelse med hende – Neppe vil den strænge Moralist give Mig et smigrende Svar – Dog fra den moralske Side troer Ieg nogenledes at turde frikiende Mig, thi, mærkede Ieg at Pigen ønskede nærmere Forbindelse med Mig, skuffede Ieg vist nok ikke hendes Haab – Et andet Spørgsmaal er, om Ieg handler klogt i at udsætte Mig for at bindes til en
 79 Pige i min nærværende || Alder | | især da det er meget problematisk om Ieg enten elsker eller vil komme til at elske hende, thi muligt det blot er min Forfængelighed og Kønsdrift der brin-

ger Mig til at søge hendes Omgang – Dette er noget Ieg sent kunde falde paa at troe da Ieg ei kiender mere til hende end at hun er en kjøn Pige der just ikke mangler Forstand, og som viser sig høflig imod Mig – || Dog hvad nytter al den Ræsonneren? Overmorgen kommer Ieg maaskee atter i Selskab med hende, og – hvis der gives Leilighed, vil Ieg sikkert gjøre alt – forsaavidt min Undseelse og Stolthed tillader det – for at indbilde hende Ieg er forelsket i hende –

5te

Ieg har i Sinde at skrive en Fortælling under Navn *Eigil Skallagrimsen – Eigla, og Schöning* –

|7de| 6te var Ieg i Ristrup, L. var der ikke – ||

[b: april(?)–1804.]

129 || – alle danske Konger og *in toto* alle *Suveræner* – kunde anvende sin uhyre Magt over sine Slaver – Han raadte ham at frembringe mere Lighed mellem Stænderne –

Anm:

Underligt nok at ingen af vore Enevoldsregentere have erindret sig at det kun var paa dette Vilkaar eller af denne Aarsag at Middelstanden ei overgav – thi det gjelder kun Arveligheden – men tilstod *Frederik III* die uindskrænket Magt –

-----

udnævne en Kommissjon der i Landets forskjellige Provindser skulle hvert Aar sammenkalde smaae – for alle tilgiengelige Rigsdage – Forstaaer sig selv at hvad der blev forhandlet paa 130 slige ei kunde || ei kunde forbinde *Suverænen* men han vilde af Kommissjonens Indberetninger og Rigsdagens Resultater faae mange nyttige Vink, og blive sat i stand til – forudsat det var hans Ønske – med Kraft at virke til sine Undersaatters Vel – *Frederik* som var en god Mand ønskede at udføre dette *korninske*

Prosjekt, men han fandt tillige sig selv uformuende til at tage virksom Deel i dets praktiske Udførelse – Derfor søgte han Hjælp og viste det til Dem som omgave ham men intet Under
 131 at || De hvis Fordel det er at Nasjonen ligger i Lænker, og hvis Existens – som saadanne – vilde være en Forbrydelse mod Folkets og dets Repræsentants Majestæt, at disse siger Ieg belo det som Hjernesvind, dadlede det som oprørsstiftende – Dette er et ubetaleligt Ord for alle Hofsnoge – og beklagede sig over det som noget der vilde forstyrre den høie Adels Rettigheder – De forestillede endvidere den svage Konge at hans og Rigets Glands og Ære beroede paa Adelens Evne til at omgive ham med Glim-
 132 mer, og at dette var umuligt naar de Ufrie || ogsaa skulle være Mennesker i politisk Forstand – saaledes har da Aristokraterne – i dette Ords værste Betydning – stedse opbudet alt for at gjøre hin Slagbom Barbari Despoti og andre Fordomme satte mellem mægtige og Ringe, at gjøre den til en uoverstigelig Muur der yder den fordomsfri Tænker et Skue rædsomt som hint |paa| Hierarkiets paa Dumhed som Basis hvilende Bygning beredt. Det er vist nok ikke morende men dog interessant – fra den Side som et saadant Æmne kan være det – at sammenligne i Tanken Hi-
 133 erarkiets og Aristokratiets Gang gennem fremfarne Sekler, || at see hvorledes De vechselviis have født hinanden hvorledes De snart Haand i Haand have vandret frem til Deres Maal Menneskehedens Undertrykkelse og Fordærvelse, og snart igien kæmpet med hinanden som misundte De hinanden Æren af at medvirke mest til det skønne Øiemeds Opnaaelse – Tænkningen over dette Stof pleier ogsaa berede Menneskevennen Trøst i det den byder hans Øie dvæle med Velbehag ved det Lynslag der knusede en Del af Hierarkiets Taarne, og lader ham haabe at Menneskehedens fortørnede |s| og – giennem Aartusinder – for-
 134 nærmede Genius dog ogsaa || engang skal udstrække sin revsende Haand til hint Hydra hvis Hoveder neppe kan tælles i Milliarder – men for mit Øie / er / Udsigten – som fremspirede af denne Sammenligning – mørk, thi Hierarkiets |f| Taarne faldt ei fordi De hvilede paa Dumhed som Grund, thi denne |kneiser|

- er endnu hvad den var, og paa den kneiser en anden ligesaa prunkende Bygning, nei fordi De – at Ieg saa skal sige – borttage den fri Udsigt fra Magthavernes Palladser, fordi den Flodestrøm hvori de kronede Guder ønskede at svømme, standsede
- 135 ved disse || Dæmninger, og det beroede paa Taarnvægterne om de ville gennem et lille Hul tilsende Despoterne lit af hvad de ei selv skiøttede om. Derfor faldt Hierarkiet, men har man Ret til samme Haab om Aristokratiet? Ieg troer nei Aristokraternes og Monarkernes private Interesse er den samme Den Slagbom hine have oprettet tjener ogsaa disse som Værn den hindrer at Ingen af hine | | hvis Lyksalighed staar paa Spil skal komme ind i Statsstyrernes hellige Vange, |og| skue deres Anlæg, og overbevise sig om enten Landets Misbænk oplækker Vexter der
- 136 kunne befordre || det heles Vel, eller blot Tulipaner og andre blot for Øiet behagelige der kun skulde tjene til at bedrage Folket, indbilde Dem at Regjeringen er landsfaderlig, og faae det til at købe denne Flitterstads for alt hvad det ved suur Sveed og Møie erhvervede – Hvorledes kan man nu under saadanne Omstændigheder have grundet Haab om en Reform der har Staternes sande Beste til første Maal? Hvorledes tør man vente at Monarkerne skulle komme til at betragte hele Nasjonen hel og enkelt ei som Middel men Øiemeed? –
- 137 Er der end stundum en Suveræn || der med den oprigtige Villie at gjøre sit Land lykkelig besidder den sjeldne / Kraft / at kunne stille sig i Spidsen for alle Regjerings Forretninger og selv tage virksom Deel deri, er der end stundum paa Tronen En Mand der søger at ligne en *Frederich den Eeneste*, da møde ham dog saa mange Vanskeligheder at selv den længste Levealder ei forslaaer til at overvinde de halve, og naar nu en saadan dør, og naar – i Følge den skændige Arveret – et Barn eller en Uduelig, eller en Vellystling kommer paa Tronen, Oh!! Hvor faa Aar
- 138 behøves der da ikke til || at kuldkaste alt det gode den forrige virkede, til igien at befæste hin ulykkelige Slagbom – og hvad vandtes da i det hele ved den menneskevenlige Regents Bestræbelser, intet næsten uden det at Aristokraterne lære mere listig

at lægge deres Planer mere agtsom at væрге for deres Fortrin – Nei først da, naar en Række af to tre gode Monarker har bevirket en almindelig Oplysning mellem et Folk, men saadan Oplysning der lærer Folket at skionne paa sit eget Vel, at ære den

139 gode Regent, give ham nyttige Vink og befordre hans || Planer, samt være istand til at udelukke fra Arvefølgen; eller afsætte den Uduelige, uden derfor at udsætte sig for Anarkiets Rædsler – Først da vil Regenterne lære at agte sine Undersaatter, at giøre sig duelige til at staae i deres Spidse at anvende deres hele Kraft paa at giøre Dem lykkelige. Først da ville Aristokraterne – i dette Ords slette Bemærkelse – forsvinde – Ubegrændset Frihed er ligesaa umulig i en Stat som uønskelig thi da hørte Staten op at være Stat. Fuldkommen Lighed er en Sjimære – men Frihed til at benytte sine Evner, uden at giøre Indgreb i andres fuld-

140 komne || Rettigheder, Frihed til at giøre hvad der ei strider med Moralens eller de borgerlige fornuftige Love – den er ønskelig – En saadan Lighed, at ingen Borger arver Prærogativer, men blot ved sine høiere Sjels Fortrin ved sin fortiente Stilling i Staten / ved sine spesielle Fortjenester / faar Ret til udmærket Agtelse – saadanne Aristokrater skulle |da| kun da existere – Vel sandt, at selv den beste Regent, de beste Love, den høieste Grad af Oplysning ei kunne hindre at jo den Rigere fik et vist Fortrin

141 for den Fattigere, men dette vilde || da ei blive af samme slags som nu – Den Rige vilde ei som nu kunne – blot ved sin Rigdom – skaffe Regieringens Autorisasjon paa at nyde udmærket Agtelse hos alle sine Medborgere, nei havde han ingen andre Fortrin end det tilfældige at være begunstiget af Rigdomsguden, da vilde han kun nyde udvortes høi Agtelse af Dem der stode i et umiddelbart Forhold til ham, og Monarken vilde kunde sætte Skranker for dette Forholds Udvidelse, dels ved af en Statskasse

142 at aabne et Laan || – En Idee der skiont ufuldkommen er realiseret hos os ved Kreditkassen – og han kunde ved en fornuftig Lov giøre det umuligt for Rigmænd at købe deres Medmennesker, og derved tiltvinge sig en Vigtighed i Selskabet intet uden deres Penge hjemlede Dem Ret til – |Hermed vilde| For at be-

fordre dette kunne man enten indføre en Odelsret lig den norske, eller en anden Indretning hvis en kunde opfindes der forbandt hines Fordele med Frihed for dens Mangler og skadelige Følger, skiønt disse vel tildels vilde ophæve sig selv naar Oplysningen

143 steeg || og en Lov gjorde nogle nærmere Bestemmelser – Heraf ville endnu flyde en stor Fordeel, denne nemlig, at De der som Raadgivere omgave Tronen, ville have fælles, – eller i det mindste aldrig modsat – Interesse med enhver Iordeier i det smaae, thi det er virkelig for meget at fordre af en Mand der selv |ei| eier Herregaarde, at han skulle befordre Bøndernes Vel paa sin egen Bekostning. En enkelt Bernstorf gives, men at omringe Tronen med lutter slige er umuligt – Et saadant Monarkie vilde –

144 efter mine Tanker || være langt ønskeligere end selv den skiøn- nest indrettede Republik – Vel sandt Repræsentasjons Systemet har mange gode Sider at betragtes fra naar man seer det som et heelt; men analyserer man det i sine enkelte Dele, da turde vel møde Vanskeligheder der ei let hæves – Den vigtigste er ved Valget af Repræsentanterne, thi hvorledes skulde det gaae til at Privatinteresse ei fandt det muligt at blande sig i Spillet, og saa sant dette ikke kunde forebygges |luk.| ligge paa engang hvorved alle de skiønne – ||

[c: 11(?) maj–1. juni 1804.]

167 || thi ogsaa da naar hans Frembringelser ei ere materiel nye ere de originelle thi I|e|deerne ere avlede hos ham – Paa denne Maade kan det ved Kunst uddannede Sjeni ei vorde original, thi om han end giver et forefundet Stof samme formelle Nyhed som Natursjeniet er det dog stedse kun en Kopi, og var det end originalt troer dog ingen det – Saavidt ere Vi altsaa enige, men aldrig kan Ieg troe at det virkeligen store Hoved kan nedlade sig til at vorde – som Kvintillian siger – *imitatorum pecus*, nei

168 han vil aldrig finde een han i det hele || ønsker at ligne. Dette hører kun Smaasjelene til. Hvo som har *mens divinior* han vil mellem de største Skribenters Sjeni finde en Middelvei –

Han vil vist nok laane af sine Forgjængere, men naar man sammenholder Stoffet med Bearbejdelsen, vil |af| man see at han er Skaber, at hint seer ud som var det valgt i Flæng, og man vil ligesaa lidet vove at kalde dette en Kopie, som man saaledes vilde betitle et skjønt Maleri fordi dets Mester ei selv opfandt sine

169 Farver, eller et Kobberstykke fordi Kunstneren hverken || hverken skabte Papiret eller Gravstikken – At Addison har havt *Shakesspear* for Øie ved hele sit Nummers Forfærdigelse er klart da han selv nævner ham, og just dette tjener til at formilde hans haarde Dom om de uddannede Sjenier thi – i Sandhed – kunne alle gode Hoveder uden Kunst vorde store som han da maatte man ønske al Kunst og al Læsning forviist fra Litteraturens Rige, thi snart vilde man da ikke savne Fortidens Store – Naar man betragter *Shakesspear*, da tør man ikke ønske ham dannet ved Kunst og Læsning Naar man nu saaledes er henrevet ved Be-

170 skuelsen af Na-||turens ædelste Former, da fristes man let til at ansee Kunsten som en ødelæggende Dæmon, som den der ved sin glimrende Yderside lokker |D| dem Naturen dannede til sin Tolk til at hylde sig, at kvæle selv den ædelste Spire |d| fordi den ei har en Elegans hvis Fortrin er saa relativt, eller dog at opelske den tvertimod dens Natur, ligesom / man / seer Kunsten frembringe en høit Knortefrit Træe, uden at kunne give det den Skjønhed det af Naturen rette pranger med og uden |at kunne|

171 at kunne || kompensere den Skjønhed det mistede ved at berøves sine majestætiske Krumninger der i al deres Uregelmæssighed vidne om en høiere ordnende Kraft Slige Følelser kunne let opstige og Ieg tilstaaer at naar den intellektuelle Del af Mennesket blev udviklet, naar han lærte at kjende sine Kræfter, da vilde han ogsaa nok selv lære at bruge Dem, men under de Omstændigheder Mennesket nu fødes og opdrages ville – naar Kunsten bortfjernes – mange store Hoveder hendøe uden at have for-

172 nøiet sin Medbroder og mange faae en saa skjæv || Retning at man kom til som *Cicero* hos *Ennius* at søge G u l d støvet i en Mødding –

For ikke at blive uendelig ved at giennemgaae alt det

skjønne her findes, og alle de Bemærkninger det har givet mig Anledning til, vil Ieg slutte med at anmærke at ogsaa Vi have Pindarer der kunne ansees som Kvækersker mod Vergils Sibylle – Der har hersket en ypperlig Aand d: e: en geistlig Aand, hos Dannemarks Statsstyrere i Krafts Tid, eller tydeligere: intet

173 større || Bevis kan gives paa sjette Kristians Bigotteri end det at K r a f t har seet sig nødt til at drage – i en Anmærkning – til felts mod de blinde Hedninger for at fri sin Autor fra den Mistanke at have tænkt som *Cicero Nemo vir – nullus homo – magnus absq̄ Numine exstint / sine affectu divino unquam fecit /* – ligesom og at han ei vover at oversætte det i Originalsproget anførte om Salomons poetiske Værd, som var det Synd mod den Helligaand at sige hans Vittighed stundum var falsk – Addisons engelske Tilskuere 105. Her males de forskjellige Pedanterer ypperlig – lige fra den || der stedse taler – og naar han ei vil tie

174 nødes til at tale – om sine Ulkegades-Bedrifter indtil den der troer han selv og andre ere lærde naar de kunne hos en gammel Autor rette en Partikel, eller eller kommatere en Periode. No 156 siger Addison – „Paa min hele Vandring – for at kiende de Fortrin der skaffe Fruentimmer Yndest – har Ieg aldrig fundet een Mand med god sund Forstand som i Almindelighed har været yndet af Fruentimmer; en Særsindighed i hans Opførsel, en

175 Grillenfængeri i hans Levemaade || og det som kunde have gjort ham latterlig blandt Mænd har gjort ham behagelig for det andet Kjøen“ – Beskyldningen er vist nok haard, men Ieg ønsker gjerne den maae være rigtig thi Ieg har ikke Kjønnets Yndest – Vel vil Ieg ikke antage at Sætningen i det hele kan vendes saaledes om, at De der ei ere yndede af Kjønnets nødvendig maae have en god Forstand, men min Selvkjærlighed finder dog her en behagelig Hvilepunkt, ligesom Ieg maae afgive det som Resultatet af mine faa Erfaringer at dersom Ieg nogensinde skal blive en Gjenstand

176 for || Fruentimmeres Opmærksomhed |da| hvorpaa Ieg dog meget tvivler – da vil Ieg aldrig have min Forstand – *talis qualis est* – derfor at takke – Bliver Ieg derimod en Mand hvis Mening i Almindelighed kan antages at have nogen Vægt, da maaskee

Ieg kunde naae hint store, ædle skjønnne ??? Maal, ved Særheder ved f. E. stedse at lade som var det umuligt Ieg kunde lade mig indtage af noget Fruentimmer, thi da rørtes deres Forfængelighed, og saalænge Ieg spillede min paatagne Rolle got, d: e: 177 med || stræng Nøiagtighed som oftest der kun stundum synlig slappedes for et Øieblik og da antog sin vanlige Form, saa var der kun den Maade for Hevn tilbage ved Udbrud af Yndest at stræbe efter Tilintetgjørelsen af den bespottelige Sats „Et Mandfolk der er værd at overvinde kan modstaae det smukke Kjøns Tryllemagt“ Saaledes kunde det maaskee gaae an, men om Ieg end i den tidlige Ungdom – lidt før, og lidt bag efter |n| N u – kan have lidt Forstand nok til at benytte hin Maade for at naae en Enkelts Yndest, da Ieg dels manglede, dels skammede mig 178 ved at bruge de andre || Talenter, ville Ieg dog vist aldrig gjøre Professjon deraf mindst i en modnere Alder; og denne burde vel udstrækkes til lidt før end N u hvad Tingens moralske Side angaaer –

XIIte Mai

Udaf Holbergs Breve til Velbaarenheden |1te|

-----
 6) Hans største Fornøielse |var| siger Holberg om sin første Lærer *in litteris* – var at overdyngne sine Elever med Hug og Slag, at løse deres Buxer og kige Dem i Rumpen –
 -----

179 Ieg lider godt at Holberg ei nævner dennes Navn – || p 8, 9 og 10 fortæller han en saare komisk Spøgelseshistorie – p: 11 fortæller han en net Anekdot om sin Morbroder Peder Lem der gandske karakteriserer Manden – Holbergs Ord ere – oversatte – disse „Ieg havde ved et satirisk Vers hevnnet mig over en Fornærmelse som En hans Kones Slægtning havde tilføiet Mig. Opbragt herover fordrede Madam Lem Opreisning hos sin Mand. For at opfylde sin Pligt som Formyndere kaldte han mig til sig i Enrum, og hans Gebærder og Aasyn røbede en heftig Vrede. Men da Fortalen var endt og han endelig tog fat paa Verset

180 gjaldt hans Daddel blot mine Iamber. Han paastod de || mang-
 lede den fine Politur og Rytme / Tonefald / de efter |proso-
 diske| Poetikens Regler burde have – Nu opstod en prosodisk
 Striid som lykkelig endtes efter en Times Fegtning – Det eneste
 Freds Vilkaar var at Ieg skulde skrive bedre Vers og bruge Filen
 lit mere“ –

Hvad Holberg – p: 14 – |ta| siger om de Midler han brugte
 mod Mareridt turde vel være Spøg skjønt det dog ogsaa kan være
 Alvor da Dannelsen i Skolen – den eneste han da besad – ei
 gjorde Overtro umulig – p. 29. taler han om den underlige Skik
 i Oxford at kun Graduerede havde Svire-Ret, og ender med den
 181 ligesaa || spøgefulde som bittere Anmærkning „Dersom den stu-
 derende Ungdom ved andre Universiteter havde slige Privelegier,
 vilde man sikkert faae en ønskelig Hob filosofiske Doktorer =
 Magistre – –44-45- *Sprogøs topografiske statistisk oeconomiske
 og moralske Beskrivelse er meget interessant, lige fra den høflige
 Sprogøinde til den flegmatiske Hollænder cujus ossa tam molliter
 cububant*, at han ei engang talte med sin skjønnne Sengekamme-
 rad, og ei prøvede om ikke maaskee hendes vestalske Kydskhed
 var samme Art som hin ovidiske Korinnas *qvæ – ita pugnabat*
 182 *tanquam qva vincere nollet-1-5- de amore* || 50-51 fremsætter
 H. meget bevægelig sit filosofiske Skriftemaal – Disse Ord rørte
 Mig især – „*Poteram quidem syllogismum formare, sed fortuito
 nam an in Barbara an in Elisabetha erat ignorabam*“

Og saadan en Karl blev Professor i Metafysiken! Hvor pas-
 sende var ikke her Pøbelens Udraab hos *Epiktet* – der efter *Sahls*
 Oversættelse den Ieg kan huske lyder saa – *qvam repente nobis
 Philosophus evasit !!!* – Her opstaaer ellers det Spørgsmaal.
 Hvorfor leed Holberg ei Filosofien? Ieg troer der har været flere
 end een Aarsag, Vel peger han tydelig nok hen paa de Spidsfin-
 183 digheder og || Naragtigheder hvoraf hin Tids filosofiske System
 vrिमlede, og man skulde vel altsaa tro heri ene at finde Grun-
 den, men det fyldestgjør mig ikke – Havde Holberg nøie studeret
 Filosofien og da fattet Lede til den da var det en anden Sag, men
 da vilde hans store sjeni ei dvælet ved at belee den, det vilde

have forbedret den* – Hans Daddel forekommer mig altsaa som vor Tids Mennesker naar |Der| de dadle det kritiske idealistiske eller identiske System uden at kjende dem blot for deres Kunst-
 184 ords Skyld, der forekommer dem lige saa barbariske som || hine Syllogismer in *Barbara etc* maatte forekomme Holberg.

Holbergs historiske Skrifter forenede med Modbydelighed for Matematiken synes desuden at vidne om Holberg ei var dannet eller maaske ei gav sig Tiid til dyb Grandskning – En Ting undrer mig især – I sin Dannemarks og Norges Staat siterer han Islænderne, skjønt rigtig nok paa *Bartholins* Autoritet – En Ting der har forledt ham til mange Vildelser – og dog tog han sig paa at skrive Dannemarks ældre Historie uden at gjøre sig bekendt ||
 185 med hine han jo dog ved sine Sitasjoner havde tilstaaet Troværdighed, og ovenikøbet skjeldte Dem ud i sin Fortale – *Holberg* var er og bliver stedse en stor Mand men han synes at have den Feil at gjøre Nar af / alt / hvad han ei selv forstod, og at have havt Lyst til en vis Polyhistorie – Alligevel var det meget tilgiveligt at en Mand der saae at alt hvad han skrev blev løftet til Skyerne tilsidst troede han var ethvert Fag voxen – Ieg vil heller
 186 ikke dadle dem der roste hans historiske || Værker da man virkelig maae være haard for at kunne nenne at fradømme Ting Sandhed der ere saa smukt fremsatte – Dersom Ieg ikke var saa indtaget af de islandske Sagaer maaskee Ieg og havde tiet, skjønt det dog aldrig kunde falde mig ind med en Engelstof at foretrække Holbergs danske / ældre / Historie for Sneedorfs Forelæsninger i historisk Nøjagtighed thi det forekommer mig som man vilde sige „HER A.s Oversættelse af Sisero er bedre end HE: B.s skjønt A. ei kan et Ord Latin men har oversat en tydsk
 187 slet || Oversættelse da derimod B. rigtig nok er grundig latinsk Filolog men dog undertiden viger af fra Skribentens Mening ja stundum har overseet en eller anden Ting –

---

* Holberg siger selv han har aldrig kunnet faae Tid til at studere Filosofi!

Af Holbergs Epigrammer

V.

noscit quicquid Saturnia cum Iove garrit

At nescit noctes conjugis ille suæ –

maaskee

Hvert Odins Friggas Ord han veed til Punkt og Prikke

Men ei hvem næste Nat skal hos hans Kone ligge

eller

Han veed hvordan Vulkan sin skjønnne Net har strikket

Men ei hvem sidste Nat har hos hans Kone ligget

XVII *ad Servum*

Esse negas Dominum intus cum limina pulso

At video faciem non tamen intus erit

Mirum erit esse foris corpus cum sit caput intus

Secum quæso! jube ducere Dave! caput. ||

188 Kunde maaskee temmelig ordret gives saaledes

Din Herre er ude, saa ofte jeg banker

Hans Ansigt – mig synes dog stedse er hjemme

Hans Legeme hovedløs altsaa omvanker

O! bed han ei mere sit Hoved vil glemme

XXII *in Han. Sehested*

Cum decet Heroem stantem armatumque perire

Mortuus hic – Vati si qua fides – equitans

Per niveas equitans vetus et novus Hanib. Alpes

Ille oculum hic animam perdidit inter opus

– lascivit Poeta nec corripere neque vernaculo imitari hunc

gestio jocum

XXIX *de Sosibiano*

Sosibianus heri misit sua carmina sacra

judicioque eadem subjicit ille meo

Eloqvar an sileam? sic coeperat is modulari

Perlegi, scripsi, Sosibiane, sile!

– sic – nimis vero prolixè – reddi potest –

Sosibian mig sine gudelige Sange
 Har sendt i Gaar – og bad saa mange / mange / Gange
 Mig dømme om hans Poesi ||
 189 – „Hvad? Skal Ieg stemme op? hvad heller tie stille?“
 I disse Ord sig først aftrykte Mandens Snille –
 Ieg læste, skrev O! Kjære tie!

XXXVI

*In studiis si proficies iuuet ire gradatim
 Discipulus primum deinde magister eris
 Istud iter gressum memini medicum Theodorum
 Ille diu lanio postea Doctor erat*

XXXIX ad Faustinum

*Nuper pastor erat sed jam tonsor Melibæus
 Quod fecit pastor jam quoque tonsor agit
 Namque tuos, fratrisque tui Faustine! capillos
 Dum tondet, pecorum vellera tondet adhuc*

Sjør Melibæus nys var Hyrde nu Barbeer
 Han vexled Haandværk ei nei kun det blotte Navn
 Thi naar han rager dit Faustin og Broders Skjæg
 Det er det samme som naar før han klipped Faar. ||

190

XLI

*Jurabat foetu prægnans Leonora puella
 Non minimo digito se tetigisse, marem
 Res ad prætorem delata est sæpe rogata
 Cum testetur idem prætor Anytus ait:
 Commenta <est> dignum Thebano ænigmate monstrum
 Hic ubi vir non est ut sit adulterium
 Subridens patri tunc dixit gnata decennis
 Hoc pater ut fiat non digito sit opus*

Frugtsommelig – Gud ved hvordan – var Leonora blevet
 At ei paa hendes Iomfrudom Mandsfinger havde grebet
 Hun soer, for Retten Sagen kom, hun sor igjen

I Vrede skreg da høit Anytus – Dommeren
 En saadan Gaade af Oedip kun løses kan
 Her Leiermaal er skeet og det foruden Mand
 Nu smilende tiaarig Glut hans Datter siger
 Mon Fingre bruges til at gjøre sligt ved Piger ||

191 Her erindrede Ieg at have truffet et Paralelsted hos T: C. Bruun
 som – om Ieg mindes ret – i sine Rimerier har de samme Tanker
 skjønt elegantere udtrykte i hin

Paa tolvte Aar er først Nerine
 hvor hvert Vers sluttes med et Omkvæd hvis Betydning stiger
 efter Versenes Indhold, da det først fremsættes Spørgsmaalsvis
 „Mon alt hun Nys om Tingen har“ – Siden „Hun vist nok etc.“
 og derpaa „Hun meer end Nys om Tingen har –“

13tende Mai

XLVI

*In jus deprensus Moechum rapit Anna maritum
 Hic cum sit vates excipit omne forum
 Effatur iudex dicitque licentia Vatum
 Mitigat erratum liberat inde reum
 – Vere licentia poetica – ||*

192

LII

*Ægrotus ni sit Dametas non bibit at cum
 Continue ægrotat continue ergo bibit*
 Damet kun drikker Vin for Sygdom at fordrive
 men ak! Den Stakkel frisk kan aldrig rigtig blive
vel
 Damet – naar han er frisk – ei Vin tar i sin Mund
 Men ak! desværre han ei eet Minut er sund –

LIII

*Vere dicendus sis Flacce! columna senatus
 Debetur muto nominis hocce decus*

LV. Epitaphium

*Scribæ Faustini jacet hoc sub marmore conjux
Publicus hic scriba est, publica et illa fuit*

|Her ligger|
Her hviler Notarii publici Viv
Som Manden public hun var hele sit Liv.

LXI

*Vilius hic libros quam vendis Sexte papyrus
Nam maculis melior pura papyrus erit*

Ei veed Ieg om en af vore danske Digtere har her laant den
193 Tanke her udtrykkes – saavidt Ieg husker – || omtrent saalunde –

Han skrev og skrev kun Iammerskade
For Pen og Blæk og for de rene Blade.

Holbergs Epigrams Aand om ei Ord ligger i al Fald saa tydelig heri at Ieg ei vover at fordanske det men anseer det – med Glæde – som *res jam occupata* –

LXIV

*Olim Moechus erat nunc est dialecticus Afer
Destingvendi artes jam docet ut docuit.*

LXXXIX

*Fortunæ nomen gnatae Cornute! dedisti
Nempe ut monstrares fortuito genitam
Aut ostensurus verum non esse quod ajunt
Fortunæ fabrum quemlibet esse suæ*

-----

194 Dette Epigram taaler ingen Oversættelse naar det skal beholde sin Vittighed skjønt man her let kunde sige saa er Vittigheden falsk, thi et af den sande Vittigheds Særkjænder <er> || at den beholder sit Værd i alle Sprog, men dog tør Ieg paastaa, at Vit-

tigheden i bemeldte Epigram er blandet og naar *Fortuna* som Navn lod sig oversætte fik man dog lidt mer end Ordlighed –

CX ad Grammaticum

*Noctes dum græcas scribis græcatur et uxor
Noctes cum famulo transigit illa suas*

CXI de Canuto magno

*Sunt quibus in sanctis placuit numerare Canutum.
Errant, non divus, dives at ille fuit.*

Ovenstaaende har Ieg bestemt til Motto for min Afhandling om Knuds Storhed –

CXVIII

*Pejor adulator corvo est hic mortua tantum
Corpora consumit, viva sed ille vorat.*

CLVI

195 *Non miror bellis vexari et amoribus orbem ||
Terra inter Martem cum Veneremque natet*

Liber secundus

Epigr 1.

*Solum prudentem veteres dixere beatum
Errant, quis stulto faustior esse queat?
Sibilat urbs cum tota Linum semper sibi placet
Lætatur conjux cum parit Anna nothos
Si quid ait stolide mentis miratur acumen,
Quodque alii culpant invidiam esse putat.
Pessimus orator sibi maximus ipse videtur
Et sua carminibus crimina faeda canit.
Credit amore sui teneras ardere puellas,
Qui faciem sub aqua, Sexte! natantis habet.
Cumque screat, tussit titubat semper sibi plaudit
Nemo igitur stolido faustior esse potest.*

Aarsagen, hvi Ieg ei prøver min min Styrke ved Oversættelse af dette skønne Epigram, er, at Ieg ikke forstaaer den Linie *Qui faciem etc* saaledes at Ieg kan gjøre mig noget lyst Begreb om hvordan Digteren i det Vers maler sin Helts Udseende. ||

XII |Ad| in Flaccum.

196 *Scortantem gnatum cur Flaccus verbere cædit?*
Invidet emeritus, quod nequit <ipse> Pater

Sin liderlige Søn slaar Flaccus fordi han
misunder ham den Fryd han selv ei nyde kan

– Det er sket –

XIII ad Magistrum

Quod peccant alii noli plorare magister –
Peccato Uxoris cornua nempe geris.
Hinc oculis parcus lippus, cum sis sine culpa
Sola uxor peccat, noxia sola gemat.

XIV

Brute! diu nobis fabellas scribis inepte
De te non a te fabula scripta placet.

XXXXIII

Laurigeræ Selium non auscultate Camoenæ!
poscentem vestram cum modulatur opem
Ipsas nam Musas non montem quærit amator
Non fontem, at fontis Numina mente cupit.

LVI

Pallentes Vates miraris tam petulantes.
Musæ, Fauste! novem satis stimulare queant.

Du undrer dig over at kaade Poeter ere blege ||
197 Ni Muser, min Faustus! – Du troe mig! – En Stakkel kan spørge

– Temmelig godt –

19de læste Ieg første Deel
og

20de Anden Del af Bøgelunds Historie. Kun sjelden anmærker Ieg hvilke Bøger Ieg <læser> uden naar Ieg vil exserpere, men dette Skrift fortjener en Undtagelse. Det aflokkede mig Taarer skjønt Ieg vist ikke hører til Flæbe-Kompagniet, men enten hersker der den sande Natur-Anskuelse eller ingensteds – Dog Taarer, ikke andet? jo det vakte nyt Mod hos mig til engang i
198 Tiden ogsaa at opbyde alt || for Bønders Opklaring. Det vakte Harme og Uvillie mod alle de Bondeplagere der existere og især mod dem der omringe Mig – hvoraf |inge| kun faae have Religjøsitet – og da er den falsk – men ingen Moralitet – O! At Ieg dog som Præst kunde komme til at staae i Forbindelse med saadanne Øvrigheder som ville deres Undergivnes sande Vel! – Kun |inge| een Feil fandt Ieg i denne Bog – ligesom i hin om Herremanden Brahe – Den er ikke godt lokaliseret, thi de fleste Godser bestaae her af mere end een By; og hvad der lod sig gjøre her gik neppe an i det større – Med Længsel venter Ieg en Bog – der har hines Fortrin og erstatter deres Mangel d. e. som skildrer en Iordegodseier der har sit Gods i forskjellige Sogne, og dog
199 kjæmper – || mod Overtro Laster og Armod mellem sine Under-saatter – Overhovedet gad Ieg seet fremstillet hvad en isoleret Embedsman kand udrette.

XXIde Mai

Holbergs Breve

CCXXIII

Taler |om| han om Pedanterier. Ogsaa det at Attikerne gjorde meget af Kunstnere og lærde Mænd belægger han med dette Skamnavn. Hvem skulde ventet en saadan Udladelse af den Mand der slet intet havde imod at hans Landsmænd skjønnede paa hans Fortjenester – Skal det endelig hede Pedanteri, troer Ieg dog man |man| maatte ønske alt andet af samme Navn for-

trængt af dette, thi det vækker Kappelyst, og den Stat der ikke skjønner paa sine store Mænd maae ikke vente mange. Vort eget Fødelands Historie gjør i det ringeste min Paastand sandsynlig. ||

- 200 Hvad angaaer de romerske Skribenteres Inddeling i Aldere, er Ieg rigtig nok for lidet bekjendt med Sagen til at have nogen Stemme, om den skylder Følelsen af Forskjel i Værd, eller blot Lune sin Tilværelse! Dog Holbergs Skygge vredes vist ikke fordi Ieg anseer Romeren Qvinktilian som mere kompetent Dommer over det romerske Sprog end den danske Holberg –

CCXXXVI.

Holberg har været bedre Exeget end hans Tids Theologer, thi neppe vilde nogen af dem underskrevet hans sunde Forklaring over Ordene ὡσεὶ περιτεράων

CCXL

- Indeholder en – *me judice* – meget vittig Beskrivelse over to Biblioteker – Sandsynligt forekommer det mig at han ved det store velordnede Bibliot. Ros har ofret en Haandfuld Røgelse paa
201 Thotts Alter || i det mindste stemmer det got overens med hans Svar til Suhm, da denne sagde Thot er en lærd Mand „ja Boghandler“ – Alt hvad han siger om de „saliggjørende Ligprækenere“ de 300 – juridisk Lærdhed bevisende – Folianter Det røde – sødtduftende – Saffian, og de – Øine henrivende – gyldne Bogstaver. Den venlige Bibliotekar der var fri for al Læsefristelse – og – hvilket er *laus in fine* – de hele 3 Aar, hvilende Bøger – Alt dette udgjør et meget interessant Maleri – Kontrasten sees best ved at læse selve Brevet.

XLVII

Et ypperligt Bidrag til den subtile Naturlære, ja man maatte ønske alt i dette Fag var som dette da morede det dog

– – L

Saa spottede da allerede Holberg over at Vi brugte et Bogstav Vi ei havde, og i vore Tider tør en S . . . bande paa Vi ei maae bruge

K hvor C betyder K. Maaskee er det fordi han selv har ch –
 See ha – i sit høie Navn. – Dog man bør ei regne det saa nøie
 202 med den gode Mand thi forresten || er han dog visselig en fin
 Sprogkjender – Han veed f: E: at B o l i g kan give os langt
 bedre Begreb om Arkitekturen af de grædske Fyrstelige Huse
 end Ordet – Borg – Et Ord han forresten ønskede udjaget af det
 danske Sprog, |paa det| at det ikke skulde erindre ham om at han
 engang reiste udenlands. At hans Ord maa saaledes forstaaes
 synes mig klart saa han ønsker det *sera poenitentia ductus* thi
 at det blot skulde være for at fries fra Mindet om de fæle –
 skjønt tomme – Skydehuller paa Ruinerne af Tydsklands Borge,
 er sikkert kun hans Spøg. Et Spøg af samme Art som hint han
 nylig yttrede „At det ville være saare nyttigt om alle Resensjoner
 vare affattede i samme Skolemestertone“ som hans – Han vilde
 vist ligeledes for Løier kun|d|ne bevise at en selvvalgt Diktator
 203 er ligesaa nødvendig |for| til den litterære || som en Keiser til
 den galliske R e p u b l i k s Floer –

– – LVII. p 337. siger Autor

„Paa de samme Tider som Ieg haver fundet mig besværet ved
 at skrive 2 eller 3 Kompliment-Breve |eller| paa een Postdag eller
 ved at korrigere et Ark som skulde trykkes haver Ieg skrevet
 nogle 100 latinske Epigrammer *som andre holde for det svæ-*
reste Arbejde – “

Dette anfører han for at bevise at jo vanskeligere et Arbeide
 var des mindre besværgede det ham. Men mon den store For-
 fatter ei her har taget Skinnet for det virkelige? Mig synes det
 saa, thi 1) Epigrammerne vare ham vel ikke lettere fordi de vare
 vanskeligere, men det er naturligt at en tænkende Mand heller
 beskæftiger sig med Ting der byde ham at tænke end med Kor-
 reksjon hvor man ei kan, eller Komplimentbrev hvor man ei
 maae tænke. 2) Holbergs Epigrammer har neppe kostet megen
 Umage da han d e l s var saa vittig og d e l s neppe hvert 10ende
 Epigram er vittigt, thi snart er det Ordspil snart trivielle Ud-
 204 ladelser og snart Repetisjoner. || Holberg kan undvære Navn af

stor latinsk Digter og hvem der ei troer Mig han see selv efter!

-- LVIII

En Poet – Gud veed hvem – siger

-- *Nihil est quod credere de se*

Non possit cum laudatur diis æque potestas

Skulde dette virkelig blot gjelde de store – over meget Land regjerende – Fyrster? eller gjelder det ikke om enhver, der har Raad og Lyst til at besolde en Hykler; og i sær om alle Fyrster store og smaa?

-- |LXVIII| LXVII

Naar man skjelder et Svin for en Hund, er det som vilde man skjelde en Raadstuetjenere for Borgemester og en Korporal for Kaptejn eller – kan man lægge til – en Vægter for Iustitsraad –

-- LXXXVIII

Forsvarer Autor Ordspil – *equivocoque* –

-- XCIII

205 Meget vittig – En Skomager maa være Theolog thi en Ortodox – modsat Pietist – maa have || tynde Saaler til Dands – Fanatikerens – den strænge Pietist – maa have dem stærke for at kunne træde paa Verdens Forfængelighed – Historiker for Kreditens Skyld, liden til store Herrer, og ingen til fremmede Ministre der betale med Folkeretten – Mathematiker – Filosof især kjende *Seneca de ira* – Jurist – Medikus – for Tjærekurens Skyld –

– CCVII et prægtigt Stykke – Især Oversættelsen af det bekendte *Tityre tu patulæ* – samt *Celsa sedet Æolus arce etc* – CCV. om den filosofiske Underjagt – ypperligt – CCIV. *Sic Nicolaus de Clemangiis – laici non aliter volunt presbyterum tolerare, nisi concubinam habeat quo suis sit consultum uxoribus* – CCI. Her foretrækker Autor Ovid for Vergil, og det maa enhver vittig Skribent der ingen Smag har for den høiere Poesi – CXCIII. Meget hensigtsmæssigt.

CCCII

Om de forskjellige Kanonisasjoner I Kirken Staten, og ved
Universitetet – ||

22de

206

--- XI

Om Mathias Baggers perpetuum mobile --

... XII

Her dadler Forfatteren saare lunefuld sin Ven fordi denne vil fra-
kjende en sin Fætter Patriotisme |f| som den der vrager Landets
Sprog, Manerer og Haandværkere – Alt dette – siger Holberg –
er Baggateller, og han kan derfor være lige god Patriot, og det
er han thi man har Beviser nok for at han aldrig vragede sit
Fødelands Penge, Korn, Embeder, eller Levnedsmidler –

--- XIX

Holberg siger her – Ieg er 65 Aar gammel thi Ieg er født 1685 –
Hans Breve ere trykte 1749 – Hvorledes harmonerer dette?

... XXVIII

Krags Kristian 3dies Historie har ei Autors Bifald –

... XXX.

Holberg har samme Tro som adskillige andre, at *Tyge Brahe* har
af theologiske Grunde forkastet det kopernikanske System –
Dette føler Ieg mig ikke overtødet om, thi den Mand der vovede
i en Række af Aar at forsømme Nadverens Sakramentes Brug
207 og at lade Exorsismen udelade || havde vist ikke i sin Hoved-
viden|den|skab opofret sin Overbevisning for nogle |naragt|
Theologers naragtige Griller. Man maae – efter mine Tanker –
|at| antage at Tyge Brahe enten efter nøiagtig Undersøgelse har
troet at finde Kopernikuses System ilde grundet eller at han af
en vis Stolthed – den han ei kan fritages for – har villet besser
machen, og nøde Eftertidens Astronomer til i alt at regne en ny
Epoke fra ham – Maaskee syntes Kopernikuses System ham
ogsaa for ukunstlet –

... XXXIV

Meget grundigt viser han her at vore unge Herrer tilsætte deres Penge i Frankerig for at udsone deres Fædres Synder – O! *pia gens!*

... XLIX

Autor taler om Rigdoms Besværligheder, og undrer sig – tilligemed sine Venner – over at han som gammel vil vedblive at underkaste sig dem – og derpaa ender han vittig saaledes „Hvor-
208 meget Du end sensurer min Opførsel, og hvor || vanskeligt det er for Dig at begribe den, saa er Ieg dog vis paa at *Du gjerne underkastede Dig samme Byrder, hvis Ieg vilde gjøre Dig til min Arving.*

... L.

Indeholder adskillige interessante Anekdoter som – hvis de ere sande – endnu mere tjene til at vise den kirkelige Kristendoms Striid med Fornuften. Ortodoxerne mente maaskee at Djævelen havde inspireret hine Grønlændere, hvis ellers deres geografiske Kundskab om Helvede – som ei – *proh dolor!* – er forsvundet – tillod dem at antage Satans Nærværelse saa tæt ved den kolde Nordpol –

... LIII.

Ret løierlige Bemærkninger –

★★★

Til Velbaarenheden see pag. 186 og foregaaende 53 – Ivrer han med Grund mod Rotterdammernes Drengemæssige Behandling af Erasmuses Støtte.

59) Taler han om sin parisiske Verts Sladderagtighed – Vrøvellyst – og slette Dømmekraft – Da Holberg engang paa Spørsmålet om hvem der indtog Ierusalem svart Titus, spurgte Verten ||
209 atter – som ikke undrer mig – om det var en Græker eller Romer. Nu tog en Parlaments Advokat Ordet og sagde „Det var en Romer og han heed Titus Livius“ – Meget net men hvast slutter H. „*Qvod effatum celebris jurisconsulti inter responsa*

prudentum referendum judico" 61. Der vare tre danske i Paris, en Læge, en Præst, og en Skræder. De to første vare |hinanden| saa heterogene at Skræderen – Ingen forarge sig over mit Udtryk – med al sin Kunst ei ville kunnet sammen sye dem –

65) Da Nikolas Griis skulde disputere med en |fransk Abbe| katolsk Abbed om Religionen sagde han det var unødvendigt da de havde een Tro. Nu spurgte Abbeden hvad man troede i Danemark „At“ – svarte hin – „Paven med Hensyn paa sit Skatkammer og sine Indkomster gjør vel i med en saadan Iver at forsvare den romerske Stoels Hellighed og Myndighed – og“ – lagde han til – „det samme troer jo Konsistorial Kollegiet“ – 80 og 81. Taler H om sin Tapperhed – 89 – *Itali plorant* i: e: Italiernes Musik er den skønneste i hele Verden – maatte enhver sige naar han derved kunne undgaae at høre deres Skraal – – – 109 – En
210 meget morsom Legende som en || romersk Prædikant med megen Salvelse fortalte for at styrke dem i den hellige Iomfrus Dyrkelse – Man skulde tro den Iomfru Marie hin Præst omtalt var i Slægt med Venus og hendes Søn med Cupido – 118) Fortæller H. at han ved Musik friedes for sin haardnakkede Feber – Undre at Kofod i sit Skrift „Om Musikens Indflydelse paa Mennesket“ ei har anført denne Kjendsgjerning. 121 og 122 Fortæller H: lit om sit Professorat i Metafysiken, og om |den| Lovtalen han holdt <om> denne Videnskab – Den var – saa lyde hans Ord – saadan at Filosofiens Kjæmper hørte den med Tænders Gnidse. De sagde Ieg havde ei holdt dens Lovtale, men dens Ligpræken – Dog – saa slutter han – efter to Aars Slaveri kom den atter |i Fri-| paa fri Fod – 126 Siger H: at han før havde havt Afsky for Poesi; kan gjerne være! men naar han endvidere siger at han før sit 30te Aar aldrig havde prøvet paa at skrive et Vers, da studser Ieg saasom han selv i samme Brev p. 11. fortæller om det satiriske Vers han skrev om sin Formynders Kones Slægting – ||

Holbergs Epigrammer – see 197.

II Bog – LXXXI in *Senat: pedentens*

Stercoream sellam dicam, dicamne tribunal?

In quo jura soles et dare thura simul

LXXXIII

A saturo satyras derivas sed satyrarum

Scriptores raro, Papile, sunt saturi

Jejuni mordent – – – – –

CVI.

Malo uxor re sit meretrix sed casta putetur

Quam sit casta, mihi sed meretrix aliis

CIX *cur Magnat. dicuntur patroni*

In patria quoniam cumularis honoribus ergo

Quando onus es patriæ jure patronus eris

Derivationen forekommer mig vittig og burde have Sted i Heibergs Sproggrandskning –

CXIX

in Anytum

Esse mihi crassum cerebrum tu dicis Anyte

Sit, fateorqve lubens pertenuem esse tuum.

Dettes Værd tør Jeg ei bestemme –

CXXIII

Non ut tollantur, sed|e|ne vincant subigantqve

Aggreditur prudens inveterata mala

– Net og rigtigt – ||

CXXXII

1 2 4 3

212 *E patria solus sapiens nequeat relegari*

Virtutes secum ducit in exilium

Dette er en Sentents alle vort Fødelands store Hoveder der vove
ultra vulgum sapere, og tilstaae det, dybt burde indpræge sig for
/ ei / at savne Trøst naar det hedder „Fortræk!“ – Ieg vilde paa
enfoldige Rim oversætte det efter Tidernes Leilighed saalunde:

*Den som en Heiberg ud af Landet kunde jage
Hans Kundskab og hans Vid ham kunde ei fratage.
In honorem C. C.*

CLIV

*Exosus nemo est adeo qui non placet uni
Otho quidem haud aliis sed placet ipse sibi.*

CLXI

*Exceptis terris batavis, deus omnia finxit
Formavit Batavi littora namque sua.*

Liber tertius.

V

Beskriver Autor den Tummel Nytaars Visiter foraarsage og en-
der ret komisk,

*Si quæris causam, quæ tantos excitat æstus
Fit vano ut sonitu vociferetur: Ave!*

For Løier gad Ieg oversætte disse Linier saa: ||

Du spørger hvi afsted, som gale Folk man foer
Af mig det simple men dog sande Svar Du faar.
For at faae sagt de tomme Ord
„Ieg ønsker et lykkeligt Aar“

XIV

Udskjelder Poeten Prosodiens Opfinder som den der lagde Baand
paa Sjeniet – omtrent som Steffens talte om de æstetiske Lov-
givere – og har blandt andre disse nette Linier –

*Nonne satis vati est mendacia fingere grata?
Nonne satis liquidum fundere ab ore melos?*

*Nonne satis dictis si monstret acumina mentis?
Ni sit torquendus compedibus pedibus.*

XXIII

*Reges Gallorum delphinos gignere constat
Uxores nostræ sed pariunt homines*

Dette vilde jeg give saaledes –

Hver Kongesøn er Prinds, man Grevens Greve kalder
At avle Mennesker i Ringes Lod kun falder.
– Det hover Mig –

*Ad Fabullum XXXV in Marcum sartorem
Flare est difficile atqve simul sorbere Fabulle!
At sartor Marcus perficit omne simul
Hymnos dum sacros cantando Fabulle, laborat
Furtum committit sacra simulqve facit. ||*

214 Da Ieg anser det som en Spaadom om den i vor Tid saa bekjendte
theologiske Skrædder vil Ieg oversætte det efter Tidernes Leilig-
hed –

Vor Morten har lært os det ikke er sandt
Hvad gamle Latinere sige
At hidtil paa Iorden slet ingen man fandt
Som blæste og søbed tillige
Han brugte sin Naal og studerte sig gal
Han priste sin Frelser medens han stjal.

XXXIX

*Solos qui terræ fruges comedunt veneramur
Quiqve colunt fruges spernimus agricolas*

Saa sandt dette er, saa underligt forekommer det mig at en
Holberg ei sikkrede sine Bønder for i Fremtiden at prøve denne
Skjebne.

LI ad Thomasinum.

*Quæris qui nomen patrium mutes Thomasine!
Quando ornatus eris nobilitate nova*

*Addas aut demas veteri de nomine quicquam
 Ut soleant hi quæis contigit iste decor
 Principium Coribos rejecit, et hunc imitare
 Nobilis ut fias de Thomasino asinus.*

Dette kunde – slet nok – oversættes saaledes –

|Til Væsel

215 Du ved ei hvordan Du dit Navn skal forvende ||
 Da just Du er nys blevet Adelens Ende|

|Om Du|

Til Væsel

Da just Du er nys blevet Adelens Ende
 Du veed ei hvordan Du dit Navn skal forvende
 Om Du skal – som nygjorte Adelsmænd pleie
 Udvide det eller en Smule bortfeie
 HEr Rabe et Bogstav tog bort, kjære Væsel
 Gjør saa og du bliver en høibaaren Æsel.

Det er første Gang Ieg har prøvet at oversætte Ordspil – Ieg gjorde det her fordi det ei var gandske Ordspil og Ieg vilde forsøge min Lykke –

LXIX *ad Flaccum*

*Si vis esse aliquid si vis emergere Flacce!
 Nil disce, aut simula te didicisse nihil.*

Vær dum ifald Du vil paa Ærens Trappe stige
 Er du det ei kald dog hver Dumrian din Lige!

LXXX

Ret net men for langt at afskrive især da Autor ei har fundet for got at tage Hevn over darausens bydende Sprog da dog her var det rette Sted –

XCIV *homo desidiosus*

*Tempora ego fallo quoniam me tempora fallunt
Tempus edax cum sit Papile tempus edo*

– recte – ||

216

CII. *in medicum*

*Velata facie tu præteris Otho sepulcra
Iratos manes nam medicina timet.*

– Saa vilde Ieg udtrykke denne Mening –

Du neppe tør dit Veir paa Kirkegaarde trække

Du frygter at Du skal de vrede Skygger vække

CXLV

*Addas si nihilum nihilo nihil inde creatur
Præfigas unum moxque fit inde decas
Sic opus adde operi nihil est nihilum numerabis
Fit numerus, Christi, si addere vis meritum*

Hvis Holberg havde været en af hine Erkeorthodoxer vilde Ieg vist ei have udskrevet ovenstaaende, men da han var hvad han var forekommer det mig synderligt – Hans Epigram kan – efter mine Tanker hverken tages bogstavelig eller ironisk – Maaskee har han villet overbevise Theologerne om sin Rettroenhed for siden at kunne skeie lidt ud upaatalt – ||

217

Mai 24.

24

Liber quartus

3 – III

*Audiret cum nauta brevi mundum periturum
Nil me tangit, ait, cras quia vela damus*

Epigram kan vel ovenstaaende neppe med Rette kaldes, men vel en artig lille Anekdot – Ieg troer forresten ikke den ville tabt hvis Autor istedet for det *generelle* Ord *Mundus* havde brugt

det spesielle *Tellus* eller *Terra* – thi da var der noget vist overraskende sandsynligt, naar Skipperen paa Vandet vilde undgaae Iordens Skjebne, hvilket falder bort naar man bruger Ordet *V e r d e n*, som omfatter alt da bliver Skipperen en stor *Dumrian*, ellers kunde det være et lystigt Indfald, og – om man vilde – Spot over Spaamændene ||

218

XVII.

Sculptorem quare pictori prætulit Aucta?
Pungi, non pingi, scilicet Aucta cupit.

Skulde Ieg oversætte den sidste Linie blev det saaledes:

En Pensel er ikke saa stiv som en Meisel.

in Prætorem XVIII. semper ridentem
Miraris semper ridentem Rufe! Sabellum
Ridendi causas ast habet ille suas.
Ridet fortunam, deridet tempora quæ se
Quæstorem e quercu constituere rudi

XX|7|VII.

De samme Tanker paa Latin som samme Autor har givet paa dansk i han 49de Brev – 4de Part – Ilde at man ei sjelden ved Holbergs Vittigheder maa huske at *crambe bis cocta mortem fert* Da Ieg læste Brevet morede Vendingen mig men nu da Ieg seer | | Epigrammet gider Ieg neppe læst det – Maaske forresten Epigrammet er ældre end Brevet – ||

219

XXVIII

Miraris titulis quod distingvantur inertes
Indignique homines, æquius, Ole, nihil.
Hinc misero divina nota est impressa Caino.
Solis ægrotis hæc medicina datur.

Ved første Øiekast forekom det mig, som havde Holberg her sagt mere end Heiberg med sit „Ordener hænger man paa Idioter“ men det er dog ikke saa, thi hin talte i Almindelighed,

denne havde Hensyn paa et vist Land, et vist Optrin i samme og altsaa udpegede han visse Mennesker. Naar man desuden vil ræsonnere som Generalfiskal, kan man og sige, hin skrev paa Latin, denne paa dansk *etc* omtrent som HER Skibsted argumenterede i V æ k k e r e n s Prosedyre.

XXXIII.

Æquales natura homines Faustine creavit:

At status optatus non stetit iste diu.

Infirmiss leges ac jura dedere valentes

Audaces timidis imposuere jugum

Strenuus ignavum pressit sapiens male sanum

Bardus solerti sponte paretque sua ||

220 *Ætas nostra igitur, redeant ut perditæ jura,*

Priscaque sors homini restituenda fiet,

Bardos, ignavos, stupidos, pigros, male sanos

Distinxit titulis, perspicuisque notis.

Det synes som Vittigheden her har spillet Gjæk med Dømmekraften med mindre man vil forstaae det saaledes: At Nutidens Fyrster tro saaledes at gjengive Menneskene Ligheden, thi ellers er det kun Repræsalier og kan kun for saavidt siges at bane Vei til Lighed, som nu begge Partier have vexelvis flydt oven paa, og man derfor kan formode de nu vil finde sig i at være hinandens Lige – Det hele er for resten betragtet fra en skjæv Synspunkt – thi aldrig ønskede den sande Vise sine Brødres Trældom |d| nei det var kun den ||

221 Dumme mægtige eller snedige onde som gjorde det og saa gjøre de endnu –

XLIV

Samme Tanke som i 4de Parts 12te Brev af samme Forfatter.

XLVIII

Laudas Faustinum quod non irascitur Ole!

Is qui bile caret bile tumore nequit.

Cur non Eunuchos laudas castosque spadones

Nam penuria erit deficiente penu

LV.

*Miraris Flaccum danum quod tempore brumæ
 Assoleat nudo dicere jus capite
 At mage miror ego Sextum quod tempore quovis
 Assoleat nullo dicere jus capite –*

LVI.

*Ex nihilo fit nil, cum dicis turpiter erras
 Nam te Prætozem fecimus ex nihilo.*

Af Nul kun kommer Nul, han løi som det har skrevet
 Iustisarius Du ellers ei var blevet.

LXIII.

Anglia gignit oves, Cimbria nostra boves – – –

Det er om Iordens Frugter her tales – *quid?* – ||

222

Descriptio LXXXII aulici hominis

*Est animal timidum, tumidum, lepidum tepidumqve,
 Ens sapiens; demens, dans, data moxqve petens
 Proteus in formas facies variabilis omnes,
 Nunc leo, nunc lepus est, nunc caper angius aper
 Semper agit, patitur, gaudet, timet atqve timetur
 Aurea promittit dona dat aëria
 Tanquam bulla tumens crescit, vanescit in auras
 Nobilis est, verum mobilis ille simul
 Sævo cum gemitu laqueos videt atqve catenas
 At, ne solvantur ferrea vincla, timet.
 Verbo, quicquid alunt novus Orbis et Africa monstri
 Heic velut in centro sæpe videre licet.*

Maleriet er efter Naturen, skjøn Ordligheds Iagten har foraarsaget nogle Pletter, saasom uegentlige Udtryk og Gjentakelser Kvintessentsen af det hele er – En Hofmand er en Kamæleon –

Dog udtrykke de to antepenultime Linier noget meer, og dem vil Ieg oversætte som Ieg kan – ||

- 223 Han ikke for sin Død kan Baand og Lænker lide
 Naar de beskrænke vil vilkaarlig Brug af Magt
 For Iernlænkers Brug man stedse seer ham stride
 Som ene sikkre kan en uretfærdig Magt

Brugen af et dobbelt Rim kan vel undskyldes naar Ordet er det udtryksfuldeste paa begge Steder –

XCII.

- En Mands Handling bør ei bedømmes efter dens Følger – Det var meget undskyldeligt at Brutus ved Følelsen af sit eget Værd, troede sine Landsmænd bedre end de vare – Derfor bør Epigrammister, og Brevskrivere ei haane den Ædle, om de end ere af forskjellig politisk Tænkemaade – Paa samme Grund kunde man haane Holberg fordi han agerer Monarkiernes Enkomiast men slet handler den som gjør det. Brutus følte sig overbevist om, det 224 var Ret at dræbe Tyrannen – Magts || Usurpatoren – Cæsar. Holberg troede det modsatte. Hvo tør dømme?

CII.

*Censores morum rigidi Flaccus, Iuvenalis,
 Ille docet verbis, fastibus iste docet*

CV.

*Rufus Aleksandri Lucanus Cæsaris acta
 Extollunt, prosa, versibus, ambo canunt
 Historicus Lucanus erit, si carmina tollas
 Rufus erit vates si adjicias modulos*

Det er

Den ene sagde Sandhed paa Vers den anden løi i Prosa, den tredie – Holberg – forstod Reglerne bedre, han løi – her – paa Vers – min uforgribelige Mening –

CVI

*Materiae sermo respondeat, inde Nepotem
Rideo reptantem rebus in egregiis.*

Ieg havde mindst ventet at finde en saadan Lovtale over Nepos, men da han just er en af mine Yndlings-Skribenter vil Ieg tie, paa det nær at Ieg troer Holbergs Latin var ikke slettere om det var som Neposes. ||

225

CX.

Persii Satyrer lastes her for deres Uforstaaelighed, Ieg kjender ham ikke tør derfor intet sige, men efter andres Domme skulde man snart tro der var vel megen Persi i Holbergs –

CXXXVI. *Epitaphium in furem*

*Post varios casus post tot discrimina rerum
Fur furcam nactus, furibus iste scopus*

Saa naae de stakkels danske Tyve nu aldrig deres Maal –

CXXXVIII. *Paradoxon*

*Esse nihil levius nihilo tu dicis Anyte!
At terræ pondus vir tamen est nihil*

Som saadant – tykkes mig – ret net.

CXLVI.

*Astrorum cursus vel calculus Astronomorum
Errant Sexte magis, dicere difficile*

CLXXI.

*Si missi excipiam scripti mendacia sola
Non est cur opus hoc Sexte, poema vocem*

Ganske aabenhjertig tilstaaer Ieg at Ieg ikke indseer det følgende 226 des Sammenhæng || med ovenstaaende Begyndelse, og derfor tror Ieg – til min Undskyldning – at det maa have Hensyn paa temporær Omstændighed – Dog skal Ieg ei glemme at raadføre mig med fornuftige latinske Folk –

*Ad causicum CXXC atqve chirurgum
 Optatis mihi divitias, pacem atqve salutem
 Una cum cunctis qvæ mihi grata sient,
 Opto, ut par referam, lites ego, vulnera febres
 Cunctaqve qvæ vobis commoda ferre qveant.*

Ieg gad seet Holbergs Mine naar han skulde udtalt en saadan
 Gratulasjon –

*Liber qvintus
 sive carminum panegyricorum libellus.*

*Poema heroicum IV. sine episodis
 Arma virumqve cano, Trojæ qui primus ab oris
 Italiam qværens ad punica littora venit.
 Læserat hic postqvam castæ Didonis honorem
 Aufugit hinc tacitus, causatus jussa parentis
 Mox sponsam rapiens Turni Regis generosi
 Prostrato Rutilo fundavit sanguine regnum
 Sic erat in fati Saturnia Iuno coegit
 Insignem pietate virum tot adire labores.
 Finis Æneidos ||*

- 227 Det kan man kalde *Æneis in nuce* Ieg har ikke seet nogen skar-
 pere Kritik over Virgils Heltdigt end denne selv Steffenses ikke
 undtagen – Især beundrer Ieg den vittige Komposisjon. Holberg
 har selv følt at en Poet ikke er Morallærer men derfor har han
 holdt sig til Virgils Udsagn der kalder Æneas – *insignem pietate
 virum* – Herved vinder han dobbelt – Han faar Virgils Inkon-
 sekvensen lagt for Dagen, og han frembringer en saare komisk
 Idee naar man maa tænke sig Æneas begaaende alle sine Laster
 af blot Guds frygt af lutter Ærbødighed for Olympens Beboere –
 Det er et sandt panegyrisk-satyrisk Stykke – og naar Holberg
 gav sig til at rose kunde man nok vente det gik som hin Kate-||
 228 kismus-skribent siger –

„Faa vil tro sig rosesede
 Men saare mange skosesede“

*Historia rerum ge V. starum celeberrimi M. Afri.
Septembri natus claris genitoribus Afer
Mortuus Augusto: Finis hic historiæ.*

XIII.

*Conditur hac urna Mammerci filia Chloris
Annos bis septem virgo pudica manet
Tantum cum spatium servasset rite pudorem
Nutrix deposita virginitate fuit
Spartam hanc ornavit sic qvatuor integra lustra
Ubera dans pueris officiosa suis.
Tandem fit conjux: hoc scilicet ire gradatim est
Nullos observant tempora nostra gradus*

XIX

Sammenlignes en Klokker med Herkules.

XL

*Ad sacros usus legat male parta Leander
Qvod mundo eripuit reddidit ille deo.*

XLVI

Beskrives Valdemar Foged paa Anholt

Ad virum perillu XLVIII strem et generosum

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ||

229 Bag i mit Exemplar stod følgende skrevet – af hvem veed Ieg ei –

Gravskrift over Frøken Dorimene

Her sover Frøken Dorimene
Som hun kun sjelden sov – allene

Neden under staaer med en anden Haand – uden Tvivl min
Faders – samme paa Latin saaledes –

*Qvæ nisi cum socio raro Dorimene cubabat
Hoc cubat in tumulo, non sociata viro*

Om dette danske Epitafium er udskrevet eller skrevet af den som skrev det veed Ieg ei –

 Saaledes kom Ieg da til Ende med Exserperingen af Holbergs Epigrammer De ere i alt 797 – om Ieg har talt ret – og af disse har Ieg – hele eller tildels – udskrevet 67 det er hartad ei uden hver 12te Meget muligt at Ieg har ladet mange skjønnne ubemær-
 230 kede || og Ieg ønsker det var saa, men dette maae Ieg dog an-
 mærke at Ieg ikke har taget paa Slump, og at Ieg intet har for-
 kastet uden at have læst det – Naar Ieg nu tilstaaer at der maa-
 skee gives 10 Ieg ønskede tillagte min Samling tilstaaer Ieg til-
 lige at Ieg ved Revideringen har fundet ligesaa mange i min
 Samling som Ieg ønskede borte –

 Fra No 58 til 64. i Addisons Spektator – begge inklusive – for-
 tjene hyppig Gjennemlæsning og Gjennemtænkning af alle, som
 især af hver den der vil prøve paa Vittigheds Arbeider – thi der
 staae skjønnne Afvisere paa Irveiene – ||

231

Mai 25.

25

De uanførte Epigrammer som Ieg ved nøiere Eftersyn fandt An-
 førelse værd – ere i 1. Bog

II <III>

*Iam vere dormit situs hoc sub marmore Drusus
 Viventem et tenuit somnus et alta quies
 Si numeres noctes quot vixit, Nestora dicas
 Verum res gestas si numeres, Juvenem*

*Ad . . qui sese Haf XVIII. nil castravit.
 Arma, virumque cano, Boreæ qui primus in oris
 In proprias falcem delicias acuit.
 Musa mihi causas memora, quæ læsa puella
 Quod crimen tantum compulit ad facinus?*

*Ast cum muta siles, versum concludere malo
 Quam Musa invita dicere facta viri,
 Infandumque, puella! tibi renovare dolorem.
 Musarum fastis atra sit illa dies.*

*De milite sub ponte XXXII se |ipi| suspendente
 Ut monstret, quanta est in nautam militis ira
 Maluit hic sicca morte mori.*

XXXIII.

Beviser Poeten meget grundigt hvi Lalage kunde taalmodigere
 lade sig en Fod end en Finger afsætte – ||

232

XLVIII.

Om en Mand der – da han gik at drukne sig – glemte sin Hat,
 han skyndte sig hjem – men kom ei igjen –

Ad LVII Artemonem

*Non tibi tot medicis opus est, nam sufficit unus
 Solus mille animas misit ad astra Linus.
 Forsitan, Artemon! optas heroice obire:
 A multis perimi gloria major erit.*

I Dag har Ieg skrevet et Ark paa min historiske Fortælling
 R a g n h i l d – Først heed den A s l a u g siden B o r g h i l d
 Beviis paa at Hovedpersonen ei |har| er historisk, men har hun
 ei levet, har hun ei undergaaet de Lykkens Vexelscener som min
 Fortælling beretter, saa tør Ieg dog sige det kunde været Tilfæl-
 det og Ieg smigrer mig med ei at have ladet de virkelig historiske
 Personer som her optræde, handle anderledes end den Karakter
 233 Aarbøgerne tillægger dem || hjemler mig Ret til – Dette er jo
 nok i en Fortælling der blot skal have Sandsynlighed, ikke Sand-
 hed – Men – kunde man sige – hvorfor skrive saadanne opdig-
 tede Fortællinger? De have jo intet Fortrin for Romaner, og
 mangle det Fortrin disse have – at kunne skildre vor Tidsalders
 Mennesker der maa have langt meer Interesse end en længst

svunden Olds – Det er jo et Slags Tvetuller hverken Historie eller Roman noget af begge – Alt dette indrømmer Ieg dels i sit hele Omfang dels saavidt Ieg kan – gjerne tilstaaer Ieg at Samlevendes Skildring behager Hoben af Læsere meer end Fortidens, men skulde det samme være Tilfældet med den beste Del af Lærerne? Overbeviistes Ieg derom skulde Ieg vist aldrig oftere ||
 234 hvæsse – eller hvæsse lade – min Pen til Frembringelse af slige Hermafroditer, men denne Sætnings Sandhed |b| eller Falskhed beroer paa Grunden af hvilken Nutidens – mere end Fortidens – Skildring interesserer – Nyttens ville vi for sine Aarsagers Skyld tie med – Og hvad er nu Grunden? |Er| Vist nok ikke at Vi see vore egne Daarligheder stillede i et latterligt Lys men – efter mine Tanker – netop det modsatte, at Vi kun|d|ne lade Tankerne mynstre vore Bekjendtere – endog saa kaldte Venner – og blandt dem opdage Originalerne til de aftrykte Kopier, samt at Vi kunne lee enten over vore Under eller Overmænds Sæder uden
 235 at betænke de ere Standens mere end || Menneskenes. Disse |Læsere| Folk ville derfor vist ikke ynde Malerier af Oldtiden med mindre Personerne og Gjenstænderne vare – at Ieg skal bruge et i slige Tilfælde meget gjængst Udtryk – yderlig naragtige – / ligesaa / Vist |nok| ville jeg / nok / gjøre dannede Læsere en saare slet Kompliment ved at anvise dem Plads i denne Klasse – Men det er ikke nok at vise Grunden til Romanernes Interesse / . . . /*) som uædel. Jeg bør ogsaa vise at en ikke lignende Grund kan hos den dannede Læser vække Interesse / for de hist. /, thi ellers gjaldt jo samme Indvending – Naar en Roman skal due noget da maa den ei indeholde andet end Hverdags Ting der blot skulle frappere ved Kombinasjonen, thi det er dog nok omtrent det de høie æsthetiske Filosofer vil med hvad de
 236 kalde |dyb Naturanskuelse – Naar nu| dyb || Natur Anskuelse –**)

*) Over linjen har Grundtvig villet indføje 3-4 af ham selv udstrede ord, som ikke lader sig dechiffrere.

**) Under ordene *dyb Naturanskuelse*, som muligvis hentyder til Steffens' forkyndelse, har Grundtvig (senere?) indføjet: *her forløb Ieg mig.*

Borttager man nu |—| af de beste Romaner – hvad der tilhører Digteren da undre Vi os over at Bogen kunde interessere os – Er det saa med en historisk Fortælling? Nei der finder Læseren sig i en nye Verden – Han skuer en ny men en virkelig Existent – ikke en som blot er tænkt – fremvirket af forskjellig Gudelære Love og Sæder men derfor behøver hans Aand ikke at svæve uden for hans Legeme thi han er mellem Mennesker, mellem sine Brødre. De have blot en anden Kolorit end ham, som yder ham Stof ||

237

Mai 26

til de mest skjærpemde Forstandsøvelser – 26 Men kan man sige – alt dette gør jo Historien, og hvortil da historiske Fortællinger? – Vist nok er det Historien der er Grundlaget for dem, men ere de hvad de bør være, have de et stort Fortrin for de almindelige Historier disse gaae – som oftest – frem i kronologisk Orden. Gjenstænderne blive derved saamange, de splitte Opmærksomheden ad. De kjede, thi naar man har faaet Begyndelsen af <en> Mands Liv, eller en Begivenhed, da nødes man til at gjennemlæse – især naar Bogen er registerløs – mange uvedkommende og – i det Øjeblik – kjedsomme Ting før man
 238 atter naar Fortsættelsen af Mandens Liv, eller || Begivenhedernes Følger – Lægges man hertil at Historikerens Sprog ofte er intet mindre end blomstrende da vil man let indsee den historiske Fortællings Fortrin, thi alle dannede Læsere ere derfor ikke Venner af dyb historisk Grandskning. Saaledes tilstaaer Ieg da gjerne at den h: F: hverken er Roman eller Historie men noget af begge, men dette anseer Ieg ei for en Feil, men for en Fuldkommenhed Den laaner Karakterer og – saavidt det harmonerer med dens individuelle Plan – Kjendsgjerninger af Historien. Den laaner Romanens blomstrende Sprog overraskende Lignelser, |og|
 239 frapperende Kom-||binasjoner og Katastrofer. Ligesom Steffens siger at Göthe sammensatte den Existenten han forsonede sig med af de enkelte ædle Træk der fandtes hos forskjellige Individuer, saaledes tør Ieg paastaae at den h: F: naar den er hvad den bør

være, foreener Romanens og Historiens Skjønheder uden at have deres Ufuldkommenheder – Til dette Skilderi svare vist nok hverken Vielands Agathon, eller – om Ieg husker ret thi længe læste Ieg den ei – Marmontels Belisar – Men har ikke Vieland selv erklæret hin for et Mesterstykke? og er han ikke kompetent Dommer i sin egen Sag? Have ikke næsten alle hans Resensenter
 240 tere været hans Ekko? || Har man ikke seet det paa Prent beklages at historiske Fortællinger i Almindelighed slet ikke lignede deres Mønster Belisar? Alt dette vil Ieg ikke negte, men man maae da og tillade mig at antage hverken Belisar eller Agathon ere historiske Fortællinger, skal de endelig hede Fortællinger maa det være filosofiske. Den sidstes Forfatter fortæller især sin Helts indvortes Liv og sine egne Yndlings Meninger – Gaer man altsaa ud fra hine da troer Ieg man bærer sig ad i denne Green af de skjønne Videnskaber, som i den dramatiske, hvor adskillige paastaae intet Skuespil duer, med mindre det – som Rahbek lunefuld udtrykker sig – kan henføres til en vis Paragraf
 241 i de moralske Haandbøger, thi saa-||ledes ville de have Levnets-Filosofi der, hvor den slet intet har at gjøre. Den historiske Fortælling skal vække intellektuel Fornøielse – Hvad Suhm siger om Historien gjelder ogsaa her – Hans Ord ere disse i Fortalen til første Deel af hans danske Historie – „Ieg har – vildet skrive efter gamle Historieskrivers Viis, nemlig fortælle mere og dømme mindre – – – – kort overlade meget til Læsernes Tanke og Fliid“. Den skal mere vække Læsernes Tankekraft, end see ud som var den Resultatet af Tænkning over sine egne Begivenheder – Men hvilke ere da saadanne Fortællinger? Saadan ere frem for alle en Deel af de islandske Sagaer, dem anseer Ieg i det
 242 ringeste som Mønster for || vort Norden – *mutatis mutandis* – Saadanne ere – tildels – Suhms og Samsøes Fortællinger, skjont de have valgt saadanne Stoffe der ei trængte til megen Fiksion – Det være langt fra mig at dadle dette kun maae man ei ansee det for noget karakteristisk hos Fortællingen – Thi enten en hel Livsepoke bringes af Forfatteren i Forbindelse eller Tilfældet har sparet ham Umagen kommer her – efter mine Tanker – ud paa

eet – Voltæres Karl 12tes Historie er og en historisk Fortælling, og Ieg er vis paa hans |i al| Tendents i alt det historiske han skrev, har været at produsere saadanne Fortællinger, og derfor
 243 er vidst den Daddel hvormed man overøser ham || for Mangel paa historisk Nøiagtighed uretfærdig – Men det er ikke første Gang man har lastet en Forfatter fordi man enten ei har kunnet, eller – blændet af Fordomme – ei har villet overskue hans Værk fra den Synspunkt Han selv har seet det og som endog for den fordomsfri Tænker ligger tydeligt deri –

Med disse Grunde staae og falde Rigtigheden af min Sats „Historiske Fortællinger bør skrives da, de ere den mest passende Læsning for alle dannede Læsere“! Dette er Maalet Ieg skuer i det fjerne, for mine Forsøg, Ieg skal stræbe at komme det efterhaanden saa nær, som det er mig muligt – Vink til Forbedringer skal Ieg trolig følge || naar Ieg indseer deres Grunde
 244 hvad enten de gives i Skolemester, Skjændegjæst, eller human Resenseer-Tone, men ingen Resensent i Verden skal faae mig til at holde op, saalænge han ei har kuldkastet mine Grunde, saa længe Ieg føler Kraft, og saa længe Afsætningen, eller Ieg selv kan betale Bogtrykkeren – *actum ut supra* –

Det ligger tydelig i mit Ræsonnemang at den h: F: ogsaa har det Fortrin for Historien, at denne kun kan fortælle interessante Forbindelser hvor de virkelig havde Sted – Hin skaber dem selv og kan fremtrylle dem næsten af enhver Epoke –

-----

245 I Gaar læste Ieg H e i n s e s Oversæt-||telse af Iob. Ieg fandt saa stor Fornøielse i den at Ieg snart kunde faae Lyst til at lægge mig efter det Ebraiske Sprog – Og hvilken Videnskab er der |?| som man ikke faaer Lyst til? naar man læser en Forfatter i den som behandler sin Materie godt –

I Dag skrev Ieg lidt paa min historiske Fortælling – A s l a u g – men alt hvad Ieg her kan skrive er kun at ansee som Fragmenter da Ieg maa læse Regnar Lodbrogs Saga før Ieg kan gjøre noget heelt –

Ieg fik i Dag Brev fra Skougaard som har ligget i Præstø –

enten ved Postmesterens eller vort Buds Forsømmelighed siden i
 Tirsdags d: 22de – Det vigtigste er – Han mener at Slaget mel-
 246 lem Harald Blaatand og Sven || under Bornholm er holdt i Vigen
 ved Sandvig – Skjønt Holberg siger – i sin Dannemarks og
 Norges Staat 160 – at Iomsvikinga Saga er oversat af en vis
 Arngrim paa Latin og ovenikjøbet siterer den, forsikrer dog
 Skougaard, at hvorvel der paa Universitets Biblioteket findes –
 blandt Magnæana – 9 Eksemplarer af bemeldte Saga er der dog
 ingen Oversættelse – Derimod er en fransk Extrakt trykt – Ieg
 kan ei begribe dette thi ei gjorde Holberg saameget af Islænderne
 at <han> til sit eget Brug skulde ladet den oversætte – Ventelig
 har altsaa Holberg exserperet – efter Sædvane – hele Stykket af
 Bartholins *corpore antiqvitatum*, og den sidste maae have ladet
 247 en Arngrim skriftlig oversætte Sagaen til sig, og denne || enten
 er gaaet forloren eller kommet i enkelt Mands Væрге – Men
 det kan Ieg ikke heller |Ret| ret rime sammen, thi Bartholin
 forstod vist selv Islandsk hvorfor da sitere Oversættelsen med
 mindre den og ikke Originalen var trykt – Desuden skulde Ieg
 hartad tro at hin Arngrim er den samme som Holberg taler om
 158. hvor han nævnes – „den islandske Skribent“ – Naar Ieg
 kommer til Kjøbenhavn skal Ieg dog see at faae den Ting redt
 op, ikke blot for Kuriositets Skyld, men fordi Ieg ikke kan is-
 landsk, og dog kunde benytte hin Saga til min historiske For-
 tælling P a l n a t o k e den Ieg vel har endt men *taliter qualiter* –
 Endvidere fortæller Sk: mig endel om de forskjellige Eksem-
 248 plarer af Eigils Saga – Enting der || da den er trykt – ei bekym-
 rer mig meget undtagen det at blandt Kvarterne – af Magnæana
 – findes et Eksemplar 454 der er de |gandske| andre gandske
 ulig – Dette kunde være ret got ifald Ieg nogentid lærer Islandsk,
 saa Ieg kan vove at skrive en Fortælling under Eigils Navn. I
 sidste Tilfælde er det og godt at min Korrespondent lader mig
 vide at i L a n d n a m a handler 1te Parts 18tende og 19tende
 Kapitler om Kveld Ulf, Torolf og Skallagrim –

27de Mai

Ieg var i Kirke. – Siden begyndte Ieg en Omarbeidelse af det *curriculum vitæ* Ieg havde sat foran min Dagbog for 1802– og 3. Thi det var ufuldstændig – Kun Verset paa Titelbladet lod Ieg staae. Hvorfor? Ja gjet! Ingen Usandhed skal med mit Vidende indsnige sig – ||

249

Mai 28de 29de og 30te

28de

Ieg skrev 1^{1/2} Ark paa mit Levnets-Løb. –

29de

Skrev Ieg omtrent lige saameget paa samme – Ieg fik Brev fra *Skovgaard* hvori han *love*de mig Nyheder – Vel er Ieg intet Fruentimmer, men dog længes Ieg efter at see dem, især ønskede Ieg at høre lidt om min Datter *Ulfhilds* Skjebne.

30te

Medens Ieg endnu laae i Sengen kom Ieg til at tænke paa Dogmet om Christi – os tilregnede – Fortjeneste. Som Protestant protesterer Ieg derimod, var Ieg derimod Chatolik vilde Ieg lett indsee dets Rigtighed – thi en katolsk Munk gjør langt mere en Kristus, i denne Henseende. Den sidste siges kun ved sin Død 250 at || have skaffet os Salighed*) – og det er dog kun de aller strængeste Orthodoxer, som paastaae det uden Hensyn paa vor Iid – Hiin derimod kan ved en opremset Bøn skaffe selv den største Spidsbub ind i Himlen. Ieg skrev 1^{3/4} Ark paa mit Levnetsløb og fik det færdig – Ieg skrev Brev til Skougaard –

Mai 31te

Ovid Metam. Vte Bog V: 169–70 <269–70>

O nisi te virtus opera ad majora tulisset

In partem ventura ras |chori| – – nostri

*) *have skaffet os Salighed*: oprindelig skrevet øverst på siden, derefter udstreget for at give plads til paginering og datering. Et lignende forhold findes på den følgende side (Grundtvigs pag. 251).

Saa raabte en Pesthuslem til en vis bestyrende Minister – Det maatte da saa udtolkes –

Var Du ei gjort i Naadens Kar
Som en af os du bleven var –

6te Bog 385 <386>

Saae malende forekommer mig her Satyrs Udraab da Apol flaaede ham

-- Quid me mihi detrahis -- ||

251 saa kunde ellers mangan en Ædelsmand med Rette raabe, naar man fratog ham hans Ordenstegn, saa mangan en Offiseer, naar han mistede sin Uniform.

Den følgende Beskrivelse fra 389–92 er grundet paa en gyselig Naturanskuelse

„Detectivæ patent nervi: trepidæque sine ulla

„pelle micant venæ, salientia viscera possis

„Et perlucentes numerare in pectore fibras.“

V 452–55 er en stærk Beskrivelse over Filomeles Skjønhed – Hun var – siger Poeten –

--- qvales audire solemus

„Najadas, et Dryades mediis incedere silvis:

„Si modo des illis cultus similesque

paratus

Net udtrykker Poeten sig 491 og 92 om Tereuses Natværk da han havde seet Filomele –

--- in illa

„Æstuat et repetens faciem, motusque manusque

„Qvæ alia vult fingit, qvæ nondum vidit

V: 634 Da Poeten lader Prognès | | moderlige og systerlige Kjærlighed stride, da hun nesten er rørt af sin Søns Kjertegn; skuer hun sin tungeløse Syster og udbryder – som Ieg troer – i Harme

Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem ||

252 |At Progne| 703. synes Poeten at forstyrre Illusionen naar han siger –

Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus

Junius

1te

Bastholm vil – i sine hist. fil. Und. over Gudel: 248 og følg – at *Zeruane Akherene* var Persernes øverste Guddom – Han forkaster Tychsens Mening, at ved hint Navn kun forstodes den personifiserede Tiid – Han mener at kunne forsvare sin Mening, med det Udtryk af Zendbøgerne „det er opslugt i Herlighed“ som ellers bruges om Ormuzd og da denne var et eksisterende Væsen maatte hin ogsaa være det – Ieg kjender ei Maaden hvorpaa de persiske høie Talemaader bør forklares, men min simple Forstand forekommer det, som Perserne ved hint Udtryk gjerne kan have menet et eiexisterende Væsen – om man saa maa sige

253 – Det er de have tænkt sig den Epoke gik || foran hvad Vi kalde Tiid, den umodifiserede Evighed. Den opslugtes Herlighed – Den hørte op at være umodifiseret, den antog en Modifikation den blev hvad Vi kalde Tid, ved Amschaspands herlige Skabelse – At samme Udtryk forekommer om Ormuzd, synes mig ei at gjøre Sagen vanskelig, da det ei er usædvanligt, hos Alderdommens Skribentere, at ligelydende Epitheter tillægges forskjellige Subjekter, og dog maa forklares med Hensyn paa det Enkeltes Natur – Naar det derfor siges at Ormuzd er opslu|k|gt i Herlighed kunde vel derved forstaaes, at hans Væsen ligesom har delt sig i de Amschaspands der ere at ansee som hans Emanasjoner. At *Zeruane* adskilles fra Ormuzd beviser vel at det ei kan være en Egenskab hos ham, men synes ei at godtgjøre, dets |E| Existens for sig som Væsen, thi Frembringelsens Moment er jo forskjellig fra Frembringeren – At *Zoroaster* har befalet *Zeruanes* Dyrkelse, er vist nok det beste Beviis for HER Bastholms

- 254 Mening, men || det synes dog ikke gandske fyldestgørende. Perserne vare Symbolismens erklærede Tilhængere – Skabelses Momentet synes ei at være et upassende Symbol paa Skaberen – Tiden – denne Sjælens indvortes Tankeform – stod i |et| en nærmere Forbindelse med dens umodificerede Broder end med det modificerede Væsen – Det sandselige Menneske kunde derfor lettere fatte Begreb om *Zeruane* end om Ormuzd – Vil man ei antage denne Gisning gives endnu en anden Vei – Perserne antage Geister overalt, hvorfor da ikke ogsaa her – Hvad om de nu – ei trængende dybt nok ind i Filosofiens Aand – ikke ansaae Tiden som tilblivende ved Amschaspands umiddelbare Skabelse, men antog en Geist, der ved sin Paavirkning gjorde Evigheden til Tid, og som residerede paa hin Side Tiden. De kunde hartad tænke sig ham som Grækernes *primus motor*, men derfor blev
- 255 han ei den øverste Gud – – – – – || Jeg troer derimod at Ormuzd har været deres øverste Gud, – ifald nogen gaves – Man indvender at det ikke kan være thi Ahriman var ligesaamægtig som Ormuzd og altsaa maae man |at| antage en større end dem begge ifald Perserne skal være Monotheister – Men Vanskeligheden hæves ei ved at antage et høiere Væsen, da Ahriman alligevel bliver uafhængig og det Væsen der er høiere end han ei kan holde ham i Ave – Man maatte da forestille sig Ormuzd og Ahriman, begge som den Høiestes Statholdere. Den ene som en Ligevægt mod den anden – Men blev Persernes øverste Gud, det samme som Persernes Despoter paa Iorden, der ei brød sig om enten deres Statholdere gjorde Folket lykkeligt eller ulykkeligt naar de kun erkjendte deres Overherredømme – Resultatet af min Tænkning bliver da at Ieg svæver mellem at ansee ||
- 256 Perserne som Een eller Toguds Dyrkere – men et høiere Væsen end Ormuzd seer Ieg ingen Grund til at tænke mig – Kunde Begrebet om | | een Gud forenes med Begrebet om Ahriman – som ei er urimeligt, – da var Ormuzd den høieste Gud –
- 602 – siger Bastholm om den anden skandinaviske Kosmogoni – „At læse disse Fabler i deres hele Udstrækning vilde uden Tvivl kiede“ Ieg forstaaer ham ikke. Ieg veed ei paa hvilke Læ-

sere han tager Hensyn – Uden at dele dem i Klasser som var upassende – naar Ieg selv maatte regne mig til en, vil Ieg blot anmærke at den er enten ikke ægte dansk, eller smagløs som kjeder sig ved at lære vore Fædres religjose som historiske Min-
 257 desmærker at kjende || Ieg fik Brev fra Broder Otto – Han sendte mig sidste Minerva, og lærde Efterretninger til Gjennemlæsning – I den første interesserede Dumouries Liv mig især – Uden at forsvare ham – som dog neppe var vanskeligt – vil Ieg raade dem der rose Bonaparte, at De for deres og deres Helts Skyld ei dadle hiin, thi Frankrigs værende Magthaver har gjort, hvad man blot kan ahne var hiin Generals Hensigt.

I L: Eft: er en Indbydelse til Subskription fra Oehlenslæger. Han vil udfolde os den svundne Old seer Ieg nok – men Sagaerne
 258 turde ved den bagvendte Konstruksjon || han lover, blive saa foldede at den største Deel af hans Læsere ei gider udvikle dem – Projektet er originalt, men Ieg veed ei om det er Tak værd – De gamle Sagaer bør omarbejdes ei ordret fordanskes naar de skal behage den der ei har Enthusiasme for dem – At hindre vort Sprog for Kjælenskab er saare godt, men det turde vel mest angaae Ordene – Harmoni i Konstruksjonen er ei Kjælenskab – Den unge Digter gjør ei vel i at nedsætte Evald, thi Nedsætning er det naar han paastaaer B a l d e r s D ø d er i sydlig Dragt – Dog det er Steffenismus.

[Teksten fortsætter i fasc. 497, 1.d med pag. 291;
 pag. 259–290 kendes ikke.]

[d: 16. juni–25. august 1804.]

291

Juni 16.

Endelig er Ieg da – af |Iohn F.| Fin Iohnsens Hist ecl; 3die Deel p. 448 – blevet overbevist om at Iomsvikinga Saga er oversat paa Latin af Arngrim Ionson, han som fødtes 1568 og døde 1648 – Men om den er trykt eller ei derom tier Author, dog lader det som han vil det modsatte, da han intet Tryknings Aar tilføier –

Femte Strofe af Broder Eisteins

Lillia lyder – skön – saa –

Sköpun oc fæding, skirn oc pryde,
 skynsemi full, fú betri er gulli,
 dreyrinn krists af sidu sári
 syndalíkn oc dagligt yndi
 haleit von á himnasælu
 hrygðin jardar nedstu bygða
 biöð mer í frasögn færa
 fögur stormerkin Drottins verka

Karolisisme

verbotenus

Skabning og Fødsel Daab og Skønhed,
 Sunde Fornuft langt bedre end Guldet,
 Kristi Blod af Side Saaret, ||
 292 Syndeglemsel dagligt Ynde
 Store Haab om Himmelglæde
 Afgrunds fæle Rædsels Bolig
 Byde Mig at lære Iorden
 Herrens de fagre store Verker.

Blessud mær velsignede Iomfru

Det er altsaa intet Skældsord at kalde en Pige en blesset Mær.
 30te Strofe |siger| |lader| siger han om Maria |sige| da Gabriel
 siger hun skal føde

Frettir hun þa med hverium hætti
 henni bæri til fögnud þenna
 borgarmur svo bristi hvergi
 bygd geimandi hreinleiks dygða?
 Engill segir at ei muni syndgast
 jungfru blid, tvi sveininn smidar
 haglig myndan heilags Anda
 holld oc bein af likam hreinum

Nu hun fritted paa hvad Maade
 Hun den Glæde skulde nyde ||
 293 Saa den Mur dog ikke bristed

Som omslynger Kydskheds Bolig.
 Englen sagde Ei du synder
 Blide Pige! Drengen |dannet| bliver
 Skabt ved Aandens kloge Dannen
 Kjød og Ben af rene Legem –

33

*Fimm manudum oc fjörum sidan
 föddist svein af meyiu hreinni
 skygnast sem þa glerid i gegnum
 geislinn brár fyrir augum várum
 gloar það sol ad glerinu heilu
 gledlikr jóð svo skein af modur
 ad innsigli holdnu hennar
 hreynergra meydoms greina*

Fem Maaneder og fire efter
 Blev født en Dreng af rene Mö,
 Som naar igjennem klare Glas
 Vort Øje skuer |sk . . .| Solens Straale
 Sig trengte frem og sprede Glands
 Skjønt Glasset end blev uforvandlet
 Saa gladlig Frugten skinned frem
 Af Moderen hvis Mødoms Segl
 |ubrækket| dog bræktes ei – ||

294

45

*Frett hefi ek |hitt| ad freistadi Drottins
 föstumods med ymsum löstum
 pukanslægð, er hvern mann hugdist
 hveckium vanr i synd ad bleckia
 Velakrings a vöfdum strengium
 vunndinn opt og snerust a lopti
 skeytinn öll hins flærdar fulla
 fjanda briöst i gegnum standa*

Spurgt haver Ieg |den Djævels| / at Satans Lyst /

Med skændig Id har Herren fristet
 Svigkyndig Djævel / af Fasten mat / troer han
 Til Synd hver Dødelig kan lede – besnære –
 Men alle den Rænkesmeds |kunstige Spyde| / spidsede Pile /
 Der drives ved Buernes |vævede Stræng| / snoede Stræng /
 Sig vendte i Luft igien om og saared
 Hin Fjendes af Trædkhed opsvulmede Bryst

54

*Höfuddrottningin harmi þrúngin
 hneigd oc lut hun skalf af sutum
 færdist nær þá fell úr sárum
 fossum blodid nidr um krossinn ||*

295

18 Juni

*Þrutnar briöst enn hjartad hristist
 holdd var klökt enn öndin snökti
 augun toku ad drukna driugun
 dopur oc mod i tara flodi.*

Dronningers Dronning svulmed / |bræn| / af Harme
 Bøied sig luded, og skjælved af Sorg
 Nærmed sig Korset hvis |stridige| blodige Strømme
 Stridige runde af Frelserens Saar
 Brystet hævdes Hjertet bæved
 Blødt blev Kødet Aanden r a l l e d gisped
 Hartad Øinene forsvunde
 Dumme og af Taarer matte

 Bisp i Skalholt Ion Gerikinson (Erikson) fra 1430 var en stor
 Keltring. Han havde en naturlig Søn Magnus et stort Skarn –
 Thorvard var en fornemme Mand, Søn af Lopt Guthormson den
 Rige hin store Skald, som bode paa Mödurvol. Teit en Søn af
 Gunlog – bode paa Bjornanes – Margareta var Dotter af Vigfus
 Holm |en| Søn af Ivar Holm den udlændiske. Hun havde en
 Broder hed Ivar, hendes Moder hed Gudrid ||

296

Juni 20

|Ingemar|

Ingemunds Datter – Thorvard var forelsket i Margrete, Magnus vilde have hende deraf hins Fængsel, Kirkjubals Brand, Ivars Nederlag etc Fin Iohnsens Kirkehistorie 2den Del 471 og følgende – Min Dom er at intet om en Fortælling dreiende sig om Margreta og tagende ⟨?⟩ til hvad Ret er, skulde mangle Interesse.

55. Har været et meget kunstigt Vers

*Rödd engilsins kvennman kvaddi
kvadda af englin Drottin gladdi
gladdist mær þa födrin fæddi
fæddann sveininn reifum klæddi
klæddan med ser laungum leiddi
leiddr af modr fadmin breiddi
breiddr a krossin gumna græddi
græddi hann oss þa helstrid mæddi*

verbotenus

Røst Engelens Pigen hilsed
Hilst af Englen Herren glædede
glædtes Mö da Faderen – hun – fødte
fødte Dreng i |Klu.| Svøbet klædtes
klædt, med sig han længe ledte
ledt af Moder Favnen bredte ||

297 bredt paa Korset I o r d e n lægde – Menneskene –
lægde han os da Dødskamp matted

61. Et meget poetisk Vers – synes mig –

*Oll helvitis járnhlid skjálfa
undrast myrkr ad ljös er styrkra
hlaupa fjandr, oc ætla undan
ódæmin þeir sögdu ad kæmi.
Hrædslan flaug um heliar bygder,
helga menn, er fjötrar spennu
hlaut óvinrinn lausa ad lata
lamdr oc meiddr, sem valldid |beydi| beiddi*

Omtrent.

Raslende aabned sig Helvedes Porte
 Iernet blev vegt som det voxende Straa
 Mørket forbauset af lysende Straaler
 Hylled sig undrende ind i sig sel,
 Djævlene skjælv ved uventede Syn
 Ængstende kneised ⟨?⟩ de gloende Mure
 llede rundt for ved ukjendte Lys
 Gjennem en Vraa at berede sig Udgang
 |Hæved ved Vinden som hvinende sused|
 Hvinende sused nu Vinden igjennem
 – Sekler tillukte – nu aabnede Port ||
 298 Skokke af Rædsler med spredede Vinger
 Hæved ved Luftens paavirkende Kraft
 Hellige hidtil vansmægtende Mænd
 Rysted nu af sig betyngende Lænker
 Som for de Paradis tabendes Synd
 Alt i Aartusinder skar deres Lemmer.
 Dødkongen han den bedagede Slange
 Fnysende skuede de Hellige fri
 Rasende greb han fravristede Kæder
 Søgte at hævde sin spottede Magt.
 Truffet af Lynildens hæftige Slag
 Stod han forknust og hans kraftigste Flammer
 Naade ei hine som jublende for
 Løste ved Herrens usk⟨r⟩ænkede ⟨?⟩ Vælde

Af 67 for Konstruksjonens Skyld –

*Tvennar gengu toisvar sinnum
 tju dæggranna rasir hægar*

Dobbelt gik to gange }
 ti Dages lige Løb } 40 Dage svandt.

299 Det glæder mig meget at kunne anmærke, at, den Underlighed
 som |h . . .| || forud fant Sted ved hin falsterske Eskilstrups

Skoles lange Vakanse, ei længer existerer – Da Ieg / i / Politivennen No 299 og 300 anmærkede hin Synderlighed, anseer Ieg det for Pligt at bekendtgjøre dens Hævelse. Ieg har Grund til at tro det især bør tilskrives S. T. HEr Biskop Birchs saare agtværdige Virksomhed –

Ovenstaaende var bestemt til Indrykkelse i Politivennen, men forandredes saaledes ved Renskrivningen –

I Politivennen – No 299 og 300 d. A: – søgte Undertegnede at vække Opmærksomhed paa det Slør, der hindrede ethvert uindviet Øie fra at skue de Grunde, der bevirkede hin faldsterske-Eskilstrups-Skoles mangeaarige Vakanse – Han anser det for Pligt – ligesom Muligheden meget glæder ham – at anmærke hin Underlighed som et Noget der har existeret – Eskilstrup har – til alle Vedkommendes Ære faaet en Skolelærer || og Anmelderen har Grund til at tro, S. T. HEr Biskop Birchs saare agtværdige Virksomhed ei har bidraget lidet hertil –

N. F. S. Gr.

Iuni | 22 | 21.

Af det 89de Vers til Maria

Þu ert hitnandi Heilags Anda

höllin Pergamentsmanuskriptet har höld
altsaa – Du opvarmer den Helligaands Blod
i det gode kaldes hun *guds herbergi*.

Det 91de er et ret rimet Mariavers

Mária ert Þú móder skjærust

Mária lifer Þú sæmd i áre

Mária ert Þú af miskunn kjærust

Mária lett Þú syndafári

Mária lit Þú mein Þau vóru

Mária lit Þú klöck a tárin

Mária græd Þú meinin stóru

Mária dreif Þú smyrsl i sárin

verbotenus

Maria! Du er*) Moder skjærest.
 Maria! Du giver Ære i Aaret
 Maria! Du er for Miskund kjærest ||
 301 Maria! lindre Du Synders o n d e Pest
 Maria! see Du Trængsler vore!
 Maria! see Du Drøvelsens Taarer!
 Maria! læg Du Onderne store!
 Maria! dryp Din S a l v e, Smørelse i Saaret!

Til Bevis paa hvor tro Hr Paul Haller har været i sin elegiske
 Oversættelse tjener at dette Vers lyder hos ham saa

*Vulnera nostra fove: quos ducimus accipe quæstus
 mater es, ergo omnes inter |omnes| honora nurus*

1492 betød *fullfæran kapal* en dygtig Hest –

Juni 22

Grim Præst siger i sin Dedikasjon – foran (?) Iohan Døbers Liv
 – til Veris Abbed Runolf, at der ere nogle *hemskra* Mænd som
 tykkes alt det er for langt som siges om *kristis' köppum*, men
 som fornøier sig langt mere ved *skröksögur* – Meget tager Ieg
 feil, om han ei ved det sidste Ord vil betegne hine sögur som da
 vare i alle Islænderes Hænder om den svundne Olds Daadgjæve
 302 Mænd, || i hvilke Sagaer – som galdt hans Forfædre – den tæn-
 kende Islænder, vist nok maatte finde mere Sjæleføde end i hine
 fjortende Seklets dumme Legender – Først af en Hændelse lagde
 Ieg Mærke til at naar Notarius Publikus skulde oversættes paa
 dansk kom det til at hede o f f e n t l i g G e s v i n d t s k r i v e r

Juni 23.

93. og 94. saare hyperboliske
*Hrærd af list þo hværr manns yrði
 holld og bein ad túngum einum*

---

*) Grundtvig har: *er Du*, men med tallene 2 og 1, og tilsvarende de
 to følgende linjer.

*vindr leiptr oc grænar grundir
grös ilmandi dupt oc sandar
hagl oc drif, sem fjadrer fugla
fiskar dyr |r| sem hollt oc myrar
hár oc korn sem heidar stjórnur
hreistr oc ull sem dropar oc neistar*

94

*Vider oc |griót| griót sem stader oc stræte
strengar himnar lopt oc englar
orma sveit oc akrar |hvítar| hvítar ||
303 jurtir, malmar, oc laufgir pálmar.
augabragd þótt all dri þegdi
allar þær af fyrnsku væri
madar fyrr enn Máriapryde
mætti skíra fullum hætti.*

Kunde til Nød fordanskes saaledes

Blev end hver Mands Been og Fibrer
Svovel, Vinde, grønne Enge,
Støv og Sand og duftende Blomster
Hagl og Sneens spredte Flokke
Fugles Fjer, og Dyr og Fiske
Stenig Høj, og sumpig Mose
Korn og Haar samt lyse Stjerner
Skjæl og Uld samt Draaber og Gnister

Træer, Stene, samt Stæder og Gader
Streng, Himle, Luft og Engle
Slangeflokke gulnende Agre
Urter, Ertser løvrige Palmer
Ved en magisk Trylleiver ⟨?⟩ var
Lutter Tunger, taug De aldrig
Blev de dog af Alder matte
Før Marias Pris udtaltes ||

- 304 En kostelig Bøn til Mutter Maria kaldet *Nidrradan truarinnar* eller – som Ieg dansker det – Troens Trappetrin –

Bid Þú födrinn, bjód Þú syne, af móðrlegum myndugleika Þvi hönum Þú eflaust, yferdrottinnar. Skynsemd oc rettweise, skilia til báðar ad modrin, se mog ædri; Fyrer Þvi bid Þú, födur himnana, audmykt med, oc undergefne, enn skipada syni, af skarpleiks Vallda –

Bed Faderen! Byd Sønnen af moderlig Myndighed, thi |over ham hersker| <ham har> Du uden Tvivl Magt over. Baade Fornuft og Billighed bestemmer at Moderen maa være fornemmere end Pogen. Bed derfor til Himlenes Fader i al Ydmyghed og Undergivenhed, men befal over din Søn med stræng Myndighed! Det er: Kryb for Faderen! og bank Sønnen naar han ei vil lystre! –

- 305 Vi le af, Vi undres over, Vi harmes || ved slige uværdige Begreber. Vi trække medynksom paa Skulderne ved at erindre det var Dyr af samme Art som Vi der nærede slige, men ei maa Vi her glemme at selve Treenighedslæren denne Dumhedens og Rigmens Udclækkelser, Aritmetikens Karrikatur og al sund Fornufts Antipode, at denne høilovlig Ihukommelse, meget konsekvent ledte til slige Begreber thi naar den Enfoldige maatte tro at Verdens Skaber fødtes af en Skabning, oprørte sig dog hans praktiske lovgivende Fornuft mod den Tanke, at Gud Retfærdigheds Kilde der selv bød |Børn| – ved Naturens klare Stemme – Børn ære og lyde dem som gav dem Livet, og satte dem i Stand
- 306 til at nyde det || at han selv skulde overtræde denne helligste af alle Pligter – Altsaa ville Vi tro Treenighed maa Vi ogsaa tro Firenighed, eller sætte Maria i den Helligaands Sted, hvis personlige Existents desuden er saare problematisk – Ved denne Leilighed maa Ieg anmærke at skjønt Ieg ei troer Iesus var Gud saasom det forekommer mig urimeligt, veed Ieg dog ei hvad Ieg skal antage ham for, thi simpel Menneske synes han ei at have været, men snarere Idealet af det fuldkomne Menneske

Hvad Navn tør man give det? Intet thi Immoralitet maatte netop høre ligesaameget og ligesaalidet til hans Natur som til vor, ellers var hans Dyd et Fantom, og i andre Regioner maatte man søge hans Efterlignere, ei paa vor Iord – ||

307

Juni 26de

„Der gives intet Nyt under Solen“

Dette læse Vi i den Sententssamling som bærer Navn af Iødekongen Salomon. Vist nok troer Ieg ikke Inspirasjonen, saa Ieg derfor skulde antage hvert Bibelord som ufravigelig Sandhed. Vist nok anseer Ieg hin Samling for en Opdyngelse af rigtige, urigtige og – som efter mine Tanker er Tilfældet med største Parten – halv sande Sætninger. Sande nemlig naar de betragtes fra en vis Synspunkt og under visse Betingelser. Dette er en nødvendig Følge af at De ei kan ansees som kortfattede Resultater af || lang Grandskning – Her taler Ieg om Mængden – men snarere som den tænkende Mands vittige Udbrud – Havde Ieg altsaa ikke hørt andre end Erkeortodoxer – der anse alle Sententserne i strængeste Forstand som himmelfaldne |–| og spørge om Vi vilde være klogere end vor Herre – eller taabelige Eftersnakkere – der til Konklusjonen bruge egen Sløvhed som Præmisser – Havde Ieg ei hørt uden disses vilde Skrig og Børnelallen fremsætte Tanken da vilde Ieg le og ei mere –

Men selv mellem lyst tænkende Mænd synes at være Strid 309 om || der virkelig gives Originalitet eller ei – De som paastaa det første synes at have Erfaringen for sig, da de provosere til alle ny Opdagelser i Kunster og Videnskaber. At det andet Parti ogsaa har Grunde for sin nægtende Mening derom tvivler Ieg ei, men aldrig havde Ieg den Lykke at se Materien ordentlig udført. Ved at tænke lidt, har Ieg fundet Middel til at enes med mig selv, og aldrig skal det angre mig – lige saa lit som hin Poet – |og| „Om og kun Ieg udgjør Sektens Tal“ – Ieg troer da 310 med Salomon „Der gives intet || Nyt under Solen“ – |O| Der eksisterer ingen Originalitet i strængeste Bemærkelse – Ieg taler ei blot om Nutid og Eftertid, men ogsaa om den hele Fortid. Min

Tangegang var følgende. Ingen Ide fremstaar uden den er forarsaget, altsaa kan ingen være original – Nu hævdede sig modsigende for min |Sjel| Fantasie Fausters og Svartseres, og Frankliners og alle Opfinderes Skygger. |Et Øieblik overveied Ieg om|. Ieg studsede og overveiede et Øieblik om Ieg skulde ønske min Tanke utænkt. Men snart syntes Ieg at skue alt klart. Det
 311 forekom mig som var det netop disse Skygger || der havde standset Tænkerens Øie da han ei kunde skimte Lyset gennem deres |da Du| Dunkelhed spredende Skikkelser, og ei vovede at fjerne disse ærværdige fra den indtagne Plads – Varsomt bortpustede min Aande en uterlig <?> Del af de fremragende Skygger. De syntes at vige et Trin og dog vare de vrede Træk forsvundne, Mildhed lyste af deres Aasyn. Sjelen dannede af Indbildningens Fremtryllelser en Ide der lignede disse som Ordet ligner den Gjenstand det betegner – Hvert Menneske som har *sensus communis* er istand til at tænke sig et Noget ligt det eller
 312 de Objekter han ved sin Erfa-||rings Evne fik Kundskab om. Har det Begreb Sjelen frembringer paafaldende Lighed med Gjenstanden eller Grundbegrebet som forarsagede det, da vil intet fornuftigt Menneske kalde det originalt. Kun da naar Ligheden er umærkelig tyer man til dette Ord. Man vil indvende: Der ere dog fremkomne saadanne Ideer som selv den strænge og kyndige Iagttager – der ei fæstede sig ved Formen – fradømte al Lighed
 313 med noget forhen bekjendt – Dette tilstaaer Ieg || uden dog at føle mig beføiet til at antage stræng Nyhed. Disse Ideer der synes saa ny, og som virkelig i det hele ere det, troer Ieg fremkomne ved en lang Kæde af Slutninger, og det saaledes at selve Kædens første Led ei havde nogen egentlig Lighed med et |et| vist forhen eksisterende Helt, men var sammensat af mange Gran der hver for sig hørte til et eget Helt. Saadanne Ideer komme Originalitet nærmest, og har kun een over sig, den nemlig som Plato lod Gud frembringe før noget var til – Dette – troer Ieg –
 314 er den || eneste virkelig originale Ide Vi kunne tænke os. Men – kan man sige – hele dette Ræsonnemang grunder sig paa den falske Sætning at alle vore Ideer ere a posteriori – Da Ieg ei er

Filosof skal Ieg nöie tage mig i Agt for at vanhellige den egentlig spekulative Tænkning mig ukjendte Enemærker. Ikke vil Ieg strides om enten Inddelingen i Satser a priori og a posteriori, er sand eller fremkunstlet skjönt Ieg ei nægter det første forekommer mig sandsynligt. Ligesaa vil Ieg paastaae || at alle syntetiske Satser ere a posteriori – Min Hypothes støder ei an mod noget fornuftigt filosofisk System, just fordi den ei er abstraheret fra noget vist – Man veed jo at den kritiske Filosofies Stifter gjorde den Opdagelse at alle analytiske Satser støtte sig paa Modsigelsens Grundsætning. De maa altsaa være simple, flyde af Gjenstændernes umiddelbare Anskuelse, eller som enhver uvilkaarlig Forestilling falde ind med dem – At holde en paa denne Maade fremvirket Ide / for / orig[i]nal maatte altsaa ||
 315 vidne, enten om total Ubekjendtskab med de Ord man brugte, eller om et Kaos i den Benævnedes Sjel hvor de mest modstridende Begreber forenede sig uden i sig selv at have Forenings Punkter – En original Ide maatte altsaa være syntetisk, men de l s nægte jo ikke de kritiske Filosofer at Mængden af disse støtte sig paa Empiri, og de l s tilstaa jo alle |deres ikke| hin Filosofies i k k e b l i n d e Tilhængere at de syntetiske Satser
 317 der || ere a priori dog gjerne kan være foranledigede ved Erfaring. |og| Altsaa er her intet som strider mod min Hypothes –

Juni 27de

Alfs Saga findes i *Nordiska Kämpadater i en Sagaflock* 1737 Stockholm – Denne er bestemt til Bearbejdelse, *Norvagests Saga* sammested –

Sagan af Gunlaug Ormstunga ok Skald Rafni Kjøbenhavn 1775 dansk af Kapt Abrahamson i *almindelig dansk Bibliotek for* |Desemb| *Kristmaaned* 1778 og *Glugmaaned* 79. – ||

318 *Vigagl|l|umssaga* 1786 dansk af Abr. i Skandinavisk Museum 1802.

Eyrbyggiasaga 1787 Græters Halld und Ladken læses. Bragur 1. Pag. 207. –

Forfatteren til Knytlingasaga gjætter man at have været enten Oluf Hvitaskald, eller Skalhólts Bisp Paul.

Egilssaga Skallagrímsons 1738 Hrapsei 1786 – En ny Udgave i den magnæanske Kommissjons Værge – Iustitsraad Thorlaciuses
 319 *Antiquitatum borealium specimen* || VI og VII. Sjöborgs Disputatser 1802. *pars* 1–10. – Olafsen om Nordens gamle Digtekunst.

Juni 28

Montgailards Skildring af den franske Kronprætendents – Grevens af Lille – Karakter, kan indfattes i disse – ogsaa hans – |k| faa men fyndige Ord: „*Han frygter Sandhed og Død*“ Han er altsaa ligevel skikket til Feldtherre og Regent – ||

320

Julii 1te.

Hin skalhóltske Bisp Paul som den der maaske er Knytlingasagaens Autor var en Søn af |Lopt Sæmundsen| Ion Loptesen bekjendt ved sin Rigdom, Anseelse, Lærdom, og Kamp mod Bisp Thorlak hvis Søster Ragneida – Pauls Moder – han havde som Frille. Ions Fader var Lopt Sæmundsen gift med Magnus|es| Barfods uægte Datter Thora. Lopts Fader var Sæmund Frode –

Paul var født 1155 og døde 1211. Da han har kjendt Absalon Erkebisp personlig, da Knud 6te var hans synderlig gode Ven
 321 lader det sig neppe tænke han af Had || til Knyttingerne have beskyldt Knud hin Rike for Edmunds Mord – ifald han har skrevet Sagaen – – Oluf Hvitaskald, Søn af Thord Sturlesen – Snorres Broder – og Broder til hin *agjætu madr* Sturle Thordsen, er den anden man gjætter paa som Knytlingasagas Forfatter. Da han – i Slutningen af 13tende Sekels 3die Tiaar var |V| ved Valdemar Sejers Hof hvem han endog søgte at forevige ved en Lovsang, seer Ieg heller ingen Grund til at tro han har været Knyttingerne fjendsk. Har altsaa en |V| af disse skrevet bemeldte Saga, faaer Suhms exepsjon mod Forfatteren som Knud hadsk et slemt Stød – ||

322 Ieg forefandt ved min Hjemkomst fra Falster – der Ieg var fra 25de til 30te Juni begge in og exclusive – et Brev fra Skovgaard hvis vigtigste var 1) At Iomsvikinga Sagas latinske Over-

sættelse ved Arngrim Ionsen aldrig er trykt, samt at det eneste haandskrevne Exemplar der end er tilovers – burde vel hede om hvilket man har Kundskab – findes paa Nasjonalbiblioteket i Paris – 2) Temmelig fuldstændig Efterretning om Iomsvikingerne findes i Olav Trygvasons Saga udgivet af Thordur Thorlaksen i Skalholt paa islandsk – 3) At Suhm skal have feilet ved at
 323 angive Isefjorden som Stedet hvor Harald || Blaatan blev skudt, det Skougaard vil skal være skeet paa Bornholm, beraabende sig paa Torfasens Trifolium, Iomsvikinga og O: T: S Saga i Flateiar Bok Saxe 10de Bog – Saa vil han og at Suhm har ladet sig forlede af en Skriverfeil i Knytlingasagas 4de Kapitel hvor der staar *Isafjordi* for *eirri fjordi* – Hvorvidt dette forholder sig saa veed Ieg ikke. Saavidt muligt skal Ieg undersøge det for min
 324 P a l n a t o k e s Skyld, skjønt en saadan Fortælling rigtig nok ei er Stedet for historisk Kritik – 4) Han beder sine Subskribentere – som Svar paa mit Spørgsmaal – at bie til Hundedagene, da de kan vente hans Verk – Morsomt nok – Ei veed || Ieg om han anser det for Middel til at befordre eller forebygge Galskab. 5) Han fortæller mig man har en ditmarsk Historie af en Bolthin i 4 Tomer men han kjender den ei – Dette var nemlig Svar paa mit Spørgsmaal om en saadan var til – Monrad er i Kjøbenhavn – 6) Det gejstlige og sagaiske Islandsk – fra samme Tid – skal være meget forskjelligt – En net Trøst for Mig! – 7) Min U l f h i l d er ei endnu afhændet som gjør mig meget ondt, dels fordi Ieg ønskede at høre den bedømt, dels – imellem os – fordi Ieg havde bestemt dens Honorarium til at ligge i Hovedstaden for i en Maaned og stoppe nogle Huller med – ||

325

Juli |II| 2den

Et Bevis paa Sturle Thordsens og Thorleif Bejskalds Sindsstemning mod hinanden findes i Sturlunga 2 Bog 28 Kap. En Vandrer kom til Sturle. [Denne spurgte ham]. Hvorledes lever Thorleifr? sagde Sturle: Vel lever han sagde Vandreren. Da meldte Sturle: alle Kvaler ere ham gjemte til den anden Verden – Men da Vandreren kom til Thorleifr, spurte han: Hvorledes lever

Sturle Bonde? Vandreren svarede: Vel levede han da Ieg for Vester, men nu laa han da Ieg kom vesten fra, og var hardt medtaget. Saa maa være sagde Thorleifr, han maa nu have det ilde, men dobbelt værre siden –

Got havde det dog været om Islands Magnater saaledes stedsede havde ladet sig nøje med at give Satan Anvisning paa deres
326 Fjender, og ei || – som ofte var Tilfældet – fusket paa hans Kunst. –

Lidet af den Optegnelse og Forklaring ja Undervisning og Formaning til Provster og Præster i Dannemark om nogle besynderlige Artikler i Ordinansen som bryst i findes idet at mange iche ved Mact holdes. Tilsammen schreffvet oc berammet af alle Superintendenterne etc. 1555 12te Maj.

V.

Om *confiteor*

Her tenche Seg hver tel, at undervise sine Sognefolch at de intet rører ved den ugudelige *confiteor*. Men ellers bekjende dennem, arme Syndere paa Latin eller dansch ved dem sjelff efter den formular i Danske Bøger.

X

Om Prædicken af danske Postiller

Di schulle straffes, Som altid vil prædicke af Bogen, og ingen tid uden ad – ||

327

XVI Om Naffnløse Børn

Dem maa man Iorde i kjercke Iorden propter spem resurrectionis dog uden Tjenerens Nærværelse, peblingsang og andre Ceremonier –

XXV *De ruina parochorum*

--- Dersom Præster ere ugifte, ere advarede, at vocte sig for schjendig leffnet oc deroffver forseer sig med Iomfru Krenchelse, eller anden schjørlefnet, daa schulle di Sættis af deres Embede til de med Aabenbarlige poenitenz indtagis igjen oc Settis en andensteds til guds ordts embedt enten langt borte udi

stifte, Som ingen vide aff denne Gjerning, eller en andensteds, om hand kand fange kald –

Catalogus eorum qui a sacra coena sunt arkenði

Mellem disse ere ogsaa – som Syndere mod det 3 die Bud – (?) – De som hader og forfølger ordets tjener –

Katolisismens Relikvier – ||

328 Benaadning for Ion Bjørnsen –

Et gandske eget Dokument –

Vi Kristian – 3die – *etc.* Gjøre alle vitterligt at thenne brefviser Ion Bjørnsen – Vor undersat – uppaa vort land Island haver ladet berette for os, hvorledes at han nogen tid siden forleden er kommet for Skade og ligget hos en Kvinde, som hans Broder tilforne haver ligget hos og havde barn med; og haver nu for samme Gjerning optinget med os Elskelige Otto Stigssen Vor Mand, Tjener, og Foget uppaa vort land Island uppaa vore vegne. Tha have vi nu af vor synderlige Gunst og Naade undt og givet og med thette vort aabne Bref unde og give fornæfnte Ion sin

329 Mandheld igien saa han herefter, som tilforne maa gaa || og staa i Loug og Thog med gilde Mend og gefve og ei være Mand thesværre for thenne sag i nogen Mathe. Thi forbjude Vi alle ihvo thi helst ere eller vere kunde, særdeles Vore Fogeter *etc etc* 1545 – Det kan man sige var at behandle Hordom og Blodskam – thi for saadant ansaaes det jo da – *en baggatelle*. Ordet Høsken kjender Ieg ei –

Iulii 1ode

Nogle af Versene i Gunnlaugs Saga

Da Thorgrim ei vilde betale Gunlaug sin Gjeld kvad denne –

Medalrad er ther modi

Malmagaldrs at halda

Att hafith er med prettum

Oddriod fyrir mer hoddum

Vita mantu hitt at ek hætti

Her se ek at Thvi værri ||

- 330 That feck nafn af nöktri
Nadrstungu mer ungum –

Ufornuftigt er det af Dig Du overmodige Berserk! med Magt at tilbageholde de Penge Du fik ved Svig og saaledes baade kue og bedrage Ejermanden – Vide maa Du Ieg har før povet en Dyst – Her er Ieg vel ei slettere – Thi ung fik Ieg Tilnavn af |sl| Ormens nøgne Tunge –

Et slags Udtog af Gunlaugs Saga

Helga var en Datter af Thorstein Eigilsen og |Asgerd Björnhauls Dotter| Iofrid en Datter af Gunnar Hlefssön. Hendes Fader vilde havt hende udsat straks efter Fødselen, fordi hin Styrmand Bard havde skrækket ham ved en ulykkelig Tolkning af hans Drøm om Svanen, de to Ørne og Høgen – ||

331

Iuli 11te

- Iofrid nødtes til at gaa en Middelvei og fik Smalamanden – Røgteren – Thorvardr til at bringe hende til Thorsteins Syster Thorgerd og hendes Mand Oluf Pa – Her var hun i 6 Aar – Thorstein kom til Hjardarbolt, saa Iofrid blandt flere Piger og yndede hende særdeles for sin Skjønhed og Hvidhed – Da han fik vide det var hans Datter, tog han hende hjem med sig til Borg, og fødte hende kosteligt op. Illug sorte Halkelssøn bode paa Gilsbak, hans Kone hed Ingeborg. Han havde en Søn hed Gunlaug som tidlig var moden til alle Idrætter, stor og stærk rød af Haar dog kjøn, sortøjet og krumnæset. Midt om var han
332 smal men bredskuldret var han tillige, velpro-||porsjoneret, krigersk i al sin Færd. Stridfigen, og forvoven fra den tidligste Ungdom, ueftergivende og haard. En stor Skald men vel bidende hvorfor han kaldtes Gunlaug Ormstunge. Femten Aar gammel vilde han reise udenlands, men Illug vilde ei lade den kaade Dreng tumle sig blandt Fremmede. Gunlaug søgte at bestjæle sin Fader og reise paa egen Haand – Han traffes og tog til Borg. Med den hartad jevnaldrende Helga legte han Bretspil. De vandt begge, i det mindste hinandens Hjerter. Helga var sin Tids

skjønneste Islænderinde. Hendes Haar var stort saa det kunde
 333 dække hendes gandske Legeme, |og| fage[r]t og || farvet som
 Guldet – En Dag bad Gunlaug Thorstein – sin Lovlærer – un-
 dervise sig om Ægteskabs Formaliteter, og legede Helgas Brud-
 gom. Atten Aar var Gunlaug da han redte til Udenfærd. Thor-
 stein bød ham sine beste Heste, men sin Datter vilde han ei give.
 Heraf et saare alvorligt Optrin. Dog Illug fik sin Ven til at give
 efter naar Gunlaug kom d y g t i g hjem om tre Aar. Da Gun-
 laug gik for Erik Iarl var han klædt i en gram-graa-Kjortel og i
 hvide broderede Buxer. Han havde Saar paa Vristen saa Blodet
 piplede ud ved hvert Skrit, og dog haltede han ei. Dette undrede
 334 Iarlen, men Gunlaug || sagde „Ei skal Ieg halte mens mine Fød-
 der ere lige lange. Da sagde en <af> |H| Hirdmændene „Prale
 kan Islænderen, og værd var det at prøve ham“ Gunlaug led-
 sagede et haanligt Blik med disse Ord – paa Vers –

„Ieg kjender Hofmand een

„Det er hans største Meen

„At han er sort og slet

„Tror ham derfor ikke let.“

Thoraren – saa hed hin vilde tage sin Øxe, men Iarlen forbød det
 og sagde blot – da han hørte Gunle var 18 Aar – „Ei mon du
 vorde andre 18“ Meget ydmygt svarte G: „Ønsk mig ei ondt,
 ønsk Dig heller selv!“ „Hvad siger du?“ – „Hvad Ieg tykkes
 være Ret, ønsk mig intet ondt! men ønsk Dig heller selv
 335 Lykke“ || „Hvad da?“ „At Du ei faar et Endeligt Hagens ligt“
 Blodrød af Vrede blev Iarlen og bød sine Folk gribe Skurken.
 Dog Skule |Torsten| Thorsteinsen udvirkede sin Fostbroders
 Fred som fredløs – Denne reiste nu til England, gik for Edelred
 og bad ham lytte til det Kvad han om ham havde digtet. Saa var
 Omkvædet:

„Englands vaabenstærke Hær

„Grammens og Folkets

„lyder Edelreds Vink

„som en Guds Engels“

Herfor fik han en Skarlagens Kappe – *skyckiu* –, foret med skønne Skind og broderet i Kanterne – Nu følger hans Eventyr
 336 med den laanende Thorgrim, hvem han bød ud, og || dræbte, ei med eget Sværd, thi det døde Thorgrim, men med det af Kongen givne. Nu vilde G: segle. Kongen spurgte om Aarsagen. G: kvad:

„Ieg nødes at besöge
 „3 Kongers og to Iarlers
 „Hoffe thi saa loved
 „Ieg Fødelandets Store“

„Ieg vende bør tilbage
 „Til ham Gavers røde Giver
 „Som mig loved gyldne Ringe
 „Der kan pryde disse Arme
 „Som i Luften hvirvle Spyde

Nu gav ham Kongen en Guldring og fæstede ham til næste Aar.
 337 Nu kom G: til Dublin til || Kong Sigtryg Silkeskæg – Oluf Kvarans Søn – for ham kvad <han> det første Kvæde – saalunde var Omkvædet –

„Graadige Ørne med Lig
 „føder den mægtige Sigtryg“

G: fik ei to Skibe men – en Skarlagens Kjortel, broderet, og en skjønkindet Kappe, samt en Guldring. Derpaa kom G: til Ørnøs Iarl Sigurdr, digtede en Flok om ham fik en forsølvet Øxe, og reiste til Konghelle gennem Getland til Skare og kvad for Sigurd Iarl – Her kom til Iulebud 12 Erik Iarls Sendinge. De stredes ved Kanderne om deres Iarlers Ære, og G. blev Dommer og kvad ||

338 „De Iarlers Hofmænd
 „Om Fortrin stride
 „blant Vaabens Piller
 „som rolig skue

„de buldrende Bølger

„Seirende Erik

„I Stormenes Tummel

„Hist udi Østen

„skuede flere blaa

„Foran Havets Heste“

Normændene yndede det best. og Erik Iarl gav ham Fred – Nu kom G. til Oluf Svænse og der var Ravn Anundsen. Snart bleve de Venner –

Engang skulle de paa engang kvæde for Kongen. De streddes
339 om || Rangen G. kom først. Ravn dømte om hans Kvad „Det er stort men ufage[r]t og noget stivt, som Gunl: er selv“. Om Ravns sagde G: „fage[r]t er det som Ravn, men lidet betydende“ – og lagde han til „Hvorfor digtede Du en Flok om Kongen? Syntes Du ei han var en Drape værd“. Da sagde Rafn „En anden gang tales Vi ved“. Da han var færdig til Bortreise sagde han til G: „Nu er vort Venskab til Ende fordi Du vilde prostituere mig for Kongen. Engang skal Ieg give dig samme Haan som Du mig“ „Ei skrække mig dine Trudsler og aldrig skal Ieg
340 vorde mindre end Du“ – || Ravn drog til Tro[n]dhjem, saa til Island, og begjerede om Sommeren Helga til Ægte, ved Skapte. Thorstein bød Dem bie til næste Althing – de gjorde saa.

Næste Althing var end G: ei kommet da blev hun lovet Rafn men ilde var hun tilmode.

Samme Sommer som R. for til Island, reiste G. efter Løfte til Edelred. her blev han om Vintren og begjerede Orlof om For-aaret. Kongen nægted det da han vented Knud – Efter Midsommer reiste han til Trondhjem, og kom til Halfred Vandrædeskald
341 hvem han fulgte til Island. Denne gav || ham vis Tidende |og| om Helgas nærforestaaende Bryllup, og sagde mange mente Rafn var ligesaa god Mand som G: –

„Det undrer mig ikke bevæger mig ei

„Om Stormene suse og hævede Bølger

„som Skyer saa høje mod Skib og mod Fjeld

„Og varte det end udi Døgnene syv
 „Men meget mig smerter
 „Det lyvende Rygte
 „At Ieg Bytte feyre Helt
 „skulde vige for Karle som Ravn“

[T] Da Halfred roste hende sagde han „Ilde mon det gaa hin Odins stridfigne Kæmpe at han elsker hin Linklædte Pige, der skinner, som ildlige Grene (?) udi Havet“ „Da hun var yngre og Vi legede med Guldterninger da ligned hun den blomster-
 342 rige Mark || som hin krandsede Slange besudler“

Ve[d] Melrakslette landede de 14 Dage før Vinter, der var en brydegild Bondesøn Thordr. G: vilde prøve, hin bad til Thor. G. kastede ham til Iorden men selv faldt han med ledløs Ben, det var et Varsel for Striden med Ravn. Han kom til Gilbak. Da stod Helgas Bryllup paa Borg, han vilde did men Foden sagde nei – Helga var stedse meget bedrøvet. Et Bryllup var efter Iulen mellem Sverting Hafrbjörnsen og Hungerde Thorods og Iofrids Datter paa Skaney – Der kom baade Ravn, Helga og G: Men før
 343 dette drømte engang Ravn hvad han sagde sin Kone || Mig syntes Ieg laa ved din Barm Og fik af Slangen stærk blødende Saar Og ei kunde Du – Det er Rafns Dødbud – stille Blodet med din Haand.

alliorum campestrium tilia – Kvinde –
poculi fulcrum – Haanden

Helga svarede „ Det skal Ieg ei begræde thi I have bedraget mig,“ og siden da hun hørte G: var kommet kunde han ei eiga Lag vid hende. Ved hint Bryllup mødtes stedse Hs og Gs Øine og liden Glæde var der. Da Fruentimrene gik ud at lave sig til Hjemfærd fulgte G. H. og taledede meget med he[n]de og kvad

*Ex quo regina formosarum Helga in manus convenit, et nomen assumisit Hrafnis pugna in procellis albicans avarus parens te-
 344 nellæ virginis et vixdum || nubilis quo sordidum, sinente, coemta ob lucrum est securus nostræ spicula non cavet lingvæ –
 et aliud*

*Dignas pro meritis male me grates patri Venusta virgo (totum
quæ vatis tui Vigorem vividum excutis ingenio) Referre par est
nec minus matri tuæ. Qvi te mutuo ludo, conseciis sub stragulis
Opus expoliverunt tam consinum. Interim Habeto integumen-
tum nitidæ cutis Varie pictum acus artificio phrygiæ –*

Han gav hende hint edelredske Smykke. Nu gik han ud, sprang paa sin Hest, red Rafn næsten omkuld etc. De sloges først paa Island, siden i Norge hvor begge faldt – Mer ved Lejlighed. ||

345

Juli 15tende

Havet kaldes hos Skaldene „Hin hvide Fiskes salte Sti“ see Kvædet i Alfs Saga.

*Lidet om Hrokur Svarte
af Alfs Saga.*

Hrokur var en Søn af Hamund Herse i Hordeland. Han fulgte Half paa Sørøver Toge kom hjem med ham og fulgte ham til Gjæstebudet hos Asmund Denne søgte at indebrænde de Drukne men De stødte Væggene ud.

Half og mange hans Kjæmper dræbtes, men Hrokur saaredes stærkt, slæbte sig om Natten til en Skovbonde hvor hans Saar ||
346 forbandtes og ledtes til sin Farbroder Geirmund Herse i Sogn. Her blev han lægt, for om Høsten til Upland og øster til Gotland. Her kom han til Kong Hake i Skaane og blev der om Vinteren. Ei var han kjendt derfor ei æret, <Kong Hakes datter> hed Brynhild, til hende beilede Svend Sejersæl men Hake sagde nei. Hakes Iarl hed Hedin, hans Søn Vifil beiled og til Brynh: og fik Ia imod Løftet at værne Landet mod Svend. En Dag var Hirdmændene paa Iagt, og Fruentimmerne i Skoven at sanke Blomster, da saa ||
347 Brynhild en stor Mand staa heldende sig til en Eeg – Hun hørte han kvad –

1

Ieg Hamunds Søn
Om store Slægt

Nu kvæde vil
 Min Fader var
 langt mer berømt
 af større Sjeni
 end eders Hake.

2) Tør da ingen maale sig med Vifil dog han forstum drev
 med Hamunds Hjord, aldrig saa Ieg en Svinehyrde mer nedrig
 end Hedins Søn 3) Mer livfuldt var mit Liv, da Vi fulgte snare
 Half, entes om Raadet – herjed om Lande 4) Alle havde Vi ubæ-
 348 vende Flokke || Hver som Roesgraadig skaffed sig Ære. Med
 skinnende Hjelme gennemfor Vi ni store Lande.

17de Aug.

Baggesen lader i sin Labyrinths 2den Deel 19 Adams sige, at det
 at lade sig besove for ei at vorde frugtsommelig, er det samme
 som at reyse til Göttingen for at studere. – Dog kun vel naar
 man reysende did har samme lyse Begreb om Studeringer som
 hin uskyldige Pige om Frugtsommelighed?

48.

En morsom Ide, at det nemlig er beskednere naar en Fyrste selv
 opreyser sig et Monument, end naar han haaber den af Efter-
 349 verdenen – Vistnok ved første flyg-||tige Øyekast et Paradox,
 men et Ord af Baggesen og det ophører at fortjene dette Navn.

Det lille Stykke B: har været saa god at udkopiere 51 og følg-
 af Her von Gunderodes *frimodige* Betænkninger over Kassel er
 saare interesserede fra den Side et saadant kan være det, men
 uforlignelig finder Ieg den almindelige Bemærkning den hø-
 adelige Forfatter gjør om Hoffer i Anledning af Kassels Hofs
 idelige Sorgen. Den findes med forandret Tryk saalunde: *Et Hof*
seer aldrig ædlere ud, end i en let Sorg – Med Rette kan man
 nok kalde dette panegyriske satyriske især naar man forudsætter ||
 350 et Hof aldrig driver det høyere end i det høyeste til l e t Sorg.
 Landets og Borgernes – Om Forladelse Undersaatternes – Til-
 stand være nok saa sorgfuld, thi da er jo Hoffet |ædelst mu| saa

ædelt som muligt, naar det gjør et |lille| Skridt ey til at afhjælpe men besørge hin usle Forfatning.

Slutningen lyder 56 saa.

I Værelset forlader Høysamme – den durklautige Landgreve – om Vinteren fast aldrig Kaminen, men kan til Gjengjeld og udstaa Hede – hvem tviler derom naar Høysamme stedse sidder ved Kaminen – og Frost, naar og hvorledes Høysamme vil – Deri
 351 ligger Knuden – overhovedet – Snart || kunde Ieg let fristes til, for et Øyeblik at forsone mig med min ellers svorne Fjende Ordspil – er Høysamme af saa stærk Natur, at Deres Durklautighed – Høysamme – kan fordrage alt hvad Høysamme vover, og *derved* nyde en fast aldrig afbrudt Sundhed – Saavidt den adelige Frimodighedshelt om hvem det dog ikke undrer mig, at han ej er for dette Værk kommen under nogen Generalfiskals Tiltale, da han nøye har observeret – *mutatis mutandis* – hin
 352 ligefrem Kongen men enten hans Majestet || eller vor aller-naadigste Konge *helst begge Dele paa eengang.*

70.

En Indskrivt paa et Gjessingsk Hus lød saa

Besprenge uns Herr Jesu mit deinem Blut

Wie der Vogel B e l i c a n mit seinem jungen thut

Efter mit Skjønne*) – siger B. – den mest poetiske. De øvrige vare alle mere eller mindre | | i hin veltalende Pastors Smag, der begyndte sit Præk**) dennelunde: *Ligervis som Løven udgaaer at søge sit Rov, og ligervis, som Ulven er et grimligt Dyr, saa skulde vi og alle – vandre i et nyt Leonet.*

Ieg spiste i Aften Andesteg hos Eysens, dog det var / ey / det
 353 Ieg || egentlig vilde sige men, ligeoverfor mig sadde to Personer som drak Vin oven paa Rødgrød og Melk der paa Spisesedlen var skjeldt ud for Fløde. Ved siden af Mig sad en Iøde, som da

*) Forlægget har *Skjøn.*

**) Forlægget har *sin Prædiken.*

han stod op, betalte for to Slags Steg han meget kristelig havde nydt paa denne sin Sabbataften – Dette vakte hos mig Tanken om vor Tids Oplysning, om Fordommens Svinden o.s.v. Skulde det ey for største Delen <være> saadanne uskadelige der ere gaaede bort? Skulde Vi ey endnu have de for Moraliteten skadelige næsten i deres fulde Antal eller mon Vi || ey endog ere komne saavidt, at Vi ansee visse Laster for det samme som Vin oven paa Melk, som hin Iøde ansaa kristeligt Kjød, Ting der kun skader den, hvis Indbildningskraf[t] er udsvævende og danner Legeme af Skygge, hvis Aand er svag og forstemt, og som ey kan begribe at alt er rent for de Rene – Ney først da Naar Menneskene afryste den Fordom at Lasten kan gjøre lykkelig, først da vil Ieg sige de|r| ere oplyste, først da vil Ieg kalde dem fordomsfri – Dog Ieg hører alt hine kloge Herrer le og spørge spottende: Naar bliver det? || Ieg nødes vistnok til at svare „Saa længe Hoben tænker – eller rettere sandser – som De mine Herrer! er vist nok almindelig Oplysning en Sjimære, men skulde det da virkelig være umuligt at Mennesker engang kunne vorde Mennesker, og |at| da Mælet ey længer blive det eneste visse Skjælnetegn mellem dem og Dyret? –“

August 18

Ved min Opstaaelse i Dag faldt det Spørgsmaal mig ind: Naar misbrugte Mennesket |. . . værst| mest sin Opfindelsesevne? – Dette er en Materie af vid Omfang samt for tør og lang til at
 356 Ieg i denne Morgenstund kan prøve paa dets grundige Be-||svarelse, og lader mig derfor nøye med det overfladelige – for saavidt det end ey er bevist – Svar – Da Mennesket opfandt ubetydende Ord, da misbrugte det paa den sletteste Maade sin Opfindningskraft – Skulde Ieg bevise det strænkt vilde Ieg maaske gaa ud fra disse to foreløbige Betragtninger: Ordet bør kun være |Meddelel| Form for Meddelelsen af Kundskab om de i Rummet og Tiden eksisterende Gjenstænder, altsaa en aabenbar Misbrug at bruge det til Betegnelse af et Intet. Ingen Misbrug har havt værre Følger, thi uden den vilde Vi ey have uædle Ædle, dum-

357 me || Lærde, i Ledebaand gaaende Regentere, Sekretærer som aldrig satte Pen til Papir og saa videre i det Uendelige –

Efter at Baggesen i sin Labyrinth 206 har talt om alle de Snakobjekter den gode Tone byder at tage Hensyn paa i de hjemlige Selskaber vedbliver han 207 saalunde „Den arme Synder som ey har lært alle disse Konversationsfraser uden ad, som blues ved at begynde sin Samtale med Nonsens, som troer at Mennesket i intet Øyeblik bör være blot Papegøye, er ilde faren. – Hvorledes han end bær sig ad, bliver Tiden ham for kort, og
358 derved || kedsommelig lang; tier han og indskrænker sig til blot at høre, ved Himlen han ligesaagodt kunde sat sig ved et Gadekjær, og taler han, prostituerer han sig omtrent som Virtuosen, der begyndte at spille sit Parti mens det hele övrige Orsjester endnu kun stemte, eller – for at bruge et endnu stærkere Billed som Soldaten, der havde lagt Kugle i sit Gevær, skjød og traf midt i Mönstringen. Kort sagt vore tankevexlende Selskaber hjemme er skønne Bind uden Bøger høyt Titelblad, Dedikasjon,
359 Fortale || og Bagtale – altid uden Text“

Hvi Ieg udskrev dette indser enhver der kjender mig og min Stilling i Selskaber saare let – Dersom ellers Baggesen ved Ordet hjemme mener mere end Kjøbenhavn, og nogle andre Kjøbstæder da kan Ieg ey være enig med ham, ligesom det i sig selv vilde være urimeligt at antage den fornuftige Mand kun turde være fornuftig i Tydskland men ey i Dannemark –

Aug 19

I Dalins Vitterhets Arbeten femte Bandet fra 44 til 63 findes en kostelig Beskrivelse over en Runesten ved Drotningholm som burde være mere bekendt. ||

360

Aug 21

Pludselig vaagnede Ieg i Morges Kl. omtrent 4. Ieg blev snart bekendt med Aarsagen, det var en hverken Rusken eller Plasken, ney en voldsom Nedstyrtelse af Regn. En lignende naaed aldrig mit Øre, Ieg rejste mig op i Sengen for at lytte til denne

bestyrrende Buldren – I Aftes læste Ieg just i Baggensens Labyrint Beskrivelse om den Manhejmer Oversvømmelse. Nu først saa Ieg den i sin hele gyselige Skikkelse og kunde dog ey bare mig
 361 for at smile ved Tanken – Ogsaa || tænkte Ieg for første Gang noget virkelig ved det at Himmelens Vinduer fordum aabnedes Ieg flyttedes paa hin Side Syndfloden, og hørte den første Morgens Vandskyld – Ieg fortryder saare meget at Ieg ey stod op og betragtede Gadens Tilstand – Et Barn skal være druknet i en |Kjælde| Kjelder.

25de August.

I Dag flyttede Ieg fra Pilestræde 110 hid i Hyskenstræde 38 og 39 til min Fætter Trøvel – Ieg gjenkjender mig neppe selv, Ieg er fuld af Mismod, mine Sjels og Legems Kræfter synes at
 362 være hensvundne som ved Be-||rørelsen af en undergjørende Talisman. Det mørkner, Ieg sidder ene. Ene i tre øde Kamre, saa sad Ieg sjelden eller aldrig. | | Ieg sidder ved et Vindue, det vender mod Gaarden Trindt omkring mig saares mit Blik af indgjærdende Mure, hvad skal Ieg |kaldem| kalde dem, ræ[d]slende <?> Tegn paa Menneskets Hovmod, eller Bevis for at Mennesket søger stedse at hæve sig blot ved fysisk Kraft – Døden staar malet for mit Øye, men ak, ey svæver den i disse Øyeblikke for
 363 mig som en mild Befrier || fra Forgængelighedens Baand ney som en tilintetgjørende Knuser – Mørket forbyder mit Øye at see, Forvirring min Hjerne at tænke, og Sting med følgende Ubehageligheder min Haand at skrive –

Ieg tændte Lys, men ingen af de skrækkende Billeder der før maledes for min Indbildnings Evne mit Iegs eneste virksomme Del, veg.

De faa ny Styrke, Ieg tænker: – gyselige Tanke! – Hvad om Menneskets Tilvær er som Lysets? Iordboens Hoved udtænkte,
 364 hans Haand frembragte Lyset for ligesom || at illudere Naturen, at udfylde Mørkets rædslende Tomhed, men det er kun et Mid- del, det lyser og svinder Et andet træder i dets Plads og selv maa det ile at vorde en Partikel af et andet Legeme. Hvad? om

- en høyere Aand saaledes frembragte Mennesket for at adspredde det kaotiske Mørke, for at udfylde Uexistentsens Tomhed, lod en Slægt bevæge sig og svinde efter den anden uden at der paa hin Side dens synlige Ophør fremstraaler nogen ny Tilværelse
- 365 uden den usle || bevidstløs at være et andet Væsens mindste Del. Dog ney det kan ikke være. Vi ønske jo stedse at give vore Frembringelser Varighed især da naar De kunne vidne om vor Kraft. Skulde Vi da ikke tro det samme om den Ophøyede der frembragte os, og skulde det ey være ham ligesaalet. — Atter hæver sig en Tvivl. Kan ikke det frembragte i sig selv indeholde sin Tilværs Grændse, og Frembringeren kan dog være mægtig nok til atter at byde andre ligeartede fremstaa og desuden —
- 366 Nu kom nogle som vilde besøge Trøvel || |Ieg f| Ieg fik Dem til at sludre ved en Pibe Tobak, og mine sorte Griller samt De i samme hjemmehavende Tvivl løbe bort – Mit Selskab gik ogsaa bort, men nu fik Ieg Øye paa salig Horatses Værk og det er en prægtig Medicin – I sin anden satyriske Bogs første Stykke siger han

N e l o n g u m f a c i a m , s e u m e t r a n q v i l l a s e n e c t u s
Expectat, seu mors atris circumvolat alis!
Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit exul
Quisquis erit vitæ, scribam, color ||

- 367 Dette kunde efter mine ringe Tanker af mig gives saalunde:

Hvad enten Ieg et Sekel skal
 Paa denne Iord omtrave
 Hvad heller mig i Morgen skal
 En Doktor død kurere
 Hvad enten Ieg en fattig Lus
 – Som nu – skal vorde, eller
 Ieg som en stenrig Matador
 Skal le ad hele Verden
 Om Livets Slagmark nok saa tit
 Vil vexle sine Farver

Saa veed Ieg dog een Ting Ieg vil
 For stedse: Ieg vil – skrive

Hvor lidet Ieg i alle andre Henseender end ligner Flakkus hvor-
 368 lidet han maaske endog ønsker at dele Tanker med mig || og,
 hvor dumt end Naturen kan have handlet i at give mig Skrive-
 lyst, kan Ieg dog ikke andet, end – naar Ieg skal skrifte – rent
 ud tilstaa at Det gaaer mig som Horats: Ieg maa skrive, eller
 ikke leve – O! Hvis Ieg kun var saa klog stedse at skrive blot for
 mig selv, saa maaske Ieg kunde fortjene lige saamegen Tak af
 Verden derved, som Horats ved at bekjendtgjøre sine Skrifter.
 Men ak Ieg er – mellem os sagt – saa dum, at Ieg troer, fordi
 mine Manuskripter nu ere voxede til en saadan Dynge at Ieg ej
 369 godt kan rumme Dem, maa Publi-||kum ogsaa være tilfreds med
 at lette mig Byrden og give nogle af Dem Plads – Og alvorlig
 hvad skal Ieg gjøre ved Dem? Brænde dem? Ja det er snart
 baade sagt og gjort, men om Ieg maa spørge, er det Ret? Naar et
 Menneske havde baade sin Tiid og sine Penge personifiserede,
 maatte han da ikke være gal, om han brændte dem? og netop
 det gjorde Ieg ved at brænde mine Manuskripter – Altsaa det
 Raad duer ikke. Sælge dem i en Urtebod? Bruge dem til et vist
 Brug? Men hvad var vundet derved? Det er jo netop det samme
 som naar Ieg lader dem trykke, og Ingen vil nægte mig at ||
 370 Trykpapir er mere anvendelig til hine Ting end Skrivepapir.
 Altsaa Ieg bør lade dem trykke – Rigtig nok kommer der en
 lille Indvending, den nemlig at Ieg stjæler Publikums Penge,
 men for det første nægter Ieg Faktum, saasom Ieg har i Sinde at
 |sæ| akkordere med en Boghandler, men om man vil sige: „Sa-
 gen bliver dog den samme, da Ieg bliver ved at være *causa*
prima,” da spørger Ieg: „Var det ikke got om De Penge en
 Mand har tilovers kom til en anden der behøver dem?” Du sva-
 rer Io – Ha ha der fangede Ieg Dig min kjære Ven, og Du slip-
 per ei løs før Du kjøber et Exemplar af min . . . ||

[Her mangler et ark i manuskriptet, pag. 371–386.]

[e: 4.-11. oktober 1804.]

387

Oktober 4de

I Stefaniis tredie Kristians Historie anden Bog – pag – 377 – fortællendes under Aaret 1555 at der stod i Vismar et Bilager mellem Hertug Iohan Albrekt af Meklenborg og Anne Sofie Datter af Hertug Albrekt i Preusen, samt at Kristian – som upasselig – sendte did paa sine Vegne, to fine og berømmelige Mænd Otto Krumpen, og Holger Rosenkrands – Dog dette er just ikke Sagen, men efter Taffelet blev ved Ballets Aabning den polske Kong Sigismunds Fuldmægtig tilbuden første Dands med Bruden, hvorover – saa lyde Ordene – de danske Fuldmægtige bare stor Fortrydelse, og bleve saa forbittede at De strax skyndte sig fra Hoffet til deres Skib og reyste til Dannemark igjen, thi De ansaa

388 det som en stor Fornærmelse for deres høye Herre || siden han baade var Brudens Morbroder – *Mosters Mand* –, og man dog især, naar nogen Tvistighed forefalder udi Gesandters Forsamling om det fornemste Sæde og Rang samt andre Æresbevisninger pleyer at reflektere derpaa at *Dannemarks Rige er langt ældre end det Polske* siden dette først tog sin Begyndelse i Aaret efter Kristi Fødsel 1077-999 – (som den lærde og nøyagtige Tidsregner Lambertus skafnaburgensis bevidner) thi udi bemeldte Aar gjorde Fyrsten af Polen, som i mange Aar havde skattet til |ti| tyske Konger *sig saa dristig* at Han tiltog sig kongelig Titel og Værdighed da han saa at de tyske Fyrster havde nok at bestille med Oprør og Uroligheder i deres egne Lande, at De ikke havde Tid og Leylighed til at paaføre ham Krig. Men

389 *Dannemarks Rige var EFTER |Trov| TRO-||VAERDIGE KRØNIKERS Beretning stiftet MMCMX Aar efter Verdens Skabelse MXXXVIII Aar før Kristi Fødsel, i hvilket Aar den vise Kong Salomon blev født* – Dette er nu vist nok saare latterligt, men dog et Intet i Sammenligning med hvad som følger, thi efter at have berettet hvorledes man blev forligt om denne ubetydelige Sag |thi| lægger Stefanius med megen Salvelse og Alvorlighed til – *Hvor stor Fare der KUNDE have reyst sig af denne Tvistighed, synes en usædvanlig Torden at have været et Forvarsel*

om, hvilken til alles største Skræk og Forundring hørtes den 31te Desember –

Det er ikke usædvanligt fra hin mørke Tid at høre om Forvarsler for enhver nogenlunde vigtig Ting, lige som Krag har
 390 mange slige, men || Dennes Efterfølger Stefanius vilde endnu
 gjøre det bedre, og lode ske Forvarsler for hvad der kunde have
 sket – ventelig fordi 3die Kristian, var en saa stor Guds Ynd-
 ling, at Han end ey vilde undlade at meddele ham sin *præscien-
 tia futurorum contingentium, eller rettere
 futurabilium*. – Paa Tredie Kristians store og uefterlignelige –
 uefterlignelsesværdige – Guds frygt anfører Stefanius under
 Aaret 1555 følgende Bevis: –383. Men da den gudfrygtige Kong
 Kristian mærkede at der iblandt de engelske Landflygtige som i
 stor Mængde havde taget deres Tilflugt til Dannemark, vare
 mange Vederdøbere og en Del som havde vrang Meninger om
 Sakramenterne hvilke han ikke kunde tage imod uden med stor
 Fare og Skade for hans Undersaatter lod han paa Mikkelsdag
 391 udgaa en streng Forordning, at ingen uden *Livs* || *Straf samt
 Æres og Godses Fortabelse maatte i hans Riger og Lande her-
 bergere nogen Kjætter* og dersom man nogensteds havde mod-
 taget nogen skulde samme antagne Kjættene strax miste al slags
 Borgerret og forvises af Rigerne. Samme Dag skjænkede Kongen
 Professorerne ved Khvns Universitet endeel Iordegods, forbed-
 rede Præsternes Indkomster og lagde store Indkomster til den
 studerende Ungdoms Underholdning – Saaledes gjorde denne
 kristelige Konge som i Gjærningen svarede til sit Navn sig for-
 tjent ved at vedligeholde den sande Religion og heri søgte han
 sin største Lyst hvorfor hans Navn ogsaa stedse bør være i tak-
 nemmeligt Minde hos Efterkommerne.

Naar man ret eftertænker det Store og Fortjentfulde som laa i
 saaledes paa eengang at gjøde Geystligheden og betage |al Kj|
 Kjættene al Leylighed til at vedligeholde sit Liv[s] Vildfarelser,
 og naar man hertil lægger hvad hans haandskrevne Krønike for-
 melder, om hvorlunde han lod to norske Bønder, som huskede
 deres Børnelærdom, vilde atter indføre Marias Dyrkelse, efter

Fortjeneste brænde saavel som Hexene i Roskilde, da kan Man
 392 vistnok || ikke andet end tilstaa at den Høystsalige Konge viste
 mere Omhyggelighed for Guds |Ære| end for sin egen Ære.

Oktbr 7

Saa lyde Stefani Ord i hans Karakteristik over tredie Kristian
 – 401. – Hvad hans uovervindelige Kjækmodighed er angaaende
 da viste han tilstrækkelige Prøver paa samme, thi da Riget ofte
 havde mange og mægtige Fjender paa Halsen beskjærmede han
 samme ikke saameget ved Vaaben for ikke uden gyldig Aarsag
 at opofre sine Undersaatters Liv, som ved Bønnen, og derved
 afvendte mange Farer og Ulykker fra fra Riget og Undersaat-
 393 terne. || Saavidt Biografen, og Jeg er vis paa ey at være den
 eneste som er falden i Forundring over denne selsomme Frem-
 stilling, thi ved denne Periodes nøyagtige Analyse vil man finde
 ligesaamange Urimeligheder og Modsigelser som man ved første
 Øyekast fandt Latterligheder – Det første i Øyne faldende Uri-
 melige, ser enhver, er at Kristians Bestræbelser for heller ved
 Bøn end Vaaben, at skaffe sig Ro, henføres under Rubriken
 Kjækmodighed, da Deres rette Forum dog upaatvivlelig var
 Gudsfrygt, eller Tillid til Gud, thi hvormegen Kjækhed og Mod
 behøves vel til at opremse eller endog opsigte en Bøn. Men dette
 er ey den eneste Absurditet, thi hvorledes hænger dette sammen
 – Han bortholdte mange og mægtige Fjender, friede sit Rige fra
 394 mange || Ulykker og Farer, mer ved Bøn end ved Vaaben for
 ikke uden gyldig Aarsag at opofre sine Undersaatters Liv. Denne
 Indskrænkning har faaet en |mere| saare forkert Plads, thi brugte
 Han kun Bønner der hvor Han ingen gyldig Aarsag havde til
 at bruge Vaaben, hvilke vare da Farerne hine afvendte fra hans
 Land. – At tredie Kristian forresten brugte saa sjelden Vaaben,
 maa vel mere |ans| tilskrives den Frygtagtighed, og Forsagthed
 der var et umiskjendeligt Træk i hans Karakter, end Omhu for
 sine Undersaatters Liv.

Man kan i det hele se at tredie Kristians Lovtalere have været
 forlegne for Beviser paa hans Mod og Tapperhed, thi herom

vidner ikke blot Stefani Kjækmodigheds Sludder; i Hans Tho-||
 395 mesens Ligtale over samme høystsallige Konge findes endnu latterligere Udbrud. Denne gode Mand taler om Kongens Ophold hos sin Morbroder Kurfyrst Ioakim af Brandenburg, og hvorlunde Han der dels gjorde anseelig Fremgang i Studeringer Klogskab (?) Krigsvidenskab (??) og en indtagende Opførsel, dels *viste Prøve paa et stort og heltetappert Mod. Thi – saa vedbliver Han – da han med sin Morbroder drog i sit 18de Aar til hint 1521 |i Vor| i Vorms om Lutherdommen holdne Møde saa han en tyk og mæsket Munk prædike for Karl femte og Rigsstænderne med saa latterlige Gebærder at han saa ligere ud til en Komødiant end en Prædikant, i det han vexelvis snart reyste sig i Veyret, snart bøyede sig tilbage, og knælede ligesom Han vilde bede.*

396 Men vores *kjækmodige* Prinds blev vaer || at et Reb som denne Broder havde om Livet, gik imellemstunder ned igjennem en Sprække paa Prædikestolen, hvorfor han tog Leyligheden i Agt,

Oktbr 9

– Ieg blev i Søndags forstyrret i mit Skriveri, ved det Ieg skulde i Kirke, siden kom den tykke Forvalter fra Beldringe med sin tynde Kone, saaog Hovmesteren sammesteds fra som ey synes at stikke dybt, under Studeringernes Overflade. Om Aftenen saa Ieg Ildebranden i Vordingborg. I Gaar pilte Ie[g] Pergamutter ned, og kan derfor først i Dag begynde hvor Ieg slap –

slog hemmelig en Knude paa Rebet og derved magede at Munken blev holdt tilbage – Her staar da Exemplet paa det store og
 397 heltetapre Mod, thi || Ieg tør ey nægte det jo var saa, siden Talen er om en Konge, ellers vilde Ieg rigtig nok sige det var hverken mer eller mindre end en kaad Drengestreg, og derfor vil Ieg ey med Hans Thomesen anse denne Handling |for| som Forvarsel om hvad i hans Regjering ske skulde –

Ieg troer at tredie Kristian har været en god Mand, som gjerne

ønsked at blive salig, men med en saare indskrænket Forstand, et frygtsomt Sind, og forventde Begreber om Religjon og Geystlighed.

Gid mange Konger havde hans Hjerte, og Ingen hans Hoved! men desværre! hundredefold flere arvede det sidste end det første og det |en| fromme Ønske slig Heyberg fordum || gjorde – uden at Nogen Konge lønnede ham derfor –

O! Gid ingen Konge maa
mer paa alle fire gaa
eller Kløver æde
vil vist aldrig gaa i Opfyldelse.

Et par Ord af og om

første Delen af Skougaard's Bornholms Beskrivelse

Ortografien er saare god – efter mine Tanker – skjønt ey allevegne overensstemmende med mine Begreber, saaledes indser Ieg ey, hvorfor ikke Ordet ser ligesaavel bør skrives med eet e som Sten og andre lignende der ligesaalidt selv angive sin lange Udtale. Substantivernes Pluralier ere saare underlige, men da Han selv har vedrørt dem |f| i Fortalen, forbigaar Ieg dem ||
399 uden forsaavidt Sk. maatte findes sig selv ulig. – Fortalen hartad 8 sider forekommer Mig temmelig passende, undtagen en Udladelse som sætter Gads og Balles Pjeser under een Rubrik som vel turde være en Smule partiskt handlet

Fra 1 til 4 tales om Oprindelsen til Bornholms Navn, og bortkaster Sk. med Rette Niels Pedersens Digt, men ingen Grund ser Ieg hvi Han antager Torfesens som bedre, thi hvor nøyagtige de gamle Bornholmere have været ved Genitivernes Dannelse |s| er saare uvist. Sk s egen Hypothes maa for sin Simpelheds Skyld vinde Alles Bifald som rimelig, thi paa Vished kan ved slige Ting
400 ey være at tænke. || At Sk. bedre end *de Thurah* har truffet Kny[t]lingasagas Mening derom kan neppe være Tvivl, naar man sammenligner Gaardenes Omstrøelse paa Øen med Ordet bu.

Fra 8 til 25, handles om Stenrigets Produksjoner som Mig synes godt med mindre en nøyere med Landet Bekjendt kan bevise det Modsatte. At Sementen ey bruges forekommer Mig ikke saa underligt, som at Flere have umaget sig med at anstille Forsøg til Unytte. Til 44. tales om Vekstriget og kan denne Afhandling være meget god for Mig som ey kjendende Landvæsenet kun løselig har gennemset den. At Skovene paa Bornholm forhutes som alle andre Steder i vort kjære Dannemark
 401 var at for-||mode. Om Dyreriget tilhørende – saavidt Det ey indbefatter Menneskene – handles til 76. Materierne som her indeholdes, ere dels slige som Ieg ikke forstaar, dels saadanne som kun en med Landet nøye kjendt kan erklære for sande eller falske; og derfor vil Ieg kun opholde Mig et Øyeblik ved enkelte Udladelser, saasom 46 staar en Anmærkning om Amtmand Fjeldsteds Promemoria, der synes at kaste Skygge paa en Mands Karakter, der almindelig er bekjendt for en brav og indsigtfuld Mand, og derfor ønskede Ieg min gode Ven ej ved en Henpegen havde ladet tilsyne, Han troede Fjeldsted havde sværtet Bornholmerne fordi De ej i alt vilde lystre ham. Man bør ej give noget Vink om uædle Grunde – dem Ingen kan kjende – hos
 402 en ædel Mand. || 48, viser Sk. |at| ved det efter | | Kallun – som Thurah har regnet blandt Landets sædvanligste Produkter – satte Spørgsmaalstegn, at samme ej maa være Bornholmernes Mad. 56. Vil Forf. at de bornholmske Aaboer skulle være de samme som Edderfugle. Ey agter Ieg at bestride dette, men noget problematisk forekommer det Mig dog, saasom Ieg har hørt at Edderdunen faaes i Fuglenes Reder naar De have udklækket sine Unger, hvilket ingenlunde stemmer med Bogens følgende Ord. Disse Fugle – Edderfuglene – ligge sine Unge ud i Strandbakke[r]ne rundtom paa Landet men det rare Edderdun, som falder efter dem, faaes kuns paa Kristiansö og ikke paa Bornholm.
 403 Skulde hin || Beretning – som Ieg har faaet af en Nordmand der norden for Trondhjem hvor Fuglene helst vælge smaa Holme til Bopæl, selv har undersøgt de |F| fjærfulde Reder – være sand, da maa vel Bornholmernes Aabo være en af de Edderfuglen

lignende Strandfugle, som ogsaa gives i Norge og der regnes til Vildandeslægten. Men <da> alt heri kommer an paa min Fortællers Troværdighed, vil Ieg gjerne tro Sk. – som vist nøye |har| prøvede Tingen før Han nedskrev den, har Ret, indtil Ieg maatte faa kraftigere Beviser for det modsatte.

Hvad som 66. anføres om Borre Sø, at Tradisjonen nemlig gjør den bundløs etc kan siges om adskillige Steder i Sjælland. 404 Saaledes gives der i |Vordingb| Præstø Amt en liden || Sø som flyder forbi den saa kaldede Tejlstrup Skov, og kan sees fra Landevejen mellem Vordingborg og Præstø, naar man kommer til Ugledie. Denne Sø hedder Bundløse, siges derfor ogsaa at være det, beskyldes ligesom Borre Sø for at have slugt et Slot o:s:v.

Om Landets Indbyggere, deres Oplysning, Overtro og Sprog handles til 121.

Oktbr 10

Om den franske Skribent *de la Mennoye* fortælles følgende „Da han engang reyste til Disjon med en af sine Venner, hilste hin et Kors hvorpaa hængte Iesus, og sagde da Vennen undrede 405 sig, Vi || *hilse hinanden men Vi tale aldrig sammen* – 1641. 1748.

Ieg fik i Gaar Brev fra Monrad hvori Han beretter at Skougaards Bog er resenseret, samt at Han har svart derpaa, det gad Ieg set

Oktbr 11

Sk.s Dom 106 om Gads Plan til omgaaende Skolelærere synes at være meget partisk, thi 1) Ere Bornholmerne virkelig oplysningslystne ville De vel neppe anse ham for privilegeret Betler, som underviste vel og grundigt deres Børn 2) Hvad han saa bestemt siger at disse omgaaende Skolelærere at De nemlig ville blive værre end de nu værende Vagabunder kan kun gjelde, naar man antager at uduelige og slet moralske Mennesker bleve ansatte, 406 hvilket ey er || at formode. 109 synes Sk. at have været for grov

i sine Udtryk om Holms Resensjon, ligesom Manden ey heller er saa ubekjendt at |d| Forordet v i s kan synes passende.

Afhandlingen om Sproget burde vist nok – som Sk. selv i Fortalen ytrer – have staaet bag i Bogen ved Ordsamlingen.

Til 131 handles om Arvegangsmaaden

Til 141 om Landets Privilegier

– 145 om – – Øvrighed

– 149 – – – Præsteskab

– 178 – – – Militærvæsen

– 183 – – – Vejvæsen

– 197 om Bøndergaarde og Udmark

– 206 om Gilder

– 211 om Bøndernes Kaar

– 227 om Adel-Skab

– 237 om Bakker o.s.v.

– 251 Østerlarskersogn

– 261 Øster Marker Sogn ||

407 Til 271 Om Ibsker Sogn

– 274 – Bulsker –

– 277 – Pavlsker –

275 findes følgende „Pavlsker Sogn er ganske fladt Land, uden Bakke, uden Skov og paa visse Steder ved Strandsiden temmelig udsat for Sandflugt hvilket allerede omtales i den gamle Bornholms Beskrivelse fra 1624, hvor tillige fortælles at *Bønderne, med Øvrighedens Tilladelse, da brugte Marehalmen*, som her skulde vokse for at dæmpe Sandflugten |til at tægge sine Huse med| *til at tægge sine Hus med*, hvilket karakteriserer den Tids slette Øvrighed ret vel og, mon det vel skulde gaae bedre til nu? Ieg veed ikke hvordan det staaer til i Pavlsker Sogn med Sandvæsenet, men paa somme andre Steder paa Landet seer Man rigtig nok lidt formegen Efterladenhed i denne Post hos vedkommende Embedsmænd, thi værre Navn end Efterladenhed kan
408 det vel ikke || faae, naar en Embedsmand forsømmer sine Pligter?

Denne Daddel har passende Bitterhed, men Ieg lider just ikke

en saadan henkastet Beskyldning, thi hvi kan Forfatteren ikke nævne Stedet hvor slig Dorskheds Aand regjerer? Til 287 om Pedersker Sogn.

Her indføres endel Sludder af Hans Ravnoldts samme Sogns Beskrivelse |ov| om en vis Bondevedde, og siden et Sted af Resens latinske Beskrivelse over Bornholm til |Bevis| Bevis at velbemeldte Mand har antaget hint Snik Snak for Sandhed, hvor der blant andet findes disse mærkelige Ord 283 og 84: Ikke heller er det umuligt at Aander kunne lade sig tilsyne for Menneskeøyen. Bibelen || selv viser at sligt hendede Elisæie Famulus, som ifølge 2 Kong. 6 Kap, da Herren bad, saae deres gloende Heste og Vogne som ellers ingen kunde faae Øye paa. Og nu uddrager Forfatteren triumffuld dette Resultat: Altsaa er Muligheden og Rimeligheden af en bornholmsk Bondes Synskhed, det er den Evne at see usynlige Ting, bevist af den hellige Skrift af 2 Kongernes 6 Kap. Og altsaa er – vilde Ieg lagt til – den ene Løgn bevist ved den anden.

Til 301 om Aaker Sogn

– 308 – Vestre Marker Sogn

– 313 – Nylarsker Sogn

– 319 – Knudsker Sogn

317-18-19, er mærkelig dels for Materiens Skyld, dels fordi det er Bogens eneste deklamatoriske Sted som tillige viser Forfatterens politiske Tænkemaade. ||

410 Til 325 om Nyker Sogn

322 og 23 anføres smukke Beviser paa en Præsts Smag i Maleri og Poesi.

Til 334 om Klemensker Sogn

– 339 – Ruth[s]ker – ---

336 37 og 38 findes følgende:

Ringe – *Rijna* – er Navnet paa en høy mangesteds ubestigelig Klippestrækning der staaer saa brant som en Mur imod det her bratdybe Hav, hvis Bølger ideligen slaae op ad og ligesom lege med den mere end steyle Fjeldvæg. Slige Egne stærkt, skarpt, dannede findes vel ikke mange af, i det mindste ingen i Dan-

mark, og som Bornholm har stor Rigdom paa de mest romantiske Egne, saavel behagelig indtagende |som| og ligesom hen-

411 rykkende, som og stærkt || bjergige, rædsomme, skumle o.s.v i
 høj Grad, saa kunde dette Raad vel ikke være saa ganske af
 Veyen for vore Æstetikere, der ville skue romantiske Egne, og
 for de Digtere eller Digterinder hvis Kvæde Evne kuns mat vil
 |slaae| staa dem bi i det lave, jevne, Danmark, at de vilde be-
 reyse Bornholm hellere end Sveyts: thi for det første har Born-
 holm denne Fordel – som Sveyts mangler – at her er Udsigt til
 den salte Sö, der er opfyldt med talrige engelske Kjøbmands og
 russiske Krigsskibe, hvilket er en Ting af saa stor Vigtighed, at
 Sveytses øvrige Fortrinligheder for Bornholm – o: at der ey ta-
 les dansk, hvilket dog ikke er saa meget fortrinligt thi paa Born-

412 holm tales heller ikke ret dansk – ey ere || efter mine Tanker
 istand til at veye op imod denne, for det andet ere de Penge,
 der forbruges paa Danskes Omflakninger i Sveyts og Saaom-
 kring saa aldeles borte fra Fædrelandet, at de aldrig komme til-
 bage igjen, da derimod de Penge der vilde medgaae til born-
 holmske Reyser dog ey ginge saa aldeles ud af Riget, da De dog
 bleve i Kongens Land, Tilmed kunde man gjøre mange Born-
 holmer-Reyser for hvad en eneste Sveytser Reyse nødvendig
 vilde koste o:s.v. –

Ia snak du for din Æske!

Det er et gammelt Ordsprog der vel ikke af alle vil ansee

413 uanvende-||lig her, thi mon ikke Hr. Forfatteren snakker bare
 for at skaffe sine Landsmænd Penge, ja hvem veed om Han ikke
 har i Sinde at nedsætte sig som Gjæstgiver ved Ringe Klipperne
 eller et andet Sted derovre, Man skulde snart tro det siden han
 prokurerer saa ivrig, dersom det ikke var Sjenierne, som sjelden
 have meget at miste, Han viste derhen. Imidlertid lyder vist In-
 gen hans velmente Raad, med mindre det skulde være Æsteti-
 kerne i de ringere Klasser, eller |Fus| de æstetiske Fuskere – som
 Ieg og mine Lige – Fru Brun agter neppe paa hans Skraalen. ||

414 Til 350 om Olsker Sogn og Hammershus 347, tales om

Korf[i]ts Uhlefeldt og siges: den samme Mand hvis Minde endnu staaer paa en offentlig Plads i Kjøbenhavn, til evig Skjændsel for Tredie Frederiks Hofkryb, Dronning, Kongen selv, og kort sagt: for enhver af dem der havde sammenrottet sig for at forfølge denne store, sin Tids største, Mand, og bestandig bestræbe sig efter at formere hans Ulykke. Dog naar havde ogsaa Danmark en stor Mand, der ey maatte lide Uret? Mon dette har været Tilfældet nogensinde fra Tyge Brahes til de senere Tider

415 -- Her at give Underretning om || hvem denne, hidtildags af alle Skribentere saameget bagvaskede Mand var, vilde være meget upassende, da det er en Beskrivelse | | over Bornholm, og ey en Efterretning om de Fornemmes Skurkestreyer og Hofkabler i Dronning Sofie Amalies Mands Tid, som fordres her.

At |Ulhele| Uhlefeld skedte megen Uret derom kan neppe være nogen Tvivl, men om Han var, eller vilde som Formaaende blevet en virkelig nyttig Mand for sit Fædreland, hvilket den store Mand absolut maa være naar Han staaer paa en Post der aabner vid Virksomhedskreds er et Spørgsmaal der hører Dristighed til at besvare med Ja, thi at Ieg ikke skal tale om Uhle-

416 felds || Stolthed og Ærgjerrighed der saare let kunde komme i Kollisjon med Landets Vel, saa synes Dannemarks Tilstand i fjerde Kristians sidste Aar da Uhlefeld – som Adelens Hoved og Kongens Svigersøn – formaaede saa saare meget, ikke at afgive |ng| noget hæderligt Bevis paa hans Storhed.

Til 359 om Rø Sogn

– 362 om Iordarterne

– 368 om gamle Mønter

– 411 – Bornholmsk Ordsamling

Denne synes at indeholde vel mange Ord, saaledes er *al* i Alvey ikke eyendommelig bornholmsk, thi saa kalder Iyden i det mindste Sallingboen ogsaa Landeveyen – *arti* det danske Ad-

417 jektiv artig bruges || ogsaa som bemærkende løyerlig underlig, *asar*, slæber, ogsaa dette Ord bruges i Dansken, almindeligt er det i Sydsjælland at høre: hvor det arme Bæst – Menneske eller Dyer – gaar og aser i det, deraf udaset udslæbt.

|B| *bol* bruges vel ey i Dansken om en Brystdug, men er meget analog efter Benævnelsen paa Brudepigernes Klædemon.

boss – ligesom i Dansken

brán en Brand siger jo Vi.

brær er hvad Vi – i det mindste Iyderne – kalde breder

bøs bruger Vi ogsaa

dolk bruger Vi ligeledes i sin enkelte Bemærkelse

dreusar forskellig Udtale af drøsser ||

418 *dæulas* |ey| er jo hvad Vi sige djævles.

falia Sjællænderne udtaler det falig eller faalig i samme Betydning.

flabb har ligeledes i Dansken de to angivne Bemærkelser

flier Sjællænderne siger flyer

floss bruge Vi ogsaa

forflouen turde vel være vores forfløyen

forhousar vores forhuske som Vi | | udtal[e] forhuse

foss Vi bruge endnu Ordet |fus| fues

foytar vores føyter

frønn vores frønnet

Gera svarer vel til vores Gere

gesten

[Her mangler to ark i manuskriptet, pag. 419–450.]

451

[f: 31te Desember 1804.]

Atter et Aar endt og end fristes Ieg til at sige, finder Ieg Mig staaende paa samme Punkt som da dets fjortende Morgen gryede – Alt nærmer sig Midnattens Time, og her i Aftenens Stille ved Ieg intet bedre end at gjennemløbe i Tanken de sidste halvfjerdehundrede Dage –

Ved Aarets Begyndelse var Ieg ogsaa i Torkilstrup og forlod kun Falster paa faa – men alt for idfulde Dage for at tilbringe det øvrige af Vintren her – Ieg blev her indtil i April, og i |di| denne lange Tid udrettede Ieg egentlig intet som tydelig nok
127 v fremlyser af min Dagbog hvis Blade Ieg || nu harmende vender, men søger – næsten ganske forgjebes – andet end Dem som

Bevis for at Ieg ey bortsov baade Dag og Nat – Dog aldeles unyttigt kan Ieg ey kalde mit Ophold her – Blant meget Slet læste Ieg dog noget Godt, og – om Ieg tør kalde det en Vinding – mine Manerer bleve den finere Verdens lidet mindre ulige, end de forhen vare – I April reyste Ieg til Udby, og, Ieg skammer Mig ved, ey at tilstaae det, men ved at erkjende det for Sandhed – kjedde Mig hos mine gode Forældre; fordi her ey fandtes det mindste af hin Adspredelse hin muntre Konversasjon og tiddræ-

128 r bende Morskab – Ieg var || bleven vant til. – Dog – for ey at gjøre Mig selv Uret – en Ting man sjelden fristes til, og som Ieg efter Kjenderes Dom skal være alt for utilbøuelig til – mere end fjorten Dage vare ey henrundne, før Ieg fandt Mig selv igjen. – Ieg bluedes ved at have bortødslet en Tid, der maaske udgjør en saare betydelig Del af mit Iordliv, og tog glad fat paa alvorlige Sysler. – Fædrelandets Historie var stedse min Kjøphest naar ikke Pligtforretninger hindrede eller Adspredelser bedøvede Mig. Med lokkende Stemme kaldte den Mig atter og

128 v Opmærksomhed. Ieg harmedes over at se denne feyge Usling der lagde Grunden til mit Fødelands Trældom, og besmittede sit daglige Liv ved nedrige Grusomheder, prange med et Navn som burde bevares til Hine Faa der søgte at handle ham modsat. – Egentlig var Planen til dette Arbeyde undfangen paa Falster, men det gik dermed som med flere sammesteds skete Undfangelser, for Ledighed havde Ieg ey Tid til engang ret at begynde paa dens Udførelse.

Saavidt mine Evner, og saare indskrænkede Hjælpemidler til-

129 r lode, arbeyde[de] Ieg fort; men indsaae || snart mit Arbeyde slet intet Værd kunde erholde hvis Ieg ikke nogen Tid opholdt Mig i Hovedstaden, og – denne Tanke skrækkedes Ieg for og lod staae dybt i Baggrunden – lærte |Ol| vor Oldtids Tungemaal. – Nu lagde Ieg Afhandlingen om Knud tilside, og skrev en Fortælling om Palnatoke, medens Ieg af min Faders Bogsamling udpillede til Læsning alt hvad som vedrørte Nordens Historie,

og til Vederkvælgelse læste noget af den lunefulde Holberg – Medens Ieg imidlertid begyndte og fortsatte flere |af| historiske
 129 v For-||tællinger glemte Ieg ikke Brevvexel med min fleraarige Ven nordisk Histories grundige Dyrker Peder Nikolay Skougaard hvem en umild Skjebne eller en ubillig |Avende| Anvendelse af en barbarisk Trykkelov nu synes at ville berøve Danmark, just i det Øyeblik Han agtede at vise sit Fædreland hvad Han kunne blive. – I et af mine Breve gjorde Ieg ham Regnskab for mine datidige Beskjæftigelser, og Han anmærkede blandt andet at min Fortælling |vilde vinde meget| Palnatoke vilde vinde
 130 r meget, hvis Ieg først læste || Iomsvikinge Saga. – Atter – tænkte Ieg vranten – viser sig her det Islandske Sprog paa min Vey som en fiendtlig Genius, og blev saare glad da Ieg i Holbergs Dannemarks og Norges Staat, saae en latinsk Oversættelse af bemeldte Saga siteret – Ieg læste og benyttede den alt i Aanden, da et nyt Brev fra min Ven gandske kuldkastede mit Haab, thi Han forsikkrede Mig at om end en saadan havde existeret – som den virkelig har, forfattet af den lærde Arngrim Ionsen – fandtes den dog ey i Kjøbenhavns | | offentlige Bogsamlinger, og neppe nogensteds. – Nu var Ieg lige nær. Ønsket at lære Islandsk
 130 v fyldte min hele Sjel, men || denne var udygtig til at udklække en Tanke selv, om Muligheden af at blive bekjendt med eet hint Sprogs Ord i Sydsjellands Landsby. |og Sk| Ved et Tilfælde fik Ieg at vide min Fader eyedede Fin Iohnsens islandske Kirkehistorie, og flux opførte Ieg en skjøn Bygning paa den Mig ukjendte Grund. Det var om Aftenen Ieg gjorde hin – som det syntes Mig – saare vigtige Opdagelse, Natten var fuld af Drømme om min Sproglæren og neppe kunde Ieg oppebie Morgenens for at sluge det skjønnne Klenod – Men hvor blev Ieg langnæset ved at
 131 r se || dels, at hvad her fandtes af Sagaernes Sprog – thi Noget gandske Andet er trettende og følgende Sekels eklesiastiske Islandsk – var saare lidet, og dels, at ved disse Stumpers Oversættelse var Meningen vel udtrykt, men Ordene ey overførte tydelig, |da| en Ting der var saare naturligt da salig Fin vist aldrig drømte om det vilde falde nogen ind at lære hans Moders-

maal af denne hans Bog – Næsten mistvivlede Ieg om at gjøre end det ringeste Udbytte, men Enthusiasmen som besjelede mig var alt for ny til at den saa flux lod sig nedstemme, og mine
 131 v Planer || for mange og bestemte til at Ieg skulde kunne taale at se Dem omkastede ved et Stød, naar det var Mig muligt at kjæmpe for deres Opretholdelse. – Med en Taalmodighed Ieg ey før kjendte og som Ieg neppe giver flere Prøver paa optegnede Ieg nu i alfabetisk Orden hvert forekommende islandsk Ord, og vedføyede det danske, Ieg troede dertil svarede. At Ieg her ofte tog Feyl, og maatte flere gange givet et Ord nyt Navn, var en nødvendig Følge saavel af Oversettelsen, som af de flere hinanden næsten ophævende Bemærkninger et og samme Ord kan
 132 r have – Ved nogle Ugers Flid kom || Ieg saavidt som det paa denne Maade var muligt, hvilket just ikke vil sige meget –

Nu reyeste Ieg til Hovedstaden. Min Plan var at exserpere alt hvad der angik min Afhandling om Knud, siden paa Landet at fuldføre den, |in| og derpaa at indgive den som en Disputats *pro summis in philosophia honoribus* – Dersom Nogen læste dette vilde han uden Tvivl finde sig beføyet til at udraabe: *risum teneatis amici!* ifald Hin selv kunde bare sig, og anse Mig for
 132 v en titellysten Nar, men deri gjorde Han Mig || dog virkelig Uret – Ikke var det her Titelen som blændede mit Øye, ney det var en Higen efter videnskabelig Dannelse, som udkastede denne min Plan – Min simple Slutningskjæde var følgende: Bliver Du først Doktor i Filosofien da vil den almindelige Hob, der stedse dvæler ved Navne og Tingens Yderside betragte Dig med mindre foragtelige Blik, og Du vil da maaske naae den Lykke Du hidtil forgieves beylede til, ved Timekondisjoner at sættes i Stand til at opholde Dig i Hovedstaden og studere videre i Oltids Krø-
 133 r niker, lære de levende Sprog, || og faae Kjendskab til flere Najsjoners Sjeniværker. – Om denne Plan var grundet paa negativ eller positiv Menneskekundskab derover er Ieg ey kompetent Dommer. – Men nok om min forfeylede Plan den gik i Lyset som alle de Ieg hidtil skabte Mig! og noget om min Handlen. – Saasnart Ieg kom til Khvn begyndte Ieg paa at udføre mit Fore-

havende, men snart overbevistes Ieg om at der udfordredes et meget længere Ophold, ja vel ogsaa en god Del flere Forkund-
 133 v skaber, hvis Ieg skulde kunne give min || knudske Afhandling
 noget |litte-| Værd som litterær Produkt – Ieg opgav da denne
 Grille, og søgte gennem Professor Bang at skaffe Mig Time-
 kondisjoner, ligesom Ieg indgav en Ansøgning om Plads paa
 Borkes Kollegium – Begge Dele sloge Feyl. Det første Ieg ved
 ikke selv hvorfor? og det andet fordi Ieg kun var erkjendt *haud
 illaud.* ved den filosofiske |Prø| Examens filologiske Prøve, en
 Brøde – om det var nogen – Ieg troede afsonet ved min Embeds-
 examens heldige Udfald – Vel nedsløge disse Bestræbelsers Ud-
 134 r fald mit Mod, || men dog var Ieg ikke uvirksom. Ieg henvendte
 nu hele min Hu paa det islandske Sprog og de i samme forfat-
 tede Skrifter. Først læste Ieg Sagan af | | Gunlaug *etc* som den
 bedst oversatte, Vi – efter mine Tanker – eye, derpaa den saare
 slet oversatte *Orkninga Saga* hvor Ieg fandt god Leylighed at
 nytte det lidet Ieg havde af islandsk havde lært, i det Ieg af den
 exserperede Røgnvald Iarls og Sven Asleyfasøns Begivenheder
 – Gjerne vilde Ieg læst Iomsvikinga Saga, men da den kun exi-
 134 v sterer haandskreven || og Ieg ey havde Tid til at lære de i Ma-
 nuskripterne brugelige Forkortningsfigurer, og blive bekjendt
 med Skriften, lod Ieg det Forsæt fare, da Skougaard gjorde Mig
 opmærksom paa at hvad Ieg ønskede at vide af samme ogsaa
 fandtes i den skalholtske Udgave af Olaf Trygvasens Saga. I
 denne som ingen Oversættelse har fik Ieg god Leylighed at øve
 Mig, og nu fattede Ieg det forvovne Forsæt hel at exserpere –
 det er halv at oversætte – den af min Ven meget roste Njals Saga
 – Ieg gjorde det saa godt Ieg kunde, og exserperede tillige Thor-
 135 r sten Vikingsens Saga. || End gjorde Ieg Mig lidet bekjendt med
 den svenske skjønne Litteratur, og reyste hjem efter to Maane-
 ders Væren i Hovedstaden. – Nu begyndte Ieg for Alvor at for-
 tælle, omstøbte Palnatoke, skrev Thorstens, Røgnvalds og Svens
 Historier. – I Oktober fik Ieg Brev fra min uegennyttige Ven,
 den godhjertede Galning – forresten min Fætter – Iakob Thomas
 Trojel, hvori Han meldte at en Kondisjon paa Falster stod Mig

aaben naar Ieg vilde gjøre en Reyse til Hovedstaden. – Glad samtykkede Ieg og reyste. Ved min Ankomst fandt Ieg at den mig hartad ganske ubekjendte Edsberg havde skaffet Mig Løfte om en Kondisjon, men tillige erfor Ieg uden at frydes at den
 135 v langt fra at være paa Falster |en| ey engang var || i Lolland – som Ieg formodede – men paa Langeland, langt fra ey blot Byen, men alt hvad Mig af Mennesker kjært er – Hvorlidet Ieg altsaa yndede denne Sagens Vending besluttede Ieg dog – tvungen af Nødvendigheden – at modtage et Tilbud, der, om det end forstyrrede alle mine Planer og rimelig ødelagde min Munterhed, dog |ogsaa| satte Mig i Stand til at leve Alle utrængt, og betale den Gjeld Ieg havde været nød til at paadrage Mig. Da Ieg kom til Generaladjutant Lindholm – der som Svoger med min vordende Prinsipal, skulde sanktsjonere min Antagelse – gjorde hans Frue mig det mig underlige Spørgsmaal om Ieg kunde
 136 r fransk da hendes Syster || meget önskede det – Ieg havde nøye |bar| hos Pastor Brorson som var Lindholms Fuldmægtig i denne Sag, erkyndiget Mig om hvad der fordredes, og *in specie* om man æskede noget levende Sprog – Ieg sagde ney, og da mente Lindholm det var bedst at skrive først til Kapitayn Leth, |–| saa heder min langelandske Husbonde, og høre om Ieg som ufransk kunde antages – Vred over saaledes at tages ved Næsen glemte Ieg min Undseelse, og, givende Dem at betænke Ieg paa HEr Brorsons Rekvisisjon som udelukte de levende Sprog, havde reyst tolv Mile, erklærede Ieg maatte have bestemt Svar, samt lagde til, det ey var Mig ligegyldigt hvorledes samme lød med
 136 v mindre Ieg i Afslags Tilfælde fik Godtgjørelse for || min Reyse – Nu antoges Ieg med 150 Rdrs aarlig Løn, og Da Man nu underrettede Mig om, at min ny Elev ey engang havde lært de allerførste Elementer, kunde Ieg med Hensyn paa det Forrige ey bare Mig for at anmærke, Han dog vel altsaa maatte lære Mordersmaalet, før Han kunde modtage Undervisning i andre levende Sprog. – Fjorten Dage blev Ieg dennesinde i Hovedstaden, og anvendte Dem til at berigtige hvad Ieg af Sommerens Haandskrifter, havde <troet?> ulæseligt, og at læse Bjørners Kämpe-

- dater samt det saare interessante periodiske Skrift B r a g u r. –
- 137 r Fjorten Dage blev Ieg i Udby, || og reyste derfra til Falster, for igjennem Lolland at tage Veyen til Langeland først i Desember. Ieg prøvede det men maatte vende med uforrettet Sag tilbage, og manglende Penge nødtes Ieg til at blive hvor Ieg var, indtil min Prinsipal – hvem Ieg herom havde underrettet – svarede. – Fortællingen om Thorsten Vikingsen omstøbte og renskrev Ieg. Dermed endtes da 1804es Handling det litterære betreffende, men saare meget hendtes end i Aarets sidste Maaned. – Alle-rede i Foraaret interesserede L. B. Mig, men dog ey i den Grad at Interessen kunde belægges med andet end sit eget Navn. – Da
- 137 v Ieg sidst || |i Novemb| i November kom til Falster fandt Ieg hende omtrent som Ieg forlod hende. Ved enkelte Smaating syntes Hun at vise Ieg ey var hende ligegyldig, men hendes Undseelse gjorde at Hun aldrig lod Mig mere end ahne det. – Kun da Ieg d: 4de Desbr var i G. syntes det som en vis Sørg-mod beskyggede hendes skjønne Ansigt, og Ieg var stolt nok til at troe min Afreyse som skulde gaae for sig næste Dag an-ledigede samme. – Da Ieg kom tilbage fra min Donkisjotske Reyse var Hun glad. – Selv er Ieg nu kommen saavidt – det
- 138 r være nu ved ofte⟨re⟩ Beskuelse, og mere Omgang, eller || ved stændig Tænken – at Ieg selv ved hendes Side kan tænke Mig lykkelig |sk| endog ved Armod naar den ey blev alt for tryk-kende. – Saaledes tænker Ieg nemlig i mine roligere Timer. I mine roligste derimod synes det Mig splittergalt at forlove sig | | med en fattig Pige i min Alder og |min| med mine Udsigter. – Ieg er i mit 22vende Aar. Ieg vil endog antage Ieg er saa lyk-kelig at faae Embed i mit 26vende Aar, men da kan Ieg antage med Sikkerhed at Embedet ey indbringer mere end 2 á 300 Rdr. – Intet er rimeligere end at Ieg da giftede Mig, thi naar Man har været forlovet i 4 Aar og nægted sig Sandselighedens Tilfreds-
- 138 v stillelse lod det || sig allerede heraf forklare at man ønskede at komme i Brudeseng skjønt der end gaves mange fornuftigere Aarsager til Forbindelse. Hvad blev nu Følgen? I de fire a fem Aar Ieg maatte sidde i et saadant Kald vilde Ieg ventelig komme

i en saadan Gjeld at Næringsssorger bleve mit hele øvrige Livs Lod. —

Men naar Ieg er hos hende, O! da hænger mit Øye saa fast paa hende, da banker mit Hjerte af Frygt Hun skal unddrage Mig sin Beskuelse, og naar Hun da stundum hæver sit skjønne Øye naar det huldt og kjerlighedsfuldt møder mit, og ligesom ||
 139 r afæsker Mig en Erklæring over min gaadefulde Opførsel, da glemmer Ieg Udsigter og alt. Da kunde Ieg i Følelse af den mest berusende Fryd slutte hende i mine Arme og sige af mit Hjertes Fylde: „Ieg elsker Dig hulde Pige! Vær min og Ieg er lykkelig.“ — Saaledes kjæmpe mit Hoved og mit Hjerte, og i Sandhed, det sidstes Udtalelser ere bedøvende, men dog troer Ieg det muligt at lade Fornuften seyre, dersom den ikke selv som Moralitetens Talsmand ved Stridens Ende gik over paa Hjertets Side, og |d|
 139 v da føler Ieg Mig tvungen til at lyde Hjertets Stem-||me, som var |det| dens Bud en af Naturens evige og nødvendige Love. — Ieg har Grund til at troe Ieg har gjort Indtryk paa hende, og min Bevidsthed siger Mig at Ieg alt længe arbejdede derpaa uden lyst at tænke Maalet for min Stræben. — Nu nytter det ey at anklage Mig selv for Ufornuft, thi fordi Ieg var daarlig nok til at smigre min Forfængelighed med en skøn Piges Yndest saalenge til |b| ey blot Ieg selv men ogsaa Hun følte sig saaret af Elskovs Pile, derfor bør Ieg ey sætte hendes Fremtids Rolighed
 140 r og Lykke paa Spil, da Ieg dog har Udsigter || til at skaffe hende et nøysomt Udkomme ved min Side — Ieg anser det derfor som min Pligt ved allerførste Leylighed at bede om hendes Kjærlighed — Skjænker eller tilstaaer Hun at have skjænket Mig den, da bør Ieg vende min Hu til at gjøre Følgerne af min Daarlighed saa lidet smertende som muligt. Har Ieg derimod taget Feyl, elsker Hun Mig ikke, da være Afslagets Haan, og ubønhørt Kjærligheds Smerte, min velfortjente Straf fordi Ieg — uelske[n]-de — gjorde Skridt, der kunde formindsket en god Piges Lykke
 140 v hvis Hun ey havde været klogere end || Ieg — Har Ieg rigtig tolket hendes Forhold i Gaar tør Ieg neppe vente det sidste, og i Sandhed Ieg ønsker det ey heller hvor meget end min kolde

Fornuft tilraader det. – Uden Tvivl vil næste Aars første Uge opklare Tingen. Ieg maae ile thi mere end Ianuars første Halvdel bliver Ieg neppe paa Falster –

***

Ney med *carminibus i poetarum* Tal
at fange *locum* Ieg ey efterstræbe skal
Hans Michelsen

Apol! din uheldige Dyrker tilgiv
At end Han sig vover i Musernes Tempel
Ey søger Han Glimmer ved spille[n]de Vid
Ey troer den Sange[r] at kunne fortjene
En Rang som de høgere Følelsers Skald. ||

141 r Ney ikkun Han beder om styrke[n]de Kraft
Til Nutidens Tankers og Følelsers Tolken.
O styr da hans svage uøvede Haand!
At op fra hans Harpes de dirrende Streng
Sig ikke skal hæve misklingende Lyd

Du store, alvældige Verdeners Gud
|Ieg bævende knæler|
Ieg takkende knæler for Høyhedens Trone
Ieg priser din Godhed

[Herefter 3¹/₂ side blank.]

6: Dagbogsblade 2. januar—31. december 1805

Fasc. 498,1

1

Dagbog
for
Aaret 1805
af
Nikolay Frederik Severin
Grundtvig
begyndt d: 2den Ianuar 1805
i Torkilstrup Præstegaard
paa Falster ||

[a: 2.-3. januar.]

2

Ianuar 2

Dette Aar vorde rigere paa Daad og fattigere paa Feyl end det forbigangne! I Aften gjennemlæste Ieg *Charis* for 1805, og mine Tanker om de deri indeholdne Stykker ere følgende |som| Ieg vil hidsætte efter den Orden de følge paa hinanden i Indholdslisten.

1) Vinteren et Fragment af Evald Det er en naragtig Grille at ville offentliggjøre enhver Stump en stor Mand skrev, uden |h| Hensyn til dens eyendommelige Værd. Overalt synes mig man maatte være meget varsom ved Meddelelsen af saadanne Brudstykker, da deres ||

[Her mangler pag. 3-6.]

7

Ianuar 3.

gelse |t| behøve hvad Man i Almindelighed kalder Aabenbaring behøver vel neppe at anmærkes men også sligt hører med til Tidernes Tegn. —

Høyhed i Fiksjon, overraskende Billeder og |Tanker| originale Tanker samt hvad der ellers efter mine — maaske vel gammeldags eller nymodige — Ideer, konstituerer Poesi fandt Ieg intet af i dette Stykke.

Vers som

O! Evan – o Cythere mit Liv Ieg hendrømme

Chariterne skal min Bane med Blomster bestrøve

og flere lignende kunne maaske være meget smukke, men da beklager Ieg mit Høreorgan deri viser Mig lutter Misklang. – ||

8 5) Det Skjønne af Samme

Her langt anderledes end i det foregaaende gjenkender Ieg Rejn. Her staaer Han for Mig som Naturens simple, ædle Søn der mindre bruger Fantasien, end nøder den til at bruge sig selv. – Versene ere flydende og det vilde være uædelt i dette virkelig skjønne lille Digt at opsøge de enkelte Pletter, især da min aabenhjertige Erklæring om det foregaaende i Forening hermed let kunde bringe paa Tanken om at Ieg i det Hele miskjendte Digteren.

6) Til Modgang af Samme.

Efter mine Tanker ret got og som man kunde vente det af Dydens og de blidere Følelsers ærværdige Sanger –

fortsættes 163. ||

[Her mangler pag. 9–66.]

[b: 18. januar 1805.]

Ian XVIII.

67

Saa siger Kornelius Hamsfort om sin Tids danske Adel

De eye Landet og fortære dets Marv De troe at Adelsmanden|s| vanhelliger sin glimrende Stand dersom Han dyrker Videnskaberne, lægger Sig efter Mekanik, eller ægter en borgerlig Pige, men De skamme sig ikke ved selv at gribe ind i Handelsmandens Næringsvey. De sidde forresten ørkesløse paa sine Gaarde og more sig ved Iagter – som De paastaae paa Grund af gamle Love at have udelukkende Ret til, |samt| og |til at| lade enhver anden Iæger klynge op i Galgen. De smaase ved over-
68 daadige Gjæstebude, ere |rigt| || prægtig udstafferede, og fulgte af en Tjenerflok bevæge de sig med langsomme og majestætiske Trin paa det Alle kunne kjende dem. De ere for største Delen utaalelig stolte, trolig holde de sine Bønder under det arvede

Trælaag og pine grueligen disse Ulykkelige da De ere straffrie om De end dræbe en af den saakaldte Pøbel.

Kort De / ere / stedse urolige ⟨?⟩ og rede til at undertrykke de Svage. –

Det er nu – saavidt Ieg erindrer – over 200 Aar siden denne hamsfordske Beskrivelse blev til og Ieg kan dog ey andet end troe den i Hovedsagen godt kan anvendes paa vor ||

[Her mangler pag. 69–128.]

[c: 9. februar–11. marts 1805 incl.]

129

Febr IX.

Angaaende fremmede Ords Retskrivning er B. af den Mening at græske og franske Ord bør |skrives| lempes saavel i Skrivning som Tale efter vort Sprog, og at Vi saaledes bør skrive Filosofi, Sjalusi etc.

Hvormeget end vore nymodige Gammelhedskræmmere ivre imod det vover Ieg dog i et og alt at underskrive Bs Mening, skjønt Ieg rigtig nok ogsaa med ham helst ønskede at passende danske Ord kunde vinde Slagene, saa de fremmede bleve undværlige – Ieg har ey hørt anden Grund for, hvi fremmede Ord burde skrives paa deres Lands Maner, end den at de ellers bleve alt for ukjendelige, og det glemtes fra hvad Sprog de havde sit
 130 Ud-||spring. Denne Grund har aldrig kunnet tilfredstille Mig; thi Ieg mener det er nok naar man ved hvad et Ord betyder, uden at man tillige behøver at vide hvilket Sprog ethvert enkelt Ord | | nedstammer fra. Sligt kan man vel overlade til Sproggrandskerne der nok finde paa at derivere det, var end Uligheden nok saa stor.

Aabenbar er ogsaa dette en Udflugt thi de samme Folk der saa gjerne ville fryde sine Øyne ved Synet af franske og græske Stavemaader i en dansk Bog, de Samme skrive Ord nedstammende og laante af det angelsaksiske, tydske, og latinske Sprog,
 131 paa dansk Maner uden at undersøge || om denne stemmer med Hovedsprogets, ja uden engang at klynke det mindste over den saa stor blevne Ulighed. – Vel har Ieg hverken Tid, eller her,

Sted til en vidtløftig Opregnelſe, og Beviſførelſe, men da et Par Ord juſt falde Mig ind, vil Ieg dog hiſſætte dem for at Man ikke ſkal troe Ieg ſlaaer om Mig med Ord der ey er til, – Sæk er ganske ſikkert dannet af det latinske *saccus* thi vore Fædre havde kun Poſer. Hvilken ſkammelig Fordreyelſe!!! Men hvad om det nu kunde beviſes at Ordet æng er Latinernes *angustus*? Kunde det ikke virke Tilgivelse for en forhutlet Eksellence? At Engel er en uforſkammet Omdrejning af $\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\omicron\varsigma$ eller *angelus* ved enhver. ||

- 132 Men er nu hine *Pseudogrækere* og *Pseudogallere* – id est. danſkhadende Kyklekyere – Grund ſaa brøſtfældig, at den klo- gere Del blant dem, ſelv maae finde den ugyldig, hvad er da Aarsagen, hvi de ſaa ivrigen ivre – en oehlhenſlhægherſk Skjøn- hed – mod hine Ords danſke Form? Ieg troer at kunne med Rette angive trende Aarsager med Henſyn paa det forſkjellige Individum.

- Nogle finde Næring for ſin Forfængelighed, i at ſkrive Ord anderledes end den Ulærde er i Stand til og glæde ſig ved at høre hin udtale dem galt, thi dette hæver deres eget lille Ieg, i
133 det De enten kunne || med en Mentors ærværdige Mine rette den Feylende, eller ſmile haanlig ad den læge Stakkel.

- Andre ſom intet Maskepi have med Stoltheds Guden eller Gudinden – om man nogensinde har haft en ſaadan – men i hvis Sjel Magelighed throner, og ſom blot læſe for at faae Ende paa den Tid, De ey kan udholde at æde |og| eller ſove. Diſſe ſynes Øynene maae ſpiles alt for høyt naar et Ord kommer frem i en uſædvanlig Dragt. De læſe feyl, blive vrede, kaſte Bogen, tye til Spiſekammeret, og faae en ſøvnløs Nat. Næſte Dag æde De atter iſtedet for at læſe, men for at befordre Fordøyeſen, ſkrige
134 De ſig || hæſe i Forbandeſer over den nyhedsgale |Abek| Forfatter. At diſſe ſkrige kan Ieg godt finde Mig i, men at man |agter| anſeer deres Skrig for andet, end hvad De ſelv ville det ſkal være, et ſimpelt Huſraad, det burde Man have Skrup for. Endnu er en Klasse tilbage og det er den ſlemmeſte, thi det er en Sammeſætning af begge de foromtalte.

Hvorledes De som høre hid bære sig ad giver Ieg min Læser at betænke – og vil blot erindre, at De af Magelighed ey gide |fore| tænkt over |at| hvilken Bogstavermaade der er den rette, og end mindre forandre deres engang vedtagne, samt at deres
 135 Stolthed forbyder dem || at rette sig efter hvad De ej selv have foreslaaet.

Febr XII

Ehenard <Chenard> – Bassanger og komisk Skuespiller – |var| / stod / ofte i Rædselstiden Fare for at miste Livet som Royalist, men var stedse snu nok til at redde sig.

Engang var Han anklaget i Iakobinerklubben, og altsaa Giltotinkandidat. Flux ilede Han til Klubben, besteg – prydet med en rød Hue – Talerstolen; og skraalte: Brødre! Borgere! Ieg er anklaget her iblandt Eder, som en hemmelig Sammensvoren, som Royalist: Ia Brødre! Ieg er endnu mere, Ieg er Prinds, Konge, ja Keyser, kort Ieg er alt hvad Man vil, thi Ieg er Komediant. ||
 136 Han afbrødes ved Klap og Bifaldsraab, og førtes hjem i Triumf.

★

Moliere var en Aften bange for at komme for sildig i Skuespilhuset, og leyede sig derfor en Bruette – en tohjulet Maskine som trækkes af en Karl – men snart mærkede Han der ey vandtes Tid ved et saa langsomt Kjøretøj. Gandske fordybet i sin Rolle, springer han ud, og – uden at huske paa sine hvide Silkestrømper – løber Han afsted paa den skarnfulde Gade, – trækkende Bruetten efter sig. – Karlen skoggerloe, og Moliere vaagnede.

★

Voltære sad ved Siden af en Dame og kaldte hende stedse *mon*
 137 *coeur*. O kald Mig hellere *mon esprit*, sagde Hun || Vist nok var dette en Grovhed som havde Hjemmel i Hobens Begreb om den store Mand, og om Dogmatik som Moralitets nødvendige Vilkaar, men meget skulde det undre Mig om Voltære ey gav et passende Svar, der kunde være langt bitterere – Dog maaske foragtede Han slig en Usselhed.

Udaf Foersoms Nytaarsgave for Skuespilyndere
1805 – uddrog Ieg foranstaaende Anekdoter –

Florians Fabler
oversatte
ved
Knud Lyne Rahbek
MDCCXCVIII.

Oversættelsen synes Mig at røbe noget Hastværk paa sine Ste-
138 der, samt Skjødesløshed i Versebygningen, men Ieg || vil troe
Oversætterens Fortale er sand.

Samlingen forekommer Mig ellers vil <vel?> stor, ey med
Hensyn paa Fablernes Mængde som blot saadan, men i Forhold
til hvert Stykkes spesielle Værd thi mange turde her være, som
hverken udmærke sig ved originale Stoffe – vittig Bearbeydelse
eller mere end trivielt moralsk og satirisk Sigte. – At der imid-
lertid ogsaa findes en Del saare gode vilde være latterligt at
nægte, og nogle af Dem vil Ieg til egen Efterretning antegne,
saavel som enkelte Sætninger, der synes Mig paafaldende.

Første Bog. Sjete Fabel

Sit Sigte angiver F: i Indledningen saaledes.

I djærve Viismænd, som hendrage
I daarlig Grublen eders Dage,
Os at forklare det som ey forklares kan ||
139 O! værdiges at høre Mig hvordan
Det gik den viseste blant Katte

Nu fortælles om en Kat som ville endelig have fat paa den Kam-
merat Han i Speylet saae, prøvede alle ham mulige Konster, men
faldt tilsidst ned uden nogen Fangst.

Saa værdigt et Maal for Satiren end den Galskab er at hen-
drive sit Liv i Grublen over det der er umuligt at begrundes,

|saa| burde Man dog – efter mine Tanker være meget varsom i
 Brugen selv af letsaarende Pile mod denne Punkt, thi hvem blev
 det givet at kjende Skranken for den menneskelige Aand? Mon
 ikke Den som forsøger at bestemme en saadan, enten maae tabe
 140 sig i den taabeligste af alle Gransk-||ninger, eller ogsaa være
 forvoven nok til at uddrage en Slutning, der ey støtter sig paa
 de nødvendige Præmisses? Vi ville nu se hvilken Vey F: valgte.
 Saa slutter Han sin Fabel.

Fra dette – Neddumpringens – Øyeblik vor Puus
 Hvad Han ey kan forstaae ey vil randsage mere
 Men Speylet Speyl han lader være,
 og gaaer igien til sine Muus.
 Hvad bryder det Mig, sagde Han
 Den Løndom at igjennemtrænge
 Den Ting som ikke vor Forstand
 Kan fatte og forstaae skjønt den har
 grublet længe
 Os ingen Tid fornøden være kan.

Det synes da som F: har villet sige: Vi bør ikke gruble paa andet
 141 end hvad der er os fornødent at || vide, men han har selv følt
 hvor umuligt det var at bestemme sligt *a priori*, og derfor mo-
 difiserer eller rettere ophæver Han sin Sats ved |at| Forudsæt-
 ningen af lang Grublen. Resultatet af denne Fabels Moral kan
 da ingenlunde være, at Vi skulde indskrænke vor Tænkning, til
 de almindelige Nødvendigheder – til at udfinde Midlerne hvor-
 ove⟨r⟩ Vi kunne udfylde vor borgerlige Standpunkt, men blot,
 at naar Vi føle os overtydede om at |G| vor Tæknings Gjen-
 stand ligger uden for vor Fatteevne, Vi da bør | | rive os løs
 fra Grublen over den. Men her kan jo ingen almindelig Regel
 142 gjelde, thi Den som skulde kunne fastsætte den, maatte || eye
 den størst mulige Tænksomhed og have anvendt den paa alle
 Tænkningens mulige Gjenstande – Bestemmelsen maae da over-
 lades ethvert Individ selv, thi Ingen Anden er istand til enten

at angive Maalet for hans Evner, eller Graden af hans Trang til Tænkning. Dette sidste bør vist nok ikke oversees, thi hos Nogle ligger Sjelen som i Dvale, og vaagner kun stundum halvt for at tilfredsstillende en øyeblikkelig Trang. Hos Andre derimod findes en Trang til Pønsen, der virker med samme Nødvendighed som Naturlovene, en Trang hvis Tilfredsstillelse er saa nøye sam-

143 knyttet med Individets || Tilværelse, at denne ey kan tænkes uden hin. – Denne Fabel staaer med Hensyn til Tendentsen i Forbindelse med samme Bogs tiende om „de tvende Gartnere“. I denne synes F. virkelig at helde til den Mening, at Man blot bør bruge sin Tænkeevne til Opfyldelsen af sine borgerlige og moralske Pligter.

Vi ere – siger Steffens – ere, det er vist. For at orientere os i det borgerlige Samfund, bruge Vi ingen højere Spekulasjon. Man tænke sig tydelig sit Forhold til Staten uden at tabe sig i unyttige Granskninger over Aarsagen til dette Forholds Bestemthed. Dette bestemte Forhold er os givet, og med det vor bestemte Virksomhed. Det indskrænkede Hoved ||

144

Febr XIII.

kjender ey engang de højere Problemer, og tør Vi derfor nægte ham vor Agtelse? Er ikke det Menneske som er klogt hvor Han tør være det, og moralsk hvor Han bør være det, det agtværdigste, og er ikke den almindelige Agtelse, som Ingen tør nægte ham, det dybt i vort Væsen indprentede Udtryk for en sand Fuldkommenhed?

Har Du sjeldnere Talenter – Velan Tiden kan bruge dem, Staten kan fordre Deres Brug, Hvortil hint udsvævende Brug af dit Talent, ved hvilken Du ingen gavner i det Du vil hæve og forædle Alle? – Altsaa er Filosofien unyttig, ja som det synes skadelig. Saavidt Steffens der i sin første Forelæsning ey ræddedes for at fremsætte Indvendingerne mod sin Videnskab i deres fulde Styrke. At F. har havt lignende Meninger synes rimeligt, men

145 er derfor ikke vist, thi || maaske vilde Han blot dadle og skose dem der lig Gartneren forsømme de Pligter Deres Stilling paa-

lagde dem. – Dette er vist nok ikke Ret thi enten bør Filosofen unddrage sig Samlivet, eller bære dets Byrder, men alligevel forekommer dog enhver Satire over Tænksomhed – gjordes den end – med Hensyn paa nogle Individder |–| med fuld Ret – Mig som Dumhedens Lovtale.

Tolvte Fabel

Bien og Kokotten

Her fortælles om en Miss Kloe ung og smuk, men frem for alt Kokotte |blev stukken| / besattes paa Munden / af en Bi og daanede. Hendes Piger fange Ilværksmanden og ere i færd med at dræbe |,| den, da De opholdtes ved følgende dens Ord

Tilgiver min Vildfarelse ||
 146 At for en Rose denne Mund anse
 Og troe -----
 Ved disse Ord sig Kloe kom igjen
 Lad sagde Hun, lad os tilgive den
 Da den saa redelig tilstaaer sin Brøde
 etc

At dette er en veltruffen Karrikatur af en forfængelig smigrelysten Pige, ville maaske Flere finde med Mig.

Syttende Fabel

Ynglingen og Oldingen

Hin vil vide Veyen til Lykke, og Denne siger, søg at gavne, og anvend derpaa alle dine Evner og Kræfter. Drengen synes den Bane er for vanskelig, og Rænkens Vey behager ham ey heller, thi Han vilde uden Last og Møye stige – Da svarer den Bedagede

„Nu vel da en enfoldig Taabe vær ||
 147 Ieg ofte saae det lykkes slige.

Dette har stedse været en erkjendt Sandhed, men Grunden har Ieg ey set i et klart Lys, uden hos Baggesen der i sine Ungdomsarbeyders anden Del, under Titel „Drømmene“ taler saalunde.

Den tredje Gang Ieg drømte Mig til Vis
 Ey blot for Rimets Skyld, Ieg her en Pris
 Med Læserens Tilladelse maae tage
 Thi rigtig nok i vore Dage
 Det lader som om Lykkens Paradis
 – Hvorom saa jammerligen kriges –
 Stod mere aabent for et Drog end for en Vis.
 Og det er vist til Lykkens Tempel siges
 Indgangen trang – hvo intet Hoved har
 Han smutter lettest ind, den Sager
 soleklar.

Attende Fabel om Muldvarpen og Kaninerne

Nogle Kaniner lege Blindebuk, en Muldvarp skyder op, iblander
 148 sig Legen, bliver tagen || og vil – uden at nyde godt af sin Blind-
 hed – være blindet Buk. Kaninerne mene da, det gjøres knap
 fornøden meget stærk at trække Bindet til. Men da udbryder
 Muldvarpen hel fortrøden: Forlad Mig det!

Fast maae det bindes ellers kan Ieg se!

Fast! dygtig fast! O! endnu fastere!

Her synes Mig hin Menneskenes Feyl ey at ville være sine Feyl
 bekendte dygtig revset.

19.

Nattergalen og Prindsen

Spurve fylde Gaarden, medens Nattergale flyve i Skoven.

Hver Taabe sig forstaaer at byde frem

Fortjente Mænd Man søge maae og vinde.

Anden Bog 2. F:

Den Veldædige og Skatten

Viser at Guldet kan om ey omskabe saa dog forstemme selv den
 ædleste Mand

– Fortsættes ved Leylighed – ||

149

Gravskrifter paa Sobradises Kirkegaard
– af Baggesen.

1)

Her ligger Kammerherren! Faae den Skam
Der veed den mindste Smule mer om ham.
Han skrev en Bog saavidt Ieg kan erindre
Men om den samme ved Man endnu mindre.

– Vil altsaa sige den er saa ganske hensunken – nedsunken – i
Lethe at Man ey ved at finde et |Exe| Eksemplar –.

2)

Vor Stads fornemste Digter Killevalle

Som gjorde Epopeer
Tragedier og meer
Paa fransk og tydsk Maneer
er bleven jordet her

Blir Han udødelig saa blive vi det Alle.

3)

Stat stille Vandringsmand!
Og hvis Du er til Hest, da hold den om Du kan!
Her ligger Byens hele Borgemester
Mod Øster hans Paryk
og Maven imod Vester ||

150 Nu tilføyer B. i al Enfoldighed

Ieg sluttede Mig til af denne Sten
At der Bormestere kan gives
Ey uden Hoved blot, men ogsaa uden Ben

4)

Her er da Manden
Som alle Poster fik en efter anden
Men ingen fandt som passede ham ret,
Og derfor alle fra Karetbag-Standen

Til den hvori Han lod sin egen Vogn forgyldte
 Forvalted' slet
 Her er Han da som Staten ønskede det
 Omsider paa sin rette Hylde.

5)

Staae stille! læs og skjælv!
 Den Helt som ligger her var stor i mange Krige
 Og det som mere er i Fredstid stor tillige
 En Ære for vor Iord en Vellyst for sit Rige
 Kort sagt, i et og alt aldeles uden Lige –
 Som alle Tidender og dette Dig kan sige
 Thi Han har dem og dette skrevet selv. ||

151 Seende paa sine Læseres Tarv tilføyer B:

Ieg studsed, gjettede, hvem kan vel dette være
 Af Fyrster kjender Ieg kun en
 Som skriver rigtig nok af Omhu for sin Ære
 Aviser selv, men Han har ingen Sten.
 Der maae dog være saadan en
 Men hvem det ogsaa være eller ikke
 Slig Gravskrift maae nødvendig støde hver,
 Som føler hvad Respekt man Fyrster skyldig er
 Saa tænkte Ieg, og vendte mine Blikke,
 Med en Fortrydelse som den begriber ey
 Der ikke har en Ærefrygt som Ieg,
 for alt hvad helligt er – fra denne Paskvinade
 Som aldrig skulde smittet disse Blade
 Hvis den ey havde givet Mig saa god
 En Leylighed at ivre derimod
 I det Ieg vilde gaae det just sig hændte
 At Øyet i det samme Ieg det vendte ||

152 Faldt paa en Sten *in Folio*

Der gjerne kunde gaae for to
 |Ieg fandt den gik for fler og vilde neppe|

Ieg fandt den gik for fler og vilde neppe troe
Mit eget Syn i det Ieg læste

6)

Kjære!

Her ligge tre og tyve Konger her
Den fir' og tyvende er end i vente
For at faae udgjort en, som hel fortjente
En Gravskrift der det sjette Rim var værd

Den sidste kan vist i Satire om end ey Vittighed maale sig med
alle de foregaaende –

***

I Dag skulde Provstens Døttre været her og stode paaklædte,
da Doktor C. kom. Vi fore da did og denne Færd tykkes Mig
værd at hukomme skjønt ingen væsentlig Forandring i Forhold
skete – ||

153

Febr XIV

Florians Fabler

– S. CXLVIII –

II. B: VI. F:

De to Katte

Her fortælles om tvende Katte som dog fra den berømte Mons
stege ned men hvis Kaar vare saare ulige. Den ene der bestandig
omstreyfede Huset efter Mus var og blev stedse mager. Den an-
den som intet bestilte blev lasket og fed. Thi spurgte den magre
den fede hvorlunde dette kunde ske |–| og faaer til Svar: Medens
Du løber rundt for at opfylde hvad Du daarligen kalder Pligt,
bliver Ieg smukt hos vores Herre og morer ham med mangan
154 Narrestreg. Derved lister Ieg Mig til mangt et || lækkert Stykke

Da derimod at tjene troe og ret
Er al din hele Kunst din stakkels Tosse, du
Vid! Veyen til at gjøre Lykke
Er ey at gavne men at være snue

Denne Fabel indeholder i kjernefuld Korthed et ikke lidet Tidsrums egentlige Statshistorie, samt en paa den grundet ypperlig Leveregel for hver Den der ey var saa heldig at fødes med et De eller von, og dog ønske at gjøre Lykke, forsaavidt denne bestaaer i at fortære i Mag Frugterne af hundredes Sved. I vore Dage og hos Os – efter 99 – skulde Florian vel neppe vovet at skrive sligt bespotteligt Tøy ustraffet.

– fortsættes ved Leylighed – ||

155

Febr XV.

I Gaar vare alle Provstens fire Døttre her. I Aftes legede Vi Blindebuk som gav Pant. Herved gaves mange Leyligheder til Berørelse, ja endog Kysse, men uvidnet Samtale med L. var Mig ey mulig. Ieg frygter ellers at om end det lykkes Mig engang at faae hende til Kone, ville Vi ey vorde saa saare lykkelige med hinanden, thi Hun synes at være noget hvas og min Taalmod er ikke stor – Dog Ieg bør og kan ikke træde tilbage, altsaa fremad!

Provsten er syg, hvad om Han nu døde? Det vilde være saare beklageligt thi Han efterlader sig vist ingen Formue men derimod seks uforsørgede Børn – Det var tungt. ||

156

Febr XVIII.

I Gaar prækede Ieg for min Broder og tilbragte Aftenen med noget af Eftermiddagen i G: Ieg havde megen Fornøjelse der – Provstens Sygdom er vel neppe farlig, dersom Han vilde holde sig Lægens Forskrifter efterrettelige, men Han er saare underlig.

I Dag ere min Broder og hans Kone reyste til Nykøbing hvor der i Nat skal være Bal, og komme ey igjen førend Onsdag – Det er rigtig nok saare kedeligt at være saalænge Ene hjemme, men Ieg holdt det for Pligt, thi havde Ieg reyst med maatte min Broder have betalt 3 rd og 3 mk for Mig, hvilket da Han ey er
157 pengestærk, og Ieg ikke engang dandser, umulig kunde || været ham behageligt –

Af de Prisopgaver som ere udsatte for 1805 vil Ieg anmærke

Den theologiske

Hvilke ere de Beviser for Kristlærens guddommelige Bindekraft som dens ældre og nyere Forsvarere have brugt? og |af| hvad Stykke fordres der hos hver især?

Den historiske

Ved hvilke Midler hævede det pavelige Hierarki sig i Norge? og hvorved skadede samme dette Rige før dets Forening med Danne-mark?

Den æstetiske

Hvilke ere det episke Digts Særkjender, og hvilke blant de Nyeres kunne med Føye henregnes til denne Digtart? ||

158   Hvad sig nu anbelanger mit Tykke om disse Opgaver, da er det som følger –

Den theo|liske|logiske vilde næsten være et for vidtløftigt Stof til en Disputats for Doktorgraden, og Mig synes, det er saare underligt – eller maaske rettere taabeligt – at udsætte et saadant Prisspørgsmaal.

Mine Grunde ere

1) Kun nogle Maaneder ere bevilgede Svareren, og der udfordredes flere Aar til at gennemlæse den Mængde Skrifter hvori Argumenter for sligt findes

2) Det er saavidt Ieg ved ingen af de egentlige Lærde tilladt
159 at || befatte sig med Besvarelsen, og dog fordrer denne – for at have noget Værd – langt større Bogkundskab og Læsning, langt modnere Dømmekraft og filosofisk Videnskabelighed end Man med Føye kan tiltroe Musernes yngre Dyrkere

3) Findes der ogsaa En som med et dybtskuende filosofisk Blik, forener nøyagtig Kundskab om Kilderne Han skal øse af, da maae Han – for at kunne taalelig besvare dette Spørgsmaal – enten selv besidde et i Dogmehistorien udmærket Bibliotek, eller være nær ved et saadant, og Han maae ovenikøbet kunne og ville til denne Materies Drøftning opofre den hele givne Tid.

160   I Følge heraf skal det meget undre || Mig, hvis denne Opgave ikke, enten kommer til at henligge ubesvaret, eller ogsaa vorder

forhutlet. – Sker det Modsatte troer Ieg Mig beføyet til at antage, Svareren allerede har havt en hidhørende Afhandling hel eller halv udarbejdet – Naar Tiden kommer skal Ieg efter Omstændighederne forklare Mig herover.

Den historiske Opgave vil for et Menneske der ey er ganske ukyndig i Nordens Historie, være let at besvare, naar Han kan vorde forsynet med de nødvendige Hjælpe midler – Var Ieg i København skulde Ieg dog her prøve min Lykke som Konkurrent. ||

- 161 Med |den| Opgaven i Æstetiken, forekommer det samme Mig at være Tilfældet, som med den nys omtalte i Theologien – Den indeholder ustridig et Æmne hvis gode Bearbejdelse vilde være saare interessant og ønskelig, men en saadan synes at forudsætte for Meget. Thi

Den som med Held skulde kunne opløse denne virkelig tunge Gaade maatte

1) Selv være Digter og det ikke en af de middelmaadige, thi ellers var hans Dom uden Værd.

2) være saare vel indviet i den græske og romerske Filologi, thi Homers Iliade maae vel som den episke Digtarts Urtype, afgive Særkjenderne, og Spørgsmaalet om Æneidens Ret til Navn

- 162 af Epos || maatte nøye drøftes –

3) Meget kyndig i de levende Sprog, thi Spørgsmaalets anden Del synes at fordrø fortrolig Bekjendtskab med Henriaden, Messiadens, det tabte Paradis, og om flere Opmærksomhed værdige Heltedigte existerer, lige ned til det befriede Israel –

Synes det med Hensyn herpaa, ikke saare forvovent, af Opgavens Giver, at vente den besvaret?

Er det ikke rimeligt, det vil gaae i Aar som i Fjor?

- 163 Til Slutning maae Ieg anmærke at Enhver har sin Side at betragte Tingene fra, og at Andre lettelig || kunne have anden Tro end Ieg, men Disse Andre, maae da baade selv besidde langt

større Evner og flere Kundskaber end Ieg, og tillige kjende vore unge Studerende fra en ganske forskjællig Side fra den Ieg har |I| set Dem. –

Charis 1805 – Se foran pa VIII.

7) Til en fornem Herre af Rahbek

(efter det svenske)

Tanken er sund, men triviell.

8) Til K æ r l i g h e d af Th. Thaarup

Dersom Man ved Bedømmelsen af en Forfatters enkelte Produkt, skal se hen til hans Rygte, eller endog erkjendte Værd, da kalder Ieg dette Stykke fuldkomment baade med Hensyn til Digtning og Sprog men || er det Ret at bedømme ethvert isoleret Stykke, som saadant uden at se hen til enten en Thaarup eller Brestrup skrev det, da finder Ieg Mig beføyet til at erklære dette for et saare middelmaadigt Produkt.

Ieg fandt slet ingen nye Tanker ikke engang i Henseende til Formen og dette er nu engang min faste Fordring hos alt hvad Ieg skal kalde Poesi. –

Ordføyerne ere paa flere Steder haarde og ugrammatikalske, og Man sladdre saameget Man vil om *licentia poetica* i dette Stykke, saa taber dog upaatvivlelig et Digt derved det halve af sit Ynde – En Baggese og Horrebov – for ey at || nævne flere – have desuden fuldelig bevist at Man gjerne kan skrive danske Vers uden i hver anden Linie at bruge en bagvendt Konstruksjon, og vansire Stilen med Fyldekalkoord.

Til Bevis for Ieg ey her fægter med Skygger læse Man Følgende

2den Strofes 1te Linie

Thi hvad er Diadem og Bjergets Guld at *eye*

Dette Slutningsord foraarsager desuden en Misklang naar Man læser den følgende Linie med

Ey gjør det Fyrsten lykkelig

I 2den Strofes 4de Linie staaer Verbet „Du gjør“ og dette maae tænkes tillagt selv i 3die Strofes 3die Linie. – Ogsaa maae

166 det vel kaldes en underlig Maade || at udtrykke sig paa, naar det heder at |til| Kjærlighed = Gjæstebudets Latter –

skabes ved hans – Hyrdens – Brød.

Følgende Strofe er vist nok skjøn

O Kærlighed! henrykt ved disse glade Sener
 En Lovsang Ieg udstammer Dig,
 Men Dydens fromme Ven allene *det* fortjener
 Ved Dig at vorde lykkelig
 Kun Han kan føle det forunderlige Høye
 Som unævnt *tager* Hjertet *ind*
 Kun Han ser Salighed i Pigens Øye
 Det tause: Ieg er evig din.

Men selv her stødes dog Øret af det overkomplette „*det*“ i tredje og det forskaarne Verbum *tage ind* i sjette Linie – At indtage og
 167 tage ind er dog || virkelig ikke det samme; |at| det første er at erobre, og bruges siden figurlig om den |V| Seyer et Menneske tilkjæmper sig, hvorved Han bliver Mester af, Maalet for, en Andens Tilbøyelighed. At tage ind er derimod at unde Nogen eller Noget Rum hos sig. Derfor siger Man ikke at indtage et Pulver – Dog nok herom. Af sidste Strofe maae sluttes, det er et Brudevers, og ventelig skrevet i Hast. |og| Havde det førdt sit rette Skilt, og ikke set ud som et lyrisk Kvad til Kjærlighed, skulde Ieg forbigaaet det med Taushed –

Febr XXII.

Den XX var Ieg i G. og i Dag var Ieg der atter i Selskab med min Broder og hans Kone – Det synes Mig som L. alt tydeligere
 168 viser |sig min| Mig sin Yndest. || P. omgaaes Mig saare venskabelig, og hvo⟨r⟩ godt Ieg end lider denne muntre Pige, er Ieg nær ved at bortønske hendes Yndest, thi mulig er denne en Følge af Misforstaaelse, hvilket Meget skulde smerte Mig. – Forresten er Ieg nu hartad som hjemme i G. især blant Pigebørnene som Alle finde mit Selskab – i det mindste – taaleligt –

Om i Øvrigt mit Forhold til hin Elskelige vorder tydeligt dennesinde, ved Ieg ey – Trods <alt> har Ieg saa næsten besluttet at blive her til et varende Tøvejr ved at gjøre Overfarten let, frarøver Mig ethvert Paaskud til længere Ophold. ||

169 Ieg har i disse Dage og Nætter – siden – Mandag – læst Adskilligt af saare forskjellig Værd, saasom en tobundet lafontænsk Fortælling om, hvorledes det – ikke – gaaer til i Verden, og Balders Død hvilken sidste Ieg vel har læst før, men i en mere umoden Alder, Harlekin Patriot og Rolf Kracke, samt de brutale Klappere, Noget af Vessel, Dagebladene for denne Uge, Odins Sjurnal for Febr, Fallesens for samme, og Arkenh. Min. for Ian: Saa og Biografens femte Hefte –.

Om alt dette føler Ieg Lyst til at sige Mig selv et og andet saasom: Evalds Balders Død er det skønneste Digt Ieg har lest, siden Ieg lærte saa nogenlunde at læse – Dog Dommen om
170 dette Værk er saa || ens at Ieg ligesaagodt kunde tie –

Ieg synes meget godt om H P, vil sige Ieg beundrer Vittigheden, Satiren Komiskheden, der ligesom trættes om første Rang. – Kun to Ting har Ieg mod Stykket, ikke som om Ieg vilde mestre den store Digter, ney Gjenstandene for min Utilfredshed ere vel endogsaa kun til som saadanne, men Ieg fremsætter stedse min individuelle Mening, uden Hensyn paa Autoritet det være nu Forfatters eller Kritikers

1) Vilde Ieg ønske den metriske Form borte thi Ieg indser vel dens Skade men ey dens Nytte, thi i Hverdagslivet skurre netop Harmonierne, og Stykket vorder latterligt som saadant

171 2) Vilde Ieg ønske adskillige Udtryk || og Fraser forviste, som synes at indeholde vel drøy Smiger til Hine som den gang s a d d e ved Dannemarks Ror –

Ieg har ey mere Bogen, men naar Ieg atter faaer den, skal Ieg under Ekserperingen udpege de mig mistænkte Steder. –

De brutale Klappere kan naturligvis ey nu have en Interesse, lig den som ved dets Fremkomst besjelede og maatte besjele det, men dels kan det som et saare vigtigt Dokument i

Dannemarks Kulturhistorie aldrig blive Danske som bekymre sig om sligt, ligegyldigt, og dels turde vel dets Satire aldrig haabe Mangel af Genstand for sin Braad, saalænge der gives Teater. Trods sine skjønne Vers, vilde Stykket uden Stavelsemaal behaget mig mere. ||

172 R o l f K r a g e Ieg ved neppe hvad Ieg skal og tør sige om dette saa berømte Sørgespil. – At Handlingen egentlig er endt ved Rolfs Død have allerede Flere bemærket. At det her har sin sande tragiske Punkt, synes Mig klart, ja saa klart, at Mig synes det virkelig Tragiske taber sig alt mere ligesom Stykket skrider mod sin Ende. – Da Viggo skjuler Sværdodden i Hjartvars tro-løse Bryst, da udgyder sig vor Harme med hans Blod, og naar den ædle Hother hyldes som Dannemarks Konge, da ere Vi nær ved at glemme Rolfs Tab. Vi vide ikke ret med hvilken Tanker Vi skulle forlade den blodige Skueplads. –

173 Men er det vel saa ganske rigtigt || nærme| at sige: Digteren burde standset ved sin Helts Død? Ieg troer ney, ikke som om Ieg yndede den saakaldte poetiske Retfærdighed, men fordi enkelt Mands Død egentlig aldrig er i Stand til skabe det høye Tragiske, til at danne eller udvikle i Læserens og Skuerens Sjel hin alt gennemgribende Følelse, hin uvilkaarlige Gysen der ræddes for sin egen Storhed – Kun da naar en skjøn sig fremhævende Epoke er fast knyttet til et Individ, kun da kan hans Død som Epokens Undergang vorde sand tragisk. Da slutter Tilskueren sig til den kjæmpende Helt, da føler Han sig indhvirvlet i en høyere Existens, og naar nu denne |svinder ved H| ligesom ||

174 bortpustes af Heltens sidste Aandedrag, naar Tilskueren løsri-vende sig fra Liget, lader sit Blik, og kan lade det, rulle hen over det Bjerg af knusende Ulykker der hæver sig paa den |y| gyldne Periodes Ruin, naar Han selv synes at staae Fare for at lænkes til det rædselsvangre Uhyre da, ja da maa hans Kind blegne, Han maae føle sit Mod tilintetgjort ved Synet af den Djærvestes Fald og hellig Gysen maa byde ham bæve –

At jeg ikke med denne Mening, kan finde Rolfs Historie skikket til tragisk Behandling, naar det er nødvendigt at Nidingen

175 skal knuses, og en Ædel gjenbringe det neppe tabte Held, fattes
 lettelig – Men ikke desto || mindre troer Ieg hin Tidspunkt af
 Fædrelandets Historie kunde afgive Stof til et saadant Sørgepil
 som Ieg ønskede det.

Ieg mener som saa: Hjartvar maatte skildres som det modsatte
 af hvad Vi nu finde hos Digteren. Han maatte være stolt, luende
 af Ærgjerrighed, kort Han maatte være en Ivar Vidførle. Naar nu
 Synspunkten for Rolfs priselige Regjering var angiven, naar den
 evaldske Plan i Øvrigt – saavidt hin Forandring tillod det –, var
 fulgt, naar nu Rolfs Kjæmper laae døde nedsegnede ved hans
 Side. Naar Hother nu for at holde den Ed Han svor Hjartvar,
 176 nødes at ile bort || eller naar Hjartvar med hvem Han alt har
 streedet overmander ham eller han ved List fanger ham.

Naar Digteren nu paa engang vækker Frygt for Hothers
 Skjebne og lader os gennem et tyndt Slør skue hvorledes den
 overmodige, mistænksomme Hjartvar, kuer og nedtrykker det
 forhen saa lykkelige Dannemark, da kan Han vel træde af,
 og det skulde undre Mig om Tilskueren eller Læseren ey følte
 sig anderledes rystet end nu. – Se saaledes kan en Fusker der
 endnu ei lagde sine Drengaar tilbage, mønstre Mesteren –
O terqve quaterqve –

beatum! ||

177

Febr XXIV

Vessels anden Udgave, eller rettere den anden Udgave af Ves-
 sels s a m t l i g e V æ r k e r er prydet med en Fortale af Rah-
 bek. Dersom alle Fortaler lignede denne, da skulde et Værk være
 saare skjønt for at interessere Mig mere. –

Af Ugebladene maae Ieg blot anmærke Lærde Efter-
 retninger. I samme findes en Resensjon over Charis
 1805. – Det morede Mig Meget at læse denne, især fordi Ieg
 selv forhen har tænkt over de forskjellige Stykkers Værd. – I
 Henseende til Prams og Thaarups Aprilsange, samt den Sidstes
 Rim til Kjærlighed, det evaldske Fragment *etc* stemmer Resen-
 178 sentens – Pavelses – Dom næsten || ganske med mit *Videtur*, men

Digtet Religionen ophøyer Han saare Meget. Imidlertid kan Ieg derfor ikke frafalde min Mening, da Han slet ingen Grunde anfører for dets Ypperlighed.

Det lille skjønne Digt af Ølenslæger til Fru Rahbek, roser Resensenten paa en Stanse nær. Da Ieg ey har Bladet ved Haanden kan Ieg ey sige hvilken, men det maae vel enten være den hvor *Calderon* eller den hvor *Shlegel* prises, saasom |den Sidste er| Pavelses <Pavels> |erklærede Uven| er en erklæret Foragter af den Sidste, og kan i Følge sine før yttrede Grundsætninger i
179 Æstetiken ey være den Førstes Beundrer || Ieg haaber dog ey Han herved skaffer sig en Næsestyver lig hin i Dagen.

Ieg tog Feyl den Stanse P. laster er følgende

Snart vil den kolde Sol afmægtig sole
den hvide Vinters hvide Pudderkjole
som rundt sig vikler om dit Bakkehus
dog lad kun Stormen rædsomt sig forvilde
Du reyser under al den Sus og Dus
til Dantes Lund, Petrarkas varme Kilde.

Vist nok synes det Mig underligt at læse hvorlunde Solen soler etc. Pudderkjole, og Sus og Dus synes baade at være lavt og ganske upassende, men da Ieg ved Sjeniet er sig selv en Lov og ey kan dømmes uden af Den som har dybere Naturanskuelse end Han, tier Ieg og tænker . . . . ||

180 Det glædede Mig meget at se Rahbek atter optræde som Kritiker, men ey at se ham stave Sjeni – Geni – Xenii. – Han roser Foersoms Nytaarsgave for Skuespilyndere.

Volffs Sjurnal indeholder mange videværdige Ting hvoraf Ieg vil anmærke enkelte:

Dysaulx fortæller adskilligt om Rosseau der just ey sætter denne store Mands Karakter i det bedste Lys.

Han fortæller følgende pudserlige Træk af Piron „Efterretningen om Voltaires Død syntes, at stadfæste sig; Ieg løber hen til Piron, for at meddele ham den, overbevist om at Han vilde blive

181 lige saa rørt derover som Ieg. || – Voltære havde spottet meget over Piron, og blant andet sagt han sov altid. – Denne Gang sov Piron. Ieg nærmer Mig til hans Øre og siger ham: Voltære har levet. Han udstøder et høyt Skrig, gaaer op og ned i Tanker. Hvorledes? den store Pan er død; Naar vil Man finde hans Lige || igen? Det var vist en skøn Aand som Ingen nogensinde: hvad siger Ieg? O! han var en Mand af Sjeni. Ved disse Ord som vare udslupne fra hans Samvittigheds Dybde standsedes Han, og siger i det Han griber Mig om Armen: „Men Han er dog ogsaa virkelig død? Spøger De ikke?“

Rylhiere var Rosseaus Ven længe trods sin Satire. – Engang beklagede Rosseaus Venner sig over det meget Han maatte lide
182 af ondskabsfulde || Mennesker. – „I Folk“ – sagde Rylhiere – „I troe altsaa paa ondskabsfulde Mennesker; virkelig det kalder Ieg at frygte for sin egen Skygge.“

Rosseau udstødte ellers Folk af sine Venners Tal for langt mindre, men her snøvtede Han blot.

Af Reychards Briefe über Paris

Fra Rædselstiden har man blant mange andre, følgende tragi-komiske Anekdot.

I et Tidstykke – hvis Stof var en fransk Seyer – spillede Chenard en østerrigsk General og endte som saadan første Akt med Brou-ten og Skjelden paa Republikanerne. Nasjonalgardens ædle Kommandør der af gode Grunde hidtil havde sovet, vaagnede ved
183 hans Basstemme, hørte Bespottelsen, || og bød med rasende Bisterhed sine Undergivne arrestere den hele Hob af Kontrarevolusjonister – Man gjorde Forestillinger, bad ham blot oppebie Stykkets Ende, og se om ey Republikanernes Ære blev fuldelig hævdet, men hvad enten Han ikke forstod hvad man sagde, eller Han ey havde Lyst oftere at afbrydes i den ham saa nødvendige Hvile, nok Skuespillerne maatte dandse i Arrest. – Følgende Dag bragtes Chenard til ham ved Frokosten, for at vorde forhørt. Kommandøren modtog ham med gruelige Eder og Bebrejdelse.

Taus hørte Han paa Alt, men da K. havde udtalt og satte sit Glas for Munden til ny Styrkelse, begyndte han med al Stemmeanstrengelse at deklamere hint Stykkes sidste Scene hvor den 184 østerrigske General fangen || og dødelig saaret, maae tilstaa Republikanernes Heltemod, den store Nasjons Høymod og sin Skam, alt i de mest overdrevne Udtryk. – Herved som ved flere tragikomiske Tilsætninger bragte Han Kommandøren til at le saaledes, at Han faldt om og veltede Bordet, bad Chenard holde op, og drikke med sig – satte Skuespillerne paa fri Fod, og bød at en af dem skulde hver Middag spise ved hans Bord. –

Den bedste Historie om Revolusjonen i Frankerige skal være den som betitles

*Histoire de la Revolution de France
par deux amis de la liberté –*

Redskaberne til de bøddelagtige Grumheder fyldtes med krudblandet Brændevin ||

185

*Hvad have Franskmændene vundet
ved Revolusjonen?*

– Af Campes Rückreise von Paris etc –

Forfatteren anmærker følgende Fordelle.

1) En men vist nok indskrænket, Lighed i Stænder med Hensyn paa Lovene. – Han kalder den indskrænket fordi de højeste Øvrigheder er over Lovene. –

Det er sandt, Noget af denne Lighed har Frankerig endnu og selv Skyggen er skøn, men meget mindre er den nu end da Campe skrev – under Konsulatet – thi da Bonaparte er bleven Keyser forstaaer det sig at Antallet paa de med Regjeringen i ængere Forhold staaende, har betydelig formeret sig. Desuden beroer det jo paa hvorledes Napoleon vil benytte Benaadningsretten. Ved Hjælp af denne kan Retspleyen vorde ligesaa vilkaar-

186 lig som forhen, uden || at en Tøddel i Loven derfor behøver at forandres.

2) Lighed i Krav paa enhver Ærespost i Staten – | |

Marts 3.

Intet er mere vaxlende end Vexelens Beregner Mennesket –. Den 25de Febr fulgte Ieg min Broder til Idestrup, og fandt der hin før omtalte Gerhardine. Ieg var samlet med hende til Onsdag Formiddag d: 27de og havde gjerne ønsket at kunne forlænge Samlivet. Ieg ved ikke hvor meget. Hun viste sig efter mit Tykke saa blid imod Mig, at Ieg turde vente, Hun intet vilde have derimod, og hendes Sang hendes Tale, hendes Alt syntes at røbe noget Høyere end det man finder hos den almindelige Pige. ||
 187 Hvad Under om Hun i Følge slig en Dom søgte hos Mig at fortrænge L. D: |29de| 1te Marts var Ieg et Øyeblik i G: hvor Ieg morede Mig saare meget med Pigebørnene, og Alt kom i sin gamle Orden igjen. – Provsten bad Mig prædike for sig i Dag hvilket Ieg maatte love skjønt det ey frydede Mig saaledes som sidst – Ieg ved ey selv hvorfor. – Nok om det. – Ieg vidste Ghde kom næste Dagen. – |1te| 2den Marts kom Hun den Hulde og Vi fortsatte Romanen der hvor Vi sidst forlode den. –

Marts IV.

Det gjorde Mig halv ondt i Gaar at Ieg skulde til G. <unslev> og Ieg |f| bortreyste strax efter Maaltidet uden at det kostede Mig nogen Overvindelse, skjønt Ieg maatte sige Farvel, da min Reyse var bestemt til næste Onsdag. Da Ieg takkede Provsten for al Høflighed, bad Han Mig stedse være en Ven af sig og sit
 188 Hus, hvilken || Bøn tyktes Mig unødvendig, men dog ey saa overflødig som den for 8 Dage siden vilde været. – L. var saare mild ved Afskeden, og denne Mildhed vover Ieg ey at forklare, – Ieg red til Nebølle, hvor min Broder var med de Flere, og hvor Vi bleve om Natten.

Marts V.

Nu er det forbi. – I Gaar Formiddag naaede Vi atter Torkilstrup. – G: sad om Middagen – som det lod gjerne – ved min Side. – Om Aftenen valgte Hun Plads ved Siden af sin Moder saaledes at vore Fødder finge Kommunikasjon, men neppe et Tryk og Gjentryk, saa kom min Broderkone og jog hende op. – O hvor Ieg vredeades!

I Morges maatte Hun reyse hvilket slet ikke syntes at behage 189 hende. Hun var tankespredt, og ofte dvælede hen-||des Øye ved Mig som halv sørgende. – Kunde Ieg nogle Uger være samlet med hende, og Ieg vidste at L: var ligesaa mild, indvortes som udvortes, da Ieg tog Afsked, da troer Ieg . . . . .

Marts VII.

I Gaar ankom Ieg her til Udby, hvor Sorg og Bedrøvelse troner. Jfr Smith ligger af Galdefeber, Fruen ogsaa og Rikke af Inflammasjon i Underlivet. – Det skulde gjøre Mig saare ondt hvis min Syster døde, ikke saa meget for Hendes Skyld, thi manglende Penge, Skjønhed, ualmindelige Talenter, og saa endnu en varm Sjels Munterhed vil|de| Hun neppe blive lykkelig, som dels for min egen, dels for mine gamle Forældres Skyld, thi hvem skulde 190 da forestaae deres Hus? Hvem skulde da pleye min || svagelige Moder? Det vilde være saare sørgeligt, og bliver Ieg systerløs, vorder Ieg vist ogsaa snart moderløs –

Marts |XV.|

Endnu er Stillingen den samme. Min Broder og hans Kone ere komne, hid, men hin er allerede igjen bortreyst, – min Broderkone er her endnu for at hjelpe lidet paa min Moder. Hver Dag hentes Doktoren; og hans hele Trøst er „Der er saa |gal| gu endnu Dødens Fagter“. Gud ved hvorlænge denne pinlige Uvished skal vedvare, og om min svage Moder kan udholde det. || 191 |I Morgen skal Ieg reyse, kun| frygter Ieg for at være smittet, og hvor beklageligt vilde det ikke være, hvis Ieg enten blev syg paa Reysen eller strax blant Fremmede? ||

192

Marts VII.
[Siden er blank.]

193

Marts VIII.

I Volffs Sjurnal for Juni 1804 finder Ieg følgende som er ud-
draget af „Handbuch der Italienischen Sprache und Litteratur
von L. Ideler II Theil 1802“

1) Mærkelige Strøg af Dantes Levnetsløb –

2) Af Tassos –

Et kort Sammendrag af disse tvende Stykker vil Ieg hidsætte.
– Dante – Durante Alighieri – fødtes i Florents 1265. Hans Smag
dannedes ved Læsning af de romerske Poeter fra den gamle Tid,
og ved Omgang ved Digteren Gvido Kavalkanti, Maleren Giotti
194 og |tor| Tonekunstneren Kasella. || Han var lærd Skolastiker, og
beklædte baade Krigs- og Stats-Embeder. – Aar 1300 blev han
Prior – en af de højeste Øvrighedspersoner i sin Fædrestad. –
Denne sin ophøiede Stilling beholdt Han kun kort. Florents var
delt i to stridige Partier, Neri og Bjanchi – Sorte og Hvide – og
da de Første søgte Hjelp hos Pave Bonifas d: 8. sendte Denne
fjerde Fillips Broder Karl af Valois til Florens for at stille Uro-
lighederne. – Dante som dengang var sin Republiks Gesandt i
Rom protesterede heftig mod en slig Sendelse hvilken man an-
saae som et følgefult Indgreb i Stadens Rettigheder, og nu blev
Han |med sine Tilhængere| landsforvist 1302. – Hans mislige
195 Stilling bragte ham til at erklære || sig for Bjancherne, og med
Disse gik Han over paa Gibbellinernes eller de Keyserligsindedes
Parti. Nogen Tid opholdt Han sig i Arezzo men da han med sine
Tilhængere i Aaret 1304 havde forgjeves prøvet paa at tiltvinge
sig Hjemkomst, tog Han sin Tilflugt til den ædle veronensiske
Høvding Alboin della Scala – Scaliger – og fandt efter Dennes
Død endnu mere Beskyttelse hos hans Broder Cane. – Dog Bit-
terhed var bleven et Karaktertræk hos ham og Han skaanede
end ikke sin Velgjørere for Udbruddet af sin ublide Lune. – Saa-
ledes fortæller Petrark følgende Anekdot. En Gøgler forlystede
ved sine Løyer Fyrsten – Kane – og hans hele Hof. Alle uden

Dante tilklappede ham Bifald. – Da sagde Fyrsten: „Hvoraf
 196 kommer det sig at Narren er almindelig elsket, men || Du ikke?“
 „Det bør ikke undre Dig,“ – svarede Dante – „thi Lighed i
 Tænkemaade stemmer Hjerterne til Deltagelse og Venskab.“ –
 × Svaret forekommer Mig ikke blot saare |vigtig| vittigt men
 ogsaa fuldkommen grundet i Sandhed, men derfor nægter Ieg ey
 Rimeligheden af at det kunde mishage den nys klappende Fyr-
 ste ×

Da baade Vise og Daarer ere enige | | i at elske Smiger, og
 hade ubehagelig Sandhed er det intet Under at Dante med en
 saadan Sindsstemning maatte gjennevandre hele Italien uden
 nogensinde at finde et fast Blivested. –

Saaledes jog man ham fra Sted til Sted og det underligste her-
 ved er at alle de Byer der saaledes forstødte ham siden strede om
 197 den Ære at have set hans || *commedia* fremkomme |blev| hos
 sig, eller – som vel er det samme – at have leveret ham Stof til
 samme. – Skulde Ieg afgjøre Striden vilde Ieg give Dem Ret
 Alle. – Man ved for Resten ikke hvor dette hans Mesterværk
 først har set Lyset. – Det er jo ogsaa en Ubetydelighed. – Rime-
 ligt er det imidlertid at Han har fuldendt det før 1313, thi da
 døde Keyser Henrik 7. og til ham taler Han haabfuld i Enden af
 Digtet. Til denne Keyser henvendte Han sig ogsaa 1311 med
 Bøn at Han vilde vende sine Vaaben mod Florents hvorfore Han
 af denne Stads Øvrighed blev erklæret Landsforræder, og beta-
 gen alt Haab om Hjemvendelse. – Sine sidste Aar henlevede Han
 hos Ravennas Høvding hin Musernes Ven Guido Novello da
 Polenta, og døde der 1321, 56 Aar gammel. Han begroves i
 198 Minoriternes || Kirke hvor den venesianske Patrisier Bernardo
 Bembo lod ham reyse et prægtigt Mindesmærke. –

Det gik ham som saa mange store Mænd. Hans Landsmænd
 hadede og forfulgte ham Levende, og efter hans Død lode De
 hans af Giotto malede Portræt offentlig ophænge, tilbagefor-
 drede – skjønt forgeses – hans Aske, og lønnede en Lærd som
 skulde holde offentlige Forelæsninger over hans Digt. –

Dante var gift og efterlod seks Børn af hvilke hans to ældste

Sønner Pietro og |Iak| Iacopo bleve bekendte som Lærde, og kommenterede over sin Faders | | *Commedia*. –

Bokkas skildrer ham som en alvorlig men øm og føyelig
199 Mand, men Gjovanni beskylder ham for at have || været barsk, bidende, og indbildsk.

Dantes Komødie – *divina* er et Æresepithet – |er| eyer en sjælden Originalitet, og indbefatter Gjenstandene for et Syn Han foregiver at have havt 1300. – Digtet er i 100 Sange og viser baade Himmerig, Skjærsild, og Helvede. I Beskrivelsen af sidste Sted er det Han har – at Ieg skal bruge Steffenses Udtryk om Gøthe – reyst sig selv et evigt Mindesmærke hvilket Han selv omsvæver lig en besjelet Sarkofag. Her krydse de i Skoggetal udhvirvlede Satirers Pile hinanden, og Affekterne vise en Tendents til hin kollossalske Gestalt der bestyrtser os i Grækernes tragiske Produkter.

Digtet er forresten mange Steder fyldt med Skolastikernes trættende Lærdhed og dette turde være dets største om ikke eneste Feyl. ||

200

*Marts IX.**Torkvato Tasso*

Han nedstammede fra en gammel adelig bergamisk Familie og fødtes 1544 i den neapolitanske Stad Sorrento. –

Han erholdt sin første Dannelse af sin ømme Moder Porsia Rossi, og i Neapels Iesuiter-Kollegium. Tidligt viste Han de skjønneste Anlæg til Videnskabelighed, og skrev i sit syvende Aar Vers der vilde gjort selv en langt modnere Alder Ære – Dette poetiske Talent var alt hvad Han arvede efter sin Fader Bernardo, der selv var Poet. Denne blev 1552 erklæret Rebel og mistede sine Godser, ja den unge Tasso blev navnlig indsluttet i samme Dekret – Saaledes fik Han tidlig Aarsag til Græmmelse og er det sandt at Poesien ankyndiger sig ved Opposisjon mod
201 Existensen saa maatte Han nødvendig blive || Poet. Ved sin Ud-stødelse af Borgersamfundet opholdt Han sig i Rom hos en sin Faders Ven, den bergamiske Adelsmand Maurizio Kattaneo, der

viste megen Omhyggelighed for hans Opdragelse. – I Bergamo fortsatte Han sine Studeringer især med Hensyn paa de gamle Sprog, og da hans Fader kjendende Hoflivets Farer, vilde undrage ham disse, sendtes Han til Padua for at studere Lovkyndigheden. Han var dengang tolv Aar gammel. Torkvato gjorde store Fremskridt, thi hans fyrige Aand omfattede med Kjempeevner enhver Gjenstand der frembød sig. Med |erh| Hæder erholdt Han de akademiske Grader i Filosofien og Theologien, men midt under disse tørre Beskjæftigelser lod Han sin Sjel udtale sig
 202 i Poesien, og fra den attenaarige Ynglings Pen, saae man || undrende flyde hint episkromantiske Digt: *Rinaldo innamorata* i 12 Sange.

Ros strømmede ned paa den unge Digter og nu var hans Bane afstukket. Han havde dediseret sit Digt til *Kardinal Luigi af Este* og Dennes Broder Hertug Alfons II af Ferrara tilbød ham frit Ophold ved sit Hof medens Han fuldførte sit alt begyndte Helte-digt *det befriede Jerusalem*. – Uerfaren, troede Han sig lykkelig ved Fyrstegunst, og syntes virkelig i nogle Aar at være det. 1571 fulgte Han sin Velynder Kardinalen til det franske Hof og kommende hjem næste Aar lod han sit store Hyrredrama *Aminta* opføre. Hidtil var det som Lykken søgte at forsone sig med Tasso for al|d| den Uret hans Familie var vederfarede, men Udgangen viste at denne bedragerske Gudinde af bitter Had mod ||

203

Marts XI.

Slægten, kun havde ladet ham smage sine Gaver, for at gjøre deres Savn tungere for ham.

Ey har Man nogen autentisk Underretning om den eller de Aarsager der bevirkede hans Uheld, og selv taler Han om sine Hændelser ved det ferrariske Hof i saa dunkle, ubestemte Udtryk, at deraf intet Resultat med Vished lader sig drage. – Imidlertid synes det vist at Kjærlighed var Grunden til hans Ulykker og Kjærlighed til Alfonses Syster Leonora. –

Ieg erindrer at Steffens udlod sig om denne Punkt omtrent

saaledes: En vis Sygelighed der saavel ytrer sig i Poesiens Død som dens Fødsel, udgjorde det væsentlige hos Tasso: Poesien var alt forsvunden da han traadte frem, men havde, som den stedse gjør, efterladt sin Skygge i Konsten, i et betydningsfuldere Liv.

204 Tasso vilde slutte sig til den svundne Old, men hans || Aand manglede den fornødne Kraft, og hans Bestræbelser for at vække Poesien, bragte ham i Strid med Poesiens end tilbageværende Skygge. – Han svævede saaledes isoleret om i den svundne og værende Old uden at finde nogen fast Punkt, og da Han endelig ved Kjærlighed troede at knytte sig til Existensen potenserede sig just derved hans Strid, thi Gjenstanden for hans Kjærlighed var en Prindsesse. Han skuede med Rædsel den uhyre Afstand som skilte Dem, Han havde ey Kraft til, som Bokkas, at trodse Frastanden, og maatte saaledes bukke under for sin Lidenskab. – Ved det ferrariske Hof vare 3 Leonorer, Prindsessen, en Hof-

205 dame, og Prindsessens Veninde Leonora San-||vitate Grevinde af Scandiano. – Tasso besang dem Alle for ey at blotte sig men en Ven hvem han betroede sin Hemmelighed, forraadte ham – Rasende herover tillod Han sig |en| i et af de hertugelige Gemakker, en |saa| Fornærmelse mod den Svigefulde, som havde en Udfordring til Følge. – Her mødte ham en ny Nidingsid, thi saasart Han betraadte Kampladsen, omringedes Han af sin Modstanders trende Brødre. – Denne skændige Opførsel gjorde ham rasende. Han slog om sig, og dræbte to af hine Ilværksmænd. Endel ilede til og skilte de Kæmpende, men Tasso blev efter Alfonses Befaling sat under Bevogtning, uden at Man kan mer end gjette Aarsagen. |Det| Disse sig hyppende Slag vare for

206 voldsomme |til at| for den ømfølende Digter, og Han || henfaldt i en mørk Melankoli – 1578. – I denne Sindsstemning flygtede Han og slæbte sig med Møye til Turin. – Sorte | | Skygger omflagede ham, Han troede sig ingensteds sikker, og kom efter en besværlig Reyse til Rom. Hans Ungdomsvenner modtog ham kjærlig, |og| Kardinal Albini tilbød ham sit Hus, og Æresbevisninger mødte ham overalt men Intet kunde fortrænge de gyse-

lige Billeder som svævede for hans Sjel. Han troede at finde

Rolighed i sin Fødeby, og reyste did i en Hyrdedragt fordi Han frygtede hint femte Karls Dekret. Her opholdt Han sig nogen Tid hos sin gifte Syster Kornelia, og man viser end som en Relikvie det lille Hus, der da var hans Bolig, men Ro var heller ikke for ham her at finde. Han følte en uimodstaaelig Længsel efter Ferrara og bad Hertugen om Forladelse. || Efter at have faaet den, drog han did, blev modtaget paa den mest udmærkede Maade og levede en kort Tid lykkelig, men overalt anede Han Farer og frygtede vel med Grund Hoffolkenes Intriger. Derfor flyede Han hemmelig til Hertugen af Urbino, men vendte snart – dreven af sit Hjerte – tilbage til Ferrara. Her synes Han ganske at have mistet sin Forstand, i det mindste lod Hertugen ham indspærre i Daarekisten og bestorme med Lægemedler som aldeles nedreve hans Sundhed. – Muratori fortæller, at Han i sin Barn-dom hørte af Abbed |C| Caretta fra Modena at Tasso engang lod sig saaledes henrive af sin Kærlighed til Prindsesse Leonore, at han kyssede Hende i Fyrstens og hele Hoffets Nærværelse. Hertugen sagde da til sine Hoffolk: er det ikke Skade at en saa stor Mand ganske || har mistet sin Forstand? og satte ham derpaa i Daarekisten for ey at nødes til at straffe ham haardere. × Men gaves der ikke en tredie Udvey, især da det synes som Prindsessen elskede ham × Dette skede 1579. Hans Melankoli fik en ny og skrækkelig Føde ved Udgivelsen af hans – b e f r i e d e I e r u s a l e m. Hidtil var kun enkelte dets Sange bekjendte og havde vakt de største Forventninger. Den fjerde Sang udkom 1579 i Genua og de 10 sidste uden hans Vidende ukorrekte i Venedig 1580. Men 1581 udkom det hele Digt i 20 Sange. – Dets Bifald var stort som dets Værd, Man glemte Trissinos *italia liberata*, og de øvrige regelmæssige Heltedigte, og betragtede Tasso som sin Nasjons første episke Digter. Dog denne Lykke var kortvarig thi da Camillo Pellegrini 1584 udgav en Dialog over den episke Poesi, hvor Han opløftede Tassos Arbeyde over Ariostes – – – ||

[Her mangler pag. CCIX–CCC.]

[d: 8. september–13. oktober]

Septbr VIII.

301

Indre, men at seyre staaer ey i min Magt; da Ieg ey tør ey kan kaste Mig tilbage i den tendentsløse Strøm hvori Hverdagsmeneskene rulle hen som Bladet i Bækken. Enten maae Ieg haabe ny Kraft fra det Høye eller som Stenen i Vandet synke, og spottes af de Blade og Pinde der undres hvi Ieg ey flød som De. –

En Ahnelse byder Mig troe at dette er min sidste Fødselsdag under disse Former Min Stilling synes at / ville / trykke det grusomme Segl paa Spaadommen, og hvor er den Haand, som uden at fortæres, tør stille sig som en Mur mellem Spaadom og Segl? Herfra skal Ieg da gaae uden at kende Iordlivet i anden end betydningsløs, eller forstenende Skikkelse, hint, hvis Man ey kedes ved den stedsevarende Henslæben gennem det Endeliges Sump, dette, naar Følelsens Strøm || bryder sin Dæmning for at samflyde med den systerlige ahnede, thi da møder den kun Klipper og Mure. Den tør ey vende tilbage, men standser, stivnes, fryser og Nødvendighedens tvingende Lov byder os da bortkaste den tomme Tilværelse.

Vist nok kan sligt ey indgyde Ønske om Vaagnen til lignende Liv, vist maa Man fristes til at foretrække evig Død for et Liv hvis Salighed Man kun tør ahne, og hvis Ulykker Man kun følte. Men dog Ieg føler i mit Indre en Trang til Liv, stærk som, ja, var det muligt, selv stærkere end Trangen til Kærlighed. Selv da naar den sidste var tilfredsstillet saaledes som det under Endelighedens trykkende Haand er muligt, selv da vilde hin ey tie, eller dog kun tie øyebliklig naar den skuffet troede at have fundet sit Maal i Kærlighedens hartad overjordiske Gestalt ||

303 Hvad da? Disse Tvende ere, maae være et. Kærligheden dette Høyeste Vi i vor indskrænkede Tilværelse kunne fatte, ey engang hel, denne er, den maae være kun en Funke af den evige Ild der uden Vexel luer paa hin Side hvad Vi kalde Død. Vort Liv her var kun dens |lut| Luttrelses Periode, og forlader den os før endnu Livets Plante er visnet, Hvo vil da fordre Vi skulle vegetere til Tilfældets Solstraaler borttørrede alle dens vandige

Safter? Hvem kan forbyde os selv at aabne dens Porer, og ile hist hvor vort Livs Genstand alt er flygtet hen?

|K| Først nu hører <Ieg> den himmelske Aand tale tydelig gennem Paulus, naar Alt er forgangen, da vedblive dog Tro Haab, og Kærlighed. – ||

304

Septbr IX

Hvad er det som konstituerer Poesien? eller hvad er det som egenlig udgør dens Væsen?

Dette er et Spørgsmaal Ieg længe har ønsket at se tilfredsstillende besvaret; men aldrig er det faldet Mig ind at tye til de æstetiske Haandböger, hvoraf Man dog nok har en Slump, og som vel dog burde være dette Spørgsmaals Forum. En dunkel Ahnelse om at disse spekulerende Herrer vilde lede Mig ind i et Virvar af Definitioner, og Regler ensidig abstraherede fra den eller de Poeter der vare i Forfatterens Smag, er det eneste hvormed Ieg kan undskylde denne pragtiske Skødesløshed, der er saameget større og utilgiveligere, som Ieg ved at bruge de nyere Sprogs Poesiform – det er ved at rime – stundum har truet med
305 et || fortvivlet Indfald paa Skaldekonstens Enemærker. –

Imidlertid har Ieg dog undertiden tænkt flygtig over denne Genstand, ligesom Ieg og gennem Øre og Øye har tilfældigvis bekommen, dels Resultater af Enkeltes Granskninger – eller maa-ske Ikkegranskninger – og dels Tænkingsstof over denne Materie. I min nærværende Stilling maae Ieg ogsaa i denne Henseende være mit eget Nok; thi her ere hverken Böger eller Mennesker hvormed Ieg kan raadføre Mig. Ieg vil da saa godt Ieg kan, prøve paa at bringe mine Ideer om Poesien i det Rene, eller – om Man saa behager – stræbe at hæve mine dunkle Forestillinger til en mig fyldestgørende Grad af Evidents, dog, med den bestemte Forbeholdenhed, at maatte – uden at rødme – forandre
306 eller modificere mine Menin-||ger, naar Ieg engang kan være saa heldig at faae dem drøftede enten ved Læsen, eller Samtale, med Folk, Ieg vil ey sige, som have Autoritet i den poetiske

Verden, thi det hjalp ikke stort til andet end at betyngte Hukommelsen, med et nyt ubevidst Resultat, men som kunne og ville give Grunde for deres Mening.

Dog Ve mit ene Knæ
Den Indgang var for lang

og altsaa *ad rem!*

At definere Poesien saaledes, som, hvis Ieg ey husker feyl, Nissen i sin Indledning til Æneidens – ikke poetiske – Oversættelse, at den nemlig er den Konst at sige meget om Lidet, eller – hvad vel er det samme – søndre en Hovedtanke som i Hverdags-sproget | | udføres kort, og udvikle dens Underafdelinger, dette
307 gaaer vel || neppe an. Som mindste |vil| modsætter et vist Noget hos Mig sig af alle Kræfter denne vandede |og nok| Bestemmelse som maae dybt fornede enten Poesien, eller sin Skaber. –

| | Ikke Faa have troet at Poesi var Linier inddelte i ordentlige Fodmaal, med et korrekt Rim i Enden. Det er ikke blot Pöbelen der har havt dette Begreb, ney det fremlyser tydelig i mange – saakaldte – Digteres Værk, og med Skam at tale var det, paa Skansjonen nær, det eneste tydelige Begreb Ieg havde om Poesien da Ieg begyndte at klimpre. Dog saavidt er Man da nu endelig – men ogsaa nylig – kommen at Man ændser den himmelhøye Forskel der er imellem Verse-magere – endog de, der ere det *kat exochen* – og Poeter. |Ieg skulde for R| Den almindeligste Tro om Poesien blandt dens Dyrkere og Dommere
308 er vel at den er en billedlig Talebrug, i det || mindste finder Ieg hos de Fleste denne Tanke udført, ofte endog i det latterlige.

Lægger Man hertil den Følsomhed enhver der vilde hede Digter, maatte have eller lade som Han havde, da opstaaer det Begreb om Poesien at den er en velklingende Sammenhobning af Ord der berøre Genstande for Følelsen og Indbildningskraften. Ved saadanne Sammenhobninger ere Mange slupne til Laurbærkronen uden selv at kunne gjøre sig Rede for, hvad dem eyendommeligt |De| der havde fortjent denne Ære.

De nyeste Poeter og de Filosofer der med dem gjøre fælles Sag sige: Poesien er alt det som bærer det Eviges Præg ligesom Prosa er Alt det hvis Tendents er blot endelig, samt Poesien skal støtte sig paa ren Natur-
 309 Anskuelse. || Det er ikke godt at kommentere over disse Folks Ord, eller Meninger; thi Alt har hos Dem – som hos de platoniske Skriftfortolkere en mystisk Mening og naar Man derfor havde sagt allermest, kunde de paastaae Man ey havde fattet deres Mening, hvortil der hørte en egen Anskuelse.

Ieg er derfor hartad bange for at begynde, men da Ieg nu engang har paataget Mig en Undersøgelse som overstiger mine Kræfter, og da Ieg i det ringeste her ey tør vente at træffe Nogen, der kender Deres Aand bedre end Ieg af Øhlenschläger og især Steffens, vil Ieg vove det

Septbr X

Troer Man – som ved første Øyekast synes rimeligt, og som Ieg en Tidlang troede – at De ved Deres rene Naturanskuelse forstaae, en Skuen af Naturen der falder sammen med dens Stilling
 310 for Øyet, || Det er, troer Man at De blot ville sætte Indbildningskraften Grændser, og male Naturen saaledes som den selv har forenet sine Skønheder, da kunde Man vel forsvare denne Sætning ved at provosere F. E. til Werthers Leyden, hvor Werther uden Modsigelse yttre denne Mening da Han sidder ved Konens ensomme Hus, og tegner Genstandene uden mindste Forandring eller Tilsætning, ligesom dette ogsaa ofte er Tilfældet med Øhlenschläger, men Ieg vædder dog at De ey ville indrømme Dette, thi det satte Dem i Klasse med de øvrige Digtere hvem De frakende dette Navn, og drog Dem ind under den almindelige Menneskeforstands Domstol som De slet ikke respektere. For ikke at beskyldte Dem for Modsigelse, maae Ieg troe De anse denne
 311 simple Natur-||anskuelse som det første Skridt ud fra den betydningløse Digten, De tillægge Klopstock og Wieland, og Voss og Alle de Øvrige, ligesom dette ogsaa passer med den Gang Werthers Poesi tager. Den rene Naturanskuelse bestaaer da i

Evnen til med det indre Øye og Øre at skue Naturens Myther, og høre dens hemmelige Toner som forraader en høyer Betydning end den der træder frem for den almindelige Sands.

At udtale hvad Man saaledes fattede det er |P| at være Poet; thi da sætter Man enhver Genstand i Relasjon til det Evige. –

Først nu kan Ieg forklare Mig hine Steffenses Yttringer, at Poesien nødvendig maae yttre sig som opponerende mod Eksistensen, og at en vis Sygelighed maae karakterisere den begyndende Digter. Det første er en nødvendig Følge af den ny Synspunkt Digteren betragter Genstandene fra, da disse maae
 312 synes ham at have i Livet tabt || deres hele Betydning. Det andet er subjektiv nødvendig i Følge den Forandring der er foregaaet hos Digteren selv. Han ahner Tingenes høyer Betydning, men naar Han vil udtale den, truer den med at forsvinde paa hans Læbe, og selv Sproget, som et endeligt Produkt, synes at modsætte sig |dette| Assimilasjonen til det Høyer. End mere. Digteren har tabt den Interesse, Han forhen følte for Tilværelsen i det Hele, eller dens enkelte Dele, og hin ny Tilværelse Han ahner synes at flygte for Ham. Heraf opstaaer en vis Tomhed, en Vaklen mellem Intet og noget, som, naar den vedvarer, frembringer slige halv sunde og halv syge Individuer, som de Nyere ville, Klopstock og Vieland vare. –

Neppe vil Nogen som upartisk tænkte over denne Materie, nægte, at dette Begreb om Poesien, har en vis indvortes Kraft som griber og fængsler, at det ere hine – dog altid brugte og
 313 forsjungne – Ideer værdigt, |som| der satte Poesien || som Gudernes Sprog, der fordrede at en Guddom skulde udtale sig gennem hver den, der vilde hede Digter. – Heraf slutter Ieg, Man ey saameget i Teori som Praxis har været uenige; thi det bliver dog det samme enten Ieg siger: Poeten skal laane det Endelige det Eviges Præg, eller Poeten skal være begeyret af en Guddom; thi hvorledes kunde det falde en Guddom ind at udtømme sig i Hverdagsfraser, at se Alt saaledes som det viser sig for det

almindelige Menneskes taagede Øye? Men Sagen er denne, Som Kristne ansaae Vi Hedningenes Guder for et Intet, og dog vedbleve Vi at lade Dem begeystre Poeterne. Hvad maatte nu blive Følgen? At Poeterne lode sine Guder, og Gudinder tale i den usleste Smag, thi den maatte jo være egen for disse gamle Betlere og Betlerinder der afsatte fra deres Embeder, maatte trygle om Tilværelse hos Mæsener, der ey havde Sands uden for det mest Endelige –

Heraf kunne Vi ogsaa forklare os Hvi der i vore gudelige
314 Sange – Psalmer – vedblev || at vise sig Glimt af Fortidens Begeystring, længe efter at denne var svunden hos næsten alle de verdslige Skalde, thi her blev Digteren saa godt som mod sin Villie indtvungen i en høgere Svære. Alle den kristelige Religjons Æmner bære det Eviges Præg og dette lod sig ey ganske udslette selv under Protestantismen, Kristlærens mest upoetiske Form –

Hvad er da vel det|t|, Ieg egentlig kan have at indvende mod de Nyes Definisjon af Poesien? Da Ieg greb Pennen havde Ieg Meget, men det forsvandt efterhaanden under Tænkningen, og nu da Stedet er til at sige min egenlige Mening, finder Ieg Migtvungen til at underskrive den Ieg udviklede, for halv at forkaste.

Ieg ved ret godt hvad Ieg vilde sige, dersom Ieg kunde sige det, som Ieg vilde. Ieg mente nemlig at Poesiens Grændser bleve for enge ved denne Bestemmelse: Ieg vilde heller hylde den Mening, Alt hvad som bær Præg af det Evige, er Poesi, end den udeluk-
315 kende, kun hvad der har dette Præg er || Poesi. Ieg vilde sagt at de Ny uden Tvivl havde grebet Poesiens Kulminasjonspunkt i Stedet for at omfatte den hel. Ieg vilde tilstaaet at Hin vist nok maatte have umiddelbar Relasjon til det Evige, men at der nedenfor samme maatte være andre Punkter, der kun igennem Kulminasjonspunkten stode i en Slags Forbindelse med dennes høgere Tendents. Men Ieg indser nu at der er Modsigelse i min Tankegang; thi vel maae der under Kulminasjonspunkten være andre Punkter, men disse maae dog ey være væsenlig forskællige fra

den. Kulminationspunkten selv kan ikke gribes, thi det maae være den rene guddommelige Anskuelse af Universet, og de nedenstaaende Punkter betegne intet andet end den menneskelige Aands Stræben efter, og Nærmelse til Poesiens Urstof. Selv den nederste tør ey betegne noget Heterogent, men blot hin sygelige Natur som opponerer sig baade mod sig selv og Eksistensen.

316 Grunden hvi Ieg gerne ønskede at noget Andet maatte indlemmes i Poesien || var ganske praktisk. Ieg betragtede Poesien efter den Indflydelse den har og kan have paa Menneskene, som den der skal muntre Sindet, vække gode Følelser, og overhovedet være et af Moralitetens Vehikler. Dette kan den ikke i sin høye Form. Den fordrer ey blot en højere Kul[t]ur ⟨?⟩ end den almindelige, men den forudsætter endogsaa den indre Naturanskuelse som er saa sjelden, for at fattes og skattes.

Steffens selv tilstaaer, at den halvkultiverede skal røres udenfra indad, og derfor ønskede Ieg at beholde den ydre Naturanskuelse i sin simple ædle Form. –

Dog Ieg vilde mere, og maae i Følge mit Maal ville mere, thi hin simple naturlige Poesi finder Ieg dog taus optaget af de nyere Digtere. Ieg vilde beholde en Del af hvad De kalde Sentimentalitet, fordi Ieg troer den har sin store Nytte, fordi Ieg 317 føler det dog er bedre at rö-||res udenfra end slet ikke at röres –

Men just fordi min Grund var praktisk, just derfor har den ingen Vægt, thi det er dog nok som Steffens siger at enhver Videnskab har sin eyendommelige uendelige Tendents som er ganske uafhængig af dens praktiske Anvendelse. –

I Hovedsagen maae Ieg da bekende Mig til de ny Poeters Tro, uden derfor at indrømme hvad De ville at der paa Skækespear, og nogle Italiænere som ⟨samst?⟩ Levninger af Provensalerne ⟨nær?⟩ ingen Digter var til fra Grækernes blomstrende Tid indtil Goethe. Dette kan Ieg ikke indrømme for nærværende Tid, da nøye Læsning af og Tænkning over de Værke som prange med Digtetiteln, blandt Romere, Galler, Britanner, Germaner, og Skandinaver, maatte gaae forud for denne Dom naar den skal

have noget Værd. Mange 99/100 har Ieg aldrig læst, og slet ||
 318 Ingen har Ieg læst siden Ieg blev Mig mine Begreber tydelig
 bevidst, thi det er egenlig først i dette Nu. Ieg har altsaa ey
 kunnet anvende et Begreb Ieg enten slet ikke havde eller dog
 kun dunkelt ahnede. –

Haardt synes det Mig vist nok at troe, en Virgil, Horats, Ovid,
 have i saa mange Aarhundrede faret under falsk Flag, uden at
 vorde kendte selv af Grækenlands varme Beundrere; men Ieg
 kan heller ikke paastaae at være henreven af nogen iblandt dem,
 ligesom Ieg godt kan finde Mig i Ovid bliver atter relegeret skønt
 Ieg med Fornøyelse har læst hans smukke Vers, og beundret hans
 spillende Vid –

|Men lad nu endogsa|

En Tvivl kan Ieg imidlertid ikke afholde Mig fra, og det er,
 319 om ikke adskillige af || De der saa ubarmhertig fradømmes al
 Digttereksistents, ey have under en anden Form besiddet hint
 Θεῖον der udgør Poesiens Sjel –

Ogsaa finder Ieg den Fordring billig at de Digtere der føle sig
 ophøvede over den ydre Anskuelse, dog ikke foragte eller spotte
 dennes Tolke, thi for det første ere de dog nødvendige for |dog|
 at hæve Mængden lidt op af den Sump hvori de slet ikke se, og
 ville vel stedse blive det formedelst Umuligheden af at give No-
 gen som mangler den hin indre Anskuelse.

Vel sandt disse det Eviges Digtere haabe vel at kunne tilsidst
 fremtvinge en Existent |de| lignende hin Grækernes som De
 paastaae var lutter Poesi; men dels er det nok umuligt thi Stef-
 fens siger jo selv at Historien har sønderslaet Strængene, og
 desuden ved Ieg ikke om en saadan poetisk Aand var mere øn-
 320 skelig – almindelig udbredt end || spekulativ Filosofi – Ieg vil
 paa ingen Maade tage Eksistensen i Fors| |var; thi selv Mig
 forekommer den saare ussel, men den er der nu engang, og Vi
 tør ikke træde ud af den. Til at opfylde de |borger| Pligter vor
 borgerlige Stilling paalægger os naar Vi anse dem for betyd-
 ningsløse hører vist nok en høyer Aand end nogensinde kan
 blive herskende, og sæt den blev det, kunde den da i det Hele

gøre Menneskene saa lykkelige som De nu ere i deres Uvidenhed, da de sætte Glæden i det Endelige som omgiver dem, og blot betragte Poesien som et Fantasispil der blot er til for at give dem ny Kraft til deres vigtigere Sysler, og vække behagelige Følelser.

321 Vel sandt, Man kan sige med Steffens at just denne Synspunkt hvorfra de almindelige Mennesker betragte Poesien || at just denne er et Bevis for den i Mennesket dybt liggende Trang til bedre Væren, Ahnen om, og Higen efter den. Saa er det upaatvivlelig, og hvad der gives den for Poesi maae absolut fremtrylle en skønnere Eksistents end den hvori de daglig dreye sig, men den maae ligesaavist kunne betragtes fra en blot endelig Standpunkt, der maae være en opadgaaende Kæde, hvis første bestemmende Led ligger inden for Erfaringens Grændser; thi er det ikke saa, da forfeyles nødvendig Hensigten. Hverdagsmennesket kan ikke trænge ind i den højere Poesies Aand, og den er da spildt for ham. –

Men Ieg troer at vide I Digtere, hvorfor I ville saa ubetinget fordre Ret til at fremtrylle eders svagere Brødre en blot tænkt eller ahnet Existents, det er, forlader Mig det! – for at have nogen
322 Gengeld || for Eders Ulykke, thi lykkelige ere, kunne I ikke være. Vel ved Ieg ey om den indre Anskuelse naar den har naaet sin hos Mennesket høyst mulige Klarhed er i Stand til at |stille| kaste sig som et ugennemtrængelig Slør over den virkelige, og saaledes lade sin Eyer leve i en gylden højere betydningsfuld Tilværelse, om den virkelig kan trykke |s . . .| Virkelighedens Segl paa den blotte Muligheds Produksjoner, thi er det saa, da maatte rigtig nok den sande Poet være Klodens Lykkeligste. Men dels holder Ieg næsten dette for umuligt, og dels bliver det dog kun saare Faaes Lod. De fleste finge kun en mindre Del og i Sandhed deres Liv er ikke saadant at De som Menneskevenner kunne ønske at dele det med deres Brødre. – I det gives Øyeblikke, som naar deres Salighed kunde fordeles paa det hele Liv
323 vilde hæve det høyt over den mest frydfulde endelige || Tilværelse, men dette lader sig nu ikke gøre og Opvaagnelsen af

Drømmen, den nødvendige Skuen af den hele nøgne betydningsløse Masse der levende död er lige tom, denne er vist nok fuldkommen saa bitter som Drømmen var sød. Goethe – siger Man – har forsonet sig med Eksistensen; men hvad nytter det ham, naar ogsaa den Existents Han forsonede sig med kun er til i ham, og ikke uden for ham? Føler Han da nu ikke den trykkende Byrde?

Desuden hvorledes er det muligt at Han har været Digter og ikke er det nu? Kan da hin Anskuelse den Ieg anser som samvokset med Livsprinsippet, kan den ophøre saalænge dette er virkende. Han sluttede sig ikke tæt nok til Oldtiden, siger Steffens, men er det ikke her, som om Han fornægtede sig selv, og antog Virkning uden fra? De Gamle kunne have havt den ||
 324 allerreneste Naturanskuelse, uden derfor at kunne gøre Mere for Mig end, hvis Ieg har Sands derfor, lære Mig at kende den. Den selv maae jo boe hos Mig, og faae sin Virksom(hed) fra Mig selv. Hvorledes blev ellers Skakspear Digter, og hvorfor holdt Han ikke op at være det? Naar Steffens derfor siger at Goethe staaer paa Konstens højeste Spidse, men er död for Poesien fordi Hans Sluttelse til de Gamle ey var tæt nok, da synes Han Mig at modsig sig selv, paa engang at adskille og forene Konst og Poesi, adskille dem i det Han lader den ene være til efter den|s| andens Tab, forene Dem, i det Han vil at Oldtiden skal frembringe |Digteren| Poesien som saaledes bliver et Konstprodukt. ||

325

Oktbr XIII.

En Maaned svandt, og Ieg rørte ey Pennen i min Dagbog – Har Ieg da i den Tid blot vegeteret, have mine Tanker og Følelser slumret?

Ieg kunde vel næsten med Sandhed sige at mine Tanker vare kun min Følelses Billeder og derfor sig selv saa lige at Ieg ey kunde skrive noget nyt, men den stærkeste Aarsag er dog min store indvortes Kamp der ey har ladet Mig Ro at gribe Pennen uden for at skrive tre Prækener, hvoraf de to indeholde Bidrag til min Følelses Historie –

Ieg har atter været bragt til det Skridt at ville forlade Egeløkke, og det havde været klogt; thi dennegang kan mit Hjerte ey saa ganske spille Bas med mit Hoved, som fordem da min Lidenskab var alvældig, fordi den var Mig ny, fordi Ieg ey vidste
 326 fra hvilken Side Ieg skulde angribe den || ukendte Fiende. Derfor bad Ieg ey heller næste Dag om godt Veyr. Ney det var min fulde og faste Beslutning at reyse og ingen Flyvegrille – Ieg forlangte et Bevis af Kapteynen om min Opførsel og Fremfærd, men Han vilde Ieg skulde betænke Mig, og Ieg nødtes saaledes til et par Postdage at opsætte de Anstalter der vilde gjort min Bliven umulig. – Imidlertid indtraf en Omstændighed som bestemte Mig til at forandre mit Forsæt. – En vis S. med Børn og deres Lærer var her. Denne drak sig en Perial i sine Elevers Paasyn, og S. vilde derfor – som rimeligt var da Han derved tabte sin Agtelse – af med ham. – Det er en smuk Karl, har, saavidt Ieg ved, gode Kundskaber, forstaaer de levende Sprog, tegner ypperlig og
 327 er Dameelsker. – || Alt dette tilsammentaget forvissede Mig om at Han vilde vorde min Eftermand – –

Fra Kundskabens Side ønskede Ieg ingen bedre, skønt vel fra Metodens der synes at være den erkegamle – Men fra Moralitetens. Hvad vilde der blive af den arme Karl om Han fik saadan en Lærer? Opdragen af og som en Kvinde, ere alle mandlige Anlæg indslumrede, de maa vækkes, men er sligt at vente af en Lærer der [for D] satte høy Pris paa Damegunst? Ney ingenlunde. Ieg ser grant at Drengen fik sin stedse vekslende Villie opfyldt, naar Moderen betalte det med et blidt Øyekast. End mere kom En hid, som havde nogen Lyst til Iagt, blev Karl tit forsømt. – Hvem der ey har Afsky for Drukkenskab, blev her en Dranker, Hvem der ey har underkuet sin Higen efter sandselig Nyden, blev her Vellystens Slave. – Hvilket Eksempel for
 328 min kære Dreng midt iblandt slette Ek-||sempler? Hvad kunde Man formode Enden blev? Hvad andet end at Han vokste op som blød og forkælet, lod sig henrive af den Lasternes Strøm der bølger saa indbydende og druknede deri de skønne Anlæg Han af Naturen fik til at vorde et godt Menneske – Hvilke Ulykker

kunde ikke et saadant Menneske, der har Udsigt til at faa Tønder Guld mellem Hænder, stifte? Hvormange Piger hvormange Ægteskaber kunde ikke Han gøre ulykkelige? Og Alt dette skulde Ieg med Rolighed se forberedes? Ney vel føler Ieg Mig for svag til, som Ieg ønskede, at kæmpe mod den Gift slette Eksempler kunne indgyde i min Yndlings Hjerter; men Ieg har dog Villien. Ieg kan dog sætte varme uskrømtede Formaninger, og egen Opførsel mod de Laster som herske her. – Saalænge Ieg derfor kan bære min Byrde, uden ganske at knuses vil Ieg stræbe at redde ham, hvis Sædelighed synes at blive af dobbelt Vigtighed. – ||

[Her mangler et blad, pag. CCCXXIX–CCCXXX.]

[e: 20. november–5. december 1805.]

331

Novbr XX.

forsaavidt denne er ubehagelig. –

Ieg var med Fru Leth og min Eleve i Fyn otte Dage, og fandt derved mange Lejligheder til at prise Mig lykkelig paa min Post, saavidt som Omstændigheder udenfra kunne gøre Mennesket lykkeligt. Ved at sammenligne min Stilling med andre Informatorers i adelige Huse blev det Mig ret beskueligt hvilket stort Fortrin Ieg nyder. Ieg er et Lem af Familien medens de andre ere underdanige Tjenere, faar Ieg endog stundum et ublidt Ansigt naar mine Opdragelsesideer ej stemme med Fruens ikke alt for fornuftige Kærlighed til Drengen, saa er dog min Villie ej saa saare ofte kraftløs, om den end ej kan fuldkommen præge sig i mine Forholdsregler. – Nu mere end nogensinde føler Ieg

332 Umuligheden af at tage nogen || Huskondisjon naar Ieg forlader det lethske Hus; thi det var alt for usandsynligt at Ieg skulde træffe et hvor Ieg omgikkes med saamegen Godhed og Agtelse, hvor Ieg midt i mit Slaveri nød saamegen Frihed som her. – Dog maaske en anden Grund lønlig virker meget til denne Bestemmelse. –

Skyldende Mig selv Regnskab for en Virksomhed der har væ-

ret indsluttet til sig selv, maa Ieg anmærke at den har været deponentisk. – Ieg har dels læst Meget, og beskeftiget Mig i den senere Tid med Arkenholtses, Schillers og Fichtes interessante Skrifter, og dels har Ieg gjort ret heldige Fremskridt i Sproglære. Ieg har fortsat tydsk og fransk Læsning, og halv gennemløjet
 333 en en|k|gelsk Læsebog, Ting || der fra Kundskabens Side aabne saare blide Udsigter i Fremtiden, naar min Aand kan nyde fransk Vittighed ved Siden af Sjækspirs Poesi og Lokes dybe Granskninger. –

Ieg har gjor[t] adskillige Skridt til et Læseselskabs Oprettelse her paa Landet, og Ieg troer det vil lykkes. I min Indbydelse har Ieg ret ført et højtravende Sprog, thi Ieg troer at ligesom den Læge der vil virke paa Almuen, maa bruge Markskrigertoner saaledes og Ieg da Ieg har med et Lands Præster at gøre, der næsten samtlig høre til den videnskabelige Almue. ||

Des. V.

Det lader som om Langeland ej er nogen frugtbar Iord for Dagbøger, i det mindste trives min kun lidet her. – Grundene ere forskellige men de fornemste paa Mig virkende ere –

334 1) T i d s m a n g e l. Naar Ieg har ofret Karl || den bedste og lyseste Tid af Dagen, og Ieg har brugt en Del af Resten til Læsning, keder det Mig at gribe Pennen, da Ieg bedre kan more Mig nede

2) M i t G e m y t. Naar Ieg forlader mine |beskæftig| Forretninger, trænger Ieg til Opmuntring; En saadan er det saa langt fra Skrivning i min Dagbog kan yde, at den endog befordrer en modsat Sindsstemning, thi hvorledes kan Ieg tale saa sagte til Mig selv, at Smerten, der aldrig sov, men kun slumrede under Sjelekræfternes Anstrængelse, ikke skulde vaagne, og da er jeg ulykkelig. –

3) M i n E n s o m h e d. Sjelden rejser Ieg ud, og sjelden gaar Ieg ned, naar der er Fremmede, thi det keder Mig, ja ikke blot det, men mit Hjerte faar gerne ved slig Lejlighed – som i
 335 Aften – en ny Vunde || og det taaler ikke mange flere.

Heraf følger da, Ieg intet nyt Stof faar uden fra, der behagelig kunde sysselsætte Mig.

4) Ieg har aflagt at indrykke i min Dagbog Udtog / af / og Domme over Bøger. –

Hvad Under nu at faa Blade beklakkes, og at selv disse er magre? Saasnart Ieg er ene med Mig selv, da er der kun en Ting der kan gøre Fordring paa min Opmærksomhed, og baade mine Tanker og deres Yttringer maa da dreje sig om en og samme Genstand. – Ensformighed og Magerhed opstaaer herved –

Læseselskabet kommer dog nok paa en Maade i Stand. – Med Fru Leth ere Vi 9 Medlemmer, og Ieg har udsendt min udførlige Plan til Selskabets Indretning –

Endel Præster have sagt nej, men naar de andre vil finde sig i at bidrage, som Ieg har foreslaaet 8 rd, siger det intet. ||

336 Ieg undrer Mig undertiden over, at Ieg nu hverken rimer, eller skriver historiske Fortællinger, eller Sligt, som dog før var min Kephrest. – Ieg kan ikke engang holde ud at læse hvad Ieg af Saadant har malet. Alt forekommer Mig saa tomt, saa flaut, at Ieg ækles. – Enten ere alle mine Produksjoner virkelig saa, eller det rejser sig af den totale Disharmoni, der |har| bestandig skurrer fra mine indre Strænge, Maaske noget fra Begge. – I Andres Skrifter kan Ieg ganske glemme Mig selv, men i mine egne ikke, og da en Punkt hos Mig kun er Mig interessant, maa alt hvad ej staar i Relasjon til den kede, alt hvad der er den modsat, synes utaaeligt. –

337 O! Gud! hvad skulde Ieg her? Hvi skulde Ieg saaledes faa mine forvovne Tvivl om || Kærligheds Realitet, opløste? Hvi skulde Ieg lære at kende denne overjordiske tryllende Gestalt, for at se den flygte? Hvi var, hvi er Ieg ikke, som Ieg før troede, kold og ufølsom? Hvi skød di|t|n Haand Mig ud paa det stormende Hav, og bød Mig tumles hen ad de brusende Bølger, uden engang at have et Land i Sigte, Ieg ved min Kæmpen og Stræben kunde haabe at naa? –

Dog, forvovne Spørgsmaale, tør vel Ieg Midde trætte med den Evige? Har Ieg læst i Fremtidens Bog, eller gennemskuet hans Plan?

Og selv Ieg paa min lave Standpunkt i min ænge Synskreds, kan Ieg slet ikke skue nogen rimelig Grund hvi, hvad Ieg kalder Ulykke, mødte Mig, uden derfor at kunne kalde Mig glemmt af den Alvise? ||

338 Her sidder Ieg i Midnattens højtidelige Stund. Ieg hører Storme hvine, og det nære Havs Bølger buldre mod Landet. Sendtes da vel disse Storme blot for at begrave Skibene og deres Styrere i Afgrunden? Nej, Hvo vilde tvivle om at hvert Vindpust bør regnes for et nødvendigt uundværligt Led i Naturens fremad-gaaende Kæde?

Og Ieg, er da ikke mit |saa| Liv – det maa end synes nok saa ubetydeligt – Resultatet af hele Historien, medvirker det ikke til at bestemme den hele kommende Tiid og dens moralske og intellektuelle Fænomener? Men hvorledes tør Ieg da betragte min uheldige Stilling som Maal? Er den andet end et af andre Midler affødt Middel til ny, der i uoverseelig Række skride frem | |
 339 mod Endepunktet Vi Alle || maa tænke, skønt det er Os Alle ubekendt; Ia selv naar Ieg forlader den almindelige Anskuelse af min Stilling, naar Ieg ikke længer betragter Mig selv blot som Menneske, men som det isolerte Menneske Ieg synes at være. Kort naar Ieg ogsaa ser Mig selv lidende og handlende som Individ, kan Ieg da ikke opdage mange behagelige Sider, tør Ieg da ønske min Bane havde taget en anden Retning?

Hvilke Forandringer – ydre og indre – ere foregaaede med Med mig, siden, og formedelst mit Komme hid? –

Da Ieg kom hertil bestod min Glæde i at glimre med min Smule Vittighed og misbruge den til ubeføjet Satire, at kunne prale med mine overfladiske Kundskaber, at læse og skrive i det |Glade| / glade Haab / at vorde berømt Skribent. Alle andre ||
 340 Glæder der have sit Udspring fra Hjertet og dets ømmere Følelser, vare mig ukendte, Ieg troede at mangle Stoffet til dem, og var glad derover, fordi Mig syntes de kaldte Mig bort fra min hæderlige, glimrende Løbebane, – Kærlighed syntes Mig en Narrestreg, og Ieg mente Ingen uden svaghovede Folk kunne

have denne Følelse i nogen Grad – Ieg ønskede Giftermaal blot for Selskabs og Kønsdriftens Skyld, og Ieg kunde uden Vemod tænke Mig skilt ved den der saaledes var blevet min Mage, ja Ieg var endog undertiden forvoven nok til at ønske det for at faa Forandring. – Naar Ieg i mine Fremtids Drømme kom til den Punkt, da Ieg som Embedsmand skulde leve stille mellem Kone og Børn, da var Ieg utilfreds. Ieg havde intet Begreb om huslig
 341 Lyksalighed, og Ieg || troede Kedsomhed vilde dræbe Mig dersom Ieg i en saadan Stilling skulde savne Bøger og Omgang med Videnskabsmænd. – Kort min Lykke var afhængig af min Formue og mit Levested. –

Ieg kom her. Ieg læste i den hulde Kvindes Øje, og hvad var al Verdens Bøger mod det? Hvad kunde Ieg i dem faa at vide der var Mig saa kært, som Synet af hendes paa Mig med Ømhed hvilende Blik? Hvad var Læsning og Tale mod taus Stirren paa den Hulde? det som den matte Lampe er mod den straalende Sol.

Hvad var min højeste Triumf selv som Forfatteres Ypperste, mod et sagte Tryk af hendes Haand, ved hvilket hver min Gliedel
 342 |si| bævede af Fryd, ved hvilket || en Himmel af Salighed syntes at gyde sig fra hver hendes Fingerspids i mit aabne, svælgende Bryst?

O! end bløder mit Hjerte, end rinder Taaren paa min blege Kind, ved Mindet om den navnløse Fryd, Ieg var uforsigtig nok til at gribe. Bøger og alt hvilede, Hun blev Mig mere og mere dyrebar, mere og mere uundværlig til min Lykke. Ieg mærkede det neppe, og spurgte Ieg engang Mig selv: hvad vil Enden blive? da beroligedes, eller rettere neddæmpede Ieg Spørgsmaalet med det skæve Svar, det er ikke Lasten Ieg søger, det er kun uskyldig Nydelse, der uden at efterlade Følger, skal forsøde mit Nutids Liv. O Ieg Daare som med et afmægtigt Ord, en | | kraftløs Villen, / mente / at kunne dæmme for det Hav der af Kærligheds Draaber ||

[Her mangler pag. CCCXLIII–CCCLII.]

[f: 31. december 1805.]

Desbr. XXXI.

353

Dig?

Min Søster, den eneste er død. Hun var god, den Tanke trøster Mig, og Hun har ligesaa lidet kunnet forgaa, som hendes Minde kan udslettes af mit Hjerte. –

Hisset sees og samles Vi atter. –

O Gid til det Øjeblik da Dødens Klokke lyder for Mig, hult som den der nu kaster det svundne Aar hen i Fortidens Hav, gid til den Tid min Sjæl vorde usmittet af Lastens Pletter. – Herren den almægtige og Algode unde Mig Villie, Kraft og Mod til at kæmpe, Held til at sejre over alle de Fristelser mine egne Tilbøjeligheder, og Menneskene trindt Mig kunne lade fremtræde!

354

Giv Mig Visdom og Forstand, til || at uddanne den Unges Aand, som betroedes min Vejledning, til at forædle hans Hjerte og indgyde det varm Kærlighed til Dig og hans Brødre Menneskene! Da skal Ieg frimodig lægge Myg til Hvile naar Ieg kan tage den Overbevisning med Mig, at Ieg her arbejdede med Ord og Handling paa Udbredelsen af dit af Sandhedens og Dydens Rige!

7: Udtogsbog 11. juli 1805 – marts 1806

Fasc. 498.2.

1 r

Udtogs Bog

[Her er tegnet en figur, der måske kan tydes som et timeglas.]

Første Afdeling

Titelen burde maaske rettere være

Udtog af Böger og mine

Meninger om samme

men Titelen gør – i det mindste her – ikke noget til Sagen – ||

1 v

2 r

Fortale

Ieg indbyder Mig her selv med en kærlig liden Fortale til paa disse Blade at optegne hvadsomhelst i de Böger Ieg læser, monne grine ad min Gane – palato arridere. –

Dog til Teksten!

Min Fader har raadet / Mig / stedse at udtoge, hvad Ieg læste, i en egen Bog. Den Gang havde Ieg dertil intet Øre, saasom min Dagbog forekom Mig det passeligste Sted for slige Optegnelser. Men nu finder Ieg at | | disse tvende ey uden begges ubodelige Skade kunne forenes, og beslutter desaarsag at give hver sit, som ret og billigt være kan – |Sta| Naar Leylighed gives skal Ieg ||
2 v ogsaa omplante min Dagbogs Vekster |paa de| af dette Slag, paa denne Grund. –

Saa indvier Ieg da hermed formelig disse Blade, |B| og deres retmæssige Efterfølgere, til min Hukommelses Pulterkammer, og min Dømmekrafts Slibesten. En Ting vil Ieg imidlertid ønske, at nemlig Bogen ey maae sees af mange blant de Forfattere, hvis Værke og Smørierier her skulle finde Plads, thi Ieg kender Mig selv saa temmelig, og ved derfor, at Bitterheder saare |s| let slippe Mig af Pennen ved litterære eller kvasilitterære Frembringelsers Bedømmelse.

- 3 r Men skulde Nogen vaandes || ved at se sin Hjernes eller Haands Foster vanæret af mine plumpe Penne og Bogstaver da huske Han at Ieg ey her skrev for Publikum, men blot for Mig selv, samt at det bliver stedse sandt

naturam pelle furca ex,

Hun kommer dog igen den Hex.

Egeløkke d: 11te Juli 1805

Nik: Fred: Sev: Grundtvig ||

- 3 v Af min Dagbog for 1802

Den første hidhørende Antegnelse Ieg der fandt – under 8tende Desbr. er følgende ubetydelige:

Ieg læste *O r p h e u s* og *E u r y d i c e* der kun interesserede Mig, fordi den indeholder Stoffet til Parodien *M i k k e l* og *M a l e n e*

21de

Ieg gennemløb Øhlenslægers Digte hvoraf en Del behagede Mig, men naar Han kalder den som meyer, en Meyerske, bruger *s v a m* for *s v ø m m e d e*, lader Æteren lufte inde i Norges Klipper, og mere saadant, da synes Mig Han mangler den Korrekthed Man kan fordre af Ham, som i sin Fortale erklærer Han af Samlingen har bortfeyet alt Ubetydeligt. – ||

***

- 4 r Af denne Bedømmelses Sammenhæng at slutte maae den være skreven ligesaa ilfærdig som Bogen blev læst, thi fordi der findes Ukorrektheder, følger jo ikke at noget Samlingens Stykke er ubetydeligt!

Ieg har ey siden læst Bogen og ved altsaa ey hvad min Mening vilde være nu, da Ieg betragter Poesien fra en noget høyere Synspunkt end 1802.

***

1803 | 28 Ian | 25de Marts

Det galante Saksen

En Bog der er saare uinteressant da den |dels| indeholder lutter hyppede Elskovs Handeler, der for Læseren ere saare ensformige, og |dels| da selv disse ere fremsatte i et saa forkludret og knud-
 4 v ret Sprog, at Man ey allene behøver en god Porsjon Taal-||mo-
 dighed, men ogsaa en Sindsstemning der hindrer al Tænksomhed for ey ved første Øyekast at smide den under Bordet –

30te

Todes Visesamling

Uagtet den gode Fordom hvormed Ieg læste dem morede de Mig dog ikke synderlig. Dette kom maaske dels af at mine Begreber om Poesi ere blevne saa saare forplumrede paa Steffenses Kollegium – over Goethes Poesier – dels deraf at Ieg nylig havde læst – uden Tvivl i Rahbeks Tilskuer / 92 / at Ordspil ogsaa høre til falsk Vittighed, og Ieg nu just traf paa et Sted hvor Tode mener at General Laudon – Talen er om den ottomanniske Port – snart tar den paa Skuldren

For efter Broder Samsons Skik

Den ganske bort at bære . . . ||

5 r Skulde dette virkelig være mere end Ordspil?

***

Ney saamen er det ey hverken mer eller mindre, men hvad Ieg taler om Steffens har ingensteds hjemme; thi stor er Forskellen paa Poesi, og Visemageri

***

5te April

Skinnet bedrager

Denne Ikkeroman har mit hele Bifald, og især interesserede dens sidste Del Mig, ey som om den første ikke gjorde det, men mod den havde Ieg trende Ting: 1) Synes det mig underligt hvorledes Helten kan give sig et forkert Navn hos Doktoren der jo ved

Brevet – Anbefalingsbrevet fra Præsten – maae være underrettet om hans sande Navn, og dette anser Ieg for en Inkonsekvens, der synes at vise, det er ikke blot Spøg naar Iunger i anden ||
 5 v Del siger „at Han ikke gider læse sin Roman igennem.

2) Helten forekommer Mig alt for dum, da Han ey engang en Maaned før Marianes Nedkomst kan mærke at Hun er mer end temmelig langt henne at Ieg ey skal tale om Han jo let endog før Brylluppet maatte i en fortrolig Stilling have opdaget en mer end naturlig Fedme hos et Fruentimmer der kun havde 4 Maaneder tilbage, og som desuden før havde været paa den Galey. –

★

3) (1805) Ieg maae her sige om Mig selv som Wessel kvæder Gud ved hvor han tog al den Ramse fra Ieg har rent glemt den salig Bog –

★

Den Tirade – pag 125 2. Del – „Er det ikke ret forelsket saa forstaaer Ieg det ikke. Ieg vil være dødsens om deri findes for
 6 r Hvid sund Menneskeforstand“ behagede Mig || meget, ventelig fordi Ieg troede heri at spore en vis Harmoni mellem Forfatterens og mit *videtur* om Elskov at den nemlig er et Foster af en forvildet Fantasi. –

(1805)

Om Iunger har havt den Tro, og er død salig i samme, ved Ieg ey, men at den hos Mig er udfeyet det ved Ieg. Ventelig kommer det deraf at Ieg selv er – desværre for Mig! – bleven forelsket lige til Øre|re|rne uden dog at kun|de|ne tilstaae min Fantasi har der havt saa synderlig at gøre. – At derimod i min Kærlighed ey findes saare megen almindelig Menneskeforstand, men Ieg appellerer til et høyere Forum, og siger med Steffens „bortfey al Liv al Fölelse af Iorden, og da bliver Forstandens faste men *nögne* Klippegrund tilbage“

★★★

Katastrofen har just ikke ganske mit Bifald, thi at Skarlotten ||
 6 v skal være saa aldeles ren, kan Ieg ikke faae i mit Hoved. –

13

Ieg læste en Komedie af Schrøder kaldet „Velgørenhed giver Renter“. – Stykkets moralske Tendents ligger netop i Titelen, og synes Mig ey at være den bedste, thi det bliver dog stedse en uren Bevæggrund til Dyden, at pege hen paa dens Belønning. –

(1805)

Ieg maa dengang havt Hovedet ret fuldproppet af Theologi, siden Ieg saaledes fordrer at en Komedie bestemt skal slutte i en af den kantiske Dydelæres Falser. – Neppe havde Ieg dengang noget tydeligt Begreb om det Væsenlige ved en Komedie, og dog havde Ieg alt skrevet en om ikke halvanden –

Risum teneatis amici! ||

***

7 r

Iuni 2.

Wilhelm |W| Meysters Læreaar

Denne hele Roman har interesseret Mig meget, dog især dens sidste Del. |En| – E n s k ø n S j e l s B e k e n d e l s e r var hvad Ieg mindst morede Mig med, og som Ieg mindst gad tænkt over. Har Ieg ingen anden Nytte havt af Steffenses Kollegium – over Göethes Poesier – maae Ieg dog takke ham for denne behagelige Lektyre. –

(1805)

Ia, Ieg har havt saare megen Nytte af hint Kollegium, om ey straks, da Ieg manglede Tid til at begrunde det, saa dog siden, ey blot for det meget deri indeholdne Gode, som især fordi det lærte Mig i Æstetiken at gaae frem paa samme Maade som i Theologien. Aldrig nemlig at erkende nogen Autoritet, vel have Agt 7 v for || Andres Meninger, men dog stedse tænke selv, thi denne fra enhver Formel fjernede Frihed, er det eneste som kan danne sand Smag.

***

13.

Suhms Dannemarks Historie

4 Del.

Om Magnus Godes Gesandtskab til Danmark efter Hardeknuds Død kvad Arnor Iarlaskald saalunde „Med herlig Veltalenhed blev Iarlenes Herre begavet. Alt hvad Rovdyrenes Føder talte, opfyldet blev, da Kongen sig færdig sagde, enten at døe med en Il, og under Ravnens Klør falde i haarden Strid, eller Danmark vinde“ – Hans første Tog er besjunget af Thjodolf Skald. Hans Skib hed Visunden eller Uroksen som Oluf Hellige havde ladet bygge – ||

87 Da Magnus gjorde Svend Estridsøn til Dannemarks Iarl, sagde den bekendte Eynar „of Iarl, of Iarl fostri!“ Dertil svarede Magnus „meget uforstandig holde I Mig at være i de fleste Ting, Nogle ere Eder for store, andre for smaa til Iarler“.

Om Svends og Magnus's Forening kvæder Thjodolf i saa Maade „Svend Ulfen var øster i Elven, og store Løfter gav, Sven nu lagde Hænder paa Skrinet, der Han svor Skaaningnes Konge. Olafs Søn Hannem Eden forelæste. Dette Forbund kortere, end vel sig burde, stod.

1805

× Nu følger nogle flere Viser, men da Ieg nu kendt med Islændernes originale Sange ey længere har Lyst at samhobe alle hvilkesomhelst Oversættelser vil Ieg springe dem over ×

Magnus vandt i Slaget med Sven under Ærø 1043. – Om samme 16 Aars Slag ved Aarhus kvad Thjodolf ret || net –

Sidst i Desember traf Magnus Sven ved Höfn – det er Köbenhavn – og er det første Gang denne Stad – da kun en Havn med nogle Fiskehytter – nævnes i Historien.

★

Om Edgitha Edvard hin Helliges – i det mindste af ham – urörte Kone, |–| haves følgende Vers:

Sicut spina rosam, genuit Godvinus Edgitham

★

Om Magnuses Fremfærd paa Falster 1044 kvad Arnor saalunde:
 Hin eneraadende Herre ey karrigt vederlagde de Danske Deres
 Svig. Den modige Konge nedstyrkede Falsters Mænd. Han, den
 Unge opdyngede for Ørne de Slagnes Kroppe. Hirdmænd sagde
 at Kvinderne ey vare Ravnens Föder huld.

★

Da en vis Nordmand krævede Bod af Thorfin Iarl, som sin Bro-
 17 ders || Bane, svarede Denne: underligt tykkes det Mig at Ieg skal
 böde for min Godhed; thi havde Ieg dræbt Dig med, stod Du ey
 nu som min Anklager for Kongen. –

1805.

Dumt er det at Ieg ey har anført hin Mands Navn, thi, skønt
 Ieg siden erindrer at have læst Tildragelsen udførlig i Orkneyinga
 Saga, husker Ieg dog ey Navnet –

★

14.

Thorkel Geyses Döttre bleve |10448| 1048 fangne af Harald
 Haardraade, og derover kvad en Skald – Maaske Bölver som har
 besjunget dette Tog – saa. Danske Söboers Möer til Skibenes
 Anker skare Ringe af Ost. Denne Morgen mangen Mö – Faa göre
 Spot deraf – vældig Iernkrog saae Kongens Skibe holde.

Sven Estridsøn havde engang – omtrent 1053 – i Sinde at reyse
 18 til Rom, men hindredes, og sendte i sit Sted, en || Papegoye, der
 kunde sige „*ad Papam vado*“ og „*Papa Leo*“

Ventelig har Svend som fornuftig Mand tænkt, at en Papegöye
 var i Rom det bedst antagne Dyr, da det var en saadan, alle den
 hellige Faders sande Børn maatte efterligne. Men, tænkte Han
 det det ikke, vil Ieg sige om Ham som Horneman om |P| Paulus,
 Han burde tænkt det.

Gualtinus – maaske læser Ieg feyl – Mapæus skriver om God-
 win Iarl at Han sendte en ung smuk Mand af sin Slægt til Abbe-
 diet Berkley, og medgav Ham kostbare Ringe, Belter, og deslige,
 for at Han dermed skulde besnære Abbedissen og flere Nonner.
 Dette lykkedes kun alt for vel; thi Manges Korset blev snart for

19 snever, og || nu angav Godvin Uterligheden for Kongen, fik Dem udjagede, og tilegnede Sig Klosteret –

Er dette sandt, da kan Man ey nægte at Planen var ondskafuld; men ligesaavist er det, at en saadan Plan kun lod sig udføre hos slige Kristi Brude, der ey ganske havde forsaget Verden, og derfor vare bedst tjente med, atter at komme ud og sørge for dens Formerelse.

En Stump af Sven Estridsøns Moral

Hvad Du end har at gøre, gak aldrig ud af Kirken för Messen er til Ende!

Troe aldrig en liden og rödskægget Mand!

Vorder Du saa vred, at Du vil dræbe en Anden da læs et „*Pater Noster*“ til Gud Faders Ære! Standser Vreden end ey, da læs et
20 Ditto til Gud|s| Söns, og om behöves, et til || den Helligaands!
Men sætter Vreden |sid| sig end ikke, da behöves Guds særdeles Beskærmelse.

Mester Herman – *si fas est parva componere magnis* – talte til 20 naar Han blev vred.

|23|

Addisons Spektator 2 Dele

Første Stump 23de Iuni

Ieg antegner følgende Sted, enten fordi det passer paa vor Tid, eller fordi Ieg ingen egenlig Musikynder er.

„|Musik| Musik er i sig selv en yndig Moro, men bliver den saaledes Eneherre over vort Øre at Vi hindres fra at laane det til noget – Addison föyer ligesaalidt som Ieg Ordet A n d e t til – Klogt og fornuftigt; lykkes det den at fjerne de ædle Konster og
21 skønne Viden-||skaber, der dog have langt mere Kraft til at hæve Mennesket, fra os, da er Ieg fuldkommen enig med Plato, som forviste den af sin Stat“

Ey nægter Addison Musiken Kraft til öyebliklig at hæve Sjelen; thi derved vilde Han borttaget den eneste fornuftige Tendents – om en saadan gives – den ædle Spillekonst har, men reducerer blot Hævekraften – som Ret er – til et *Minimum*.

★

1805.

Siden hin Tid har Ieg saavel heri som i det meste andet forandret mine Tanker. Ey som om Ieg nu ikke længere loe hjertelig over Musikens dumme Forgudere af begge Kön, der stræbe at undskylde sin Ikkesands for de mange Skønheders Natur, og en med samme i Haand gaaende Kunst har frembragt og frembragt og frembringer, med en høy udelt Sands for de modulerede Toner. ||

- 22 Ey som om Ieg nu for andet en Spøg lovsynger hine Klubber om hvilke Bruun saa træffende panegyrisk-satyrisk siger at Han har set dem

----- spire
 Frem til hver en Alders Gavn;
 Folket danne, Byen sire,
 Ia hvis pure blotte Navn
 Gav saa musikalsk en Lyd,
 At det vakte Alt til Fryd.

Ney disse med alle deres harmoniske, og uharmoniske Konserter kunde det aldrig falde Mig ind at bivaane, uden engang for at se Möyen hine kolde, ved alt – mer end udvortes Flitter – Skønt gabende Köbenhavnerinder anvende for at lade, som De henreves af de – ofte saare utryllende – Lyde, Moden byder Dem hylde. ||

- 23 Ey som om Ieg nu henrykkedes af de bisarre Komposisjoner hvori Konsten bestaaer i Overdøvelse, eller af en forgudet Sangerindes rallende Triller. – Ney alt Sligt hensætter Mig i den pinlige Stilling uophørlig at gabe uden Ro til at tænke eller sove.

Men Ieg har læst Kofods smukke Bog om Musikens Indflydelse paa Mennesket og deraf lært mange dens veldædige Virkninger; Ieg har ved lidt nöyere Tænken fundet, at dens Hylding aldrig kan slappe eller svække Følelsen for de øvrige Smagens værdige Genstande, men at – naar saa synes, er det en blot Illusjon, fremstaaende ved at Individet af en eller anden Aarsag hykler en |Int| ufølt Interesse. Thi hvorlunde skulde Den der trylles af Musiken i

- 24 sin naturlige ædle Skikkelse, da nemlig || naar den enten fremtræner i festlig Dragt, og med Høytidelighedens langsomme Fjed by-

der Os ahne en høyere Væren, en sig udtalende Guddom; eller naar den med Blidhedens indtagende Aasyn tolker Hjertets Længsler, de milde kærlige Følelser og deres vemodblandede Fryd; eller naar den, hyllet i Grasiens Klædemon og prydet med Krandsen af Spøgens uvisnende Roser, byder Alt blomstre |sig| trindt sig, og nøder os til at aabne vort hele Væsen for den letsvævende Glædens Gudinde – eller overalt naar den viser sig i en af de tusende vekslende Gestalter |Natu h| hvortil Naturens gavmilde Aand lagde Stof i dens Lyde. – Hvorlunde kan vel Den der henrives af |Sli|

25 slig Musik, haane || eller ringeagte dens yndige Systre |!| de bildende Konster og skønne Videnskaber? Hvad er vel det, som styrer Malerens Pensel naar den |gaa| mere end slavisk efterligne en Genstand, naar den frembringer en Rafaels af Liv og Lys vrimlende |M| Figurer, naar den, laanende de mest ophøvede Træk der enkelte findes spredte hos Naturens synlige |Pro| Skabelser, giver dem Glands fra en høyere kun ahnet Existens, og byder ved et „Bliv“ af alt dette Enkelte et Helt fremstaae der lader alt Jordens Skuen <?> bag |s| sig og peger hen til en ædlere lysere Fremtid? Hvad var det som fordem indgød |Grækernes| de Græske Bildhuggeres døde Meysel hin overvættes Kraft, der af-

26 prægede paa hine kolossale || Figurer, dem Vi end efter Aartusinder maae beundre uden at kunne mer end efterabe dem, i hvilke vort skærpede Øye skuer en betydningsfuldere svunden Epoke Guderne Alder? Hvad er det som besjæler Digteren? som løsriver ham fra alt det Usle, alt det Hverdags der omringer ham, og hæver ham til høyere Egne, hvorfra Han nedsender os sine tryllende Syner? Hvad vel, uden hin Glimt af Guddommen – Poesien, den rene Naturens Anskuelse? Men er det ikke ogsaa dens Tryllestav der ved sagte Berøring fremkalder Strængenes harmoniske Bæven, |inden| der svunget over Fløyten indaander den en renere Luft; ||

27 der byder Baandet | | som synes at fængsle vor Tunge til de jordiske Omgivelser, briste, saa den løst kan fremnynne | | de | | søde klingende Toner.

|Io|

Resultatet vorder da, at Hver den som fik Naturens høyere

Sands vil finde den tolket gennem Øye og Øre som gennem de indre Organer. Vil betragte den som et Helt, uden af Konstens vilkaarlige Adskillelser at lade sig vildlede, og anse det for et Eget

| | som kun er en del af det Hele –

Dog Sandheden tro maae Ieg tilstaae det er ey blot ved nöyere Tænken Ieg kom did, ney, min egen Sands for Menneskets höyere slumrede næsten stedse og vaagnede kun stundum halv i Lytten til Luftsangernes Kvad – Ieg troede at mangle Smag for Musiken, 28 fordi Ieg samblandede den med |sine| hine || vanskabte Karrikaturer som falskelig bare dens Navn. – Men Palmine af min glædeløse Drøm vaktet Ieg ved din rene ukonstlede Stemme. Da hver din Tone trængte sig til mit Væsens Inderste, og langt fra at svække min Sands for Naturens Ynder blev |dens| en glandsfuld Punkt i dens Krone|,| og fremkaldte Enhed og Samklang i alle mine Følelser da lærte Ieg kraftigere end tusinde Beviser, at Musiken forædler Livet, formindsker Sorgen, og gør selv Glæden gladere. – Fast er min Overbevisning men end fastere, mere omfattende vilde den været hvis Ieg i tidligere Dage havde nydt den 29 Lykke at trylles af Harmonien mellem din Sangs Toner || og Siterens Lyde. –

Dog tilfreds med min Lod |bortjager Ieg| / vilde Ieg / <bortjage> hver Klage, naar kun ey en umild Skebne bød Mig lukke Øret for -----

***

„For nærværende Tid – bliver Addison ved – er vort |b| B e g r e b om Musik saa vaklende, at Vi ey selv vide hvordan den skal være for at behage Os. Dog faaer i Almindelighed enhver vort Bifald, naar den kun ikke er engelsk.“

Naar Ieg blot forandrer Ordet e n g e l s k til d a n s k kan Ieg nok med Föye bruge Kilians Ord „Ligesaa hos os“. Der kommer en tysk Bierfidler, som har Uforskammenhed nok til at avertere et mageløst Konsert. Vi flyve derhen i Skokketal, og finde det virkelig saaledes, til en anden Darausens Virtuoso fortræn- 30 ger den Förste. Naar nu disse Alkonstnere; men som || af alle

Konster bedst og ofte ene forstaae den | | at tømme Narres Punge og fylde dem atter med Vind, med fyldte Lommer vende os Ryggen og raabe Ihr dumme Dänen, da sige Vi meget beskedent „De har Ret“, stod Danmark end 1000 Aar faaer det dog ey een indfødt Mand værdig til mer end i dybeste Underdanighed at anhøre hine Orfeuser og betale Dem godt. Ia Vi ere endda glade naar De bæere Os med et sporsk Smil – thi – tænke Vi – et Smil er dog et Smil, og er det ikke allerede mere end Vi kunne forlange af en Mand, der *per varios casus, per tot discrimina* har foretaget sig en Reyse fra sit Paradis til vort Grönland, og det blot i den
 31 menneskekærlige Hensigt – der kun kan | | avles hos en Tysker – at efter Evne forfine og slibe vor Smag, og – det følger af sig selv – tillige lære Os at skønne paa Fortjeneste –

(1805)

At Ovenstaaende er skrevet af et Menneske, der til Bærmen havde indsuet det brunheybergske Sindelaug mod Germanerne, er klart. Vist nok har Ieg nu mere rensede Begreber om Nasjonalhad end i hin Tid; men at Vi foretrække alt Fremmet, og at mange især Thules Sønner benytte sig af denne vor falske Beskedenhed, bliver dog – Gid ey en evig!!! – Sandhed.

Paa min Reyse hid, havde Ieg selv Leylighed til at iagttage en saadan hjemvendende Virtuos, og haaber at have bemærket det i min Dagbog. – | |

★

32

Juni 25

Nok en Stump.

„Ieg har stedse mærket at Fruentimmerne langt snarere støde sig over almindelige Beskyldninger frembragte mod Deres Køn, end Vi Mandfolk i lignende Tilfælde | – | om det kommer af at De ere mere ömme over deres Ære end Vi, eller af andre Aarsager, er Mig ubekendt“.

Om Addison er den Første der har fremsat denne Bemærkning – thi gjort er den sikkert før Syndfloden – ved Ieg ey; men den Sidste er han ey. Blandt Andre erindrer Ieg i Gynealogiens 12te

Del at have læst samme og dens Autor søger – *ni fallor* – Grunden i det smukke Køns grændseløse Forfængelighed.

33 Skal Ieg sige min Mening, da synes Mig det netop beviser Vi ere || mere forfængelige end Kvinderne i dette stykke; thi Vi holde Os selv for Undtagelser, og denne Sjels Høyhed (?) mangle De. –

(1805)

Ey ved Ieg ret om min Anmærkning skal være Alvor eller Ironi. For det første taler Tonen; men for det andet min vanlige Maner i hin Tid Ieg fuskede paa Satiren. – Imidlertid har Ieg siden raadspurgt |mere| flere fornuftige Kvinder desangaaende, og da De enstemmig have erklæret min Anmærkning for ren og klar Sandhed, maae det vel saa være. –

★

„Naar en Stat har mange Læger, bliver den fattig paa Folk. William Temple havde ondt ved at gætte Aarsagen hvi de nordiske Bikuber, nu ey give saa store Sværme af Sig som i gamle Dage, ||
34 og oversvømmede Verden med Goter og Vender; men havde denne berømmelige Skribent lagt Mærke til at Ingen af Thors og Odins Undersaatte lagde sig efter Medisinen, da denne Videnskab derimod nu er i fuld Flor i Norden; kunde Han løst Gaa den langt bedre end Han har. Dette Selskab af Mennesker i vort Fødeland, – ogsaa i vort – maae beskrives som den britanniske Hær i Sæsars Tid, nogle af den strede paa Vogne, andre til Fods. Slaaer imidlertid Infanteriet ey saa mange ihjel som Kavalleriet, da er Aarsagen at De ey til Fods kunne komme saa hastig om i Staden, følgelig ey i saa kort Tid bestride saameget Arbejde. Foruden disse regulære Tropper, ere der ogsaa Frikore som streyfe
35 omkring, og skønt ey rigtig hvervede og indskrevne, vide || De dog at foretage Radikalkure med Dem, som komme under Deres Hand.“

I Danmark have Vi ægte medisinsk Kavalleri, thi Ieg har selv set en Doktor ride omkring til sine Pasienter, og – Ieg nægter ey min Skrøbelighed men blues ved den – skønt hans Hest havde fire Ben, ansaae Ieg den for Helhesten.

„Addison er ikke af Steffenses Mening om Sokrats Forhold til Aristofanes hvem Han ey blot sætter i Klasse med Kalilin og Kvillet men endog med Aratin Kongernes Svøbe“

Stavo ben, ma per star meglio, sto qvi

Dette blev sat som Gravskrift over en Italiener af en sygelig Natur ventelig en Saadan i hvem Poesien fødtes eller døde – Addison siger Hint er uoversætteligt; men Kraft vover dog at give det saaledes: ||

36 „Ieg befandt mig vel, men fordi Ieg vilde finde Mig bedre, befinder Ieg Mig her – af No 25“

(1805)

Min Formodning om den poetiske Sygelighed, synes saare slet grundet, da Addison bragtes til Erindring om Italieneren, ved |b| Brev fra en Mand der tillæste sig alle L e g e m s Sygdomme, og end ey fandt sig beroliget ved den sanktoriske Vægtstols Udsagn, at Han bestandig balancerede med omtrent 200 Punds Vægt. –

★

No 26

pranger med dette skønne horatsiske Sted

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas

Regumque turres. O beate Sexti!

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

Iam te premet nox, fabulæque manes

Et domus exilis Plutonis – – – – ||

37 Ieg tænker det saa paa Dansk

Med lige snare Fjed den blege Død sig nærmer

Til Armes Hytter og til Kongernes Palladser.

O! Livets tynde Bog, Du lykkelige Sextus

En Skranke byder os for varsomt Haab at sætte

Fluks Du omringes af de natlig mørke Skygger

Og Plutos trange Bo – – – –

Dette Nummer handler om Begravelserne i Vestminster Abbedi. Han taler om de alvorlige Tanker, der opstaae ved et sligt Skue; men anmærker med Rette |en| leende endel epitafiske Unoder. „De fleste Epitafier – siger Han – indeholdt intet om den Døde, uden hans Fødsels og Døds Dag. Ieg kunde ikke anse disse Levnetsregistre, hvad heller De vare paa Metal eller Marmor, for andet end Satirer over de Døde“. –

En lige stor, om ey større Satire, forekommer det Mig være, 38 naar over en Adelsmands Grav Intet sees || uden en Snes Ahner, thi det synes at vise, den hele Slægt kun blev til, for at skaffe hver dens Lem een Ahne mer paa sin Ligsten. –

„Nogle af dem – *Epitaphierne* – vare sirede med saadanne overdrevne Lovtaler, at de Døde – hvis De finge Kundskab derom – vilde skamme sig“.

„Andre derimod vare saa beskedne, at De roste Deres Døde paa Hebraisk eller Græsk, hvilke maaske forstaaes engang om Aaret“.

Paa disse Sprog burde alle adelige og uadelige Dosmeres Gravskrifter være, ligesom alle krigførende Magters officielle Beretninger om Feldtslag; thi da kunde de Fleste som læste dem have godt – le – deraf –

(1805)

39 Min Tænkraft maae siden 1803 || være bleven meget sløv. I det mindste kan Ieg nu ikke se det Træffende Satiriske, der dog nok skal ligge i min Anmærkning. Ia for rent ud at bekende min Svaghed, Ieg synes nu at finde bestemte Modsigelser deri; thi dels vilde jo kun Faa kunne endog blot læse slige Beretninger, og selv disse Faa som ey forstode dem, havde jo ingen Aarsag til at le, med mindre det skulde være af Dem selv.

Forresten kan Ieg ikke andet end gentage mit Forslag | |; men af en ganske anden Grund, fordi Sligt nemlig fra „Dosmeres“ Frænders og Fyrsternes Side viste mere Agtelse for det store Publikum. Thi det var en taus Tilstaaelse af Følgende: „Da Vi ey kunne forlade den fra Fædrene arvede Skik at udbasune vore Frænders ufortjente Ros, og vore Heltes ugjorte Heltegerninger,

40 baade || for Vedkommendes Skyld, og for at betrygge os samme Ret i lignende Tilfælde; saa vilde Vi dog ikke at Nogen som har vigtigere Forretninger, skal spille sin Tid med at læse Sligt, men overlade det til de Lærde for at give Dem Stof til Kiv om Ordene og deres Samføyning.“

★

No 27 – om Ensomhed –

(1805)

Dette Stykke finder Ieg nu saare skønt; fordi det har mere subjektiv Interesse for Mig end fordum, og Ieg vil derfor ikke nøyes med – som i min Dagbog – at udskrive een enkelt Frase. –

Det begynder med et horatsisk Motto som siger – blant mere – at den Tid Vi lade gaee ubrugt hen for Udførelsen af en – fornuftig Beslutning, maae kaldes lang og kedsom som Natten for
41 den af sin Elskede skuffede Elsker, og Dagen || for Daglønneren – eller maaske rettere Hovarbeyderen. –

27de Iuli 1805

Der gives neppe noget |Menne| tænkende Menneske som jo ønskede sig befriet fra sine Lidenskaber|ne|s trykkende Aag og hensat i en Stilling der passer med hans fornuftige Ønsker; men Kraften til at rive sig løs, fattes, og dens Fremskaffelse var stedse et Problem. Men hvorfor kunne Vi ikke – selv i Verdens Vrimmel – vænne os fra de fornuftstridige Ting vort Hjerter hænger ved? Hvorfor ville Vi endelig tage ordenlig Afsked med dem, hvorved Vi gøre vor Skilsmisse umulig? |thi|

„Statsmanden har altid et Værk endnu og derpaa beslutter Han at sige Ærgerrigheden „god Nat“. Den Forelskede beslutter at tage i det mindste Afsked fra sin Elskede paa en høflig Maade. Men den Ærgerrige
42 bliver dog hvert Øjeblik indviklet i nye Forretninger || og den Forelskede ser stedse ny Elskværdigheder hos den Person Han indbildte sig at kunne forlade. Det er derfor en narrisk Indbild-

ning at Vi love os selv Forandring i vort Forhold, ved at skifte Blivested thi de samme Lidenskaber følge os allevegne, indtil de blive overvundne"

Hvor sandt er ikke dette? og hvor træffende har ikke Addison her ogsaa skildret min Stilling? Drivend omkring paa det uhyre Hav af dristige Ønsker, og grundløse Planer, er Ieg stedse en Bold for dets |brusende| Bølger. Snart rulle De mig sagte hen mod en smilende Strandbred, hvor mit Haabs skønneste Blomster spire med de mest vekslende Farver. Mit Øye blændes, Ieg troer Mig i Lykkens Havn og vover at udstrække min Haand efter de || tryllende, ligesom vinkende, Genstande. Men Ak! et Uhyre hæver sig mellem Mig og dem, skjuler dem for mit søgende Blik, og dets Aande oprører Bølgerne som den haarde Nordvind. Nu drives Ieg gennem Bjerge og Afgrunde til Fortvivlelsens nøgne Klipper, hvor intet Grønt fryder Øyet, ingen Sang Øret der kun døves af Stormes rædsomme Susen, i Samklang med Vandtaarnenes dundrende Brag mod den haarde Stenmasse – O da føler Ieg mig den Ulykkeligste af alle Dødelige. Ieg fristes til <at> nedhvirvle Mig i Afgrundene som paa begge Sider synes at kalde. Og har end min Aand Kraft nok til i sligt et Øyeblik at holde sig opreyst; sværger den end evig at glemme |Synet af de| hine
44 forførende Syner; O hvad || nytter det? Ey før tier Stormen og mild Luftning atter indbyder Mig til hin med troldrig Kraft tiltrækkende Bredde, end Ieg villig følger, og gentager saaledes i bestandig Veksel de rystende Scener, ak! vel – dog gid ikke!!! – saalænge til moralsk eller fysisk Død gør Mig ufølsom mod slige Indvirkninger –

Ey som ganske upassende Kommentar vil Ieg af samme No tilføye en Brevstump fra en Mand der saaledes vaklede mellem Svaghed og gode Forsætter

„De |I har| forestillede Mig min daarlige Levemaade men skildrede Mig den saaledes, at Ieg kunde se De elskede Mig. Ellers vilde Ieg ey saa lydende Deres Bud, aabne Dem mit Hjerte, som Ieg nu gør.“

[To blade udrevne.]

49 hvor Han igen kommer i Knibe og bliver tilsidst trængt bort. De livligste og højeste Fornøjelser vise sig blot for Os som de forbi-flyvende Heste i et Øjeblik, og neppe levnes et Spor tilbage i Sjelen. At Frihed og Lighed blot kunne nydes i Galskabens Tummel, og at den største Glæde kun er stegen paa sit højeste, da naar den trænger sig ganske tæt hen i Faren, og Lysten nyder ængstelig søde Fornemmelse i Nærheden. Vi ønske at Enhver med Os – da Livet dog i det Hele bliver som det romerske Karneval uoverskueligt, unydeligt og betænkeligt – maa, ved dette ubekymrede Maskeselskab blive mindet om Vigtigheden af en-

50 hver || enkelt ofte ringe synende Livsnydelse. –

Ieg har i lang Tid ej læst noget med den Fornøjelse som dette.

Lignelsen mellem Karnevalet og Livet synes Mig saa simpel og dog saa træffende, saa hverdags og dog saa ny, saa alvorlig og dog saa glædfuld, saa vekslende og dog saa harmonisk, saa legemlig og dog saa aandhævende, saa svulstfri og dog saa malende, at Han som har mindste Sands for hvad der ved ukonstlet Skønhed brender sig lige sikker Vej til Forstand og Hjerte, maa erklære det for det mest anskuelige Billede Livet kan give over

51 Livet, finde sin Barm || sammenpresset og hævet af saamange sig selv afbrydende og sig selv formende, lyse og dog ved Billedsløret saa skønt tilhyllede Følelser, at Han endogsaa vil takke den ækkelste og mest væmmelige Beskrivelse over Livet, fordi den, Ieg vil ikke sige fornyer – thi hvo kan glemme sligt – men forstærker Erindringen om de faa, men tilstrækkelige Penselstrøg, der lode ham skue det hele Alts Tilværelses Epoke, gennemvævet med de mest betydningsfulde Karakterer af rent Lys og mørknende Skygge. Under denne se Vi et i det Hele udtryks-

52 fuldt, men i det Enkelte || betydningsløst Kaos! og ved hint skelne Vi Individernes selvstændige og dog saa afhængige Tilværelse og Med –

(1805.)

Uden at miskende den virkelig høje Tendents der kan lægges i hin Sammenligning, og uden just at ville fradømme mine egne yttrede Tanker alt retmæssigt Krav paa Sandhed; kan Ieg dog ej

andet end le hjertelig over min Lovtale, og det |baade med| med Hensyn baade paa dens underlig tilskaarne Klædning, og Tiden som frembragte den. Det Hele forekommer Mig saa fordrings-
 53 fuldt || og dog saa værdløst, saa stortalende og dog saa fynd-
 løst, saa antithesjagende og dog saa sammenmænget, med saa megen Krav paa Nyhed og Originalitet, og dog hel gennemvævet med laante og stjtaalne Ord og Vendinger, at Ieg neppe kunde tilgive Mig selv Produksjonen, dersom Ieg ej indsaa det var |en nødvendig| en Frugt der nødvendig maatte fremspire i hin Aars-
 tid|t| af mit Liv. –

Ieg havde hørt Steffens og halv forstaaet | | Ham, Ieg syntes det var Løjer at skrive Noget Man ej saa let skulde løbe med og troede at ligne ham naar Ieg var ligesaa utydelig.

54 Altsaa en sand Abekattestreg || som det ej er værdt at spilde en Draabe Blæk mere paa. –

August 1te

I Olaf Trygvasons Saga – Renhjelm's Udgave pag. 59 og 60 – fortælles, at da Hagen Iarl, efter sit Tog mod Kejseren drog hjem, gik Han op i Gotland og nedbrød et stort Afgudstempel, hvorføre Ottar Iarl lod ham erklære fredløs som Kirkerøver.

Snorro fortæller derimod, at Hagen stred mod Ottar, dræbte ham, og fortsatte sin Rejse med væbnet Haand gennem Gotland; men taler intet om Templets Nedbrydelse. –

Renhjelm antager Sagaens Efterretning for den sande, og anfører isteden for Bevis Følgende: „dersom Ottar faldt, hvorledes kunde Han da siden erklære Hagen fredløs?“

55 I Sandhed, et meget naivt Spørgs-||maal der forudsætter at Snorro havde fortalt begge Dele –

Uden at ville besvare det ikke tunge Spørgsmaal, hvilken Forfatter der i det Hele er mest troværdig vil Ieg blot drøfte denne isole<re>de Fortælling. –

Snorros har al Sandsynligheden for sig thi

1) synes det underligt, at den samme Hagen der som snarest skilte sig ved de ham paanødte kristne Præster, og lod i Norge

de nedrevne Gudehuse atter opbygge, skulde forstyrre et Tempel i Gotland, der sikkert ej var indviet til hvide Krist. –

2) Hvad vil det sige at en gotlandsk Iarl erklærede Norges mægtige Hersker for fredløs?

(1806)

Endnu vidtløftigere havde Ieg bevist hvad der ej behøver Bevis, at nemlig Sagaens Fortælling er uefterrettelig, og at Renhjeml har hyldet den af falsk Patriotisme. – ||

★

56 Hvorledes Renhjeml kan i sine Noter til 15de Kap. sige, at Sakso har „Iomsborgerne herjede paa Hagen efter Svens Befaling“, ved Ieg ikke thi Sakso siger det var efter Haralds, hvilket endogsaa staar i den Spalte Hin har ladet aftrykke. – Trykfejl er det ej da Han siden udraaber *Qvi potuit Sveno etc*, det maa da enten være Uagtsomhed, eller et polemisk Kneb. –

(1806)

Ieg vil her udelade en hel Del som kun vidner om Ieg, isteden for at passe min nødtørftige Theologi har læst Bogen, og end mere dens usle Noter med ufortjent Opmærksomhed, og blot anføre en Oversættelse af nogle Vers om Svolderslaget. –

Halfred kvad

I Hobetal flyde de Kæmper fra Strid
Men Konningen stod som en Klippe ||
57 Saa saare fremskred hans krigerske Id,
O Ve at ham Lykken mon glippe.
O Ve! at Vi tabte den Høvding saa stor
Hvis Ros kun med Verden faar Ende
Han stred med den Jarl som vældig fremfor
Og dertil med Konninger tvende.

(1806)

Dette er uidentvilt en meget upassende *Bessermaehen*, og hvad Stykket har vundet i Rim, har det sikkert tabt i Aand –

★

Skule Thorstensen kvad omtrent saalunde. –

Ieg ikkun var en Ungersvend
 Da Ieg var med at følge
 Hin Konning ikke Frisers Ven
 Hen ad den falske Bølge

Og der Vi kom til Svolders Sund
 Da hørtes Lurens Torden
 Og Ekko lød fra Havets Bund
 Og fyldte hele Norden. ||

58 De Pile fløj, og Sværde klang
 Da kløvedes de Skjolde.
 De Ravne kvad en Minnesang
 For Kæmperne saa bolde.

Ej ved Ieg selv hvordan Ieg kom
 Af Striden, thi de Spyde
 Sig stedse trindt Mig hvirvled' om,
 Og monne Døden byde.

Nu Ieg en Gubbe er og graae
 Det som I alle vide
 I Hildurs Lege tit Ieg saa
 De |Helt| djærve Helte stride

Og tit Ieg stod for Fjenders Sværd
 Og aldrig var Ieg bange
 Men ej Ieg saa slig Heltefærd
 Som hist paa Ormen lange

(1806)

Denne Oversættelse har baade heldige og uheldige Steder, dog
 flest af de sidste. – ||

★

Det var Thorkel Nefja den vældige Mand,
Saa kraftig Han løftede Sværdet,
Og huggede med det (Ieg siger for Sand.)
Som om det i Nastrond var hærdet.

Og dundrende Iernet paa Hjelmene lød
Da segnede Sverriges Svende.
Og Bølgen den vorder som Skarlagen rød
Sligt volder hin Konningers Frænde.

Men der Han nu saa at hin Trane saa stor
Var vundet med Ormene baade
Langt hellere Havet at friste han svor
End trøste paa Fjendernes Naade.

Fra Borde Han væbnet i Søen nedsprang
Og svømmed paa blodige Bølge
De Fjender, de tyktes at Vejen var trang,
Og turde den Djærve ej følge –

(1806)

Ogsaa næsten ganske forulykket. ||

★

60 Om den store, vise og manhaftige Hund

Wig

Et Heltedigt

Udi 6 Sange

- 1 Hvorlunde Han snildelig skiller Fæ fra Fæ
- 2 Hans fornemme Herkomst
- 3 Hans Hjortejagt
- 4 Hans Helbredelse
- 5 Hans Heltmod i Kamp med Islænderen
- 6 Hans Endeligt

(1806)

Hertil kunde Man endnu føje

- 7 Hans Opstandelse

★

Hvo som ikke troer at højbemeldte Hund er en episk Sang værd,
 61 behage at efterslaa i tidtnævnte Saga Pag. 53, 63, || 153-54, 188,
 257-58, og er Han da ikke med mig, at dette Bæst fortjente langt
 mer Berømmelse end alle de hidtil bekvædede Helte – Paars end
 ikke undtagen – saa maa enten Han eller Ieg være en Dosmer;
 thi der stander med tydelige Ord pag. 63, at Han havde tvende
 Mænds Vid, som dog vel er mere end, Æneas eller hin tolvar-
 mede Helt, eller den snelfodede Ditto, eller selv den saa berøm-
 melige kallundborgske Høker besad –

(1806)

Her har Ieg, efter mine Tanker ræsonneret saare fornuftigen,
 og Ieg vil blot tilføje et par Ord til ydermere Oplysning. – Man
 ved det gik med Per Paars – hin Heltenes Ypperste – som hans
 Digter siger:

„Den som til Sællandsfar er skabt blir aldrig Iyde.“

Og saa er det gaaet med dem alle, men min Helt derimod skab-
 tes til en Hund og viste de ubdrageligste Prøver paa dobbelt
 Manvid. Sligt og Sligt allene kan være Stoffet til et Epos, thi her
 62 skue Vi en Helt sejrende i en Kamp, hvis Mage || ej kendes –
 Hvad have de andre – saa kaldte – Helte gjort, uden at afpræge
 den indre Kraft Naturen uden deres Medvirkning skænkede, paa
 Massen og de ydre Omgivelser? Min Helt derimod skabt uden
 indvortes Kraft maa først med sin ydre tilkæmpe sig denne, før
 nogen || Yttring er ham mulig –

Uopnaaelig og glandsfuld stander Du da, gudlige Vig! Mig
 synes Ieg ser Dig, hvorledes Du, ledt af din ubdragelige Snud-
 de|,| opsnuser |S.| de skjulte Spor, af Massens usynlige Aand,
 hvorledes Du med din hvasse Tand frarøver ham sin Fornuft sin
 rene og dybe Anskuelse, og træder nu frem, hævet ej blot over
 dine Lige Naturens Løsladte, men selv over dens Frigivne, Men-
 nesket din Herre –

Ia til Verdens sidste Dag skulle Slægterne af Beundring knæle
 63 for din Skygge naar den gennem min svage || Pensel viser sig
 for deres Øje – Men Ieg føler ogsaa, og Klodens Beboere skulle

gysende føle det med Mig, din glandsfulde Sejer var vort uerstattelige Tab, din høje Triumf Tilværelsens mest tragiske Punkt.

I dig døde Poesien, og Gudernes gyldne Tid svandt, I Dig traadte Guddomsspiren Evighedens undergørende Gnister sidste Gang kraftfulde frem. Du var den sidste; som indvortes Kæmpedannelse hæve |dig| de dig over Enkelthedens indskrænkende Lov. —

|Ku| Kun halv fremstod atter din Aand i den uødkelige Paars kun halv i hans Digter, og det er kun en halvdøende Gnist af den hellige Ild som luede i dig, der skimtende frem gennem Asken udmærker Nutidens Største, Naturens reneste Anskuere. —

Majestætisk som den skysøgende Eg stander da din Sarkofag, men ogsaa truende som den, thi faldende knuser den alt, og den er *jam jam cædens*. ||

★

64

15te N o v b r. 1803

Af Addison 2den Del — 171.

Her siteres følgende Sted af Locke

„Ideerne om Gejster eller Spøgelser har virkelig ikke mere at bestille med Mørket end Lyset; men lad kun en narrisk Tjenestepige, indprænte disse adskilte Ideer, som Noget der hører sammen, i et Barns Hoved, og maaske skal Han ikke sin Livstid være i Stand til atter at adskille dem . . . Meget mere, Mørket vil i Fremtiden stedse vække lutter skræksomme Tanker hos ham *etc.*“

Vel siger Steffens at denne Frygt ej kommer af Opdragelsen eller Ammestueventyrer, men af Ideen om det Evige. Ieg tilstaaer, Ieg ikke ved hvad Han mener endogsaa naar Han lægger til, at alle Individuer da flyde i hinanden, og Vi befinde Os ene
65 med det hele Univerts; || thi da vorder jo Universet selv et Individ, og Mig synes Vi ikke da kunne nære nogen anden Frygt end den Vi maatte føle for en Iettegestalt, Vi dels ej have fornærmet, dels er livløst. —

Desuden, denne Frygt findes jo ikke hos alle Mennesker, da

dog alle maa friste den Skebne at være i Selskab med det store Universum.

Næsten skulde Ieg tro, Hr Doktoren selv føler en saadan Frygt, men at Han anser det for Skam for sig som stor Filosof, at være afhængig af Kællingeladder, og har derfor valgt denne Hypothese, der har noget mer højtideligt hos sig. –

Selv føler Ieg Frygt i Mørket, men er Mig tillige bevidst, at den blot rejser sig af alle de Dumheder, Ieg ligesom med min Ammes Melk har indsuget. –

66 Det er dog forskrækkeligt, Ieg er nu 20 Aar gammel, Ieg føler Mig fuldkommen overbevist om Spøgelser || Ikketilværelse, og føler dog hver Nat, naar Ieg ligger Ene, Anstød af den gamle Frygt. –

Et Erfaringsbevis for at Frygten for Spøgelser er Aarsag til Frygten for Mørket hos Mig, og at denne er uadskillelig forbundet med, og afhængig <af> Ammestueventyr, er, at Ieg aldrig frygter efter Kl. 1. fordi Man har anført denne Time, som de gode Herrers Afmarseringsstund. –

(1806)

Alt dette er nu saare got, men Ieg er dog nu nær ved at tro Steffens i det ringeste for en stor Del. –

67 At Universet – naar Individerne svinde bag Mørket – selv vorder paa en Maade et, og at vor Frygt maa ligne den Vi føle for en Iettegestalt, er temmelig vist. Hvad derimod tales om Gestaltens Livløshed der skulde berolige Os, da har det nok ikke sin || fulde Rigtighed. – Vi kunne dog ikke tænke Os Noget som tilværende, med mindre Vi tillige maa, enten tillægge det selv en styrende Kraft, eller sætte det i Forhold |med| til en saadan. –

Hvad Under da at Vi gyse for den uhyre Kæmpe, hvis Skygge hyller Os saa Vi ej engang kunne beskue ham, eller vænne Os til hans Gestalt? Hvad Under at Vi i hvert Vindpust synes at høre hans Aande, i hvert Bulder hans Trin?

Fast troer Ieg at heri ligger Grundaarsagen til Frygt i Mørket, og de Spøgelser der ere Genstanden for vor Rædsel kunne ansees

som Hins Repræsentanter – Der hører en vis Grad af Dannelse til at fatte hin Aarsag, og derfor holde de fleste Mennesker sig til det mere sandseliggjorte B e g r e b om Genfærd og sligt. – ||

68 Ieg har kendt Mennesker der i Barndommen ogsaa fyldtes med Eventyrer men i den voksne Alder ganske tabte Frygten, og Ieg kender derimod Andre der opdragne med den yderste Forsigtighed bæve for Mørket. –

Men hvi frygte da ej Alle Mørket, siden denne Rædsel har en i Menneskets Væsen saa dybt liggende Grund?

Fordi Fantasiens større eller mindre Styrke og Virksomhed, her afgør og maa afgøre Sagen. Mennesket med den stærke Fantasi ser mere med det indre end det ydre Øje, Han taaler hverken Tomhed eller Ro, og derfor maa Han fremtrylle Gestalter i Natens Mørke, der skrækker ham fordi de ere hyllede i hemmelighedsfuldt Slør og derved hindrer ham fra at se de ere hans egne Skabninger. – ||

69 Alt hvad Ammestufortællingerne gøre hos Mennesket – af nogenlunde Aandskraft – er, at de give den levende Fantasi den bestemte Retning, og an[d]vise Skabningsstoffet. –

Den der altsaa nu er bange i Mørket vilde være det om Han end aldrig havde hørt tale om Aander; men Han vilde være det paa en anden Maade. –

Et stærkt Bevis herfor er, at skønt næsten Alle blandt Almuen tro fast paa Gengangere *etc*, findes dog mange som ej frygte. –

Det var Mig let at gennemgaa denne Sag end nøjere, og gen-drive hver Skingrund Ieg har anført, men Ieg interesserer Mig saameget for det følgende Stykke, at Ieg ej uden Møje kan holde min Opmærksomhed længere fæstet paa dette. – ||

★

70

Add.2.D.443

„Ieg har aldrig kendt en Mand af god sund Forstand som i Almindelighed yndet af Fruentimmerne“

Denne Anmærkning fandt Ieg ypperlig, thi – Ieg er ikke yndet af Fruentimmer –

446

„Et almindeligt Rygte for Falskhed i Elskovshandeler, er en Rekommandasjon hos det smukke Køn, og den Nar, der er begavet med mange andre Fruentimmers Yndest bliver modtagen som en Sejerherre, der foragter Sejre, Bytte og Ære, for at blive den Dejliges Slagtoffer, der nu har indtaget ham.“

At dette er en meget vittig Grund for de søde Skelmes Lykke ||
 71 hos Damerne, vil neppe Nogen nægte, og forsaavidt den udstammer fra Kønnets Forfængelighed, turde den vel ogsaa være sand. Men dog troer Ieg ej det er den eneste. En anden beslægtet og saare virksom, troer Ieg være den, at et Fruentimmer, som vorder opvartet af en saadan Venusridder, smigrer sig med det Haab, at kunne indslynge den hidtil Ubestandige i ubrydelige Baand, og anser altsaa sin øjebliklige Sejer over ham, eller – om man saa vil – sin Undertvingelse af ham, som en evig Sejer over sit hele Køn. –

(1806)

Ved at læse og tænke over dette falder det Mig ind, hvorfor Kønnen i Almindelighed spiller med Mændene, da de dog have
 72 mest Lyst || til at behage. – Enhver Mand, der har nogle Fortrin, maatte i den til hans Fortrin passende Damesirkel kunne ligesaavel skaffe sig Slavinder som Pigen Slaver.

Forskellen er blot denne. En Pige kan have den halve Verden lænket til sin Triumfvogn, uden dog at være skyldig i nogen |Brø| egenlig Brøde – Manden derimod maa først frasige sig Sandruhed, Ærlighed, Kyskhed, og Agtelse for sig selv, før Han kan gøre hvad Man egentlig kalder Lykke.

Fremstil en skøn Mand med mange Fortrin for en Flok Damer. – Deres Tænder ville løbe i Vand, men vil han ikke smigre dem, og kunne de ej vente at nyde ham, da vædder Ieg de skulle behandle ham saare koldt saalænge intet andet Fruentimmer ||
 73 træder op som hans Herskerinde –

★

Götterlehre von Moritz

Saare stor Forskel finder Ieg mellem denne Gudelære og alle de

andre tørre alfabetiske Registre, Ieg hidtil saa prangende med dette Navn. – Her er Fabellæren fremstillet ej som en afpillet Benrad sønderlaaet efter en vilkaarlig Fysiks eller Filosofis Regler. Poetisk er Fremstillelsen og de gamle betydningsfulde Mythers Aand udtaler sig saavel gennem det Hele, som især gennem de Digtere Forfatteren saa passende lader fremtræde. –

Naar Han saaledes vil give sine Læsere et Begreb om hvorledes De Gamle vidste at forene overmenneskelig Kraft med den menneskelige Dannelse hos deres Guder, da fremkalder Han
74 Göthe, som gribende sin højststemmede Harpe || synger om

Gränzen der Mensch|h|eit
saalunde

*Wenn der uralte,
Heiliger Vater
Mit gelassener Hand
Aus rollenden Wolken
Segnende Blize
Ueber die Erde sä't
Küss' ich den letzten
Saum seines Kleides,
Kindliche Schauer
Treu in der Brust.*

*Den mit Göttern
Soll sich nicht messen
Irgend ein Mensch.
Hebt er sich aufwärts
Und berührt
Mit dem Scheitel die Sterne,
Nirgens haften dann
Die unsichern Sohlen,
Und mit ihm spielen
Wolken und Winde. ||*

75 *Steht er mit festen
Markigen Knochen*

*Auf der wohlgegründeten
 |Dauerde|
 Dauernden Erde,
 Reicht er nicht auf
 Nur mit der Eiche
 Oder der Rebe
 Sich zu vergleichen.*

*Was unterscheidet
 Götter von Menschen?
 Dasz viele Wellen
 Vor jenen wandeln,
 Ein ewiger Strom:
 Uns hebt die Welle,
 Verschlingt die Welle
 Und wir versinken.*

*Ein kleiner Ring
 Begränzt unser Leben,
 Und viele Geschlechter
 Reihen sich dauernd
 An ihres Daseins
 Undendliche Kette, – ||*

36 v

Brun Juls geografiske Leksikon

★

For at kunne bestemt angive, og vise Flodernes Løb for min Eleve paa Kortet udskriver Ieg Følgende

N o r g e

G l a a m e n udspringer fra et Vand paa Fjeldet Storskarven mellem Guldalen og Todalen i Tronhjems Amt, og falder ud i en Arm af Kristianiafjord, som kaldes Græsvigbugten, efter et Løb af henved 50 Mile.

D r a m m e n kommer fra Vigersund i Buskeruds Amt, og falder i Dramsfjorden, den kaldes ogsaa Storelven. –

Lougen kommer fra Lessø Vand i Guldbrandsdalen, og falder i Mjösen.

Sverrig

Dalelven udspringer paa de norske Fjelde i to Arme som forenes ved Gagnef, den flyder gennem Dalekarlien ud i Østersøen ved Karleby. –

37 r *Götaelv* kommer fra Venneren, gør || det bekendte Vandfald *Troldhætta*, og falder efter et Løb af 14 Mile ud i Kattegat ved Göteborg. –

Motalastrøm i Østergotland, kommer fra Vetteren, og falder efter et Løb fra V. til Ø. af 15 Mile ved Norkøping ud i Brævikken og Østersøen.

Rusland

Volga – Dens ene Arm udspringer fra Søen *Seliger* og den anden fra en nær Sø i Guvernementet Tver ved Byen Ostaschkow, løber forbi Tver, Jaroslav, Nischnij Novgorod, Kasan og mange flere Byer, og falder ved Astrakan efter et Løb af 390 Mile ud i det kaspiske Hav. –

Don udspringer i Guvernementet Tule og falder trearmet ud i det assovske Hav, efter et bugtet Løb af 150 Mile fra N. til S.

Dnepr udspringer 20 Mil norden for Smolensk, og falder ved Oczakov ud i det sorte Hav efter et Løb af henved 200 Mile gennem Lithauen og Kosakkernes Land.

Dniester udspringer af en Sø paa det karpatiske Bjerg og falder i det sorte Hav.

37 v *Bog* udspringer paa Bjergene mellem Gallisiend og Po-||doliën, og falder i Dnepr ved det sorte Hav.

Düna udspringer i Tver, og falder ved Dünamunde i Østersøen, efter et Løb af 95 Mile. 40 i S.V. og V. 55 i N.V.

Newa udspringer fra Ladogasøen, danner ved sit 9 Mile lange Løb en Halvsirkel fra N.O. til S.V, V. og N.V. og falder ud i den finske Bugt.

Dwina er en Samling af Floderne Ing og Suchowa der for-

enes ved Usting Veliki i Vologda. Ved Arkangel falder den i det hvide Hav efter et Løb af 75 Mile.

Preusen

Weichsel udspringer paa de karpatiske Bjerger i østerigsk Slesien, løber mod N.N.V. og N. til Sandomierz mod N. og N.V. forbi Varschau, saare bugtet mod V. |N.| N.V. og N. til den ved Meve deles i to Arme – hvis vestlige – Veichsel – falder ved Danzig dels i Østersøen, dels i det friske Hav – 124 Mile. –

Pregeł udspringer i Ostpreusen ved Insters og Angerappes Forening, løber forbi Königsberg og falder i det friske Hav straks norden for, efter et Løb af 18 Mile fra Ø. til V.

Memel, en Fortsættelse af Njemen der kommer fra Lithauen, falder i det kuriske Hav efter et Løb af 60 Mile, først fra Syden til N. og siden fra Ø. til V.

Tydskland

Donau udspringer i det Fyrstenbergske i Svaben, og falder gennem fem store Mundingar ud i det sorte Hav, efter et Løb af 38 r 700 Mile || fra V. til Ø. gennem Tyskland, Ungarn og Tyrkiet.

Rhejn udspringer trearmet paa Alperne i Graubünden, samles ved Reichenau, løber gennem Schaufhausen, langs med den svabiske, overrhinske og vestfalske Kreds, og træder ved Schenenschanz ind i den bataviske Republik, taber *Vaal* og løber gennem Gelderland, hvor den ved Yselort taber *die neue Ysel* til Byen Vyk hvor den taber *Lech*. Udmattet rinder den til Utrecht, mister *Vecht* og sniger sig nu gennem Holland forbi Lejden og forsvinder ved Landsbyen Katvyck *ob Zee* mellem Nordsøens Sandbanker efter et Løb af 140 Mile.

Elben udspringer i Kinast i Fyrstendømmet Jauer i Schlesien paa den bøhmiske Grændse, og falder ved Altona i Nord-søen, efter et Løb af 108 Mile fra S.O. til N.V. gennem Bøhmen, forbi Dresden gennem den oversaksiske og nedersaksiske Kreds. –

Oder udspringer fra Bjerget Souberg paa Grændserne af Mæhren og Øvre-Schlesien og falder med tre Munding, Pene, Svine, og Diven ud i Østersøen efter et Løb af 90 Mile mest i N.V. N. N.V. og N. gennem Øvre og Nedre Schlesien, Brandenburg og Pommern forbi Kosel, Frankfurth og Stettin.

Weser en Samling af Verra og Fulda falder i Nordsøen efter et Løb af 40 Mile fra S. til N. gennem en Del af den || overrhinske og det meste af den vestfalske Kreds forbi Minden, Nienburg, Werden og Bremen.

Den bataviske Republik

Maas (Merwe) udspringer ved Landsbyen Meuse i Departementet Haute Marne og falder ud i Nordsøen mellem Briel og Gravesand efter et Løb fra S. til N. af 80 Mile. –

Schelde udspringer i Departementet Somme og løber forbi Valantiennes, Conde og Antwerpen ud i Nordsøen. –

England

Thems udspringer fra tvende Steder i Gloucestershire og falder i Nordsøen efter et Løb af 30 Mile fra V. til Ø. forbi Oxford gennem London. –

Severn udspringer ikke langt fra Plynlimmon Hill i Montgommeryshire og falder gennem Bristolkanalen ud i det atlantiske-irske-Hav efter et Løb af 40 Mile |først| fra N.V. først mod S.O og siden S.V forbi Shrewsbury og Manchester. ||

39 r *Humber* dannes ved Sammenløb af Trent, Ouse, Derwent og flere, skiller Yorkshire fra Lincolnshire og falder i Nordsøen. –

Skotland

Tay udspringer i den nordvestlige Del af Perthshire, og falder i Nordsøen efter et meget bugtet Løb af 25 Mile først fra V til Ø siden fra N. til S. og endelig mod Ø –

Forth udspringer ved Foden af Lommondhøjen i Sterlingshire og falder i Nordsøen efter et Løb af 9 Mile. –

Clyde udspringer i Anandale og falder i det atlantiske Hav efter at have løbet forbi Hamilton og Glasgow. –

Irland

Shannon udspringer fra Søen Allee i Distriktet Lejtrim, og falder efter et Løb af 50 Mile fra N. til S. ud i det atlantiske Hav. –

Portugal

Minho udspringer i den nordøstlige Del af Gallicien ej langt fra Mondonedeo, og falder, efter et Løb af 25 Mile fra N.N.O. til S.S.V. forbi Lago Orenso, Tuy *etc* i det atlantiske Hav.

Douro udspringer i Sjerra de Urbino i gammel-Kastilien, og falder, efter et Løb af 56 Mile fra Ø. til V. i det atlantiske Hav. ||

39 v *Tejo* udspringer paa Grændserne af Arragonien og falder, efter et Løb af 100 Mile fra N.O. til S.V. forbi Alkantora, Toledo *etc* i det atlantiske Hav.

Gadiana udspringer i Nykastilien. –

Spanien

Guadalquivir udspringer i Mancha, og falder efter et Løb af 53 Mile fra N.V. til S.O. gennem Sevilla og Cordova i det atlantiske Hav.

Ebro udspringer i Gammelkastilien paa Bjergene Santillane ved Asturiens Grændser, og falder i Middelhavet ved Tortosa. –

Frankerige

Seine udspringer ved Chanceaux, 1½ Mil N. for Dijon i Cote d'Or og falder efter et Løb af 70 Mile N.N.W., |N| V. og N.N.V. i Kanalen mellem England og Frankrige.

Loire udspringer ved Perche i Loire et du Cher, og falder i Sarthefloden 2 Mile N. for Angers.

Garonne udspringer paa Pyrenæerne, og falder i Middelhavet 12 Mile neden for Bourdeaux.

Rhone udspringer fra Furkabjerget i Vallis, og falder, efter et Løb af 84 Mile mest fra Ø. til V. i Middelhavet ej langt fra Arles. — ||

40 r *Sambre* udspringer ved Novion, og falder efter et Løb af 14 Mile fra S.V. til N.O., forbi Landrecies, i Meuse ved Namur.

Meuse udspringer ved Landsbyen Meuse i Marne og falder efter et Løb af 80 Mile fra S. til N. i Nordsøen mellem Briel og Gravesand. —

Helvetien

Aar udspringer paa Toppen af Grimselbjerget og falder ved Koblenz i Rhinen, efter et Løb først mod Østen og siden mod Vesten.

Rüss udspringer i Kanton Lucern dels fra Bjergene dels fra Valdstädtersøen og falder, efter 9 Miles Løb fra S. til N., ud i Aar. —

Tessin udspringer fra Gothardsbjerget og |løber| falder efter et Løb af 27 Mile ud i Pofloden neden for Pavia.

Inn udspringer paa Lugni i Graubunden og falder nær ved Passau i Donau efter et Løb mod N.O. gennem Tyrol og Bajern.

Italien

Po udspringer paa Bjerget Viso i Departementet Stura i Frankrige og falder ud i det adriatiske Hav efter et Løb af 66 Mile mod N.O og Østen. — ||

40 v *Etsch* udspringer ved Rochen i Tyrol og falder ved Bron-dalo ud i det adriatiske Hav efter et Løb af 40 Mile mod S. og S.O.

Arno udspringer fra Pyrenæerne og falder ved Pisa i den toskanske Sø.

Tiber udspringer fra Apenninerne i Hetrurien, og falder i Middelhavet efter et Løb af 35 Mile, mod S.S.O og V. — den løber ud ved Ostia. —

Ungern

Theis udspringer fra de karpatiske Bjerge i Siebenbyrgen, og falder, efter et Løb af 90 Mile, mod Østen og Syden, i Donau.

Drav udspringer i Tyrol, skiller mellem Ungern og Slavonien, og falder i Donau.

Sau udspringer mellem Saubjergene Ratschach i Krain, og falder efter et Løb af 75 Mile, gennem Kroatien og Grændsen mellem Slavonien og Bosnien ved Belgrad i Donau. –

Marosk udspringer østlig i Seklernes Land i Siebenbyrgen, og falder efter 55 Miles Løb mod V. i Theis ved Tsanad. – ||

41 r

Det europæiske Tyrki

Dniester udspringer fra en Sø paa det karpatiske Bjerg og falder i det sorte Hav.

Pruth udspringer ogsaa paa de karpatiske Bjerge og falder efter et Løb af 45 Mile i Donau.

Sereth udspringer paa Siebenbürgens Grændser skiller tildele mellem Moldau og Valakiet og falder efter 45 Miles Løb mod S: og S.S.O. i Donau. –

*Asien**Det asiatiske Tyrki*

Tiger udspringer paa Armeniens Bjerge, og falder i den persiske Havbugt – Eufat. –

Eufrat udspringer paa Bjerget Ararath i Armenien, skiller Syrien fra Djarbekir og denne fra Arabien, og falder, forøget med Tiger i den persiske Bugt – efter et Løb af 400 Mile. –

Det russiske Asien

Iaik udspringer paa de uraliske Bjerge i Guvernementet Orenburg, og falder efter et Løb af 420 Mile fra N. til S. i det kaspiske Hav. –

Ob udspringer fra Søen Altin og falder efter et Løb af 190 Mile i Ishavet. – ||

41 v *Ienisey* udspringer paa Grændserne af det kinesiske Tatarer, og falder efter et Løb af 360 Mile, fra S. til N. ud i Ishavet.

Lena udspringer i Guvernementet Irkutsch i Siberien, og falder, efter et Løb af 600 Mile ud i Ishavet. –

Indien

Indus (Sindu) kommer med 10 Hovedstrømme fra de persiske og tatariske Bjerger og falder i den vestlige indiske Ocean.

Ganges udspringer paa Bjerget Kenlaise i Thibet og falder, efter et Løb af 317 Mile mod V.N.V., S., Ø., og S. O., i den bengalske Bugt.

China

Dette Lands Floder har Hr Forfatteren taget sig den Frihed at springe over. –

Det fri Tatarer

Amur – *Gihon* – udspringer paa Bjerget Imaus og faldt fordum i det kaspiske Hav, men er nu af Tatarerne ledet til Aral.

Afrika

Ægypten

42 r *Nilen* udspringer paa de habessiniske Bjerger, || og falder efter et Løb af 320 Mile ud i Middelhavet –

Negerkysterne

Senegal Egenlig en af de Arme gennem hvilke Niger falder i det atlantiske Hav.

Gambia Dens Udspring er ubekendt, og nogle holde den for en Arm af Senegalfloden. –

Den falder i det atlantiske Hav. –

Rio grande løber fra Ø. til V. ud i det atlantiske Hav. –

Det indre Africa

Niger. Dens Udspring er uvist, dog siger Man den skal komme fra en stor Indsø Naberia eller Maberia. Den løber mest fra

Ø. til V. og falder i det atlantiske Hav, efter et Løb – som Man formoder – af mere end 600 Mile. –

Nordamerika

St Laurentz udspringer fra Søen Ontario, og falder i det atlantiske Hav, efter et Løb af 160 Mile. –

Missisipi udspringer i det Indre Amerika, men hvor er ubekendt, og løber ud i den mexikanske Bugt efter et Løb af henved 750 Mile fra N. til S.

De forenede Stater

Hudson udspringer paa Bjergene i den nordostlige Del af Ny-York og falder i det atlantiske Hav efter et Løb, mest fra N. til S. af 64 Mile. –

Connektikut udspringer i Kanada nær ved Grændserne 42 v af Ny-Hampshire, og falder, || efter et Løb af 100 Mile i S.S.V. og S: ud i Sundet mellem Konnektikut og Longisland. –

Delavare udspringer N. for Hudson, skiller mellem Pennsylvaniaen, Ny-York og Ny-Yersey. –

Susquehanna udspringer med to Arme, den østlige i Mohawcs i Nye-York, og den vestlige i den nordlige Del af Pennsylvaniaen. De forenes ved Sunbury og danne tilsidst Bugten Theasepeak. –

Sydamerika

Magdalene udspringer under Ækvator, og løber fra S. til N. gennem Terrafirma ud i det atlantiske Hav.

Oronoco udspringer i Terrafirma paa Bjergene Sjerras de Oronoko 70 Mile fra Havet, og falder efter et Løb mod S.V,V,N, og N.O. af 300 Mile i det atlantiske Hav, med en saadan Styrke, at den 3 Mile ud beholder sit ferske Vand ublandet af Søvand. –

Amazonfloden, Verdens største Flod, falder i Havet med en Munding 70 Mile bred.

Rio de la Plata udspringer egenlig i Peru men heder Paraguay, indtil den trædende derudaf forener sig med Parana. Efter et Løb af 300 Mile fra N. til S. falder den i Havet. –

Rio Ianejro en Flod i Brasilien af 12 Miles Længde. –

Ende ||

43 r

Mileforholde

			Paa Graden gaa
Bøhmiske	29552 Fod	–	12
Burgundiske	18000	–	19–70
Danske –	24000	–	14–77
Engelske –			
Ld. –	5130	–	69–12
Sømile –	5910	–	60
Franske			
Ldme. –	14185	–	25
Sømile –	17731	–	20
Geografiske	23642	–	15
Hollandske	18664	–	19
Italienske	5910	–	60
Norske –	36000	–	9–85
Portugisiske –	19645	–	18
Preusiske –	24685	–	14–37
Russiske –	3400	–	104– 3
Saksiske	28854	–	12–29
Skotske –	5782	–	61–34
Svabiske –	29552	–	12
Svenske –	24052	–	10–41
Spanske –	13509	–	26–25
Tydske –	23642	–	15
Tyrkiske –	5319	–	66–66
Ungarske –	5846	–	63

Paa Jorden bor 900–1000 Mil. Men: ||

43 v

Af Hamborg Korrespondenten 76 – 1806
– Munster 30te Januar

Zueignung des Ossian an meinen Bruder

★

Ja, es umsäuselte mich schon
Des Gefieders Wallung, da verschwand
Der Adler des Gesangs,
Und schwang die Fittige dort
Um goldenen Aether der Empfindung
Wo er sterblichem Ohre nicht tönt.

Ihm begegnete dort
Dein vertrauter Genius
Der im goldenen Aether der Empfindung
Swebete seinem Heim

Und er fyhrete den Flychtling
Mit dem Zauber der Liebe,
Seinem Zauber, mir zurück

Dem Zauber der Liebe
Gehorchet alles
Was auf Fittigen des Geistes sich erhebt!
So folgen summende Bienen
Den tönenden Erz.

44 r

Er erscheint mich wieder
Von dem Genius der Geliebten herbeigeführt
Krümmt schmeichelnd den glänzenden Hals ||
Schmieget sich in der Sprache rauschendes Band
Und als Bote fleügt er zu dir
Wie Tauben am Nile
Wen Kunde sie bringen, und der Liebe Gruss!
So wollt ich noch jüngst
Ihn senden zu dir

*Mit der Stimme von Kona.
 Seit in einsamer Stunde
 Mir am Ufer der Werse.
 Durch hangende Wölbung des Laubes
 Am Himmel in schwebenden Wolken,
 Die hehren Gestalten
 Von Selma erschienen
 Und zu hören ich währte
 Verschwebenden Nachhall
 Von Ossians Leier
 Und Malvinas Gesang*

*Nun eilet zu dir
 Der gefiederte Bote
 Von Halle des Gesangs,
 Ja Halle des Gesangs,
 In tönendem Flug*

*Nur Nachhall auch er
 Der Liebe, die treu
 Aus Tiefe des Herzens
 In Tiefe des Herzens
 Sich glühend ergeusst*

Friedrich Leopold Graff zu Stollberg ||

44 v Ej kan Jeg sige Jeg opbyggedes saa saare meget ved Læsningen af dette stollbergske Produkt – Jeg ved ikke, syntes det Mig maaske som om Ideen var for tvungen til at være avlet i Digterbegejstring, eller, ere selv de behageligste Vers Mig nu ligegyldige, naar ikke en højere Betydning udtaler sig for Ahnelsen igennem dem, saaledes Jeg blev vant til hos Schiller og Göthe?

★ ★ ★

F r e m m e d H a a n d

Qvand les arbres battent a derrière je recois toujours une fleuve

au bras. Alors je me met sur ma sauille et mi a Pymont la, je me cuise, et si la envée ne m'aide pas, je bois la fontaine s'éplatre est si mauvais a Pymont que je recois toujours des yeeux de corneille. Alors je fais venir les ciseaux de campagne, et ||

8: Udtog med kommentarer af Schillers små prosaiske skrifter

Februar (?) 1806.

Fasc. 499.4.

17

Af Schillers smaa prosaiske Skrifter

Was heisst, und zu welchem Ende studirt man
Universalgeschichte?

– Eine akademische Antrittsrede –

Saare skön, og fuld af de dybeste Blik i Verdens gaadefulde Udvikling, er dette Stykke, og Ieg føler her det samme som ved de fleste andre Schillers Produkter, hvor vanskeligt det er at udtage en Forfatter hvis Arbejde er en fuldendt Kæde, hvis Led paa det nøjagtigste slutte i hinanden. –

Saare tro og passende ogsaa for vort Universitet er følgende Skildring.

Den Brödlærdes Studereplan er saare forskellig fra det filosofiske Hoveds. Han er det allene om at gøre ved sin Flid at opfylde de Betingelser under hvilke Han kan erholde et Embede og de dermed forbundne Fordele.

Han anstrænger |derved| blot sine Sjels-Kræfter for derved at forbedre sin udvortes Tilstand, og tilfredsstille sin lave Rosbegær. En saadan vil ved Indtrædelsen paa sin akademiske Løbebane, lade det være deres første Beskæftigelse at afsondre de saa
17 kaldte Brödvidenskaber fra all øvrige || der blot fornöje Aanden som Aand – Al den Tid Han offrede disse, vilde Han anse som stjaalen fra hans tilkommende Bestemmelse, og aldrig tilgive sig slikt et Ran. Han vil rette alle alle sine Bestræbelser paa de Fordringer hans Skebnes Herrer gøre, og tro, Han har gjort Alt naar Han ej behøver at frygte denne Domstol. Har Han gennemløbet sit Kursus og naaet sine Ønskers Maal, da slipper Han fluks sine

Lederinder, thi hvorefter skulde Han end stræbe? Hans højeste Bestræbelse gaar nu ud paa at stille sine samhobede Hukommelsesskatte til Skue og hindre, de ej falde i deres Pris. —

Enhver Udvidelse i hans Brödvidenskab foruroliger ham, fordi den skaffer ham nyt Arbejd eller gør det foregaaende unyttigt. Enhver vigtig Nyhed skrækker ham; thi den brækker den gamle Skoleform som Han med saa megen Møje gjorde sig egen.

|Ve| Hvem har skreget mere mod Reformatorer end de Brödlærdes Flok? Hvem har mere end netop disse, forsinket de Revolutioner i Videnskabernes Rige? Hvert Lys, der af et lykkeligt Sjeni tændes i hvilkenensomhelst Videnskab, blotter dens Nøgenhed, De fegte med Forbittring, Lumskhed og Fortvivlelse |for| thi, forsvarende Skolesystemet fægte De for deres ganske Tilværelse ||

2 r Derfor er ingen en uforsonligere Fjende, avindsygere Embedsbroder, beredvilligere Kættermager, end netop den Brödlærde. — Io mindre Han finder sine Kundskabers Lön i dem selv, desto større udvortes Erstatning fordrer Han. Han har kun en Maalestok for Haandværkerens og Aandens Fortjeneste, og det er Møjen det koster. Derfor hører Man ingen klage mere over Utak end Han, thi Han søger ej sin Lön i sine Tankeskatte men sætter den i Andres Paaskønnen, i Æresposter og Forsørgelse.

Slaar dette fejl, hvem er da ulykkeligere end Han? Forgæves har Han levet, vaaget og arbejdet. Forgæves grandskede Han efter Sandhed, naar Sandhed ej for ham forvandler sig til Guld, Tidenders Lovtaler og Fyrstegunst.

Ynkværdige Menneske! der ej vil eller udretter noget Højere med det ædelste Redskab, Videnskab og Konst, end Daglønnerne med det sletteste, som bærer en Slavesjel om med sig i den fuldkomneste Friheds Rige. —

Men, end ynkværdigere er den sjenifulde unge Mand, |der ved hvis| der |f| ved skadelig Lære og Mønster drages fra sin 2 v skønne || naturlige |Vej| Gang hen paa denne sørgelige Afvej: der lod sig overtale til med denne kummerlige Nøjagtighed, at

samle for sin tilkommende Bestemmelse. – Snart vil han ækles ved sin Kaldsvidenskab. Ønsker, Han ej formaar at tilfredsstille, ville vaagne hos ham, hans Sjeni vil hæve sig mod hans Bestemmelse. Alt hvad Han gör, vil synes ham et Brudstykke, Han skuer intet Maal for sin Virken, og Uhensigtsmæssighed – Planløshed – kan Han dog ikke fordrage.

Det Møjsommelige, det Smaahedsvurne ⟨?⟩ i hans Kaldsforretninger, trykker ham til Iorden fordi Han ej derimod kan sætte det glade Mod, der kun følger den klare Indsigt og Anelsen om Fuldendhed. Han føler sig afskaaren, udreven fra Tingenes Sammenhæng, fordi Han glemte at slutte sin Virksomhed til Verdens store Hele *etc*

Hvor ganske forskellig handler ej det filosofiske Hoved? Ligesaa ængstelig som den Brødlærde skiller sin Videnskab fra alle andre, stræber Han at udvide dens Grændser, og genoprette dens
 3 r Forbindelse med de øvrige. || Genoprette, thi det er blot den abstraherende Forstand der afpælede Grændsen, og skilte Videnskaberne fra hinanden. Tidlig overtødede Han sig om at i Forstandens som i Sandsernes Verden griber alt i hinanden. Utilfreds med |f| Brudstykker, hviler Han ej før alle hans Begreber have ordnet sig til et harmonisk Helt, før Han staar i sin Konsts eller Videnskabs Middelpunkt, og kan med fornøjet Blik skue udover dens Enemærker. Ny Opdagelser i hans Virksomheds Kreds, |s| henrykke ham. Maaske fylde de et Hul, der vansirede hans Begrebers vordende |G| Hele, eller rækker ham den sidste fejlende Sten til hans Bygning. Men skulde ogsaa en ny Tanke-række, et nyt Naturfænomen en ny opdaget |Lov i Legemernes V---| Lov i Legemernes Verden, omstyrte hans Videnskabs hele Bygning, saa har han dog stedse Sandheden kærere end sit System og gerne ombytter Han den gamle mangelagtige Form med en nyere og skønnere. Ia ryster end intet udvortes Stød hans Idebygning, maa Han selv, dreven af Trang til Forbedring, om-
 3 v støbe det. – Han nytter Alt, for ham arbejde alle Hoveder || da de derimod arbejde mod den Brødlærde, der sorgfuld bevogter

den faldefærdige Skranke der kun svagt beskærmer ham mod den sejrende Fornuft. –

Hvor Hin end staar og virker, staar Han dog stedse i det Heles Middelpunkt, og om end Genstanden for hans Virken fjerner ham nok saa langt fra hans øvrige Brødre, er Han dem dog beslægtet og nær ved den harmonisk virkende Forstand. Han møder dem der, hvor alle lyse Hoveder finde hinanden. –

★

De Opdagelser vore europæiske Sømænd have gjort i fjerne Egne, frembyde Os et ligesaa underholdende som lærerigt Skuespil. De vise Os Folkeslag der paa de mangfoldigste Dannelses Trin ere lejrede omkring Os, som Børnene af forskellig Alder, der stande trindt om den Voksne, og byde ham ved Synet mindes, hvad Han forhen var, og hvorfra Han gik ud. ||

- 4 r Det synes som en vis Haand skjulte disse raa Folkestammer for Os, indtil Vi vare skredne langt nok frem i Selvkultur, til at anvende Opdagelsen med Nytte paa Os selv, og i dette Spejl atter beskue vor Slægts glemte Begyndelse: Men hvor nedslaaende og sørgeligt er ikke Billedet, disse Folk vise Os af vor Barn- dom! Og dog er det ikke engang det første Trin hvorpaa Vi se dem. Mennesket begyndte end uslere. Vi finde dog Hine allerede som Folk, som politiske Legemer; men først ved en overordenlig Anstrengelse maatte Mennesket hæve sig til et politisk Selskab: |V| Hvad fortælle nu Rejsebeskriverne Os om disse Vilde? Mange fandt de ubekendte med de uundværligste Konster, uden Iern, uden Plove, ja nogle selv uden Ild. Mange kæmpede end med vilde Dyr om Føde og Vaaning, og hos en stor Del havde Sproget neppe hævet sig fra dyriske Toner, til forstaaelige Tegn. Her
- 4 v fandtes ej engang || Ægteskabets simple Indretning, og hist intet Begreb om Ejendom, ja hos Nogle kunde den stumpe Sjel ej engang fastholde en daglig gentagen Erfaring, og man saa den Vilde sorgløs henkaste det Leje hvorpaa Han i Dag hvilede, uden at betænke at Han i Morgen atter trængte til Søvn. Krig fandtes derimod overalt, og den overvundne Fiendes Kød, var ej sjelden

Sejerens Løn. Hos Andre, der, kendte med flere Livets Bekvemmeligheder, havde bestøget et højere Trin af Dannelse, frembødes Skuet af skændigt Slaveri og Despotisme. –

Hist saa Man Undersaatter sælges for Brændevin af en Afrikas Despot, her slagtes paa hans Grav for at tjene ham i Underverdenen *etc etc*.

Saaledes vare Vi, ej stort bedre funde Os Sæsar og Tasitus for 18 Sekler siden. Hvad ere Vi nu?

Mennesket|s| / har ved sin / Flid |har| bebygget Verden og med Standhaftighed og Klogskab overvundet den modstræbende Iord-anorgiske Masse. – ||

57 Hist har Han afvundet Havet Land, og givet det tørre Land Strømme. Soner og Aarstider har Mennesket blandet imellem hinanden og afhærdet Østens kælnede Vekster til sin haardere Himmelegn: Han flyttede Europa til Vestindien og Sydhavet, medens Han lod Asien opstaa i Europa.

En blidere Himmel smiler nu over Tysklands Skove, som Menneskets stærke Haand adskilte og oplukkede for Solens Straaler. Asiens Druer spejle sig nu i Rhinens |Blø| Bølger, og paa dens Bredder hæve sig folkerige Stæder der under Arbejde og Nydelse gennemsværme det muntre Liv *etc*.

Siden Lovene nedstege til det svage Menneske kom Mennesket ogsaa Lovene imøde. Et stort Skriter sket til Forædling i det Lovene ere dydige, om end Menneskene ej ere det.

Endelig vore Stater – Med hvilken Inderlighed og Konst ere de ikke slyngede i hinanden? Hvor langt varigere forenede ved Nødens veldædige Trang, end fordem ved de højtideligste ||
57 Pagter. En evig Krig beskytter nu Freden (?) og en Stats Egenkærlighed gør den til Vogter over den andens Velstand (?) Det europæiske Statselskab synes forvandlet til en stor Familie. | | Husfolkene kunne bekrige men haabentlig ej ødelægge hinanden (?)

Paa Udsigterne 1792 og 1806 er en temmelig Forskel. – Da syntes det som Nordamerikas hellige Aand havde taget sin Bolig

i Galliens Legeme og vilde lære Folkene hvad de vare, og hvad de burde vorde; men det var kun et skuffende Genfærd som veg, da Massens Søn, uadvortes ordnende, indvortes forstyrrende, traadte frem med sin Moders henrivende Styrke. – Der sidder han den højeste tilbedede Iordgud, underdanig spiller Rhinen ved hans Fod, og Nordhavets Bølger tone hans Lov. Med sine Kæmpearme omfatter Han || Alper og Pyrenæer, og Ieg gyser: thi det synes Mig, som Han |undr| vil udrive deres Rødder af Iordens Indre, styrte dem over dens Flade, og i Afgrunden begravede det Helligste. – Ieg ser det, det er sket. – Dødens Stilhed er udbredt over Iorden, selv Sukke høres ej mere, thi de tabte sig i Bulderet. Dampen som steg af det rygende Hav, hyller Lysets sidste Straale. Menneskene rave i Mørket, og Hin Mørkhedens mægtige Første staar triumferende paa Lysets Ruiner, ser Menneskene rave i Mørket, raaber glad, det er mit Værk, peger paa sin straalende Nimbus, og siger det er Lyset. – De Matte, Forvildede trænge sig 6 r did og tilbede ved hans Fod, de slumre ind i den |klalm| || kvalme Luft, og hvor lang vil Søvnens vorde?

Dog bort med disse Skrækkebilleder der forrykke min Hjerne, og tilbage til de skønnere Syner, Fornuftens og Frihedens Ven, den ædle Schiller havde! Nu svæver Han i Lysets høje Regioner, og Tidens Kæmpeblomst udfolder sig ej for hans skærpede Blik. O kunde Han sende Mig en Funke, eller stod Ieg ved hans Fødder!

★

Hvilke ulige Malerier? Hvem skulde i det attende Sekels forfinede Europæer formode blot en videre fremskudt Broder til Nykanaderen eller den gamle Celte.

★

Gid kun ej den Tid komme, da det efter en ny Videnskabernes Genfødselse kan sige(s), hvem skulde tro, at den nuværende Europæer var det attende Sekels Europæers Afkom. – Sikkerlig 7 r sker det, hvis ej Oplysningen || trænger med Kæmpeskridt ind blandt Folkenes Masse, Almuen, thi først da er den sikker. –

Bliver dette ej Tilfældet kunne 100000 lyse Hoveder i en Verdensdel ikke forebygge et Tilbagefald. –

Ia naar Man skuer Grækenlands Skebne hvor dog herskede saa megen Almeenoplysning, maa Man næsten tvivle |om| paa Lyset nogensinde lader sig holde fast. Haanden som bevæger det, er for stærk til at ændse jordiske Lænker. –

★

Hvad var det som vakte Konstens Under til Liv, og fremlokkede Flidens Riseværker? |V| Hvilke Perioder gennemvandrede Mennesket inden Han kom fra hint til dette Yderste, inden Han fra en uselskabelig Huleindvaaner, steg til aandful[d] Tænker og dannet Verdensmand?

Den almindelige Verdenshistorie svarer paa disse Spørgsmaale. – Saare ulig viser sig det samme Folk i de forskellige Tidsaldre, 7 v de jævndrende i for-||skellige Lande. – |V| Hvilken rask Veksling af Mørke og Lys, Anarki og Orden, Lyksalighed og Jammer, naar Vi ogsaa blot beskue Mennesker i den liden Verdensdel Europa? Fri ved Themsen, og for denne Frihed sin egen Skyldner; her ubetvingelig mellem sine Alper, hist uovervunden |med| mellem sine Konstfloder og Moradser. Ved Vaiselen kraf[t]løs og elendig ved Splid, bag Pyrenæerne ligedan ved sin Rolighed. Velhavende og lykkelig i Amsterdam uden Høst, trængende og ulykkelig i Ebros unyttede Paradis. Her to friliggende Folk skilte ved et Verdenshav, gjorde til Naboer ved gensidig Trang, Kunstflid, og politisk Baand, hist Folk mellem hvilke en Strøm kun rinder, evig skilte ved forskelligt Liturgi!

Hvad førte de vældige Spanier over det atlantiske Hav ind i Hjertet af Amerika, og ikke ind over Tajo og Guadiana? Hvad opholdt saa mange Troner i Italien og Tyskland og lod i Frankrig alle forsvinde?

Universalhistorien løser disse Gaader. ||
8 r Selv at Vi i dette Øjeblik ere samlede med denne Grad af Nasjonalkultur, med dette Sprog og disse Sæder, disse borgerlige Fordele, og dette Maal af Tænkefrihed, er maaske Resulta-

tet af alle Fortidens Begivenheder, som mindst behøver Min hele Historien til at forklare det. For at Vi kunne være Kristne, maatte denne Religion forberedet ved utallige Revolusjoner, og udgaaende fra Iødededomet, finde Romerstaten netop saaledes, for at kunne sprede sig over Verden med snelt og sejrende Løb, og endelig selv bestige Sæsarernes Trone.

Vore Forfædre i de thyringske Skove maatte bøje sig under Frankerne, for at antage deres Tro. Ved sine Rigdomme, ved Folkenes Uvidenhed og Regenternes Svaghed, maatte Gejstligheden forføres og opmuntres til at misbruge sin Anseelse og forvandle sin stille Samvittighedsmagt til et verdsligt Sværd. Hierarkiet maatte i en Gregor og Innosens udtømme al sin Gru paa Menneskeslægten for at den overhaandtagende Sædernes For-
 8 v dærvelse, og den aandelige Despotismes || himmelraabende Skandal, kunde opfordre en Augustiner til at give |f| Frafaldstegnet, og udrive Europas Halve af den romerske Hierarks Haand – Dette maatte ske |at| før Vi kunne samles som protestantiske Kristne. –

★

Nu da Ieg egenlig først er kommen did hvor Interessen stiger, maa Ieg afbryde, thi Ieg skrev ellers en Oversættelse isteden for et Udtog.

9: Optegnelser omkring lærergerningen på Egeløkke

1. marts–19. november 1806.

1 r

(Fasc. 499.7.)

Leksjons
Og
Karakterbog

For

Karl Frederik Stensen Leth

Begyndt

D. 1te Marts 1806

Af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig

[a: 1. marts–16. april 1806 incl.]

2 r Snart er et Aar forløbet siden Jeg kom hid for at være den unge Leths Lærer. Ej ved Jeg, hvorlænge Jeg bliver staaende paa denne Post; men dette ved Jeg, at det er min Pligt – saavidt mine Evner række – at udfylde den, saalænge den er min –

For at kunne virke til dette Maal, med mere Orden, og strængere Konsekvens, er det Jeg indretter Mig denne Bog, der ej skal være et blot Sjema, der i Almindelighed viser, hvilke Undervisnings Grene der for hver Dag |viser| ere bestredne, eller Stedet for en tvetydig Karaktergiven; men et uforfalsket og fyldestgørende Vidne om Lærerens og Lærlingens Bestræbelser.

Naar Jeg forlader min nuværende Stilling, da skal denne Bog træde op som enten som min Anklager eller Forsvarer thi Himlen bevare Mig fra, at besmitte den med eet usandt Ord! ||

2 v Min Plan er følgende:

Hver Søndag udkaster Jeg Planen for Beskæftigelserne i den

næste Uge, fra hvilken Jeg ikke uden Nødvendighed viger. Ikke bliver altid den samme Undervisningsgren foretaget paa de samme Dage og i de samme Timer; thi dette forekommer Mig af flere Grunde, saare urigtig og uhensigtsmæssig.

1) Maa Barnet som ej er en Dorskhedens Plante kedes ved denne Ensformighed, og tabe en stor Del af sin Interesse for Undervisningen, naar Han stedse kan forud beregne hvad der i evig fortskridende Veksels, skal være Genstanden for hans Beskæftigelse. –

Jeg ved meget vel at hin Jndretning er anbefalet som et ypperligt Middel til at indgive Barnet hin Sands for Orden der i Livets Følge skal være saa uundværlig. – Men monne ikke de gode
3 r Herrer have forhastet sig, forvekslet det fornuf-||tige Menneske med et mekanisk Konstaværk?

Jeg troer jo; thi aldrig vil det Menneske Naturen udrustede med højere Evner, kunne, uden störste Skade for, og Uret mod sig selv, paalægge sig en slig pedantisk Orden som Regel for sin Virksomhed –

Man misforstaa Mig her ikke! Det var Daarskab at paastaa Embedsmanden ej skulde følge punktlig Orden i sine Forretninger, der paaligge ham som saadan, men dette kan Han ogsaa gerne uden at binde sig til en fast kedende Tur, uden for Uger og Maaneder at bestemme baade sit Kalds og sin Aands Forretninger som Hvile-Timer, og Fornøjelses Stunde – Dette sidste vilde, efter min Følelse være saare urimeligt; thi hvor let traf det sig ikke at Han f. E. paa de Dage, i de Timer, Han saaledes bestemte til Udgivelse af Ideer, netop var stemt til Indsamling, eller tvertimod; at Han i Hviletiden følte sig ret skikket til Arbejde og omvendt?

Skulde Han nu hellere gøre Alt med Kede for at handhæve
3 v en unaturlig || Orden, end synde imod den ved at følge de sanddru Vink, hans ydre og indre Stemning gav ham?

Jeg troer at maatte foretrække det sidste og vilde foreslaa enhver Mand blot at udkaaste en Forretningsplan for et længere Tidsrum, og da overlade de mere enkelte Bestemmelser til sin

Følelse; thi da vilde Han gøre alt helst, og med udelt |J| Interesse.

Vilde Man indvende, at meget herved vilde blive ugjort, da glemmer Man, Talen ej er, eller kan være om den lade, for Pligt ligegyldige Mand, men om den virksomme daadlystne –

Er det nu vist at hin punktligt Slendrian ej yder nogen Fordele i den voksne Alder, og keder i den voksende, da er det vel tillige bevist at den ej bör følges; men endnu en saare vigtig Grund bestemmer Mig til at forkaste den nemlig:

- 4 r 2) Denne tilsyneladende Orden, ned-||bryder og dræber ganske den strænge Orden i Kundskaber, den harmoniske Udvikling af Aandskræfterne der er langt vigtigere. – Jeg skal stræbe at bevise det.

Det er uden for al Tvivl, at en Lærer bör lyst tænke sig alle de Kundskaber Han vil bibringe Barnet, ikke som enkelte, for sig bestaaende Dele, men som Led af en og samme Kæde. Han maa stræbe at faa den tydeligste Anskuelse saavel af det naturlige Forhold der finder Sted mellem de forskelliggjorte Kundskabs-grene, som af den Gang Udviklingen af Sjeleevnerne tager hos Barnet. Han maa beregne, naar det er Tid at knytte noget Nyt til, samt hvormeget der maa gives baade med Hensyn paa det Foregaaende, det ved Siden Nærværende, og det Efterfølgende – Herom kan Han vel af Børnesykologien gøre sig et almindeligt Begreb og lægge dette til Grund for Bestemmelse; men Han maa da ikke fortryde paa, at Erfaringen siden vil lære ham, Han snart er gaaet for hurtig, snart for langsom; thi Barnet selv er den eneste der kan afgøre, hvorlænge en Slags Læren skal vedblive, 4 v |h| naar og hvad der skal tilføjes. Det er ikke engang || nok at vide, hvilke Sjelekræfter der ere stærkest hos Barnet, og hvilken Gang, der hidtil er faldet det lettest; thi dette forandrer sig bestandig ligesom Barnet erholder flere Kundskaber, ligesom dets Tænkraft mere skærpes, |og| denne Forandring der ved daglig Agtpaagivenhed, maa blive Læreren bekendt, bør straks benyttes af ham –

Barnets Stemning er ikke altid sig selv lig, det er ikke altid oplagt til at beskæftige sig med alle Genstande. Dette maa Lære-

ren lægge Mærke til, og naar det er i høj Grad fremtrædende, naar Standsningen derved ej bliver for stor, eller et Spring fornødent, lempe sig derefter. Men for at kunne dette, maa Læreren ej have paalagt sig andre eller flere Baand end Tingens Natur fordrer –

Karakterer – saadanne som almindelig bruges – kan Jeg ej overtale Mig til at anvende, thi de ere alt for ubestemte. Om
 5 r Man ogsaa vil || tildele en særskilt Karakter for hver hver Undervisnings Gren, saa nytter det dog lidet eller intet, thi et Barn kan fortjene forskellige Karakterer for et og samme Pensum. Jeg vil gøre Mig tydeligere. Alt hvad der læres kan i denne Henseende betragtes fra forskellige Synspunkter forsaavidt forskellige Sjelekræfter, eller – bestemtere udtrykt – flere anderledes modificerede Yttringer af Lærlingens aandige Væsen træde frem. Han kan saaledes have bevaret Udtrykkene for Kundskaben i sin Hukommelse, men have glemt den selv, og modsat. Han kan vise ganske tilsyneladende Ukyndighed i en Ting Han har lært, og dog anvende Resultatet paa andre meget rigtig *etc.*

Desuden, naar skal Jeg sige et Barn har fortjent „Meget godt“? Naar „Slet“? o:s:v: Maaske Han den Dag da Jeg var allerminst
 5 v tilfreds med hans Fremgang har fortjent mest Ros || og omvendt. – Dette kan først nogenlunde bestemmes bagefter, naar Jeg ser hvorvidt Han har anvendt den da indsamlede Kundskab, om Han har husket den blot som et isoleret Brudstykke, eller Han virkelig dermed har formeret sin Kundskabs Masse, og forbundet den med de forrige –

De Karakterer Jeg anser for hensigtsmæssige, bestaa i følgende.

1) Jeg vil ved hver Dag anmærke hvormegen Agtpaaivenhed Jeg troer at have fundet, samt de rimelige Aarsager der kunne have formindsket den.

2) Om Jeg har kunnet spore nogen Anvendelse af det forhen lærte.

3) Vil Jeg ved hver Uges og Maanedes Ende give Mig selv en
 6 r Oversigt af det i samme lærte. Og || endelig

4) Ved hvert Halvaars Slutning efter nøje Gennemlæsning, og Gennemtænkning af Akterne, afgøre hvorvidt baade Han og Jeg have fortjent Ros eller Daddel –

Denne Bog skal desuden være en Slags moralsk Dagbog over hans mere afgørende Handlinger, og min Opførsel mod ham, hvoraf Jeg vil uddrage Resultaterne saaledes at de |af|give Mig nøjere Kendskab til hans Karakter, og letter Mig Valget af Midlerne til at ophjælpe hans gode og stride mod hans slette Tilbøjeligheder.

Jeg haaber da, denne Bog ogsaa skal hjælpe Mig ved Aflæggelsen af adskillige især pædagogiske Fejl, saasom Hidsighed og Utaalmodighed, hvoraf Jeg endnu har slemme Residiver. Jeg haaber det, da denne Bog, hvori || Jeg ej vil skaane mine Fejl, er bestemt til at lægges frem for Forældre, for tilkommende Lærere, og selv for min Eleve naar Han bliver voksen i Alder og Fornuft.

Naar Fornuften, i visse Øjeblikke ej kan styre Lidenskaberne, da skal Frygt for denne strænge Dommer holde Dem i Ave –

For nu nøjagtig at kunne bestemme min Lærlings Fremgang, maa Jeg her sige paa hvilken Punkt Han i dette Øjeblik staar –

Han kan læse tydelig og rigtig, men ej skønt, eller med passende Tonefald, hvilket er en nødvendig Følge af, at hans Øje ej endnu er øvet nok til paa engang at overskue flere Linier, samt 7 r at Han endnu maa spænde sin Op-||mærksomhed for meget paa Figurerne selv, til at Han skulde i Læsningens Øjeblik fatte Meningen af en hel Periode –

Foruden de naturhistoriske Notiser der findes i Verfels og Rahbeks Billedbøger, har Han gennemgaaet Kvægets, Faarets og Svinets Naturhistorie hos Funke –

Han kan tælle til Tusinde, og ved hvormange Gange Tallene fra 1 til 8 indeholdes i 100, og de mindre Størrelser. Det vil sige Han kan addere, subtrahere og multiplicere ovennævnte Tal indtil 100. Han kan udtale fire sammenføjede Siffre –

Han har lært Europas Geografi, saaledes nemlig, som den, efter mine Tanker, bør læres af ham med sine faa Sidekundskaaber, saavidt altsaa kun som den ved Landkortet kan gøres an-

7 v skuelig, og det ej engang hel, thi || Ieg troede det urigtigt at betynde hans Hukommelse med for mange tomme Navne. Han har altsaa omtrent lært de Steder der i Sommerfelds Geografi ere satte med udmærket Tryk –

Herved maa dog bemærkes følgende:

J Sverrig kender Han ingen Floder da Kortet ej duer –

[J] I Dannemark kender Han næsten alle Købstæderne –

I Tydskland kender Han kun Floder og Kredsinddelinger, da det øvrige, dels er vel forviklet for ham, og dels fordi dertil udfordres nye Kredskorte Vi ej have –

I Frankerig ved Han kun Floder og de tolv ældste Afdelinger,
8 r thi det ny Kort Jeg |pass| har faaet over || dette Land, passer i Henseende til Departementerne slet ikke til den lige saa ny Geografi –

Over Prøjsen have Vi intet brugeligt Kort –

Om en stor Del Byer ved Han det mærkværdigste –

Navne, Beliggenhed og alt sligt har Han lært ved gentagne Syn paa Kortet –

Talforholdene ere ved smaa Pinde gjorde ham anskuelige i alle deres Nyangser –

Naturhistorien læser Han først og lærer den siden ved Katekiseren –

★

Forskellen mellem Enkelttallet og Flertallet, Særkenderne paa Substantiver og Adjektiver, Brugen af den bestemte og ubestemte Artikel kender Han og ved at anvende – ||

8 v Omtrent 20 tydske og franske Benævnelser paa Naturgenstande af Books Læsebog, kender Han saavel i Pluralis som Singularis. Er det Alt? Nej det var ej godt, det Bedste kommer nu. Hans Sprog er meget forbedret, og Man ser Anvendelsen af hans Kundskaber i det daglige Liv –

Imidlertid, om Jeg end anmærker den Sandhed, at Han ved mit Komme, baade var ganske uvant til Agtpaaagivenhed, og ukendt med selve Bogstaverne, indser Jeg dog let, at en erfaren

Pædagog vilde, naar Han kendte min Lærling, anse Fremgangen som ikke alt for tilfredsstillende; ligesom Man vel ej heller overalt vilde finde den strænge Progressjon og det ænge Baand, der efter min nylig aflagte Troesbekendelse, bør findes. ||

9 r Hvad er Aarsagen hertil?

Ligefrem vil Jeg anføre den, uden Frygt for derved at tabe den fornuftige Mands Agtelse –

I Aaret 1803 tog Jeg Attestats. Jeg havde for det meste anvendt min Studeretid i København paa Nordens Historie og de skønne Videnskaber. Den smule Tid Jeg fik tilovers krævede Theologien, og Pædagogiken blev da forsømt, saa meget mer, som Jeg havde fast besluttet aldrig at paatage Mig noget Barns Opdragelse, men leve af Timekondisjoner, og Skriveri – Jmidlertid forløb et Aar. Stipendier bleve Mig afslaaede, og af Timekondisjoner fik Jeg ingen. Mine Skriverier behagede Mig ikke, og dem omkalfatrede Jeg da – Jeg havde Geld og intet at leve af. Denne Kondisjon tilbødes Mig, og Jeg antog den – Vel vidste Jeg mine pædagogiske Indsigter vare faa, men Jeg trøstede Mig ved at de fleste Studenters vare færre, og troede tillige – ganske uerfaren – at det vel ej var saa svært at udføre de almindelige

9 v Grundregler for || Undervisning og Opdragelse, Jeg ved en temmelig udbredt Læsning obiter havde erhvervet. –

Jeg kom, modtog Drengen, og vidste ofte ikke hvad Jeg skulde gøre ved ham – Dog sørgede Jeg nøje for, at Ingen mærkede min Raadvildhed, thi var dette sket, havde alt mit Arbejde været omsonst, og Jeg kunde ligesaagodt straks pakket ind, thi kun Tro til mine store Jndsigter kunde bringe Vedkommende til at finde sig i de Midler Jeg brugte –

Min pædagogiske Tyndhed kunde saameget bedre skjules, som Jeg i Opdragelsen ikke var saa meget uvidende, og anvendte temmelig heldig mine Kundskaber til Drengens Forbedring, en Ting der var saameget mere paafaldende som Han var kendt for Øens uartigste Pode – Kuren var ikke svær, og Jeg kan ej heller beskyldte Mig for synderlig Fejltagelse. Jeg maa derimod sige at dens Fortsættelse er Mig med formerede Kundskaber sværere; thi

Vedkommende have ej længere saa stærk Tillid til Mig og mine Forholdsregler, hvilket rejser sig dels af at De nu kende adskillige Fejl hos Mig, som vel lader dem formode flere, og dels af ||
 10 r mindre varm Interesse for ren Sædelighed, da Ytringerne af det Modsatte ej længere ere saa fremtrædende –

J Undervisningen har Jeg derimod begaaet mange Bok, der dog, saavidt Jeg ved, ej have gjort anden Skade end Forsinkelse, thi dels er Jeg snart blevet min Vildfarelse var, og dels forebyggedes al stor Skade ved det Princip Jeg straks gjorde Mig til Lov, nemlig at gøre Alting til Genstand for Anskuelsen –

For nærværende Tid troer Jeg Mig beføjet til at mene, Jeg med et lysere Blik er i Stand til at overskue Undervisningen, hvilket er et nødvendigt Resultat af mit Ophold her – Straks efter mit Komme indtraf et Tilfælde, der i Begyndelsen gjorde Mig mindre skikket til Lærer, men som snart gjorde Mig død for Selskab, ked af Forfatteri, og mindre varm for mine gamle Krøniker –

J dette Aar Ieg nu har været her, har Jeg kun sovet en Nat uden for Huset – undtagen min lille Herre har været med – og tilbragt meget faa Dage andensteds. En ikke liden Del af min Tid har Jeg anvendt til Læsning og især Tænkning over Undervisningens naturlige Fremskriden, og Forbindelsen mellem dens Grene –

De Fordringer Jeg gör paa næste Halvaar, ere, at Karl i samme skal lære

- 1) Skrivende at danne alle Bogstaver regelret ||
- 10 v 2) Udvide sin Stedkundskab over hele Geografien, i det ringeste de 3 Verdens Dele – thi Amerika er det vel bedst at gemme til Han kan gribe den ved Indgangen til dens Historie – og dermed forene Produktkundskab*) –
- 3) En almindelig Anskuel[se] af Landenes Ebbe og Flod efter Strasses historiske Kort – dernæst at fatte Begrebet om den højere Synspunkt hvorfra Historien bør betragtes som alle Natur-

---

*) og ... *Produktkundskab*: synes indføjet senere.

evners gradvise Udvikling og Potensering, og endelig en Del af Fædrelandets Aarbøger, dog neppe Andet end der tages af Malings store og gode Handlinger.

4) Funkes naturhistoriske Udtog af saamange Dyrs, Fugles, og Veksters Beskrivelse, som Jeg i Sommer kan faa ham gjort bekendt med i Naturen selv –

5) Regning. Først Divisjonens Grundlag ved de mindre Tals Indeholden i de større, eller ved at anskue de mindre Dele i deres bestemte Forhold til de større –

Øvelse med de betydende Tegn, Siffrene i de saa kaldte fire Spesier –

Anskuelse af Brøken –

De aritmetiske Størrelsers gensidige Forhold

Regula de tri –

6) Grammatikens Grundregler anvendte paa det danske, tyske, og franske Sprog. ||

11 r 7) Benævnelsen paa alle Naturgenstande og de passeligste Til lægsord, samt Gerningsord i tydsk og fransk. – Med egenlig Oversættelse skal Han ikke befatte sig, thi dette udkræver nøjere foreløbig (?) Kundskab i Modersmaalet, naar derved ej skal stiftes Skade og frembringes et Miskmask; men derimod skal Han øves i Læsningen af de fremmede Sprog; for tidlig at vænnes til Forskellen mellem Udtale og Stavning –

8) De latinske Benævnelser paa de almindeligste Naturgenstande –

9) Frem for alt Øvelse i at læse og tale Dansk rigtig og skønt, Kundskab om den rette Brug af de næsten enstyldige Ord, og om de forskellige Periodebygninger –

Kan Jeg ved Halvaarets Ende slippe med de tre Ord „det er fuldkommet“ og ser Jeg ham da som en beskeden godlidende Dreng staa ved min Side, da har Jeg – efter mine Tanker – Aarsag til at lykønske baade ham og mig, med Bevidsthed om tro Pligtopfyldelse, de skønneste Udsigter i Fremtiden, hvis Skebnen under Mig at nyde dem –

O! Du evig Gode som bor over Stjernerne! Dig anraaber |om|

11 v Jeg om Hjelp og Bistand. Din vise Haand satte Mig her, hvor mit Væsen undergik de frygteligste Rystelser. O! Det || skedte dog sikkert ej, for at Jeg skulde lide, men for at Jeg skulde være et Redskab til Udførelse af dine vise Planer. – Ja Jeg kan ikke skue rettere end at en stor Del af min Lykke tabte sig for stedse her, men Jeg vil ikke klage, dersom det maa lykkes Mig at danne Dyden og Dig en tro Tjener, Verden en nyttig Borger, der vil anvende sine ydre og indre Evner til Befordring af sandt Menne-skeheld.

Naar Jeg da vemodig skuer tilbage paa den ulykkelige Punkt i mit Hjertes Historie, da skal Jeg dog glædes ved at skue Frug-terne af min haarde Kamp, og min dyre Sejer –

O Du Almægtige! Jeg kan kun plante og vande, Du kan allene lade vokse. O gør det! O fyld mig med tidobbelt Varme naar Jeg taler din og Dydens Sag for den Unge! Gør hans Hjerte Blødt, saa det maa smelte ved Beskrivelsen om den Verdens Jammer Jeg vil lære ham at afhjælpe! – Og især, naar Ieg med taarefuldt Øje skildrer ham de Fristelser der ville omringe ham i hans Ungdom og Manddom, lad da din Aand gøre min Tunge vel-talende, lad mine Ord præge sig med uudslettelig Skrift i hans Inderste, saa de maa vorde en uoverstigelig Mur mellem ham og Lasten! Amen! ja det ske o Herre!!! ||

12 r I Ugen fra 3. til 9de Marts vilde Jeg følgende bestiltes

- 1) Europas Geografi repeteres –
  - 2) |J| Inddelingerne af Asien læres saaledes at de gamle Navne vides –
  - 3) De to første Paragrafer hos Galetti gennemgaaes, og med saamange af Anmærkninger som Han kan fatte –
  - 4) Kvægets, Faarets, og Svinets Naturhistorie repeteres –
  - 5) Tillægning, Fradragning, og Fordobbling med Størrelserne fra 1–8 repeteres og med 9–10 læres. –
  - 6) I Betydningen af samstaaende Siffre, |ska| øves Han! –
-

3de Marts

F o r m i d d a g

Spanien, Portugal, Ungarn og det europæiske Tyrki gennem-
gi|gg|kkes.

Opmærksomheden var temmelig spændt, men Hukommelsen
stod ham ej saa ganske bi. Han havde glemt hvor Korunna, Vi-
toria, Pamplona, Tarragona |laa| Banjaluka laa, Minhos Løb,
Saus og Draus Udspring:

12 v Det sidste har Jeg især ofte gjort ham op-||mærksom paa, og
slog ham derfor i Hidsighed over Fingrene, hvilket var Uret, da
Huskningen af Kongeriget Mallorkas Dele, og Guldbergværkerne
i Sibenbyrgen, som stedse faldt ham tunge, viste hint ikke var
hans Skyld –

E f t e r m i d d a g

Det var Postdag, og af Mangel paa andre, maatte Jeg selv be-
sørge mine Breve – Derfor blev ikke givet egenlig Undervisning,
dog övede Jeg hans Jndbildningskraft, som Hjælpemiddel for
Hukommelsen i Mørkningen, ved at lade ham opgive Mig uden
Kort hvorledes forskellige Steder laa for hinanden – Jeg hørte
med Fornøjelse Han huskede Korunna.

4de Marts

F o r m i d d a g

Hvad ej i Gaar vidstes, gennemgikkes og huskedes i Dag – Der-
paa fulg[t]e Kortet over batavisk Republik, Helvetien, og Sver-
rig – Karl havde glemt hvad den bat. Repbks Bestyrer kaldtes,
hvor Lausanne, Kalmar og Borkholm laa – Siden gennemgik Vi
det sidste af Svinets Naturhistorie –

Med hans Opmærksomhed var Jeg tilfreds – ||

13 r

E f t e r m i d d a g

Jeg var ej oplagt til Undervisning, og Jeg repeterede derfor blot
i Forening med Fruen de franske og tyske Ord Han har lært –
Han huskede dem allesammen –

5

F o r m :

Hvad der de to forrige Dage var glemt, gentoges, og huskedes – Engelland og Italien repeteredes. Af Nevkastle og Livorno toges Fejl – Øvelser med Siffre fulgte nu og gik godt – Asiens Beliggenhed, Inddelinger og Havbugter lærtes for første Gang –

Karl viste en Munterhed, og Aandsfyrighed forbunden med Opmærksomhed og Tænkning, der fornøjede Mig saare meget –

E f t e r m .

Karl var i Besøg med sin Moder –

6

F o r m i d d a g

Nevkastle og Livorno – Norge og Rusland –

Kristiansund og Molde vidstes ej –

Asiens store Inddelinger og Havbugte gentoges uforbederlig, og det tyrkiske Asiens Floder saaes.

Galettis første Paragraf med sine Anmærkninger læstes og forklaredes –

Overordenlig spændtes Karls Opmærksomhed ved den højere
 13 v Synspunkt hvorfra || Vi betragtede Jorden – Ved at tænke sig dens Tilblivelse, ledtes Han fluks til at tænke sig dens Ikketilværelse, ved hvilken Lejlighed, Han fortalte Mig sin barnlige Forestilling om Kaos, der snarere var et Billede af Ælde, med øde Egne og hullede Himle –

Ideen, at vor Jord er at anse som en Bjergryg, eller rettere, op-højede Punkter af samme, undrede, og bestyrtsede ham.

Det er Mig Borgen for Jeg blev tydelig, thi naar Han fattede Begrebet maatte der naturligvis opstaa en rystende Revolusjon i hans Tænkning og Bildekraft –

Det er jo ej saare længe siden, at Han ej havde andet Begreb om Iord, end at den er sort, ej andet om Forholdet mellem Land og Vand, end at hint er tørt, og dette vaadt –

Ved Landkortet ere hans Begreber blevne lysere, men tillige

mere forvirrede. Jorden er vokset saa stor for hans Øje, at Han ikke kan ret overskue denne Kæmpegestalt, og nu pludselig ser
 14 r Han hin – ham næsten ufattelige – || Storhed tabe sig som hans Fædreland paa Verdenskuglen –

Under Udviklingen af dette Begreb glemte Han sig selv og sine Nødvendigheder, der ogsaa som en Prik i den svindende Punkt – nødvendig maatte glemmes, naar Han forstod Mig. Hans Øje funkede af hidtil ukendt Ild, og Jeg nyttede hans Begejstring til at hæve hans Aand til Stjernernes Verdner, og derfra skue ned paa den svævende Punkt –

Hvor det dog er skønt at Lære! udraabte Han med Entusiasme, og frydfuld sluttede Jeg Undervisningen.

Nu staa Vi da paa Vekselens Skueplads, og grebet er det første Led af Tidens Kæde, som Vi skimte hist i Oldtids Mørke –

Verdensbygningens og Menneskenes Udvikling der stedse for at naa en højere Punkt, maatte gennemløbe alle Polygonens Sider ser Jeg ligge for Mig lig Pergamentets sammenviklede, støvbedækte Rolle. Rulle Vi den end op med varsom, skaanende Haand, løser sig dog dens Dele fra hinanden, thi dens Hælvte ||
 14 v tæredes af Møl og Ælde. Snart sees det Halve, men oftest kun en Punkt af de betydende Siffre. Hvem er forvoven | | nok til at paastaa, Han forstaar at tolke dette mystiske Sprog? Og dog, hvem saa Resultaterne paa Rollens nyeste Ende, og viste at hine Karakterer angive dens Fødsel og Vekst, uden / at / inddrages af en uimodstaaelig Kraft i hin Labyrinth. Hvem kastede et lyst Blik i dens tusinde vejløse Gange, og holdtes af Skræk tilbage ved dens Jndgang? Ingen –

Ja |hvorfo| hvi skulde Vi ogsaa nægte Os den Fryd at skue Vaarens de blommede Enge, fordi Vi ej vide hvorledes Jorden beredtes til at frembringe saadanne Vekster, som nu prange paa dens Flade?

Hvi skulle Vi nægte Os Blomstrets kvægende Duft, fordi Vi ej kunne skue den Gang ad hvilken det ved de fineste Overgange
 15 r udviklede sig lige fra den første spi-||rende Kerne?

Saa taabelig er jo Ingen, og hvi skulle Vi da ikke med Fryd kunne skue hine Oldtids Helte, hvis faste Skrit synes at have laant Naturens Nødvendigheds Lov, fordi Vi ej kunne sikkert beregne hvorledes deres store forbausende Ydre uddannede sig? Hvi skulle Vi ikke trylles ved Synet af det udvortes svage, men indvortes stærke Menneske hvis omfattende Aand frarev Naturen sin Hemmelighed, og isteden for blind Kamp, skuffede med Snildhed dens Kraft, fordi Vi ej kunne öjne alle de fine Stød, der tilbagetrængte den ydre, og fremkaldte den indre Kraft?

Bør det ej være Os nok |at ha| af disse Fænomener at udlede det store Resultat for den fjerne Fremtid, da udvortes Styrke skal parres med indvortes Kraft, da denne skal styre hin med viselig afmaalte Skridt i en sejerfuld Kamp mod den sidste Udbrud af den gærende Masse? ||

15 v

E f t e r m :

Gentoges 7 og 8 med Tillæg, Fradrag og Fordobbling til over 100. 9. lærtes paa samme Maade –

Det var Mig en meget ubehagelig Undervisning, da Karls Hukommelse af det forhen Lærte ganske slog ham fejl. Dog holdt Jeg Mig for at blive hidsig –

Hans Opmærksomhed paa det Ny var upaaklagelig –

7de

Kristiansund og Molde –

Dannemarks Kort maatte helt gennemgaaes, da det var halvt glemt. Kvægets Naturhistorie gentoges, saavel som de lærte tyske og franske Ord, til hvis Sum lagdes fire –

Han var uagtsom og tankelös, hvilket nok for en stor Del maa tilskrives hans Tænkning paa Eftermiddagsrejsen. ||

16 r

Det er ogsaa meget urigtigt i Forvejen at rette Børns Opmærksomhed paa sligt, men det nytter ej at sige det –

E f t e r m .

Karl var i Besøg med sin Moder –

At Jeg hverken i Dag, eller forrige Gang fulgte med, er ej Følge af Uvidenhed, eller Ringeagt for Pligt, men har en tvingende subjektiv Grund. Jeg vilde have langt større Skade, end Han kunde have Gavn deraf. –

8tende

Vi gennemløb Europas Geografi især med Hensyn paa hvad Karl havde glemmt de forrige Dage. – Glykstad og Itseho vidste Han ej skønt Vi i Gaar havde det mange Gange. Han fik derfor et lidet Slag over Fingrene, dog uden al Hidsighed, thi nu er Jeg temmelig vis paa, de samme Fingre huske hvor de vare da de fik Slaget. –

Nu toge Vi det almindelige Kort over Europa for Os, og eftersaa hvad ethvert Land var omgivet med. Snart nævned Jeg Landet hvis Sidelande og Vande Han skulde angive, snart nævned Jeg disse, og lod ham deraf udfinde hvilket Land Jeg mente –
16 v Derpaa maatte Han om en Del Stæder mest || fjerne sige deres gensidige Beliggenhed – Dette Alt gjorde Han uforbederlig. –

Vi gentog Asiens Jnddelinger og Bugte – Vi repeterede Faarets og Svinets Naturhistorie, hvor hans Hukommelse ej viste sig fra den fordelagtigste Side. – Hans Opmærksomhed var vekslende, og til dens mindre Bestandighed, laa vel for en Del Grunden i Senen ved Glykstad, men Jeg er nødt til at foraarsage slig Ulejlighed imellem, naar der ere enkelte Ting Han er kommet i Vane med at glemme; thi da hjælper ingen nok saa hyppig s i m p e l Gntagelse –

Det var vist nok bedre, hvis Jeg havde et andet Middel, til at potensere Anskuelsen, hvis Svaghed heri er Skyld som oftest, skønt ogsaa Tankeløshed bidrager sit men –

E f t e r m i d d a g

Atter ude i Besög. – Det hed paa et Øjeblik, men varede lige indtil Aften – Der blev da altsaa intet bestilt, hvilket gjorde Mig meget ondt, da Regningen højt trængte til Eftersyn ||

17 r

Søndagen d: 9de Marts

Ikke saare tilfreds er Jeg med denne Uge hvori er forrettet følgende –

1) Europas Geografi repeteret.

2) Hovedinddelingerne og Havbugtene i Asien lærte –

Paa mit Udkast for afvigte Uge havde Jeg sat at Asiens gamle Stater skulde anvises deres Plads – Dette var dels en overspendt dels unyttig Fordring; thi dels er det tungt, at knytte flere Navne til et Land, end der kan gøres beskuelige, og dels maa Han først kende Rigers Fremstaaen før Han kan have nogen Nytte af deres Navne, eller anvende dem paa det strasske Kort.

3) Den første Paragraf af Galetti engang gennemgaaet – Jeg havde fordret to, men det var for meget.

4) Kvægets, Faarets, Svinets Naturhistorie gentaget, og en Del af det sidste lært –

5) Tillægning, Fradragen og Fordoblen med Tallene 7, 8, 9 foretaget –

Hvad Jeg i Regningen havde fordret, var ej overdrevet, naar ej næsten alle Eftermiddagene vare blevne spildte ||

17 v

6) I at udtale samstaaende Siffre er Han øvet.

7) De lærte tydske og Franske Ord har han gentaget, og lært

4 –

I Ugen fra 10–16de Marts skal foretages:

1) Et kursorisk Oversyn af Europas Landkort.

2) Nöje Gennemgaaen af Galettis første Paragraf og mere, om muligt.

3) Om muligt, læres nogle af de gamle Navne paa de asiatisk tyrkiske Provindser, tilligemed deres nærværende –

4) Det lærte af Naturhistorien gentages, og Noget tillægges –

5) Tallene fra 1–10 gennemgaaes –

6) Siffrenes Betydning holdes i Erindring.

7) De tydske og franske Ord gentages, og nogle flere læres –

8) Maaske begyndes Skrivning af de smaa latinske Bogstaver paa Tavlen –

9) Karl øves i at læse rigtig og skønt –

10de

F o r m i d d a g

Floderne og Indelingerne med deres gamle Hovednavne, af det tyrkiske Asien var lært tilligemed Hovedinddelingerne af Afrika, samt Navnene || paa Nillandene, for hvis Skyld, egenlig Afrika fremtoges, da en lille Herre kom at besøge Karl – Undervisningen maatte da afbrydes og kunde ej heller fortsættes om

E f t e r m i d d a g e n

Saaledes begynder denne Uge med slette Forvarsler; men nu haaber Jeg dog den øvrige Del skulde tilhøre Os ganske, og da kan det end blive godt –

Det gjorde Mig ellers meget ondt at miste Karl i Dag; thi Han syntes ret oplagt til Læren – Imidlertid kunde Jeg ej beholde ham uden at støde Forældrene paa begge Sider, og sligt er saa ofte nødvendigt, at Man gør ilde i at formere Tilfældenes Antal, naar det nogenlunde kan undgaaes – Skulde Jeg for hastig igen saaledes blive forstyrret i Læsetimerne, da er det Tid at sige: Stop – ||

18 v

11te

Jeg laa endnu, da Karl kom op og hilste fra sin Moder, om Han ej maatte følges med til Tranekær. Saare ubehageligt var det for Mig, straks efter en spildt Dag, at give end een til Pris, men der var jo intet andet for, da det nu engang var sat ham i Hovedet – Jeg havde siden en alvorlig Samtale med Fruen over denne Materie – Jeg bad Hende, som Jeg saa ofte, men forgæves har bedet Hende, dog ikke at vedblive sin uforsigtige Handlemaade heri –

Naar Karl nemlig beder Hende om Noget, siger Hun altid „ja gerne for Mig, naar Du maa for Grundtvig“. Ofte forkynder Hun ham selv en eller anden Fornøjelse med det Tillæg „dersom Du maa for Grundtvig“.

Det er nødvendigt at Drengens Agtelse for hende, og Godhed

for Mig maa bestandig blive mindre. Det maa undre ham, at
 19 r hans Moder først skal spørge || Mig, og Han maa anse Mig som
 sine Fornøjelsers Fjende – Det er dog besynderligt at Forældre
 ej ville gøre saameget for deres Børns Dannelse som Fremmede.
 De synes at tro de have afløst den Forbindtlighed Naturen paa-
 lagde dem, naar De betale et Menneske for at offre deres Børn
 sin Tid og Flid –

De glemme, hvor umuligt det er for en Fremmet at opdrage
 deres Barn i Deres Hus, naar De ej selv ville arbejde i Harmoni
 med ham.

Jeg ser meget godt Fruens skjulte Bevæggrund: Hun vil stedse
 være den gode, og glemmer at sligt sker paa min, eller rettere
 paa hendes Søns Bekostning –

J Morgen skal Jeg da rent ud erklære, at flere Besøg ikke paa
 nogen Maade kan aflægges af Personen i denne Uge, og at Jeg
 ingenlunde afbryder min Undervisning, om der end komme nok
 saa mange Fremmede til ham –

Dette er et Middel Jeg nødig bruger, men et Aars Erfaring
 19 v overbeviser Mig || om, det er det eneste Jeg har tilbage.

Ved hver Uges Begyndelse vil Jeg spørge om Noget er ham
 lovet, for derefter at indrette mine Forholdsregler, og bede alvor-
 lig, at Intet, som kan have Indflydelse enten paa hans Undervis-
 ning eller Moralitet, maa blive ham lovet, förend J e g derom
 er blevet underrettet.

Ogsaa skal Jeg bede Hr Graa ej oftere at gøre sig skyldig i
 den Uforsigtighed at invitere min Junker, uden i Forvejen at
 have talt med Mig –

12.

F o r m .

Först gentoges det af Asien og Afrika Lærte. Derpaa gennem-
 gikkes nøje Galettis første Paragraf. Siden en Del af Hjortens
 Naturhistorie, og Undervisningen sluttedes med Læseøvelse –
 Han var ret opmærksom, men huskede ej noget af Galetti, som
 vel ej heller kunde fordres –

E f t e r m .

1-5 gennemgikkes |u| med de forskellige Hensyn. Dette medtog
 20 r lang Tid; || da Han saare ofte irrede især ved Tillægning og
 Fradragen – Tankeløshed hjemsøgte ham, og da Han kronede
 dennes Udtalelser, med, a n d e n G a n g at sige 78 var mindre
 end 60, blev Jeg hidsig, hvilket, da Jeg straks vendte tilbage til
 den blide men misbilligende Tone, |h| virkelig vakte ham af
 Døsen –

Saa ærgerlig det for Resten er Mig, at høre ham fejle i det
 Allerletteste, kan Jeg dog ikke frikende Mig selv for al Skyld da
 Jeg, troende det umuligt, Han kunde glemme sligt der lærtes ved
 den tydeligste Anskuelse, har forsømt at gentage det ofte nok –

13.

F o r m

Europa gennemgikkes paa Italien nær. Alt huskedes undtagen
 Ferrol, og San-Tjago –

Derpaa gentoges de lærte tyske og franske Ord – Abens fran-
 ske, Børstens, Gaasens, og Karetens franske, Myrens, / og / Ka-
 retens, tyske Navne vare glemte –

Opmærksomheden var middelmaadig ||

20 v

E f t e r m i d d a g

Her vare Fremmede. Vi kom sildig til Bords, og sadde der længe
 – Der blev da ingen Undervisning af – Det er blevet Mig ilde
 optaget, at Jeg rejste Mig fra Bordet før de Andre, derfor gør Jeg
 det saa sjelden som mulig –

14tende

F o r m i d d a g

Karl øvedes i at kende Siffre. Galettis 1te Pgf gentoges, saa Ita-
 lien, saa Kvægets Naturhistorie, og endelig hvad af Asien og
 Afrika er lært –

Eftermiddag

Det var Postdag, Jeg havde en Pakke at ekspedere til Læseselskabet, maatte selv bære den bort, og tog da ham med –

15tende

Formiddag

Aldrig burde Jeg undskylde Mig med tilfældige Omstændigheder; men Jeg er et Menneske. Mine Lidenskaber kan Jeg bekæmpe men ej tilintetgøre, og allermindst den kæmpestærke, som med Liste indsneg sig i min Barm, og byggede der sin Trone, hvis Støtter ere fæstede <til> mit Indres ædelste Dele, saa den ej kan omstyrtes uden at søndre disse – ||

21 r Dette være min undskyldende Indledning til den Tilstaaelse, at min Undervisningstid blev i Dag en Time kortere end sædvanlig –

Vi gentog Faarets og det Lærte, af Hjortens Naturhistorie, derpaa de tyske og franske Ord 25 i Tallet –

Karetens franske og Myrens tyske Benævnelse huskedes ej – Endelig gennemgik Vi Tallet: 5 –

Opmærksomheden var temmelig god men Hukommelsen sov –

Eftermiddag

Tallet 6 gennemgikkes, men udfyld[t]e ved min Herres Glem-somhed ogsaa næsten den hele Tid –

Derpaa gentog Vi hvad af Grammatiken er lært – Forskellen mellem Substantiver og Adjektiver, Singularis og Pluralis, Brugen af den bestemte og ubestemte Artikel. – Siden lærte Vi at bemærke Kønsinddelingen; og dennes Kenden af Artiklerne –

21 v Alt oplystes ved Eksempler || og her var Jeg vel fornøjet med min Eleve, hvilket næsten altid er Tilfældet, naar det gjelder om at anvende hvad Han rigtig har fattet –

Da knap det halve af denne Uge |af| er benyttet, undrer det Mig ej at Alt hvad i Følge min Bestemmelse skulde |sket|, og kunde sket, ej er blevet opfyldt, og Jeg er – efter Omstændighederne – ret vel fornøjet ved at kunne antegne –

Fyldestgjorte ere Fordringerne

No 1, 2, 3, 6, 7, 9.

Halv

4 og 5.

Slet ikke

8

Karls sædelige Opførsel har ingen Daddel fortjent, thi hertil regnes ej smaa Rettelser ||

22 r I Ugen fra 16–23de Marts

skal foretages

Følgende

1) gennembløbes Europa især med Hensyn paa Floderne og deres Løb –

2) gentages Asien og Afrika og Kundskaben om samme udvides, især med Hensyn paa den gamle Tilstand –

3) Galettis første Paragraf gentages, og en Del af den Anden læres –

4) Tallene 7–10 gennemgaaes og fra 1–10 gentages.

5) Øvelsen med Siffre fortsættes

6) Paa de smaa latinske Bogstavers Skrivning begyndes –

7) Svinets Naturhistorie gennemgaaes nøje, og Hjortens læres –

8) Den franske og tyske Ordkundskab vedligeholdes og udvides –

9) De grammatikalske Forerindringer gentages og faa – om Tiden tillader det – Tillæg

10) |Ø| Læseøvelserne fortsættes –

17tende Formiddag

Karl övedes i at lære Siffre – Gallettis anden Paragraf gennemgikkes tilligemed dens tre første Anmærkninger – Derpaa gentoges Asien og Afrika – Dsesires gamle Navn var glemt – og nu lærtes lidet af Hjortens Naturhistorie – Opmærksomheden var ret god – ||

22 v

Eftermiddag

Dett Franske og Tydske gentaget, og 3 ny Ord lærte – 7 gennemgikkes med Tillægning Fradragning og Fordobbling, hvilket udfyldte Tiden, da Han havde glemt Fordobblingen. – De første to Ting huskede Han godt, og passede skikkelig godt paa –

18tende

Formiddag

Svinets Naturhistorie gentoges og Hjortens læstes ud – Tvende Anmærkninger til Galettis anden Paragraf læstes og forklaredes. De tydske og franske Ord gentoges og tvende lærtes – Artiklerne løb Han hæslig vild i –

Ved de to første Undervisningsgrene var Han mest opmærksom –

Eftermiddag

Intet blev bestilt, og det var min Skyld.

19tende

Formiddag

Norge, Tyrkiet, Ungarn, den batavisk[e] Republik, Engelland, Helvetien, Portugal, Spanien, Danmark og Sverrig – Han huskede ej:

I Tyrkiet

Sereth og Alutha ||

23 r

I Spanien

Olivensa, Ferrol, San Tjago, Kartagena, Palma, Oviedo.

I Danmark

Maribo, Kristiansfeld –

Derpaa gentoges de 9 sidst lærte fr. og tsk. Ord. Trommens franske Navn var glemt –

E f t e r m i d d a g

Karl var ude.

20de

For besynderlige Omstændigheders Skyld, maatte Jeg i Dag være borte tilligemed Karl –

21de

Vi anvendte den største Del af Tiden til at drage Streger med Hensyn paa Skrivningen –

Derpaa eftersaaes paa Landkortet hvad i Forgaars glemtes – Alt huskedes – Floderne og Inddelingerne i det tyrkiske Asien. Italien gennemgikkes –

Glemte var:

Katania, Kapua, Savona.

Opmærksomheden var ret god –

E f t e r m i d d a g

De glemte Stæder paa Kortet erindredes –

Tallene 8 og 9 gennemgikkes, Han huskede ej |hv| got, men passede meget got paa – ||

23 v

22de

F o r m i d d a g

Gentoges de franske og tydske Ord – 30 i Tallet – Trommens og Vuggens franske Navne vare glemte – I Artiklerne var Han ej meget fast.

Derpaa gentoges det i Galetti Lærte og en ny Anmærkning læstes og forklaredes –

Endelig øvedes Karl i Læsen –

Alt dette gjorde Han udmærket got, skønt en lille Person var her oppe –

Endnu gennemgik Vi Tallet 10 –

Historien interesserer ham overordenlig, og Han morer sig meget ved sin[e] Inkonsekvenser, naar Han tænker sig de første Mennesker i en Stilling de først siden er blevet, og stedse ved Han at vise sig selv til Rette –

Saaere fornøjelige vare Mig disse Undervisningstimer, og aldeles skikkede til at lede min Opmærksomhed ganske bort fra ubehagelige Genstande, og hensætte Mig i en rolig Sindsforfatning – Ved saadanne Øjeblikke erkender Jeg dobbelt hvor velgørende
24 r denne sig selv lønnende Beskæftigelse er for || Mig –

O Gid kun mine Kundskaber og moralske Grundsætninger som Jeg stræber at indplante hos ham, maa spire og vokse, og gøre ham lykkeligere end Mig!

E f t e r m i d d a g

Maatte Jeg lade min Herre være med sin kære Ven –

★

I denne Uge ere Fordringerne under
No 1, 3, |4| 5, 6, 7, 8, og 10 hel
– 2, 4, halv
9 slet ikke fyldestgjort.

Med Hensyn paa No 2 er Forsømmelsen sket med Villie, da ej flere gamle Navne skulle læres, førend Vi hos Galetti ere komne til Rigernes Grunden –

No 9 er forbigaaet ved en Glemsomhed –

Med Fremrykningen i denne Uge er Jeg fornøjet, og fra den moralske Side, ved Jeg ingen Handling af min Eleve, der fortjener Bemærkning enten som ond eller god. – ||

24 v

Ugen fra 23de–30te Marts

1) Hjortens Naturhistorie gennemgaaes tvende Gange, og de forrige engang –

2) Grammatikalske Øvelser.

3) Geografien vedligeholdes paa passende Maade –

4) |A| De øvrige Anmærkninger til Galettis anden Paragraf gennemgaaes og de læste gentages –

5) Tallene fra 1–10 gentages saa Fejltagelse ej spores, og Siffrene kendes –

- 6) Han forberedes til Skrivning –
- 7) fransk og tysk Ordkundskab –
- 8) Læseövelse –

At jeg hverken her, eller i mine forrige Jndholdsliſter, har anført, *F o r s t a n d s ø v e l s e r* kommer af, at Jeg ej behandler dette som en egen Undervisningsgren – der for sig selv skulde foretages, men indblander det paa passende Sted, hvorved Anvendelsen lettes, og Nyttens vorder dobbelt, i det Hukommelsen hefter sig ved Tænkningsstoffet. –

24de og 25de

Spøgedes bort med den lille Kristian.

Jeg tillod det, hvorfor? ||

25 r

26de

F o r m i d d a g

Tyſk og fransk, Alt huskedes. Afrikas Inddelinger Rusland, de europæiske Landes geografiske Stilling – Tvende Anmærkninger |af| hos Galetti gennemgikkes, og Kronhjortens Naturhistorie gentoges –

Alle Sjelevner var levende og muntre, som havde de vundet Kræfter ved Hvilen –

E f t e r m i d d a g

Intet.

27de

F o r m i d d a g

Daadyrets og Raadyrets Naturhistorie gennemgikkes. – De tyrkiske Lande i Europa og Asien, Dannemark og Spanien eftersaaes. De tre sidste Anmærkninger til Galettis anden Paragraf læstes og forklaredes –

Han viste megen Opmærksomhed, og huskede godt, undtagen i det Første.

Eftermiddag

Tallenes Fordobbling fra 1–10 gentoges –

Læseøvelser foretoges, hvorved de grammatikalske Bestemmelser erindredes – ||

25 v I 5 og 9 var Han ej stedse sikker –

Forresten gav Han got Agt, anvendte sine Regler med Fasthed, og skilte sig godt ved Opgaverne for hans Dømmekraft –

Den 28ende

Vi spiste ude, og vare siden paa Slottet.

Intet bestiltes.

29

Jeg sov til Middag og om Eftermiddagen var her Fremmede.

Intet.

30te

Altsaa er denne Uge rent spildt. Jeg skammer Mig ved at gøre Afregning, og vil heller lade det blive til næste Uge, især da Jeg ved forud, sammes tre Dage gaa forlorne –

31te

Jeg maatte til Rudkøbing i vigtige Ærinder.

1te April

26 r De tyske og franske Ord gentoges og tre ny lærtes – Vuggens franske Navn var glemt. – Galettis to første Paragrafer || gentoges – Læseøvelse foretoges især med Hensyn paa Skilletegnesnes |rigt| Beopagtning –

Han huskede kun maadelig, han syntes afvant fra Opmærksomhed, og Tænken, Ting hvorfor Jeg tildels kan takke Mig selv, da Jeg jo ved det om Børn gelder dobbelt, at De ej kunne staa stille; men maa enten gaa frem eller tilbage – Jeg gruer for de mange Helligdage, der ifølge god gammel kristelig Skik skulle være Ladheden helligede, og Jeg gruer dobbelt, da de indfalde paa en saa ubejlig Tid –

2den

F o r m i d d a g

Intet.

Eftermiddag

De franske og tyske Ord gentoges og huskedes – Tallene fra 5–10 fordobledes – Dette maatte Jeg atter gennemgaa med ham, paa Tavlen – Jeg er nær ved at tabe Respekten for Anskulsen i Aritmetiken. Dog maaske er det min egen Skyld, som tiltroede den Underværker. –

3die

Helligdag.

Jeg skulde desuden studere til den følgende Dag.

4de

Og hellig. Jeg prækede desuden. ||

26 v

5te

Gentoges Kvægets og Faarets Naturhistorie. Derpaa kendtes de saa kaldte Romertal, og siden øvedes Han i Læsning der angik Jordens forskellige Former, og Brugen af Skeltegnene indskærpedes –

Han var ret opmærksom, men huskede slet.

6te A p r i l

Jeg gider ej bevæget Pennen, thi i to Uger er ej gjort hvad der burde gøres i en, og i næste Uge ser Jeg et Pendent til di|t| to –

7de

A n d e n P a a s k e d a g

8tende

F o r m i d d a g

Svinets Naturhistorie gentoges og huskedes slet – Norge, Italien, Ungern, Helvetien, Sverrig, gentoges og huskedes godt –

9de

Hjortens Naturhistorie gentoges og huskedes, Galettis to Para-

grafer med deres Anmærkninger, gentoges ogsaa, og huskedes ret godt. De franske og tyske Ord – 33 – gentoges og huskedes ret godt, naar Jeg undtager at der nogle Gange bomredes ved Artiklerne –

Jeg var i det hele tilfreds baade med Ham og Mig. ||

27 r

10de

Fordoblingen fra 5–10 gentoges og huskedes – Læseøvelse om de forskellige Haandværker foretoges og de grammatikalske Ordinddelinger anvendtes. – Galettis 3de Paragraf læstes og forklarede –

Opmærksomheden var afvekslende, størst ved sidste, og mindst ved mellemste Genstand. Dømmekraftens Yttringer vare stærkere og svagere i samme Forhold –

Jeg var et par Gange nær ved at blive hidsig men tvang Mig selv. – Udretter denne Bog ej andet Godt, helbreder den Mig dog for denne Sygdom under Undervisningen, og derved er allerede meget vundet –

11te

Det var Fruens Fødselsdag, og Jeg laa desuden syg næsten hele Dagen –

12te

Jeg var end syg, og maatte desuden studere til Konfirmasjons-søndagen da Jeg skulde prædike i Tranekær –

13tende

I |to| tre Uger er da nu endelig bestilt, hvad i een burde skeet – Skrivningen undtagen – Galettis 3die Paragraf er – saa at sige – overkomplet – ||

---

27 v

Ugen

Fra d: 13de til d: 20de April

1) Galettis 3die Paragraf gennemgaaes atter, de to første gentages, og d: 4de læses.

- 2) Harens Naturhistorie læses første Gang og gentages siden –
- 3) Geografien holdes i Erindring.
- 4) Tallene fra 1–10 tillægges – fradrages og fordobbes og Siffrene kendes.
- 5) Skrivningen indledes –
- 6) Fr. og tsk. Ordkundskab vedligeholdes og udvides.
- 7) Læseövvelse foretages, med Hensyn saavel paa Kommatering, som |Genstanden| Grammatik –

14de

F o r m i d d a g

Blev af flere Grunde intet bestilt.

E f t e r m i d d a g

Vi begyndte paa Tallenes Tillægning og Fradrag, men nu bad Karl Mig skrive et lidet Vers til hans Moder, som skulde gelde hendes alt forløbne Fødselsdag, og angav Mig selv Indholden – Jeg hverken kunde eller vilde undslaa Mig for Udførelsen af hans gode barnlige Ide, og saaledes tabtes vel Eftermiddagen i 28 r en vis Henseende, men Vi vandt begge || Jeg hans Kærlighed i højere Grad, og han min højere Interesse baade fra Hjertets og Forstandens Side –

15tende

F o r m i d d a g

Harens Naturhistorie gennemgikkes –

Derpaa gentoges Galettis 3die Paragraf og siden de tyske og franske Ord –

Hukommelsen var temmelig tro, og Opmærksomheden – paa et lidet Blund nær – vaagen.

E f t e r m i d d a g

Tillægning Fradragning og Fordobbling af Tallene fra 5 til 10, foretoges, men gik gudsjammerlig – Dog syntes Skylden mindre at være hos Hukommelsen, end i total Skødesløshed, og Mangel

paa Eftertanke – Havd[e] Jeg kunnet blive fuldkommen vis her-paa, skulde Jeg skiftet Læregenstand, men Jeg turde ej af Frygt for det dog maaske var Hukommelsens og en utydelig Anskuel-ses Fejl, og da var det høj Tid at komme disse til Hjelp –

At disse Læretimer have været saare kedende for Mig, flyder af sig selv, dog maa Jeg give Mig selv det Vidnesbyrd, at Jeg tvang Mig og tabte ej Taalmodigheden –

Jeg tør da vel haabe ej oftere at møde saamange Bommerter i denne Del af Aritmetiken – ||

28 v

16tende F o r m i d d a g

Spanien og Portugal, derpaa Asien og det asiatiske Tyrki – Funchal og de azoriske Øer vare glemte.

Læseövelse – grammatikalsk Ditto. –

Paa Opmærksomhed og Hukommelse kan Jeg ej klage.

E f t e r m i d d a g

Tallene fra 5 til 10 fordobledes –

Galettis 3 første Paragrafer gentoges. Alt skede med en Sikkerhed og Munterhed, som var Mig saare behagelig – Især indtoges Jeg af den høje Interesse for Historien det er lykkedes Mig at vække hos ham, og som yttrede sig i Erindringen af Alt det Læste, ja endog af det, Jeg mundtlig havde tilføjet –

Hvor lykkelig er Jeg ikke i at finde ham saa reseptibel for en Videnskab, der er Genstanden for min Forkærlighed, og desuden saa skikket til at hæve den menneskelige Aand, og skaffe den et friere Oversyn, af sin af Menneskehedens Bestemmelse, end det |Menneskets| Erfaringen Betragtningen af den isolerte Existens der omgiver os kan yde – ||

[Her mangler et læg omfattende 17.–20. april.]

[b: 21. april–20. juli incl.]

29 r vil beholde den, og da Han selv mangler Lyst og Kraft til at tænke lyst, hade dem der prøve paa at vække ham af sin Slum-

mer; men selv den mindre indskrænkede Del vil beholde den til ubodelig Skade. Et saadant Menneske, der for at handthæve sin Tro maa nedstemme sine Begreber om Mennesker, og Menneskeværd saa saare dybt, vil anse den store Masse som blotte Redskaber, vil af Grundsætning, ligesom den indskrænkede af Dummhed, træde frem som Mørkets og Slaveriets Talsmand – Hvilken Dansk tænker ikke her paa Schlegel!

Overbevises Mennesket i den modne Alder om sin Vildfarelse, finder Han at det mere er Tænkefrihedens hensigtsmæssige Brug end dens Misbrug De fleste af Jordens Mægtige frygte og afsky, ja at de netop forveksle Begreberne, ja da frygter Jeg meget den indvortes Revolusjon vil vise sig i det Ydre, at En Saadan vil styrte sig i det aabne Svælg – vil falde som et Offer for den alt
29 v for sildig || erkendte Sandhed –

Man gennemløbe her i Tanken en Række af denunserede og straffede Skribentere. Man gøre sig bekendt med deres Opdragelse og deres Aands Udvikling, og Man vil sikkert finde Erfaringen stadfæste, hvad Fornuften erkender for rimeligt og næsten nødvendigt –

Lærer derimod Mennesket tidlig at kende sine Rettigheder som saadant, da vil Han vist nok harmes over at se Menneskene og sig selv saa mange af disse berövede i det borgerlige Selskab; men der er allerede meget vundet, det er ikke som aktiv Borger Han først gør denne sørgelige Opdagelse, før Han træder som handlende ind i Verden er Han forberedet paa Alt, kender alle Baandene der ombinde ham, ved at de hverken kan eller bør sønderrives med Magt, men ere saalænge de eksistere at anse som Naturlovene Mennesket frivillig maa underkaste sig for ej siden
30 r at sukke over || sin Afmagt –

Kommer Han i den Stilling hvor Han kan virke noget, vil Han løse Baandet, hvis Han kan, og troer det vil blive varigt, og hvis ikke, da vil Han i Stilhed forberede det en saadan Løsning at ingen |H| menneskelig Haand atter vil kunne knytte det –

At dette Begreb er Mennesket som aandig Væsen langt mere værdigt end hint der forskriver sig fra de godmodige men kort-

synede Mennesker, der troede at burde sætte Velbefinden som Menneskets sidste Maal, derom kan neppe tvivles; men ogsaa troer Jeg at have bevist, at naar der ved Velbefinden ej skal forstaaes døsig LigeGYldighed, men motiveret Resignasjon, den Vej Jeg har betegnet Mig maa lede dertil vel ej som sidste Maal, men som nødvendig Følge.

Dixi et liberavi animam. ||

30 v

E f t e r m i d d a g :

Kristian var her og legte med Karl.

22de

Floderne i Portugal, Spanien, Helvetien, Ungern, Tyrkiet, den Bataviske Republik, og Engelland –

Det af den 5te Par: / Galetti / lærte gentoges, og Lidet af samme læstes om Krigenes Ophav, og de mindre Staters derved bevirkede Sammensmeltning, til større –

Først stræbte Jeg at give ham en almindelig Ide herom, og derpaa gav Jeg ham paa Strasses Kort en speciel Anskuelse af en saadan Sammensmeltning i det persiske, macadoniske og romerske Dynasti –

Uagtet Han rigtig havde fattet Meningen af hvad Vi læste, og Jeg forklarede ham, vare dog de ny Ideer for mange, og hinanden for beslægtede, til at Hukommelsen kunde bevare dem uden Sammenblanding; men det haabede og fordrede Jeg ej heller. Det er mig nok naar Jeg første Gang, og de første Gange kan bringe ham Ideerne, || at de i nogen Tid svæve dunkelt for ham og løbe stundum i hinanden, thi efterhaanden naa de dog den fornødne Klarhed, adskille sig, men |h| beholde dog en vis Identitet fordi de fremkom samlede i Sjelen, en Ting der ikke er ubetydelig for den modnere Alder –

31 r

Hvad Jeg i Dag forklarede ham, syntes han at fatte godt, og Han var ret opmærksom –

Eftermiddag

Fordobbling med Tallene fra 1-10

Got husket -

23de

Formiddag

Det i Naturhistorien Lærte gentoges ved Spørgsmaal rundt deri -
Sverrig Tyrkiet i Europa og Asien, og den Bataviske Republik,
gentoges -

Det af Galettis 5te Pgf Lærte gentoges, og det øvrige af samme læstes og forklaredes, - ligesom de ældste Stater Egypten, Assyrien, og Babylon, vistes paa Kortet -

Han huskede got, og var ret opmærksom, skønt hans store Munterhed undertiden adspredte ham -

Eftermiddag

Intet. - ||

31 v

24de

Formiddag

Dannemark-, Norge og Engelland gentoges; men den sidste maatte Vi hel gennemgaa, da det meste var halv glemt -

De sidst lærte f. og t: Ord gentoges -

Græshoppens, Harens og Jordbærrenes franske Navne vare glemte - Læseøvelse, og dersted (<?) lærtes tillige, Aarets Inddeling i Dage, og Maaneder samt disses Navne -

Hukommelsen viste sig, som Man af ovenstaaende ser ej i Dag fra sin glimrende Side, og Vildskab søndrede ofte Opmærksomheden -

Eftermiddag

Tallene fra 1-10 fordobledes - men saasart et Tal skulde tages mere end 10 Gange afstod Han -

Meget uagtsom.

25

Formiddag

Ungern, Svejts og Italien gentoges.

Sassari, Pavia og Messina glemte - ||

32 r Jeg skulde absolut skrive et Brev, og maatte derfor afbryde Undervisningen –

Eftermiddag

Min Herre var i Besøg –

26de

Først henimod Middag hjemkom Herren.

Eftermiddag

Tallene fra 2–10 toges med 11–15 og hermed forgik saare lang Tid.

Derpaa gentoges de tydske og franske Ord.

Les poix og *La sauterelle* vare glemte.

Ordenes tal er 38 –

Pavia, Messina og Sassari saaes og huskedes –

Galettis 3 første Paragrafer gentoges.

Ovennævnte Regning gentoges, og fortsattes med 2 til 50, 3 til 34, 4 til 25, 5 og 6 til 20 Gange –

Baade Hukommelse og Opmærksomhed viste sig virksomme, undtagen under det første Regnepensum. Jeg saa da hvad Jeg ogsaa havde gjort Regning paa, at Omvekslingen af Læregensstandene, oplivede Sjelekræfterne saare meget – ||

32 v

27de

No 1, 2, 4, 5, 6, og 7 udført, 3 ikke.

Ugen fra 27de April til 4de Maj

1) Det i Galetti Lærte gentages, især den 5te Paragraf og Strasses Kort benyttes –

2) Geografien vedligeholdes.

3) Rensdyrets Naturhistorie læses.

4) Fransk og Tydsk –

5) Regning med Tallene 1–10.

6) Læseøvelse og Grammatik.

28de

F o r m i d d a g

Karl trak Streger som Forberedelse til Skrivning, saa Gud maa sig forbarme. Hvergang Jeg har med denne Sag at gøre føler Jeg i fuldeste Maade den Stymperes Forlegenhed, der skal lære Andre hvad Han selv ej kan –

Jeg vil ej bedømme min Eleves Adfærd, thi Jeg er ganske ubeføjet Dommer –

Gid her var En som kunde ved Skrivningen træde i min Plads – ||

33 r

E f t e r m i d d a g

Karl var i Besøg efter sin Moders Ordre.

29de

F o r m i d d a g

Rensdyrets Naturhistorie læstes og forklaredes. Maanedernes Navne gentoges – Liliens, Musens og Nöddernes tyske og franske Benævnelser lærtes –

Karl viste megen Opmærksomhed, og rigtig Dømmekraft, samt tro Hukommelse ved de faa dertil givne Lejligheder – Han var for Resten ganske *a son aise* –

E f t e r m i d d a g

Tallene fra 1–10 gentoges saaledes at et større Tal angaves med Spørgsmaal hvormange Gange det indeholdt flere givne mindre Tal i sig –

Han huskede ej sjelden fejl –

30te

F o r m i d d a g

Galettis 4de og 5te Paragraf gentoges –

De først opstaaede Staters Beliggenhed vistest paa Landkortet, og siden gjordes det paa det historiske Kort anskueligt hvorledes Lilleasien, Assyrien, Babylon, Judæa og Ægypten smeltede sammen |med| i det persiske Dynasti. ||

33 v Han havde endnu ej naaet Fasthed i Bestemmelserne af de forskellige Regeringsformer; men Materialierne huskede Han – Han viste megen Videlyst og Interesse for den anskuelige Historie –

E f t e r m i d d a g

De grevelige vare her til sildig Middag.

1te Maj

F o r m i d d a g

Rensdyrets Naturhistorie læstes atter –

De tydske og franske Ord gentoges –

De sidst lærte vare ganske glemte –

Saa vare |ogsaa| og glemte Harens franske og Erternes franske Navne –

I Artiklerne var Han ej fast –

Asien og Afrika inddeltes. Floderne i Spanien, Portugal, Helvetien, Ungern, det europæiske og asiatiske Tyrki, den bataviske Republik, Norge og Storbritannien eftersaaes –

I det Hele taget huskede Han godt, skønt Han var temmelig overgIVEN

2den

34 r Det var almindelig Bededag, Jeg prædikede || og det var tildels Grunden hvi intet bestiltes forrige Eftermiddag, skønt min Herre ogsaa var i Visit –

3die

F o r m i d d a g

Tydscklands Floder eftersaaes –

Kvægets, Faarets og Svinets Naturhistorie gentoges nøjagtig –

Paa Strasses Kort analyseredes det hele persiske Monarki, dets Deles Navne og Beliggenhed lærtes, saavel som Navnene der angives paa de første Konger –

De sidst glemte tydske og franske Ord gentoges, og huskedes undtagen M u s e n s franske Navn –

I det Hele huskede Han slet, men herfra maa bestemt undtages Geografien og Historien hvor Jeg var meget vel fornøjet –

E f t e r m i d d a g

Regning, det glemte franske Ord huskedes –

Læseøvelse med Hensyn paa Kommatering og Grammatik –
 Regning – Han huskede ej godt, men var ret opmærksom ved
 sidste Regning og Læseøvelsen |han| og ved sidste Lejlighed
 havde Jeg adskillige Mig behagelige Prøver paa hans Dømme-
 34 v kraft og Fremgang i Sproget, da Han uden Van-||skelighed an-
 gav Meningen af hver Periode ved første Gennemlæsning –

4 d e M a j

No 2, 4, 5 og 6 ere fyldestgjorte –

No 1, baade er det og er det ikke, thi de første 3 Paragrafer
 ere ej repeterte; men derimod ere paa Strases Kart gjort større
 Fortskridt end Jeg turde ventet.

No 3 er mer end fyldestgjort, thi Rensdyrets Naturhistorie er
 læst 2 Gange og Kvægets, Faarets og Svinets gentaget – Desuden
 ere nogle Streger trukne.

Har Jeg altsaa ikke fordret for lidet, har Jeg Grund at være
 tilfreds med denne Uge –

Ugen fra 4de Maj til 11te

No 1. Alt det hos Galetti Lærte, gentages, ligeledes det paa Stra-
 ses Kort sete, og dernæst anskues Grækenlands Delinger,
 og deres Forsvinden i det makedoniske Dynasti tilligemed
 Persien –

35 r – 2 Paa Landkortet beopagtes de euro-||pæiske Landes fysiske
 Stilling mod hinanden samt deres respektive Størrelse, og
 ved kursorisk Gentagelse vedligeholdes Kundskaben om
 Inddelinger og Stædernes Beliggenhed –

No 3 Hjortens, Harens og Rensdyrets Naturhistorie gentages, en
 eller flere Gange ligesom fornødent findes –

No 4 Læseøvelse bruges en eller flere Gange ligesom Tiden til-
 lader, og hermed forbindes Hensyn paa Kommateringen,
 og Grammatikkens analytiske Del – Især sørges for at bi-

bringe et mere strængt Begreb om den væsenlige Forskæl mellem Substantiver og Adjektiver –

No 5. Ret alvorlig tages med Pindene atter fat paa Regningen, da Begrebet om Talforholde synes temmelig dunkelt, og det kan befrygtes Regningen vil blive en vaklende Ordhu-kommelses Sag –

No 6. De franske og tyske Ord gentages – 40, og formeres –

No 7. Paa Skrivning fuskes – ||

35 v

5te

F o r m i d d a g

Hjortens og Harens Naturhistorie gentoges nøjagtig – Kun Lidet var glemt. Derpaa fremtoges det historiske Kort, og Tidens Inddelinger, saaledes som Galetti har dem, gjordes anskuelige – ligesom hvert Tidsrumms Grændser bestemtes –

Han huskede godt, og var meget opmærksom –

Jeg forklarede ham Ordene: Korstog og Revolusjon; med bestemt | med | Hensyn paa den franske 1789 –

E f t e r m i d d a g

Tallene fra 5 til 10, gennemgikkes nøjagtig paa Tavlen – Han var ikke stedse saa opmærksom, som Jeg kunde fordre da Han havde Alt for Øjet.

6te

F o r m i d d a g

Rensdyrets Naturhistorie gentoges –

Galettis fem Paragrafer gentoges –

Det persiske Monarki analyseredes, og Tidsrummene afdeltes paa Kortet. ||

36 r Opmærksomhed vistes, og Hukommelsen var tro. – Dog blev Jeg øjebliklig Hidsig ved en ofte gentagen Uagtsomhed ved nogle Siffre – Det duer ikke, men Jeg trøster Mig ved, det er længe siden før, og skal – som Jeg haaber, vare længe til –

Eftermiddag

Intet – min Skyld –

7de

Formiddag

Rigernes Stilling mod hinanden eller deres Grændser efter Verdens 4 Hjørner saa |s| eftersaaes ogsaa de halvglemte Havbugter om Europa, og Inddelingerne af Verdenshavet. – Spanien og Portugal – P||alma glemtes –

Helvetien, Ungarn, Danmark, Sverrige, Norge, Tyrkiet. – Thessalien glemtes –

Hukommelsen, den eneste Sjelekraft der egenlig havde bestemt Aktivitet var ret tro –

Eftermiddag

Tallene fra 5–10 fordobledes først uden Pinde, og her stod det kun slet til med Hukommelsen, siden med Pinde og da manglede 36 v ofte Op-||mærksomhed – Siden tillagdes og fradrogtes Tallene 5, 6, 7, og 8 hvormed det gik ret godt.

De tydske og franske Ord gentoges og huskedes –

8tende

Formiddag

Palma saaes – Holland og Engelland – Grækenlands gamle Inddelinger saaes paa Kortet, og derpaa saaes dets fornemste Stater paa Strases Kort samt hvorledes de tilligemed det persiske Rige forsvandt i Masedoniens Dynasti – Inddelingen i Tidsrum gentoges – Italien – I Anledning af Messina, sagde Jeg ham at der for 23 Aar siden var et stort Jordskælv, og bad ham nu tage disse fra 1806 for at faa |J| Aaret – Han kunde ej og heraf rejste sig en lang besværlig Regning der dog ej fik noget godt Resultat, da Han ej kunde komme til Rette med Overgangene mellem flere Hundrede –

Jeg kommer nu til at gøre ham den hele Talrække anskuelig. –

For Resten huskede Han got og var opmærksom – ||

37 r

Eftermiddag

Kristian var her fra Formiddagen af, og den halve Dag maatte Jeg da spendere

9de

Formiddag

Læseövelse i Mallings store og gode Handlinger –

Oldenborrens, Pærens, og Rivens franske Navne –

Læsningen om Frederikshald 1658 og 59 interesserede ham, og det grammatikalske huskede Han undtagen Kønsforskellen, eller rettere Kønnenes og Artiklernes gensidige Forhold –

Eftermiddag

9 og 10 tillagdes og fradroges –

Der taltes til 2000 – Jeg blev desværre hidsig – Med Opmærksomheden kunde Jeg ej være fornøjet –

10de

Formiddag

De i Gaar lærte, nu glemte tyske og franske Ord omlærtes –

Galettis 5te Paragraf gentoges og gjordes tydelig ved Eksempler der ligge ham nærmest –

Rensdyrets Naturhistorie gentoges. ||

37 v Det persiske og |g| masedoniske Monarki dannedes, og Tidsrummene af|de|maaltes. Paa Kartet saaes Grækenlands større Inddelinger i ældre Tider, som Fønisernes Bopæle –

Hukommelsen var – undtagen i første Del – glimrende, og Opmærksomheden vel vedligeholdte –

Eftermiddag

Tallene fra 2–10 fordobledes 10–20 Gange uden Pinde, og derpaa taltes til 2000 –

De i Formiddags omlærte Ord, gentoges –

Læseövelse om Frederikshald –

Got huskede, munter, og opmærksom –

11te Maj

Temmelig tilfreds griber Jeg i Dag Pennen, og anmærker – No 1 er opfyldt saaledes at Galettis 5te Paragraf endog er gentaget to gange – Desuden er Galettis Inddeling |gj| af Tiden gjort anskuelig paa Kartet – Vist nok er denne Inddeling slet ikke efter mit Hoved, da de Punkter som her begrændse Perioderne, ganske ||
 38 r ere bestemte efter Udtrykket af fysisk Kraft, naar Jeg undtager de to sidste, Amerikas Opdagelse og den franske Revolusjon; men Jeg har dog opgivet det Forsæt at forandre dem, da de kan være ret passende for den lavere Synspunkt, hvorfra Vi endnu maa betragte Historien – Naar Vi have faaet et højere og ædlere Begreb om den som Skyggebilledet af den sig uddannende Menneskeslægt, eller rettere af Menneskeslægtens fremskridende Uddannelse, da Menneskene i det hele vare passive; vil Nødvendigheden af en anden Inddeling af sig selv blive indlysende –

Indtil saalænge ville Vi lade de Mænd og Begivenheder, der frembragte flest Ørkner, og arbejdede mest paa Menneskets Synken, pralende glimre paa deres usurperde Standpunkte –

No 2. Er opfyldt, og desuden ere |G| Oldgrækenlands Delinger lærte –

No 3. Er saaledes opfyldt at Rensdyrets Naturhistorie er to gange, og de to første Dyrs engang gentaget –

No 4, To Gange have Vi haft Læseøvelse, men et bedre Begreb om Substantiver og Adjektiver har end ej fulgt det gamle – Til Læsning er brugt Mallings store og gode Handlinger. ||

38 v No 5, Megen Umage er anvendt paa Regningen, og de sidste Prøver love Mig Fasthed, og synes at vise et vissere Blik i Talforholdenes Mekanisme –

No 6. Er opfyldt saavidt at Ordene ere gentagne og forøgede til 43 –

No 7. Har Jeg hver Dag tænkt paa, men ikke udført – Den Skrivning piner Mig.

Ugen fra 11te til 18de Maj

- No 1. Historien især dens 5te Paragraf holdes i frisk Minde. –
Paa Strases Kort sees alle Grækenlands enkelte Stater ligesom paa det geografiske Kort –
Det Lærte gentages, og om muligt konstrueres det romerske Dynasti.
- No 2. Floderne i de lærte Lande eftersees. –
Sverrig gennemses paa det ny Kort og dets Floder læres –
Er det muligt da gennemgaaes Preusen der hidtil af Mangel paa et brugbart Kort har været forbigaaet –
- No 3 Naturhistorien af de lærte Dyr gennemgaaes kursorisk, og Sælens læses.
- 39 r No 4 Læseövelsen fortsættes hos Malling || om Frederikshald med Hensyn paa Kommatering og Grammatik –
- No 5 – Prøvelse sker i den lærte Regning, og Begyndelse gøres med Divisjoners Anskuelse –
- No 6 Tydsk og Fransk –
- No 7 Paa Skrivning fuskes!

12te

F o r m i d d a g

Preusen gennemgikkes saavel som Sverrigs Floder –

Han var ret opmærksom, og syntes at bevare det Nylærte godt i Hukommelsen, det vil nu vise sig –

E f t e r m i d d a g

Spørgsmaale rundt i Regningen uden nogen Orden –

Gentagelse af alle tydske og franske Ord.

Hukommelsen var meget god, og hjalp ved synlig ved Eftertanke, og tilbagekaldet Anskuelse –

13tende

F o r m i d d a g

Preussen, og Sverrigs Floder gentoges.

Ligeledes det paa Strass Kort Lærte, samt Oldgrækenlands større Inddelinger – geografiske – Saa og Galettis første og anden Paragraf.

God Hukommelse; og Interesse – ||

39 v

Eftermiddag

Han spadserede med sin Moder –

14tende

Formiddag

Sælens Naturhistorie læstes og forklaredes – Galettis 3de 4de og 5te Paragraf gentoges –

I Læsningen, som Læsning, var Han sködeslös, men fra Indholdens Side opmærksom – Han huskede godt undtagen Staternes Opkomst, dog var Han ogsaa her rykket et got Stykke videre –

Eftermiddag

Her var et Besög som Jeg maatte underholde –

15tende

I dag er det, meget ubelejligt – hellig Dag –

16tende

Formiddag

Det persiske, macedoniske, og romerske Monarki konstrueredes – Læseövelse om Frederikshald – Opmærksomheden i sig selv ej slet, understøttedes ikke ved Tænkning –

Hukommelse viste sig tro – Dømmekraften var tilstæde – ||

40 r

Eftermiddag

Læseövelse. – Tulipanens, Vibens, og Æblets tyske og franske Benævnelser lærtes, og de andres gentoges – Naturhistoriens Lærte gennemgikkes kursorisk –

Hukommelsen tro, Opmærksomheden god –

17tende

F o r m i d d a g

Floderne i Portugal, Spanien, Helvetien, Ungarn, Tyrkiet, Den bataviske Republik, Engelland, Skotland, Irland, Norge, Sverrig, Preusen, Italien og Rusland –

Saa ogsaa Inddelingen af alle disse Lande samt Danmark Der glemtes Etssk, Mella, Agogna og Panæro – Han var ej heller fast i Ruslands Inddelinger –

For Resten huskede Han Alt –

E f t e r m i d d a g

Rusland inddeltes atter, og det i Italien Glemte gentoges – De sidst lærte fr. og tske Ord gentoges – Vibens og Æblets tydske Navne vare glemte – Paa Strases Kart inddeltes Historien i sine otte Tidsrum – Det persiske, macedoniske og romerske Monar-
40 v ki || sammensattes – Med anførte Undtagelse var Jeg tilfreds med Hukommelsen og Opmærksomheden –

18tende

No 1. Historien i Bogen og paa Kortet er gentaget, og det romerske Rige sammensat af sine Hoveddele –

No 2. Floderne i alle Landene eftersete,
Preussen gennemgaaet, og alle Inddelingerne i de europæiske Lande gentagne –

No 3. Opfyldt –

No 4. Læseövvelse 2 Gange, men uden Grammatik, derimod mere med Hensyn paa Retlæsning, og Indhold

No 5. Regningen er gentaget men ej fremskredet –

No 6. Opfyldt. Ordene ere nu 46.

No 7. Ligesom i forrige Uge –

Skønt den hellige Dag gik i Luften, har Jeg dog i det Hele i denne Uge udrettet en Del mere end Jeg havde Haab om, og er altsaa
41 r vel tilfreds || uagtet Regningen kun halv, og Skrivningen slet ikke er kommet i Betragtning –

Ugen fra 18tende til 25de Maj

- No 1. Det paa Strases Kart Lærte gentages, og de vigtigste Riger der udviklede sig af Roms Dynasti, anskues – Gives der |t| Tid gentages Hint hos Galetti
- No 2 Den geografiske Kundskab vedligeholdes ved Spørgsmaal rundt om Byer og deslige, Preussen, og Sveriges Floder g e n t a g e s ligesom Asiens og Afrikas større Inddelinger.
- No 3 Sælens Naturhistorie gentages – en eller flere gange, og i det ringeste de halve af de lærte Dyrs gentages ved Læsning –
- No 4 – Læseøvelse fortsættes paa det begyndte Sted, og Grammatiken glemmes ej!
- No 5. Divisjonen skal begyndes, og det andet bevares
- No 6. Fransk og Tydsk
- No 7 – Jeg vilde gerne *sat sapienti* ||

○

41 v

19tende

F o r m i d d a g

Sælens Naturhistorie, læstes og forklaredes. Kvægets og Faarets ligeledes –.

I Læsningen herskede temmelig Sködeslöshed –

E f t e r m i d d a g

Han skulde i Besög, og der gaves ej Tid til Andet, end for Udtalens Skyld at lade ham hos sin Moder gentage de tydske og franske Ord – Erternes, Musens Vibens, Æblets og nogle fleres franske Benævnelser kunde Han ej, dog havde nok Undseelse stor Del heri –

20de

F o r m i d d a g

Tidsrummene afpæledes, Korstogene og den franske Revolusjon forklaredes og Mindet om de forskellige Regeringsformer opfriskedes – Derpaa sammensattes de tre store Dynastier: Fortællin-

gerne om Trojas Skebne, og dennes Aarsager, samt om Solon og Kroesus hvormed Jeg forrige Gang havde oplivet mit Foredrag, ||
 42 r huskedes næsten ganske, og fortaltes af ham med megen Interesse –

|F| Svinets og Hjortens Naturhistorie læstes – Han |hu| læste bedre, og var langt mere bekendt med Indholden af dette, end i Gaar med hint –

Hukommelse, Opmærksomhed og Dømmekraft vare upaaklagelige –

E f t e r m i d d a g

Intet bestilt –

21de

F o r m i d d a g

De glemte tyske og franske Ord gentoges

Vibens og Æblets franske Navne vare glemte igen – Asien og Afrika inddeltes – Jeg spurgte om Byerne rundt omkring i Portugal, Spanien, Helvetien, Ungarn, Tyrkiet, Danmark, den bataviske Republik, og Engelland. Lausanne og Vaterford og Windsor vare glemte – Harens og Rensdyrets Naturhistorie gennemlæstes, og Jeg fandt ham vel bekendt med disse, ligesom Han læste ret godt – Paa Landkortet var Han saare langsom – ||

42 v

E f t e r m i d d a g

Först gaves en Del Multiplikasjons-Spörgsmaale – Derpaa divideredes, det vil sige. Han saae hvor mange Gange 1 og 2 indeholdtes i 20, og 3 i 30, og indsaa at Multiplikasjonen laae til Grund –

Viben og Æblet – Han vidste det –

Munterhed parrede sig med Opmærksomhed, og skaffede Mig en af mine behageligste Regnetimer, som ellers pleje at være lidt mørke –

22de

F o r m i d d a g

Sverrig og Preussen gennemgikkes helt – Italien og Norge gen-

toges paa sædvanlig Maade – Vi saa de Riger der umiddelbar opstode paa Roms Ruiner –

Sælens Naturhistorie læstes –

Hukommelsen var temmelig tro men treven – Upsal og Civita Vechia glemte –

Han lod til at give Agt –

E f t e r m i d d a g

43 r Vibens og Æblets Navne vidstes – Multi-||plikasjonsspørgsmaale gaves og besvaredes. Gaarsdivideringen gentoges, og gennemskuedes – som Jeg troer – af ham –

I Førstningen var Han noget uagtsom men forbedrede sig efterhaanden –

Det er Mig saare kært, at Karl fortæller Mig alt hvad der ligger ham paa Hjertet, alt hvad der interesserer ham. Saaledes fik Jeg i Dag et nyt Bevis paa, at Han har Anlæg til dyb Følelse og at Jeg kan røre – i det ringeste ham – Han fortalte Mig at naar en vis Madame – der stedse viser sig saare arm paa Følelse – var i hans Sted, vilde Taarerne komme Hende i Øjnene – Jeg troede Han tog Hensyn paa min noget haarde Udtale naar Han er skødesløs, hvorved Han fluks græder; men Han belærte Mig anderledes ved at anmærke, Han mente da, naar Jeg i en underlig Tone talte om Noget, og anførte, at Jeg forleden Dag ved at sammenrulle Strass' Kort, havde sagt: saaledes sammenruller Jeg hele Tiden, og alle de Mennesker der have levet. Mange have
43 v troet De || vare store; men nu ere kun deres Navne tilbage, som velte sig over hinanden uden nogen Betydning –

Dette var en uvilkaarlig Følelse hos Mig, der slet ikke var beregnet paa hans Forestillingsevne; men Han maa dog have havt en dunkel Følelse ej allene af min Tone men selv af Betydningen, da Han saa levende kunde erindre hvad Jeg s a g d e – Et andet Barn vilde gabet, og Jeg havde ingen Ret havt til at vredes –

O! hvor behagelige ere saadanne, ikke sjeldne, Erfaringer Mig! De overtude Mig om det er en mer end almindelig Blomst der skal udfolde sig under min Pleje.

De forbinde Mig til voksende Omhyggelighed, til med end skarpere Blik at vaage over hvert hans Aands og Hjertes Skridt – O Du Algode i Himlen! Giv Mig Kraft til at fuldende den Gerning Du har givet Mig! Lad min Aand sejre i den frygtelige, 44 r daglig fornyede Kamp || der truer at styrte den i Modlösheds, Forvirrings og Fortvivlelses bundløse Afgrund! Da maaske det lykkes Mig her at danne et Menneske der opklækket ved Naturens moderlige Bryst kan bevare den dybe Følelse for alt hvad der er Stort og Skønt uden dog at synke hen i klagende Uvirk-somhed ved at se Virkeligheden saa langt neden for de lyse Idea-ler, ja selv for hvad den, under sine endelige Bestemmelser kunde |V| være – Dette er det store det eneste Maal hvortil Jeg vil arbejde. Anskuelsen og Forstanden, der synes at leve i evigt Fjend-skab, dem vilde Jeg samle i en fornuftig Identitet – Jeg vilde ej subordinere men koordinere hans Kræfter – Jeg vilde lære ham at hæve sig over alt Jordisk, til det Evige Højeste, uden at lade ham ækles ved Eksistensen; Jeg vilde ikke blot at Han skulde anse den som værdig Genstand for sin Virken fra en højere Standpunkt, men Jeg vilde ogsaa – for hans Velbefindens Skyld 44 v – at Han skulde kunne tage || behagelig Del i den, uden dog ved Assimilering at besmittes af den. Jeg vilde, Han skulde kende sit Væsen og den ham omgivende Virkelighed saa godt, at Han kun<de> lade sine nedre Kræfter leve i broderlig Samfund med den, uden at hans højere enten behøvede at forlade deres Standpunkt eller opponere sig mod den nedre, skøndt de opponerede sig mod den Virkelighed hvori disse toge virksom Del.

Var dette opnaaet, da var ogsaa Problemet om Foreningen mellem Sjels Højhed, frivillig Moralitet, og Lyksalighed, tilfredsstillende löst –

Men er dette muligt med Hensyn paa at vorde virkeligt? Ja, under den Betingelse at Mennesket kan lægge en dybere Sands i Virkeligheden, uden at stødes af dens Udvortes, thi da frem-

staar en illuderende Assimilering, der befæster Menneskets Lykke, uden at nedtrykke |ham| nedværdige ham. Den der først i den voksne Alder bliver sig sine Tanker og Følelser bevidst, maa
 45 r gennemløbe mange sørgelige Epoker, || i hvilke Han snart |str| lider Skibbrud paa denne, snart paa hin Strandbred, og naaer Han endelig Havnen, er Han udmattet af Storme, kun halv istand til at nyde sit Held. Men skulde det ej være muligt at disse for det opadstræbende Menneske uundgaelige Sygdomme kunde indpodes, at deres Varighed derved forkortedes, og den lykkelige Krisis fremskyndtes; saa at Mennesket i Manddoms Alderen, straks var Menneske i Ordets ædlere Betydning – I Almindelighed, føler Jeg vel disse Spørgsmaale maa besvares med nej, men |hos| hvor stærkere Evner ere nedlagte, troer Jeg det udførligt –

Den 23de arbejdede Vi to og den 24de en Gang; men Tid til Optegnelse har været Mig umulig, og nu er det for saavidt gaaet Mig af Glemme, at Jeg ej bestemt erindrer det hvergang foretagne. Husker Jeg imidlertid ikke fejl, blev d: 23de om Formiddagen læst i Malling, ligesaa om Eftermiddagen, og de tyske
 45 v samt fran-||ske Ord gentagne, og regnet –

Den 24de

Alt det paa Strases Kort Læste nøje gennemgaaet, og Sælens Naturhistorie gentaget –

Resultatet har Jeg ej Tid til at udlede dennegang –

Den 25de og 26de vare

Helligdage, og en Dag gaar endnu fløjten i denne Uge, Jeg vil derfor ingen Plan afstikke –

27de

|Geddens| Gedens Naturhistorie læstes og forklarede – Opmærksomheden temmelig god – Fremmede Børn kom og bleve her om

Eftermiddagen

28de

Formiddag

Galettis 6te Paragraf læstes og forklaredes. Astronomi, Arkitektur, Søfart, Handel, Mynt –

46 r |K| Forskellen mellem Kunst og Videnskab – Ved Udviklin-
gen || af alle disse Begreber, syntes Han at fatte Mig og var op-
mærksom

Eftermiddag

Jeg maatte underholde et Selskab

29de

Formiddag

Det paa Strases Kart Lærte gentoges –

Sælens Naturhistorie ligeledes –

De franske og tyske Ord ligeledes

Græshoppens og Æblets franske, Vibens og Tulipanens tyske
Navne glemte, og i Artiklerne var Han vaklende –

For Resten huskede

30te

Karl var i Besøg for ej at være Vidne til |Forbredel| Forberedelse-
serne til hans Fødselsdag –

31te

Hans Fødselsdag

1te Juni

I denne Uge fra 1te–8de Juni Repeteres *etc*

2den

Preusens Geografi, Gedens Naturhistorie, Læseövelse –

46 v Hukommelse og Opmærksomhed ret god ||

3die

Formiddag

Æblet, Græshoppen, Wiben, Tulipanen –

Alt vidstes –

Galettis 6te Paragraf læstes og forklaredes paa ny –

Læseøvelse –

Hukommelsen var ret god, men Opmærksomheden afvekslende –

Eftermiddag

Shested og hans Søn

4de

De samme, desuden Barsel her

5te

Formiddag

Det forhen Dividerte gentoges og 4 betragtedes som indeholdt i 4-4°

Kaninens Naturhistorie læstes og forklaredes –

Hukommelsen var god, Opmærksomheden næsten hel igenem uafbrudt – Liv og Munterhed fulgte ham

Eftermiddag

47 r Galettis første – og en Del af den anden Paragraf gentoges og forsyndes med oplysende og udvidende Anmærk-||ninger, hvilket gav Anledning til mange behagelige Ekskursjoner, i Historiens Enemærker –

Det paa Strases Kort Lærte, gentoges

Hukommelsen tro, Dømmekraften sund, og Fantasien i Bevægelse –

For første Gang viste sig Menneskenes Tilblivelse for ham selv som en uforklarlig Gaade – Jeg havde just gennemgaaet med ham den hypothetiske Teori af Sprogets Fremkomst, og Noget Andet der fængslede hans Indbildningskraft til de første Mennesker. – Nu foldede Han paa engang sine Hænder, og raabte forundringsfuld med barnlig Alvor „men hvordan er de allerførste Mennesker dog blevne til“? Spørgsmaalet, frembragt i en saadan Stemning var Mig overmaade kært, og gav Lejlighed

til med Eftertryk at vise den betingede Nødvendighed af en højere Aarsag, af en Guds Tilværelse – Liv, Munterhed og Interesse – ||

47 v

d 6te

F o r m i d d a g

3 Og 4 gientoges – 5 saaes –

Jeg var syg og maatte gaae til Sengs –

Ret got huskedes og bemærkedes –

E f t e r m i d d a g

Slutningen af den 2den samt d: 3die 4de 5te og 6te Paragraf hos Galetti gentoges –

7de

F o r m i d d a g

1, 2, 3, 4, og 5, gennemgikkes paa ny

Asien og Afrika inddeltes – Floderne i Portugal, Spanien, Helvetien Ungarn, Nederlandene, Dannemark og Storbritannien samt Tyrkiet eftersaaes, tilligemed en Del Stæder i alle nævnte Lande, hvis Beliggenhed mod hinanden angaves.

Hukommelsen var ret tro, dog ej saa ganske paa Landkortet ||

48 r

8 d e J u n i

Trende Uger ere henrundne, uden at Jeg i dem har gjort ordenligt Regnskab, Grundene ere flere

Dels har Prækeriet berövet Mig den sædvanlige Regnskabstid om Søndagen og dels have indtrufne Omstændigheder hindret Undervisningen saa mange hele og halve Dage, at det var Mig ubehageligt at angive Resultatet – Imidlertid, engang maa det dog angives, om min Protokol ej skal vorde et Kaos, altsaa jo før jo bedre –

No 1. Opfyldt, og desuden er Galettis 6te Paragraf flere Gange læst og forklaret –

No 2 Opfyldt, og desuden Floderne eftersete i Port. Span:

Helv: Ung: den batvske Rpbk, Dnmrk Strbrttnn og Trkt – ||

48 v No 3) Opfyldt saaledes at alle de lærte Dyrs Naturhistorie er læst, og desuden Ged|d|ers og Kaninens flere Gange læst og forklaret –

No 4. Opfyldt

No 5. Saaledes opfyldt at Tallene fra 1–5 ere dividerede i 20, 30 og 40

No 6 Opfyldt, men ingen Udvidelse sket –

No 7.) Som sædvanlig

Heraf maa Jeg da udlede den nedbøjende Slutning, at i tre Uger er kun bestilt lidet mere, end der var bestemt til een –

Hvad der formerer min Utilfredshed er at Jeg nödes til at lade Karl i Morgen følge sine Forældre til Fyen, hvorfra Han i det snarreste ej vender tilbage før paa Onsdag –

49 r Jeg kan da ingen anden Plan || lægge for Ugen fra 8 de til 15 de end at i de Stumper som af den kunne reddes, maa repeteres saa meget som muligt –

Min lille Herre kom da ej hjem før Fredagen d: 13de og altsaa er een Dag denne Uges hele Udbytte –

14de

Formiddag

Gjeddens og Kaninens Naturhistorie gentoges og forklaredes paa ny –

2–5. divideredes –

Floderne i Rusland, Sverrig, Preusen Tydskland og Italien eftersaaes – samt hist og her Byer og Landskaber, med disses gensidige Beliggenhed –

Hukommelsen var ej meget tro, men dog ej saa slet som Man kunde have befrygtet ved Opholdet – Tiber og Agogna vare glemte –

Eftermiddag

49 v Nogle Spørgsmaal gjordes i Galet-||tis 6te Paragraf, og en Del af den 7vende læstes og forklaredes – Paa Strass Kort afmaalt-tes Tidsrummene, de store Dynastier sammensattes, og det romerskes vigtigste Affödninger saaes –

Begreberne: Korstog, og Revolusjon – som Regeringsforandring – bestemtes med Hensyn til Frankerig –

Fortællingerne om Trojas Erobring, Krösuses Skebne, og The-seuses Tog til Kretas Labyrinth gentoges – De tvende første for-talte Han selv –

Han huskede ypperlig, var munter og opmærksom –

Havde denne Uge havt seks saadanne Dage, vilde den bram-met som Høvding i den svundne Undervisningsperiode; men nu
50 r er || det kun en ikke altfor behagelig Erindring om, hvad deri kunde været sket.

Jeg hörer at Fynboerne kommer her i næste Uge, og Alt synes saaledes at flokke sig som en Dæmning for Kundskabselvns sagte Fremskriden; men tör Jeg ej lade den overskylle, skal Jeg dog se at bane Smaaveje ved dens Sider; thi sammenflydende, have de dog saa vundet et, om end lidet, Stykke Land –

Selv denne tilbagetrukne Kamp har Interesse, og ansporer Mig til Virksomhed –

O! Hvor kunde Jeg ikke være lykkelig ved min Post og mine Omgivelser dersom det var muligt at |min| mit Indres højtlar-mende Dissonanser kunde sammensmeltes i ren Harmoni, men ak, den Plekter der skulde kunde udlokke samtonende Lyde af
50 v mine forstemte Strænge, den hviler ej || i min Haand, den hviler i Ingens

---

Ugen fra 15de til 22de Juni

No 1. Geografien eftersees hist og her

– 2. Galettis 7de Paragraf læses og forklares –

- 3) Gjedens og Kaninens Naturhistorie gentages, tilligemed saameget af det Øvrige som muligt
  - 4) Det paa Strases Kort Læste gentages
  - 5) Multiplikasjon, Subtraksjon og Addisjon gentages og den sidste bringes paa Tavlen i Udøvelse med Siffre – Saa gentages ogsaa den lærte Divisjon.
  - 6) De tyske og franske Ord gentages og – om ske kan – formeres –
  - 7) Læseövelse – ||
-

51 r

16de

F o r m i d d a g

Tallene fra 2–10 fordobledes med 10–20 –

Siffre adderedes paa Tavlen, dog kun een Række ad Gangen –

De tyske og franske Ord gentoges –

Tiber og Agogna eftersaaes –

Hukommelsen var slet i T og F, hvilket ikke undrede Mig formedelst det lange Mellemrum –

E f t e r m i d d a g

Dagens Forfald fordrede moralske Betragtninger, der dels som Formaning dels som Dialog optog lang Tid –

Siden læstes et Stykke i Galettis 7vende Paragraf – Opmærksomheden var ret god, og Dømmekraften – næsten maatte Jeg sige – for rigtig: eller dog for anvendt thi det viste sig at Han ligesaa skarp beopagtede, som Han rigtig bedømte de ham Omgivendes Opførsel – ||

51 v

17de

Bestiltes intet

18de

F o r m i d d a g

|Gjedens| Jeg husker det ikke ret, men

|Eftermiddag|

troer, i det mindste de tydske og franske Ord gentoges og 4 divideredes – det øvrige ved Jeg intet af, da Jeg ej har været i Humør til at optegne det, og min Sjæls mange og stærke Rystelser svække Hukommelsen

E f t e r m i d d a g

Galettis syvende Paragraf læstes ud, og Strases Kort gennemgikkes med didhörende Fortællinger, saa spurgtes ogsaa om de Ord der glemtes om Formiddagen, og nu huskedes

Det er sandt, om Formiddagen gentoges Galettis sjette vigtige Paragraf.

Om Eftermiddagen var baade Hukommelse og Opmærksomhed ypperlig. ||

52 r

19de

F o r m i d d a g

Læseövelse hos Malling –

I Divideringen med 2–5 gjordes Spørgsmaale i følgende Smag

Hvor ofte indeholdes 4 i 16?

Hvorfor?

Hvormeget er den 9de Del af 45?

Hvorfor er 5 9de Del af 45?

6 og 7 divideredes indtil 60 og 70.

Han læste ret godt, anvendte det lærte temmelig rigtig, og gik analogisk sikker frem i det Ny.

Eftermiddag

Addisjon først med en, siden med to Talrækker, Oplysning gaves om hvad Man kalder at have *in mente* og Grunden angaves –

Subtraksjon med enkelte Tal –

Storbritannien og Irland gennemgikkes –

Han huskede godt og fattede rigtig det Ny – ||

52 v

20de

Formiddag

Kvægets og Faarets Naturhistorie gentoges, Vi anledigedes derved til at angive Forskellen mellem Aar, Maaneder og Uger, som det efter lang Kamp – hvori Jeg, desværre engang blev øjeblikkelig hidsig – lykkedes Mig at gøre ham anskuelig ved paa Tavlen at afdele en Linie –

Vi dividerede med 6 og 7.

Hukommelsen var ret god men Opmærksomheden, saavidt Jeg kunde skønne, slet.

21de

Intet bestilt

22de

Regnskab for den udløbne Uge

No 1. Engelland er gentaget

No 2 Udført, og den 6te gentaget

No 3 Kaninens Gedens, Kvægets og Faarets Naturhistorie gentaget

No 4 Udført, og desuden Grækenlands hele Inddeling, saavidt samme findes paa det historiske Kort iagttaget – Kronologien indledt ved Bemærkning af || Tidsrummenes kronologiske Grændser, og berømte, jevnaldrende Mænds Levetid

No 5. Opfyldt saaledes, at Subtraksjonen ogsaa med Siffre er

begyndt – 6 og 7 ere ogsaa betragtede som indeholdne i deres respektive Talstørrelser – Forholdet mellem Aar, Maaneder Uger og Dage er gjort anskueligt ved afdelte Linier –

No 6. Gentagne ej formerede

No 7. Opfyldt –

Med Hensyn paa mine beskedne Fordringer til denne Uge, maa Jeg være tilfreds med det Udrettede; men da hine stötte sig paa den falske Forudsætning at Vi i denne Uge vilde faa hindrende Fremmede, kan Jeg ej være fornøjet, saameget mindre som en hel Dag er for min Skyld tabt –

Ugen fra 22de til 29de Juni

No 1. Alle de paa Kortet lærte Lande paa Engelland nær, gentages med deres Inddelinger og Byer ||

53 v No 2. Bekendtskabet med det historiske Kort vedligeholdes; og Galettis 1te 2den 3die 4de 5te og 7de Paragrafer gentages

No 3. Bæverens Naturhistorie læses og forklares. Svinets, Hjortens, Harens og Sælens gentages.

No 4. Paa Tavlen adderes og subtraheres – Det med Pinde Dividerede gentages og oplyses ved Spørgsmaale som sædvanlig – Forholdet mellem Aar *etc* gentages

No 5. De tyske og franske Ord gentages og formeres –

No 6. Læseövelse og Grammatik

23de

F o r m i d d a g

De $\frac{2}{3}$ Dele af Bæverens Naturhistorie læstes og forklaredes – Opmærksomheden spændtes saare af Nysgerrigheden efter at erfare dette mærkelige Dyrs Forretninger –

54 r i Tankerne || hvilket Jeg erfor af hans angivne Resultater –

Eftermiddag

Portugal, Spanien, Helvetien, Ungarn og Danmark gennemgikkes –

Hukommelsen var meget god, men Munterheden lidt overgiven –

24de

Formiddag

Bæverens Naturhistorie udlæstes

Addisjon med Siffre paa Tavlen lige indtil 5 Rækker –

Subtraksjon med to Rækker –

Divisjon med 6 og 7 –

Han var ret opmærksom, og huskede temmelig godt, undtagen Fradragning hvortil Han var bleven ganske uvant –

Eftermiddag

En Præst fra Sönden kom at besøge Mig hvorved spildtes denne og hele

d: 25de

26de

Formiddag

54 v Svinets og Lidet af Hjortens Naturhi||storie gentoges – Der kom |en| et helt Slæng Adelsmænd, og Junkeren maatte ned for at pyntes –

Hukommelsen var slet, den hindredes i sin Virksomhed af Forventning om de Ting, som ske skulde –

Eftermiddag

Hjortens Naturhistorie og det halve Italien var netop gentaget, da et Bud forkyndte den fynske Families Ankomst, og da var Alt forbi –

Det gik som i Formiddags – Stadighed finder Jeg neppe hos min Hr Eleve i disse Dage, dog det faaer at gaa –

27de

F o r m i d d a g

Italiens sidste Halvdel, og Preusen gentoges – Ligeledes Harens og Renens Naturhistorie – |V| Den 7vende Paragraf hos Galetti læstes og gennemgikkes paa ny –

Hukommelsen var langt bedre i Dag end i Gaar, og Agtsom-
 55 r heden || voksede ved de tvende Kaar Jeg fremsatte, enten at arbejde flink, eller berøves Fornøjelsen med hans fynske Legesøster efter hvilken Han saa saare higede at det var neppe Han kunde overtale sig til at hefte Opmærksomheden paa Læregens-
 stænderne –

28de

F o r m i d d a g

De tyske og franske Ord gentoges

Divisjonen med 6 og 7 gentoges, og med 8 lærtes indtil 8o.

Han huskede godt, og var opmærksom

29de

No 1 Opfyldt paa Norge og Sverrig nær

No 2 Galettis 5 Paragrafer ere ej gentagne –

No 3 Sælens Naturhistorie er ikke gentaget –

No 4 Opfyldt og med 8 er dividert

No 5 Ikke opfyldt –

No 6 Ligesaalidet –

Som meget begribeligt er Jeg meget misfornöjet, men maa endda
 være glad at noget er gjort – ||

55 v

Ugen fra 29de Juni til |5| 6te Juli

Ogsaa denne Uge vil faa Forhindringer, men Jeg maa dog angive hvad Jeg haaber at faa gjort –

No 1. Norge og Sverrig

No 2. Galettis 5 Paragrafer – Stras –

No 3 Bæverens og Sælens Naturhistorie gentages

- No 4 Med Siffre adderes – Subtraksjonens Grundtræk med
Pinde gentages fra 5–10 –
Det Dividerede gentages saavel som Forholdet mellem Aar
etc
- No 5 Læseövelse

30te

For mid dag

De franske og tyske Ord gentoges,

Paa Tavlen adderedes –

5 og 6 tillagdes og fratoges med Pinde –

Karls fynske Legesyster bad saa saare om Frihed for ham
denne sidste Dag ||

56 r Hukommelsen var god, men Opmærksomheden, især tilsidst
– slet –

1te Juli

Schesteds skulde rejst, men efter mange Forberedelser holdt Vej-
ret dem tilsidst.

Jeg faar da ogsaa spille denne Dag –

|5| 6te Juli

Endnu i denne Uge er Uordenen vedblevet af mange uforudsete
Aarsager og en Følge heraf er

No 1 Opfyldt

No 2 Ikke

No 3 Opfyldt

No 4 Ligeledes. Dog ere 9 og 10 ej subtraherede –

No 5 Ikke opfyldt –

Det er dejligt

Ugen fra |5| 6te til |12| 13te Juli

Nu haaber Jeg dog Adspredelserne skulle for denne Sinde have
taget en Ende

Og i næste Uge forlanger Jeg

- No 1. Finlands Inddelinger og Floderne i de lærte europæiske Lande, samt de større Inddelinger af Afrika og Asien – ||
- 56 v No 2 Galettis 7 Paragrafer og det historiske Kort gentages –
- No 3 Fiskodderens og Ulvens Naturhistorie læses og forklares
- No 4 8, 9 og 10 subtraheres, der adderes med Siffre 1–8 divideres
- Aar etc
- No 5. De tyske og franske Ord gentages og ny tillægges
- No 6 Læseøvelse – Rigtighed med Hensyn paa Tone og Kommatering.
- No 7 Grammatikalske Øvelser

|6te| 7vende Juli
F o r m i d d a g

Fiskodderens Naturhistorie læstes og forklaredes. Galettis to første Paragrafer gentoges ved Læsning

Opmærksomheden var maadelig og ustadig –

8tende

Tallene fra 1–9 divideredes. Med 9 var det første Gang – 9 subtraheredes under alle Modifikasjoner –

Opmærksomheden var temmelig – ||

57 r

9de

F o r m i d d a g

Ulvens Naturhistorie læstes og forklaredes

De franske og tyske Ord gentoges –

Vibens tyske og Æggets franske Nav[ne] var glemt

Tidsrummene afpæledes og de store Monarkier konstrueredes paa det historiske Kart

Opmærksomheden var god og Hukommelsen tro –

10de

F o r m i d d a g

Paa Tavlen adderedes med 4 og 5 Talrækker

Derpaa subtraheredes lige saa slet som för den sidste beskuelige Gennemgang –

Galettis 3die og 4de samt det halve af den 5te Paragraf gentoges ved Gennemlæsning –

Hukommelsen ussel, Opmærksomheden maadelig

11te

F o r m i d d a g

I Divisjonen med Pinde 9 gentaget og 10 lært – Det sidste af Galettis 5te og den 6te Paragraf gentagne ved Læsning og forsynde med forklarende Anmærkninger –

Hukommelsen ret god, Opmærksomhed ustadig – ||

57 v

12te

F o r m i d d a g

Galettis 7vende Paragraf gentoges ved Læsning – Floderne i Port, Span, Helv, Ung, Dannem, og Tyrkiet eftersaaes – Hukommelsen middelmaadig, Opmærksomheden gode –

13tende

No 1. Sverrigs, Norges, Ruslands, Tydsklands, Italiens og Preussens Floder samt Inddelingerne i Asien og Afrika ere ej gentagne –

No 2 Opfyldt

No 3 Opfyldt

No 4 Opfyldt, med 9 og 10 er ogsaa dividert

No 5 Kundskaben er ikke forøget

No 6. Ikke opfyldt

No 7 Ikke heller

Jeg har dog virkelig ikke bortsovet denne Uge, og dog ser det saa broget ud med Regnskabet men Tingen er at det har medtaget lang Tid at gennemlæse de 7 Paragrafer hos Galetti og for-
58 r klare || dem paa ny

Ugen fra 13 til 20de Juli

- No 1. Læseövelse
 No 2 Grammatik
 No 3 Tydske og franske Ord forøges –
 No 4 Odderens og Ulvens Naturhistorie og saamange Andre som muligt gentages –
 No 5 Sverrigs Norges Ruslands Tydsklands Italiens og Preusens Floder samt Asiens og Afrikas Inddelinger gentages, og paa Lærningen af Frankerigs Geografi begyndes –
 No 6 Divideringen med Pinde gentages
 Der adderes med Siffre, og subtraheres med Pinde, for om muligt at give ham Fasthed i denne Del hvor Han er saa vaklende – Multiplikasjonen gentages for Sikkerheds Skyld
 No 7 Passende Fremskridt gøres paa det historiske Kort, saasom kronologiske Notiser, Bekendtskab med de mest udmærkede Mænd i den første Periode, saa gentages og det allerede Lærte – ||

58 v

14tende

Eftermiddag

Læseövelse om Frederikshalds Belejring af tolvte Karl – Floderne i Norge Sverrig, Rusland, Preusen, Tydskland og Italien –

Hukommelsen god og Opmærksomheden temmelig – Det gjorde Mig ondt i hans Dom over hine norske Helte atter at træffe en Fejghed og Kvindagtighed der udgør et ikke uvæsentligt Træk i hans Karakter – Grunden er klar da Han dels i hele det Indvortes er et tro Billede af sin frygtsomme Moder, dels stedse har havt hendes Eksempel for Øje – Vare kun Midlerne herimod saa lette at finde! Dog Jeg skal dog se Jeg kan indgyde

ham lidt Kækhed, thi megen faar Han neppe nogensinde, skønt det er stygt –

15de

Eftermiddag

Tallene 10–15 analyseredes ved Subtraksjon

Bemærkningerne om enkelte Mænd og Begivenheder med Hensyn paa det historiske Kort gentoges – saasom Trojas Erobring Kroesi Skebne, ||

59 r Labyrinthen paa Kreta, Solon og Lykurg

I Regningen maatte Jeg fremtvinge Opmærksomheden, der under den anden Del af Undervisningen selv fremtraadte ved Siden af en tro Hukommelse

16de

Formiddag

15–20 analyseredes paa samme Maade som de foregaaende i Gaar, men da Jeg nu forlangte Anvendelsen ved Siffre var Alt som sædvanligt, og først efter en meget ubehagelig Scene, hvorved Jeg blev hidsig bragte Jeg det dertil, at Han kunde |fra| drage de underordnede Tal med Siffre fra 18, 19 og 20 –

Odde||rens og Ulvens Naturhistorie gentoges ved Læsning – I den sidste Del huskede Han godt –

Eftermiddag

15 analyseredes med megen Viderværdighed – Derpaa divideredes med Tallene 1–10 |fr| i 20–100 –

Opmærksomheden yderst slet i første Del Hukommelsen god i |før| sidste –

17tende

Formiddag

2–9 analysertes ved Subtraksjon – ||

59 v Eselens, Hövlens, og Ilderens tydske og franske Navne lærtes –

En Fortælling som Læseövelse –

Om Jordens Dannelse og Ujevnhederne paa dens Overflade
Opmærksomheden var temmelig god –

18tende

F o r m i d d a g

Subtraherende analyserede Vi 2–9. Adderede med Siffre, og opløste Multiplikasjons Spørgsmaale rundt. –

De sidst lærte t. og f. O. gentoges

Høvlens og Ilderens franske Navne vare glemte –

Et Stykke af Indledningen til Naturhistorien læstes og forklaredes –

Forskellen mellem Natur og Konstlegemer, og Naturhistoriens praktiske Problem –

Naar Jeg undtager Subtraksjonen, hvor Han som sædvanlig var ussel stod hans Hukommelse ham godt bi, ligesom Opmærksomheden var god, og hans Forstand|t| gav utvetydige Beviser
60 r for sin Udvikling, saavel|| med umiddelbart Hensyn paa det Læste, som i en Samtale om Himmellege[me]rne, om Jordens Atmosfære og Luftballonen – Samtalen opstod ved hans Tvivl om Luftens Tyngde, hvilken Jeg ej troede bedre at kunne gøre ham anskuelig, end ved at henvise til Luftmaskinen, der ellers maatte falde ned –

Jeg fortalte ham Zambaccaris mærkværdige Luftfart, hvori Han tog megen Del –

19tende

F o r m i d d a g

Analyseredes 3–9 samt 10 med Pinde og Siffre – De fr. Ord som i Gaar ej huskedes – Derpaa læstes og forklaredes det øvrige af Indledningen til Naturhistorien – Legemernes Deling i organiserede og uorganiserede, de førstes videre Deling og Naturens herpaa grundede Deling i de 3 Riger. Paa det historiske Kort afdeltes Tidsrummene og det første Tidsrums bekendteste Mænd fremdroges –||

60 v Hukommelsen god, og Opmærksomheden temmelig god – Han fattede got det ny Lærte –

2 o d e

- No 1. Opfyldt
 No 2. Ikke
 No 3. Opfyldt
 No 4. Ulvens og Odderens Naturhistorie er gentaget, og Indledningen til Naturhistorien læst og forklaret –
 No 5. Opfyldt undtagen Begyndelsen af Frankerigs Geografi –
 No 6. Opfyldt uden at Jeg dog endnu, hvor megen Tid Jeg end har anvendt, tør anse Pindesubtraksjonen som endt –
 No 7. Opfyldt –
 Havde Jeg benyttet alle Eftermiddagene vilde Resultatet blevet mere glimrende, dog kan det efter min Formening nok gaa an ||

[Her mangler 21. juli–6. september.]

[c: 7. september–19. november 1806.]

61 r

7 d e S e p t b r

- No 1. Opfyldt – Tillægget er Simbrenes og Teutonernes Skebne –
 No 2. Femten Departementer ere lærte
 No 3. Opfyldt.
 No 4. Opfyldt.
 No 5. Ordene ere gentagne men ej mere.

Ugen fra 7de til 14de Septbr

No 1. Historie

Nordens gentages og udvides

No 2. Geografi

Frankrigs fortsættes

No 3 Naturhistorie

Hvalens gennemlæses atter, saa og Koens og Faarets –

No 4. Regning

Øvelsen med de 4 Spesier fortsættes

No 5. Sprogkundskab

De fremmede Ord gentages, Grammatik og Læseøvelse – Jeg har

været saa nøjsom i Fordringer fordi Jeg ved, nogle Dage gaa forlorne – ||

61 v

8de

Det var min Geburtsdag, da Jeg havde for mange Beskæftigelser med Mig selv for at kunne undervise –

9de

Karl var ude at sætte Doner –

10de

Karl var i Tranekær, men først multipliseredes og divideredes, de lærte Departementer i Frankrig gentoges og 5 tillagdes – Det halve af Hvalens Naturhistorie gennemlæstes – Hukommelse og Opmærksomhed meget gode.

11te

Divisjon – 5 ny Departementer i Frankrig

Engelland gennemgikkes –

Hukommelsen saare slet –

12te

Divisjon. |D| Frankrigs 25 Departementer gentoges og endnu Noget om Hvalen

Hukommelsen god

13de

Karl var i Rudkøbing. Jeg med ||

62 r

14de

Nødvendig Følge af Dagens Tab, er at Intet er blevet bestilt, saa Jeg neppe gider sagt, at No 1 og No 5 slet ikke ere komne i Betragtning under No 2 ere kun 10 ny Departementer lærte og Engelland gennemgaaet, under No 3. Hvalens Naturhistorie ej engang heel gennemlæst –

Ugen fra 14de til 21de September

Tvende Dage ginge rent forlorne, Fruen og Kaptejnen laa paa Rejsen til København, saa der var intet ret Sæd udi Tingen – Regningen blev fortsat, de lærte / 25 / Departementer i Frankerig gentagne, og 10 tillagde – Det var Alt –

Ugen fra 21de til 28de

No 1. Historie

Hvad som er lært paa det historiske Kort gentages og Noget læses hos Galetti –

No 2 Geografi

Frankerige fortsættes, og et eller flere Landes Geografi gentages ||

62 v

No 3. Naturhistorie

Saa mange Dyrs som ske kan, gentages ved Læsning –

No 4. Regning

Øvelsen med de 4 Spesier fortsættes

No 5. Sprogkundskab

De fremmede Ord gentages, Grammatik og Læseøvelse –

22de

Intet bestiltes, da Jeg overlod denne, liden Martes sidste Væredag til Leg og Lyst.

23de

F o r m i d d a g

Regning. Frankerigs 35 Departementer gentagne, og 5 ny sete –

Det halve af |K| Hornkvægets Naturhistorie gentaget ved Læsning –

Hukommelse og Opmærksomhed god

E f t e r m i d d a g

Paa det historiske Kort Tidsrummene, Dynastiernes Konstruksjon og Opl|y|øsning den trojanske og de persiske Krige –

De 10 sidst lærte franske Departementer

Som i Formiddags – ||

63 r

24de

F o r m i d d a g

Divisjon og Multiplikasjon, Resten af Kvægets Naturhistorie –
Engelland, Holland, og Tyrkiet –

Hukommelsen god, Opmærksomheden maadelig –

E f t e r m i d d a g

De fremmede Ord gentoges – Hammerens, Hövlens og Leens
franske Navne vare glemte –

Ordnes Kønsforskel i det danske tydske og franske Sprog
bemærkedes og Kønnenes Adskillelse ved Artikelen.

Hukommelsen var god, Opmærksomheden end bedre, og Han
anvendte de almindelige Regler godt –

25de

F o r m i d d a g

Divisjon og Multiplikasjon, 20 af Frankerigs Departementer gen-
tagne, og 10 lærte –

Hukommelse og Opmærksomhed maadelige

E f t e r m i d d a g

De / 10 / sidst lærte Departementer gentoges og 5 lærtes. De i
Gaar glemte fremede Ord gentoges og huskedes uden *le mar-
teau* ||

63 v Faarets Naturhistorie læstes –

Hukommelse og Opmærksomhed maadelige.

26de

F o r m i d d a g

D og M Frankerrigs 55 Departementer

Hukommelse og Opmærksomhed maadelig

27.

D og M. Frkgs 55 Dep: Svinets Naturhistorie –

Hukommelse og Opmærksomhed god –

28de

- No 1. Intet er læst hos Galetti
 No 2. 20 ny Departementer i Frankrig ere lærte – Summen 55 –
 Engelland Holland og Tyrkiet gentagne
 No 3. Kvægets, Faarets og Svinets Naturhistorie gentoges ved
 Læsning –
 No 4. Opfyldt
 No 5 Opfyldt paa den egenlige Læseøvelse nær

Ugen fra 28de Septbr til 5te Oktbr

No 1. Historie

Det første Tidsrum gennemlæses hos Galetti, og Begyndelsen til
 Nordens Historie sees paa Kortet ||

64 r

No 2 Geografi

De|t| lærte Departementer i Frankrig gentages, og flere – i det
 mindste 15 – læres!

No 3 Naturhistorie

I det mindste 3 Dyrs gentages ved Læsning

No 4. Regning

Øvelsen i de 4 Spesier fortsættes –

No 5. Sprogkundskab

De fremmede Ord som sidst glemtes, gentages, nogle ny læres!
 Læseøvelse og grammatikalske Bemærkninger –

29de

Formiddag

D og M. Frankrigs 55 Dep. gentoges, og 10 lærtes –
 Hukommelse og Opmærksomhed meget gode

30te

Formiddag

D og M. Fgs 65 Departementer gentoges – Kronhjortens Natur-
 historie læstes –

Hukommelse og Opmærksomhed gode ||

64 v

1te Oktbr

Formiddag

Divisjon. Daaens og Raaens og Harens Naturhistorie læstes –

2den Oktober

Hr Østrup var her at besøge Mig i Dag

3de

Ligeledes, og derfor bestiltes Intet

4de

Formiddag

Divisjon og Multiplikasjon, Frankrigs 65 Departementer – Rensdyrets Naturhistorie – Galettis 3die og 4de Paragraf. Hukommelse og Opmærksomhed gode

Eftermiddag

Galettis 5te og 6te Paragraf.

Hukommelsen maadelig, Opmærksomhed god

5te Oktbr

No 1. Nordens Historie er ej set, og den 7vende Paragraf hos Galetti ej læst –

No 2. Kun 10 ny Departementer lærte

No 3. Hjortens, Harens og Rensdyrets Naturhistorie

No 4. Opfyldt –

No 5. Slet ikke berørt –

Man ser lettelig de to ranede Dages Indflydelse paa denne Uge – ||

65 r

Ugen fra 5te til 12te Oktober

No 1. Historie

Det paa Strases Kort lærte, samt Galettis 7vende Paragraf gentages!

No 2. Geografi

Frankrigs 65 Departementer gentages og 20 læres
Spanien, Portugal og Ungarn gennemgaaes!

No 3. Naturhistorie

Trende Dyrs gentages ved Læsning!

No 4. Regning

Regneøvelserne fortsættes!

No 5 Sprogkundskab

Fremfor Alt maa de fremmede Ord gentages

Læseøvelse erindres, og de grammatikalske Bemærkninger anvendes!

6te

F o r m i d d a g

Divisjon og Multiplikasjon. Frankerigs 65 Departementer gentoges, og 10 ny lærtes.

Hukommelse og Opmærksomhed gode ||

65 v

7de

F o r m i d d a g

Divisjon og Multiplikasjon. Frankrigs 75 Departementer gentoges. Italiens Geografi – Sælens Naturhistorie –

Hukommelsen god, Opmærksomheden maadelig.

E f t e r m i d d a g

Galettis 7vende Paragraf læstes, de fornødne Oplysninger og Tillæg gaves, og paa Kortet anskuedes det Lærte

Opmærksomheden var ret god og Han fulgte Mig for det meste med Interesse

8de

F o r m i d d a g

Divisjon og Multiplikasjon. Hestens Naturhistorie læstes,

Frankrigs 75 Departementer gentoges

Hukommelse og Opmærksomhed gode

9de

D og M. Gedens Naturhistorie læstes.

5 Departementer lærtes, og alle 80 gentoges.

Hukommelsen god Opmærksomheden maadelig

10de

D og M. Paa Kaninens Naturhistorie var begyndt at læses da liden Kristian kom at besøge Karl og blev til Middag. –

Eftermiddag

Kaninens Naturhistorie læstes. Spanien Portugal |og Ungarn|
66 r gennemgikkes, de frem-||mede Ord gentoges, og derved bemær-
kedes Kønsforskellen –

Hukommelsen god Opmærksomheden druknede ofte i Latteren

11te

Formiddag

Kristian kom, og Intet bestiltes

Eftermiddag

De 20 sidst lærte Departementer gentoges.

Begyndelsen til Nordens Historie læstes hos Galetti, modtog Udvidelser, og anskuedes paa Kortet. Dette gentoges ved adspredte Spørgsmaale –

Hukommelsen meget god, Opmærksomheden ogsaa

12te Oktober

No 1. Opfyldt. Og Begyndelsen af Nordens Historie læst

No 2. Frankrigs Departementer ere gentagne og 15 ny lærte. Spanien, Portugal, og Italien ere gentagne.

No 3. Sælens, Gedens og Kaninens Naturhistorie er gentaget, og Hestens læst.

No 4. Opfyldt

No 5. Ogsaa, dog har ingen egenlig Læseøvelse fundet Sted. ||

66 v

Ugen fra 12te til 19de Oktober

 No 1. Historie

Nordens Historie fortsættes ved hos Galetti at læse om Udvan-
dringerne og anskue disse paa Kortet. Det andet Tidsrum læses
hos Galetti med stadig Hensyn paa Kortet –

No 2 Geografi

Frankrigs 80 Departementer gentages og 15 læres, Rusland,
Preusen og Sverrig gennemgaaes!

No 3 Naturhistorie

Bæverens og Hestens læses atter

No 4 Regneøvelse

Fortsættes i de 4 Spesier

No 5 Sprogkundskab

De vanskeligste fremmede Ord gentages, og nogle ny læres
Grammatiken anvendes og Læseøvelse maa ikke forsømmes!

13de

F o r m i d d a g

D. og M. Ti Departementer – Europas Lande stillede mod hin-
67 r anden – Rusland og Preusens Floder || gentoges –
Hukommelse og Opmærksomhed gode

14de

Her var Jagt og Karl med –

15de

D: og M: Frankerigs 90 Departementer gentoges – Bæverens
Naturhistorie begyndtes –
Hukommelsen god, Opmærksomheden maadelig –

16de

D: og M: Bæverens Naturhistorie udlæstes, Hestens ogsaa.
Opmærksomheden maadelig –

17

D og M. Frankerigs 90 Departementer gentagne og 5 lærte –
Den første Paragraf af andet Tidsrums Historie læst hos Galetti
og Indholdet anskuet paa Kortet –

Hukommelsen god Opmærksomheden maadelig –

Eftermiddag

Den anden Paragraf i det andet Tidsrums Historie, om Græ-
kerne –

Opmærksomheden god – ||

67 v

18

Formiddag

Anglernes *etc*, Gothers, Longobarders og Herulers Udvandrin-
ger og Erobringer læstes og anskuedes

Saa læstes ogsaa om Tilstanden hjemme i Norden –

Frankerigs 95 Departementer gentoges –

Preusens Inddelinger og Byer

Sverrig gennemgikkes

Hukommelse og Opmærksomhed god

19de

No 1. Opfyldt, og desuden er hos Galetti læst et kort Maleri af
Tilstanden i gamle Norden –

No 2. Opfyldt

No 3. Opfyldt

No 4. Ligeledes

No 5. Ikke agtet ||

68 r

Ugen fra 19de til 26de Oktbr

No 1. Historie

Nordens Historie fortsættes hos Galetti og paa Kortet – en Del
af det sidste genbeskues

No 2. Geografi

Frankrigs 95 Departementer gentages og de sidste 13 læres –
Storbritannien og Holland gentages –

No 3. Naturhistorie

Tre eller Fire Dyrs gentages –

No 4. Regning

Fortsættes i de 4 Spesier

No 5 Sprogkundskab

Læseøvelse, De fremmede Ords Gentagelse og Forøgelse, Gram-
matikens Anvendelse –

20de

Vi kunde ikke læse for Kulde ||

68 v

21de

Min Kakkelovn blev rengjort

22de

Regning, Odderens, Ulvens og Lossens Naturhistorie –

23de

Vi vare til Market

24de

Vi vare til Bal

25de

Jeg skal prædike i Morgen

26de

Det er ret et lystelig Syn, naar en hel Uge kan saaledes affærdi-
ges!!!

Jeg vil ikke bestemme noget Nyt for denne Uge, men se til
hvormeget Jeg kan overskride forrige Uges Fordringer –

27de

D og M. Frankrigs 95 Departementer gentoges, og de sidste 13 lærtes –

Hukommelsen meget god, Opmærksomheden ogsaa –

28de

D og M. Rævens, Brokkens og Maarens |M| Naturhistorie gentoges –

Hukommelse og Opmærksomhed maadelige – ||

69 r

29de

D og M. Frankrigs sidste 13 Departementer – Fransk læstes –
Hukommelsen god, Opmærksomheden ogsaa

30te

D og M. Engelland og Holland

Hukommelsen god, Opmærksomheden slet –

31te

D og M. Om de danske Konger indtil Regnar Lodbroks Død læstes hos Galetti – Jeg fortalte om Rolfs gyldne Sæd paa Fyrisevold og hans Indebrændelse i Lejre

Karl fulgte Mig med Opmærksomhed og Interesse –

1te Novbr

De fremmede Ord gentoges, og Kønsforskellen i alle 3 Sprog bemærkedes – En Forretning kaldte Mig bort fra Undervisningen

2den Novbr –

Med Misfornøjels aflægger Jeg Regnskab for hvad der af det for
69 v en || Uge bestemte, er opfyldt i t v e n d e

No 1. Opfyldt

No 2. Ligeledes

No 3. 6 Dyrs Naturhistorie

No 4. Opfyldt

No 5. Ogsaa Læseøvelse undtagen i Dansk. i Fransk h a r den
havt Sted

Ugen fra 2den til 9de Novbr

No 1. Historie

Det paa Kortet sete genbeskues – og det i sidste Uge hos Galetti
læste gentages! –

No 2 Geografi

Frankrigs 108 Departementer gentages flere Gange!

No 3 Naturhistorie

Egernets, Elsdyrets Løvens og Bjørnens læses!

No 4 Regning

De 4 Spesier fortsættes

No 5 Sprogkundskab

70 r De sidst glemte fremmede Ord gen-||tages. Læseøvelse i Dansk
og Fransk

Grammatiken anvendes!

3die

F o r m i d d a g

M. og D.

Regningen forrettedes med en saadan Sködeslöshed, at Intet
videre bestiltes

E f t e r m i d d a g

Frankrigs Departementer gentoges.

Saa og de sidst glemte fremmede Ord. Grammatiken anvend-
tes, og saavel Gerningsordenes som Hjelpeordenes Særkender
opgaves – Hukommelsen god, Opmærksomheden temmelig –

4de

Vi havde intet Brænde.

5te

Egernet, Elsdyrets, og Løvens Naturhistorie læstes og der|f|paa fulgte fransk Læseövelse –

Opmærksomheden temmelig god ||

70 v

6te

M og D. Dannemarks Historie fra Dan Mykillati til Regners Död læstes hos Galetti, med didhørende Tillæg. Fransk Læseövelse –

Hukommelsen god, Opmærksomheden middelmaadig.

7de

M og D. Björnens Naturhistorie

8de

Frankerigs |Naturh| Departementer, Historien indtil Roms Kulminasjonspunkt –

Hukommelsen fortræffelig, Opmærksomheden afvekslende –

9de

No 1. Opfyldt paa det Lidet nær Vi vide om Rom efter August. og de gamle Skandinaver –

No 2. Opfyldt

No 3. Ogsaa ||

71 r No 4 Ogsa[a]

No 5 Ingen dansk Læseövelse men Verbernes og Pronominernes Særkender angaves.

Ugen fra 9de til 16de November

No 1. Historie

Det om Rom og Skandinavien paa Kortet anskuede gentages, og den 4de Paragraf i det første Tidsrum af Nordens Historie læses hos Galetti!

No 2. Geografi

Frankerigs Departementer gentages, nogle Byer læres i samme, og nogle andre Landes Geografi gentages!

No 3. Naturhistorie

Hvalens og Hestens gentages, og om muligt, læses Eselens!

No 4 Regning

Regneøvelserne fortsættes i de 4 Spesier

No 5 Sprogkundskab

Dansk og fransk Læseövelse, nogle af de fremmede Ord gentages, og den analytiske Grammatik <berøres?>! ||

10de

F o r m i d d a g

Regning. En Del af Hvalens Naturhistorie læstes –
Hukommelsen god Opmærksomheden temmelig

Eftermiddag

Det øvrige af Hvalens Nthste. De sidst glemte fremmede Ord med Kønsforskellen –
Verbernes Særkende –
Hukommelsen god. Opmærksomheden ogsaa

11te

Byerne i de første |15| 20 franske Departementer –

12te

M og D. fransk Læseövelse –
Hukommelse og Opmærksomhed maadelig.

13de

Byerne i de 20 Departementer –
Alle 109 Departementer.

14de

Intet

15de

Galettis 4de Paragraf, Rom til sin Undergang ved Paver og Tyrker; de udvandrede skandinaviske Folk og Deres Skebne anskuedes paa Kortet –

72 r De |af| europæiske Staters Beliggen[hed] || mod hinanden
 saaes tilligemed Asiens og Afrikas større Inddelinger –
 Paa Eselets Naturhistorie begyndtes

16de

No 1. Opfyldt

No 2. Byerne i de 20 første franske Departementer ere lærte, og Asien samt Afrika inddeelt.

No 3 Kun det Halve af Eselens Nthe er læst

No 4. Opfyldt

No 5. Ingen dansk Læseövelse

Ugen fra 16de til 23de November

No 1. Historie

De to første Paragrafer af det tredie Tidsrum hos Galetti læses, forklares og anskues! Ligeledes gentages det første Tidsrum af Nordens Historie.

No 2. Geografi

Flere Byer i Frankerige, De lærte gentages, og nogle andre Landes Geografi eftersees!

No 3 Naturhistorie

Eselens udlæses Hundens og Kamelens læses! ||

72 v

No 4. Regning

Fortsættes

No 5 Sprogkundskab

De fremmede Ord gentages, dansk og fransk Læseövelse og analytisk Grammatik –

17de

Vi skulde ud til Middag –

Dog udlæstes Eselens Naturhistorie. Tydsklands Floder saaes. Skuepladsen for Slaget mellem Jena og Vejmar besaaes tillige-

med Franskmændenes senere Fremskridt. Italien og Helvetien gennemgikkes –

Hukommelse og Opmærksomhed god

18de

M og D. Byerne i de 20 Departementer gentoges og de i de følgende 10 lærtes.

Den første Paragraf i det 3die Tidsrum hos Galetti læstes, forklaredes og fulgtes paa Kortet.

19de

D. og M. Hundens Naturhistorie læstes –

De lærte Byer gentoges, og 10 lærtes.

Departementerne gentoges til det 8ode

Hukommelsen god, Opmærksomheden maadelig begge Dage

– ||

10: Spredte dagbogsoptegnelser fra foråret til 10. september 1806

Fasc. 507 fol. 9 v–10 v og fasc. 499.1.

9 v Min Aand er oplyst nok til at fatte Dydens høieste Princip, min Forstand lader sig villig overtude om, at den moralske Lovgivning har sin forbindende Kraft i sig selv. Men hvorfra henter jeg Kraft til at udføre dens Bud |?|, Kvægelse, naar jeg mattes i Kampen? Det er som jeg stod mellem Klipper og Afgrunde, en tordnende Stemme byder mig klavre op ad de næsten vandrette Sider paa den nøgne Fjeld, hvis Top er skjult for mit Øie. Skulde det ei her være mig tilladt at skue med Velbehag det Billede af Bjergtoppens smilende Egne, en blid Fører viser viser mig? Skulde det ei være mig tilladt af |hans at| hans Haand at modtage en
10 r kvægende Drik, der kan || styrke mig paa den møisomme Vei?

Vel sandt, min Fortjeneste vorder mindre end da, naar jeg besteg Klippen uden fremmed Hjelp, uden Haab om en skønnere Standpunkt, men var det ei langt rimeligere at min Fod vilde glide ved det første eller andet Skridt paa den bradte Vei, og jeg nedhvirvles i Afgrunden?

Jo, takket være Jesu skønne Lære, ofte fornyede den mit Mod i Fortvivlelsens Stund, og trøstede mig i Nødens Time, ofte skal endnu min Aand og mit Hjerter, naar hin bliver dorsk og dette koldt i Verdensvrmlen, ofte skulle de da oplives og opvarmes af hin lyse Sols glandsfulde Straaler, der sprede saa blid en Varme trindt sig.

Den frydfulde Tanke, jeg skal leve, naar jeg dør, den skal være min kraftige Trøst i alle de Rystelser som forestaa. Henrykkes og begejstres jeg ved det svage Billede, min Indbildningskraft skaber af Evighedens uvisnelige Blomster, skulde jeg da gyse for Gangen giennem den tomme Ørk som leder mig did? Skulde jeg vende mig hen til mere lokkende Egne, men som ||

10 v snart tabe sig i et end skrækkeligere Øde? Nei, jeg vil taale, vil sværge Lasten Had og lade Herren raade. Sikkert vil Han, som ene kan, læge min dybe Vunde.

Fasc. 499.1

[6. maj.]

23 føler [ ]
 at lindre den, [ ]
 <lige>saasart overgaaende so[ ]
 hos Hende. Min fordringsløse Tilbe<delse kan?> stundum hæve
 Hende til en vis Højhed, men den kan aldrig være Hende nok,
 da Hun er blevet vant til en ganske anden, hvis Maal er dyrisk,
 eller højt forfinet sandselig Nydelse, som blot har sig og sin
 Tilfredsstillelse for Øje, uden at kaste et Blik paa Moralitetens
 evige Lov, eller Menneskets højere Værdighed –

Dog Vel Mig at Hun er saadan i den Stilling Hun staar, thi
 netop Hendes lavere Trin sætter Mig paa et højere, Jeg maaske
 aldrig vilde bestegit hvis [H] Jeg havde ejet (?> Hende <s> ||

24 [ ]
 [ ] <Fri?>stelse, kun den
 [ ] redde Mig, hvis Jeg kan reddes –
 Dog hvad kalder Jeg at reddes? Er det at komme tilbage til Hver-
 dagslivet, lade Ærgerrighed eller en anden uædlere Lidenskab
 træde frem og fortrænge den der nu omfatter og behersker Mig?
 Saa er det vel, ja Jeg stræber endog stundum at oplue min Ær-
 gerrighed, at indbilde Mig, min Kærlighed kun bør ansees som
 et Redskab i dennes Haand brugt til at udvikle mine Kræfter –
 Det er Mig saameget lettere at komme øjebliklig did, som Begær-
 25 lig-||hed efter Ros og Ære forhen styrede Mig og en stor Del af
 mine Handlinger –

Men kan Jeg ønske nogensinde atter at blive hvad Jeg var?
 Kan Jeg indbilde Mig, Kærligheden blot hævede Mig, for at [I]
 Jeg skulde falde ned paa den forrige Punkt, | | med flere For-
 dringer? Maatte Jeg ikke vedblive at være Mig selv fremmed,
 for at holdes i den Tro, at min Natur der engang ahnede de høje-

ste Nydelser, nu kunde tilfredsstilles ved de laveste mest indskrænkede, for at kunne prale med hin Ahnelse, der just derved forsvinder, da dens Væsen er Vemod?

Nej Jeg kan ikke virkelig ønske en saadan Helbredelse, hvor ofte Jeg end i Utaalmodighed ønsker den – Mit eneste Ønske er Umulighed, det i fuld Besiddelse at eje, eller rettere fuldkommen at ejes af, identificeres med et Væsen |d| i hvilket min Ahnelse opløste sig – Men Jeg Daare! Selv under de dristigste Forudsættelser er dette utænkeligt –

Elskedes Jeg end af Tryllerinden, laa Jeg end ved hendes hede Barm, indlulles kunde Jeg da i vellystig Slummer, drømme kunde
26 de || Jeg da de saligste Drømme; men de ville svinde, svinde hastig som den ilende Sols Billede fra det omsvømmende Vand. – Hun – Jeg føler det – er ikke Genstanden for min Ahnelse, men kun dens Udtryk, dens i sig vilkaarlige, men for Mig uvilkaarlige Billede – Min Ahnelse vaagnede først med min Følelse og derfra sammenknyttede begges Genstænder sig uden dog at blive eet. Dunkelt kan Jeg skelne mellem dem, men aldrig adskille dem –

Saaledes opløser sig da frivillig for mit Øje det Problem „Kan Man elske uden eengang“. Svaret vorder dobbelt. Er og bliver Kærligheden |bl| hos Individet blot jordisk, er den, selv i Kulminasjonspunktet kun et Foster af endelig Trang, da |v. .| kan den også vende tilbage under forandret Form. Men er den enten Produktet af en Ahnelse om højere Væren, der skuffet af enkelte Træk troer at have fundet sit hele, eller den i sin spædeste Alder vækker hin, i det nogle af Genstandens Træk pege hen paa no-
27 get Højere, da er den || een og kun een; thi Individet kan kun ahne et udelt Helt, og dette Hele lader sig for ham kun repræsentere ved een endelig Form –

Men hvor er da den Havn, Jeg vil ikke sige som Jeg kan naa, men som Jeg kan attraa, hvis fjerne Syn kan sysselsætte mine Kræfter og skænke dem |K| kraftydende Nydelse?

Min Ahnelse tør Jeg ikke glemme; thi da nedsank Jeg for Mig

selv til et Intet, vedblive at |hæ| hæfte den paa hin jordiske Genstand kan Jeg ikke, uden at nedbryde mit Væsen, overflytte den er mig umuligt. Eller er det maaske muligt? Kan Jeg maaske overflytte den ikke paa nogen Anden, men paa Mig selv? Men da maatte Jeg først kunne skille den fra hin Genstand der er for Mig dens Udtryk. Først maa Jeg da med dristig Haand hæve Sløret der hviler over det Allerehelligste hvorfra Ahnelsen udstømmede, det Slør for hvilket Jeg hidtil for gruende tilbage. Først da naar Jeg bliver Mig det Ahnede bevidst, kan Jeg adskille det fra Hende, i |hvilke| hvem det saalænge ene er til for
 28 Mig, og min egen Aand bliver |U| dets Udtryk. Kan || [Jeg] bringe det saavidt, da er Jeg reddet; thi da er Jeg hævet over den Lov, der byder Mennesket søge sine Problemers Løsning uden for sig, da har Jeg i Forbindelsen mellem mit Indre og det Højeste en Nydelse, der lader den endelige saameget længere bag sig, som den er stedse stigende mod Nærmelsen til hint Højeste, der staar som sidste Maal – Dette og egenlig kun dette er Menneskets værdige Maal, thi det er ikke som de andre selv de ædleste hvis Skin er skuffende, i det de opnaaede, ej ere hvad de syntes, men kun en ny Spore for vor Attraa der efter paa dem at have ødslet sine Kræfter maa blive evig utilfredsstillet. Det er mer end det synes, det bugner af oversvømmende Fylde, thi aldrig naaet, udgyder det over Alle Nærmende stedse voksende Salighed –

Ej tør Jeg tiltro Mig den Svingkraft at kunne løfte Mig saaledes over Alt, at mit Liv i den højere Ide blev uafbrudt, bestandigt, ||
 29 men i dette Øjeblik skuer Jeg dog ned paa Hende som en fra Mig og min Trang ganske isoleret Skabning, Jeg ser Mig trindt om, ingen kan udfylde Hendes Plads, men Jeg fordrer ej dens Fylden. Heri er ingen Resignasjon, ingen Omtuskning af Liden-skab. Jorden ruller bort under Mig, Jeg svæver hvor Jeg før stod og hæves ved egen Kraft mod det vinkende Høje – O saadanne Øjeblikke skulle stedse formere sig, og styrke Mig skal deres Erindring, naar Jeg, blændet af udvortes Form synker til Jorden

og daarlig gør den til Vilkaar for min Trangs Opfyldelse – Him-
 melske Tanke! Beruset ej som den Drukne men Oversalige, næ-
 rer Jeg Dig i min Barm. Renses skal det Endelige fra alt det Be-
 skrænkede, |af| eller falde sammen skal det med sit rene Urbil-
 lede. Anskuelsen skal ej længer være Erkendelsens Fjende, men
 den ahnede aldrig anskuede og aldrig erkendte Harmoni skal
 30 forene Dem og Mig med dem i || den evige Fryds sig selv udfyl-
 dende Navnløse –

17tende Juli.

Atter tav Jeg i tvende Maaneder, og mismodig griber Jeg Pen-
 nen, thi ej ere Resultaterne frydelige –

Kun svagt kan Jeg genkalde Mig den |S| lykkelige Stemning
 hvori Jeg sidst endte – Hvorledes kunde Jeg ogsaa mer end øje-
 bliklig fremtræde for Mig selv som Genstanden for min Ah-
 nelse, Jeg hvis Ydre og Indre sønderer sig selv i fortvarende Dis-
 harmoni –

Aldrig har min Lidenskab været heftigere mere brændende
 og fortærende end siden det Øjeblik Jeg troede Mig hævet over
 den – Og kunde det være andet? Var det ikke den Jeg potense-
 rede ved at gøre den identisk med min Ahnelse om det Højeste,
 og maatte ikke den højere Synspunkt hvortil Jeg hævede Mig i
 Tilværelsens Be⟨skuelse⟩ ||

[Her mangler pag. 31–32.]

33 plejede før hendes Kind at gløde som vilde den med Lueskrift
 udtale den sig skjulende Bevidsthed, og snildelig undveg Hun
 |at| min Forklaring – Men nu – dristig traadte Hun hen for Mig
 erklærede med de helligste Forsikringer mine Mistanker for
 ugrundede, og rystede Mig med den ligesaa smertelige som
 grundede Erklæring at Hun nu fuldkommen indsaa min Kærlig-
 hed til Hende var forstilt, thi umuligt var det Jeg kunde elske
 en Kvinde Jeg troede nedsunken i Dyriskhedens nederste Sump

– Med Bitterhed og Afsky udmalede Hun Billedet af hvad Hun maatte være, dersom Jeg havde Ret – Jeg maatte – sagde Hun – ej blot være vellystig, men mit |Liv| hele Liv maatte tillige være den a[f]skyeligste Maske. Jeg behandler min Mand med Kærlighed og |Blidh| Ømhed, hvad maatte Jeg være, dersom Jeg med dette dog flagrede fra Ens i en Andens Favn? Hvad De tænker, men ej vil sige en offentlig Hore – ||

34

Septbr. 8de

Atter saa Jeg Solen lue paa min Födselsdag. Jeg havde ikke ventet det, ej heller var det mit Ønske, skönt dog en halv ublid Gysen gennemfor Mig da Jeg i Aftes tænkte: hvad om Du ej skal skue den kommende Morgen?

Hvad skal Jeg svare Mig selv paa Spørgsmaalet: hvad er Resultatet af det Aar der henrandt siden min forrige Byrdsdag? Hvad skal Jeg svare, uden det sørgelige, at min Lykke og Ulykke staa omtrent i samme Forhold til hinanden nu som da.

Hvem tör sige Mennesket er selv sin Skebnes Herre. Kæmpede Jeg ikke i mere end et Aar med al mit Indres Kraft, for at frigøre Mig for et Slaveri Jeg selv erkendte for uværdigt? Og dog var al min Möje forgæves. Jeg elsker endnu med samme Ild og || |Dybde. Et Blik af | Dybde. Et Blik af Hende stemmer Mig endnu med Nødvendighed til Glæde eller Mismod, og stedse blive Følgerne de samme, Græmmelse, Kamp, øjeblik|s|lig Sejer, ny Underkastelse –

Ubegribeligt er det Mig hvorledes mit, ikke stærke Legeme, har kunnet gennemgaa disse Millioner Rystelser, uden at opløses, ja endog uden at bukke under en eneste Gang. Skulde ikke denne Styrke være en Bebrejdelse for Mig, at Jeg har været svag nok til ikke ogsaa indvendig at sejre? Jo vist nok, og virkelig Jeg maatte i den lange Tid, med min Sjels og mit Legems Sundhed, kunne have gjort Mig til Herre over min Lidenskab. Men,

denne er saa nøje sammenknyttet til mit Ophold her, at Jeg ej kan tænke Mig |hint u| dette uden hin – Engang | | har Jeg derfor i dette Aar stræbt at bryde Lænken som fængsler Mig
 36 hertil, men || Følelse af min Forbindtlighed til at fortsætte det Værk Jeg bekyndte, indtil Jeg kan |op| lægge det i Ens Haan[d] der baade kan og vil, slyngede den atter snart fastere omkring Mig.

Men. Byder ikke Klogskab Mig at udrydde Lidenskaben, for at skaffe Mig et roligt Ophold? Vist nok, men hvad vilde det være for en Rolighed Jeg da kom til at nyde? Mon ikke den samme, som Skipperen nyder, naar naar död Vindstille gör ham uvirksom? Mon Han ikke önskede at ombytte den med stærkere Luftning, om end da de vekslende Vinde stundum truede hans Skib med Undergang?

Kunde Han derimod vælge mellem en stærkere omspringende, og en sagtere, staaende Vind, da var Valget ikke tvivlsomt. Men kan Jeg det?

Naar min Kærlighed var undertrykt, da stod Jeg uden nogen
 37 Berørelsespunkt ved min Side, og Jeg maatte leve af Mig || selv. Var her en Pige, Jeg, uden at elske dog kunde slutte Mig til med Velbehag, da føler Jeg Kraft til at kunne dække den ulyksalige Ild der raser i min Barm, saaledes at kun enkelte Gnister vilde stundum kunne fremkæmpe sig til hastig Död i den ubrændbare Luft, men saalænge det ikke kan ske er det Mig umuligt, at arbejde paa min Frihed med stadig Haand. Mine Kampe vare hidtil kun vilde Opbrusninger, overnaturlige Anspændelser af min hele Kraft, der efterlode en Slaphed og Svækkelse, som nödvendig maatte tilintetgöre den erhvervede Sejer.

Men den Pige der skulde kunne helbrede Mig, maatte med tækkeligt Udvortes, forbinde Godhed og Aandsdannelse, om ikke i højere, saa dog ej heller i stort ringere Grad end min Herskerinde, paa det Sammenligningen, som var uundgaelig, ej skulde forvandle Hende i mit Øje til et Intet. Hun maatte desuden have to Fortrin hvorved Hun ubetinget vandt, Hun maatte være sædelig, og elske Mig – Var dette sidste Tilfældet,

38 da vilde Hun med || mindre Fortrin, naar Aanden ej var den slettest udstyrede, snart vorde Mig dyrebaer, og vilde Hun som Jeg evig tilbeder, da være menneskekærlig nok til, efterhaanden som hint Baand knyttedes, at opløse det der fængsler Mig til Hende, saavidt det stod i Hendes Magt, da kunde Jeg endnu selv her, ikke blive lykkelig, men vinde Ro.

Vilde Hun derimod enten fordobbe sin Ømhed, eller var paa engang kold, da kunde Jeg ikke løsrive Mig, derom overbevise baade min Erfaring og Følelse Mig.

Borte herfra kunde Jeg helbredes – saaledes som en til Døden syg kan – ved Sluttelse til Videnskaber og Venneomgang. Her er det umuligt, thi saasart Hun med sit livsalige Smil, og sit kaldende Øje stiller sig ved Videnskabernes Side, da svinder deres Pragt, og de staa som afpillede Benrade, kun Genstande for min Spot. Venner kan Jeg her ej have, thi i enhver Mand ser Jeg en Medbejler til min Elskedes Gunst. ||

39 Resultatet af denne min roligste Undersøgelse bliver da, at enten maa, som ved et Under, en god aandfuld Pige stilles ved min Side og ville staa der, eller Jeg stedse under mit Ophold her maa kastes mellem Liv og Død og lade min Glæde forholde sig til min Smerte som 1 til 100, thi i Sandhed det er Forholdet – Hvor længe dette er Mig muligt, uden at ødelægge Sjel og Legeme, veed Jeg ikke, men at Prøven er betinget nødvendig, indser Jeg –

Var det ellers muligt at Jeg kunde glemme mit Hjertes Tilstand, da vilde Tilbagesynet paa det sidst forløbne Aar, ingenlunde være sørgeligt – Det er i Dag |f| min første Fødselsdag, da Jeg Jeg kan se tilbage paa et |vi| med Virksomhed opfyldt Aar, og Frugterne af samme maa anspore Mig til fordoblet Iver –

40 For min Eleves Fremskridt har Jeg andensteds gjort Mig selv Regnskab, og Jeg maa give Mig det Vidnesbyrd, efter Omstændigheden at have tilbagelagt et ikke saa lidet Stykke || Vej fremad – Ikke vil Jeg hertil regne den Forandring der har havt Sted

i mit Udvortes, thi skulde de end være Forbedringer, har Jeg deri ingen Del, men var kun Redskab i Hendes Haand –

Men mine Kundskaber har Jeg ikke ubetydelig forøget, og mange højere Standpunkter har Jeg bestøget, hvorfra Jeg med friere og lysere Blik kan overskue Livet, dets Gaader, og Forhold.

Takket være Herren den Algode der skænkede Mig Sundhed og Kraft til at arbejde paa min egen og min Lærli|g|ngs Uddannelse! Tifold være Han takket, fordi Han gav Held til mine Bestræbelser!

O nu Du Evige! Du den Eneste Jeg tør betro min stille Kummer, |–| med et rent Hjerte og barnlig Tillid skuer Jeg op mod din Himmel og beder, beder inderlig, at Du fremdeles vil vel-
41 signe mit Arbejde, og, om det er || muligt, give mit Hjerte Fred!

I dit Tempel, ved Altrets Fod, og overalt hvor din udstrakte Befæstning lader Mig ahne Dig, skal Jeg med luende Hjerte og glødende Læber takke Dig! Dog ske ikke min, men din Villie Fader! Du ved hvilken Vej Jeg maa gaa for at komme til Dig, og Jeg vil ikke forlade den om den er trang og slibrig –

Men skal Jeg lide, o da lad mit Hjerte stedse være aabent for Trøst af din Søns Jesu hellige Lære, saa mit Mod ej skal synke i Fristelsers og Prøvelsers haarde Stund!

Frimodig skal Jeg da begynde dette og hvert Aar, som Du endnu vil Jeg skal leve her paa Jorden, og frimodig skal Jeg høre din Röst naar Du ved Døden kalder Mig bort fra denne usle Jord, til Forening med Dig og alle Hellige – Amen det ske o Herre!!! ||

42 Blandt alle de Problemer Forstanden kan fremsætte, synes Mig intet vanskeligere at löse end dette: |Hvad| Hvilken Skebne forestaar de Mennesker der ej benyttede de Lejligheder Tilværelsen gav dem, til at blive gode og fornuftige?

Den kristelige Religjon, der löser saamange andre Gaader ved hvis Mørke Menneskene maatte studse, synes mindst at tilfredsstille i denne Punkt.

Den lærer evig Fordømmelse for de Onde. Først bliver Spørgsmaalet, hvad menes egenlig herved? De gamle Theologer siger, de Onde skulle evig pines og plages af Djævelen i Helvede. Herom kunde Vi intet Begreb fatte, og Indvendingen, at evige Pinsler stode i urigtigt Forhold til Tidens Misbrug synes grundet. Læren saaledes fremsat, er desuden ubibelsk, da der aldrig siges Djævelen skal pine de Ugudelige, men vel at de skulle gaa hen i
 43 den evige Ild som er beredt Djæ-||velen og hans Engle.

Af de Skriftens Udtryk den evige Död, Fraskillelse fra Herrens Ansigt o.s.v. jevnførte med de rigtige Ideer om Menneskets Bestemmelse, ved Moralitet at gøre sig værdig til Genforening med det Evige, kunde Man have Aarsag til at tro, Jesu Religjon satte de Ugudeliges Straf i Tilintetgørelse, eller i en uvirksom pinlig Beskuelse af de Gudfrygtiges Salighed. Dette sidste synes især at passe sig til Skriftens övrige Forestillinger i Lignelsen om Lasarus og andre Steder – Ikke heller kan Fornuften have saa synderlig derimod at indvende, da Man kan sige: den Ugudelige slukkede i sit Liv Gnisten af det Evige, som Han skulde næret, for ved den at kunne forenes med det – Han er da paa en vis Maade död, og lever kun forsaavidt at det Endelige i sig selv har en Uendelighed. Kun to Ting lade sig indvende |d| herimod
 44 1) Det kunde egenlig || kun passe paa de virkelig Ugudelige, der gik igennem Livet uden Hensyn paa det Evige, men ikke paa dem, der, uagtet de sluttede sig til det, dog |stun| vare hengivne til en eller anden Last, der stedse henrev dem, endog mod deres Villie. Sandt nok, Jesu Forsoning siges at have aftoet de Bodfærdiges Synder, men en Smitte, stedse fornyet, synes dog at gøre Mennesket uskikket til Samfund med det Evige, og Følelsen heraf fødte Ideen om Skærsild i sin ædlere Betydning, saaledes nemlig som de gamle Filosofer og Origines forestillede sig den. Virkelig synes og denne at være den eneste Ide hvorved denne Knude fuldkommen kan løses – 2) Det synes stridende mod den alvidende Guds Godhed at skabe Mennesker Han vidste vilde gøre sig evig ulykkelige – Denne Indvending synes at være betydelig, men Man maa agte at den ene laaner sin Styrke fra den

45 skæve || Forestillingsmåde, om Verdens Skabelse som vilkaarlig. I det Vi antage Guds evige Tilværelse, antage Vi tillige den evige Mulighed af Verdens Tilværelse, der under Tidens Betingelse maatte blive Virkelighed.

Verdens og Menneskenes Tilværelse var altsaa nødvendig. Den moralske Verdens Tilværelse var ogsaa nødvendig under den Forudsætning at Menneskene løsreve sig fra det Eviges Samfund, og da Moralitet forudsætter Frihed, kunde Gud lige saa lidet hindre Menneskene fra at blive ulykkelige, som Han kunde hindre deres Tilblivelse eller Syndefaldet.

Hvad Han kunde gøre, gjorde Han ved at nedsende til Jorden sin Herligheds Glands og sit Væsens rette Billede, hvorved Arvesynden, Overgangen i den moralske Verden, udslettedes, og Menneskene vistes Vej til igennem den, atter at naa det Evige.
46 Ikke at ville gaa denne Vej, at potensere Syndefaldet || ved bestemt Opponenen mod Genforeningen, er Synd mod den Hellig Aand som ej kan forlades, fordi den er Frihedens Yttring om Erkendelse af det Endelige som højeste Maal –

Den nyere Tids Filosofer have set de evige Straffe i Tab af højere Lyksalighed – De mente nemlig at efter Døden kom Mennesket til renere Anskuelse af Pligt og sit sande Vel, og vilde da frit for det sandselige Legeme gaa frem paa den Bane, Han her udskejede fra, og satte hans Ulyksalighed i Bevidstheden om at kunne have staaet paa et højere Trin, dersom Han allerede i Livet havde helliget sig Dydens Tjeneste –

Man ser tydelig at denne Gisning ene er skabt af en saare forklarlig Medlidenhed over de Ulykkelige, dem Vi ønske alt
47 Godt, naar De ej længere || kunne skade Os; thi Modsigelser og Urimeligheder ere her dyngede paa hinanden.

Man antager at Mennesket paa hin Side Graven kan forbedre sig. Dette vil Jeg indrømme fordi Jeg dog ikke bestemt kan modsig det; men at det der skulde være lettere end her er aldeles urimeligt da det ophæver Begrebet om Moralitet – Dersom Mennesket efter Døden |sk| erholder renere Anskuelse af Lyksalighed, og vinder ved at befries fra Legemet, da maa Fristelserne

der omgive ham, Vanskelighederne han har at bekæmpe, vokse i samme Forhold; thi det indsees lettelig, at naar paa Dydens Side var lutter Fordel og Skønhed, paa Lastens derimod lutter Tab og Hæslighed, da ophører Begrebet om Kamp, da fulgte Mennesket ved at være dydig de samme Motiver, Han her fulgte i at være lastefuld, da var ingen Sindsforandring, men kun en Ombytning af Navne. ||

48 Er det nu vist at Menneskets Forbedring maatte være ligesaa vanskelig hisset som her, da er der slet ingen Grund til at formode, den vilde have Sted –

End mere Ulyksaligheden skal bestaa i Bevidstheden af at have selv forspildt en højere Lyksalighed –

Jeg maa tilstaa, at De der bestandig skrige paa Moralitet, have her været saare konsekvente – Evigheden var dem en Torn i Øjet fordi den |indeho| fødte Forestillingen om Belønninger og Straffe, da De vilde have Dyden udövet allene for sin egen Skyld. Derfor ophævede De Straffen, og sagde saaledes til Menneskene, I bør være dydige thi det er Eders praktiske Fornufts Bud; men I skulle ikke være det af Frygt for Straf, thi ere I end ugudelige her, kunne I dog i al Fald omvende Eder hisset – Hvem der kender noget til det sandselige kortsynede Menneske,

49 der for at følge || sine Lyster saa gerne opsætter Omvendelsen til Dødens Nærmelse, indser lettelig, hvilken Støtte for Umoralitet og syndig Sikkerhed Moralisterne her oprejste – Uden giftig Satire paa Menneskets Natur tør Jeg dristig paastaa at af 1000 fulgte de 999 den lokkende Synd, naar De kunde haabe efter at have tømt Glædernes Bæger til Bunden, endnu paa hin Side Graven at vorde lykkelige. Naar beregner Mennesket naar Han higer efter Nydelse, Aar var det end Millioner, Grader vare de end af et Mellemrum som fra Jorden til Himmelen? Se Vi da ikke daglig hvorledes de med Glædens Udtryk i Deres Aasyn styrte sig i Lasters Svælg skønt de med saa temmelig Vished vide at de der begrave deres Formue, Sundhed og Liv, Ting der ||

50 ligge dem saa meget nærmere og have langt større Vigtighed for dem.

Septbr 9

Men sker dette virkelig fordi De sætte Nydelsen over Tabet af disse Ting? Hos nogle faa Tankeløse kan det maaske være Tilfældet, men i Almindelighed vinder Lasten fordi dens Følger i Livet ej ere nødvendig|hed|e men kunne muligen undgaaes. Tabte nu de evige Følger ogsaa deres Vished, vorder Resultatet af den Ugudeliges Liv ikke vænselig, og i Alt forskelligt fra det af den Gudfrygtiges, da bortfalder hele det Eviges Indflydelse paa Moraliteten, og dermed Moraliteten selv, der ej har nogen Realitet, uden med Hensyn paa Hint –

Dersom de Ondes Ulyksalighed i Evigheden skulde bestaa i Erkendelsen af Tabet af den |H| højere Lyksalighed de Gode nøde, da maatte den have sin Grund i den skændigste Misundelse
 51 saasom De dog stedse nøde langt mere, end De havde gjort || sig værdige til, men hvorledes kan en saadan Last bestaa med Forbedringen –

Men det er blot for at illudere, at Man har anvist Ulyksaligheden en saa tvetydig Plads, fordi Man nemlig ej vilde have Skin af at ophæve al Forskel mellem Onde og Gode, hvilket Man virkelig gjorde; thi de Onde maatte |pa| for det lavere Trin i Lyksalighed finde sig skadesløse ved Erindringen om det glædelige Liv De havde fört –

Jeg ved vel, Man herimod vil indvende, at efter Døden betragte Menneskene ikke Livet eller dets Glæder fra den Synspunkt som her paa Jorden; men dette er en Gisning som mangler al Grund, thi deri bestaar netop de Godes Triumf at de i Evigheden, finde deres Anskuelse af Tiden stadfæsten, at de erkende |V| Realiteten af deres Ideer, se Virkeligheden knyttet til den Mulighed hvori De levede. Hvorfor skulde nu det Modsatte have Sted med de Onde? Fordi vil Man svare, deres Anskuelse var vrang, men
 52 beviser ikke || de Godes renere Anskuelse at deres ogsaa kunde været det i Livet, men at de modtvillig have bortskudt den. Følger deres Gemyt dem ikke, da ere de ej længere de samme Væsener, men følger det dem maa de ogsaa hisset lukke Øjet for

den rigtigere Anskuelse – Kun den umiddelbare Følelse af et |sørge| positiv sørgeligt Resultat, kan aabne deres Øje saavidt at De indse, deres Gang i Livet var beregnet paa et ganske andet Maal end de Gudfrygtiges, men dette er ikke noget Nyt, det vidste de allerede i Livet, men vilde ikke have andet Maal, end det der kunde naaes uden Opofrelse af deres Glæder – Da De i Livet ej havde Sands for de højere Glæder kan de ikke medbringe nogen anden Forestilling om Glæde end den der passer sig, paa hvad De her gave dette Navn –

53 Saaledes indser Fornuften intet Middel til at forbedre de Ulykkelige paa hin || Side Graven, og den kristelige Religjon er enig baade med sig selv og Fornuften i at tillægge deres Ulykke Evighed –

Man har desuden Ret til at paastaa, den Gaade om de Ondes Skebne i Evigheden er ikke Tilværelsens, og kan derfor ikke egenlig fordres løst af Religjonen –

Friheden, eller Syndens Mulighed er betinget nødvendig og hvorledes denne kan føre tilbage til det Evige bør Religjonen vise, men Synden, Forfølgelsen af et endelig Maal er Udtrykket for Menneskets totale Misbrug af Friheden. Gaaden om Beskaffenheden af dennes Resultat, har Mennesket selv skabt og kan ikke fordre den løst af Religjonen, der kun kan være bestemt for dem der ønske den første Gaades Løsning – Tydeligere: Religjonen skal vise Vej til det Evige, De som ikke ville gaa denne Vej frakender det Maal Religjonen viser hen til, Interesse for sig, 54 og kunne ikke fordre af den at belæres || om et Maal, hvis Modsatte Religjonen sætter som det eneste – Alt hvad de af Religjonen kunne vente er at den kalder deres Maal det Modsatte af sit som Død af Liv. Da De ikke ville arbejde paa Genforening med det Evige, kan denne ikke blive Dennem til Del – Selv maa De vel vide hvor de agte sig hen, siden de gaae saa ubekymrede, og foragte al Vejvisning –

Fremsættelsen af Haabet om de Ondes Lyksalighed, er ikke

menneskekærlig, men menneskefjendsk, da det bestyrker Menneskene i deres blinde Gang paa Lystens Vej, og hindrer deres Omvendelse –

Saaledes blev Jeg da enig med Mig selv i en Materie der længe foruroligede Mig – For at være ganske upartisk, har Jeg aldrig noget Resultat i Tanke ved Begyndelsen af saadanne Undersøgelser, men lader det udvikle sig selv under Ideernes Drøftning. ||

---

55 Intet Menneskes Liv er saa ubetydeligt at Han kan forklare sig det, uden Antagelsen af en højere Styrelse –

Jeg mener ikke her Løsningen af de store Problemer, hvorfra, og hvorhen, der i Følge deres Natur er umulig |a| for Os men blot den ganske ordenlige Gang af Menneskets indre Liv, som bestemt ved de efter Udseende ubetydeligste Omstændigheder.

Det kan synes, som Jeg enten beviser for meget eller for lidet, ved at vælge mit eget Liv til Eksempel, men det er nødvendigt da Jeg ej kan kende nogen Andens –

Jeg laa i København for at studere Theologi, Jeg havde hørt Begyndelsen af Steffenses Forelæsninger over Filosofien, men havde kun halv forstaaet Dem, og maatte desuden dengang rejse paa Landet. Jeg kom tilbage i Foraaret 1803, og maatte nu ret begynde at læse – Jeg gjorde det imidlertid ikke og kom saare sjelden til min Manuduktör – Det traf sig engang || Jeg kom der, og en af mine Medstuderende, Jeg slet ikke kendte, spurgte ved Timens Ende, om Jeg ej vilde følge med, og høre Steffens Forelæsninger over Göthes Poesier – Jeg fulgte med, blev fra nu af hans stadige Tilhører, og saare stor er den Indflydelse disse Forelæsninger have i senere Tid havt paa min Idegang – End mere, næste Dag blev Han syg, som førte Mig did, og Jeg havde ingen Omgang med Andre, som besøgte dette Kollegium – Var Jeg ej netop kommet til Manuduktören netop den Time, havde

Jeg rimeligvis nu tænkt langt anderledes end Jeg tænker – Om derved havde været Tab eller Fordel bliver her slet ikke Spørgsmaalet –

Jeg optegnede en Del af hvad Jeg hørte, og ledsagede det med Anmærkninger, der paa det tydeligste forkynde, min Uenighed
57 med Dosen i Meninger, og Jeg brugte || kun hans Sætninger som Eksempler paa interessante Paradokser –

Jeg fik Attestats med bedste Karakter paa en næsten vidunderlig Maade, og hyrede Mig bort som Ludimagister til en Forpagter paa Falster, og intet uden hans Sendrægtighed tilintetgjorde dette Skridt, der maatte ført til ganske andre Resultater –

Septbr. 10

Jeg laa hjemme, og Kedsomhed drev Mig til Arbejde hvorfra Jeg saa temmelig havde afvandt Mig – Jeg fremtog atter Nordens Krøniker, og vilde skrive Fortællinger om de gamle Nordboer – Jeg skrev om Palnatoke, vilde konsulere Jomsvikinga Saga – Efter megen Omspørgsel erfor Jeg at Arngrim Jonsens Oversættelse af samme ej var mere til, og nu besluttede Jeg at lære Islandsk. Skönt Forsættet kun halv udförtes, sattes Jeg dog i Stand til at kaste et lysere Blik paa Nordens Oldsager, hvilket hvis Jeg
58 lever vil bestemme en Del af mine Foretagender – || |61|.

Jeg rejste til København for at læse Islands Sagaer; og om muligt ved Hjælp af Kondisjoner eller Stipendier blive der. –

Det Første opfyldtes halvt, det Sidste slet ikke; men denne Rejse foraarsagede mit Komme hid. Tilfældigvis sagde Jeg en Student, Jeg ellers ikke kendte, at Jeg ønskede en Kondisjon – Jeg rejste fra Byen uden videre at tænke derpaa, men 2 Maanedere derpaa fik Jeg Brev fra en af mine Fættene at samme Student havde en Kondisjon til Mig, naar Jeg vilde komme til Byen.

Jeg kom, og Pastor Brorson som ej kendte Mig, antog Mig, fordi Han troede Mig kendt, af den Han havde givet i Kommission at skaffe en. Denne rekommenderede Mig fordi Han troede foran nævnte Student kendte Mig – Saaledes stöttede den Ene ||

59 |6| sig paa den Anden, og den Sidste vidste egenlig ej mere end den Første –

Jeg som ser hvilken ny Skabelse Jeg her er undergaaet, maa dog vel forundre Mig over, at Jeg kom hertil, da det skedte paa den Maade –

Jeg skulde været her om Efteraaret, Rejsen vaar begyndt, men den strænge Vinter hindrede dens Fortsættelse, og Jeg oppebiede Foraaret. Uden dette Ophold, vilde rimeligvis de fleste Følger være udeblevne, som nu ere indtrufne –

Jeg kom her, aaben for Munterhed, med Trang til det andet Køn. Var Jeg ikke blevet forelsket, vilde min Eleve ej være kommet saa vidt, og Jeg havde allerede beklædet en temmelig høj Plads i Vellystens Skole –

Ofte havde Jeg besluttet at lære de levende Sprog ved egen Hjælp, men Jeg havde aldrig haft den nödvendige Taalmodighed. Nu var Jeg forelsket og havde min Kærlighed været lykkelig, da havde || Studeringer hvilet, i det ringeste saare længe, herom / overtyder Mig / de første Maaneders Ophold her, mit Livs gyldne Dage, Hjemmet for mine salige Drømme, hvis matte Erindring end lader min Kind gløde, og gør Mig saligere end hele Verdens Tilbedelse kunde gøre Mig, naar den ikke fremkalder Savnets stride Taarer paa den blege Kind –

O Jeg kan ikke Andet, Jeg maa end ofre hin lykkelige Tid en Tanke. Dagen bortilede under munter Spøg, og den salige Veksling af kærlige Blikke og berusende Haandtryk . . . Natten dækkede med sit sorte Teppe kun Verden for Mig, for i Drømme at fremtrylle en ny mere skøn og blomstrende – Den Haand Jeg om Dagen kyssede varm, omslyngede i Drømme min bøjede Hals, sluttede mit bankende Bryst til den bølgende Barm der om Dagen
61 kun trylled mit Øje, og trykkede min Mund fast paa || de blussende Læber, der udgøde Kysse end tifold sødere, end de harmoniske Lyde, der om Dagen beruste mit Øre –

*Das unstät schwanke Sehnen war gebunden
Dem Leben war sein Inhalt ausgefunden,*

*Und wie der Pilger sich nach Osten wendet
Wo ihm die Sonne der Verheissung glänzt;
So kehrte sich mein Hoffen und mein Sehnen
Dem einen hellen Himmelspunkte zu.*

Jeg udraabte i Følelsen af unævnelig Lykke

*– über allen irdschen Dingen hoch
Schwebt mir auf Freudenfittigen die Seele,
Und in dem Glanzesmeer, der mich umfängt
Sind alle Wolken mir und finstre Falten
Des Lebens ausgeglättet und verschwunden*

Mit Liv var en Lovsang til Kærligheds Fader, og hævet til ham over Tidens Skranke inddrømte Jeg Mig i evig Nydelse – Men ak! snart maatte Jeg med mere Ret udbryde –

Geflügelt ist das Glück und schwer zu binden

-----

*– – Blizen gleich die schnell vorüber schiessen
Und plötzlich von der Nacht verschlungen sind ||*

62 Ja den svandt, den salige Tid, hurtig som et Menneskes Liv for den Almægtiges Øje, og ene, forladt staaer Jeg i Skabningens Øde, som den mat tindrende Stjerne paa den mørke Himmel, der ønsked at forsvinde, hyllet i |Natten| den evige Nats sorte Klædemon, men maa leve, |be| sit Skin berøvet. – O havde Jeg end lært at tale med alle Tunger, hvorledes kunde det opveje mod Tabet af Livets Eneste som er værdt at udsige, Kærlighed.

Dog tilbage paa Forstandens jevnere Vej! Gaaende paa den, maa Jeg vel kalde det en Lykke, at min Kærlighed var ulykkelig, siden den gjorde Mig virksom, og bidrog til mine Kundskabers Forøgelse – Jeg maa vel, thi mit Hjerte bløder, og mit hele Væsen modsætter sig, naar Jeg vil kalde dets fulde højeste Virksomhed, Uvirksomhed, fordi det udfyldte sig selv, og dets Virken

63 var identisk med den højeste || Nydelse – Bittert er Smilet i mit

Ansigt naar Jeg skal kalde den Tilstand Virksomhed, der er intet uden en Standsning af mit Væsens højere Flugt, Øjets Bortvendelse fra den klare straalende Himmel, til den mørke, urene Jord, med sin taagede Luft, og sine giftige Dunster, Ørets Spærring for Alharmoniens dybtgribende Toner der løde gennem Ahnelsens sødt dirrende Strænge, og dets Aabning for Livets Dissonanser.

O kunde Jeg drikke af Lethes de sprud|s|lende Vande og tabe Erindringen af de højere Toner, da var Jeg lykkelig, thi de vilde da ej længere skurre i mit Øre, og Jeg vilde antage den mest skærende |Mislyd| Misklang for skøn Harmoni –

Dog hvad ønsker Jeg Daare? Er det ikke denne svage Efterlyd, som udgør mit eneste Værd? var det ikke den som overgik sig selv da den vakte Ahnelsen af det Evige hos Mig, og løftede
 64 Mig || over Tilværelsen, som Solens Forbud, den rødrende Sky, hæver Lærken op over den lumre Jord? Jo saa var det, og her er den fulde Erstatning for Tabet af Livets Glæder, selv for Kærlighedens, der ere mod hine det Højeres hvad Ovnens Varme er mod Solens Ild – Ja – den højeste Lyksalighed var det at kunne opvarme sig ved den gennem Livets Vinter, uden at glemme sin Længsel efter Evighedens Vaar; men kun faa blev det givet, og da hellere lide den rystende Kulde som vides at maa give Plads for |V| for den stedse lunere Vaar, end slutte sig fast til den mildere Vinter, uden Haab om det Skønnere, naar den endtes –

Dog det var hverken Klagesange eller Satirer paa Livet, hvortil Jeg bestemte disse Blade, det var til et Billede paa Livets underlige / Gang /, paa de, som det synes, jevneste Veje og altsaa tilbage!

Min ulykkelige Kærlighed indsluttede Mig til Mig selv, og gjorde Mig død for Selskab.

11: Udtogsbog 17. juli 1806—17. december 1807

Fasc. 499.3.

1 r

Udtogsbog Andet Hefte

Egeløkke

d: 17de Juli

1806

1 v

Die Braut von Messina

– v Schiller –

Dette er efter mine Tanker et sandt |K| Produkt af den gamle Kunst – Den ubøjelige Skebne fremtræder her i frygtelig Kamp med den livfuldste Tilværelse, og denne forgaar med en saa værdig Rolighed, at end ingen Klagelyd høres af dem der falde for dens knusende Sværd. En overnaturlig Glorie omstræaler Gestalterne ogsaa da naar de stande i en Skygge der vilde indhylle sædvanlige Figurer –

Den Tvedragt der som et Ildsvælg stander mellem Brødrenes Hjerter og hvis gloende Lava omsyder deres Fødder ved hvert nærmende Skridt er intet Produkt af usle Lidenskaber men en mægtig Furie fremkaldt af en hævnende Guddom, og med stræng Nødvendighed bydende over sine udkaarne Offere – ||

2 r De Ideer der saavel i Indledninget som Dramaet selv forekommer Mig mest ny eller betydende vil Jeg her udhæve.

„Den højeste Nydelse er Gemyttets Frihed under alle dets Kræfters levende Spil“.

Er dette virkelig saa, og Jeg tør ej nægte det, da har Schiller her bestaget Konstens Tinde, thi netop saaledes er det Man læser dette Drama – Uagtet den störste Sysselsættelse af enhver Kraft, uagtet den højeste Interesse for de fremtrædende Karakterer, se Vi dog deres Undergang med samme Rolighed som de selv se

den – Imidlertid nægter Jeg ikke at Don Karlos og Rø-
 v e r n e ere Mig kærere, og Grunden er klar – Den Tilværelse
 der fremtræder saavel i Grækernes Dramer som disses heldige
 Efterligninger, er ikke vor egen, og Vi formaa ikke at slutte Os
 2 v til den. Med en Art af Uvillie || se Vi det Herligste knuses af
 Skebnens grusomme Haand, Vi maa give den Ret, men elske
 den, kunne Vi ikke, og dog hindres Vi fra at slutte Os tæt til
 dens Offere, der desuden slet ikke ønske vor Medfølelse, eller
 Beklagelse – Gives der et Øjeblik, da Vi henrevne af deres
 Ulykke og Storhed, slutte dem i vor Favn, da finde vore Taarer
 ingen hvormed de kunne blande sig, og deres Hjerters rolig Slag
 bortstøder vor gyngende Barm – De ere Guder for Os og kun |t|
 med Mennesker kunne Vi føle –

Betragte Vi derimod Karl Moor og Don Karlos da finde Vi
 netop hos dem den samme dunkle Ahnelse, det samme Misfor-
 hold mellem Ønske og Væren, den samme Fremadstræben som
 3 r bor i vort eget Bryst – De kæmpe, ikke |d| mod ||den alraa-
 dende Skebne hvis Magt Vi maa hylde, men mod en Tilværelse
 Vi foragte selv naar Vi maa vige for den – Derfra denne inder-
 lige Sluttelse til disse. Med dem klage, og ønske, haabe og kæm-
 pe, blegne og falde Vi. At Dette der saa hæftig drager Os til
 hine Helte netop er en Mangel paa den højeste Konst tilstaaer
 Jeg, men antager ligesaa bestemt at det er en Fylde af Poesi der
 stedse i den ny Tid maa staa i et saadant Vekselforhold til Kon-
 sten, at de, tænkte i højeste Potens – ophæve hinanden –

Rent ud tilstaaer Jeg da, den højeste Konst yder ikke Mig den
 højeste Nydelse. Schiller synes selv at have følt hint kunde om-
 tvivles, i det Han siden forudsætter som afgjort, at den der ser
 et Drama meget vel ved det er et Spil, og derfor ogsaa vil efter
 Synet føle sig end mere trykket af Virkeligheden, i hvilken Han
 3 v vaagner af sin korte || søde Dröm. Derfor skal den sande Konst
 i sin højeste Idealisme være reel, den skal lære Mennesket at
 bevæge sig frit under den tunge Masse som om Han selv havde
 lagt den paa sin Skulder –

Jeg indseer meget vel hvorledes Schiller har fattet denne Ide,

og at Han fra sin Synspunkt har fuldkommen Ret. Det er gaet ham, som Goethe, og som det vel maa gaa selv de mest udmærkede Digtere. Efter at have bevæget sig i højere Sværer og ladet Poesien træde opponerende frem frem mod Virkeligheden, føle De sig ulykkelige i det Deres Liv i den højere Ide kun er kort og ilende, og deres Tilba|t|gevenden til det Virkelig fuld af den dybeste Smerte – Maaske er det umuligt for Menneskets Kraft at

4 r hæve sig til et uafbrudt højere Liv, || og De øjne da kun en Havn, den – som Steffens saare passende kaldte at forsone sig med Eksistensen, at De fatte den – uden Tvivl skuffende – men beroligende Tanke at i Eksistensen slumrer en Evne hvorved den kan hæve sig til højere Betydning, og vorde den Tilværelse lig som forhen var Genstanden for Deres Ahnelse. At vække denne Evne at lade Friheden udvikle sig af Nødvendigheden selv sætte De nu som Deres højeste Maal, og fatte saaledes Ideen om den højeste Konst. Heraf vorder det |den| da en nødvendig Følge at de maa sætte den højeste Nydelse deri hvor De selv tro at skue det nødvendige Produkt af Deres poetiske Liv – Men uden Tvivl skuffe de sig og forveksle den højeste Nydelse med den harmo-

4 v nisk rolige – Naar Mennesket tager Del i noget med || sit hele Væsen som h e l t og ikke naar Indtrykkene paa alle dets Dele ere lige stærke, har Han sin højeste Nydelse – Hans hele sandselige Natur er da opløst i en Taareström, men hans Ahnelse af det Evige omgiver den med sin Straalemur saa intet af det Endelig Usle kan naa den – Han lever ikke i en forædlet jordisk, men en overjordisk Svære. Han staar paa det Absolutes Grændse og intet Relativt kan naa ham – At denne Nydelse ej er lyksaliggørende, at den svinder og forbittrer som Erindring Menneskets Liv, er vist, men ophøre dog derfor ikke at være den højeste Nydelse –

Det er en – i visse Maader – söd Dröm, at Menneskeslægten skal naa den Grad af Fuldendthed at Han befinder sig fri, at Naturen adlyder ham, fordi Han kun fordrer dens egne Love efterlevede

5 r men det er en aabenbar Illusjon, || en Dröm der mangler baade

objektiv og subjektiv Sandhed, thi Frihed ophæver Under[ka]-
 stelse og denne hin – Menneskets Frihed bestaar ene i Evnen til at
 hæve sig paa en højere Punkt hvorfra Han kan nedskue paa sin
 overmægtige Fiende, dette er hans højeste Maal paa Jorden, og
 hvad der fremhjælper denne Hæven og konstituerer den, er den
 højeste Nydelse – Dette Liv er det som udtaler sig gennem hele
 Historien, dette er det som spirer i vore hellige Böger og træder
 koncentreret frem i Pauli dybe Erklæring. Den længselsfulde Skab-
 ning, undergiven Forfængeligheds Tjeneste mod sin Villie, sukker
 efter Guds Börns herlige Frihed – Dette Sted, der, saa tydeligt det
 end er, |har| for Enhver der fik Sands for det Høje og Dybe, har
 5 v maattet lade sig som den hele hellige Skrift |a| misbruge || af
 vanhellig Haand til at bekræfte det mest betydningsløse –

Men fordi denne rolige Strid ej kan være højeste Nydelse for Os,
 derfor kunde og maatte den være det for Oldgrækerne, thi ved |a|
 rolig at knuses af det almægtige F a t u m sattes De ved Siden af
 de høje Guder – Dette var stedse de oplyste Menneskers Maal, det
 er ogsaa vort, men da Skebnen er blevet til en Masse, maa Vi
 hæve Os over den for at nyde vor Adel og Frihed.

Særdeles skøn fandt Jeg Chorets Sang

Schön ist des Mondes

Mildere Klarheit

|*Zwischen der Söhne*

feuriger Kraft|

Unter der Sterne blizendem Glanz,

Schön ist der Mutter

Liebliche Hoheit

Zwischen der Söhne feuriger Kraft ||

6 r *Nicht auf der Erden*

Ist ihr Bild und Gleichniss zu sehn

Hoch auf des Lebens

Gipfel gestellt,

|*Schliesst sie blühend den Kreis*|

Schliesst sie blühend den Kreis des Schönen,
 Mit der Mutter und ihren Söhne
 Keimt sich die herrlich vollendete Welt.
 Selber die Kirche, die göttliche, stellt nicht
 Schöneres dar auf den himmlischen Thron
 Höheres bildet
 Selber die Kunst / nicht / die göttlich gebohrne
 Als die Mutter mit ihrem Sohn

★

Nur die Natur ist redlich! Sie allein
 Liegt an dem ewigen Ankergrunde fest
 Wenn alles andre auf dem sturmbewegten Wellen
 unstät treibt — — —

★

Nicht Wurzeln auf der Lippe schlägt das Wort
 Das unbedacht dem schnellen Zorn entfließen
 Doch von dem Ohr des Argwohns aufgefasst
 Kriecht es wie Schlingkraut endlos treibend fort ||
 6 v Und hängt ans Herz sich an mit tausend Aesten,
 So trennen endlich in Verworrenheit
 Unheilbar sich die Guten und die Besten

— über allen irdschen Dingen hoch
 Schwebt mir auf Freudenfittigen die Seele
 Und in dem Glanzesmeer der mich umfängt,
 Sind alle Wolken mir und finstre Falten
 Des Lebens ausgeglättet und verschwunden

Geflügelt ist das Glück und schwer zu binden
 Nur in verschlossener Lade wirds bewahrt
 Das Schweigen ist zum Hüter ihm gesetzt,
 Und rasch entfliegt es, Wenn Geschwässigkeit
 Voreilig wagt die Decke zu erheben —

---

*Nicht mehr verstohlen werd ich zu ihr schleichen,
 Nicht rauben mehr der liebe goldne Frucht,
 Nicht mehr die Freude haschen auf die Flucht;
 Das Morgen wird dem schönem Heute gleichen
 Nicht Blizen gleich, die schnell vorüber schiessen
 Und plötzlich von der Nacht verschlungen sind.
 Mein Glück wird seyn gleichwie des Baches Fliessen. ||*
 7 r Gleichwie der Sann des Stundenglases rinnt!

Stundum kan virkelig den negative Poesi fordærve Os Nydelsen af den positive –

Saaledes kunde Jeg ej læse ovenstaaende skønne Strofe, uden at tænke paa Wessels „Min Glæde er som Bækken“

---

*Was ich nun sprach, was die Holdsel'ge mir
 Erwidert, möge niemand mich befragen
 Denn wie ein Traumbild liegt es hinter mir
 Aus früher Kindheit, dämmerhellen Tagen
 An meiner Brust fühlt' ich die ihre schlagen
 Alt die Besinnungskraft mir wieder kam*

---

*Das unstät schwanke Sehnen war gebunden,
 Dem Leben war sein Innhalt ausgefunden.
 Und wie der Pilger sich nach Osten wendet
 Wo ihm die Sonne der Verheissung glänzt
 So kehrte sich mein Hoffen und mein Sehnen
 Dem einen hellen Himmelspunkte zu*

---

*Schön ist der Friede! Ein lieblicher Knabe
 Liegt er gelagert am ruhigen Bach
 Und die hüpfenden Lämmer grasen
 Lustig um ihn auf dem sonnigten Rasen ||*
 7 v Süsses Tönen entlockt er der Flöte
 Und das Echo des Berges wird wach,
 Oder im Schimmer der Abendröthe
 Wiegt ihn in Schlummer der murmelnde |Bach| Bach

O s s i a n

Underlig synes Mig Tvisten om de ossianske Digtes Ægthed, i den Betydning, den eksisterer; thi Mig synes Spørgsmaalet burde ikke være om de virkelig ere fra den foregivne Tid, men om de ere sande Digte? Lever og bevæger en højere Aand sig i dem, da er det jo ligegyldigt enten de først bleve udtalte i de nysvundne Dage eller bag Aartusinder, og hvis ikke, bliver det samme Tilfældet – Det er sandt, at Hvem der i Digte blot søger Fakta og Sæders Malerier kan ikkun skænke dem sin Interesse under den Betingelse, at de komme fra længst fremfarne Tider; 8 r men Den som gik ud fra en højere Synspunkt || vil og kan ikke gøre nogen Forskel –

At Digteren hensætter Os i de svundne Tider, at Han ved det matte Skin af Nattens Maane klager over Dagens den solbeskinnedes Hengang, derom har Jeg aldrig hørt |tale| tvivle, og det er vel Alt hvad som egenlig hører hid – Ere disse Klager virkelig poetiske? saa lyder det interessante Spørgsmaal?

Jeg erindrer at Steffens frakendte de ossianske Klager Digt-navnet, og kaldte dem en Potenz Sentimentaliteten selv havde skabt sig – Den gang kendte Jeg Ossian kun af Navn |men| og opsatte derfor som billigt min individuelle Dom. En slags Fordom havde Jeg vel mod dem, men den er svunden, og Jeg er i det mindste upartisk –

Jeg mener der i denne Henseende kunne gøres to Spørgsmaale, først: er det en virkelig poetisk Old Ossian tyer hen til i sin Klagesang? og dernæst: er Klagesangen selv poetisk? At disse 8 v Spørgsmaale ej kun-||ne besvares paa engang, haaber Jeg at godtgøre i det Følgende –

– Ufuldendt som alt hvad jeg gör –

I *Ergänzungsblätter* til den halliske Litteraturtidende No 52 1807 findes en Resensjon over Schellings *vorläufige Bezeichnung des Standpunctes der Medicin nach Grundsätzen der Natur-*

philosophie i 1 B. 1 H. af de ved ham og Markus udgivne Aar-bøger for Medicinen som Videnskab –

Jeg blev først opmærksom paa denne Resensjon ved at se dens Forfatter ej som ellers i dette Blad monne være Skik affærdigede Naturfilosofernes Ideer med et haanligt Magtsprog, og uagtet jeg, som ganske uindviet i Medicinen baade som Konst og Videnskab, ej turde love mig meget Udbytte, besluttede jeg dog at gennemlæse Nærværende i det Haab at jeg ogsaa her vilde bedre kunne trænge ind i den Schellingsche Terminologi som er hentet fra væsenlige Bestemmelser, end det før var lykkedes mig med de lærde Medicineres buntede Ordkram, hvor hverken Kundskab om Sprog eller Materie mere nytter ||

9 r Mit Haab blev for en Del opfyldt, og jeg besluttede at optegne de Yttringer der syntes mig de vigtigste for engang hos en fordomsfri Læge at faa nøjere Kundskab om denne for enhver Tænkende interessante Videnskab.

Først søger Schelling at bevise, at Begreberne om Vækkelighed – *Erregbarkeit* – og Virkekraft udstamme fra den utydelige Erkendelse der blander det Selvværendes – *das ansich* – Betragtning med det Konkretes og hverken omfatter Organismen i sit indre Væsen eller i sine ydre Forhold.

Derfor kan Sygdommen ej heller forklares af |Pirrelighedens| Pirringens – *Erregung* – kvantita<ti>ve Forhold. Hvad skal man da sige om hine Læger som endnu den Dag i Dag sætte Sygdommens Væsen enten i Astheni – direkte eller indirekte – eller Hyperstheni, og ikkedestomindre paastaa at en Sygdom af samme Art og Væsen, dog snart kan være af sthenisk og snart af asthenisk Natur? Den uhørte Anmodning om Tro paa denne Modsigelse |la| giver Haab om at ogsaa denne Modsætning vil forsvinde – ||

9 v Gives der virkelig Sygdomme f. E. Peripneumoni |hvorum| som den hidtildags Erfaring har lært at maatte behandles paa forskellig Maade, og fordre snart en styrkende snart en svæk-

kende Lægeplan (Kur) saa følger blot heraf at |hverken de| ingen af begge Behandlingsmaader var den rette; men at der maa gives en tredie som er den ene rette og hæver denne Modsigelse. –

Pirringstheorien kan uden at vige fra sin Grundsætning give Begreb om hvorledes Sygdom opstaaer, saasnard den vil forene sig med den kvalitative Anskuelse; thi i det Faktorenes Veksel – i et enkelt Billede og reel anskuet, viser sig som bundet, er Sygdom efter Troxler den Tilstand hvori den organiske Virksomhed ej er adækvat med dens givne Exponenter. Bestemtere lader dette Misforhold sig saaledes udtrykke. Faktorenes Forhold kan forandres uden Angreb paa det Kvalitative; men saasnart den ene Faktor ved Pirringen træder i et |saadant| Forhold til den anden, || som ikke passer med den, i den affiserte organiske Virksomhed udtrykte Dimensjon f. E. Irritabiliteten, saa fordres derved tillige af Reproduksjonen, at den skal hæve sig til Irritabilitet for at vedligeholde Organismens Helhed. Da nu denne Fordring i Følge Metamorfosens Forhold ej kan opfyldes, saa kommer Organismen i Strid med sig selv.

Dog Sygdomsbegrebet bør end søges dybere.

I den nys udviklede Forestilling (hvori Kvantitet og Kvalitet kun sees i hinandens Nærhed, eller ufuldkommen forbundne –) bliver Pirringen endnu betragtet som et Noget der bestaar for sig selv, og er skilt fra Kvaliteten og Sygdom finder da kun Sted naar Pirringens Uregelrethed |st| – Hyperstheni Astheni – strider mod den svækkede Organismes eller de svækkede Organers Metamorfose. (Metamorfose udtrykker Den Fuldkommenheds Grad, den Punkt i Rækken som Organismen eller en af dens Dele |ind| med sin særegne || Kvalitet indtager) Men nu er der overhovedet ingen Pirring – *Erregung* – men enhver er ligefrem bestemt, ligesom der overalt i Naturen kun gives en begrændset Virken; og al oprindelig Bestemthed er i Kvaliteten i Metamorfosens indre Forhold. Altsaa ere Organismens Faktorer ikke blot Eet i Ligevægten af Bevægelsens – *der Erregung* – ydre kvantitative Forholde, men virkelig at tænke som Eet. Derfor maa ved

Indvirkningen udenfra et bestemt indvortes Forhold mellem Faktorerne blive virksom, eller med andre Ord: enhver Indvirkning udenfra fordrer umiddelbar af Organismen i det Hele og Enkelte en bestemt Dimensjon f. E. Irritabilitetens eller Reproduksjonens. En nødvendig Betingelse herfor er at Kvantiteten ganske taber sig i Kvaliteten. Begreberne om Livsprocessens Styrke eller Svaghed kunde ikke holde sig ||

[Her mangler muligvis et eller flere blade.]

11 r

Resensentens Anmærkning

Saasart Vi se hen til de organiske Kræfters Sammenstemmen – *sit venia verbis* –, og dette er nödvendigt under Vurderingen af de kvalitative Forhold saa mangle Vi næsten ganske en Betydning for Begreberne Stheni og Astheni. Under hine Kræfters harmoniske Samvirken er Organismen stærk, men saalidet der i Sirkelen findes en Punkt uden for Sentret hvor Radierne støde inderligere sammen, ligesaalidet kan de organiske Kræfters Samvirken være komparativisk, ligesaalidet kan Organismen være stærkere end stærk. Alle denne Samvirknings Modifikasjoner betegne et Minus af Styrke – Svaghed. Følgeslutningerne gøres let. Imidlertid gives dog tvende Tilfælde da Vi – skønt ikke i samme Forstand som Pirringstheorien – kunne bruge Benævnelserne Styrke og Svaghed 1) Med Hensyn paa Tilstanden af de enkelte organiske Virksomheder, forsaavidt Man kunde sige denne Organismes eller dette Organs Sensibilitet er stærkere end det andets. Men da Vi kun forstaa at finde faa |Forholde| adskillende Forholde mellem Styrke og Svaghed og faa Gradforskelligheder i de forskellige Forhold af de organiske Aksjoners Tilstand saa maa vel denne Benævnelse bortfalde. Naar kunne Vi sige at

11 v Sensibiliteten er stærk? I Feber-||hede, i Søvnegang eller i Hysteri? Naar skal Svedningen kaldes stærk? Naar der svedes meget, eller naar Sveden er meget essensiel? 2) Med Hensyn paa Yderverdenen forsaavidt nemlig denne eller hin organiske Virk-

somhed ved Paavirkning udenfra enten bestemmes eller ikke bestemmes til Uregelrethed. I hint Tilfælde er den stærkere end i dette. Skønt disse Hensyn ene synes laante af de ydre uvæsenlige Forholde, saa ere de dog vigtige for Pathologien i det Hele.

Pirringstheorien har blot af |Aks| Tilfældigheder |slu| og Symptomer eller af en Symptomsamling sluttet sig til de virkende Midlers insiterende Karakter; men de ydre Tings Virksomhed burde bestemmes ikke efter dens pirrende Egenskab, men efter dens Forhold til Dimensionerne. Kun det Lige fremkalder det Lignende, og intet udvortes Princip kan ved Modsætning virke med det organiske Stof. Maaden hvorpaa Ydertingene virke paa Organismen kan ikkun forsaavidt bestemmes efter de kemiske Grundstoffer, som de selv have et bestemt Forhold til Materiens
 12 r og den || almindelige dynamiske Virksomheds Dimensioner, og ethvert udvordens Stof fordrer af Organismens eller af hint Selvværende som er Grunden til dennes Existens, en til sig svarende Dimension.

De saakaldte Naturstoffer betegne ligesaamange kraftige og virksomme Principer, de vise sig som Sjele indprægede i Materien og nedsunkne i Legemlighed. Ethvert af disse Principer har sin egen Tendens som den dog kun |uindsk| kan følge uindskrænket til den materielle Metamorfoses Grændser da flere Principer ere i fælles Besiddelse af Naturens konkrete Produkter. Den første alle Naturting indplantede Sjæl er Selvhedens. Denne er det Princip som byder Tingene at tragte mest efter Selvværen Selvsammenhæng og Selvforplantning. Dette Princip er det Tyngden mest underordnede, det egenlige Jordprincip som De Nyere kalde Kulstof, hvilket derfor ogsaa udvikler sig i de tungeste stiveste og mest sammenhængende Legemer i Metaller og Planter. Den anden Materien medfødte Sjæl er Lysets Sjæl, der
 12 v udtrykker sig i Materien ved Adsplittelse, Sam-||menhængs Opløsning og Selvheds Nægtelse. Dette Princip er det Tyngden mindst underordnede af De Nyere kaldet Vandstof. Dets fjerne Bevægelser kende Vi i den sammenfaldende – maaske blot den

sprukne maaske og den af Jordskelv bevægede Jord |. . .| men i sin Frihed kan det kun fremtræde som noget Aandigt forbifarende og aldrig uddanne sig i noget Konkret da det virker lige mod al Konkresjon (?)

Foruden disse tvende stridende Prinsipper, lader sig kun et tredje tænke sammenvundet af Sol og Jordprinsippet. Ikke er dette derfor en blot Synthes af begge, men, ligesaa oprindelig som de, tager det ligestor Del i begges Egenskaber, saa at det har Driften til Selv væren og Forplantelse tilfælles med |hint| det|te| sidste, og den ubundne Stivhed med |d| hint. Dette er det egenlig Afbildende i Afbilledet, hint Urbilledet Ligeste, Dyriske, Levende, det Selvstændigste og derfor tillige mest skikket til at optage i
 13 r sig Ide-||ernes guddlige Sæd og at udvikle sig i de fuldkomneste Legemer – Dette er Stikstof – Foruden denne Trefoldighed er intet mere at erkende undtagen hint guddlige Princip, der selv dimensionsløs opløser de tre Dimensioner i sig. Dette fremtræder som det almindelig Modsatte af Naturens 3 Prinsipper, men aller mest fiendtlig mod Selvhedens. Som Naturens fortærende Ildsjæl erkendtes den virksom i Kemien som Surstof, og kan |b| med Hensyn paa sin aktive Stræben imod den første Dimension betragtes som den anden Side af Vandstoffet der negerer samme Dimension, ligesom Stikstoffet kan benævnes Kulstoffets objektive forklarende Side. – I Følge denne Anskuelse maa Jernet og Planterigets oplivende Substantser fremkalde Reproduksjonen – Her anføres Magnetismen til Bestyrkelse –

Alle Dimensioner vende tilbage i dem alle og hvert af de 3 Systemer har samme Væsen, som den hele Organisme. – I Særdeleshed optager Sensibiliteten igen i sig den første, Reproduksjonen.
 13 v De samme Plantestofte || som bestemtere fremkalde Reproduksjonen give ogsaa, i samme Forhold som de selv staa højere i Metamorfosen, det sensible Organ en mere produktiv Stemning, og naar de Planteprodukter som allerede ere sjunkne tilbage under Kohæsjonens Herredom, saasom – *die Rinden* – nærme sig

mere til Metallerne og bestemme umiddelbarere den egenlige Reproduksjon, saa vække derimod Stoffe |af| eller Safter som udspringe fra – mange – Blomster, Frø og Fodstokke, vel ogsaa Reproduksjonen, men Reproduksjonen i Sensibiliteten og blive derover egenlig bedøvende – narkotiske – f. E. Opium.

Irritabilitetsyttringerne lade sig redusere til Expansjon og Kontraksjon. –

Arterierne hvis medfødte Tendents er Udvidelse og Længde blive ved det af Surstof lædskede Blod villiggjorte til Sammentrækning *und für die wilkürliche Bewegung selbst ist durch den Abgang dieses Principis das Unvermögen zur Contraction gesezt.* –

14 r Dette kan jeg ikke oversætte saaledes at jeg erkender nogen Mening – || Surstof er Betingelse for Helbredelsen naar Expansjon, og Vandstof naar Kontraksjon hersker.

Til Slutning betragtes Stikstoffets Forhold til Sensibilitet, og Ludsaltenes velgørende Virkning i Krampe – hvor et vilkaarligt Bevægelsesorgan er nedsat til et uvilkaarligt – forklares deraf at Stikstoffet her, forbundet med Vandstof fremkalder Sensibiliteten i Irritabiliteten eller den vilkaarlige Bevægelse.

Saalidet som jeg i det Hele kan have nogen Mening om det Foranførte og det saameget mindre som jeg ej lyst fatter hver enkel Del, forekommer dette System mig dog at fortjene de videnskabelige Lægers hele Opmærksomhed og nøje Prøvelse; thi dersom det ved Erfaringen stadfæstedes, da vilde Alt i Lægekonsten hvile paa faste Prinsiper og den ulyksalige Vaklen tage en Ende. Kort da blev Lægekonsten ej mere en tvivlsom Anvendelse af modsigende Erfaringer men en reen Anvendelse af en fast Theori – Hvad der anføres mod det brovnnske System synes 14 v mig || grundet, og jeg kender neppe noget Bevis der har talt saa stærk til mig som det Schelling her bruger, |dels| til at vise / dels / at Livsprocessen ej kan være mer, end stærk, og dels at Ydertingene ej kunne ved Modsætning virke paa Organismen – Dette System synes ogsaa at kunne forklare hvad Man hidtil

kaldte Sympathi i den upromoverede Lægekunst, thi med alle sine Overdrivelser hviler det dog paa den Grundsætning, at Organismen generholder sin Kraft ved en forborgen Lighed mellem dens uregelrette Dimensjon og Ydertingene –

*

Kommer jeg til København skal jeg gøre mig nøjere bekendt med dette System og bede Professor Mynster at afhandle Noget deraf med mig; thi Han er den mest fordomsfri og videnskabelige Læge jeg kender – Kendte jeg Doktor Ørsted, da henvendte jeg mig hellere til ham

---

17de Desbr 1807

12: Dagbogsfragment 30. december 1806

Fasc. 499.5.

1 r

Lokes Ondskab • Volsungerne

Bragur du herlige As! o rör ved din gyldene Harpe
Lad fra dens Strænge en Lyd nedsuse til dristige Skjald
Som vover at tolke de Sagn der klinge fra henfarne Tider
Om Aser og Asernes Slægt om Hels den snedige Fader
Styrk Hans Øje, og lad det hvile paa Himmels Hal,
Hvile paa Skjaldenes Rad hvis <?> gudlige Kunst har
indgivet <?>
Gudernes Raad og de Vældiges Id som nedstamme fra Odin

| F ö r s t e S a n g |
| S i g u r d o g B r y n h i l d |

Siggejr er dræbt af Loke der paatager sig hans Skikkelse, og under den ægter Signe *etc.* Dette er den |eneste| / dumme / Forandring Jeg |har i Sinde| / kunde gøre / || |at foretage Mig med det| / af / udvortes Stof, da Loke |saaledes er| / desuden kan være / den bestandig opponerende mod Volsungerne, Odins Æt – Var Jeg stolt nok til at tro Jeg kunde værdig behandle denne tragiske Digting lige fra Volsungs Undfangelse til Brynhilds Baal vilde Jeg bryde alle Baand, ile til Hovedstaden, læse Volsunga, og Sangene om Sigurd og Brynhild i den utrykte Edda, thi besad Jeg da Kraft til at udføre Digtet saaledes som det hele dunkelt svæver for min Fantasi, da skulde Nutids Norden skælve ved Synet af |det| Oldtidens – Men da det er mere end rimeligt, Jeg vilde vilde fortvivle under Arbejdet, vil Jeg ej gøre noget Skridt Jeg siden maatte angre – ||

2 r I Forbindelse med dette Digt skulde et følgende staa nemlig

Gjukungerne eller Asernes Hevn

der i tragisk Styrke kunde komme det forrige nær, skønt det ej kunde opvise to saa stærke opponerende Magter, thi gennem dette Digt maatte Gudens Haand ødelæggende bevæge sig, medens Genstandene for dens Hevn kun modsatte sig svagt, og ene kunde vise betydelig Kraftyttring til Siden som Redskaber i den fortørnede Odins Haand – / At Gjukungernes Skebne var Asers Verk bestyrkes ved Odins Aabenbarelse for Jormunrekr, da ham forkyndtes Maaden at dræbe Gudruns Sønner. /

Vist nok troer Jeg, aldrig disse Digte vilde blive færdige fra min Haand, og da det ej er let for Individet selv at skelne mellem Sands for Poesi og poetisk Sjeni, vilde Publikum maaske endog under de heldigste Omstændigheder blive Mig liden Tak skyldig; men dette veed Jeg at disse Æmners værdige Behandling || er et Ønske Jeg neppe nogensinde vil glemme

Kunde Jeg blive Digter og Nordens Digter, da har Skebnen gaaet en underlig Vej med Mig, i det den har sat Mig paa en Punkt hvor det næsten er umuligt, og dog ladet Mig öjne, at gennem denne Punkt gik den eneste mulige Vej til Maalet.

Min Forkærlighed til hin Epoke og hine Tildragelser er ligesaa gammel som mit første Kendskab til dem. Endnu havde Steffens ikke vækket Mig / halv / af min vaagne Slummer, og længe havde Jeg ej været akademisk Borger, da Jeg saa at sige, faldt over den første Del af Suhms Dannemarks Historie og følte Mig straks henreven af disse stærke Scener, uden dog at ahne andet
3 r end en ange-||nem Fortælling i dem – Min Rimelyst var da just atter vaagnet, og Jeg havde alt begyndt at rime Sigurds Hændelser, da Jeg kededes derved, dels fordi de ved min kvasikomiske Behandling nødvendig maatte tabe Interessen, og dels fordi Jeg som | | ganske ukyndig i Prosodien kun talte Stavelserne, og derfor ej kunde faa det til at klinge godt.

Hvad Steffens sagde om Die Liebe der Niebelungen lod Mig som halv drømmende atter erindre disse skønne Sagn, men / dels / |Jeg| var / jeg / dengang |dels| beskæftiget med Attestatsen, og dels er det først sildigere Jeg begyndte at se Poesi og gamle Norden fra en højere Synspunkt. Dog udkastede Jeg dengang en tri-
 3 v viel forstandig Plan til et Sørgespil, som skulde hede Sigurd Fof-
 nisbane – Paa denne Tid omtrent indtraf min || Fortælleperiode, da Jeg vilde forventt hele gamle Norden til historiske Fortællinger, og da havde Jeg rigtig nok ogsaa Øje paa dette Stof men til Lykke blev det her ved en løselig Tanke som desværre med saa mange andre ej var Tilfældet.

I Anledning af Fortællingen A s l a u g kom Jeg rigtig nok i Berørelse med det, og læste ogsaa lidet af Volsunga, men i Følge min indskrænkede Tendents, kun Aslaugs Barndomshistorie, og Jeg undgik forsigtig al Hentydning paa Sigurd som stridende mod Tidsregningen

Nu kom Jeg hid, hvor mit ny Liv begyndte, hvor mit Øje aabnedes for Kærlighedens Helligdomme, hvorved det skærpedes til
 4 r at beskue Poesiens Underværker || og Oldtiden disses Urtype i Tiden. Men længe trælledede Jeg i Templets Forgaarde, uden engang at turde med Øjet søge de skinnende Keruber thi selv Tanken om dem fremstillede Mig kun den himmelske Skønhed Jeg var fordømt til aldrig at nyde – Jeg havde Sands for Poesien; men de ulykkelige Baand der fængslede Mig til Virkelighedens poetiske Genstand tillode Mig ikke, i en højere Tilværelse at nyde, hvad Jeg dog stedse her maatte savne – Ølenslæger skrev Vaulundurs Saga, og den gjorde et dybt Indtryk paa Mig; men den samme Modløshed, den samme fulde Sluttelse til een Genstand hindrede Mig endnu fra at antage indvortes en aktiv Form, og den bestandige Veksel af øjeblikkelig Beruselse og Maaneders Fortvivlelse gjorde Mig ganske uskikket til at gaa ene i Ideernes Verden.

4 v Efterhaanden kom Jeg saavidt at Jeg || |kunde| turde være Mig den Sandhed bevidst: Virkeligheden har ingen Glæde for

Mig – Jeg læste Fichtes skønne Bog om Menneskets Bestemmelse, Schillers de herlige Dramer, og dybe Spekulationer. Jeg forlod Livet med Schelling i hans Bruno – Nu stod Jeg paa en Punkt, hvor kun eet Stød behøvedes til at drive Mig frem til Nordens Oldtid, lade Mig omfatte den med samme Kærlighed som Jeg stedse følte for den, og med et lysere Blik.

Stødet var en Bearbejdelse af det eddiske Dig[t] Skirners Rejse der stod indrykket i Majheftet af Rahbeks Minerva 1806 – Ved min uvilkaarlige Harme over dette Produkt, lærte Jeg først ret at skønne, hvor forskellige mine nærværende Standpunkter vare fra dem paa hvilke Jeg forhen gennem Mørket
5 r havde seet || henimod gamle Norden –

Jeg greb Pennen, min Sjel maatte følge, og den kunde, dels fordi den dog nu nød Øjeblikkes Frihed, og dels fordi mit Væsens Herskerinde just da var fjern. Aandsbeskeftigelse var Mig nu lige let og nødvendig, og Skridt for Skridt kom Jeg ved Revideringens Ende til at staa paa en Punkt, Jeg kun ved dens Begyndelse ahnede –

Fra nu af lever Jeg i Oldtiden, og Virkeligheden vil ej mere kunne gøre Mig til sin Slave, med mindre Jeg med Erkendelse af Uformuenhed til at blive i et Land hvorhen Jeg har vovet Mig uden Vished om at naa Borgerret, maa vende tilbage – Og da Ve Mig!!!

Jeg har nu i Sinde at bearbejde Gunlaug Ormstunges Saga, da Jeg just ejer den, og |d| paa dens Optagelse lade det bero, om Jeg tør vove Mig til Digtene eller ikke.

30te Desbr 1806

13: Dagbogsfragment fra (forsommeren?)

1807

Fasc. 499.2.

21 r Besynderlige Skabning! Menneske! hvad er dit Væsen – hvilken er Loven som behersker de enkelte Modifikasjoner af din Virken som Du kalder det –

Dog hvad nytter det at opløse sig i Spørgsmaale, i Spørgsmaale der gentoges gennem Aartusinder fra det Øjeblik Mennesket begyndte at beskue sig selv, men som aldrig besvaredes –

Ogsaa jeg beskuer mig selv, finder mig indviklet i Livets Gaader – og ved ikke at løse dem – Jeg har elsket – Hvad er det for Mismod der overfalder mig, en Tomhed der lig en omslyngende Afgrund aabner sig for Øjet ved disse Ord – Var det da sørgeligt om den Kærlighed der bøjede mig til Jorden, der hyllede enhver Glæde, hvad siger jeg forvandlede hver Glæde til mindre
21 v end et || Intet naar den kunde skænkes mig men til mere end det Meste naar den var tilsluttet for mig.

Kort en Kærlighed som lænkede mig til en Punkt, der flygtede fra mit Syn – Var det sørgeligt om denne Kærlighed var uddød i mit Hjerter? om jeg atter fri kunde vende mig mod Skabningen omfatte den med Inderlighed og –

[En halv side er blank]

14: Dagbogsoptegnelse 12. juni 1807

Af fasc. 264.1c.

6 v . . . Jeg troer min Død nær, og derfor skynder jeg mig her at give Resultaterne af min Granskning, da det maaske kunne benyttes af Andre. – Lever jeg til i Morgen skal jeg udvikle dette nøjere, og søge at vise hvorledes Hejmdal fik Styrke af Odins Blod, og Odin derved megen Visdom, men derhos Svaghed, hvorfor han og rider i Ragnaroke at faa sit Pant igen men forgæves – Svag sluges Han af Fenris. ||

7 r Alt er Normers Værk

12. Juni 1807.

Skougaard skal have alle mine Optegnelser om Edda hvis jeg dør.

15: Dagbogsblade 24. juni 1807

Fasc. 499.6.

5 v Bearbejdelsen af Gunlaugs Saga blev til Intet, dels fordi min Interesse for den ej var stærk nok, og dels fordi jeg fandt den dog alt var at læse paa dansk. –

Jeg skrev om Videnskabelighed, jeg oversatte Goethes Skildring af Vinkelman og skønt jeg aldrig glemte gamle Nord turde jeg dog ej vove mig til den –

Jeg fik i April et Brev fra min gode gamle Ven Skougaard som jeg næsten i to Aar ej havde hørt noget til og Han spurgte, om jeg brav arbejdede i Oldsagerne. Jeg rødmede, og genkaldte mig atter Ideen om Asernes Kamp med Jetter som Norners Værk, hvilken jeg i Fjor fattede. Jeg betragtede |disse| Kampyttringerne nøjere, og fandt at Lokes Forhold til Aserne bestemte Kamplykken, og møjsommeligt ledte jeg efter Punkten da Loke blev Asers Fjende.

6 r Nu besluttede jeg at vove et Forsøg || paa, om jeg kunde faa nogle flere af Oldtidens Levninger fra Universitetets Bogsamling; men jeg dvælede fordi jeg slet intet Kendskab havde til Professor Nyrup. Nu fik jeg atter Brev fra Skougaard hvori Han meldte mig at Nyrup havde læst hvad jeg havde skrevet om Eddas Sange og været saare glad derover. Det gav mig Mod og jeg tilskrev ham. Imidlertid havde min Ide om Asalæren udviklet sig; men endnu blev Asers Tilblivelse mig en Gaade. Jeg ahned en filosofisk Betydning bag den historiske Kamp men Enheden fattedes.

Jeg fik nu Svar fra Nyrup, et Svar der virkelig i nogle Dage lammede min hele Kraft, i det jeg gruede for de kolossalske Forhaabninger Han lænkede til mig. Dog Alt bidrog nu til at samle og forstørre min Kraft. Dag og Nat kæmpede min Sjæl, og jeg levede mellem Aserne. Da blev min Udsigt over Asalæren til,
6 v som jeg nu kan tale saa || meget friere om, som hverken Nyrups eller nogen Andens Dom over samme er mig bekendt – Den

være slet eller god, saa var den Produktet af min Aands højeste og frieste Kraftyttring. Ikke enkelte Steder af Edda dannede hos mig enkelte Led af Ideen; men den fødtes hos mig hel ved Totalindtrykket af Asalæren. Da jeg skulde til at udvikle Ideen paa Papir fik den en besynderlig Form. Jeg omskrev 4 Gange: men |b| Formen blev, og maatte blive, da min Sjel havde alt for stærk rodfæstet sig paa den ene Punkt til at |m| afprøve andet end sig selv. Jeg bestyrtedes ved adskillige Steder i Edda der paa det forunderligste bekræftede min Anskuelse i de enkelte Dele, men jeg blev ogsaa stundum bange for mig selv, naar jeg intet Spor fandt – Jeg skælvede da jeg bortsendte den; thi hos mig opstod

7 r Tanken: er ikke det Hele en Drøm? || Jeg fik Snorres Edda, harmedes over den men fandt dog Lidet i samme.

Jeg vendte imidlertid tilbage til Sæmunds Edda, begyndte at grunde paa Voluspa, og er ved denne Grunden kommen saavidt, at skønt jeg indseer at en Del af mine Tanker vare umodne er dog Grundideen sand, og jeg er nu ganske rolig for min Udsigts Skebne, thi hvad jeg nedskrev med usikker Haand, kan jeg nu bevise.

Jeg har ansøgt om at faa islandske Manuskripter; men rime­ligt er det, at jeg snart forlader Langeland, og da kan jeg i København ret begynde.

Digtet om Aserne bliver maaske aldrig færdigt fra min Haand; men det er ogsaa ligegyldigt; thi Digtene ville vel stedse blive til, og jeg har gjort Digtet muligt. Brynhild skal begynde med den Punkt da Fred var mellem Jetter og Aser men da disse studsede

7 v ved Skuet af de nyfødte Norner. Nu kommer || Gullvejg og vejer de gyldne Tavler for Aserne, viser dem hvad de have gjort, og forkynder hvad de have i Vente, thi er Hun kaldet Angrboda. Naar Digtet har naaet Lokes Frafald, da spørger Sigurd, hvi vare Norner Aserne vrede? og Brynhild afslører da den store Hemmelighed om Asers Syndefald; skønt Hun derved paadrager sig Odins Vrede da Hun er Valkyrie. Siden fortsættes Digtet til Ragnaroke

16: Brudstykker med tolkninger af strofer i Lokasenna

Formentlig fra sommeren 1807.

Fasc. 499.11.

1 r

|*Qvæ vis dementia cepit?* |
Lokàsenna

XIX

I mine Bemærkninger om Asalæren har jeg sagt mine Tanker om det Mørke i dette Vers og har ikke fundet |Aarsag| Grund til at forandre dem –

Kun vil jeg tilføje at ved Gefions Ord *hann er leikinn*, bestyrkes min Mening at Loke blev forgjort af Gullvejg der *seidi leikdi* –

XXIII

*Atta vetr vartu – Loki –
Fur jörd neþann
Kyr meolkandi oc cona
Ok hefir þu þar borit
ok hugþa ec þat args aþal*

C: U:

*Octo hiemes eras sub terra inferius, bos lactaria et mulier atq̄.
ibi peperisti id quod ego censebam mollis viri esse proprium*

Sandvig

Otte Vintre var Du under Jorden, malked Kør og var Kone. Der
1 v haver Du født Sønner og troer jeg det Fejgs Mærke || Disse
Oversættelser afvige kun fra hinanden deri at S. antager kyr for
accus: og C. U. for nominat; og at S: tillægger Sønner som in-
gen Hjemmel har. At antage med C. U. at Loke baade var Mal-
keko og Kone, synes vel galt

[*To udstregede linier, som muligvis skal læses: Man kunde troe der taltes, om Lokes Svogerskab med Slejpnr.*]

Da Edda intet Vink giver paa noget Sted om Lokes Kvinddom, troer jeg mig beføjet til at lade begge Substantiverne være Objekt og oversætte: malked Kør og Kone.

Hvad her tales om |at| er uden Tvivl Lokes Ophold hos Angrboda. Forhexet af Hende gjorde Han Slavinde Tjeneste. At Han siges at have malket Hende, vilde jeg helst anse som et spotvis Udtryk af Odin om den inderlige Sluttelse til Jettekvinden ||
 2 r der var Odin saa saare forhadet. Du var færdig at patte Hende som et Barn – *hefir þu þar borit*

Dersom det var nødvendig at oversætte *borit* ved født peperrit, da maatte det ogsaa antages at Loke engang var Kvinde, da det er noksom bekendt at . . . . jeg undertiden er stærk i at sige Dumheder. Men *borit* er hverken meer eller mindre end: avlede og jeg erindrer bestemt at det bruges om Biskop Frederik paa Island i Nidvisen der lød saa

*Hefir |biskup| born borit
 biskup niu
 þeirra er allra
 þorvaldr fadr*

borit kunde ei have den Tvetydighed, der gør Verset til Nidvise naar det ei bemærkede det Mand kan hjælpe til Barnefødsel.

Hvad det var Loke avlede under Jorden er vel ikke tvivlsomt: Hæl, Ulf Fenris og Jormungardr –
 2 v Den eneste Indvending som med nogen || Grund kunde synes at gøres mod denne Fortolkning er Slutningen

*Oc hugþa ec þat args aþal
 Og kalder jeg det Fejgs Mærke*

Eller Kælling-Værk hvilket vist nok best passede naar Loke havde faaet Børn, men Vi vide at der desværre ere |fle| endog flere Kællinger end de som gaa med Skørter og Thor frygter for

at om Han tog Kvindeklæder paa vilde Han vorde kaldt *arg*. Meget mere maatte da Loke kaldes *saa*, naar Han i otte Aar gjorde Slavindetjeneste hos en Jettekvinde.

XXIV

Loki kvaþ
En þik sigu koþu
Samseyio i
Oc draptu a vett sem vavlor
Vitca liki
Fortu verþioþ yfir
Oc hugþa etc

Saare mørkt er dette Vers, og det lader sig vel endog ej *saa* ganske afgøre enten det bør tillægges Odin eller Loke – Sandvig 3 r har – da Han oversatte – troet || det Første og givet det saaledes –

„Du har jo pattet Kør paa Samsö, og redet paa Udyr som Volder, Som en Taabe rejste Du gennem krigersk Folk, og troer jeg det Fejgs Mærke –

C. U. tillægger |Odin| Loke dette Vers og saavel Verssammenhængen som Friggas Paamindelse gør det troligt. Det oversættes her saalunde: *Sed te tardigradum (fuisse) perhibebant in Samo et pulsabas aedes tanquam mulieres fatidicæ; Magorum facie (præditus) ibas per humanum genus id quod ego ducebam etc*

Hvem som kan finde denne Oversættelse lysere end Texten har skarpere Øje end jeg. Hvad skal det betyde at Odin gik sagte og bankede paa Dørrerne i Samos?

Det var sært at Han ikke ringede paa Klokken og flyttede Skildter, som andre Gadedrenge Sæd er.

Jeg gad vidst hvad Text S. har havt, thi Han kan neppe have læst *siga koþu*, og dog ere her ingen Varianter – at *koþu* staaer for *kvoþu* og dette for *kvaþu* kan jeg ikke modsige da jeg ikke veed om Sprogets Genius ynder denne Omsætning, og da jeg ej 3 v kender noget Ord || hvorfra det med mere Rimelighed lod sig udlede – *siga* gives i Glossariet den Bemærkelse at sukke (f. E.

Hunde) men jeg ser ej den her kan anvendes – at *siga* er ellers at sejre men ogsaa denne Bemærkelse synes at være unyttig – Man skulde synes at al Vanskelighed faldt bort, naar <Man> med G. P læste *sipa* d. e. *seipa*, men til en Konjektur der ikke støtter sig paa en Variant bør Man kun i højeste Nødsfald tage Tilflugt, saameget mindre her, da jeg intet Exempel ved paa at *g* og *þ* ombyttedes – Men kunde Man og overse dette blev end tilbage at forklare hvorledes Odin kunde bedrive sejd denne afskyelige Jettekonst der |saa hø| var Asadyrkerne saa forhadet at Harald Haarfager indebrændte sin egen Søn Rognvald Rettilbejn fordi Han var *sejdmadr* og blev derfor priset af *All e* –

4 r Dette vilde altsaa være en altfor || urimelig Beskyldning, og skulde denne Læsemaade beholdes maatte Verset lægges i Odins Mund hvor det, sagt til Loke var saare passende, men da maatte Man antage at her manglede et Vers, thi Friggs Formaning viser tydelig at Skændsord vare vexeledede –

Dog Loke havde jo alt forud sagt at Odin gav de Uværdige Sejer –

Enten maa Man da det, eller oversætte *siga* ved en *Farimag*, eller maaske læse *sviga* og oversætte Den Svigfulde (Træring) kaldte Man Dig paa Samsö. Du bandt Vætter som Vøler og listede Dig gennem Folkene i Spaamands Lignelse – at *drepa a vætt*

drepa er efter Glossariet baade den haarde Berørelse |h| som man ellers kalder at slaa Folk ihjel og den allersagtteste endog den af |O| Mandsaande der omsvæver Ordet. At den dog maa være kraftig forstaaes saavel af Ordets primitive Bemærkelse ||
4 v som af af Stedet i Skirnis-færen(?) –

At det ikke var ærefuldt Arbejde for Mænd at binde Vætter – f. E. døve Sværde, fremlyser allerede deraf at det ingen Tap- perhed er at maale sig med en værgeløs Fiende og hele gamle Nords Historie er Belæg. At Volens Id imidlertid ej var Jettekonst sees saavel deraf at det var Hærfader selv som gjorde Gulvejg der alt *seid kunni* til Vole, som af Stedet i Hyndluliod hvor det siges at de Seidbærende nedstamme fra Svarthøfud men Volver fra Vidolfr – Dog min sluttende Mening er at Odin Ta-

ler og at *siga* da bør oversættes Ufredsstifteren et Navn Loke ej kunde exigere imod –

Paa Samkvemmet med Svadilfare kan ej tænkes ved det 23de

At *siga* er ogsaa at falde ned nedlade sig og kunde maaske her være at skjule sig –

Høstlang

17: Dagbogsnotat(?) fra december 1810

Fasc. 386,55 a + b.

Forunderlige, gaadefulde Tilstand! Jeg troer fast og urokkelig paa den treenige Gud og paa Forløsningen ved Jesum, ligesom jeg da intet Øieblik kan omtvivle de hellige Skrifters Troeværdighed og Sanddrthed. Jeg . . .

December 1810.

Almægtige! Din Vredes Haand
Har kastet mig i Støvet,
Nedbøiet vaander sig min Aand,
Sin Styrke heel berøvet.
Fra dine Veie jeg bortveg
Og skammelig dit . . .

Bekymret jeg hver Aftenstund
Mig lægger ned at sove,
Og vaagner efter korte Blund
Bekymret op med Dagen
Ak, Hjertet er saa koldt derved,
Kun sjelden kan jeg græde,
Og sjeldnere fra Hjertet ret
De Taarer kom som Væde.

Saa underlig den Angest er,
Som monne mig omspænde;
Dog lovet være Herrens Navn:
Min Synd han lod mig kende;
Og Naade vil han skænke mig
Til mig fra den at vende.

O, hvad er da al Verdens Fred
Mod denne korte Trængsel!
Den ender sig med Salighed,
Udfrir af Satans Fængsel.
Treenige! o hjælp mig da
Din Naade ret at bruge.

18: Dagbogsnotater fra 1813

Indført i *Almanak for det Aar efter Christi Fødsel 1813 . . .*

Fasc. 505.

- 1 r Januar
I. J. N.
3die kom Liselille hid.
- 5te Kl 3^{1/2} døde salig Fader sagte. Han gik med de Vise af Østen efter Stjernen til Jesus. Det give os Alle Gud Naade til for Jesu Skyld. ||
- 1 v I. J. N.
Fik af Moder omt 15 rdr
2 rdr 3 Mk Rbpg
25de Reiste jeg til Khvn. Fik af Moder 44 rdr slette Penge – 7 rdr 5^{1/8} Sk Rgbk. ||
- 2 r I. J. N.
2den 200 rdr slette Penge af Seidelin.
33 rdr 2 mk Rgbp.
8de af Moder 40 rdr
<Item?> 6 rdr 4 mk Rgbp.
2 Ligprækener |6^{1/8}| / 4^{1/8} Rbd / ||
- 2 v I. J. N.
Det var nok omtrent ved denne Tid jeg førstegang i lang Tid tilskrev Olsen. Gud være lovet for sin V e l s i g - n e l s e. ||
- 3 r Martii
I. J. N.
6te Fik jeg i Jesu Navn det Ny Testamente udlæst i Aar førstegang.

- 15 fulgte jeg Lise til Olstrup og kom igien Dagen efter til Onsdag. Jeg fandt et mærkeligt Brev fra O. og som uden-
tvivl er værd glædes over her og hisset. ||
- 3 v Jeg svarede ham strax ei heller kort. Gud lægge sin Velsignelse til, saa han maa lære at tro eenfoldig, efter Ordets Lydelse. I Jesu Navn Amen!

1 Rdr Rbpg for Indsk.

- Først i April skrev jeg Præsten Holm et langt Brev til om Meget Christen Tro angaaende, som Svar paa Hins. Han synes langt fra enfoldig Tro, dog Herren er stærk og viis. ||
- 4 r Skiærtorsdag skrev jeg Hersleb et langt Brev til om den bogstavelige ordrette Forstand af Bibelen. Faderen drive ham ved sin Hellig Aand til at troe eenfoldelig paa Guds Ord!

Guldberg! G. h. h.

Af min Moder 2 rdr 4 mk Rbkpg

- Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet! ||
- 4 v 25de Confirmerede jeg 21 Børn i Ørslev Kirke, Gud være lovet! med Hjertens Glæde til Opbyggelse! Give Gud i Jesu Navn til Frugt, som Faderen æres ved!
- 30te fik jeg atter ved den Helligaands naadefulde Bistand det Ny Testamente gienneumlæst. Gud velsigne hver Læsning i Jesu
- 5 r Navn || til Hans Ære og Ordets mægtige Seier, til Opbyggelse og Salighed for mig selv og Andre!!!
-

[Her har Grundtvig indsat et notat, hvis rette plads i dagbogen er mellem 15. og 26. november, se nedenfor pag. 417-418.]

- 6 r Den 12te Aug. visiterede Biskop Münster i Udbye og Alt gik, Herren være lovet! godt langt over Formodning. Jeg prækede efter 1 Pet. 5.2-4 om Hvordan vi skal føde Guds Hjord for at bestaa naar Overhyrden aabenbares.

Uventede vare tilstæde Hr. Homann fra Hammer som har staaet Fadder til mig, og vilde høre den ||

6 v Af A. Seidelin

300 rdr D C

Min Moder

30 rdr D. C.

Schubothe 100 rdr D C.

Min Moder 25 rdr D. C. ||

7 r Christendom han elsker, Hr Varthoe fra Snesere Hr Vestengaard fra Sverdborg og Hr Möller fra Kiöng, hvilke, især de to første vel kun vilde høre, hvad jeg dog uden at skamme mig, kunde faae isinde at sige naar der vare oplyste Tilhørere – Da jeg havde
7 v min Prædiken færdig kom det mig for at den ei i alle || Maader var passelig, uden der vare endeel Præster tilstæde af adskillig Bekiendelse, og de kom.

8tende Söndag efter Trin var Prof Sandal i begge Kirker og jeg prædikede om at vogte sig for de falske Propheter. Gid det intet ont Forvarsel maa være. – ||

8 r (ubeskrevet)

8 v 9de Sönd. efter Tref holdt jeg i Jesu Navn min Afskedsprædiken om hvordan en Husholder maa være tilmode naar Hans Herre tager Husholdningen fra ham. Mag. Møller var i Kirke – Gud være lovet for sin naadefulde Bistand.

21de Aug reiste jeg til Khvn. Gud styre alt efter sin Villie!

Af min Moder 200 rdr D. C.

Af Bogtrykker Höcke 120 D. ||

9 r Mit Ny Testamente 3die Gang giennemlæst. Gud! lad mig giemme Dit Ord i mit Hjerte, at jeg ei skal synde imod Dig!

I Jesu Navn.

D 7de kom Prof. Sandal. Saa stunder da Skilsmissen til fra

Udbye, og hvorhen jeg skal flötte Staven, det veed kun Gud i
 9 v Himlen. Herre leed mig paa en evig || Vei! det er mit Hjertes
 Bön – Gud føre det naadefuld saa, at jeg uden at bekymres maa
 annamme det daglige Brød, og komme der, hvor Han seer, at
 ved mig Meest udrettes til Hans Ære og Riges Udbredelse, og
 ledsage mig ved sin Hellig Aand, saa at jeg, som prædiker for
 for Andre ei selv skal vorde forskudt. I Jesu Navn. ||

10 r Den ottende Septbr, da Gud lod mig fylde mit 30te Aar var
 jeg hos Kongen, jeg bad ham efter det bestemte, naadige Løfte,
 han gav mig i Sommer, at tænke paa min Befordring, og Gud
 gav mig Frimodighed til at sige mit Ønske, at ansættes ved Nor-
 ges Høiskole.

Jeg sagde, efterat have bedet om Tilladelse til at tale som det
 laae mig paa Hjertet. Deres Majestæt har sikkert |for| selv for-
 nummet det, det staaer ikke til i Landet som det burde og Fædre-
 10 v landskiærlighed || er ei tilstæde, jeg venter Meget af den Høi-
 skole D. M. har stiftet i Norge, jeg veed jeg har mellem Flere
 været foreslaaet til Professor i Historien og det ønskede jeg at
 blive. Jeg tør sige det, fordi jeg tør vidne, at for min egen Skyld
 er det mig ligegyldigt, om jeg |staa| sidder som Præst i en Af-
 krog eller staaer som Lærer paa en Høiskole, men jeg troer der
 at kunne virke meest. Gientagne Gange lovede Kongen at tage
 den Ting i Betænkning, og jeg gik hjem med Tak til Gud, fordi
 det undtes mig at udsige, hvad jeg anseer for Ret, nu vil jeg
 11 r med || Guds Hjelp rolig vente Udfaldet, vis paa at Hans Villie
 skal skee og at det er den eneste gode. Gud give mig ved sin
 Hellig Aand Naade til altid at være et villigt Redskab i Hans
 Haand, ikke søge min egen Ære, ikke søge at tækkes Menne-
 skene, men den Gud som prøver Hjerterne.

Samme Dag digtede jeg Verset ved Karen Bjørns Minde med
 andægtig Glæde.

Den 25de Septbr reiste jeg fra Khvn og kom d. 27de til Udbye
 – Paa den Tid endte jeg det Ny Testamentes Læsning 4de Gang
 i Aar, Gud velsigne sit Ord paa mit Hjerte. ||

11 v Den 27de Octbr udfløttede jeg tilligemed min kiære Moder af

Udbye Præstegaard, og har da nu slet intet Sted som jeg kan kalde mit Hjem paa Jorden.

Vort Borgerskab er i Himlen og visselig det trænge vi haardt til at mindes om; men er det Guds Villie da ønskede jeg dog lidt visse Værelser og en vis Stilling – Dog Herren vil bære Omsorg for os, naar vi kun vælte vor Omhu paa Ham.

Den 29de reiste jeg til Khvn med min Lise! Jeg kan ikke noksom takke Gud, for den Føielighed alle Omstændigheder maatte
12 r udvise ogsaa paa denne || Reise, det var saa, at Gud paa eengang vilde beskæmme og trøste mig. Beskæmmet blev jeg, thi den Fløtning havde virkelig foruroliget mig, og trøstet blev jeg da det var som et Ord: vær frimodig! Jeg vil ikke slaae Haanden af dig og ingenlunde forlade dig.

Paa alle Helgens Dag prædikede jeg i Guarnisons Kirken og udsagde at vi trænge til en Reformation. Man skulde mene at Sligt var let sagt, da jeg har sagt noget Lignende saa tit i Bog, men visselig er det ei saa let at sige en ubehagelig Sandhed An-
12 v sigt til Ansigt i en stor Menighed som at skrive den. || Dog, jeg ansaae det ei heller for let, og den Gud, paa Hvem jeg forlod mig, stod mig kraftelig bi. Lovet være vor Herres Jesu Christi Fader, hvis Kraft fuldkommes i vor Skrøbelighed.

Det er i Dag Mortens Dag, Morten Luthers Fødselsdag. Gud velsigne den til at vorde mærkværdig i Hans Husholdning til Hans Kirkes Fornyelse, og Ordets Gienfødselse iblandt os. Amen i Jesu Navn. Amen

---

I forrige Uge laante jeg 400 rdr D. C. af Hr. Major Aagaard, hvilke, om Gud vil, skal betales til 11te Decbr. Termin.
ere betalte 11. Decbr. ||

5 r Det var mig underligt efterat jeg i Enden af Octbr 1813 kom ind til Byen, endeel Kald vare ledige, men hvilket af dem jeg skulde søge, syntes mig saare uvist, da Intet fortrinlig syntes mig passelig med min Tanke om min beskikkede Gierning. Jeg søgte da intet, men det blev min Overbevisning, at blev enten Præstøe Kald eller et Præsteembede i Christiania ledig, da vilde jeg søge,

hint fordi min Moder er der, jeg var nær ved mine gamle Menig-
 5 v heder og || ei langt fra Khvn, det sidste fordi Norges Høiskole er
 der; og mig aabnedes nærmere Indgang hos Nordmænd. D: 15de
 Novbr. faldt mig den Dag i Haanden hvor det meldes at Kapel-
 laniet til Aggers er ledigt, og det faldt mig paa Sinde: D e r !
 Da jeg næste Morgen opslog min Bibel faldt Øiet paa Jobs 11.17:
 og Dagens Kapitel i det N. T. var Joh 8 som begynder: Og Jesus
 gik til O l i e b j e r g e t. Der jeg havde begyndt at skrive dette,
 bragtes mig Brev fra min elskede Hersleb – Jeg synes i Alt Dette
 at see Herren vinke – Dog Hvo kiender Herrens Sind? Hans
 Villie skee. ||

13 r

I J N

Den 26de Novbr kom O her til mig han var haltende men Gud
 gav mig Naade til at styrke ham. Den samme vor Herre Jesu
 Christi Fader veilede og bekræfte ham ved sin Hellig Aand i al
 Sandhed til Gudfrygtighed i Jesu den Korsfæstedes Navn Amen!

Den 16de fuldendte jeg engang endnu det Ny Testaments
 Giennemlæsning Gud være lovet og takket for sit hellige Ord,
 thi kun Hans Ord ere sande og trofaste. Han give os dem for
 Jesu Døds Skyld i Mund og Hjerter ved sin Helligaand saa at vi
 maa tale med Frimodighed som Han vil, og at vi som prædike
 for Andre, skal ikke selv forskydes.

2 Adv prækede jeg i Stokhuset og i Guarnisons Kirken. Her-
 13 v ren være || storligen lovet for sin Hellig Aands naadefulde Bi-
 stand.

Den 16de fik jeg Brev om at være Capellan i Alsted; mig sy-
 nes ei, at det skal saa være, dog styre Gud mine Tanker og bøje
 mit Hjerter til at gjøre ei hvad jeg, men hvad Han vil. Amen!

Første Juledag prækede jeg til Aftensang i Hellig Geist Kirke
 for en stor Forsamling, jeg prækede om den Juleglæde, som vore
 fromme Fædre følte, og hvilken vi knap have Skyggen af.

14 r St Stephans Dag prækede jeg i Stokhuset til Høi-||messe om
 Guds Miskundhed og Straffedomme. Aldrig har en Kirkesang
 gaaet mig saa til Hjerter, som de arme Fangers efter Prædiken om

det Dyrebare Jesu Navn. Gud lade det blive et saligt Navn for saa mange af dem som muligt er.

Til Aftensang prækede jeg i den Herre Zebaots Kirke for en mindre Samling end ellers, om det Indtryk den hellige Stephans
14 v Betragtning maa gjøre paa Christ-||ne. Det var af mine bedste Prædikener.

O! Himmelske Fader! Du, som saa faderlig haver ført og hjulpet mig i det forgangne Aar, -- vær Du ogsaa ved Din Hellig Aand kraftelig med mig i det ny, lad mig som et villigt Redskab gjøre altid det, hvorved Du mest æres, Dit Rige udbredes og vor Salighed befordres, ja o, Gud saliggjør mig for Jesu Christi hellige Pines og Døds Skyld

Amen!

19: Fragment af indledning til en dagbog
for 1815

Fasc. 507.

1 r

I JESU velsignede Navn

Dagbog

i

Kirkeaaaret 1815.

begyndt

1te Januar

1815

I Jesu Navn

Skal al vor Gierning skee

Om den skal vorde os til Gavn

Og ei til Spot og Spee.

Plant Dit Billed, Frelser, nu

I vort Hjerte og vor Hu!

Lad det voxe, lad det skyde!

Blomsten lad af Knop udbryde!

Lad, o Frelser! Træet bære

Frukt til Herrens Priis og Ære,

Frukt som modnes mellem Blommer

I den evige Skiærsommer! ||

2 r

I. N. I.

Glugmaaned.

---

1. Meer end otte Aar ere nu forledne, siden jeg lod af at optegne

daglig, hvad mig tykdes vigtigt af Tanker eller Hændelser, og jeg lod af, fordi Meget, som før havde syndes mig vigtigt, stod nu anderledes for mig, og fordi jeg paa den Tid ved at indtræde paa Skribentbanen fik en anden Hensigt med hvad jeg nedskrev. Jeg anseer det imidlertid for urigtigt, at jeg ei fra den Stund jeg begyndte min christne offentlige Liv, fra 1811, ei optog min forrige Sædvane, thi mangen ei uvigtig Forhandling, mangen enkelt Bemærkning vilde derved være opbevaret til Brug og Opbyggelse. Vist nok er det saa, at hvad der skal ihukømmes, det minder Herren os Selv om paa underfulde Maader, og uden en saadan Mindelse hverken kan eller maae vi bruge Noget, men

4 aldenstund Gud giver os Leilighed || |til| til at glemme hvad vi mene kan være til Hans Tieneste og Ære, da bør vi ei dermed være skiødesløse, at vi ei skulde vorde som de der friste Gud. Forhindres vi alligevel fra at optegne hvad os tykkes vigtigt, da skal vi ei derom videre bekymres, naar det kun er i vort Hjerter, at vi vil, og ei forsømme det af Ladhed eller Ligegyldighed; thi Gud haver herudi, som i Alt Sine urandsagelige Raad, for hvilke vi skal have taus Ærbødighed og ei vilde forstaae over det som <ei> er os givet at forstaae. Denne Betragtning trøster mig ogsaa over hvad mig kunde synes at være gaaet forloren i de sidste Aar, thi megen Skyld troer jeg ei deri at have. Adskilligt er ogsaa optegnet i en Almanak og andensteds, og hvad som ellers skal ihukømmes, vil Gud af Naade paaminde mig om, ligesom jeg da har i Sinde, om Han vil, at indrykke det her, som det

5 kommer. – Noget Saadant er vel || den Handel ved sidste Dionysii Landemode, som jeg her vil beskrive sandfærdig, og som de Beviser jeg har i Hænde for det Meste bevidne.

Det var slet ikke min Agt at kommet til det Landemode: jeg var inddragen til Khvn d: 12te Septbr i Hast for at tale med Prof. Sverdrup, som da var hernede, min hele Opmærksomhed var spændt paa Udfaldet af Norges Sag, jeg var selv rede til at drage did og dele alle Farer, hvis jeg hørde at blot de ønskede mit Komme som i Foreningens Dage længdes saare efter min Nærværelse. Andet fornem jeg, da S. vel ønskede mig som en

Omgangsven, men syndes reent at have glemt at ved mig Noget kunde udrettes til Norges Vel. Imidlertid hvilede mit Øie paa Fjeldene hvor jeg haabede der dog skulde aabenbare sig nogen christen Troe og Kraft og jeg syslede mest med at oversætte af Snorro. ||

- 6 Da indtraf et Familieuheld som nødte mig til d: 27de Septbr at reise til Ulsø Olstrup, hvor min Lise var, og da jeg nu alligevel skulde reise tilbage omtrent i Landemodedagene, syndes det mig sømmeligt ogsaa at nytte denne Leilighed til at tale et Sandheds Ord. Hvad jeg helst skulde afhandle i de faa Dages Frist, kunde jeg ei strax blive enig med mig selv om, men saa faldt det mig ind at skrive Lidt om Polemik og Tolerance som det tilvisse er Tidens Tarv at høre Sandhed om. Jeg mærkede godt, der jeg skrev, at det |vels| vilde synes en haard Tale og jeg gruede noget ved at føre den, men jeg følte det burde saa være, og maatte komme ihu hvorledes Gud saa ofte har underlig stærket baade mig og Andre til, |at| i den farlige Time at giøre den Gierning uforsagde som de besluttede i Jesu Navn, men følte sig
- 7 uformuende til at udføre, og saa gjerne jeg vilde und-||gaae Verdens Fiendskab, saa følte jeg dog at det nu, som altid var for dyrt at frakiøbe sig det med Guds Venskab, eller at tie af Frygt for timelig Uleilighed. Med min Sag til Gud henvendt, vandrede jeg da den 4de October til min forrige Amtsprovst og Ven Hr Bøgh i Herfølge og oog saa med ham til Roeskilde. Den egenlige Landemodsdag kom jeg ei til at læse, men Biskoppen bestemte os som vare tilbage den næste Formiddag, naar Præstevielsen var til Ende – Da blev med en Anden min gamle Kynding Morten Møller indviet til Præst og han var den |F| første Præst paa hvem jeg lagde Haand med præsteligt Amen, og det var mit Hjertes Bøn, at han maatte omvendes til sand enfoldig christen Troe, som han ingenlunde havde, Gud høre den Bøn! og jeg har
- 8 godt Haab || al den Stund Morten Møller var dybt bevæget efter Vielsen, thi saadanne Hjerter pleie dog ikke at forhærde sig imod den Hellig-Aand, og gjerne vilde jeg bede Gud forhindre mig fra at lægge Haand paa Nogen, som ei er eller vorder Guds

Ords Tiener, men i al Fald fra at giøre det ubetænksom, eller af nogen kiødelig Grund, saa jeg gjorde mig deelagtig i fremmede Synder.

Der nu Læsetimen kom, da bad Biskoppen os gaae op og begynde, eftersom han havde en anden Forretning paa sit |verdsl| Embeds verdslige Vegne, men dertil svarede jeg bestemt Nei, hvortil jeg følte mig nødt, da det var upassende for nogle faae Præster og andre at læse den Tale, naar Bispen ei som Stiftets Fuldmægtig var tilstæde. Jeg sagde derimod at jeg gierne lod være at læse, og det var i Grunden sandt, men tilføiede at det ei var Ret af Bi⟨spen⟩ . . .

20: Referat af audiens hos
kancellipræsident Kaas 20. oktober 1815

Fasc. 508.

17

I. J. N.

Jeg har længe været ueens med mig selv om enten jeg, i Anledning af Guarnisonscapellaniet skulde gaae til Kaas eller ikke. Min Lyst var at overlade Alt til Gud og Kongen, hvorledes Præsidenten var stemt imod mig nu, det vidste jeg ikke, men forhen, da Kiøbenhavns Præsteskab anklagede mig, misbilligede han, i det Mindste til mig, deres Adfærd, forsikkrede mig at baade Kongen og han vare overbeviiste om jeg havde Ret, og at, skiøndt Man saae sig paa en Maade nødt til at føie Præsteskabet lidt, skulde den Sag dog ikke paa mindste Maade have Indflydelse paa min Befordring. At han nu vilde føre et andet Sprog maatte jeg vel formode, men det afholdt mig ingenlunde fra at gaae til ham, meget mere stod jeg ligesaameget i Beraad med mig selv, om jeg maatte ønske at anbefales af Cancelliet, især da jeg udtrykkelig havde sagt til Kongen: jeg beder Deres Majestæt Selv komme mig ihu, thi ellers bliver jeg ikke ihukommet. Imidlertid faldt det mig ind i Aftes at jeg skulde gaae til Excellencen, og fandt at jeg burde det, fordi alle mine Venner ansaae det for

17 | en| min Skyldighed og vilde altsaa, || naar jeg ikke naaede mit Ønske kalde det min egen Skyld, Noget jeg ei maatte foraarsage ved at undlade en Handling, jeg følte var mig tilladt, skiøndt jeg godt forudsaae at Samtalen saare let kunde tage en Vending, der for menneskelige Øine mere skadede end gavnede min Sag. Hvorvidt nu dette var Tilfældet i Morges veed jeg ikke ret, men synes dog det er Umagen værd at fæste Mindet om Samtalen.

Da jeg kom ind og sagde mit Navn, greb Ministeren ikke, som jeg saavist havde ventet, til Hofmandssproget hvormed Man pleier at affærdige en Supplicant, Man ikke vil høre, og ei kan offentlig bebreide noget, men sagde ganske koldt og høfligt: ja, min kiære G. jeg vil tale ærlig med Dem, thi jeg pleier ikke at

sige |F| andet om Folk paa deres Bag, end hvad jeg vil sige dem selv, De er mig alt for brav, for stridbar. Jeg forestillede nu Exellencen at Talen da her maatte være om mine Skrifter, |d| ei om min personlige Vandel, da mine Foresatte maatte vidne at jeg |i en| ikke der havde været stridbar men en sagtmodig Præst, og jeg meende at Cancelliet ikke kunde tage Hensyn paa min

2 r Skribentcharacter, naar min Stridbarhed ikke || colliderede med Landets Love, jeg meende at da jeg streed om Religjonen, maatte Cancelliet kun spørge om jeg forsvarede den ved Lovene autoriserede Lærdom og det kunde ikke nægtes. Det var han og langt fra at ville nægte men meende at Cancelliet dog maatte tage Hensyn paa min Strid med de fleste af mine Ordensbrødre i Hovedstaden og ei |he| sætte mig der. Jeg svarede at naar mine Ordensbrødre vilde som jeg, da kunde vi, uagtet al skriftlig Tvist leve meget fredelig i den borgerlige Omgang, og at Cancelliet kun var berettiget til at tage hint Hensyn naar jeg bragde mine personlige Stridigheder paa Prædikestolen, hvilket Ingen skulde vove at sige, i min Skrift vidste jeg at have talt og stridt efter min inderste Overbeviisning, og Exellencen vidste nok at derom vare Meningerne delde, hvem der havde Ret, saa mig syndes Sligt kunde aldrig hindre min Befordring. Exellencen erklærede flere Gange det var langt fra hans Mening at jeg ei skulde beforders, meget mere vilde Cancelliet sørge for, at befordre mig paa en for mig behagelig Maade, men |han| vedblev for Resten det Gamle om mine Ordensbrødre i Hovedstaden og

2 v meende det ogsaa || for mig maatte være ubehageligt at ansættes der. Jeg sagde ham at det Stæd hvorfra Fordærvelse og Irreligjøsitet var udgaaet |fordrede| burde være det hvor Man kraftigst bekjæmpede disse, at jeg var overbeviist om jeg i Hovedstaden kunde udrette meest, havde derfor ogsaa, uden al offenlig Understøttelse hidtil opholdt mig der.

Ministeren blev imidlertid ved sin Vise at jeg angreb for skarpt de Præster der ei vare saa strænge Ortodoxer som jeg, og havde jo nylig ogsaa ved Landemodet i Roeskilde staaet frem og talt . . . Intet Andet, D. Ex. afbrød jeg, end hvad jeg tør være

bekjendt for Gud, Konge og det ganske Folk. Ja, indvendte Ministeren, der var meget Man saaledes kunde være bekjendt, og som det dog ikke var k l o g t at sige. Ja Deres Ex. tog jeg hurtigt Ordet, v e r d e n s k l o g det hverken maae eller vil jeg være og i saa Henseende er jeg rolig, jeg frygter Gud og intet Menneske. Bestandig kom det Samme igien om Kiøbenhavns Præsteskab og min Strid med dem, hvorover jeg da |engang| et
 3 r Par Gange vendte mig til at tale om den eneste || Strid jeg har havt med dem, og sagde engang: Man beskylder mig for Intolerance og dog er jeg den eneste Mand i Dannemark som er blevet forfulgt i Religionens Anliggende. Ex spurgde om jeg meende min Dimisprædiken hvorved han nok omtrent sagde jeg selv havde begyndt Striden. Nei sagde jeg Khns Præster begyndte den thi de anklagede mig, deres Klage kom aldrig til min Erklæring, jeg blev dømt uhørt. Dette satte ham i Forlegenhed, saa han ganske upassende |stod pa| bemærkede at jeg havde Intet at klage fordi Prædikenen jo var trykt, og Regieringen jo dog havde Ret til ved Love at bestemme hvorvidt Man maatte gaae; hvorpaa jeg da simpel bemærket at det var ligefrem, men Tingen var netop at jeg ikke blev dømt efter Lovene, at min Ansøgning om at blive dømt derefter ei blev hørt; forresten ansaae jeg det netop for en Ære for Dannemarks Regiering, at jeg var det eneste Exempel og mindede i Øvrigt Ex. om at han selv dengang havde misbilliget Præsternes Adfærd og at Striden med dem altsaa ei burde komme mig til Skade. Nu var der da ikke andet for end at dreie af og see at blive mig qvit. Han talde om anden Befordring, men derpaa indlod jeg mig ikke, men sagde kun at
 3 v jeg vilde tage mig den Frihed at || sige Hans Ex. hvad jeg i Underdanighed havde sagt Majestæten selv, at naar jeg ikke kunde faae en Kirke at tale Sandhed i, naar jeg søgte et saa ringe Embede, da nødtes jeg til forlade mit Fædreneland for at finde een, uagtet min Skrift vidnede om hvorledes jeg hængde ved Konge og Fædreneland, saa at, næst Gud, var de Hovedindholden af mine Skrifter. Derpaa sagde han da Noget der lignede en af tvunget Kompliment, og bemærkede, at det var langt fra Man

vilde opfordre mig til et saadant Skridt, fordi ethvert Ønske ei kunde opfyldes. Ja men et saa beskedent Ønske, indvendte jeg. Ja meende Ministeren, selv beskedne Ønsker kunde ikke altid opfyldes, men nu mærkede han der var ingen Udvei uden Hofmandssproget og sagde, at han naturligviis ikke vidste endnu hvem Kongen vilde udnævne, men at frem for Alt han gierne gjorde |f| Alt for mig hvad der stod i hans Magt, men der var ogsaa et Par Andre som søgde Kaldet og kunde komme i Betragtning. Ja, sagde jeg, ærgerlig over det falske Væsen, derfor er det da ikke jeg ikke faaer det, bukkede og gik.

20de October 1815.

21: Dagbogsnotater fra Englandsrejsen 1829

(3. maj—4. oktober)

De trykte dateringer er gengivet i ( ).

Fasc. 515 I b.

(Søndag 3:) Reiste jeg i Guds Navn fra Khvn m Cap Andresen fra Altona.

(Mandag 4:) Seilede vi Kattogat ind og naaede omtrent Høiden af Gothenborg.

(Tirsdag 5:—Fredag 8: incl.) Næsten bestandig Modvind eller stille, saa vi neppe nok slap Kattogat ud.

(Løverdag 9:) Om Eftermiddagen sprang Vinden østlig.

(Søndag 10:) Holdt jeg en kort Gudstjeneste med Skibets Mandskab i Nordsøen under mild men føielig Kuling.

(Mandag 11: og Tirsdag 12:) staaende Vind og deiligt Veir.

(Onsdag 13:) Nb det gielder den 13 hvad der er anført under d. 14. paa hvilken vi droges med Stille og Modvind til Vinden sprang om Middagen og bragde os i en deilig Aften ind i Themsen

(Torsdag 14:) Ved Soels Opgang fik vi engelsk Lods ombord fra *Ald* og fik lidt op paa Formiddagen den hvide Kyst i Sigte, ankrede om Aftenen ud for *Harwich*

(Fredag 15:) Om Morgenen passerede vi *Gravesand* med Modvind og ankrede, men om Eftermiddagen sprang Vinden om med rask Kuling, og vi ankrede om Aftenen ved *Limehouse* —

(Løverdag 16:) Var jeg i Land i London, men uden Tøi og Logie, saa jeg om Eftermiddagen kom træt og halv utaalmodig ombord igien.

(Søndag 17:) Roede vi om Eftermiddagen til *Grenwich* og besaae Hospitalet

(Mandag 18:) Fik jeg mit Tøi i Land og tog Logie 28 *Norfolk street Strand* men, fremmed, forsagt, utaalmodig

(Tirsdag 19:) Fandt jeg ved et Lykketræf *Lincolns Inn*, og fik om

- Eftermiddagen midt under min dybeste Modfaldenhed Indbydel fra *Mr Miller* til Frokost næste Morgen.
- (Onsdag 20:) Frokostede jeg hos *Mr Miller* som introducerede mig til *Mr Caley*, som igien skulde introducere mig til *Mr Ellis*.
- (Torsdag 21:) Fik jeg Invitation fra Grev *Moltke* til Middag næste Søndag
- (Fredag 22 og Løverdag 23:) sørgelige Dage
- (Søndag 24:) En lang Dag til Kl 7 Middag, men hos *Moltke* mødte jeg *Hvas*, som den Dag var flyttet fra et godt Logie, som var at faae.
- (Mandag 25:) Kom *Hvas* til mig, og efter endeel Besværighed havnede jeg, Gud skee Lov, 23. *Kenton street Brunswick Square* – saae Museet med *Hvas*.
- (Tirsdag 26:) |Løb jeg igiennem Museet med *Hvas*, og f|
- (Onsdag 27:) fik jeg efter *Moltkes* Anbefaling ved *König* Adgangs-Kort til Læse-Salen.
- (Torsdag 28:) Begyndte jeg at conferere min *Bjowulf* med Koden i *Museet* – Om Aftenen med *Mr Caley* i *Royal Society* og *Ant. Soc.* hvor jeg forestilledes for *Mr Ellis*.
- (Løverdag 30:) med *Hvas* i *Vestminster Abbedie*
- (Søndag 31:) Med *Hvas* ombord hos *Capt. Andresen*
- (Mandag 1: Juni:) Besøgte jeg *Mr Ellis* og fandt ham meget ligefrem og velvillig.
- (Torsdag 4:) Spiste jeg Frokost hos *Mr Miller* meget behagelig og saae der en bekendt Reisende, jeg mener *Raynold*
- (Søndag 7:) Paa mit Kammer egenlig den hele Dag – *Mr Dick* besøgte mig
- (Mandag 8:) Museet lukket hele Pindseugen
Jeg købde hos *Provett Pall Mall Specimens of English Poets and of Metrical Romances*
- 1 £ 4
- (Tirsdag 9:) Kiøbt hos *Provett Fabians Chronicles*
reprinted
- 1 - 4

- (Torsdag 11:) Kiøbt hos *Provett* Hazlitt's Select British Poets " - 7
- (Fredag 12:) Fik jeg det første Brev fra min kiære Lise af 3ote *Mai* Herren være lovet! Han velsigne og bevare os fremdeles, at vi maa prise Ham ganske gladelig!!!
- (Søndag 14:) spiste jeg hos *Moltke* Lieutenant *Nehus*
- (Mandag 15:) saae jeg Baron *Stachelberg* hos *Hvas*
- (Tirsdag 16:) fik jeg min Kones Brev af 6te Jun
- (Torsdag 18:) afsendte jeg Brev til Lise
- (Fredag 19:) sendte jeg *Mr Madden* et Expl af *Bjovulfs-Drape* og fik igien Gloss til *Havelok* etc.
- (Løverdag 20:) Kiøbde jeg *Percy's Reliques* 4 " 10 "
Cowper's Poems - 2 " 3 "
Shakespears Works 6 Vol 1 £ "
- (Søndag 21:) Var jeg hos *Erichsen* paa *Holly terrace* ved *Highgate*
- (Fredag 26:) fik jeg min Kones Brev af 16de Jun - Gud skee Lov, alt vel kiøbt en storstilet Bibel 1 £ 10
- (Søndag 28:) fandt jeg ud hvor *Irving* boede
- (Mandag 29:) besøgte jeg *Irving* som ikke behagede mig synderlig
- (Onsdag 1: Juli:) var jeg hos *Dr Wallich*s men fik ham ikke at see.
- (Torsdag 2:) Kom *Dr Wallich* til mig, og jeg spiste til Middag hos ham. Al mulig Artighed
- (Løverdag 4:) *Chaucer's Works* 1 £
Ritson's Bibliograph Poetic. " 6
Johnson's Lives of Poets 1-3 " 2
- (Søndag 5:) hørde jeg den første Prædiken paa Engelsk af *Irving* den varede med alle de lange Bønner omtrent 2 Timer - var især over *Ps. 8* om *Christi Komme* i *Kiødet*, stærk men blot theoretisk og polemisk.
- (Tirsdag 7:) spiste jeg hos *Wallich*s og traf der *Gross. Nathansen* - fik Brev fra *Lise* som kostede 5 sh.

- (Fredag 10:) fandt jeg i Guds Navn en mærkelig lille Nyhed i
M. S. Vespasianus D XIV.
- (Løverdag 11:) spiste jeg Frokost hos *Miller* med *Mr. Cooper* –
besøgte *Mr Caley* og *Salting*.
- (Onsdag 15:) |*Ray's Proverbs*| *Rays Proverbs* " 8 "
Cottle's Edda " 6 "
Burke Reflex-Revol " 3 "
- (Torsdag 16:) Havde jeg det første selskabelige Besøg om Aftenen af *Salting* og hans franske Companion
- (Løverdag 18:) var jeg om Aftenen hos *Saltings*
- (Søndag 19:) var jeg første Gang i den biskoppelige Kirke (*St Pancras*) og maatte høre paa en Præken over Epistelen om *social charity* der var Brorsonsk i Fynd og læstes med Øieglas
- (Tirsdag 21:) Kiøbde jeg Folio-Udgiven af *Ainsworth's*
Engl and Latin Dictionary " 1 "
fik to Breve fra min Kone som kostede " " 10
- (Onsdag 22:) |kiøb| Var jeg om Aftenen hos *Miller* før han reiste til Frankrig og Italien –
- (Løverdag 25:) besøgte jeg første Gang *Mr Cooper*, som var meget artig og forærede mig en lille Angel-Sachsisk Bog
- (Mandag 27:) |Lises Brev af 17de Pakke fra *Brøndsted*|
- (Tirsdag 28:) Lises Brev af 17de, med nyt Kredit-Brev Pakke fra *Brøndsted*
- (Onsdag 29:) Kiøbt hos *Baldvik Ritsons*
English Songs 1 £ 1
Robin Hood " 5
Gross's Vocabulary – " 4
Butlers Hudibras " 2
- (Torsdag 30:) Var *Salting* og Franskmanden hos mig – vi drak paa Kongehusets Velgaaende
- (Fredag 31:) Kiøbt hos *Baldock Kings*
History of The Creed " 2
- (Løverdag 1. august:) Flyttede jeg i Herrens Navn til *Mornington Place*

<i>Ritsons Metrical Romances</i>	1	5	
(Søndag 2:) Var jeg i <i>Hampstead</i> med <i>Salting</i> – Spiste første Gang i <i>Hotel of Newton</i>			
(Mandag 3:) fik Brev fra Lise af 24de Juli	–	3	6
(Tirsdag 4:) kjøbt <i>Common Prayer-Book</i>	–	3	6
<i>Hooles Orlando furioso</i>	–	8	
<i>Byrons Child Harold</i>	–	2	
<i>Pegges Spp to Groses Glossary</i>	–	1	
(Torsdag 6:) spiste jeg hos <i>Melvil Wilson</i> første Gang i engelsk Selskab. for afsendte Bøger 16 Bind til Kl Bibliothek	–	1	
(Søndag 9:) Spiste jeg hos <i>Moltke</i> , og var tillige inviteret hos <i>Dick</i> –			
(Løvedag 15:) Kjøbt hos <i>Mackie</i> 30 <i>Greek Street</i> <i>Soho sq.</i>			
<i>Barbours Bruce by Pinkert</i>	„	10	–
<i>Pinkertons Scottish Ballads</i>	1	10	–
<i>Ritsons Caledonian Muse</i>	„	4	–
<i>Ritsons Life</i>	„	3	–
(Onsdag 19:) <i>Thomsons Seasons</i>	„	1	6
(Torsdag 20:) Kjøbt hos <i>Lilly</i> 20 <i>Henrietta street</i> <i>Covent garten Mirroure for Magistrates Niccols</i> 1610		1	£
Jeg var paa Markedet i <i>Camberwal</i>			
(Fredag 21:) <i>Johnsons and Todds</i> <i>Dictionary</i> 1827. 3 V 4 to	5	„	7. 6
(Løvedag 22:) Besøgte jeg <i>Mr Cooper</i> <i>Mr App-</i> <i>leyard</i> og <i>Mr M. Wilson</i> traf Ingen af dem hjemme			
(Tirsdag 25:) Aflagde <i>Mr Cooper</i> en Visit hos mig tilhest mens jeg var ude			
(Onsdag 26:) <i>Vision of P. Ploughmann</i> 1550	1	10	
(Torsdag 27:) Besøgte <i>John Caley</i> og fik af ham Brev til <i>Petri</i> i <i>Tower</i> – <i>Minots Poems</i> hos <i>Bryant</i> 17. <i>Wardour Street</i>		5	6

(Fredag 28:) <i>Northern garlands</i>	4	6
<i>Ritsons Letter to Warton</i>	4	"
(Løvedag 29:) var jeg hos <i>Henry Petri</i> i Tower den artigste Mand jeg har mødt i London saa de andre lærde Karle har ret i <i>he is a very</i> <i>singular man</i>		
<i>Ploughm. Vis. Whitaker Edit</i>	2	14
<i>Ploughm. Crede repr.</i>	1	10 6
<i>Poems of Surrey & Wyatt</i>		4 6
(Søndag 30:) var jeg med S. i Richmond og saae dette Londons <i>non plus ultra</i> af Skiønhed, der ei engang kan lignedes ved en af Bakkerne ved Roskilde – Første Gang paa en Dampbaad.		
(Tirsdag 1. September:) <i>Wilson's Logic and</i> <i>Rhetorick</i>		15
<i>Puttenham's Arte of Poesie</i>		15
<i>Hoccleves poems</i>		4 6
(Onsdag 2:) <i>Mirroure for Magistrates</i> (Reprint 1815)	2	12 6
<i>Johnson's Lifes of Engl. Poets</i>		4 6
(Torsdag 3:) <i>Ramsays Evergreen</i>		8
<i>Douglass Virgil</i>	1	8
(Mandag 7:) <i>Wartons hist of Engl Poet the new</i> <i>edition 4 Vol</i>	1	16
<i>Webers Flodden hill</i>	"	6
<i>Walkers rhyming Dictionary 2 Vol</i>	"	7 6
<i>Nicolsons historical library</i>	"	6 "
(Løvedag 12:) Om Morgenen Kl 1. reiste jeg fra London med Dambaaden til Hamborg		
(Mandag 14:) Om Eftermiddagen ankom jeg lykkelig og vel i Hamborg og tog ind i Vildmanden		
(Tirsdag 15:) Laae jeg over i Hamborg og saa besaae blandt andet Michaelis og Nicolay Kirken –		
(Onsdag 16:) Reiste jeg til Kiel, hvor jeg først ankom om Nat- ten Kl. 1. og tog ind i L <i>Stadt Lübeck</i> –		

- (Torsdag 17:) Tilbragde jeg Formiddagen meget behagelig hos *Harms*, spiste hos *Flors*, og gik ombord paa Dampbaaden Kl. 3. hvor jeg traf Amtmd *Tresckow* –
- (Fredag 18:) Smuk Dag og Seilads og behageligt Selskab ankom til Kbhvn ved Mørkningen, og fandt hjemme kun lukkede Dørre –
- (Lørdag 19:) Hentede jeg Kone og Børn fra Gladsaxe – Saa samlede Herren os gladelig. Takker Ham fordi Han er god og Hans Miskundhed varer evindelig – Halleluja!
- (Mandag 21:) Var jeg i Kongens Forgemark, men fik ikke Audients –
Moltke fra *London* –
- (Mandag 28:) Kongen gav ingen Audients – Første Gang |efter| i 17 Aar talde *Oehlenschläger* til mig (ved Porten til Bispegaarden) og bad mig venskabelig at besøge ham (Herrens Veie)
- (Tirsdag 29:) |Tilskrev jeg baade Biskop *Mynter* og Prof. *P. E. Müller* som|
- (Onsdag 30:) Tilskrev jeg baade Biskop *Mynter* og Prof. *P. E. Müller* som jeg ikke havde truffet hjemme – Besøgte *Treschow*, hos hvem jeg tilbragde Aftenen –
- (Torsdag 1. Oktober:) Var *P. E. Müller* to Gange hos mit, traf mig om Eftermiddagen, og gjorde mig et langt Besøg, med det udtrykkelige Ønske at være vel forligt med mig (Guds Haand)
- (Lørdag 3:) Læste jeg Grev *Holsteins* Bidrag til Danmarks Krønike 1828. og hørde Broderparten af *Lindbergs* ypperlige Forsvar.
Herren lægge sin Velsignelse dertil.
- (Søndag 4:) Hørde jeg Mynster i Slots-Kirken, hvor han holdt en meget smuk, christelig Prædiken over Herrens Vidnesbyrd om sig selv i Ord og Gierninger –

[Listen over bogkøb i almanakken, 1829,
6 bageste blanke blade.]

1 r Bruce and Wallace

---

bakgard Baggaard
baner-man Banner <?>
bayl Baal
borch (surely) Borgen ||

2 r Baldock

High Holborn 85.

Fol

<i>Hyde Cat. B. Bodl</i>	- "	- 14	- "
<i>Marianas history</i>	- "	- 12	- "
<i>Phil. Comines</i>	- "	- 5	- "
<i>Speeds Hist. Brit</i>	- 1	- 1	- "
<i>Spencers Works</i>	- "	- 16	- "

Q v a r t o

<i>Angleseys history</i>	- "	- 4	- "
<i>Camdens Brittan</i>	- "	- 7	- "
<i>Puttenham's Art. rep</i>	- "	- 18	- "
<i>Smiths Gaelic Antiquit</i>	- "	- 12	- "

O c t a v.

<i>Brown's North Courts</i>	- "	- 7	- "
<i>Burke's Reflections</i>	- "	- 3	- "
<i>Butler's Hudibras</i>	- "	- 4	- "
<i>Byron's Harold</i>	- "	- 9	- "
- <i>Bards and Review</i>	- "	- 5	- "
<i>Camdeni Annal Elis</i>	- "	- 6	- "
<i>Cottle's Edd. Sæmund</i>	- "	- 6	- "
<i>Crawfords Christian</i>	- "	- 1	- 6

---

7 - 10 - 6 ||

2 v	<i>O c t a v o</i>	7 - 10 - 6
	<i>Cromwell flagellum</i>	- " - 2 - 6
	<i>Dalrymple's Eng. Sgs</i>	- " - 6 - "
	<i>Froissart's Life</i>	- " - 3 - "
	<i>Grose's Glossary</i>	- " - 6 - "
	- dictionary	- " - 7 - "
	<i>Henry Jam. 1. Son's Life</i>	- " - 6 - "
	<i>Jamieson's Ballads</i>	- " - 8 - "
	<i>Jones' W. Poems</i>	- " - 5 - "
	<i>Locke's Carol. Laws</i>	- " - 2 - 6
	- posth. Works	- " - 3 - 6
	<i>Merlin's Life</i>	- " - 5 - "
	<i>Mill' s Mexico</i>	- " - 6 - "
	<i>Milton's Life b. Todd</i>	- " - 5 - "
	<i>Montgomery's Greenland</i>	" - 4 - "
	<i>More's Utopia</i>	- " - 3 - "
	<i>Morrisons Horæ Sinicæ</i>	" - 1 - 6
	<i>Otway's Works</i>	- " - 8 - "
	<i>Percy's Runic Poetry</i>	- " - 3 - "
	<i>Ph. Comine's Cronique</i>	- " - 16 - "
	<i>Rayes proverbs</i>	- " - 10 - 6
	<i>Ritsons Engl. Songs</i>	- 1 - 1 - "
	<i>Sheringham</i>	- " - 2 - 6
		<hr/>
		14 - 5 - 6
3 r	<i>D u o d e c</i>	14 - 5 - 6
	<i>Chaucher's Works</i>	- " - 12 - "
	<i>Dryden's -</i>	- " - 4 - "
	<i>Hall's Satires</i>	- " - 2 - 6.
	<i>Joh(n)son's three plays</i>	- " - 2 - 6
	<i>Macintosh's Gael: prov</i>	- " - 1 - 6
	<i>Milton's Works</i>	- " - 6 - "
	<i>Old Ballads</i>	- " - 12 - "
	<i>Ray's unusual Wds</i>	- " - 5 - "
	<i>Robin Hood</i>	- " - 5 - "

<i>Shakspear's beauties</i>	- " - 6 - "	
<i>Young's Poetical W</i>	- " - 4 - "	
<hr/>		
<i>Ainsworth's Dictionary 5</i>	- " - 12 - "	
<i>Bailey's Latin Excercise</i>	- " - 1 - "	
<i>Bright's praxis</i>	- " - 2 - 6	
<i>Comenii janua reserata</i>	- " - 2 - "	
<i>Entick's L. E. Diction</i>	" - 5 - "	
<i>Ind. lib. prohib</i>	- " - 5 - "	
<i>Lansdown's Lib. Cat</i>	- " - 3 - "	
<hr/>		
<i>Bosworth's Angl. S. Gr.</i>	- " - 4 - "	
<i>Johnson's Dictionary. 8</i>	- " - 8 - "	
<i>Arcdeac. Exam. f. Cand.</i>	- " - 2 - 6	
<i>King's Hist. o. th. Creed</i>	- " - 2 - 6	
	<hr/>	19 - 13 - 6
3 v		19 - 13 - 6
<i>Walkers Clergy. Revol</i>	- " - 12 - "	
<i>Wesley's Life</i>	- " - 4 - "	
<i>Chalmer's Sermons</i>	- " - 5 - "	
<i>Nares's on the 3 Creeds</i>	- " - 4 - "	
<hr/>		
<i>Apol. Eccl. Angl</i>	- " - 1 - 6	
<i>Edinburgh Review</i>	-	
	<hr/>	21 - " - "
<hr/>		
<i>Dunham's Pierce Pl vision</i>	————	1813
<i>P. Ps Creed</i>	————	1814
<i>Southey's Cronicle of Cid Southey</i>	————	1808
<i>William Wallace – blind Harry</i>		1790
<i>Mirroure for Magistrates</i>		
<i>Douglas's Virgil by Rudiman</i>		
<i>Pinkerton's Scotch Songs</i>		1786–92.

- 4 r *Charlotte Smith's History of England (in letters)* 1806
Vol 1st Rich. Philips 6 Bridge st. blackfriars.

	<i>Mackie 30 Greek st. Soho</i>	
	<i>Cronicles of England by Hall 1-5</i>	
	– <i>Holmshead</i> –	16 sh
	<i>Contest of ? twelve autions</i>	
	<i>Illustrations of Northern Antiquit</i>	
	<i>Scott a Weber</i> –	17 sh
	<i>Ossian's poems in orig</i>	– 1 – 8
	<i>Painter's palace of pleasure</i>	2 – 5
	<i>Pinkertons Scottish Ballads 1783</i>	– 1" – 10 – 6
X	– <i>Barbours Bruce</i>	– – 10 – 6
	<i>Bl. Harry's Wallace 1790</i>	– 6
	<i>Cromwelliana</i> –	8
	<i>Kelley's Sch. proverbs</i> –	2
	<i>Life of Wolsey</i>	10
X	<i>Ritsons Caledonian Muse</i>	4
X	– <i>Life</i>	3 – 6
	<i>Todd's illust of Gower and Chaucer</i>	– 6

- 4 v *British Bibliographer*)*

	<i>hos Lilly 20 Henriette st Coventgarden</i>	
	<i>Smith's Catalogus MS. Cott.</i>	4 – 6
	<i>Dialogues of creatures repr 1816</i>	2 – 12 – 6
	<i>Gesta Romanorum by Swan 1824</i>	10 sh. – 6
	<i>History of Anglesey</i>	– 2 – 6
	<i>Hoccleves Poems 1796</i>	– 6 – "
	<i>Poems of K. James 1786.</i>	– 2 – "
	<i>Klims Journey – 1743.</i>	3 – 6.
	<i>Lindsay's Poems – 1700.</i>	6 – "
	<i>Byrth Lyf etc of Arthur repr 1817</i>	– 1 – 1.

*) Skrevet af Grundtvig med blyant.

<i>Nicolsons Historic. Lib. 1714</i>	- 6 - "
<i>Walkers Rhyming Diction -</i>	4 - 6.
<i>Woods Athenæ Oxoniens</i>	1 - 4 - "
<i>Minots Poems b. Ritson</i>	- 5 - 6
17 <i>Wardour st.</i>	

X *Museets eneste Expl af Puttenh er fra 1589. ||*

5 r   *Hossling and Eyley*
 69 *New Bond Street*

<i>Pinkertons ancient Scottish Poems (1786)</i>	10 sh
<i>(nb <?> Scottish poems 1792)</i>	
<i>Puttenham's Arte - - - - (repr. 1811)</i>	10 - 6
<i>Killing no murder . . . .</i>	6 -

X *Webers Metrical romances -*   1- 11 - 6.
 20 *King st. Coventg-Burn*

<i>Singers early Engl. Poets 10 - 1817 -</i>	1 £ - 10
<i>Hearn's Doct. Hist. 2 V -</i>	" - 6
<i>Ossian etc Gal. 1816 -</i>	" - 4
X <i>Douglas's Virgil 1710 -</i>	1 - 8
X <i>Warton by Price 1824 -</i>	1 - 16
<i>Asserii Annales 1722</i>	- " - 10 - 6
<i>Athenian oracle</i>	- " - 12 - "
<i>Palmers Engl a. fore. proverbs</i>	" - 6 - "
<i>Sharpes Wilh. Malmesb. -</i>	2 - 2 - "
<i>Math Paris 1639 -</i>	" - 8 - "
X <i>Puttenham 1583 -</i>	2 - 2 - "
<i>Restituta -</i>	2 - 2 - "

---

5 v   *I Wilson*
 19 *Great May's Buildings*
St Martins Lane

Asserii Annales 1722 -   " - 10 - 6

	<i>Athenian oracle</i> –	” – 12 – ”
	<i>Bakers Cronicle 1684</i> –	” – 10 – 6
	<i>Barbours Bruce 1758.</i>	” – 6 – ”
	<i>Byrth of Arth rep / 2 V / 1817</i>	1 – ” – ”
	<i>Cron. de Reb Franc. 1548</i>	” – 4 – ”
	<i>Forduns Scotcchron. 1775</i> –	1 – 1 – ”
	<i>Gesta Roman. Swan</i> –	” – 12 – ”
	<i>Gross Clas. Diction</i> –	” – 6 – ”
	<i>Hearnes Rob. Gl. a R L</i> –	” – 18 – ”
	<i>Hist. o. Engl. Mart 1720</i> –	” – 5 – 6 –
	<i>Nicolsons Hist. Libr 1696</i> –	” – 10 – 6.
	<i>Parad. of daintie devices rep 1810</i> –	” – 15 – ”
	<i>Pierce Ploughman 1550</i> –	1 – 1 – ”
	<i>Ritsons Ancient Songs 1792</i> –	” – 8 – ”
	<i>Todds illust. of Gower a Chau-</i>	” – 5 – ”
	<i> The </i>	
	<i>Trithemius 1648</i> –	” – 5 – ”
	<i>Wilson's Logik a Rhetorike</i> –	” – 12 – ”
		<hr/>
		9 – 3 – 1
6 r	<i>Bruce and Wallace*)</i>	3 – 3 –
	<i>Pinkertons Poems*)</i>	5 – 2 – 2 –
	<i>Douglass – *)</i>	1 – 8 –
	<i>Boyles Chronologist – with historical chart</i>	

---

*) Skrevet af Grundtvig med blyant.

22: Spredte dagbogsnotater fra Englandsrejserne 1830 og 1831

Indført i *Skriv-Calender eller daglig Lommebog*
for Aaret 1830 og 1831

samt vedføjede udaterede optegnelser fra samme periode.

De trykte dateringer er gengivet i ( ).

Fasc. 515 IIa.

1830

	£	sh
(Onsdag 26. Maj:) <i>Spectator</i> 4.		13
<i>America</i> – Robertson – 2		7 6
<i>Shakspear</i> – Skottowe 2		4 6
<i>Goldsmiths Poems</i> – 1.		2 "
(Torsdag 27:) <i>Speed's History of England</i>	1 –	2 "
(Lørdag 5. Juni:) <i>Goldsmiths Hist. of Eng</i> – 2 V –		5
<i>Wendeborn</i> 2 V –		2
(Tirsdag 8:) <i>Goldsmiths Abridgment</i>		3
(Torsdag 17:) <i>Virgil's works translated</i> by Dryden 4 VI –		5
(Mandag 21:) <i>De La Rue sur des Bardes de la Bretagne</i>		2
(Fredag 9. Juli:) <i>Fairfax's translation of Tasso's Recov.</i> of Jerusalem reprint 1817 2 V		} 4
<i>Grainger's poem of The Sugar Cane</i> 1 V		
(Lørdag 17:) <i>Rob. Glost and Rob Brunne reprint</i>		12
<i>Crabb's English Synonymes</i>		12
<i>Leigh's Pocket road-book</i>		8

[På bogens sidste, blanke blade er anført følgende:]

1 v

M a r i b o e

Key to the pronounciation of English proper names – An English translation of Campe's Robinson [(De Foe)].

|Heger|

Goldsmith's abridgment of the History of England.

Collection of The best English Divines (by Valpy Red Lion Court, Fleet street.) ||

- 2 r Paa Kirkegaarden i Lambeth standsede jeg ved en Ligsteen over John Stevensen dræbt af en Hjort 6 Decbr-1814 paa Astley's Amphitheater, over hvem var gjort følgende Vers

*May heavenly peace be |his| thy eternal doom –
So wish'd this kind heart to every one
So prays thy weeping widow o'er thy tomb
Whose love will last till her own race is run.*

Breve til Exeter og Oxford
Fra Erkebisen i Canterbury
*The president of Trinity College at Oxford (Ingram) Bandinel
(Librarian) Oxford*

*(forseglede)**Archdeacon Pott – Exeter**blot: The Bearer of this is Mr Grundtvig whose name I mentioned to you in my letter of the 2.d*

Fra John Miller

*Archdeacon Pott – Exeter**Surgeon James – ibid**(forseglede)*

Fra Henry Ellis

Ralph Barnes (librarian) Exeter

- 2 v *I take the liberty of giving || this note of introduction to you to my friend Mr Grundtvig of Copenhagen, who is desirous of examining the Miscellaneous MS of Saxon Poetry which for-*

merly received the attention of poor John Conybeare. Mr. Grundtvig is an eminent Northern Scholar, and will be very glad to receive your kindness – Believe me with sincere respect.

Your faithful friend
& servant

Fra Mr. Hyett
The Bishop of Exeter
Rev Martin *ibid.*
til Biskoppen

My Lord

Permit me to take the liberty of introducing to your Lordship the Rev. Nicholas Fred Grundtvig a Danish Clergyman. He is the old friend of a friend of mine Mr. Miller |at| of Lincolns Inn. He is an eminent Scholar and is now residing in this country for the purpose of consulting our Anglo-Saxon Manuscripts in behalf of the King of Denmark. His particular object in wishing
3 r to lose no || time in making the acquaintance of your Lordship is that he may obtain as easy a permission as possible to consult and copy some valuable Manuscripts in one of the Ecclesiastical libraries at Exeter. Any facilities for the purpose which you may have the opportunity and the goodnes to afford him, I have every reason / to believe / will not be thrown away.

|My dear M|
My dear Martin

You will no doubt be surprised at a letter from one, with whom you have had no communication for so many years. I shall not withstanding presume so far upon our ancient acquaintance as to introduce to your notice a very intelligent and learned foreigner, the Rev Nicholas Fred Grundtvig a Dane – and I beg of you to |ass| assist him in any way that you can in the accomplishment of the object for which he visits England – He is em-

*ploied by the King of Denmark to consult and copy some of our Anglo Saxon M.S.S. and he expects to find in Exeter in one of the libraries (attached, I think, he said, to your Cathedral) some to which he is very desirous to obtain access – If you can show
3 v him any || civility, you will find him also a well informed and agreeable acquaintance, and well worth cultivating.*

P.S. Item give Mr Grundtvig a letter to our . . . and your Rev . . .

*Fra Wm Manning
til Henry Wolluston – Exeter*

Dear Sir

I beg to introduce to your acquaintance Mr Grundtvig from Copenhagen who is the bearer of this Note – Having written to you fully to you by the post as to the object of his Visit to England, I shall be much obliged by any Assistance you may be able to give him in finding any Saxon or old English Manuscript at Exeter – I am Dear Sir

*Your faithful & obed serv
W. Manning*

*Fra Mr M a d d e n
til Dr Bandinel Oxford –*

Rev.

*Th Rev. Dr Bliss – ibid
Richard Price – Bristol
(forseglede)*

*Rev. – Forshall
til Barnes – Exeter
(forseglet) ||*

4 r

*Henry Petrie
til Bandinell – Oxford*

Allow me to introduce the bearer Dr Grundtvig to you and when I add, that this is the second time he has left Copenhagen for the purpose of examining MSS. connected with Northern littera-

ture I am satisfied he will have the full benefit of your aid in influence in Oxford in facilitating the attainment of his object –

---

til Barnes – Exeter

This letter will be delivered to you by Dr Grundtvig of Copenhagen. His principal object in visiting Exeter is to examine Leofrics MSS in your library and when I recollect the ready and zealous aid which I have experienced on similar occasion, I am fully satisfied that you will afford him every facility for the attainment of his object.

---

til Rev Dr Bliss – Oxford –

*Dr Grundtvig of Copenhagen will deliver this letter to you ||
4 v and when I tell you – this is the second time of his visiting England in present (?) of MSS relationing to Northern literature; I am persuaded I have said sufficient to secure to him your assistance in his attainment of his object in Oxford –*

---

til Richard Price – Bristol

The bearer Dr Grundtvig is desirous that I should make him acquainted with you, and although I am satisfied that you are already sufficiently acquainted with his talents to render my further introduction superfluous, I have great pleasure in thus fulfilling his desire –

Robert Chapman

til Miss Paget – Exeter –

Rev Carne – *ibid*

Thom Pagely – Barnstable

(forseglede)

Creditiv fra Barrings

Mrss Sparkes – Exeter – ||

5 r

fra Rich Taylor
Rev. Rich Walker – Oxford –

My dear Sir

I am tempted again to avail myself of your kindness (to which my cousin Edgar was lately so much indebted) by taking the liberty to furnish my learned friend Dr. Grundtvig of Copenhagen with this note of introduction to you. He is a most zealous and able student of Anglo-Saxon literature, and visits Oxford to look at what you have in that Department. He has published a translation of the Saxon poem Beowulf into Danish and other works on Northern mythology. ||

[5 v–10 r blanke.]

10 v

Landsby

Kirke-Sogne i Danmark

I Sælland	382
– Fyen (med Als og Ærø)	202
– Lolland med Falster	91
– Jyllands 4 Stifter	999
	1674

[Resten af siden og 11 r-v blank.]

1831

Fasc. 515 II b.

1 r *Historical survey of German Poetry*
by W. Taylor of Norwich
The pilgrims progress
by Bunyan

Nelson's life by Southey

Byrons " " Moore

Kirkwhite's Poems ||

2 r   N o r d e n s   M y t h o l o g i

I. H i s t o r i s k   I n d l e d n i n g

Hedenskabet

Mythologiens Kilder

Mythologiens Skæbne

II. F r e m s t i l l i n g

A l m   A s e r , | o g | J e t t e r / N o r n e r / o g D v æ r g e

| U n d e r g a n g s   K a m p e | / H e l - V a l h a l - M i m e r /

B a l d e r s | o g L o k e | D ø d

| F r e | - | M i m e r s |

| T h o r o g T h r y m |

I d u n n a s   Æ b l e r

| T h o r | M j ø l n e r

Y g d r a s i l l

H y m e r s   K i e | | d e l

F r e y o g G e r d a

H r u n g n e r

| L o k e |

U d g a a r d s - L o k e

| H e i m d a l |

L o k e s   F æ n g s l i n g

F e n r i s - U l v e n

M i d g a a r d s - S l a n g e n

H e i m d a l

R a g n a r o k e

S æ r s k i l d t e   M y t h e r

III. F o r k l a r i n g ||

2 v   *Thou then that hast dispung'd my score,*

And dying wast the death of death

*Be to me now, on thee I call,
My life, my strength, my joy, my All!
(Wotton)*

Det er Synd at nøde Godt i Ondt
(Christendom i Kieltringer) ||

*[Her følger den trykte forside til Skrive-Calender for
Aaret 1831.]*

3 v Synd-Floden	1636	eft. V. S.	1868	f. Ch.
Babels-Taarnet	1737	————	1767	———
Abram kaldet	2003	————	1501	———
David —	2503	————	1001	———
Udlændighed —	3003	————	501	———
Christi Fødsel	3503	————	000	
Luther —	5020	————	1517	e. Ch.
oooooooo	5335	————	1832	———
oooooooo	6000	————	2497	

En Tids-Alder er 500 Aar —

Et stort Aar er 2000 Smaa

Et saadant til Abraham —

Et til den gamle Christenheds Forstyrrelse

Et | | til Verdens Ende

Efter en løselig og dog vel grundet Beregning har vi 6 |a| — 700
Aar endnu at løbe paa, og det vil slaae lige til naar vi begynde
en ny Tids-Alder med Luther, som endes ved 2000, thi da faae
vi Nok til en sidste Tids-Alder —

Fra Abrahams Kald til Jakob kom til Ægypten	215
Opholdet der –	200
I Ørken –	4 40
Tiden til David –	200
<hr/>	
Fra Abrahams Kald til David	655

4 v Efter Jödernes Tids-Regning

A. Chr 1832 A. M. 5593. ||

5 r I Classe-Lotteriet i Khvn

Sedlen 92.272

med Anben(?) 92.272

uden Devise for mig

Sedlen 92 269

med Abeben(?) – 92.269

og med Devisen *Fortuna*

fra min Ven Hr. *Salting* i London.

<i>Abraham kaldet</i>	2003
<i>David født</i>	2658
<i>Jerusalem brændt</i>	
<i>D</i> <i>Cyrus</i> –	3228
<i>Christus født</i> –	3770
	1833 1830
	<hr/>
	5600

Syndfloden – Abrahams Død 550

Abr. Død – Davids Fødsel – 550

Davids Føds. – Cyrus – 550

Cyrus – Christus – 550

2200

1636

3736

	sh
(27: Juni:) <i>Walkers Pronouncing Dictionary</i>	5
(2: Juli:) <i>a volume of odd plays</i>	2
(14: Juli:) <i>Watkins Biographical Dictionary</i>	10
<i>History of George III</i> 4 vol.	12

[På bogens sidste, blanke blade er anført følgende:]

1 r

i. j. n.

Da jeg tog til Cambridge var der en Person paa Vognen, som jeg kom i Snak med, i Anledning af hans Cigar, som jeg slog Ild til, og da han fortalte mig, han var godt kiendt i Cambridge, spurgde jeg ham blandt andet, om der var dyrt. Ja, sagde han, det kommer an paa, hvor De |har| logerer, i *the Hoop* (det |Væ| Hotel hvor Vognen standsede), lade de dem grovt betale, men jeg tager ind hos min Svoger (eller noget Sligt) som holder Værtshuus, og der er meget billigt, og der tager Kudskene ogsaa ind –

Da |ko| jeg kom tilbage fra Camb. til *Sabloniere Hotel*, spurgde Opvarteren mig, om jeg tillod, at der blev rögt en Cigar i Giæstee Stuen (coffé-room) hvortil jeg naturligvis svarede ja, men han som vilde ryge, gientog imidlertid Spørgsmaalet, uden at jeg mærkede det, för jeg hörde ham spørge en anden af Opvarterne, om jeg havde noget imod det, nei svarede denne, ganske phlegmatisk, men han er döv. Herren skreg nu til mig saa høit han kunde, gientagende sit Spørgsmaal, hvorefter jeg, halv ærgelig || og halv leende svarede: nej jeg har ikke det mindste derimod og, (vendende mig til Opvarteren) jeg er heller ikke döv.

Jeg stødte i C. hos *Whewell* en Eftermiddag paa 4 Personer som jeg vel engang havde seet i Hallen, men kiendte ellers intet til. Den Ene var en Catholsk Biskop fra Irland, som kun udmærkede

sig ved den suffisante Tone, hvormed han udtalte sit *I assure you* og ved sin Span|gen|ken, med Øinene paa sine vel proportionerede Skanker, saa det faldt mig ind, hvem der ikke har det i Hovedet, skal have det i Benene. Den Anden var en *Sir Francis* en irsk protestantisk Prælat, politisk agnost mod Biskoppen, og de to *Andre Fellows of Trinity College*. Biskoppen havde snart sagt hvad han vidste og indskrænkede sig til et Minespil, som om det Alt var ingen Ting for ham. *Sir Francis* derimod var belæst i de Tydske Theologiske Tidsskrifter (hvorfra han da ogsaa kiendte mit Navn) men talde deraf og derom, som den utaaleligste Nyheds-Kræm-
 2 r mer, eller Skade uden at röbe mindste Interesse || for Sagen, men vel det Modsatte. Det ærgrede mig, og jeg faldt ham da i Flankerne og havde nemt ved at trykke ham men ved Talen om Schleiermacher tog En af *Fellows* fat, viiste sig langt anderledes bekiendt med den tydske Literatur, og temmelig rationalistisk sindet, saa der udspandt sig en lang Disput, hvis Ende syndes kun at være den sædvanlige, at hver blev ved sin Mening – Opponenten syndes at blive fortrydelig, men da jeg nogle Aftener senere mødte ham i en af Alleerne, kom han meget venlig og gav sig i Snak med mig om tydsk og nordisk Literatur, og sidste Dag jeg spiste i Hallen, bad han mig spise Frokost med |mig| sig næste Morgen, før jeg reiste – Ved denne Leilighed sagde den anden *Fellow* som havde været nærværende ved Disputen (*Mstr Webster*) mig at det var en *Mst Thirlwall* vel af de Yngre, men af stor Anseelse i Collegiet, for sit Kiendskab til den Tydske Literatur, hvorfra han blandt Andet havde oversat en
 2 v Bog af Schleiermacher, og, i For-||ening med *Dr Hair*, Niebuhrs Romanske Historie, saa han var lidt indtaget af sig selv. Det glædede mig derfor ret, sagde *Mst Webster* med Følelse, at høre Dem forleden Dag tale med ham om de Tydske Theologer, | | og at höre den T o n e hvori De omtalte Rationalisme og Rationalister, thi jeg har været Landsby-Præst og er nylig kommet her, ligesom i et fremmed Element.

Vi er alle Orme for vor Herre og naar de mene alle hedde Bog-

Orme som spise Bøger, da kan poetiske Læsere allermindest undgaa Navnet, da de jo reent ud sluge dem de ynde, men egenlig betyder dog en Bog-Orm |kun| |deels| nærmest en der |gnavere| gnaver mere paa Bøgerne end han spiser af dem, og i alt Fald en, som bliver aldrig mæt men mere sulten, jo længer han æder, medens det Modsatte netop er Tilfældet med den poetiske Læser der snarere forsluger sig og bliver vammel, og, som naar han er i sin Orden, hellere maa lignedes ved en Silke-Orm, der ||
 3 r vel ogsaa spiser Blade, men ei hvilkesomhelst iflæng, og aldrig visne, og spinder Silke derved.

Det er med Fruentimmere som med Ilden, der er |endnu| altid uundværlig|ere| |i| |om Vin| naar Man ikke |vil| skal æde sin Mad raa, og er dobbelt uundværlig om Vinteren for hvem der ei har Lyst til at fryse ihjel; men det forstaaer sig, at saa god end Ild er til sit Brug, og saa godt Man end, under visse Omstændigheder kan have af at komme den nær, maa man dog ikke komme den for nær, hvis Man ikke vil brænde sig, og det des farligere, jo koldere Man er, thi da mærker Man enstund ikke Heden, men bliver lettelig brændt, før Man bliver varm –

At Engellændernes Thee falder os for stærk og deres Kaffe for svag, skulde jeg ikke finde værdt at anmærke, hvis mig ikke synes, det Samme kunde med alt for megen Føie siges om de engelske
 3 v Herrer og Damer so that the || gentilman will yield to none and the lady to any one – |After the army had been garbled|

Om store og smaa Böger kan Man egenlig kun sige, at Livet maa ønskes saa langt og Døden saa kort som mueligt.

Man har villet forsvare Sh. mod den Beskyldning, at han sjelden strøg saa meget som en Linie. Man skulde dog forstaae, at naar gode Digtere lade Alt staae, som det faldt dem ind, handle de lige saa klogt som slette, naar de slette alt deres Eget ud – Og det er omtrent Forholdet mellem Shs og Popes Klogskab. ||

[En halv side er ubeskrevet.]

- 4 r *History of George III*
- II. 271 – garbled (*army*)
  - 272 *chiltern – hundreds*
  - 333 *turned out (army)*
  - 412. *garblings (in distributing th. loan)*
  - III. 66. *The king's letter list*
  - a plane-maker*
  - a ship-chandler*
  - a nile-maker*
  - to be articed to*
  - which opened on the garden*
  - to rise on the British troops ||*

4 v *Längst verbrauchte Zauber-Formeln von erdachten Kreuz und Quer-Linien – können die Geister der Erde nicht mehr bannen, so wenig wie die Gestirne des Himmels aus ihren Bahnen ziehen.*

Carl Ritter. ||

[5 r–13 r incl. er ubeskrevne.]

13 v

Christelig Forklaring

- * *Hedenskabet*
- Den Gamle Pagt*
- Den Ny Pagt*

- ** *Uskyldigheds-Standen*
- Synde-Standen*
- Naade-Standen*

Döden

Herrens Dag

Guds Rige

- * *Om Verden*
- Om Englene*
- Om Guds Försyn*

** Om Faderen
 Om Sønnen
 Om Den Hellig Aand ||

---

14 r

Verden
 Englene
 |Gud| Førsynet

– Kirken
 Staten
 Skolen

Hedenskabet
 Den Gamle Pagt
 Den Ny Pagt

Gud-Dommen { Faderen
 Sønner
 Den Hellig-Aand

Uskyldigheds-Standen
 Synde-Standen
 Naade-Standen

Döden
 Herrens Dag
 Guds Rige

23: Referat af audiens hos geheimstatsminister Stemann

11. februar 1832

Fasc. 511.

17 Audiens hos Geheimeraad Stemann

Efter lang Betænkning, og efterat Cancelliet havde afslaaet Ansøgningen om en fri Luthersk-Christelig Menighed, gik jeg til Ex. d. 11te Febr 1832, forberedt, saavidt muligt, paa det Værste, der kunde møde, og enig med mig selv om, at dette ogsaa var et Skridt, der, med eller uden Virkning, skulde giøres – Ministeren kiendte mig ikke, da jeg aldrig har været hos ham, og kun talt med ham et Øieblik engang for nogle og tyve Aar siden, som han naturligvis ikke huskede. Han tog imidlertid ret artig imod mig, men saasnart jeg begyndte at tale om Kirke-Sagen, blev han synlig vreed og ærgerlig, og holdt mig en Straffe-Prædiken, fordi jeg havde nedlagt mit Embede, uden at ville indrømme, at det under ingen Omstændigheder vedkom den ene Lærer i Stats-Kirken hvad den Anden deri lærde, saa det, i hans Øine altid var en Følge af Ukiærlighed og Fanatisme, hvorved Man vilde paanøde Andre sin Tro. Det nyttede slet ikke Alt hvad jeg sagde, for at erindre om, at jeg netop aldrig havde villet paanøde Andre min Tro, men blot have Lov til at beholde og forplante min, og at det |B| bedste Beviis derpaa netop var mit Ønske at gaae ud af Stats-Kirken, han blev ved Sit, og naar jeg talde om den aabenbare M o d s æ t n i n g som utaaelig i et Kirke-Samfund, erklærede han det for min Mening, som indbildte mig at være den eneste Klarseende mellem lutter Blinde, skiøndt han høflig lagde til: vi er alle blinde. Jeg stræbde fra 17 alle Sider at || sætte Sagen i sit rette Lys, men fandt döve Øren, han vilde ikke vide af nogen anden Religjons-Frihed, end den at blive i Stats-Kirken og have Lov til der at troe og lære som Man lystede, alt Andet kaldte han seperatisk og fordærveligt Væsen.

Kun en eneste Ting slog ham, men kun til at blive |ærlig| ærgerlig, og endelig at tie derom; thi da Han i de stærkeste Udtryk paastod, at der ingensteds var saa megen Tolerance som her, svarede jeg blot: jeg har været i Engeland D. Ex.

Naa, har De det, svarede han forlegen, naa, saa har De, om De ret betragtede Sagen, vist ogsaa fundet, det er kun daarlige Frugter, den bærer. Jeg bemærkede tvertimod, at Frugterne d e n bar for Staten var ypperlige, og beraabde mig paa Historien siden 1689, der blandt Andet var saa rolig imod den forrige, men da han, uden at kunne nægte det, dog ei vilde lade selv det gælde, sagde jeg blot velan: i Engeland lader Man udenfor Stats-Kirken Folk troe og lære som de vil, men i Stats-Kirken sørger Man for at Forskrifterne følges, den Tolerance synes jeg bedst om, og den er i det Mindste consequent – Der til tav Ex –

Om de gudelige Forsamlinger blev der ogsaa i Forbigaaende talt oftere, men naar Ex. stiklede paa dem, erklærede jeg dem for Noget, der slet ikke vedkom mig, da det var hvad jeg alle mine Dage havde fraraadt, men h e r e f t e r rigtig nok i k k e kunde eller vilde fraraade, da jeg nu forgiæves ogsaa i Dag havde prøvet Alt for at bringe Sagen til den læm-
2 r pe-||ligste Udgang. Saa vendte Ex om, og sagde, at hverken var jeg som ikke havde Embede i Stats-Kirken forpligtet til at fraraade disse Forsamlinger, heller ikke var der noget ondt deri, naar Kredsen var lille, og den stod under Opsyn, hvorfor der heller intet Skridt var gjort imod dem.

Til Slutning, da jeg bevidnede Ex. hvor ondt det gjorde mig, at Sagen ei i Mindelighed kunde bilægges, erklærede Ex. at der var jo slet ingen Sag, saa der var Intet derom at sige, hvorpaa jeg trak mig tilbage, og erklærede, at naar Ex. ansaa Sagen for saa ubetydelig, havde jeg opholdt ham alt for længe med Tale derom. Nu protesterede han vel imod at have anset Sagen for ubetydelig, men da sagde jeg, jo, det har D. Ex. anset den for baade i Dag og i det Hele, og anbefalede mig med de Ord: saa maa jeg bede Gud om hvad Deres Excellence nægter mig! Dertil sagde Han „ja“

For Resten, da Han oftere kom tilbage til Nedlæggelsen af mit Embede, der skulde vise, at jeg selv kun brød mig lidt om Sagen anførde jeg iblandt Andet, at det var bedst vi overlod den Sag til Efterslægtens Kiendelse, hvorpaa Ex. stræbde ret at udtale sin Ringe-Agt for Efterslægtens Dom, medens jeg blev ved at erklære min Høiagtelse derfor.

Saaledes endtes da denne Samtale, til liden Tilfredshed paa begge Sider, og Sagen være den Herre anbefalet, som ei er Ja, ja og Nei, nei, men i Hvem Jaet blev! Amen

11te Febr 1832 ||

2 v P.S. jeg glemde ikke at anmærke at Alterbogen i den ⟨ny⟩ Udgave var forandret i Troesbekiendelsen, men han lod som Han ikke hørde det, hvoraf jeg slutter, Han veed det –

24: Referat af samtale om jødedåb

9. juli 1855

Fasc. 514.

17

J ø d e - D a a b

1855 Juli 9 kom der en simpel Jøde af Handværks-Standen op til mig, tilsyneladende et godmodigt og ærligt Skrog, og fortalte mig, at da han havde indladt sig med et christent Fruentimmer, saa vilde han ogsaa helst gaae over til den Christne Tro, og kom derfor nu til mig.

Jeg sagde ham strax at jeg befattede mig ikke med saadanne Overgange, som jeg maatte troe skedte af verdslige Grunde, ligesom han jo selv ærlig havde sagt mig, at han vilde gaae over for et Fruentimmers Skyld.

Jøden bemærkede hertil, at han allerede var gift med Fruentimmeret, saa det var virkelig hans | | Mening, at han vilde helst være Christen.

Ja, sagde jeg, |d| De kan jo vist ogsaa let finde en Præst, som opfylder Deres Ønske, men jeg vil ikke have med det at giøre, jeg har kun døbt en eneste Jøde, som det laae alvorlig paa Hjerte for hans Sjæl og Salighed.

Jøden fortalte nu, at han ogsaa havde henvendt sig til Præsten B og gaaet hos <ham> et Par Maaneder || Onsdag og Løverdags, naar, at sige H. H! ikke, som dog tit, var paa Landet, og at Præsten ogsaa vilde døbt ham, men maatte ikke for Biskoppen, som forlangde, at han skulde confirmeres |föst| først, og til saaledes som et Barn at gaae i Skole |h| syndes han baade han var for gammel og fattedes Tid fra sit Handværk.

Jeg bemærkede nu vel, at det <var> ingen lang Lærdom og Læretid der krævedes, men at hver der vilde være Christen maatte altid finde sig <i> at blive som et Barn, og at det jo var nødvendigt at vide hvad en Christen maatte troe, for at kunne sige, man troede det.

Alt dette lagde Jøden dog ikke, |vider| saavidt jeg kunde

skønne, videre Mærke <til>, thi han svarede kun, at da adskillige Christne var gaaet over til den Jødiske Religjon uden at der var lagt dem nogen Vanskelighed ivejen, saa han meende, der burde heller ikke lægges Jøder nogen Vanskelighed ivejen, naar de vilde gaae over til den christelige Religjon, og at dengang
 2 r Præsten || vilde døbt ham, men maatte ikke for Bispen, da var det k u n det om D a a b e n, der ikke var gaaet igiennem med ham, og det tænkte han nok, han vidste nogenlunde, da det jo burde være nok at |læse| kunne læse det indenad.

Jeg raadte ham da til at gaae til |en and| den anden af Præsterne i Sognet B 2 der vel vilde tage sig lidt mere af Sagen end B 1, saa han blev nok døbt, men jeg kunde som sagt ikke have med det at gjøre, da Daaben for mig var ingen Ting, naar Folk ikke vidste Rede til den Christne |tr| Tro og havde den virkelig.

Dertil anmærkede Jøden spydig nok, at han havde dog talt med adskillige Christne, der vidste lige saa lidt Rede til det som han, hvori jeg maatte give ham | | Ret, og anmærkede kun, at Feilen laae netop deri at man kaldte alle dem Christne, som man havde faaet døb[t].

Til Afsked vilde Jøden dog overbevise mig om, at det var hans ramme Alvor at gaae over til den christelige Religjon, ||
 2 v for De veed nok, sagde han, hvordan man bliver forspottet og forhaanet, naar man hører til den Mosaiske Tro, og man kan dog ikke gjøre ved hvad man er født i.

Dette syndes mig saa tro et Billede af de sædvanlige Omvendelses-Historier, at jeg vilde optegne det til sikker Ihukommelse.

At Jøden i Forbigaaende anmærkede, at man dog havde raadt ham til at gaae til mig og at han, skiøndt blot Handværksvend, vil a n e r k i e n d e min Uleilighed, følger af sig selv.

25: Optegnelser i en Bibel, 1807 og 1822-54

Denne dobbelte Helligdom er mig foræret d. 17de April 1807 af Fru Constance Leth.

Nic. Fred. Sev. Grundtvig.

P r æ s t ö e

Aar 1822 Dominica Qvasimodogeniti den 14de April omtrent Kl. 5 om Morgenen blev min kiære Hustrue efter en haard Nat forløst med et Drengbarn, som jeg d. 19de April efter Tjenesten hjemme-døbde hvorved han fik Navnet: *Johan Diderik Nikolai Blicher* efter begge vore Fædre.

Herren velsigne og bevare ham; og lade ogsaa paa ham stadfæstes sit det gode Ord om sine Tieneres Sæd, som skal finde Arv i det frelste Zion og ved Guds Kiærlighed boe i Judæ Stæder. 1 Ps 69.36.37.

C h r i s t i a n s h a v n

Aar 1824, d: 9de Septbr (Kl 10 Formiddag) skienkede Gud os vor anden Søn, som jeg, paa Moderens Fødselsdag (28 Septbr) hjemmedøbte med Navnet *Svenn Hersleb*, efter min Ungdoms-Ven som Herren skildte langt fra mig.

Gud lade det kiendes paa dem, hvor godt og hvor lifligt det er, naar Brødre boe, baade legemlig og aandelig sammen, arbejdende Haand i Haand paa Guds Riges Udbredelse, med Tro og Haab og Kiærlighed i Christo Jesu, vor Herre!

Aar 1827 d. 27de Mai (som var 6te Søndag efter Paaske) skienkede Herren os en Daatter, som jeg hjemmedøbde første Pindse-Dag (3die Jun) med vore Mødres Navne: *Meta Cathrine Marie Bang* – Børn ere Herrens Arv, og Livsens Frugt er en Velsignelse!

Den 12te August (som var vor Bryllups-Dag og indfaldt paa 9de Trinitatis Søndag) confirmerede jeg hendes Daab i vor Frelseres Kirke. Herren bevare hendes Indgang og hendes Udgang evindeligt!

1851. Jan 14. hensov min elskede Hustru *Elisabeth Christine Margrethe Blicher* min tro Ægtefælle i en heel Menneske-Alder (fra 1818) og jordedes ved Siden af hendes Moder paa Vor Frelseres Kirkegaard Jan 21.

1851. Octbr 27 ægtede jeg Enken *Ane Marie Elise Toft* født *Carlsen*. Viedes af Busck i Brøndbyvester.

1854. Mai 15. Aften 9^{1/2} fødte min elskede *Marie* mig en Dreng som ved Hjemmedaab Christi Himmelfartsdag Mai 25 blev kaldt *Frederik Lange* hans Daab confirmeret i Kirken 1ste S. e. Trinitat. Jun 18.

Gud lade ham arte paa Fader og Moder i alt hvad som høit er og høre Vorherre til i Tid og Evighed. Amen!